HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Fecioarele despletite

EDITURA EMINESCU

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Fecioarele despletite

Concert din muzică de Bach

Drumul ascuns

EDITURA EMINESCU
1982

Cuprins

FECIOARELE DESPLETITE 5
I 7
II 44
III 82
IV 111
V 122
VI 134
VII 150
CONCERT DIN MUZICĂ DE BACH 171
I 173
II 183
III 194
IV 210
V 218
VI 230
VII 238
VIII 250
IX 266
X 277
XI 285
XII 297
XIII 302
XIV 317
XV 326
XVI 335
XVII 343
XVIII 353
DRUMUL ASCUNS 378
PARTEA A I-A 379

I 380
II 389
III 400
IV 423
V 427
VI 430
VII 435
PARTEA A II-A 456
VIII 457
IX 470
X 481
XI 492
PARTEA A III-A 504
XII 505
XIII 509
XIV 524
XV 534
PARTEA A IV-A 541
XVI 542
XVII 557
XVIII 561
XIX 566
XX 569
PARTEA A V-A 604
XXI 605
XXII 612
XXIII 618
XXIV 622
XXV 633
XXVI 639

FECIOARELE DESPLETITE

(1926)

Acest roman s-a citit pe măsură ce a fost scris şi a fost lucrat pe măsură ce s-a citit în şedinţele literare ale cercului „Sburătorul” din anul 1924.

I

ZADARNIC MINI, PE SCAUNUL înalt, sculptat din nuc masiv, îmbrăcat cu gobelinuri vechi – zadarnic sta cu pălăria pe cap, cu mânuşile alături, dreaptă statuie a mustrării.

Lina, buna Lina nu se ocupa deloc de ea. Avea aerul acela serios care îi curma trei dungi pe fruntea mică şi îi scotea botul la iveală. Aerul de a fi „la treabă”, cum zicea Mini. Dacă nu ar fi avut uneori aerul acela, doctoriţa Lina, în alte privinţi, ar fi fost cu totul lipsită de orice prestigiu personal sau doftoricesc. Forma ei de pământuf simpatic, gâtul scurt şi gras, bustul scurt şi gras, pântecul rotunjior, faţa urâtă, desigur: cu ochii mici şi miopi, fără culoare, cu tenul stricat, nasul bun, turtit puţin la vârf şi gura lată pe dinţi ce nu se arătau, deşi ţepeni la spart alune, acest *tot,* nu era defel impunător. Dar Lina azi avea aerul acela „la treabă” şi nu-şi aducea aminte de Mini, căreia îi promisese, îi jurase, că se vor întoarce în seara aceea, de la ţară, devreme.

„Devreme” – nu se mai putea. După 6, în august, şi nu se vedea încă nicio pregătire; dimpotrivă, erau cauze puternice de întârziere. Mini nu vroia să se sperie pe ea singură, altfel şi-ar fi spus: „E poate chiar caz de amânare! De înnoptat acolo!... Brrrr!...”

De aceea îşi adresa în minte mici discursuri, monologuri ale plictiselei, nu prea violente sau zgomotoase, pentru că, în adevăr, atmosfera încărcată a locului o impresiona.

„Ce noroc! îşi zicea în surdină. Să nu poţi suferi vizitele la ţară şi să fii nevoit să pici la oameni într-o zi de necazuri... Nici măcar să nu fie amicii tăi, pentru a lua parte directă la acele necazuri...”

O pendulă din lemn de nuc cu „ape line” – observă Mini – cu limba lată de bronz grav şi sonor, bătu un sfert. Mini fixă pendula. Era o mobilă demodată dar frumoasă şi de calitate bună ca tot restul.

De la pendulă, unde minutele treceau încet – fireşte din cauză că pendula cea veche le suna mai rar, deprinsă cu timpuri mai domoale – Mini îşi mută ochii pe pianul mare, negru, strălucitor. Un *toute-queue* care ar fi ocupat, întreagă, o cameră modernă, dar care, în colţul *hall*-ului vast, sta grav, ermetic, izolat sub şalul de Persia, în adevăr minunat, ce-l acoperea.

Mini privi fără teamă instrumentul. Nimeni nu o va ruga să cânte. Aveau ei alte cântece! Chiar fără de asta, condiţia pusă Linei era categorică: „Merg la Hallipi pentru ultima oară... şi să nu-mi ceară nimeni să cânt, ca să nu refuz cu vehemenţă... nepoliticoasă”.

Nu fusese nevoie de parlamentari. De la început situaţia se desemnase clar: o scenă de familie în stil mare... O vijelie în casa gospodărească aşa de liniştită... şi, mai mult încă, o dramă misterioasă.

Mini privi pe frumoasa doamnă Hallipa, stăpâna casei, Lenora! Mâinile ei albe şi catifelate păreau azi mai lungi, mototolind cu nervozitate un ziar. Figura ei de păpuşă blondă, de păpuşă de Nürenberg, cu gura roşie şi mică, cu obrajii de porţelan roz, era crispată şi ochii mari albaştri, ochii de sticlă limpede, erau plânşi; ondulările regulate ale părului oxigenat, auriu ca o perucă, erau deformate şi corpul majestuos, plin, totdeauna conştient de statura lui bogată, sta lânced, obosit, învelit fără grijă în chimonoul de dimineaţă.

Din când în când apuca brusc mâna Linei fără să spună nimic. Lina şoptea atunci cuvinte liniştitoare şi îi lua pulsul. O invita să bea apă zaharată, în care turnase o

lingură de valeriană, dar Lenora respinge paharul, din care cădeau picături pe pluşul verde pictat cu *gouache* ce acoperea masa. Lina, gospodină neobosită, le ştergea cu un şerveţel brodat.

Ochii Lenorei erau fixaţi pe fereastră, căutând poarta cea mare de intrare. Acolo era concentrată şi privirea lui Mini. O strămuta numai câte puţin pe ceea ce se petrecea împrejur.

Se uita acum la cele două fete, Elena şi Nory, rezemate de pervazul vitrajului dinspre terasă. Nici Nory nu se ocupa de Mini. Nu-i arunca priviri sarcastice despre întârziere, sau *pointe* spirituale asupra „petrecerei la ţară”. Lui Nory îi plăceau vizitele la Hallipa: Elena, fata cea mare a casei, era prietena ei din copilărie. O prietenă mai veche, mai intimă decât Mini. Ţinea de umeri pe amica ei, o Elenă azi absentă de la tot ce nu era un gând ascuns, şi din când în când se apleca spre ea pentru a-i culege cuvântul rar şi încet, sau a-i spune unul la fel.

Deodată Lenora se sculă brusc; îşi frânse mâinile, dete capul pe spate, strânse dinţii, îşi muşcă apoi pumnii şi foarte palidă, fără răsuflare, căzu la loc pe scaun, pe când Lina îi uda fruntea cu apă.

— Să te astâmperi, îţi spui!... Ce e prostia asta!... Femeie cu minte. Te laşi în voia nervilor! N-ai nicio voinţă... Eşti un copil bătrân! N-ai avut niciodată necazuri, şi la întâia supărare îţi dai drumul! Nu vezi în ce stare ţi-e inima... Parcă ai fi o cardiacă de celea!...

O cicălea prieteneşte, cu accentul moldovenesc, pe care îl relua de îndată ce aveau vreo preocupare familială, dar se vedea bine că medicul Lina nu era mulţumit. Se uita în ochii Lenorei, ca şi cum ar fi văzut acolo în pupilă ceva interesant, şi o netezea mereu pe gât în stânga, unde vâna sta încordată subt carnea albă, grasă.

Elena, totuşi, nu se mişcase. Zisese numai cu glasul ei grav ca şi al bronzului pendulei: „Mamă!” şi cu oarecare

nerăbdare poruncitoare – dar nu-i venise în ajutor, ca şi cum azi nu avea îndatoriri ci drepturi.

Dacă cel puţin Mini ar fi ştiut despre ce e vorba! De la intrare, dimineaţa, se mirase văzând porţile mari ale curţei izbite într-o parte fără a fi fost proptite cu lănţişorul în cele două pietre, aşa cum observase ea altă dată, ca pe ceva foarte iscusit şi care arăta un spirit minuţios de ordine.

Bătută dintr-o parte de vânt, poarta venise peste trăsură, lovise un cal la picior... Calul sărise şi Lina ţipase, agăţându-se de „capa” lui Mini cu gheare desperate.

Vizitiul sărise şi el jos – şi curba, curba vestită, de care erau aşa de mândri proprietarii, curba aleei largi, aşa de tare bătută cu nisip fin, că părea un asfalt, curba nobilă a trăsurei care, de la poarta mare de fier lucrat, cotea în jurul boschetelor serioase de brazi şi se oprea cu un ropot al copitelor pe trotuarul lat de piatră cubică din faţa scării principale, curba aceea clasică fusese compromisă.

Acel ropot de copite nobile părea de obicei o muzică lui Tudor Hallipa, stăpânul moşiei, casei, trăsurii şi cailor; scobora treptele cu pas elastic şi jambiere înalte de căprioară, şi după ce ajuta musafirilor să coboare, înainte de a-i conduce, dezmierda prelung şi respectuos cei doi cai jumătate sânge, care, graţie unor îngrijiri deosebite, erau strălucitori ca un *satin laqué!* Musafirii se extaziau şi ei cu sinceritate. Un cal frumos fiind mult mai comod de admirat decât un om frumos, credea Mini!

Aşa se petrecuse neschimbat, de cele patru ori când Lina o târâse pe Mini la sacrificiul unei vizite la *verişoara;* dar acum a cincea şi *ultima oară* – jura Mini în gând – acum, caii speriaţi săltaseră trăsura dintr-o pornire până dincolo de scară şi în lipsa oricărei primiri, cele trei vizitatoare – Lina, Nory şi Mini – urcaseră nedumerite, oprindu-se în faţa uşilor larg deschise ale verandei, clipind la soarele de pe terasa pustie, înainte de a înfrunta umbra nesigură a *hall*-ului gol.

În interior, undeva, se deschiseseră uşi şi apăruse mai

grăbit decât îi erau de obicei pasul şi portul Elena, fiica cea mare a casei, scuzându-se şi de la primul cuvânt spunând Linei că Lenora e bolnavă, că s-a supărat mult şi că Doru – obicinuia să cheme pe nume pe părinţi – că Doru lipseşte cu afaceri. Toate spuse cu un fel de mister, de discreţie silită, cu o turburare neobicinuită acestei fete, în adevăr deosebită prin linia calmă a feţei ca şi a trupului, sufletului şi cugetării.

Elena semăna cu Hallipa mult, în afară de păr, pe care îl avea negru de tot, pieptănat cu două tâmple abia ondulate de la natură şi care o asemănau aşa de perfect cu mama lui Hallipa, încât portretul bunicei, luat drept al Elenei, era una din distracţiile de căpetenie propuse vizitatorilor.

De îndată Elena rugase pe Lina să treacă un moment la mamă-sa şi conversase cu ele două cu o sforţare, în timp ce li se servea laptele bătut. Propusese apoi o plimbare, dar Mini, care nu putea suferi situaţiile falşe, le lăsase singure pe Nory şi Elena, pentru a putea să-şi facă mărturisirile amicale. Nory, cea nemulţumită de toţi şi de toate, avea o slăbiciune pentru Elena. Fie impresie a tovărăşiei de copilărie, fie stimă reală, făcea pentru ea o excepţie la regula nemiloasă a judecăţii batjocoritoare cu care „feminismul” ei maltrata pe bărbaţi şi femei.

De altfel, pentru toată lumea Elena era un fel de tip model. Model de răbdare, de cuminţenie, de toate virtuţile mijlocii, necesare unei fete crescute lângă o mamă, acea frumoasă Leonora, al cărei amor conjugal, pasionat, egoist, zgomotos şi capricios, făcea situaţia copiilor foarte anevoioasă şi pe a Elenei, cea mai mare dintre ei, cu deosebire.

Elena ar fi putut lesne găsi un sprijin în tatăl ei, care o adora, dar acele virtuţi tocmai aci se arătau. Nu cerea, ocolea chiar intervenţia lui Hallipa, pentru a nu pricinui scene de gelozie din partea soţiei îndrăgostite şi pentru a nu turbura calmul, orânduiala, exactitatea perfectă a

traiului, care erau aşa de plăcute tatălui ei.

În acea ordonanţare perfectă a vieţii lui Hallipa amorul-pasiune al soţiei îşi avea locul determinat. Deci pentru acest tact al Elenei, de la prima vârstă a judecăţii copilăreşti, trecând prin matura şi melancolica ei adolescenţă, plină de prevedere, şi până acum, la abnegaţia fetei de 22 de ani, Hallipa căpătase un fel de respect şi o mare încredere; făcuse din Elena un camarad sobru şi preţios. O consulta adesea în afacerile moşiei şi satisfăcea în tovărăşia ei nevoia unei afecţiuni serioase, lipsindu-i amiciţii masculine, pe care viaţa de amor perpetuu, la care se supusese, i le interzicea, iar uşurinţa de pasăre cu un singur viers în gâtlej, acel de mierlă amorezată, al Lenorei, fiind cu totul altceva.

Rămasă singură, Mini băgă de seamă că libertatea, pe care o lăsa altora, nu i-o precupeţea azi nici ei nimeni. Stătuse singură tot restul zilei.

Acum spre seară, fără a părăsi din ochi punctul de miră al porţei de intrare, îşi recapitula în minte ziua aceea. Clopotul sunase din fericire tot la 12 punct pentru dejun; obiceiurile locului erau aşa de statornice încât furtuna morală nu le putuse clinti. Mini se grăbise chiar înspre sufragerie, făcând socoteala că o jumătate de zi era mistuită.

Dejunul fusese închinat cu totul mâncărei, foarte aleasă ca totdeauna, Hallipa, fiind un *gourmet.* Foamea, care în excursiune e un ce de căpetenie, fiind complet înlăturată de evenimente, rămăsese mâncarea în sine ca să ocupe locul preponderent.

Conversaţia era aproape cu neputinţă, nici cea de formă măcar, deoarece prezenţa Lenorei, hotărât bolnavă, preocuparea Elenei şi îngrijorarea Linei nu îngăduiau pofta de vorbă. Hallipa lipsea, în acest fel, succesiunea gravă şi înceată a bucatelor, forma şi savoarea lor, substanţa şi parfumul lor ieşeau în evidenţă în tăcerea absolută a sufrageriei mari şi umbroase, cam scundă – fiind în corpul secundar al casei – cu jumătate

pereţii şi cu mobilele de stejar lustruit.

...Dacă nu erau lustruite – se gândea Mini – ce frumoase ar fi fost. Dar n-ar mai fi corespuns cu casa şi cu locuitorii ei... Pe când aşa, totul era în armonie: Lenora şi Hallipa, slugile, casa, moşia, pianul cu coadă de un abanos strălucitor şi sufrageria de stejar vernisat solid...

...Un *vernis* reînnoit cu îngrijire la scuturatul de toamnă şi de primăvară, căci nu se rosese nicăieri, nici chiar în adânciturile minuţioase ale sculpturilor complicate ale bufetului.

...Dacă acel bufet, acum 20 de ani, la origina lui, ar fi fost cumpărat de la o casă bună, azi sufrageria familiei Hallipa ar fi fost de mare preţ, dar fusese probabil comandat la cel mai bun tâmplar din Mizil... poate cel mult la Ploieşti şi proporţiile lui uriaşe, sculptura complicată, dar proastă, arătau stângăcia meşterului cât şi dorinţa de lux a comenzei. Bufetul Hallipa era un parvenit...

Aşa fel reflectase Mini. Apoi oftase: De ce nu rămăsese Hallipa la Mizil! Îşi amintise vorbăriile neisprăvite ale Linei despre timpul petrecut de verişoară la Mizil, demult.

Acele povestiri, prin repeţirea lor banală, scoteau pe Mini din răbdări, dar îi populau mintea cu fizionomia acelui târguşor, pe care spera să nu-l vadă aievea niciodată. Cât mai lesne totuşi de suferit erau acele povestiri decât vizitele la moşie, la două ore şi jumătate numai de Bucureşti – din nefericire şi fericire. Verişorii locuiau Prundenii încă de mult şi Mizilul era o legendă.

Mini bombănea, înainte şi după acele vizite, dar nu putea refuza pe buna Lina.

...Dar ce slăbiciune avea oare Lina pentru verişoară şi plimbările la moşie? Afară de untul proaspăt pentru cafeaua cu lapte a doctorului Rim, ilustrul ei soţ! Mini fusese smulsă de la aceste consideraţii de apariţia muşchiului la frigare. Prezentat pe farfuria mare, întreg, fript în must, prea în must, fremăta de sărutarea

meşteşugită a mangalului de stejar.

Viu încă pe jumătate, manifesta prin acel palpit lupta recentă dintre foc şi fibre şi rezista autopsiei cu totul jalnice a lui Mini, de o inferioritate chirurgicală vădită.

Totuşi săvârşise singură masacrul parţial. Elena, nemişcată, cu profilul ei grec perfect, palidă şi îngândurată, nu-şi oferise serviciile, nici Lina, care era operatoare desăvârşită. Iar glumele obicinuite ale lui Nory la friptură nu se produseseră: „Tu Eleno! toată viaţa ta o împarţi în felii egale, ca ale *gigot*-ului!...” sau: „Lino! e singurul moşit la care te pot întrebuinţa!...”, glume de fată ştiutoare şi masculinizată prin vocaţiune sau deprindere şi care stânjeneau oarecât pe Mini. Azi însă le-ar fi îngăduit.

Ceea ce nu putea îngădui azi era tocmai friptura. Mini, în genere, prefera ca muşchiul să nu palpite, deşi recunoştea valoarea momentului acela *à point,* la care fusese servit. Prefera ca ultima culoare a vieţii, deci a sângelui, să fi dispărut abia, şi, fraged încă dar împăciuit, să fie înconjurat de buchetul cartofilor transparenţi şi rumeni... Niciodată încă Mini nu făcuse atâtea reflecţii gastronomice... dar acel palpit o nemulţumea în profundele sensibilităţi ale stomahului. Azi, cu deosebire: toată făptura Lenorei, ce se zbătea chinuită ca la un foc, părea un muşchi zvârcolit deasupra focului... şi Mini ciuguli abia feliuţa cu care se servise.

Nefiind la curent cu suferinţele gazdei, părăsită de toţi, fără putinţa de a se revolta împotriva unei vizite la ţară şi încă de felul acesta, Mini se despăgubea, având păreri despre fapte, lucruri şi oameni.

Din *parfait*-ul *glacé* îşi tăiase o felie aşa de mare, dată fiind înălţimea impunătoare a formei, că rămăsese în urmă de ceilalţi, deşi luptase harnic cu lopăţica fină de argint, la înghiţirea cremei delicioase şi răcoritoare.

Apăruseră fragi mărunţi de tot şi, prin fereastra scundă cu obloane de stejar, căutase să ghicească, undeva, păduricea odihnitoare. Fragii de pădure păreau lui Mini

cea mai frumoasă floare a pădurei. În filtrul aşa de felurit prin care huma îşi purifică glodul, atinge măsuri neînchipuite. Cum oare poate o esenţă aşa de vaporizată avea existenţă şi culoare şi cum o substanţă aşa de fragilă poate reţine un aşa de perfect parfum?

Fiindcă Hallipa lipsise de la masă, o latitudine domnise despre fragii „cu sau fără zahăr”, „cu sau fără vin”. Fragii, bogat acoperiţi cu pulbere fină de zahăr, apoi stropiţi abundent cu şampanie nepusă la gheaţă, rece numai de-a dreptul din beciurile profunde ale proprietăţei, era formula pe care Hallipa o impunea tuturor prin convingere şi autoritate. Azi Mini îi ciugulise, unul câte unul, fără niciun adaos.

În acest fel, tot serviciul se desfăşurase cu gesturi ce păreau sonore şi se temeau ca nu cumva vreo mişcare să sune falş, şi cina fusese, în adevăr, închinată celor în drept: bucătăreasa, feciorul, *menu*-ul, porţelanele şi cristalele.

În liniştea aparentă în care aşteptau cafeaua, servită tot în sufrageria de stejar, Mini se întrebase care să fie pricina acelei turburări casnice şi nu o putuse găsi. Pe Lenora nimic alt nu o putea turbura decât cu privire la amorul ei conjugal şi nimic de acest fel nu se putea închipui. Hallipa era în afara oricărei bănuieli. Sclavia lui era aşa de absolută şi temperamentul lui aşa de bine definit, încât nu îngăduia niciun fel de ipoteză comună sau absurdă... Pe altă parte, Elena, nici ea nu se ocupa, ca de obicei, azi de cei din jur; sta cuprinsă de o proprie absorbire destul de puternică pentru a-i schimba atitudinea calmă, aproape placidă.

Buna Lina avea aerul ei de doctor, cel de zile mari. Bine observase Mini că verişoara şi conacul ei îi erau foarte de aproape Linei... De mirare! Nimfa asta trufaşă, aşternută nesăţios pe patul acelui amor conjugal, nu avea nimic comun, în făptura şi traiul ei, cu biata Lina, înghesuită grăsun în umerii ei şi a cărei viaţă era o abnegaţie

permanentă către păcatele altora: la spital, la dispensarii, în clientela ei, iar traiul cu doctorul Rim, o unire cam ridicolă şi searbădă, care izgonea, ruşinate, orice idei de împerechere, fie ea consfinţită de lege, timp şi obicei.

Nu! Mini nu-şi putea deloc închipui mobilul dramei – şi, totuşi, palpitul şi mirosul de carne crudă rămăsese în nările ei fine, care căutau zadarnic să dovedească urmele adevărului.

În repaosul de după-amiază, Mini se bucurase de răcoarea odăiei cu divanuri pentru ea singură şi, în adevăr, adormise ca o biata părăsită, visând frigări uriaşe şi braţele albe şi musculoase ale Lenorei, frângându-se în aer, desprinse de trupul zvârcolit.

Ciudat! Visase şi limbi de foc care ieşeau din întunericul boschetelor de pini, şi în ele capul de faun parcă, dar de o perfectă asemănare, a lui Mika-Lé!

...Atunci Mini se deşteptase; îşi descurcase cu anevoinţă capul de umbre; deosebise întunericul perdelelor ermetice, de noapte şi ştersese de pe ochii, acum deschişi, vedeniile.

Nu şi pe aceea a lui Mika-Lé! Abia atunci se întrebase de ce nu fusese la dejun şi cum nimeni nu băgase de seamă lipsa ei; fără de voie, prin legături nedovedite, avusese convingerea că Mika-Lé era pricina necazurilor de azi. Cum şi ce fel nu-şi închipuia, dar Mika-Lé nu înlătura ca Hallipa presupunerile de rău. Le susţinea pe toate, fără preciziune. Era punctul negru al vieţii pacinice de acolo, limba de foc care aţâţa mâniile mărunte pe locul domol! Era făptura pădureaţă care diferea total de loc, lucruri şi oameni, cu chipul acela ciudat de faun. Corniţele răufăcătoare puteau apare din vâlvoiul sălbatec şi creţ ca al negrilor, al părului ei care sta drept în sus. Ciudată perucă, mai înaltă decât faţa mică pală, cu trăsături şterse, o faţă care era numai pretextul de a adăposti la umbra stufului negru, prăfuit parcă, fără lustru, doi ochi ciudaţi prin fixitate şi prin lipsa de expresie, dar galbeni, de un galben mat ca chihlibarul

vechi, care surprindeau.

În ordonanţarea perfectă a gospodăriei Hallipa, fata cea mică reprezintă o dezordine prin fizicul acesta fără de rost în rosturile regulate ale aleilor, odăilor deprinderilor şi oamenilor, şi acum iată că un vis greu, de amiază plictisitoare, făcea pe Mini să gândească că acea Mika-Lé era şi pricina dezordinei morale de acolo. Cu capul plin de migrenă, pe care-l avea după astfel de primire, de masă şi de somn, aşezată pe marginea divanului, Mini nu închipuise nimic, stătuse amorţită subt impresia cuceritoare, pe când, undeva, înăuntru, în creierul obosit, în afară de voinţa ei, se adâncise, crescuse fără de probe convingerea că Mika-Lé cea invizibilă, cea de obicei cu totul neînsemnată, era nucleul ocult al tragediei.

Se ridicase apoi silnic şi privise afară, înlăturând puţin perdelele grele de brocart *grenat.* Resemnată unei zile pierdute şi neplăcute, hotărâse să exploreze domeniul. Umblase pretutindeni, prin grădină, prin ograda păsărilor, prin îngrădirea vacilor, la grajduri, fără să se poată distra cu nimic şi fără să întâlnească pe nimeni, necum pe Mika-Lé. Era o moşie fermecată.

Vacile fiind în staule model, caii în boxe de lux, păsările în coteţe mai curate ca o colivie şi florile, parcă artificiale prin disciplină, nu-i mărturisiseră nimic din secretul pe care poate îl cunoşteau. Sau poate că Mini, neştiutoare de ceea ce se petrecea, nimerise, prin instinctul unor armonii tainice, locurile care erau la fel neştiutoare, aşa cum alteori, dimpotrivă, descoperea tocmai ceea ce te poate îndruma.

Ieşise chiar pe poarta care da spre câmp, de mirare şi ea deschisă, şi pornise pe aleea de plopi superbi, pe care o admirase alteori de la depărtare. Aleea, stropită de curând, cu profilurile ţepene ale plopilor egali, pe seninul câmpiei era mult mai puţin frumoasă de aproape.

Mini gândi că pe acest domeniu încremenit, unicul semn al turburării erau acele porţi deschise pretutindeni.

Era gata să facă reflecţia banală că acele porţi deschise arătau că a intrat acolo un oaspe nou: necazul; dar înlocuise cugetarea cu alta tot aşa de banală, dar mai exactă: necazul trăieşte cu oamenii în pace şi într-o zi nu mai vrea pacea şi izbucneşte; atunci începe răscoala înăuntru, până când nu mai încape şi izbeşte uşile în lături ca să iasă la văzul şi auzul tuturor, să se amestece şi să se încurce cu zvonul şi răutatea lumei.

Se mai deschid porţile şi pentru ca să intre bieţi oameni nevinovaţi ca Mini, şi să se necăjească şi ei degeaba.

Cu capul ceva mai uşurat de migrenă, Mini hotărâse că necazul, atunci când îl scoatem la lumină, sluţeşte încă mai mult chipul lui urât, subt privirea saşie a oamenilor. De unde însă venea necazul? Cine era oare acolo de vină? Amica Nory ar fi căutat desigur un vinovat: bărbatul. Omul care a trecut pe acolo.

Mini credea şi ea că în toate dramele vieţei e un om, un bărbat care a trecut pe acolo. Om şi bărbat îi păreau a fi una. Cu simplitate, ca şi Biblia, socotea că principiul dintâi e masculul, sau ar fi trebuit să fie, sau fusese la origină unealta principală a vieţei, deci a binelui şi răului. De aceea când întâlnea binele şi răul, credea că el e de vină. El, mai-marele!

Feminista Nory se zburlea. Era între ele, pe acest subiect, o discordie neîncetată. Nory ar fi convenit bucuros că bărbatul e de vină, dar nu putea primi ca el să fie mai-marele. Asta nu!

Mini acum surâdea, cu ochii aiurea. Aiurea în spaţiu şi timp. Un spaţiu şi timp ce erau apropiate, deoarece simţeai că surâsul ei poate ajunge curând, nu era un surâs pentru depărtări prea mari. Mai surâdea înăuntrul ei, în locuri din suflet unde îi sălăşluiau credinţele. Cele două surâsuri se suprapuneau plăcut. Lui Mini cele două locuinţe ale fiecărei fiinţe, casa de zid şi casa de simţire, îi păreau deopotrivă de concrete.

Unde era însă, azi, omul cel vinovat? Părea că pe acolo trecuse o femeie, acea fetiţă: Mika-Lé.

Sau poate că de vină era azi ea singură, Mini, care, în loc să se hrănească ca de obicei din gândurile ei lăuntrice, care îi dau sucuri, privea lucrurile zise moarte, suna cu ciocanul întrebării în fiecare din ele, şi le cerea să scoată din legătura inerţiei puţina viaţă ce aveau, acel singur atom viu, în jurul cărora erau solidificate. Le cerea să se muncească în somnul lor, în moartea lor sincopală pentru a-i spune secretul pe care îl ştiau. Dar nu le putea învia. Nu avea îndestulă putere. Sta sarbădă şi singurul ei prieten de azi, timpul trecător, nu o slujea cu nădejdea plecării, deoarece sfârşitul blagoslovit al acelei corvade nu părea a se apropia...

La 5 găsise pe toată lumea în *hall* şi o ciocolată la gheaţă cu pesmeţi fragezi care o aştepta. Nory şi Elena, cari avuseseră timp pentru toate confidenţele, tăceau acum. Stau alături ca şi cum s-ar fi sprijinit una de alta prin umerii legaţi, prin apropierea capetelor serioase şi triste, rezemate de pervazul vitrajului, cu faţa spre odaie. La un căpătâi al mesei mari, Lina sta aplecată cu grije spre Lenora, care încerca să-şi stăpânească nervozitatea, dar părea a aştepta un lucru de nimic pentru a se zbuciuma liber şi desperat. Nu plângea, nu scâncea, dar Mini auzea perfect cum ţipă, cum boceşte. Îşi aminti legea fizică pe care credea că ea a descoperit-o: cum sunetul, care nu a luat contact cu aerul pentru a căpăta sonoritate, închis acolo în universul senzorial al făpturei, e mai zgomotos decât cel perceptibil auzului, şi transmisibil altor receptoare senzoriale, altor urechi ale sensibilităţei. Glasul desluşit al limbii de bronz, care bătea acum un alt sfert, onest, clar, cumpătat, satisfăcea pe Mini, pe când stridenţele acelei desperări, pe nedrept zise mute, îi scrijeleau auzul interior; liniştea măreaţă a coardelor de bronz din pianul mare de abanos era şi ea cuviincioasă. Lucrurile participau azi cu un tact şi cu o inteligenţă nespusă la împrejurările zbuciumate ale oamenilor.

Tabloul de interior era expresiv. Privitorul înţelegea că

toate acele personagii aşteptau ceva sau pe cineva care să le descleşteze poza. Două perechi de ochi, ţintiţi cu o statornicie neliniştită spre ferestre, dau indicaţia acelei aşteptări: ai Lenorei şi ai lui Mini. Celelalte trei: Lina, Elena, Nory, cu toate că întoarse spre interiorul camerei, aveau o privire a ochilor dinăuntru îndreptată tot într-acolo.

...Dar acea chemare puternică a tuturor voinţelor spre poarta mare, spre drumul pe unde cineva, liberator, avea să vie, acea chemare părea a nu grăbi cu nimic sosirea salvatorului şi Mini îşi zicea cu necaz că Hallipa era omul în stare să nu dea un bici mai mult cailor chiar în acele împrejurări, păstrându-şi moderaţia lui, care îl lăsa egal între inegalităţile încunjurătoare.

Mini cuprinse cu mâinile vasul mic de porţelan alb, în care erau câţiva trandafiri. De-a lungul acelei zile, o plictisise ceva uscat şi fierbinte, care nu venea de la ziua de august, plăcută la soare şi la umbră, ci de la arsura sufletelor, de la asprimea faptelor necunoscute.

Mini avu o întoarcere spre nesuferitul Rim al Linei, vroi să-i explice; dar victima ei lipsea. Nu avea cui demonstra glorios schimbul dintre idei şi lucruri, prin mijloace, desigur, necunoscute, dar a căror evidenţă era familiară lui Mini, cum ne sunt familiare atâtea fenomene naturale, mai nainte ca legile lor să fie probate.

Acea uscăciune a sufletelor era azi un ce material care molipsea atmosfera din jur. Mini căutase tot timpul, în chip inconştient, apărare împotriva acelei uscăciuni; simţise o nevoie permanentă să atingă lucruri netede şi reci, porţelane şi cristale.

La masă o nemulţumise căldura mâncărilor şi fermentaţia lor. Nu-i fusese foame, ca şi cum se temea chiar de combustiunea alimentară. Punea ochii pe aburul rece al paharelor pline ca să-şi răcorească şi mâinile, pe cât era îngăduit, atingeau luciul farfuriilor. Din sufragerie preferase să privească panourile lustruite ale pereţilor, ceea ce era o dovadă puternică a funcţiei tactile a vederii.

„Văd!” înseamnă desigur „pipăi cu ochii”, dar de obicei alcătuieşte un simţ aparte, care îşi pierde acest înţeles de atingere.

Mini azi nu *vedea,* ci pipăia totul cu ochii pentru a se feri sau apropia, după nevoie, de lucruri sau oameni. În *hall,* în afară de simpatia ei pentru pendulă şi pian, îi plăcuse să se razime de pereţii uleiţi şi albi. Geamurile o satisfăceau. În schimb orice stofe, orice sculpturi, tot ce era ţesut din fire multicolore sau reliefat, orice complicaţie, dar mai ales forma multiplă a fiinţelor şi conţinutul lor turburător, o nemulţumea.

Mini trăise acele nevoi materiale ale impresiei, fără să-şi dea seamă de ele decât atunci când se închegaseră într-una prea evidentă; când, la dejun, îmbrăţişase cu două mâini avide paharul, în care abia se turnase băutura proaspătă şi acest gen spontan şi neprotocolar atrăsese privirea ironică a lui Nory, care îi azvârlise din ochi un: ce faci?

Mini se întrebase: ce fac? şi desluşise acel proces de emanaţiuni şi dizolvări ale sufletului în corp, cum şi acele efluvii dinăuntrul vieţei în afară, încă imponderabile dar care vor forma cândva o chimie nouă în noimele inseparabile ale trupului sufletesc şi ale celui de carne.

Se întrebase: ce fac? şi răspunsese: mi-e înăsprit trupul de arsura întâmplărilor sufleteşti de aci, care usucă locul, şi caut să-mi răcoresc prin mâini sufletul, pe netezimea milostivă a obiectelor din jur.

Mini credea cu convingere că imensa fermentaţie a existenţei îşi risipeşte în jurul ei substanţa, o amestecă cu inerţia relativă a lucrurilor ambiante. Conacul pacinic, cu dimensiuni şi proporţii aparent imobile petrecea azi în trupul său, totuşi sensibil, drama vieţii laolaltă cu fiinţele pe care le încorpora.

Cu aceste ocupaţiuni neprevăzute, trecerea zilei la ţară fusese şi mai repede şi mai înceată ca în alte împrejurări banale, din pricina impresiilor care, elastice, de la faptele

şi lucrurile imediate, se întindeau departe înaintea şi înapoia lor.

Cea care tresări întâi, cea care zări întâi, fu Mini! *Dog-cart*-ul elegant al lui Hallipa intrase printr-o mişcare aşa de repede încât acum „stopase” drept în faţa uşei peronului. Mini, din nerăbdare, socotind că sosirea lui va dezlega acum plecarea lor, se sculase şi, pentru a da un înţeles mişcării, se apropiase de fereastră; Hallipa se uita la caii năduşiţi... Aşadar, strânsese azi frânele mai mult: le trecu unui băietan care atârna prostănac pe bancheta îngustă din spate. Stăpânul examină cu grijă dar repede picioarele cailor. Mini admiră şi ea picioarele fine ale roibilor, încheieturile delicate care nu se frânseseră, când comanda bruscă îi oprise, şi forţa aceea imensă în acele fusuri fragile, care cutremurase atât de zgomotos pavajul inert. Vinele se întindeau *încă* dureros parcă subt pielea mătăsoasă cu păr bronzat.

Hallipa urcase scara cu capul întors spre *dog-cart*-ul pe care, stângaci şi încet, băiatul cerca să-l urnească.

Mini făcu observaţia detectivă că acel băietan nu atârna altădată la spatele *dog-cart*-ului. Era probabil că azi Hallipa poposise îndelung undeva, unde nimeni nu-i putea îngriji echipajul. Dar unde oare?

Ochii încruntaţi ai stăpânului casei, care se oprise un moment pe terasă, dezmierdându-şi barba scurtă, arătau nemulţumire. Era deci şi el în acord cu tot domeniul: ieşit din moderaţia lui perfectă. Vădit, o agitaţie neobicinuită îl făcuse să zvârle caii prea viu înainte, şi tirania lui ceruse roibilor să se oprească ca de obicei, perfect la dunga centrală a peronului.

Scuturându-şi botforii în prag, Hallipa intrase îmbrăţişând cu privire îngrijorată pe cei din casă. Mini rămăsese încă lângă fereastră.

Stăpânul se opri întâi lângă Elena şi-i spuse:

— S-a aranjat... Cum ai vrut tu... aşteptând parcă un regret sau o reluare de cuvânt.

— Foarte bine! zise Elena, cu o hotărâre rece, deplină.

Tatăl ei o privi un moment mirat. Cu toate că avea acelaşi caracter, totuşi determinarea asta scurtă, simplă, la o fată, şi despre lucruri vădit importante, părea că îl miră.

Îşi salută apoi musafirii şi trecu repede lângă Lenora. Îi luă mâinile, dar ea le trase, se zmuci, plânse şi, în fine, în sughiţuri mari, îl luă de gât, dar, îndată ce o coprinse în braţe, îl respinse şi leşină iar, provocând o mică panică.

Mini se apropie şi, din vârful buzelor, din vârful degetelor, aduse un mic ajutor ce se impunea. Profită pentru a spune Linei, în chiar momentul cel mai nepotrivit:

— Nu mai plecăm odată? – pe un ton de reproş.

— Ba da... ba da... răspunse din treacăt biata Lina, cu o nouă grijă parcă, pentru Mini, pe care o şi uitase.

Lenora se deşteptase şi porni în surdină o dojană plângătoare împotriva întârzierei lui Hallipa:

— Să plece!... Vreau să plece!... Să nu mai stea un minut, repeta ca un leit-motiv.

Mini auzi şoapte despre cai şi trăsură:

— Orice ar fi! Niciun minut! Totuşi, nu de plecarea lor era vorba.

Şi cum Lenora era gata să leşine din nou, Hallipa, speriat, vru să iasă pentru a da ordine, nu se îndură să plece de lângă Lenora, care îl reţinea de braţ de câte ori se depărta, pentru a-l respinge imediat.

Depline, superbe bătură opt note egale ale vocei curate, nobile, a bronzului pur.

Cu o recomandaţie către Lina, cu o privire de rugăminte spre Elena, care se retrăsese iar cu Nory în acelaşi colţ – ca într-o cetate a ei proprie, de durere şi nedrept la respectul durerii – Hallipa ieşi, totuşi.

Se auzi clopoţelul vibrând puternic, paşi de servitori, ordine.

Elena, cu pas încet şi cu o expresie de întuneric pe obrazul ei regulat şi senin, se coborî şi ea spre

apartamentele tainice ale casei.

Câteva silabe ascuţite ajunseră până în *hall.* Lenora avu o zvâcnire a muşchilor, apoi căzu iarăşi moale – aşa de ciudată, cu succesiunea aceea de leşinuri, care păreau a speria mult pe Lina. Îi prepară o injecţie cu o mână pe puls. Mini îi veni într-ajutor:

— Ce se petrece? îi şopti.

— Lucru urât!... cu păcătoasa ceea mică... A dat-o gata pe biata verişoara... Pocitania! – şi, cu acest compliment, împinse acul în braţul care acum – aşa de curios de observat – era moale *altfel,* nu cum e carnea fragedă a femeiei – o lâncezeală a aceleiaşi cărni, în care simţeai absenţa vieţei conştiente şi care urmase după încleştarea primului moment.

Pe Mini, care nu leşinase niciodată, o mira şi interesa mult fenomenul. Lina scula din leşin pacientul într-un minut, cu îndemânare, dar răspundea prosteşte când întrebai despre cauze. Era, hotărât, o practiciană. Doctorul Rim nu răspundea nici el satisfăcător, deşi era un teoretician.

— O criză de nervi, explică Lina. Dar mi-e grijă de inimă. Lenora e de mult bolnavă de inimă şi degeaba i-am spus.

O privire de dojană şi de rugăminte o întrerupse. Lenora deschisese ochii.

— S-a făcut! spuse cu un glas calm Elena, care intra – dar, totuşi, mai vibrant ca de obicei, şi cum vestea păru a linişti pe mamă-sa, fata se duse iar la Nory şi îi vorbi încet şi mai însufleţit.

Cuvintele Linei nu spuneau nimic nou lui Mini. Da! Vinovată era Mika-Lé. Ştia!... Dar ce fel?... Erau acolo două victime – Lenora şi Elena – şi durerile lor nu erau deloc împreunate – nu erau *una şi aceeaşi.* Atunci?...

Mini privi iar pe Lenora. După primul moment de satisfacţie, se turburase din nou. Ceva cenuşiu i se aşternuse pe faţă, ca şi cum o sită i-ar fi cernut cenuşă pe subt piele. Se săltase pe canapea, sprijinindu-se aşa de

tare pe un braţ, cu toată greutatea trupului nevolnic, că îi simţeai braţul parcă scârţâind.

Era în ea o voinţă de a nu-şi pierde cunoştinţa şi, totuşi, o turburare care ar fi trebuit din nou să o lase fără cunoştinţă. Faţa aspritǎ, sub ondulaţiile oxigenate care încă durau, purta expresia unei griji, pe care nu o putea parcă dezvălui nimănui, şi tocmai de aceea mai impresionantă. Nerăbdarea îi era mai mare încă, chinuitoare, tensiunea ei spre acele coridoare unde se petrecea ceva, care o aducea în aşa stări maximale.

Avea o zvâcnire regulată în tot trupul, pe care căuta din răsputeri s-o oprească.

Ce lucru minunat era substanţa asta a cărnei şi sângelui, care acum strica aşa de vădit culoarea feţei Lenorei? Ce era tenul acela turbure, pătat, pe aceeaşi faţă alb-roză? Ce se petrecea în plastă vie, ce se netrecea fizic, care venea însă de la poruncile nemateriale ale vrajbei, ale urei şi răscoalei, şi transforma în aşa fel fiinţa? Mini se uita la faţa, gâtul, bustul şi braţele alterate ale Lenorei.

Lina şoptise lui Mini cuvinte despre supărări, mizerii, păcătoşenie. Aceste simţimânte erau procese ale sufletului, pe care îl cred imaterial, şi iată, acele simţimânte acţionau precis, simultan, asupra materiei.

Alterarea asta Lenora vroia parcă s-o ascundă oricui, până şi Linei. Aştepta chinuită, cu priviri de tâlhar prididit de duşman, pe subt pleoapele livide. Ce aştepta? Plecarea lui Mika-Lé? Sau atunci ce? Care erau lucrurile negre care clocoteau acolo în femeia blondă şi făceau în carnea ei albă zgură şi cenuşă? Păcătoşia! Dar care anume?

Mini era curioasă, dar cu mai mare curiozitate încă observa procesul inseparabil al durerei fizice şi morale. Îşi aduse aminte de doctorul Rim. Îi va prezinta mâine noile observaţiuni cu protocolul obicinuit: vervă agresivă din partea ei, tăcere de sfinx – din dispreţ sau ignoranţă – de

cealaltă parte. Prin coincidenţă, Lina, care uitase pe bărbatul ei, exclamă:

— Ce o fi zicând Rim?... Vom sosi înainte ca să se fi întors de la plimbarea de seară... Numai de n-ar fi luat cheia!

Mini nici nu consemnă transmisiunea. Era un fapt tot aşa de simplu că gândul ei despre Rim trecuse Linei, ca şi cum i-ar fi trecut un obiect din mână în mână. Dar aluzia directă la plecare îi făcu plăcere. Elena spuse regretul ei că nu pot rămâne acolo noaptea şi că totul a fost aşa de zăpăcit.

Tocmai atunci se auziră dincolo glasuri. Lenora sări drept în picioare şi strigă violent:

— Eleno!

Cu o mişcare de răzvrătire, fata ieşi totuşi.

— Nu e nimic! zise, întorcându-se, dar Lenora nu păru mulţumită. Rămase în picioare. Prin mişcare şi greutate părea o statuie mare, cu faţa aceea rea, care o schimba aşa de mult, o făcea de nerecunoscut.

O viaţă întreagă figura ei de păpuşă, rotundă, albă, roză, desenată, pictată, surâzătoare nu avusese o astfel de expresie.

Simţirile care ne sunt familiare lucrează treptat şi transformă expresia feţei, cu încetul, dar irupţiunea lor, sapă, taie, preface dintr-o dată printr-un desemn brutal.

În sfârşit, Hallipa se întoarse. Mini gândi „în sfârşit” pentru plecarea lor, dar parcă era şi acel sfârşit aşteptat cu atâta încordare de Lenora. Totuşi nu avu spre bărbatul ei acele mişcări care o aplecau ca pe o plantă amoroasă spre umărul lui. Se uita fix la el.

— Am dat instrucţii vizitiului – zise – şi altele ce trebuiau făcute.

Fireşte, nu puteau vorbi comod în faţa musafirilor, dar poate constrângerea asta îi slujea. Când dai drumul răului, revărsarea lui se lăţeşte nemăsurat. Vorbele mici ale traiului convenţional aveau misiunea lor şi plecarea misterioasă a micei păcătoase, din pricina martorilor,

avea poate mai puţină urâciune. O mulţime de cuvinte nevrednice nu fuseseră astfel rostite. Era lipsa lor un bine sau un rău? Existau! Asta era de căpetenie. Din materialul ruşinei şi durerei, care alcătuia păcătoşenia de azi, se formaseră bubele vorbelor. Poate, totuşi, e mai bine când se sparg în afară. Lenora era sătulă de puroiul lor. Sau poate se rezorbeau, şi lipsa lor era mai bună!...

Mini, deodată, surâse delicios, surâsul acela, lângă vasul scund de porţelan plin de roze proaspete, acel surâs fu singurul motiv luminos al *hall*-ului. Aşa fel încât privirea întâmplătoare a lui Nory, întâlnind acea lumină neobicinuită, sprâncenele ei subţiri desenară o mirare circumflexă. Mini se scoborâse în ea însăşi.

Distrată de vreun gând plăcut, Mini nu-şi amintea acum de doctorul Rim, pentru a-l chema la socoteli, de care nu era în stare să dea gestiune. Nu-l întreba cum se formează din undele mute ale simţirei un sunet corespunzător şi cum pe acele valori nenumărate ale sunetelor informe, oamenii pun semnele convenţionale ale cuvintelor felurite.

Nu-l cerceta care diferenţe oare schimbă la naţiile numeroase acele semne corespunzătoare ale vorbelor!... Dacă există vreo octavă primitivă, cu care să se fi notat la oamenii primari simţirile esenţiale?... Când oare instrumentul muzical, pe care îl purtăm, îşi va avea claviatura tot aşa de bine cunoscută cum era aceea a pianului mare din *hall,* atunci când, dezvelind capacul, anatomia lui îţi apărea cu fibre şi vine de oţel!... Ce coarde vocale anume sunt puse în mişcare de anume simţiri?... dar, mai ales, când oare, pe plăci minunate, Mini va putea privi structura deplină a trupului sensibil? Va vedea coardele şi clapele substanţei sufleteşti acum impalpabile?

Aste lucruri să le fi ştiut doctorul Rim? Atunci ar fi putut să se dovedească o higienă preventivă sufletească care să cruţe de atâtea mizerii carnea noastră, în care simţirea

îşi infiltrează răul!... Doctorul Rim să fi ştiut cum se fac din necazuri vorbele... şi încă nu sunt destule vorbe... atâtea senzaţii nu şi-au coagulat încă sunetul!

La auzul acelei erezii a lui Mini, cum că nu sunt destule vorbe pe lume, doctorul Rim ar fi ridicat, spre un cer lovit totuşi de grave erezii, două braţe lungi, desperate!...

...Dar Mini, distrată de fuga ei în undele surâsului, nu-şi aminti azi de Rim şi de înfăţişarea comică a acelor braţe scheletice, care păreau a ieşi prin plafon...

...Aşa de mult păreau a ieşi prin plafon încât Mini ar fi vroit să fie în acelaşi timp pe trotuarul din faţa casei, pentru a vedea pe coperiş acele gheare apărând prin ţigla roşie!... Dar Mini acum era refugiată în lumi interioare şi când, lâncedă încă de blândeţea lor, se desprinse de ele, locul şi oamenii dimprejur o reluară în vârtejul acelei drame, în care azi se trezise prinsă.

Da! Unele vorbe fac bine. Sunt erupţii higienice care curăţă de supărare. Urticarii blajine în trupul unei iubiri sănătoase.

Dar aci părea că e vorba de o bubă rea.

Lenora nu-şi schimbase încă expresia ciudată a acelei griji. Doru Hallipa se aşezase pe canapea lângă ea şi îi vorbea, ţinând-o de mână.

Lina acum intra, ieşea ca la ea acasă, spre mulţumirea lui Mini, care prevedea o plecare apropiată. Cu încetul Lenora începu a-şi relua culorile; albul, rozul, albastrul ieşeau de subt apa cenuşie ce le alterase.

Soţii se ridicară de pe canapea şi trecură la masa mare. Lenora se sprijini de braţul lui Hallipa, dar cu o mişcare ce nu avea plăcerea de sine, încrederea deplină... Hallipa se uita mereu spre Elena cu dragoste. Era palidă şi calmă, cu o mică dungă încăpăţânată între sprâncenile negre, trase frumos.

— Eşti bine, Eleno? zise tărăgănit Lenora, mai mult ca o datorie decât cu grijă maternă.

— Da, Lenoro, mulţumesc, bine! Ne îngrijeam de tine! răspunse fata... În adevăr, mâhnirea lor, ce părea că are o

cauză comună, nu era deloc aceeaşi.

Gazdele căutau acum să lege cu Mini şi Nory conversaţia cuvenită. Se vorbi de secetă şi de cai; dar Hallipa, socotind lucrurile mai liniştite decât erau, spuse că a pus caii cei răi la trăsură, ca să sperie pe Nory, ce protestă cu desperare. Pentru a-şi întări tachineria, adăogă că cei blegi, cei de noapte, au plecat cu Mika-Lé – care ar fi vroit să dea bună seara, dar n-a mai turburat pe mamă-sa bolnavă.

Diplomaţia fusese împinsă prea departe. La pomenirea numelui funest, Lenora îşi rupse dantelele hainei de casă. Acum tăcerea iar spărgea alune. Era o imagină a lui Mini, când gânduri anevoie de spus ciocăneau timpul şi spaţiul, fără de vorbe.

Noroc că intră Lina cu canotierul în mână şi cu geanta ei mare. „Geanta de moaşe!" glumea Nory – cu toate că era de antilopă fină, cu *„fermoir* de argint" şi cu o monogramă impunătoare. „Moaşă de lux!" râdea fata, cu oarecare dreptate, fiindcă Lina avea mania să nu plece fără *troussa* ei, în sacul de mână, pentru nimic în lume, nici chiar la concert.

— Nu sunteţi gata? A tras trăsura.

Fu o mişcare grăbită de uşurare... Salutări prescurtate... Lenora sta rezemată de uşă şi faţa ei de păpuşă părea, în lumina slabă a serei, grozav de răvăşită.

Hallipa le ajută. Aerul serei păru lui Mini un deliciu.

Caii mari şi proşti! – constată cu mulţumire Nory – stau cu capul în jos, subt hăţurile moi, pe care le ţinea moşul.

— Unde sunt roibii? întrebă nervos Lenora.

— La grajd, coniţă! răspunse vizitiul bătrân.

— Gabrioleta a plecat cu mânjii, zise Hallipa grăbit, ca să o lămurească.

Trăsura se urni greoi, comodă, de altfel, şi pe arcuri bune.

De pe aleea albă, Elena făcea semne de adio lui Nory; Hallipa trăgea obloanele verandei pentru noapte, Lenora

dispăruse în alcovul alb, roz, *mauve,* plin de dantele şi panglici, cu îngeri pe plafoane şi roze pe pereţi.

. . . . . .

Mini se cuibări în colţul ei bun, dispusă spre o legănare plăcută. O zdruncină oprirea la poartă. Acum, era închisă. De undeva, dintr-un moşoroi nevăzut de cârtiţă, alergă o babă mică să deschidă. Luna zvârlea basme şi vedenii, dar Mini încă nu se desprinsese de fapte şi de locuri.

— Ai văzut ce ţi-a făcut odorul? întrebă Lina pe bătrână.

Îşi făcu cruce ca să fie un răspuns pe tot gustul. Apoi zise totuşi:

— Spurcăciune mică! – clătinând capul, care nu se mai putea opri odată pornit.

La cuvântul plastic, Mini strâmbă nasul, dar aerul era fin şi parfumat cu iasomie, care-şi ascundea corolele mici undeva în boschete, spre ieşire.

— E dădaca lui Mika-Lé! zise Lina.

Pe capră bătrânul se întoarse pe jumătate, rupt de şale, ca şi cum l-ar fi chemat pe el. Luându-şi mers regulat şi lin, trăsura apucă şoseaua.

. . . . . .

După o tăcere lungă, ca sculată din somn, Mini făcu o mişcare de dezmorţire şi suspină. Toate trei, în adevăr, după ziua ostenitoare, fuseseră învăluite plăcut de răcoarea şi umbra serei, şi lunecatul lin al trăsurei le amorţise prielnic şi odihnitor.

Mini, despresurată din vraja rea a întâmplărilor petrecute, se uita acum galeş printre gene, la stelele care, sub lumina lunei, acolo undeva sus, departe, păreau un spulber argintiu.

Clarul de lună în seara aceea era pal, delicat, difuz. Treptat, de la regiunile înalte prăfuite de lumină, nisipoase ca o plaje scânteietoare, atmosfera se

albăstrea, până când albastrul se adâncea în tonuri calde şi profunde, ce, singure, indicau pământul.

Era feerie pe lume în noaptea când Mika-Lé, ca un spirit maliţios al umbrelor bizare din basme, pornise în lume. Mini nu auzea mersul trăsurii lor, dar i se părea că undeva înainte, aude şi vede echipagiul diabolic al fetei: Mika-Lé în panerul vechi al *dag-cart*-ului de ţară, tras de mânjii mărunţi, ce duceau grăbit încărcătura lor uşoară: fata puţintică şi valiza ei de şcolăriţă, în care erau, desigur, cele două rochii cu care o văzuse Mini de două ori şi cele două albumuri cu schiţe pe cari i le arătase. Acele scheme bizare: păsări, insecte, arabescuri, chipuri negre, proiectate pe fonduri sărăcăcioase, pe vreun cer albastru acuarelat, pueril ca al „pozelor”, sau pe ape cu valuri mici din virgule creţe, moarate de un verde litografic; amestec de banalitate şcolărească şi de excentricitate, ce da acelor schiţe o împreunare descumpănitoare de sărăcie şi de artificiu.

— Nu se simte gabrioleta! mormăi moşul pe capră. Nu m-aş mira să fi cotit, dracu ştie unde!

Atunci Lina începu să dea drumul „tainelor Castelului”, cum zicea Nory.

— E în stare să fi mers la palat, descreierata ceea! zise.

— Poate să meargă şi să rămână! Elena nu mai vrea să ştie, hotărât, nimic de prinţ. Are caracter fata asta! răspunse Nory.

Apoi pentru Mini, care nu înţelegea despre ce palate e vorba, deşi seara lunatecă părea potrivită cu orice basme:

— Ştii ce a fost?... Elena era logodită cu Prinţul, cum e poreclit. Cu signor Maxenţiu de la Plăiesele... O să-ţi arăt eu „palatul” în trecăt. Se zăreşte de pe şosea... Ţinea mult la partida asta. Atât cât poate ea ţine la ceva... De ce? Mister!... Ţi-aduci aminte de el?...

Mini îşi cercetă alene memoria şi regăsi un comesean de altădată al Hallipilor.

— Femeile sunt toate neroade! afirmă Nory. Ce va fi găsit fata asta perfectă la acest om fără noimă! Un manechin banal. Nu e urât, nu e frumos... Nu e prost, nu e deştept... nu e viu, nu e mort... nu are nicio profesie şi nu are nici rente... E binecrescut, are nume italian şi ţinută englezească, i se zice prinţ şi locuieşte un palat ruinat, plin de guzgani şi de cucuvele, înconjurat de o grădină părăsită şi de o moşie necultivată.

— Cui să-i dea în gând! Auzi, ţânţarul! întrerupse Lina. Până la urmă prinţul a fost băiat cinstit. A venit singur să spună că gângania îi face propuneri şi ameninţări amoroase prin scrisori – şi a rugat familia să intervie, ca totul să se aranjeze cum e mai bine, fiindcă el are cele mai frumoase sentimente pentru Elena.

— Ţi se pare corect! sări Nory... O fi!... dar Elena e fără de înduplecare, nu stă măcar un moment la îndoială. Pare a-şi fi făcut toate socotelile şi, cu toate „sentimentele” şi „corectitudinea” lui de lord, prinţul e detronat, Elena îţi taie scurt orice demonstraţie asupra inocenţei lui şi toate considerentele mele despre „mizeria fiinţei masculine” întâlnesc o indiferenţă mai cumplină ca orice discuţie. Refuzul ei e o formulă scrisă pe marmora pe care n-o poţi zgâria, necum şterge... Bravo fată!... A rupt logodna cu o răceală tot aşa de încăpăţânată cât de neclintită îi fusese voinţa de a-l lua, explică Nory, acum pornită spre considerări feministe...

— Bietul Hallipa s-a opus cât te poţi opune unui copil cuminte şi iubit ca Elena, bombăni Lina. Când a văzut că alegerea este la ea o voinţă adevărată, n-a mai avut decât o grijă: ca totul să se facă cât mai bine şi mai frumos, pentru „fata lui”... El şi acuma ar vrea să se aranjeze...

— A! poate crede că Elena sufere deşi nu mărturiseşte! se repezi Nory.

— Nu! De suferit, sufere în felul ei, dar – biata mea Lenora! oftă Lina astmatic subt voalul ei. În adevăr, Lenora...

— Mai ales Lenora!... zise slab Mini.

— Toate se grămădiseră azi: ultimatul dat prinţului, exodul lăcustei şi nevricalele Lenorei, observă Nory. Eu nu înţeleg pe Elena, dar am în ea atâta încredere încât socotesc că are dreptate. Nu mă orbeşte, altfel, nimeni... Dacă n-ar fi vorba de ea, m-aş revolta împotriva unui gust aşa de nesărat şi a importanţei date unui nesăbuit şi unei „broscuţe”... Dacă Elenei îi convine prinţul, bărbăţia sa distinsă suprem, a lui Cezar Borgia, mâinile lui aristocrate şi incapabile, ruinile palatului şi paragina moşiei, dacă are pofta nesănătoasă de a-şi uni fiinţa şi averea ei, trainice amândouă, cu acest Maxenţiu oarecare, nu are decât să o facă, dispreţuind micile aberaţiuni de felul celei petrecute... Să-şi plătească romanţa velenă a signorului florentin, dacă ştiu eu ce coardă stricată, în instrumentul ei solid, cere astfel de muzici – n-are decât să-l planteze „pe urmă”... Dar să nu-i atribuie precepte de onoare şi să nu-l încarce cu probleme de scrupule, de care e incapabil ca prinţ degenerat, ca imbecil şi... ca bărbat mai ales, conchise Nory declamatoriu ca la tribunal.

Mini fu turburată în repausul ei de unele cuvinte minunate, pe care Nory le rostise fără să ştie.

„O coardă stricată în instrumentul ei solid”...

Trupul sufletesc prezintă desigur uneori, unele dezacordate parţiale ale sănătăţei reparabile, curabile tocmai pentru că ating un singur loc dintr-un tot sănătos. Accidente ale organismelor sensibile normale ca al Elenei Hallipa.

Alte organisme sufleteşti, ca şi făpturile fizice, prezintă anemii, rahitisme, degenerări de ansamblu – şi unele, ca al Lenorei, leziuni brusce. Gândul lui Mini, culcat subt lumina lunei, voi să se salte, pentru a aproba pe Nory, dar nu putu; era prea somnoros.

...Cuvintele, faptele, oamenii astfel evocaţi treceau pe dinaintea lui Mini ca un film, uşor învăluit. Cu o secundă de oprire, trăsura coti şoseaua spre dreapta. Verva

feministă a lui Nory se întrerupse. Fu iar tăcere şi toate trei rămaseră atente drumului, căutând parcă, la o busolă invizibilă a călătoriei, acul de călăuzire în noapte.

— Am intrat pe Şoseaua Mogoşoaiei, zise moşul.

Luna acum era mai sus însă şi, extaziată în propria ei lumină, nu-şi proiecta conturul net de altădată; ca şi a soarelui, forma i se cufunda în propria-i orbită şi cerul părea mereu o clamoare argintie peste nisipuri stelare.

Acum reîncepură vorbele descusute:

— Ce viaţă i se pregăteşte Elenei, după dezamăgirea asta! I-am spus să vie la mine. Ea e prin fire o femeie de acţiune. Nici n-am nevoie s-o convertesc. Munca mea o va interesa. Va găsi în ea o revanşă pentru omul răufăcător care a trecut, pentru pierderea seniorială a florentinului sperjur, care a ofensat-o – dacă aşa crede ea.

— A!... A!... murmură aromit Mini la vorbele lui Nory.

— A!... A!... a zis „Omul”. Aşadar, consimţi că până şi anemicul mire al Elenei e „bărbatul”... „Omul”. Văd că te-ai convertit la Biblie...

— La pod! îngână moşu, şi răspunsul violent al lui Nory se stinse. Se auzi un uruit încet şi mici fantome simetrice trecură la distanţă prin ceaţa luminoasă a nopţei.

— Trenul de 10, zise Lina. Târziu! şi tot mai avem o bucată... Elena ca Elena! Tuşi îndesat, strângându-şi pelerina de drum. — Are să-i treacă, e tare, e tânără! Oare ce mă fac cu Lenora, acolo e greu!

„Da! Cu Lenora!” repetă în gând Mini.

— Ai auzit ce teatru a făcut lăcusta? râse Nory. Auzi Mini! Căuta să o scoale din ipnoza în care o simţea învăluită.

— Când i s-a spus că va pleca la Sibiu într-un internat de corecţie, unde, de altfel, avea să înveţe arte decorative practice, a fugit o noapte şi o zi la Maxenţiu, lăsând părinţilor un bilet. Mini, auzi! — „Doamnă şi Domnule! Nu vă recunosc dreptul de a dispune de mine. Eu singură ştiu ce *meriţi...* Pentru a vă proba, mă duc să pui între proiectele d-voastră şi ale mele *imposibilul!”*

„Imposibilul!” Ce zici! Admirabil! Ce stil şi ce intenţii. Admirabil... pentru o fată care n-a învăţat niciodată nimic şi... Fina matale are aptitudini spre rău, dar le are! biletul e superb... Model de epistolie a „drepturilor fecioarelor”... A fost la călugăriţe...

— Nory râse, era duşmana institutelor religioase...

„Lăcustă! gândi Mini, îi zic lăcustă. Ca toate insectele, face selecţia spre finalitatea instinctelor ei!” – dar nu pronunţă cuvintele, nu putea, în noaptea aceea de surdină, articula sonor. În mintea ei treceau mai mult gesturi, culori, imagini decât idei. Asupra percepţiei noaptea lucrează deosebit ca ziua. Mai cu seamă noaptea asta fină, imaterială, nici luminoasă, nici obscură.

Gânduri care altădată ar fi fost precise se estompau. Nu era totuşi o stare de oboseală care cerea repaos, era o beatitudine ce înlătura sforţarea cugetării ca prea dură.

Impresiile tari, pe care le-ar fi avut despre cele auzite, se diluau. Ca printr-o oglindă aburită, trecu imaginea lui Mika-Lé, aşa cum o văzuse ultima oară la un dejun. Cu capul ei de ţânţar negru, cu ochii imobili, acele două ovale de lichid galben, cu corpul slăbănog de copil rahitic, îmbrăcată cu o rochie verde de *éponge* şi reamintind, în adevăr, o lăcustă.

Sta între ceilalţi cu totul nebăgată în seamă, de aceea tocmai Mini crezuse nimerit să-i vorbească amabil. Avea o voce uniformă şi care târa silabele, despărţindu-le, ca acei copii care bucheresc.

Nu se ocupa de ea nimeni şi ea părea a nu face nimic ca să atragă atenţia. Lui Mini îi răspunsese fără plăcere. Era totuşi prea lipsită de orice atitudine pentru a fi sinceră. Dar Mini atunci nu-şi dase seama.

. . . . . .

...Aşadar, în acea modestie aparentă, Mika-Lé medita fapte extravagante. Cam oropsită, dospea ura şi ambiţiile

nemăsurate... Avea în înfăţişare ceva exotic, discordând cu mediul, dar şi prea vulgar. N-ar fi putut lămuri ce. Fizic şi moral. Vocea era vulgară stinsă, mată... dinţii laţi pe maxila lată... o lipsă totală de mobilitate, umeri pătraţi, lemnoşi. Ceva rudimentar. Aspectul unei păpuşi de lemn de la ţară... dar, desigur, din altă ţară... Din Egipt poate... o păpuşă felahină... Mai ales nicio asemănare cu surorile şi părinţii... Mai era, atunci primăvara, încă o fată... mai mare sau numai mai înaltă ca Mika-Lé, o fetiţă frumoasă roză, cu funda neagră de şcoală în bucla părului blond. O păpuşă de Nürenberg ca şi Lenora...

— Mai e parcă o soră? întrebă încet Mini.

— Da! Aimée, fata măsei. E la Dresda, şi doi gemeni, la internat. De altfel, cam târziu sosiţi, după buruiana asta, explică Lina.

— O mică buruiană otrăvită!...

Toate discuţiile astea, care ar fi pasionat pe Mini la lumina zilei, se topeau acum.

...La acelaşi dejun era şi prinţul... Un om de talie mijlocie, slab, palid, cu ochii mari, verzi, spălăciţi şi o barbă mică blondă, à la Henri IV, foarte îngrijită. Un bărbat cu barbă nu exista pentru Mini decât cel mult când era domnul de gazdă, ca moşierul Hallipa.

Remarcase însă mâinile şi picioarele prinţului, ea care nu observa mâini şi picioare. Erau aşa de înguste şi lungi ca şi cum ar fi avut falange mai puţine decât ca normal. Îmbrăcat cu o îngrijire exagerată în haine de „dimineaţa la castel” şi foarte tăcut, ceea ce păruse lui Mini a fi oarecare sărăcie cu duhul.

Nu era prinţ şi era român, dar nimic nu împiedica să fie florentin, nici chiar să semene cu Cezar Borgia. Oamenii trecutului nu au extraordinar decât prestigiul depărtărei.

— N-are suflet! zise Lina, despre Mika-Lé. Da, Mika n-avea suflet! „M-a bătut şopârla, năşică!” – aşa îmi spunea de mamă-sa, venetica!

— Venetica? se miră Mini.

— Iarbă rea! Mai bine o strângea de gât de atunci. Cum

ar fi vrut Lenora! Acum o omoară ea!

— Dar adevăratul cap de operă... Tu, Mini! Ascultă! Nu zău, dacă victima nu ar fi Elena mea, m-ar interesa exemplarul ăsta de femeiuşcă răufăcătoare. Adevăratul cap de operă... Auzi, Mini?

În tăcere, vocea liberă a lui Nory nu făcea, totuşi, lui Mini nicio plăcere. Trecea şi se muia prin acea ceaţă nocturnă ca o notă sonoră prin pedală.

— Da! zise parcă de pe un alt ţărm. Da!

Un cap de operă a fost atunci când Elena a spus că renunţă la logodnă şi crede nimerit ca Mika-Lé să-i ia locul. E chiar soluţia unică ce-i pare cuviincioasă pentru neamul Hallipa.

Hallipa se opunea, sperând o împăcare, dar Mika-Lé a tranşat diferendul. Cu glasul ei de greier în păpuşoi, a spus că are *alte planuri de viitor* şi nu înţelege s-o silească nimeni!... Colosal! Nu? Un studiu!...

. . . . . .

— Lino! zici că inventase, în ultima instanţă, să fie tandră cu tată-său! E nostimă, Mini! Închipuiţi-vă! Ca să nu plece la Sibiu schimbase deodată manevra. Începuse să roage pe Hallipa, să-i şoptească, să-l ademenească. După scene echivoce, Hallipa s-a convins că la Sibiu va face scandal şi îi va da de ruşine, şi cum Lenora ţipa să plece – i-au dat drumul în lume.

Mini ascultă cuvintele din urmă mai bine.

— Îţi închipui chinul bietei Lenora. Ea, deprinsă să se facă voia ei... Ce să-i dea în cap! Să-l întortocheze pe Doru. El care n-o suferea deloc, fiindcă e bolnăvicioasă. „Nu prea mă laud cu stârpitura asta mică de fină a dumitale”, îmi spunea.

— Are mania sănătăţei! Om vechi! glumi Nory. Boii, caii şi femeile de soi bun şi cu forme depline!... La o masă – mi-a spus Elena – Mika-Lé, din senin, s-a azvârlit de gâtul

lui Hallipa cu reclamaţii de drepturi la dragostea filială. Vezi ce comedie!... Hallipa, care avea pe conştiinţă că nu o prea iubise... ca să nu zicem deloc... şi Lenora! La gelozia ei sălbatică, la alintarea ei, la ascendentul ei de o viaţă întreagă... uzurparea asta!...

— Bine că n-a murit biata verişoară, se închină Lina.

— Şi tocmai cine?

— De ce tocmai cine? întrebă Mini, mai curioasă. Nory explică:

— Nu ştii? Mika-Lé e un copil al păcatului. E o greşeală a frumoasei Lenora... Spune tu, Lina! Odrasla italianului!...

— Pacoste de la început până la urmă! N-am mai avut de-atunci linişte cu Lenora! A fost adevărat lucrul dracului! Nici nu se gândise cineva la consecinţe... Eu sunt de vină. Trebuia s-o scap cu orice preţ. Îi era frică. Frică să nu moară! Să nu se ducă de lângă Doru. Frică să nu se mire Hallipa de ceva şi să bănuiască.

Curiozitatea lui Mini se deşteptă mai viu. Ce italian? Lenora asta aşa de pasionată în căsnicie încât o revolta, o dezgusta! Ca o fotografie aburită, fizionomia aşa de caracterizată a Lenorei îi fugea în noaptea transparentă din conştiinţă, fără să-i poată suprapune alta.

— Cum se poate! exclamă Mini.

— Vezi bine că pe Hallipa îl iubeşte! Ba chiar peste măsură! A fost un accident! se grăbi Lina.

— Vezi Paul Bourget! rânji Nory.

Trăsura încetini aşa de tare, încât băgară de seamă. Le fu frică. Moşul uitase caii şi întors cu totul, asculta. Când prinseră de veste, dete un bici. Tăcură, fireşte. „Drama Castelului”, nelămurită încă, preocupa acum pe Mini cu misterul ei: copilul de pripas, venetica Mika-Lé, păpuşa egipteană, fiica unui italian; de gâtul tatălui care nu era tatăl... De gâtul omului adorat exclusiv de Lenora... Păcatul mic, sculat împotriva mamei pasionate, exemplu bizar de adulter moral. O împrejurare specială în lumea sentimentelor şi instinctelor clandestine ale vieţei! Mini

începea totuşi să vadă, să audă ceva mai limpede. De ce oare? Era abia zece seara. Poate că luna îşi îndeplinise timpul ei de stăpânire şi, treptat, viaţa mergea acum spre limpezirea zilei solare.

Atunci fizionomia amoroasă a Lenorei se recompuse şi se desăvârşi, cu zbuciumul acela înfocat al carnei chinuite de sucurile ei otrăvite.

Acum şoseaua era aşa de netedă încât mersul egal al trăsurei părea o plutire. Împrejur, peisajul invizibil, aburit, se schimbase. Toate acele adâncimi şi reliefuri ale clarobscurului dispăruseră; nu mai erau tufişuri, pădurici, tăpşane, iarbă înaltă, care să populeze umbra cu forme albastre întunecoase.

O apă subţire, argintie, le înconjura din toate părţile şi lunecau pe ea. Era miriştea netedă care subt lumina difuză părea o lagună liniştită, oglinda unei inundaţii care ar fi acoperit tot cuprinsul subţire, străveziu.

Mini o auzi. „Ce bine seamănă cu apa!” Impresia predomina realitatea difuziunei lunare şi înşela simţurile cu totul; o percepţie amăgitoare făcea ca Mini să fie mai convinsă că e chiar o apă decât că pare.

...Aşadar, Mika-Lé, fără să cunoască secretul, îl ştia totuşi prin instinct. Crescuse departe de tatăl indiferent, fără suferinţă, nici sentiment, şi acum cu mijloace de simulare şi seducţie, căutase în el un partizan, un străin aliat ei.

De aceea azi atmosfera locului burghez era aşa de ciudată: gesturile, vorbele oamenilor acestora mediocri erau aşa de stânjenite şi tainice. Lucruri nepipăite prevesteau, deviau traiul lor banal. Cele mai dezordonate legi ale simţirei turburau aşezarea statornică a familiei, pentru că un om trecuse pe-acolo, cândva: italianul.

Mini se gândi la casa de moşie nici rustică, nici modernă, cu arhitectura solidă, regulată; cu confortul ei orăşenesc şi totodată gospodăresc; la mobilierul simetric, onest, la buduarul plin de horbote, panglici de culori

amoroase şi naive: nimic, acolo, nu încadra acea tragedie. Îşi reaminti, deodată, vestibulul cel nou, părăsit, în care se plimbase în rătăcirile ei singuratice. Acolo era decorul shakespearian al tragediei.

În umbra gradată a coloanelor nude, rotunde, netede, rămase cu gipsul aparent, peste care nu se mai aşterneau fardul culoarei sau artificiul marmorei, figura hieratică a lui Hallipa, chipul torturat, de meduză, pe trupul de zeiţă al Lenorei, capul stilizat al prinţului şi micul Puck, strania creatură răufăcătoare Mika-Lé se aşezau bine.

În lumina care străbătea treptat rândurile aliniate ale stâlpilor, cenuşiu-palizi cu puţina strălucire a nisipului, vestibulul neisprăvit, lăsat abia din mistrie, avea o înfăţişare de fragment rătăcit dintr-un templu egiptean, şi tot aşa cenuşiul mai adânc spre mijloc, apoi umbra nesigură a fundului, care-l prelungea exagerat spre aule inexistente.

Pe jos acelaşi mozaic nisipos, abia pregătit, neşlefuit, netezit numai, semăna a un pustiu lespezit şi în care îţi puteai închipui că pasul s-ar muia fără zgomot. Apoi albul văros al pereţilor până la jumătate şi în sus picturile bufone; chenarele pompeiane şi panourile cu nimfe şi îngeri. Aceleaşi nimfe care semănau prost cu Lenora şi aceiaşi îngeri bucălaţi.

Un plafon absurd ca un cer de vară, cu baloanele vătuite ale norilor albi pe cearceaful albastru supărător; opera probabilă a italianului, a omului care trecuse pe acolo.

În decorul acela îi puteai vedea pe toţi jucând o pantomimă absurdă, cu gesturi frânte şi în fund pitulându-se loghi, vizitiul octogenar, care sta acum pe capră, şi nevastă-sa, vrăjitoarea gheboasă, dădaca lui Mika-Lé, ţinând o capră neagră de panglici.

Realitatea năştea astfel închipuiri, care i se suprapuneau ca un al doilea adevăr.

Mini îşi reaminti o după-amiază când Hallipa, cu glasul lui măsurat, le explicase cum nevastă-sa dorise mărirea

locuinţei deoarece copiii creşteau şi o supăra zgomotul, şi cum un arhitect, prietenul lui, îi dase ideea de a folosi terasa din spatele casei, unind-o cu una din odăile din fund. Consolidând cu stâlpi betonaţi acest vestibul care ar fi dat casei o a doua intrare mai impunătoare, propusese să aşeze deasupra un etaj scund cu camere de locuit.

Hallipa adoptase planul şi se pasionase de el. Desenurile lineare ale arhitectului măguliseră ambiţiile lui de proprietar şi casa, când veneai de pe moşie, despre şoseaua Ploieştiului, avea un aspect cu totul renovat şi frumos.

Începuse de îndată lucrul cu activitate. Într-o vară totul fusese aproape gata. Decorarea vestibulului, pe care nevastă-sa o dorise după gustul ei propriu, încetinise puţin lucrul. La jumătatea lucrării artistice însă, pentru care chemase specialişti, o boală nervoasă, o sarcină mai anevoioasă a Lenorei, făcuse imposibilă continuarea. Oboseala, pe care o dă un astfel de deranj, zgomotul meşterilor, dezordinea o nemulţumiseră într-atâta, încât nu mai fusese cu putinţă ani de-a rândul să o convingă să primească un dulgher, un meşter de orice fel.

Vestibulul neisprăvit rămăsese neîntrebuinţat şi camerile deasupra, nemobilate, slujeau numai ca depozit de unelte felurite ale curtei.

— Aşa îşi făureşte omul cel mai practic nevoi care nu sunt reale! zicea Hallipa. Am încăput tot aşa de bine mai departe în vechea locuinţă. Numai Mika-Lé, contimporană cu aripa cea nouă, o predilecţie pentru ea. Se juca aci când era mică, şi chiar acum!... şi Hallipa arătase pereţii albi, mânjiţi ici-colo cu ciudate desemnuri în cărbune, fără perspectivă, nici modelare, lipsite de viaţă, desenuri primitive şi absurde de felurite închipuiri: oameni, draci, animale, flori, făcute de Mika-Lé.

Aşadar, vestibulul era, în adevăr, pădurea acelui Puck, cu părul ca o iască neagră şi ochii aurii, pali ca monedele fără efigie, cu luciul şters ca un abur...

— Aşa e când înnădeşti casa, se uită la ea uimit şi dete din umeri.

Revăzu din ce în ce mai bine în minte pe Mika-Lé. Nu era frumoasă, nu era urâtă. Nu exista decât dacă ceva sau cineva ţi-o aducea dinaintea privirei, atunci chipul cam veşted, cu tenul sarbăd, se impunea atenţiei prin nemişcarea ochilor, înapoia cărora totuşi veghea pesemne un gând dosnic, tot aşa de şters ca aurul efigiilor mate şi tot aşa de perfid ca el.

Printre gene ce clipeau din lumina nesigură a clarului risipit de lună, imaginile astea se profilau transfigurate, şi pe luciul apelor subţiri, care inundau spaţiul haotic din noaptea asta, tragedia shakespeariană proiecta acum locuri memfite. Mini vedea statui colosale, de atâtea ori mai mari ca natura. Cariatide având chipul întunecos al Lenorei şi susţinând pe creştet lespezi, pe care se înălţa nevăzută clădirea uriaşă a unei dureri stranii, sau închipuiri bastarde şi înfricoşătoare, lucrate în mic, cum îşi lucra Mika-Lé desenurile, şi care semănau cu divinităţile informe şi răutăcioase ale Egiptului.

Explicaţia gospodărească dată de Hallipa lua o formă legendară. Moşierul, casa şi neamul lui, italianul mâzgălici şi venetic, cu traiul şi legile lor, se alăturau cu icoane de locuri, chipuri şi legi de pe locuri străine ale unui trai din veacuri săvârşite. De ce?

Mini nu se îndoi că au vreo legătură între ele, pe care nu era destoinică să o desluşească, dar pe care era destoinică s-o perceapă. Nu presupunea că vreodată vreun felah dăruise unei italiene germenul din care purcede Mika-Lé. Socotea mai lesne că din aluatul lumei, atunci când se împărţiseră continentele în turte mici, ca să-şi dospească deosebit pâinea, după albie şi cuptor, rămăseseră totuşi urme de asemănare, de aceea întâlneai acele creaturi europene zise exotice, existau negri cu suflete albe, oameni continentali dovediţi acvatici şi cu rudiment felah în faţa Lenorei din Mizil. Aşa se ating locurile şi vremurile, unde cu altele!

— Ce o fi făcând Rim? zise. Totodată stele mici, ascuţite, îi înţepară privirea nebuloasă. Se deşteptă din închipuiri şi nimic nu o mai interesa decât cerul acela nou, ivit acolo la orizont.

— Se vede! zise răguşit moşul.

În adevăr, era Cetatea vie.

Mii de lumini mici punctau întunericul. Mini se sculă, se aşeză nerăbdătoare, deranjând pe cele două, amorţite pe perinile trăsurei. Pâcla deasă, din care ieşeau acele scântei, era oraşul. Mini fu deodată cuprinsă de aceeaşi desperare ca la plecare: de ce lipsise o zi întreagă din Cetatea vie?

Timpul ca şi spaţiul îi păreau, dimpotrivă, mai lungi, pentru că oameni şi împrejurări n-o distraseră de la gândul acela aspru de oameni şi locuri.

În plimbarea asta urâtă se rătăcise pe urmele presărate din mei subţire; a preocupărilor ei constante. Despre petrecerea zilei la moşie avea o impresie de haos şi despre mersul plutit al trăsurei largi, pe apele serei cu lună, o impresie de scufundare. Pe o parte, zgomotul faptelor, de-acolo de la Prundeni, îi asurzise fina ascultare a inimei, acel ceasornic regulat, neobosit, care lucra în detaliu timpul perpetuu; pe de altă parte, subt apele atmosferice, auzul vieţii îi fusese învăluit şi pulsul ei slăbit.

I se părea că oraşul nu mai e acela la locul cunoscut şi că ele nu mai ajung. Totuşi se deştepta treptat, şi cu toate că oraşul era numai un pâlc obscur cu mucuri gălbuie care afumau orizontul, el creştea mereu şi legea omului, aşezarea lui îşi reluau însemnătatea covârşitoare. Adineaori, natura domnea prin simpla atitudine a luminei. Luna stăpânea şi transforma tot cuprinsul; acum, clădiri, fiinţe, fapte, de la cele mai mici la cele mai mari, preponderau.

Drepturile naturei îşi pierdeau însemnătatea când se ivea activitatea măruntă a traiului. Vecinătatea numai a

omului trezea pământul la rosturile vieţei omeneşti: omul singur sau cu puţini, scos din incinta oraşului, simte legătura lui cu natura, redevine parcela din ea, îşi reia faţă de ea dimensiunile miniaturale, i se estompează conturul, i se anesteziază sufletul. E atunci mult mai mic şi mult mai mare totodată, şi se odihneşte în natură ca şi cum ar fi redat matricei, pentru a germina forţe noi în adăpostul ei hrănitor şi letargic.

În mijlocul oamenilor mulţi, dimpotrivă, îşi pierde aproape ultima asemănare cu natura. Cu toate că oraşele sunt numai nişte moşoroaie de furnici, ele au o putere proprie, care combate şi învinge toate legile firei, afară de moarte, atâta şi le însuşeşte şi atâta le preface. În orice om e un contrabalans al firei întregi. Natura singură a pus în el atâtea elemente minunate, încât îi poate face cumpănă şi împotrivire.

Pe Mini apropierea oraşului viu o smulsese de la basmele stelelor. Cu gândul acum treaz, zorea spre dânsul. Într-o ultimă proiecţie de lună i se păru că vede casa ei înaltă odihnindu-se pe piaţa cu lespezi solitare. Peste somnul material al oraşului, ipnoza acelei nopţi lucra, totuşi, tăcut, albastru, diafan. Dete Prundenilor un ultim gând: în conacul burghez al Hallipilor stau fatalităţi seculare; vestibulul părăsit semăna cu parodia unui templu şi Mika-Lé cu o păpuşă de lemn, ca acele care se găsesc în bagajul sarcofagiilor sărace. Acelaşi material înrudeşte, la distanţe enorme, făpturile şi aventura lor.

Dar toate veacurile astea care trăiesc în noi probabil nu ne copleşesc. Rămânem elastici, mlădioşi, proaspeţi.

Mini, cu toate gândurile de felul acesta, neastâmpărată, nerăbdătoare, copilăroasă în dorinţa de a ajunge, se scula, se aşeza iar, lovind când pe una, când pe alta, uitându-se peste umărul moşului care atunci da cu biciul.

La primele case ale mahalalei fu supărată că nu le recunoaşte. Tot săltându-se căzu pe Nory la o podişcă, unde moşu oprise brusc şi se încurca la vorbă cu un ştrengar de la barieră, pe care Lina îl înghesuia cu

explicaţii.

— N-ai să te astâmperi! ţipă Nory, frecându-şi genunchiul. Drept răspuns Mini întoarse spre ea faţa, pe care, cu mijloace necunoscute dar sigure, simţirea aşternea expresia bucuriei.

Nory dete din umeri, cercetând-o cu ochii ei miopi, înfruntând-o cu nasul ei batjocoritor, prea achilin, sceptic. Lina păru deodată stânjenită:

— Mă rugase Hallipa să iau fata ceea, o zi, două, la mine... dar e greu cu Rim... Totuşi i-am propus, dar m-a refuzat net: are unde găzdui.

— Bravo ei! râse Nory. A rezolvat şi problema locuinţei!

Acum Mini, liniştită, sta frumos. Recunoştea străzile, casele, reîntoarsă în ciclul viu al Cetăţei.

II

CÂND SE COBORÎ DIN TRĂSURĂ la poarta casei Rim, Mini lunecă uşor. Era un polei grozav. Mişcarea chemă de undeva din legământul amintirei pe alta la fel: o zi geroasă întocmai, ziua când sosise în cea dintâi iarnă după războiu în Cetate...

Oprită lângă trăsură, Mini umbla distrată în poşetă, cu mâini deodată calde în mănuşile subţiri, căutând, fără s-o găsească, hârtia de douăzeci, care era totuşi la îndemână.

...Tot în aceeaşi stagiune a vieţei cunoscuse pe Rimi: pe prietena Lina – buna Lina – şi pe lunganul, savantul Rim, soţul ei catolic şi mai ales iezuit...

Surâzând în aerul care şfichiuia, surâzând luminos în promoroacă, Mini se uită la casa din faţă, pe care n-o vedea desigur, şi la birjar, care, frecându-şi labele înmănuşate cu colţuni de lână cafenie, privea hodinit la ea ca şi cum ar fi văzut străvezind ceva soare prin gerul afurisit... şi Mini surâdea mereu mai destins, încălzind mai tare clipa ridigă.

...Da! tot atunci se împrietenise cu buna Lina... şi enigma ei părea birjarului limpede deplin, deoarece gura lui lată avea strâmbătura bucuroasă a cuiva care priveşte un om fericit.

Mini apucase hârtia de douăzeci şi liniştită o puse la loc, pornind încet spre casă, pe cimentul îngheţat.

...Pe buna Lina, de altfel, o cunoscuse Mini mai întâi la băi, în treacăt, familiară ca de când lumea, serviabilă, robotitoare, aceeaşi Lină la care acuma venea ca şi la ea

acasă.

Mini urcase treptele, pe când, gheboşat, birjarul aştepta cu voie bună. Se dezmorţise puţin şi numai plescăia... un... doi... trei... labele lânoase una de alta. Meseria lui îi făcuse o fire contemplativă, numai că pe pânza nemişcată a contemplaţiei lui nu se proiecta nimic.

Mini sună abia, după obicei. Răsunetul strident al chemării o supăra. La casa Rim, ecoul soneriei nu ajungea până la ea şi aştepta tot contemplativă, uitându-se la perdeluţele de la uşa de intrare: canari negri pe o pădure *ocre.* Era frumoasă muselina imprimată, pe care Lina o cumpărase deunăzi între două vizite medicale, grăbită foarte de registratorul taxiului, care la uşa clientelei renta dar la Djaburov scădea bilanţul unei munci fără răgaz pe aceeaşi brazdă: a vieţei... şi morţei... cum o tachina prietena Nory despre riscurile specialităţei ei de ginecolog.

Uşa se deschise. Era chiar Lina.

— Bravo! zise Mini. Eşti acasă!... Mă temeam să nu fie prea devreme!

— E frig tare? întrebă Lina, sărutând-o umed şi incorigibil pe amândoi obrajii reci.

Tot aşa de neturburat, Mini se şterse cu batista mică.

— Frig?... Nu!... adică da, ger mare! – şi intră gata să salute pe Rim la biroul lui masiv. Dar colaboratorul ei la ştiinţele viitoare ale „trupului sufletesc” lipsea.

— Rim? întrebă, negăsind gestul imediat următor salutului lipsit.

— Dincolo! arătă Linia misterios spre camera de culcare.

Această schimbare a obiceiurilor trecu azi aproape neobservată de Mini. Se aşezase pe fotoliul scund care îi aparţinea după articolul de lege: *possession vaut titre* şi îşi scotea mănuşile.

— Ger!... zise distrat, şi se plictisi că Lina nu se astâmpăra şi ea pe un scaun. Potrivea minuţios la

pervazul uşei un sul subţire capitonat, din stofă la fel cu draperiile, o „noutate” inaugurată chiar atunci.

— Frig! zise iar Lina. Am văzut eu bine!... pe aci vine vântul!... Rim e culcat, e bolnav!

— Ei aş! spusese Mini drept orice consolare.

— A răcit!... prin dunga asta îi vine frigul drept în coastă la birou!

— Dar pe el l-ai vătuit?... sau numai uşa? râse Mini. Lina, care uneori uita să-şi ia paltonul când pleca la treabă, cocolea pe doctorul Rim.

— Fiindcă e capitonat e aşa de nemernic la frig! zise Nory din uşa dormitorului. N-are nimic!

Mini se săltă, socotind că poate e de cuviinţă să viziteze şi ea pe Rim ca Nory, dar aceasta îi făcu semn să stea pe loc.

— Lasă-l să se potolească! Când am venit scosese sufletul Linei. M-am dus să i-l scot şi eu pe al lui. N-avea nicio scăpare! E pe canapea în halat şi papuci! Un om nesuferit!... ca toţi, de altfel! se corectă Nory.

Mini, bucuroasă că nu e nevoie să se strămute, se cuibări mai bine în fotoliu.

— E ger, Lino, întocmai ca acum cinci ani când am venit încoace. Ţii minte?

— Da! aprobă Lina, care era un tip afirmativ.

— Nu! zise Nory, negativă din principiu. Nu! Lina nu ţine minte, dar poţi spune înainte. Oamenii când se întâlnesc nu vorbesc nimic care să corespundă. Vorbesc ca să vorbească. De aceea rezultatul conversaţiilor e un mare balamuc social.

— ...Ger, tocmai aşa... şi am lunecat la fel pe scara trăsurei...

— Moment istoric!... Să auzim în câte feluri lunecă Mini pe scara trăsurei şi de câte feluri poate fi la barometrul sensibilităţei doamnei un ger care arată acelaşi număr de grade. Te rog să crezi că eu nu i-am vorbit onorabilului profesor de „trupul sensibilităţei”. Avem alte subiecte! – şi Nory se uită cu înţeles la Lina, care se sălta anevoie,

suflând greu.

— Te ascult, Mini! Te ascult! zise afectuos şi împăciuitor. Nory e fata bună dar te necăjeşte. Când nu eşti de faţă, repetă tot ce ai zis tu, ce ai făcut tu!

Nory, indignată, se roşi.

— Eu!... Eu mă ocup de prostiile lui Mini! Cel mult ca să probez ce departe e această persoană – de altfel inofensivă – de bunul-simţ comun.

Cu ochi care surâdeau mereu aiurea, Mini îşi scotea abia paltonul, când baba intră tiptil, cu ochii holbaţi sperios spre uşa lui Rim.

— Birjarul, duduie! Birjarul! şopti cu mâna făcută pâlnie la gură.

Ochii lui Mini se măreau din ce în ce!

— Care birjar?...

— Al matale... Cică mai şade?...

— Ce? Vrei să pleci? întrebă Lina.

— Mai stau! declară Mini uimită. Dar l-am uitat! mărturisi încet, confuză, ca şi cum era o vină de care se temea, nu o neglijenţă care o costa. Ca şi cum avea o a doua conştiinţă superioară, către care nu vrea să dea greş... Rămase descumpănită.

Nory o privea. Viaţa asta interioară, pe care Mini o exprima în afară desluşit, era o dovadă, pe care nici ea nu o putea tăgădui, a ideilor lui Mini despre „trupul sufletesc”.

— Aide, spune ce a fost cu gheaţa în iarna memorabilă!

— Aşteaptă! Să găsesc drumul! şi Mini se reculese ca să parcurgă, în adevăr, drumul acela tainic căruia vroia cândva să-i tragă harta şi care supăra pe Nory.

— Ca şi cum n-ar fi destule dosuri în Cetatea ta vie! Să mai căutăm altele în suflet!... Întreabă-mă pe mine prin ce hudiţi cutreier cu îndeletnicirile mele pentru „Asistenţa femeii”. Să te duci odată pe-acolo, te-ai sătura!

Prin ochii lui Mini treceau atunci priviri care, desigur după ideile ei, ar fi proiectat, la examenul unor

instrumente viitoare, fâşii de uliţi, colţuri, alei, popasuri, un film de peisagii fragmentate, la lumini şi anotimpuri felurite, dar toate învăluite în farmecul ce da acelei priviri o lumină de fericire enigmatică.

— Sunt aceleaşi! zise încet. Drumurile pe care le cutreieri tu sunt tăiate de celelalte, de ale sufletului.

— Voi oferi primarului argumentul, pentru a-şi scuza crimele edilitare. Nu cunoşti periferia, draga mea! – cuvântul „periferie” rosti în largul ochilor lui Mini o întrebare, apoi umbre molcome şi sclipiri scurte, asemeni bulevardelor umbroase sau ulicioarelor blânde, în care rar pâlpâie felinare melancolice sau fulgeră ochiul orbitor al vreunui far de automobil răzleţ. Clişeuri, rămase acolo pe retină, acum evocate, apăreau în transparenţa ochilor.

— Drumuri tăiate de suflet! Felicitări!... Noroioase, desfundate!... bombănea Nory.

— Da! Până când se vor îndruma căile lăuntrice, atunci...

— Atunci vom avea un dublu exemplar suprapus de *tout à l’égout.* Mare spor!... Eu mă uit la dosuri şi deduc sufletele. Tu vei consulta harta sufletului şi vei deduce cartierul respectiv. Te asigur că va fi acelaşi: Lipscanii la femei şi...

— Taci! zise Lina. Parcă a spus ceva Rim!

— Nimic! Absolut nimic! Rim nu are nimic de zis! Tuşeşte!

— Să vă fac ceaiul! se grăbi Lina, pe care curajul lui Nory faţă de caracterul neplăcut al doctorului Rim nu o putea linişti deplin.

— De ce nu vrei să cruţi nimic, Nory!... Sunt oameni şi locuri frumoase totuşi! o dojeni Mini.

— Mă rog! Părerile şi gusturile sunt libere. Eu una cred că peste tot locul frumos, vine omul şi urâţeşte. Iluzia ta nu mă convinge. E naivă pe lângă a Lidiei... A ei era mare, puternică, bizuită, şi s-a prăbuşit totuşi...

Numele Lidiei, a acelei surori-idol a lui Nory, lăsa totdeanua în urma lui un spaţiu tăcut şi trist.

— Aşez ceaiul în sufragerie, le strigă de dincolo Lina.

...După ce respectă tăcerea, solemnă ca lespedea unei cripte, în care ar fi fost închisă chiar sora ei, Lidia, Nory arătă spre uşa lui Rim:

— Gloria asta chinuieşte pe nenorocita de Lina, cu capriciile, maniile şi pe deasupra mojiciile lui. Hamal afară din casă! Hamal în casă... pe când Domnul Profesor, deasupra tuturor grijilor pământeşti, subînţeles cheltuielile respective, sub masca ştiinţei pure, practică parazitismul şi tirania!... Am găsit pe Lina cu ochii roşii şi năucă... Credeam că Rim e pe moarte!... Încă unul!... Mă bucuram!...

— Nory! râse Mini, Nory dar când „ei” vor muri toţi, ce te vei face? Vei muri şi tu, de urât. Nu vei mai avea pe cine distruge!

Pronunţa „ei” cu un fel de pudoare sacră, ca şi cum în desişul bărbătesc ar fi adăpostit pe Tristan sau pe Lohengrin.

— Să piară „ei” întâi, o îngână Nory, şi văd eu pe urmă ce am de făcut!... Sămânţă rea!... Crezi că se stârpeşte aşa uşor!

— Elena are un băiat! îşi aminti Mini. Aşa cum vroia ea!

— Da! Mai sunt încă astfel de femei!... şi tocmai Elena!

— Şi în ziua când te voi vedea la fel?

— ...În ziua aceea... E bine să-ţi spui dinainte... Vei şti că sunt bolnavă, că nu am putut scăpa de experienţa înjositoare... dar vei putea spera că mă voi lecui şi libera curând...

— Afară numai dacă, nu vei găsi vreun tovarăş destul de îndemânatec ca să proclame supremaţia femeiei şi infamia colectivă a bărbaţilor.

— Nu e primejdie! Specimenul nu s-a născut!... Iacă pentru mine... dar tu?... Da, da... domnia-ta?...

Întrebarea surprinse pe Mini şi uimirea întoarse, pe căile acelea sufleteşti, sângele, din mersul lui lin. Se văzu pe subt piele fiorul uşor, pe care această dezordine îl

fugărea încoace şi încolo. Se văzu în punctul ochilor panica uşoară a nedumerirei. Mini credea hotărât că oricine trebuie să ştie despre ea adevărul şi Mini socotea hotărât ca nimeni să nu se apropie de acel adevăr numai al ei.

— Tu! îşi răspunse Nory singură, ştiind bine că nu are alta de aşteptat de la Mini în afară de acea emoţie. *Finis-tu en queue de poisson peut-être?...* Tu eşti pesemne Eva nedesăvârşită a lui Hans Uys... van... Dumnezeu ştie van ce... Unde or fi stampele acelea să ne mai distrăm – şi se repezi la biroul lui Rim răvăşind.

Mini palpită. Acolo erau şi preţioasele planşe anatomice, pe care le studia Rim în legătură cu funcţiile fibrelor nervoase, alteraţiile şi deviaţiile lor. Acele de la care Mini spera realizarea întâmplătoare a credinţelor ei într-un *trup integral al sensibilităţii.*

Un sertar rezistă efracţiunei lui Nory. Acolo vor fi fost închise tezaurele: stampele rare de artă şi desenuri fidele ale realităţilor fiziologice: cele două pasiuni reci ale doctorului Rim.

Acea *Eve inachevée* era o bucată frumoasă printre multe, unele primitive şi ascetice, altele ale Renaşterei libertine, multe ale torturei moderne de a „exprima”. Mai toate îşi vădeau valoarea în reproducerea de mare artă grafică şi în numele, necunoscut vulgului, al artistului, totuşi celebru în cercul restrâns al amatorilor de postume preţioase.

Subt forma asta de colecţionar şi diletant apăruse doctorul întâi lui Mini, pe când nu-l cunoştea decât din refrenul „Rim” al bunei Lina. Pe atunci nu-i mutase catedra la Bucureşti. Îşi anunţase de o vacanţă sosirea şi o telegramă desperată prevenise pe Lina că a rămas în Brăila, fiindcă i s-a furat în tren mapa cu stampe.

Omul astfel amorezat de „imagini” îi păruse lui Mini a fi foarte interesant... şi pe urmă sosise, cu mapa regăsită, Rim – Rim cel care gemea dincolo! Acela!

Dar stampele erau interesante şi printre cele mai

atrăgătoare, prin factura, concepţia şi enigma lor, acea *Eva neizbăvită,* Hans Uys van... Un olandez fără glorie în viaţă, mort prematur şi recent, urmărea neobosit un ideal de artă, pe care îl încercase în nenumărate forme de schiţe, unele duse până la perfecţie, dar cu obsesia permanentă a cărora nu ajunsese niciodată la săvârşirea unui tablou.

— Nu le găsesc! Le-a ascuns avarul!... Aide, spune tu cum e „neizbăvita” Evă a lui Hans Uys van... ceva.

Nory se aşează în scaunul cu spetează înaltă care servea de axă lunganului Rim. Mini, rezemată cu amândouă coatele pe birou şi capul rezemat pe mâini, o privi surâzând:

— E schiţa, desăvârşit lucrată în taina sepiei calde, a unui trup desemnat din faţă, de profil, din vreo 6 puncte ale privirei, estetic alese şi fără o greşeală de armonie şi adevăr... O femeie neîndoios, după părul mătăsos cu toate că scurt până la umeri, după graţia feţei şi viaţa bustului mic, după curba întreruptă a coapsei delicate şi mlădierea pulpei subţiri...

— Şi după realismul, însemnat cu măiestrie pe acel *incomplet* parcurs, al unor amănunte tot atât de desluşite cât de pur e aspectul general al efigiei, râse Nory.

— Desenul incomplet nu are totuşi niciun echivoc – urmă Mini – nici chiar pe acela al adolescenţei. Pe *épreuvele* în care i se văd ochii, sunt plini de ceaţa gândurilor întregi, şi gura cu desen candid poartă surâsul diafan al simţirei depline. Se împrăştie însă, din oricare înfăţişare a ei, o nelinişte nelămurită... O Evă, au zis de acord toţi cercetătorii, dar pe care în atâtea pasionate încercări, pictorul o lăsa mereu neisprăvită, pierzând, în nedesluşirea fondului, linia totuşi aşa de sigură şi care numai pe una din stampe fuge uşor până la genunchiul drept... O femeie pe care, printr-o culpabilă neglijenţă sau printr-o prea mare pasiune a perfecţiei...

— Dacă nu printr-un amor, care întârzia prea mult pe

aceeaşi temă şi a rămas păgubaş!... Totul e că Hans Uys... a lăsat-o neterminată, sugerând numai amatorilor de artă *restul,* pe care s-au încercat mulţi – spune erudiţiunea – să-l completeze, dar zadarnic!... Dacă faci mereu pe misterioasa, am să te chem „coram populo” Eva cea neizbăvită, completă Nory, fată obraznică, amestecând după obiceiul ei pedantismul, gluma şi familiaritatea.

— ...Hans Uys van Rey luase cu el închipuirea şi secretul întruchipării ei desăvârşite, sfârşi liniştit Mini, surâzând.

Farfurioarele sunară alături şi Lina, deschizând uşa cu o mână, intră purtând o tavă încărcată.

— Nu! strigă Nory, şi ceaiul speriat se clătină în ceaşcă. Nu! Să-l aducă baba!

— Miroase a bucătărie, se ruşină şi doctorul...

— Doctorul miroase a cadavru... Nu!

— Se răceşte! se vaită Lina, căutând echilibrul tăvei.

— Dă-mi-l. Îl duc eu! şi la acest munte de biscuiţi şi *sand-wich*-uri, pe care le voi suprima, voi adăuga o tartină de morală, pe lângă cele ce i-am mai servit adineaori! – şi, luând tava din mâinile Linei buimăcite, intră lovind uşa cu piciorul elegant. Nory avea o singură cochetărie: a încălţămintei.

— Dumneata! Domnişoară Nory! strigă de dincolo bolnavul.

— Gata şi pentru voi acum! zise Lina încântată de rezultat şi dispăru iar în sofragerie. Nory se şi întorsese.

— Dacă pot uşura puţin pe Lina de ocări, tot e ceva!... Îi e frică de mine ilustrului!

— Vezi ce gogoriţă eşti! râse Mini. Nory făcu o strâmbătură echivocă.

— Se teme oare de tine pentru că frecventezi lumea studenţească? E poate galant pe acolo? glumi Mini. Îi poţi compromite.

— Adică crezi poate că nu e! Fiindcă e urât ca o maimuţă?! Nu asta l-ar turbura. Dimpotrivă, s-ar îngâmfa,

şi Lina când ar auzi nu şi-ar crede urechilor şi ar fi încântată de succesele Rimului, atâta e de proastă... N-o cred însă capabilă de ruşinea de a fi geloasă. S-a deprins rău să-l slugărească. Atâta tot!

Mini ridică sprâncenele. Motivul pentru care Nory putea teroriza pe Rim îi lipsea.

— Atunci? zise.

— Atunci!... Doctorul Rim trebuie să fie neam de cizmar neamţ şi eu port pantofi faimoşi! râse Nory, întinzând piciorul ei lung şi foarte subţire, încălţat perfect. Bazată pe slăbiciunea pe care o are pentru calapodul meu mi-am permis, urmând o psihologie sumară dar garantată, să-i azvârl ceva lovituri de pantof – la figurat, fireşte! Sistemul n-a dat greş; noroc că s-a întâmplat să aibă Lina nevoie de mine tocmai acum. Dacă mai trecea şi *pointura* mea nu-l mai interesa, fiindcă, naivă creatură, nu-ţi închipui că doctorul Rim va fi mereu subt pantoful meu *Pinet* veritabil.

Nory şterse cu grijă o umbră ce păta strălucirea lacului fin.

— Dar... zise Mini, dar...!

— Dar atât!... Doctorul mi-a admirat des piciorul; am profitat ca să-l calc puţin în picioare. Află cum se guvernează! Nimic nu se pierde în natură! – şi râse cu triluri...

— Feminismul îngăduie? obiectă Mini îndoielnică.

— Cere!... Lupta pe toate tărâmurile contra duşmanului... în mic ca şi în mare... neobosit!

— De ce nu veniţi odată?

— Ne-ai chemat? N-am auzit! Spuneam lui Mini că Rim al tău, legat cu o basma la gât, e irezistibil şi îmi face curte!

— Zău! zise Lina mulţumită. Ce nostimă e fata asta şi ce idei bune are.

— Simple, foarte simple! întâmpină Nory cu modestie.

Sufrageria Rimilor nu era deloc elegantă, dar foarte simpatică. Instalaseră mobilier nou numai în birou şi dormitor. Aici, rămăseseră vestigii tecucene, din zestrea Linei: o canapea îmbrăcată cu creton, un dulap vechi de nuc drept bufet, scaune desperecheate şi o ladă „adorabilă”, declarau Mini şi Nory. O ladă de acelea, zise braşoveneşti, legată în cercuri de fier, cu balamale mari şi cu lemnul lustruit ca un emaliu, lucrat cu mozaic de flori galbene pe fond verde.

Pe masa de mâncare oblă, pătrată, Lina aşternuse peste macatul obişnuit o faţă de masă veselă cu bordură colorată şi ceşti optimiste cu boboci de trandafir, cu ceainicul la fel, şi zaharniţa, cât şi farfurioare multe pline cu prăjituri felurite.

Cu mâini grase şi urâte, Lina servea cu o îndemânare neasemuită. Ceaiul, zahărul, untul, prăjiturile, toate deodată îţi veneau la gură fără ştire.

Meşteşugul ăsta uimea pe Mini şi o mulţumea. Ca toate fiinţele prea slabe sau prea avântate avea nevoie de a fi ocrotită. Ceaiul bunei Lina era ocrotitor.

— Aprindem? întrebă Lina. Mini se uită repede la ceasul de mână şi se linişti.

— Abia patru! Nici chiar deplin!... Pentru tine ne-am grăbit, se scuză.

O umbră învăluia fundul odăiei, dând farmec focului din sobă, pe când geamurile albăstreau lumina încă desluşită a înserării geroase. Odaia asta era o dezmoştenită, avea o sobă de zid şi lampă cu petrol. Amintiri provinciale pâlpâiau astfel în jur. Toată istoria gospodărească a Moldovei licărea subt poclitul abajurului de porţelan sau în tăciunele răzleţ. Lampa Linei ardea orânduit în sufrageria tecuceană, cum ardeau la punct cu regulatoare precise sterilizatoarele din sala de spital, instalate după ultimele modele ale higenei occidentale. Aci ca şi acolo, Lina părea în cadrul ei, păstrându-şi apucătura, pe când numai instrumentele îşi schimbau forma în mâinile ei tradiţionale.

Tăceau sorbind rar. În dreptul ferestrei o trăsură scârţâi, apoi se opri. Mini crezu că e a ei, aceeaşi trăsură-fantomă, pe care nici acum nu a plătit-o şi care vine să-i ceară socoteli de stafie. Părea acelaşi birjar, ghemuit în pături şi cu mănuşi de lână. Bătea palmele la fel, şi parcă se auzea plescăitul moale al lânei... Plecă!... Era altul. Lăsase hăţurile ca să se dezmorţească... Şi era totuşi acelaşi: un om mânând cai, la 20 grade subt zero pe străzile Cetăţei vii.....

. . . . . .

— ...Numai că atunci era dimineaţă. O dimineaţă vânătă de ger, pe la 5. Plecasem la 2 noaptea dârdâind de frig, un tremur în care intra totuşi hotărârea de a-l înfrunta cu orice preţ. În aşteptarea trenului întârziat, tremurasem în camera şefului de gară neîncălzită şi apoi tremurasem în vagon, unde ţevile de încălzit erau îngheţate şi geamurile aveau un strat gros de gheaţă... Tremurasem, până când pledurile cu care mă învelisem m-au adus de la tremur la un fel de înţepenire. În vagon cu mine erau tot oameni îngheţaţi. Acesta era singurul lor semn de identitate. Ca nişte manechine ne coborâsem în Gara-de-Nord. Eu, totuşi, aveam undeva în mine gândul cald că am ajuns în port, că am atins pământul făgăduinţei şi că vin de departe, după atâţia alţii, să cuceresc viaţa, acolo unde pulsul ei bate mai bogat.

N-aveam domiciliu asigurat dar dădusem telegramă la un hotel. Până acolo a fost un parcurs nesigur prin ceaţa polară.

Camera era oprită pare-se şi când am coborât, grăbită, am lunecat de pe scara trăsurei şi pe trotuarul sticlos, întocmai ca adinioarea, lin ca pe patine – şi Mini surâse misterios... Fratele meu, posac de nesomn, discuta nu ştiu ce litigiu despre etaj cu portarul gras şi adormit. Eram aşa de obosită încât nu puteam înţelege ce spun, şi

uşoara căldură din vestibul începuse a mă dezmorţi, se vede: un fel de beţie, specială desigur îngheţaţilor şi prin care încă deosebeam bucuria sosirei...

Portarul trecuse într-o gheretă mică. Eu şi urcasem zece trepte spre locul unde patru pereţi asigurau expediţiunei mele un adăpost. Aplecată peste balustradă, aşteptam în acea amorţeală: un fel de simţire ciudată şi care ar trebui cercetată, despre contactul frigului cu căldura.

Portarul ieşise din cuşcă cu un altul, care îi da se pare ordine, deoarece apucă îndată bagajele numeroase, subt supravegherea fratelui meu... Văzui o închipuire de om, înalt ca un fir, galben la păr şi la faţă, cu braţe lungi şi subţiri ca firul şi mâini galbene ca de mort, cu un gât aşa de subţire şi lung că nu puteam crede ochilor ceţoşi, cu proeminenţa mărului lui Adam exagerată şi mobilă şi cu o privire aşa de ştearsă din ochii decoloraţi că părea orb.

Un chip străin şi ciudat, un fel de *ébauche,* sau, dimpotrivă, ultima stampă a unei încercări omeneşti. O caricatură istovită a tipului saxon! O dihanie în orice fel, care, ciocnind mut oase dislocate, ascunse subt o jachetă lungă, neagră, urca spre mine; un oberchelner de noapte!

Încă plecată peste balustradă ca pe un reazăm al beţiei care mă înfăşură, îl lăsam să urce, când simţii ceva atingându-mi marginea rochiei. Mă uitai brusc în jos. Încovoiat ca un echer, ciudatul personagiu, grav, religios, îmi atingea piciorul cu fruntea, apoi sărută poalele hainei... de trei ori poate... Mă zmucii, dar omul, calm, urca acum scara tacticos, cu paşi frânţi, porniţi din unghiul unor oase a căror încheieturi sunau parcă scheletic.

Am aşteptat să mă însoţească până la cameră fratele meu. Fără energie, cu o pojghiţă încă de gheaţă, pe voinţă, mă indignam şi aş fi voit să reclam pe nebun, clar tocmai nebunia lui neîndoioasă, ritualul absurd al gestului, care corespundea cu ciudăţenia făpturei, m-au oprit... Fratele meu, de altfel, nu era de fire

cavalerească... deşi eu totdeauna am visat pentru orice neajunsuri un frate vendicator...

— Fratele tău era ca toţi fraţii care nu sunt în vis! întrerupse Nory.

Mini se uită la ea mirată de prezenţa ei aievea.

— ...Când am intrat în odaie, omul dispăruse clar nu şi vedenia lui. Nu m-am culcat. Îmi era frică... o frică amorţită, o frică misterioasă, mai rea ca cea care fuge, strigă... o frică fără obiect pipăit, căci arătarea părea că se dizolvă de câte ori vroiam să mi-o precizez... Frică, pe care mi-o da halucinaţia celuilalt sau a mea, nebunia celuilalt şi mintea mea turburată de ea...

Frica aceea nu mă cuprindea totuşi deplin. Aveam o conştiinţă vagă că am sosit în porturi bune şi că nu am de ce mă teme. Nu mă gândeam la nimic... fixam fereastra.

Înapoia ei era *Oraşul* dar încă nu se arăta. O lumină gălbuie umplea geamul... Aşa se făcea ziuă în dimineaţa aceea!

...Lumina lividă părea a fi fost substanţa dizolvată a gălbejitului de-adinioarea, care, aşa cum trecuse prin uşă dispărând, tot aşa desigur se descompusese în acea licărire sinistră... După dezmorţire venise pesemne somnul cu care luptam. Pe scaun, lângă masă, dormeam desigur pe jumătate cu semivisări turburi, pricinuite de impresia avută... Când m-am uitat afară: încă îmbrobodită, apărea porţiunea din Cetatea vie... asfaltul lucea gheţos şi brâul Palatului regal era mohorât... Dar sus, pe coperiş, se desfăşura seninul acelei dimineţi!... Halucinaţia pierise. Mi-era acum frig puţin şi puţină frică de realitatea mea şi a oraşului sacru...

Mini tăcu timp de o secundă sau cine ştie cât tăcu, la altă măsură a timpului. Vorbise cu un glas somnambul, ca şi cum ar fi citit. Reluă tonul conversaţiei.

— ...N-am mai revăzut nici la serviciul de ziuă, nici la cel de seară, acel mistic exaltat, membru poate al vreuneia din acele congregaţii care călăuzesc spiritele

slabe către deviaţii religioase. De ce omul îmi sărutase ritual şi grav poalele rochiei, ce liturghie slujea n-am putut şti, dar mi-am închipuit că e fiul grăbit al unei fecioare despletite şi că tată i-ar fi fost absintul sau *punch*-ul. Mi se părea chiar că o cunoscusem, cu vreo trei ani înainte, pe acea fecioară: un *mannequin* de la *Maison Lys,* cu şolduri înguste de tot, fără bazinul vieţei, creată nu pentru a purta prunci, ci ultimele modele ale lui Premet, vreo faşă de mătase peste un trup inexistent.

Avea un cap mic, obraznic, fardat atât cât să nu se simtă viaţa pielei, pentru perfecţia profesională a manechinului, intermediar între păpuşă şi femeie; cu cărbune gros pe gene şi pleoape, aşa ca ochii să fie două pete negre în obrazul de var, deşi erau albaştri de-aproape; cu părul scurt la spate, iar în faţă un vâlvoi creţ, oxigenat violent şi aşa de înalt încât întrecea feţişoara boţită.

Plimba rochii de bal de o goliciune fără nicio impudoare pe corpul ei absent şi care astfel puteau amăgi clientela, şi în vâlvoiul aprins al părului, aureola insolentă a unor egrete imense... Sau dispărea în circumferinţa rigidă a volanelor crinolinate, pe vreun model de stil, cu fruntea legată strâns în vreo bandeletă lată, care-i făcea un cap bolnav... Credeai că nu va putea purta pălărie niciodată şi apărea înfăşurată în vreo imensă blană de tigru – moda sălbatecă – cu tot acel vâlvoi vaporos dispărut sub toca netedă a cărei dungă aspră de catifea se cobora pe sprâncene fără ca un fir răzleţ să îndulcească obrazul bizar... Odată, ieşind târziu din magazin, am văzut-o plecând îmbrăcată cu un taior negru, simplu şi cam uzat, dar tot elegant pe manechinul ei perfect, cu o pălărioară deformată, dar sub jachetă cu o bluză brodată luxos şi cu o blană frumoasă la gât. S-a urcat într-un automobil larg, al cărui şofer îi făcuse un semn masonic.

Mi s-a spus că e clienta de noapte a unor localuri frecventate de străini, unde băutura, nu amorul, e un viţiu, şi reputată prin ţinuta ei cochetă şi insomnia ei

neobosită... Fixa aşa, nopţi după nopţi, lichidul galben în paharele mereu umplute!... Cine ştie ce capriciu al alcoolului sau ce trădare a somnului îi necinstise odată artificiul orgiilor sterpe...

Mi-o închipuisem mai pală încă, cu o cingătoare invizibilă, defilând zveltă până la urmă, modelele cele mai noi în faţa clientelei grăsune... şi vreo lună lipsise de la post, bolnavă... Aşa îmi închipuiam că s-a zămislit ciudatul idolatru... Apoi transpuneam: vedeam o nemţoicuţă cu o cămaşe de mătase galbenă sub halatul de spital, pe care o zărisem odată în trecere, aplecată peste un viermuş de copil galben, pe care-l ţinea în poală. Un păr imens buclat şi blond era răsturnat peste faţa ei; printre şerpii aurii ai podoabei, zărisem abia un chip veşted şi urât. Desigur, din părul acela uimitor se născuse biata larvă gălbuie... Fata despletită sugea pastile dintr-o cutie pusă subt perină, fiindcă nu era voie să fumeze... Mamă pentru zece zile a acelui făt, în care se sfârşeau istoviţi străbunii saxoni... Una sau cealaltă! Fecioarele despletite!

— Evocativ! *„Je le vois noitre”.* În paharul abia turnat se fac nişte firicele galbene. N-am să mai pot bea şampanie, fără să nu mi se pară că înghit pe oberchelnerul tău! Crescuse repede oberul! Totuşi venise pe lume prea devreme pentru a fi pensionarul meu. Nu eram încă pe atunci tutoarea viermuşilor şi a fecioarelor despletite! râse Nory. Dispensarul nostru nu are decât un an!... Ai haz tu, Mini, cu fecioarele tale despletite, mai ales că nu depăşeşti realitatea cu aiurările tale. Mergi cu ea la pas. A! Bine că mi-ai adus aminte!... Şi Nory căuta din ochi pe Lina ca şi cum pe ea o interesa ceea ce avea de spus; dar Lina dispăruse fără ca ele să bage de seamă, probabil să ia pulsul capriciilor lui Rim.

— Am văzut pe urmă în aceeaşi stagiune în Cetate atâţia nebuni feluriţi dar înrudiţi în exaltarea lor, încât mi-am zis că erau toţi copiii gazurilor asfixiante,

nemaiobicinuiţi să respire aerul oxigenat. Oameni pe care nu-ţi aduceai aminte să-i fi întâlnit înainte... Aveau o asemănare hotărâtă, erau flămânziţi: de pâine, de carne, de oameni, de viaţă... flămânzi! Nebunia lor era aceea a foamei... Unul la un colţ de stradă, voinic, întreg, muntean, nu târgoveţ, deşi în straie de oraş rupte, se uita la fiecare trecător cu ochi negri, mari, aprinşi, lacomi... Se apleca neaşteptat şi te speria... Un lup de prin tranşee, hămesit dar neistovit, venit de spaima pustiului spre miezul oraşului la zgomot şi lumină, strângând dinţii neputincioşi, dar mâncând cu ochii prada frumoasă, proaspătă. Câteva zile în şir l-am văzut la acelaşi colţ al Fântânei cu Calea Victoriei. Ocoleam de câte ori treceam.

...Altul purta o redingotă lungă, fără altă haină, în toiul iernei, cu o pălărie tare, avea barbă neagră şi ţinea o mapă veche de piele în mână, cu aer grav, cuminte, umbla liniştit, cu paşi egali, după femei, pe acelaşi parcurs între Alcalay şi Socec, rostind un fel de rugăciune, care la sfârşit implora în termeni ecleziaşti *miluirea dragostei.* Cerşetor flămând, de care te speriai cu o frică ciudată, din amestecul lui Dumnezeu în nebunia lumei...

Câţi alţii, mai primejdioşi încă! Cei care nu mărturiseau în afară scrânteala lor şi vorbeai cu ei neturburat, până când aflai vreun gest excentric, neaşteptat, şi care era totuşi logic către ceea ce era smintit în mecanismul lor. Mai toţi oamenii aveau ceva schimbat atunci... Unii pentru că în adevăr erau zdruncinaţi... Alţii pentru că, rămaşi aceiaşi, aveau de-a face cu ceilalţi.

Părea că o poartă se deschisese şi amestecase, nebăgat de seamă, ospiciul cu sănătatea publică, şi acel amestec făcea ca raţiunea publică să devieze...

— Rezultatele se pot vedea, râse Nory, fericită ori de câte ori se dovedea ceva împotriva societăţei actuale. Rezultatele suntem „noi toţi”!

— ...Erau mulţi de tot felul! Unii redaţi căminului, otrăveau acolo ca nişte toxine!... Alţii de pripas!... Cei casnici s-au încorporat cu încetul... dar ceilalţi? Cei

vagabonzi?... Dintre ei va fi fost şi paznicul meu de noapte, cu ochi şterşi, plini de vedenii mistice şi cu buze albe, care sărutau poala rochiei... Unde vor fi acum?... S-au orânduit?... S-au vindecat?... Au murit unii de turbarea foamei?...

— Cei care au scăpat de hingherii de la Obreja sau de la Morgă trebuie să fie prefecţi în Ardeal! Nory se ocupa de politică militantă ca membră a „Partidului Nemulţumirei Universale”, cum o tachina Mini.

— Nu e chiar absurd, Nory, ce spui! Victoriile războinice creează o serie de oameni capabili de a ieşi din fruntariile vechi ale raţiunii şi moralei pentru a fi coloni dacă nu chiar colonizatori. Religia, patria, amorul îi găsesc sceptici şi pregătiţi pentru adaptare... Femeile aveau şi ele o beţie. Erau ameţite de zăbranicul purtat al durerei, al fricei, al strâmtorării, al înstrăinării... şi acum le ameţea bucuria şi libertatea, şi în lumina nouă străluceau aiurite; nu-şi aveau deplin discernământul fiinţei izbăvite...

— Ce mai e? întrebă Lina intrând.

— Nimic! Aceeaşi vorbă despre o iarnă aidoma, întâia după război, când Mini a văzut stafii şi lupi şi i-a fost frică, mititica!... Pe mine nu mă mănâncă lupii!

— Nici pe mine! spuse Mini. Cetatea era nobilă, mare, luminoasă! te chema şi te sorbea în puterea ei cu o simţire de fericire sănătoasă şi duioasă!

Nory trase delicat pe Mini de cârlionţii care zburau de subt pălărie.

— Noi eram toţi la moşie, la Hallipa, pe atunci. Acolo am stat tot timpul! N-am simţit nimic! zise Lina.

— Care „toţi”? întrebă Nory.

— Numai Rim era încă în Moldova, corectă Lina. Am dus-o bine şi subt ocupaţie. O rechiziţie pe ici, pe colo, bine chibzuită de Doru şi Lică...

— Care Lică?... Lică vărul! Lică Trubadurul?... Ce căuta acolo? Pe cât ştiu oamenii valizi erau la război... Lică Trubadurul organizator de rechiziţii?... Lică dezertorul?...

Bine că ştiu!... Când mi-o mai face cu ochiul...!

Lina se roşi şi se înecă în guşa ei îndesată, aşa cum făcea când era nemulţumită. Dar încercă să râdă.

— Lasă-l în pace, Nory! Zău, lasă-l! Să nu-i spui! Mă amărăşte tot pe mine pe urmă. Era în spital la evacuare, bolnav de tifos. Când s-a vindecat l-au lăsat liber.

— Prea multă lume te amărăşte!... Liber?... Pentru care treburi?... Se vede că ticul lui l-a slujit. Or fi crezut nemţii că le face cu ochiul stâng, cum credem noi femeile. Lică! Lică! Eşti viteaz numai în mahalale!... Nici pentru armată nu mai sunt buni bărbaţii ăştia!

Lina se roşi iar. Cum avea faţa plină de vinişoare aparente, când se roşea o acoperea cu mici serpentine vinete, grozav de urâte. Mini simţi deodată o plictiseală.

— Trecem dincolo, propuse. Decorul sufrageriei, care uneori o încânta prin pitoresc şi simplicitate, acum îi strecura un fior umil de provincie şi mizerie.

În birou Nory se trânti în fotoliu şi aprinse o ţigară.

— Când ne-am întors de la moşie, urmă Lina, totul era la rost.

— Fericită fiinţă care găseşte că totul e la rost... Despre rosturi!... Ce-ţi fac finii? – şi surâsul cel mai iscusit tivi buzele subţiri ale lui Nory.

— Care fini? se încruntă Lina, strângând ochii miopi.

— Nepoţii! Progeniturile Elenei şi a lui Mika-Lé!

Triumfătoare, Nory privi pe Mini încremenită, şi după ce azvârli înapoi cu gestul obicinuit şuviţele părului scurt, care lunecau pe frunte, cercetă efectul cuvintelor ei aspra Linei.

Efectul era puternic, în adevăr, dar neplăcut. Lina părea supărată, furioasă chiar. Se roşise acum apoplectic şi credeai că se înăbuşă.

— Ce fini?... Ce Mika-Lé?

— O! Dacă te superi e altceva! Secret profesional! Căci nu cred să fie solidaritate familială!... Mi se pare că spitalul e accesibil oricui, şi mai ales mie, care viu să

cercetez clientela „Asistenţei”. Traversam rezerva când însuşi Preda, şeful, mi-a arătat surâzător un grup. Am văzut un fel de copil subt plapomă.

„Prea mare pentru un nou-născut!” am zis.

„E lăuza! Foarte tânără! Se pare că e fata unui oarecare moşier Hallipa, dar aci e subt pseudonim.”

Îţi închipui că muream de curiozitate!

„Hallipa?... Ce pseudomim?”

„Japonez! Din Loti! Mika-Lé!... Domnişoara Mika-Lé!”

Nu credeam urechilor! Nu se poate!

„Şi ce are?” am întrebat prostită.

„Cum ce are?... A! Un băiat sau o fată?... Neizbutit! Un *mort-né,* zău nu ştiu de ce sex. Eu aş fi zis că nici ea n-are sex. Dar amica dumitale, doctoriţa Rim, te poate informa mai bine. E subt îngrijirea ei.”

Căscasem gura! Mă înfipsesem pe loc şi nu ştiam dacă buna-cuviinţă cere să merg să o vizitez sau nu... Dar avea alte vizite. La capătul patului, în picioare, era un tânăr grăsun şi pe pat, la picioare, însuşi Greg, peisagistul.

„Amantul şi protectorul! mi-a explicat Preda. Azi nu se succed ca de obicei, ci coincid.”

Am lăsat conversaţia să cadă, aducându-mi aminte de Elena. Eram nerăbdătoare să te văd şi să-mi spui mai mult, şi tu faci pe supărata?... Ştiam doar cu toţii că Mika-Lé s-a emancipat... E numai un incident al epopeii ei la oraş... Probabil însă că avea gâlci. Aşa o fi crezut şi Greg. Vedeam pe pat cartoane. Bomboane şi jucării pentru copii!

Mini deschise ochii mari şi se uită pe rând la amândouă, dar Lina nu se descruntă. Sta botoasă cu ochii înghiţiţi de pleoapele strânse.

Lina avea un sentiment foarte susceptibil al familiei şi, mai ales, de slăbiciune către tot ce priveşte pe verişoara Lenora. Dacă Mini venea acolo duminică la dejun, găsea doi liceeni slăbănogi, cu urechi prea late şi gâturi prea lungi, care păreau mai lesne băieţii lui Rim decât gemenii

lui Hallipa. *Menu*-ul era atunci compus din bucatele favorite lui Rim, adică nemţeşti, ceea ce nemulţumea pe Mini, căreia îi plăceau mâncările moldoveneşti, cu smântânică, ale Linei, bucătărească minunată.

Profesorul plin de condescendenţă punea chestiuni de fizică şi chimie celor doi internaţi, care nu ştiau nimic.

Lina se roşea la fiecare întrebare, gata să le sufle şi Rim îi privea prin ochelari, indulgent şi dispreţuitor: „Nimeni din neamul vostru nu a învăţat carte, afară de tine!” declara.

Lina se roşea încă o dată, ca şi cum conversaţia ar fi fost foarte spinoasă. Acea femeie simplă, buna Lina, avea enigmele ei: probabil manii inofensive dar temeinice.

Cum, după incidentul Mika-Lé, tăcerea dura stânjenită, Mini se uită la ceas şi deodată fu în picioare. Avea astfel cu timpul şi cu locul raporturi tainice, de la care nimic nu o putea întoarce. Un ac la o busolă a sufletului ei singular le cârmuia.

Nory cunoştea obiceiul lui Mini. Ştia că nimic şi nimeni nu o mai putea interesa când îi abătea de ducă. Era atunci ca şi plecată. Voinţa covârşea aşa de mult energiile fizice, încât vocea, mersul, nu mai funcţionau, şi cele câteva minute cât mai întârzia era lovită de un fel de anestezie.

Nory profită de plecarea lui Mini pentru a curma incidentul neplăcut, plecând şi ea. Glasul profesorului se auzi alături. Lina se repezi.

— Încet! Prea mult zel! zise Nory ironic.

— Nu ştiu ce să mă fac cu el, se plânse Lina acum îngrijată că rămâne singură. E nesuferit la boală! Nu vrea să cheme alt doctor. Se tratează prin imobilitate sub pretext că sciatica e boală nervoasă şi el se enervează din orişice. Nu-i pot intra în voie. Mai veniţi, fetelor!

— Lui Rim – declară Nory obraznică – nu-i trebuiesc moşelile tale. Când era cu mine, sciatica îi trecuse. Lui Rim îi trebuie, ca să se vindece, o fată!

Cu răutatea asta glumeaţă, se despărţiră destul de

cordial.

— Biata Lina! Când e vorba de Rim sau de Hallipi, e chiar ridicolă! zise Nory, patinând pe gheaţa din curtea asfaltată.

— De ce i-ai spus aşa?... În definitiv ce e cu ea şi cu Rim? Pentru ce e aşa de exagerată?

— În tot cazul, amorul nu are niciun amestec în afacerea asta. A scăpat teafăr, săracul amor!

Nory râse. Avea şi ea la fel ideea romantică că amorul e făcut numai pentru oameni estetici.

— Deşi – corectă pe loc Nory – deşi amorul e, mai ales, strâmbătura dezgustătoare cu care sluţii umplu lumea!

— O, Nory! Ce nebună eşti!

— Buna Lina, draga mea, pare a fi căzut din ceasul cununiei în servitudinea ilustrului profesor care a binevoit să-i acorde cinstea numelui său şi să primească tot câştigul muncei ei profesionale şi gospodăreşti. Regimul ăsta prosperând cu timpul, tirania lui creşte, explică Nory.

— Da!... Dar e un fel de teamă curioasă în devotamentul Linei!... De ce să se teamă?... Am băgat bine de seamă. Are anume momente când zelul ei pare silnic şi iobag... De ce iobăgie?... La Mehadia, când am cunoscut-o, era veselă şi odihnită. Era singură!... Ciudat!... Tramvaiul, strigă Mini, cu o voce mică, dar desperată; 15 fugea după cotitură.

Consultă ceasul şi se linişti; gerul parcă mai slăbise, un veştmânt de ceaţă subţire ţinea puţin de cald serei...

...Porniră pe străzi cotite, Mini nu le desluşea bine. Nu ştia drumul la Lina decât pe un singur parcurs, dar Nory se agăţase de braţul ei şi o conducea. O umbră trecu pe lângă ele, aproape de tot Mini se stinse temător.

— Ai văzut? Era Lică Trubadurul! Se duce la Rimi!... Mă tem că azi nu ajunge decât până la baba, la bucătărie. „Vărul fluşturatec”, cum îl cheamă Rim fără simpatie. Îl „tapează” regulat, pierde-vară!

Mini se opri puţin în loc. Înnopta albastru, transparent,

frumos şi răspântia îi era străină dar plăcută. Un *square* mic, acoperit în zăpada neatinsă şi în jur case scunde dar curate, cu grilaj frumos de lemn şi pomi în dreptul porţilor. Un plop înalt la una din porţi şi o bancă mică... În fund, umbra mare, arămie, în albastrul-indigo al înnoptatului a unui edificiu public din cărămidă aparentă.

Mini refuză să înainteze. Se lăsă acum târâtă, ea, cea grăbită. Se întorcea după acel colţişor, adăpost tihnit şi mărunt, în mijlocul Cetăţei fermecătoare. Se întorcea ca după un om. Era acolo şi un om: un om de bronz, cuminte în mijlocul *square*-ului blajin. Nu-l recunoscu dar îl iubi.

Cotiră. Mini deodată apucă pe Nory de mână, ca trezită de un gând interesant.

— Dar ce ai spus tu? Ce-ai spus?... Ce e povestea asta cu Mika-Lé? Ce aveai azi cu Lina?

— Cu Mika-Lé e povestea adevărului!

— Cum?... E adevărat? Nory confirmă.

— Nu vreau!... protestă Mini.

— Nu vrei!... E o idee. Trebuia, ce e drept, să ne asculte!... Nu vrei! Ce tip eşti!... Nu zici ca oamenii: „Nu se poate!”; zici: „Nu vreau!”. Şi de ce, mă rog, nu vrei? Ce nu-ţi convine? Moaşele astea de lux, când e vorba de spor în meseria lor, nu se uită la clientelă, nici la pungă. Copii să facă sau să desfacă! Cu toate că lucrăm solidar la opera de ocrotire a femeii, îmi sunt duşmane. Propagă cultul bărbatului. Ei! Buna Lina a moşit. Greg a blagoslovit şi tu „nu vrei”! Putem afla motivele?

Mini căută.

— Altfel îmi închipuiam eu povestea lui Mika-Lé în lumea largă. Alte rele, alte fapte, alt destin... Aşadar, nu e prinţul?

— Prinţul!... Ai rămas înapoi. Prinţul, vara la ţară, în lipsă de altă distracţie; când n-ai la îndemână, ca să-ţi exersezi puterile, decât pe muma, tata, sora şi logodnicul ei... Mini, scumpa mea, dacă n-aş şti că moş de moşul tău n-a iubit moşiile, deoarece le-a dăruit mânăstirilor ca să scape de ele, şi că *chic*-ul vieţii la ţară ţi-e complet

necunoscut, aş zice că tu eşti „de la ţară”. Văd eu că povestea de anul trecut, cu Mika-Lé în rolul „fiicei blestemate”, îţi era mai pe gust. N-ai instincte materne... Poate mai găsim la dosarul lui Mika-Lé o poveste ca să ţi se pară drumul mai scurt. Mini, în adevăr, începuse a da semne de nerăbdare.

— Povestea mică şi veche cu un popă catolic caterisit de Mika-Lé. E o faptă, cum vezi, ortodoxă... Ştii că a învăţat un timp la Notre-Dame. Monseniorul avea, pare-se, de la unica lui soră, un nepot unic, scump sufletului său. Băiatul, atunci de vreo 15 ani, era atins de gigantism. Înalt, dezvoltat, în consecinţă, anemic şi stângaci. Nu se putea învoi cu şcoala. Nu se potrivea nici cu băieţii cei mari, nici cu cei mici. Nu-şi găsea atitudinea şi asta îi făcea viaţa nesuferită. N-a mai vrut să urmeze. S-a decis să intre în Seminar la Viena. Simţea vocaţiunea.

Dar până la finele anului, cum doctorii prescriau repaos fizic şi moral, monseniorul a avut buna idee să-l trimită excepţional să asiste la unele cursuri la Notre-Dame. Maica superioară era buna sa prietenă.

...Cu fetele, nepotul era tot aşa de timid, dar cel puţin nu mai era tachinat. Alesese dintre ele pe cea mai pipernicită, crezând că e cea mai inofensivă: Mika-Lé a noastră!... Erau buni prieteni şi fata, până atunci cam suspectată, începuse a fi bine văzută şi căpătase chiar crucea de bună conduită. Totul mergea strună...

— Să aşteptăm aci tramvaiul! zise Mini. Se plimbau în sus şi în jos, vorbind.

— ...Dar ce să vezi! După câteva luni, confesorul, un biet bătrân, a venit aiurit să spuie maicei superioare că, de un timp, primeşte de la unele din „oile sale păstoreşti” mărturisiri ciudate... şi, cu tot secretul confesiunei, nu ştie, dacă nu trebuie... Superioara, care era o administratoare zdravănă, a silit pe bietul popă să fie cât mai precis. A cerut nume şi amănunte complete. Când a auzit că e vorba de chiar nepotul monseniorului, ancheta

ei a devenit şi mai riguroasă.

Cât despre Mika-Lé, nepăsătoare de secretul confesional, povestise tot colegelor şi mai ales distracţia enormă pe care i-o procurase, spaima bietului bătrân la auzul celor mărturisite. Îi plăceau de pe atunci jocurile periculoase. Noi o ştim numai mută, dar probabil când vrea să vorbească, se pricepe... A fost scandal. Pe bietul popă l-au caterisit în Deltă. Sunt pe acolo sate întregi de nemţi. E locul de exil al cuvioşilor. Pe Mika-Lé au trimis-o pachet cu bagajele ei la moşie, însoţită de o călugăriţă şi de o scrisoare, în care maica superioară povestea ce-ţi spusei. Lăsase însă deoparte stilul pios şi era drastică şi plastică în explicaţii şi păreri.

Hallipa jignit în demnitatea lui, a fost foarte supărat, şi a cutremurat locul cu mânia lui. Lenora, impulsivă, a călcat-o cu picioarele... Bine zici tu că Mika-Lé are de-a face cu Egiptul. Are în ea suflet de pisică. O zvârli, o tăvăleşti şi se scoală. De uitat n-a uitat bătaia mâncată de la mamă-sa, cum s-a putut vedea mai târziu... Asta se petrecea înainte de o vacanţă a Paştelor, pe care am trecut-o cu Elena la moşie. De la ea ştiu; dar când i-am cerut detalii, Elena, nu din discreţie, din dezgust, m-a trimis să consult evangheliştii: pe Boccacio şi Casanova. La rândul tău, dacă eşti curioasă?... Ţi-a plăcut!

Mini râse pe jumătate.

— Se poate chema *Les moines défroqués!*

— Da! Şi cu stampe!... E o potecuţă care a dus pe Mika-Lé drept la Roman... Ştii cum îl poreclesc eu pe Greg? „Papa Bonifaciu”.

Mini îşi aminti de Greg, aşa cum îl văzuse o singură dată la o expoziţie a lui. Cu ovalul feţei delicate şi suav, cu părul tuns mărunt de tot şi aşa de blond că firele albe nu se cunoşteau; înalt şi nu prea slab, dar încovoiat puţin, ceea ce-i făcea un gest permanent de înclinare, care, combinat cu manierele lui blajine, avea, în adevăr, ceva sacerdotal.

— Nu e rău poreclit, deşi nu mai ţiu minte pe Papa

Bonifaciu.

— Seamănă! Mai ales în atelier cu o tocă mică, neagră, şi ca şorţul alb.

— Cunoşti bine pe Greg?

— Da! răspunse cu glas serios Nory. Lidia a luat un timp lecţii cu el. Ce-mi abătuse mie să-i împerechez. Ei nici nu visau. Lidia avea alte gânduri şi Greg era numai galant, cum e el cu toate femeile. Galant cu reticenţe... Murise abia nevastă-sa. Da... a fost însurat. Avea o nevastă mică, urâtă, neagră şi rea, cu care se purta foarte bine. Dar băieţii, camarazii lui, ziceau că s-a făcut peisagist ca să nu facă portretul nevestei.

Mini râse. Fizionomia pictorului se desena în mintea ei cu elementele pe care le avea la îndemână... Nu, nu din cauza nevestei celei urâte... Dacă Greg nu pictase niciodată figuri, era fiindcă figura e femeia şi femeia e trupul, şi Greg pentru acele „reticenţe” fugea de chipul femeiei. Poate că în porecla nemeritată a lui Nory era ceva mai mult ca o asemănare fizică; era acea fire, făcută din refuz şi ispită, care compune vocaţiunea monahică. Sentimente, parcă întrerupte, aduse până la buzele dorinţei şi apoi respinse de renunţare, totodată castă şi turbure. O inerţie, îmboldită de nevoia acţiunei; o mişcare lovită mereu de inerţie. Ceva nepipăit, care opreşte a da scopurilor viaţă deplină. Ceva care trebuie să fie dureros vieţii vii, gândi Mini, ca şi cum însăşi viaţa i s-ar fi plâns că atâţi oameni s-au sustras de la înfăptuirea ei şi au creat pe lume suferinţa lucrului neizbăvit.

— Dar nu e chiar popă, Nory! E numai cardinal în conclavă. Greg e încă tânăr!

— Nu atât cât pare! Mai deunăzi l-am întâlnit!

„Ce te uiţi aşa la mine, mă turburi!” mi-a spus incorigibilul galant.

„Caut să văd dacă nu ai cumva «vârsta critică»... Parcă ceva relaxare în colţul gurei. Am făcut un an la medicină, ştii?...” Şi l-am fixat mai mult ca să-l descumpănesc.

„Dumneata faci tot ce poţi ca să superi oamenii şi nu reuşeşti!”

Mă bătuse, hoţul! Nu-şi pierduse cumpătul.

„Da! gândi Mini, căutând. Poate o linie relaxată lângă gură... Dar nu vine din vârsta lui, ci din vârsta epocei lui.”

E o deviere, o anemiere a energiilor voinţei, care bântuie generaţia şi care în unele făpturi se exprimă mai desluşit... şi harta trupului sufletesc i se înfăţişa iar lui Mini cu misterioase semne, în două tabule comparative, aşa cum fusese, aşa cum se transformase. Pe acea hartă, Mini căuta anume semnul mic pe circomvoluţiuni, care ar fi dat lui Greg acea simţire specială de caducitate şi legătura prin care acel semn săvârşea în fibre munca fizică, vădit în relaxările abia vizibile ale liniilor feţei.

— Parcă se aude! zise Mini, preocupată acum de tramvai.

— Când s-o şi vedea!... Ascultă legătură de întâmplări!... Nu! Mika-Lé e splendidă!... când n-am de-a face cu ea, vezi bine! Ce logică perfectă!... Ghici unde a descins Mika-Lé în faimoasa seară când a plecat gonită de la moşie? Nu-ţi dă în minte şi e, totuşi, de o consecvenţă admirabilă!... La Notre-Dame!

— Aaa! se miră Mini.

— Precum îţi spui! Socoteală simplă. Nu o putea da afară şi nici păstra. Tocmai ce vrea ea şi tocmai ce s-a întâmplat. Cu o grabă firească, maica superioară, amintindu-şi mâzgălelile ei din clasă, a recomandat-o călduros lui Greg, iar în ce priveşte găzduirea, s-a scuzat şi i-a dat ceva adrese de pensiuni onorabile, de care nu ştiu dacă s-a servit... Să te duci acolo de unde ai fost dată afară cu scandal! Să capeţi recomandaţii solide, e o faptă divină tocmai pentru că e diabolică... Astfel a ajuns la Roman, unde a sedus pe Papa Bonifaciu. Admirabil!... Fapte! numai fapte!... şi victime bărbăteşti! Bravo, Scampolo! – şi râse iar.

Se opriră la potou fiindcă tramvaiul se zărea.

— „Scampolo” nu e de mine – mărturisi cu modestie –

decât în traducerea italiană. E de ţaţa Gramatula.

— Zici?

— Ţaţa Gramatula! – şi Nory făcu haz.

— Aud!

— N-o cunoşti? Interesantă! Sora mai mare a lui Hallipa. Domnişoară bătrână! Bărbătoasă, harnică, cu biciul dreptăţei în mână, ispravnicul pe moşia ei. Altfel, seamănă cu Hallipa şi cu Elena, dar înăsprit.

— Şi ea îi zice lui Mika-Lé „mostră”? Seamănă cu o mostră, nu e vorbă.

— Nu! Nu cunoşti vocabularul Gramatulei. Îi zice „otreapă mică”. Nu o poate suferi. Un instinct nemaipomenit de antipatie pentru nepoata de pripas, mai ales la o fată mare! De altfel, Gramatula e maniacă de curăţenie şi Mika-Lé avea, de mică, groază de apă. Ţaţa e voinică şi cinstită şi perfidia feţei slăbănoage o scotea din fire.

— Vezi, asta e foarte interesant! declară Mini.

— Să auzim, ce anume?

— Că Mika-Lé nu poate suferi apa. E caracteristic! Da, sunt fiinţe care, întocmai ca şi unele plante, mucegăiesc în apă, pe când altele, din apă, din rouă curată, cresc, se hrănesc. Ca şi în ierbariu se pot stabili norme. Se poate zice: „Acest fel anume de făpturi urăşte unda clară şi trăieşte din...”

— Din murdărie! nu te jena!...

— Şi poţi hotărî dinainte că cei care urăsc apa sunt anume „astfel” de făpturi... Ai băgat tu de seamă, Nory, ceva despre Mika-Lé?

— Nu mă cruţa, spune!

— Cum se desprinde de tulpina Hallipilor! Cum se simte în tot ce face că e altoi de aiurea!

— Seamănă cu tată-său, pesemne!

— Nu numaidecât! Nu! Între ea şi fraţii ei nu e un tată deosebire.

— O fi un neam!

— Nici!... Eu cred totuşi în neamuri, cum cred în insule. Poate că prima hartă etnografică pe care am văzut-o, am confundat-o cu una fizică, şi petele care însemnau popoarele, le-am crezut insule. Din pământul întreg al omenirei s-au desprins aşa insule. De la unele la altele, tot ce e roadă a materiei ca şi a spiritului, vine să facă schimb şi împreunare, dar împrejur e apă care le desparte... Uneori atât au întins punţi de legătură că pare a se fi unit uscatul – şi deodată apare un fir subţire de apă primprejur, care se lăţeşte... Sunt naţiile lumei, cele asemenea şi, totuşi, deosebite... Eu cred în naţii; cred şi în materialul omenesc unic, indivizibil. Dar Mika-Lé nu aduce temperamentul unui străin, al unui om, nici al unui neam... E altceva... Exprimă acel minut prim, de stânjenire, a unei fiinţe sau unui neam laolaltă cu altul. E însuşi fructul acelei stânjeniri. Înţelegi tu?

— Ţii tu mult să înţeleg?... Te pricepi la butaşi, grădinăriţo, şi eu care credeam că nu deosebeşti un bujor de o conopidă pe lujer!

— Nu deosebesc – râse Mini – dar pe aceeaşi tulpină dacă a crescut un ram altoit, simt numaidecât că nu e de acolo, chiar dacă nu ştiu pentru ce... E un popor numeros acesta al altoiţilor care nu are nume şi trăieşte pieziş din sucul a două plante... Ceea ce interesează la Mika-Lé nu e că face şi ea parte din acest popor al altoiţilor, ci că exprimă siluirea acelei infuziuni. Nu e fruct, nici floare dintr-un altoi; e buba mică care a crescut pe locul siluirei.

— Mini, draga mea, abdic!

Trăgând pe Mini de mână, Nory se atârnă de tramvai. Un singur vagon ticsit.

Fură împinse de mulţime înăuntru şi blocate. Mini, care nu era în stare să-şi găsească echilibrul într-un tramvai, se apucă cu două mâini de curele. Nory, lângă urechea ei, vorbea mereu, dar n-o mai asculta. Căuta să zărească afară. Urmărea parcă cu toate simţirile adunate parcursul legănat al tramvaiului... dar geamurile erau aburite.

Se reîntoarse la cele auzite. Fapte, numai fapte! În

nemişcarea ei aparentă, Mika-Lé făptuia. Aşadar, inerţia creează şi, dimpotrivă, viaţa intensă, multiplă, palpitătoare, adesea dizolvă fapta, ucide.

— Ne scoborâm? întrebă după un timp.

— Am trecut parcă două staţii! strigă Nory...

— Nu-i nimic! Mini, nervoasă, consultă ceasul. Nu e nimic! repetă. Noroc că am plecat din timp. Credeam să mă pot odihni vreun ceas înainte... Ne lasă departe.

Se coborâră.

— Ieşim repede în Calea Victoriei, o consolă Nory. Era 16 şi nouă ne trebuia 15... tot vorbind!...

— Tocmai la capătul celălalt al lumei! se plânse Mini, care recunoştea cartierul.

Porniră. Mini simţea totuşi un fel de farmec de a străbate o parte necunoscută bine a oraşului, abia ghicită prin vălul îngheţului nocturn. Când treceau printr-un întuneric mai mare se temea într-un fel plăcut, ca şi cum se minţea pe ea singură că îi e frică. Îi era teamă, ca de ceva care nu poate să-ţi facă rău şi locul îi era necunoscut şi totuşi familiar, ca şi cum s-ar fi găsit cu ochii închişi în braţe pe care le ştia.

— Dar de unde până unde are Greg relaţii aşa bune cu Notre-Dame? întrebă.

— Văd eu că te interesează Greg.

— Pe mine! Pe mine? se revoltă Mini ca de o imposibilitate.

— ...Să vezi cum! Greg cândva s-a convertit la catolicism! În mod discret şi nu ştiu din ce fantezie!

— Hiperdulie! glumi Mini.

— Da!... Cultul Fecioarei! E o idee!... Consecinţele s-au simţit favorabil în cariera lui. Nu ştiu ce congres artistic la Roma a cerut participarea distinsului pictor. Greg s-a dus, fireşte, pe socoteala ortodoxului nostru stat, culant din motive diplomatice. S-a întors cu o panglicuţă verzuie şi cu o medalie papală. Nu poţi, fireşte, să mergi la Roma fără să vizitezi Vaticanul. La întoarcere, ministerul s-a

simţit obligat să nu facă mai puţin ca străinătatea pentru un artist român. I-a dat un „Bene-Merenti”, după care a venit o „Coroană” şi o „Stea” şi când a fost vacantă prima catedră la Şcoala de bele-arte, candidatura lui a fost necontestată.

Mini păru interesată.

— Ştiam nenumărate feluri – zise – de a se împinge înainte în convoiul nostru social, dar pe ăsta nu. E mult mai original şi mult mai simpatic ca alte nepotisme. „Nepotul Papei”!

— Să mai vezi! Geloasă, Mitropolia i-a făcut curte, aşa încât asistă la Te-Deumuri şi cu decoraţiile obligatorii. Îi stă foarte bine!... Văzându-l prezentabil, oficialitatea l-a ochit şi nu e banchet, dat în onoarea vreunei misiuni străine, la care să nu ia parte. Prin felul lui conciliant, e un bun agent de legătură.

— Forma asta de figurant oficial e mai puţin simpatică, dar orice meserie bine îndeplinită!...

— Eu îl fac uneori renegat, în glumă. Mă trimite la Pinacotecă să văd *Pădurea noastră,* brevet de iubirea solului natal.

— Da, brevet bun! zise Mini. Greg al tău are spirit de conciliare şi în pictură. Dacă cumva ai rămas la Courbet cu gustul peisagiului, te satisface prin liniştea limpede a naturei – şi este destul de modern ca factură pentru cei care vor modernism. O împăcăciune cinstită a celor două formule.

— Pe prinţ l-ai mai văzut tu de-atunci? o întrebă Nory.

— Nu! zise Mini. E aici?

— Aici! Iarna stă la Bucureşti. De altfel, e pe cale să se aşeze bine. Se însoară cu regina făinei. Fabrica Razu! Un număr frumos de milioane şi una din fetele cele mai *snob* din dancingurile la modă. Au putut fi văzuţi mereu împreună, plimbându-se într-un *panier* superb, condus de Maxenţiu. Ea brună, expirândă, cu ochi turceşti şi rochii excentrice; el, acelaşi galben Cezar Borgia, bolnav probabil de ficat. Pe ea o cunosc din şcoală. Eram într-o

clasă cu ea şi cu Elena... Coincidenţă!

I-am întâlnit deunăzi în uşa lui „Capşa”. Amândoi mă iau cu binele; ştiu că am dinţi. *„Un projet”,* mi-a spus Raziţa, cum îi ziceam noi la şcoală. *„Ma Fée noire”,* a completat Maxenţiul... *„Ou blanche!* N-au să mai rămâie guzgani la Plăiesele. Păcat!” Ea a râs: „Au să se înmulţească la făină!” Nu e proastă. Dar *„projet*-ul a înghiţit strâmb. Răzbunasem pe Elena. Totuşi, fără voie, l-am slujit bine. „Nu ştii cum îi zicem noi pe acolo, la ţară, lui Maxenţiu, Raziţo? Prinţul!” „O idee!” a spus făinăreasa, care e ambiţioasă. Nu m-aş mira să citesc în *compte-rendu*-urile cele mai distinse: *„Prince et Princesse Maxenţiu!”* Tot aici Maxenţiu mi-a servit: „Ştii, duduie Nory!... Mititica Hallipa... vine pe la mine cu solicitări. Îmi fac o plăcută datorie s-o servesc... *Vous savez, ma Fée?”* – şi au râs împreună. Eram furioasă pe lăcustă, din cauza Elenei... Dar ce vrei, scândurica şi-a dat drumul pe apă şi pluteşte cum poate!

— Cum?... Mika-Lé se duce la Maxenţiu?... dar...

— Dar ce, Mini scumpo! Mai are doi îngeri păzitori, unul la capul, altul la picioarele patului de spital... Da, vezi bine, inocenţa mea!... Uite colo ce scrie!

Arăta firma lată a unei dughene de scânduri. La geam se vedeau mere costelive, portocale mici şi smochine vechi. Scria *Cooperativa...*

Mini se uită împrejur. Lumini mai dese acum scânteiau slăbite de aburul gerului. Prin dedalul străzilor ieşiseră, în sfârşit, în Calea Victoriei sus, spre Dobriceanu. Inima lui Mini bătea, simţindu-se iar în inima Cetăţei vii.

Din exilul mahalalelor necunoscute, pe unde o purtase, Mini se regăsi.

— Ai citit?

— Da! „Cooperativa...”

— Destul! Pretutindeni unde te întorci, vei vedea acelaşi anunţ. E formula vieţei noi! Zdruncinată din aşezările ei dinainte, s-a recompus într-o nouă solidaritate

materială şi morală. Nevoia adună oamenii fără nicio legătură între ei, pentru un scop comun: existenţa... Înainte, pentru a ţine o femeie ajungea un bărbat, acum e nevoie de o cooperativă. Mika-Lé ştie asta mai bine decât tine – şi Nory râse băieţeşte şi mulţumit. Economia socială şi politică şi bârfeala erau cele două pasiuni ale ei.

Uşor, Mini îşi desfăcu braţul de al lui Nory. Îi plăcea să apară între oameni singură, desprinsă de oricine i-ar sta chiar alături, singură, aşa cum era în adevăr. Îi plăcea să fie totdeauna lângă ea un spaţiu, un loc rezervat şi orice încercare de a lua formele familiarităţii o nemulţumea în programul ei tainic dar precis, care nu-i îngăduia *cooperări sociale,* cum chema Mini raporturile felurite. Nory puse mâna brusc pe o clanţă şi sperie pe Mini, distrată.

— O prăjitură! zise. La Nestor!

— Nu! Nu! refuză categoric Mini, apoi speriat: Ai văzut?

— Ce să văd? şi Nory se uită peste edificiul de ciocolată şi torturi din geam. Ei da!... Ş-apoi!... E Mika-Lé, în persoană, cu o prietenă! De ce rotunjeşti ochii aşa? Nu e stafie!

Era, în adevăr, Mika-Lé, îmbrăcată cu un pardesiu *gris* şi cu un canotier pus cam pe ceafă, probabil respins de părul ei rebel. Mini o vedea întâia oară în Bucureşti. Încet, deschise în minte şi suflet porţile Cetăţei ca să o lase să intre, ca să o încorporeze noianului de oameni pe care trebuia să-i primească, să-i iubească pe toţi, pentru că iubea Cetatea vie.

Inima îi bătea greu ca şi cum mânuise, în adevăr, lanţul şi cheia uriaşă a citadelei sacre.

— Dar ziceai?...

— Ce vrei! Să rămâie în spital? E un pension pe unde se trece în grabă. Asta e poveste de mai bine de zece zile şi de cât timp înainte o fi fost acolo! Era ajunsă la faza acadelelor şi portocalelor. Bietul Bonifaciu îşi închipuia probabil că e la secţia boalelor infantile. E foarte *gobeur* sau foarte tolerant. Se mulţumeşte cu fărămiturile.

Încovoiat mai tare, aşa cât să i se ascundă faţa mică şi suavă, Greg trebuie să fi străbătut sălile, împărţind cu gestul blagosloveniei bacşişuri personalului, în spitalul unde fecioarele despletite îşi descărcau păcatele – îşi închipuia Mini.

— Conştiinţa lui trebuie să fi clipit, dar el îi închidea pleoapele, o strunea spre toleranţă, aşa cum Papa Bonifaciu cândva împărţea „bule de iertare” pe schimb net.

Dar Lina, buna Lina, care se supărase aşa de tare, de ce va fi tolerat? Ce mult se supărase Lina pentru Mika-Lé.

— Şi cine zici, Nory că e fericitul mire?

— Un bursuc de la Monitorul oficial, actor de mâna zecea care nu joacă, ci numai cleveteşte roluri. Având toate talentele urmează şi la Greg... Mika-Lé trebuie să fie acum întoarsă la pupitrul ei sau la Salonul debutanţilor, unde patronul i-a strecurat cu mare greutate câţiva „draci” după o propagandă plină de convingere sentimentală dar lipsită de argumente. Singurul argument cu care se zbate e că dracii lui Mika-Lé fac parte din „arta prismatică” şi trebuie o viziune specială ca să le descoperi calitatea. Băieţii sunt împărţiţi în două tabere: unii, partizani ai lui Mika-Lé, trag şi ei beneficii şi alţii înjură pe Greg de „prismă”.

Mini râse, învinsă de verva lui Nory.

— Eu, care cunoşteam *parola,* i-am făcut-o lui Bonifaciu, deşi mi-e simpatic, cu ochii lui celeşti şi peisagiile lui nobile. Dar când poţi necăji un bărbat!... Elena auzise că Mika-Lé a desenat-o şi, cum tot ce face lăcusta e opera diavolului, se speriase.

M-am dus de-a dreptul la curs. Pictorul era urcat pe masă şi demonstra pe un panou mare principiile artei decorative. Mika-Lé ţinea „fusainele” şi junele echerul.

Când m-a văzut Greg, s-a coborât îndată sprinten şi amabil.

Mika-Lé, prefăcându-se a nu mă vedea cu ochii ei

galbeni şi orbi, a trecut la locul ei. Dar obrăzniciile lui Mika-Lé pentru mine!... „Am venit, pictore mare, să văd în atelierul dumitale, schiţa prietenei mele Elena Hallipa înainte de a fi expusă. O iubesc până şi în efigie!” „Desigur, domnişoară mare! E o bucată foarte bună şi care...” Pornise micul discurs. „De prisos! i-am spus. Cunosc bine pe Mika-Lé şi am pentru arta ei *prisma* mea.”

A râs de nevoie, pe când mititica se strâmba, deplasând linia eternei nemişcări, care e formula ei. Văzând că e vorba de un control asupra bunului dumisale plac, îşi otrăvise ochii şi strângea mapa.

Dar fie că n-a observat, fie că n-a îngăduit, pictorul a întins mâna. Atunci Scampolo, cu surâsul ei ofilit şi pueril, a întins desenul. O comedie!... Ovalul frumos al Elenei era tras cu o linie neagră, îl umpluse tot cu negru, culoarea ei favorită. Două alte linii negre desenau tâmplele regulate, rămase în alb; cerceii erau verzi. Cât venin o fi pus în verdele ăsta! E invidioasă pastelista! Drăcia de portret semăna totuşi. Am aprobat şi am dat dezlegare... Dar ce-o fi păţit Bonifaciu! A fost pus desigur la expiaţiuni. Va fi mai făcut ceva mătănii, se va mai fi umilit şi numărul dracilor prismatici la expoziţia debutanţilor va fi crescut.

— Cum poţi tu fi aşa de îndrăzneaţă, Nory?

— Da! I-am servit-o în plin studium! Mi se trece. Bonifaciu îmi îngăduie mult. Îi place nasul meu grecesc, gura rea şi subţire şi părul tăiat mic la ceafă. Zice că semăn cu nu ştiu ce corifee după un *bas-relief* celebru... unii te plac la cap, alţii la picioare... Ţi-am spus! Formula cea nouă! şi râse, râsul ei sonor dar fără veselie. Mini fu jignită.

— Nu s-a schimbat Mika-Lé! zise apoi.

— Nu! Drept concesie civilizaţiei europene şi-a mai domolit stuful cu un pieptene şi dă cu pudră Rachel de proastă calitate.

Mini îşi închipui peste tenul sarbăd al lui Mika-Lé praful acelui ciment gălbui; linia pătrată a frunţei, pe care pieptenele o dezgolea din vâlvoiul negru al părului, şi

ochii de chihlibar mat, liberi ca locul suspect dezvelit din adăpostul stuhului... Văzu apoi pe aceeaşi Mika-Lé cu pălăria pe spate şi pardesiul cenuşiu, dar şterse din minte aspectele variabile şi o păstră, rigid înfăşurată pe trupul muchios de copil, cu bandelete unse în bizare mixturi, având legată la coapsă o altă păpuşă lemnoasă cu cap hibrid de foetus... Aşa cum privise pe o iconografie a Egiptului o mumie cu prunc.

Erau acum în dreptul Palatului. Mini se uită la pendula mare şi la ceasul ei de mână. O captivă ora. Mika-Lé şi ceilalţi se dizolvară în timp. Erau acum cu toţi miimi de secundă din pulsul care bătea orele desfăşurate asupra oraşului.

Pe când Mini locuia câmpiile largi, sufletul ei trebuia să taie drumurile care aveau să o aducă aci, la Ierusalim. Atunci îşi dura existenţa numai în spaţiu şi acuma în timp. Rămase tăcută. Nory întrerupse şi ea vorbăria ei neisprăvită.

Acum trecătorii erau numeroşi şi căutau a se strecura printre ei, pe canalul central al Cetăţei, acel parcurs de confluenţă între Palat şi bulevard. Se opriră un moment la colţul Eliseului pentru a-şi pregăti traversarea. Teatrul Naţional sta vechi şi încă cu ceva măreţie pe piaţa lui măruntă; ca doi afluenţi, unul luminos, altul obscur, străzile Câmpineanu şi Matei Millo lunecau devale pe de lăturea lui, punând puţină unduire pe şesul păşunei bucurene.

— Ai văzut? – zise Nory, ocolind o birjă – ai văzut cum s-a urcat în grad lăcusta noastră? De la Şcoala de corecţie din Sibiu!... Şi-a găsit loc mai bun!

Mini era gata să aprobe, dar avu desluşit o senzaţie de povârnire, de mers în jos, drept răspuns întrebărei despre Mika-Lé. Tăcu, sigură acum că fata italianului, împotriva aparenţelor, pentru a-şi găsi locul ei adevărat, s-a scoborât, nu s-a urcat.

Se uimi atunci iarăşi de acel aparat de prevedere, de la

care luase – printr-o senzaţie desluşită ca şi materială – această cunoaştere de scoborâre. Ideea urcării lui Mika-Lé rămânea o noţiune stearpă, primită din afară... Rim! Sciasmaticul Rim! Când oare va reuşi să găsească acele proprietăţi aşa de subtile ale fibrelor identificate cu funcţiile spirituale respective, pentru a le putea apoi în voie asocia şi disocia? Atunci va şti Mini unde se petrecea în fiinţa ei, ca şi a fiecăruia, acea mişcare precisă de aplecare, care-i spusese că Mika-Lé s-a scoborât şi de acolo, *de jos* ca şi atâţia alţii, comanda vieţei josnice. În suflet sunt văi şi dealuri.

Se opriră la vitrinele de modă numeroase de lângă Terasă.

— Cine s-a schimbat în bine – zise Nory – e Elena!... Bine era ea totdeauna, dar mai rudimentară. Acum s-a modelat pe acelaşi tipar. E foarte elegantă, fiindcă asta e pretenţia absolută a lui Drăgănescu – şi cum nu e o pretenţie supărătoare!... Ce noroc că Drăgănescu a venit după prinţ. Toată grija lui e să nu se poarte nevrednic de a fi succesorul unui aşa personagiu. Nu e gelos ca să nu fie mitocan – crede el! Nu e avar ca să nu fie mitocan, nu e mojic – idem. Vinurile – *en gros* – sunt acolo departe, în Dealul Spirii, unde era Hanul lui Drăgan, acum Mare depozit, iar casa de locuit, delicioasă, pe Lascăr Catargiu. Drăgănescu, de altfel, e vicepreşedinte la Camera de Comerţ, cenzor la nu ştiu ce bancă... Are o calitate, mi-a spus Elena – aşa mare cum îl vezi, nu există! – şi Nory râse iar zgomotos.

— O minune, în adevăr! râse şi Mini.

— Elena a făcut senzaţie la o premieră cu un *fourreau* negru perlat, foarte decoltat, cu tâmplele ei negre care sunt la modă şi în urechi cu pandantivele senzaţionale de smaragd ale babei Smoala.

— Baba Smoala?... Ce mai e şi asta?

— Află că baba Smoala e însăşi mama lui Drăgănescu. Cu o oală, smolea vecinic butoaiele mucigăite – fiindcă butoaiele sunt la ei o tradiţie. Toţi Drăgăneştii în Dealul

Spirii au fost crâşmari *de père en fils. Noblesse de baril!*

— O! Nory! Desigur, pe vremea babei Smoala, trebuie să fi fost în mahala o fată rea de gură ca tine, care încă nu învăţa dreptul şi economia politică!

Mini reflectă asupra realităţei unei nobleţi mahalageşti, o tradiţie a unei aceleiaşi clase, oricare ar fi ea, şi care din calităţile ei păstrate intact, din buna ei stare şi purtare, ajungea a-şi forma o educaţie, fie ea chiar la un nivel inferior. O mahala care are valoarea, demnitatea, sculele ei de preţ şi chiar strămoşii ei, ca acea babă Smoală.

— A doua zi după premieră, revuiştii mondeni au tămâiat pe Elena. Nu ştiu dacă n-a acordat şi un *interview.* Mare succes bucureştean, Elena mea!... Mai are un portret serios la Salon de Ion Maria Longhin... Elena iscăleşte acum: Hallipa-Drăgănescu. Un reporter ingenios a inovat numele. Elena mi-a mărturisit că asta îi face mare plăcere. E un mare dor al ei, că nu a fost băiat şi nu a purtat numele ca şi firea neamului Hallipa... Şi Drăgănescu e încântat!... Ai văzut-o?

Arătă un auto elegant, care trecuse pe lângă ele şi acum se oprise la „Hotel Boulevard”. Două plastroane albe, aparţinând la două fracuri negre, scoborau.

— Da!... parcă!... zise Mini.

În adevăr, silueta înaltă şi încovoiată a unuia semăna cu Greg!

— E ziua stafiilor, Mini, cu adevărat!... Încă un banchet! Ce elegantă şi cum îi plac petecuţele!... Bărbaţii!... Bravo, Mika-Lé! E un preţios auxiliar al operei de distrugere! Mini se nemulţumi:

— Îţi respect convingerile feministe, dar nu şi canibalismul! Dar Nory asupra subiectului arzător nu se mlădia lesne:

— Te superi, Mini, dar nu-mi dai argumente. Mini se uită în jur.

— Vezi tu! E frig... şi eu port în mine, se vede, amintirea de când tremuram firavă pe plaiurile îngheţate

ale lumei şi Ei au aprins întâiul foc din cremene...

Vezi, Cetatea vie în jurul nostru cum ne îmbrăţişează! Eu port în mine nevoia de a mă adăposti şi sentimentul obscur că *Ei* au zidit Cetăţile, cu mintea, cu voinţa, cu braţul...

Forţa care mă uimeşte!... Şi viaţa, toată viaţa asta imensă care vibrează în Cetate, căreia îi simt acum *pulsul* aci la grumazul mâinei, subt brăţară, bătând la un loc cu al meu... eu port pesemne în fiinţa mea conştiinţa timpului de când ei stăpânesc viaţa, deoarece acest simţ de robie sălăşluieşte în mine, cea eliberată!

— Da... da! Ei au zidit temniţele noastre şi ne-au dat focul în păstrare... la bucătărie.

— Şi acolo!... Eu nu zic numaidecât că sunt toţi buni, dar că ei ocupă timpul şi spaţiul vieţei mari: a cucerirei, a ştiinţei rodnice – ca şi timpul şi spaţiul vieţei noastre mărunte.

Eu nu zic că puterea lor nu e adesea brutală şi viaţa lor vinovată sau stăpânirea lor crudă – zic numai că, răi sau buni, Ei le au, nu le avem noi... şi dacă cumva puterea, stăpânirea, viaţa, le cârmuiesc vreodată bine!...

— Asta da! Au toate privilegiile, le batjocuresc şi le trebuie luate înapoi. Mie nu-mi face teorii, adu-mi unul bun, ca să stau de vorbă cu dumnealui... m-ai înţeles? izbucni Nory tăios.

Mini surâse domol.

— Dacă l-aş cunoaşte, Nory, l-aş iubi, şi dacă l-aş iubi nu ţi l-aş aduce pentru că ţi-ar face curte ca toţi ceilalţi şi pentru că l-ai ocărî.

— Gingăşie!... Nu l-aş ocărî, l-aş spânzura, pentru că mi-a stricat, cu excepţia dumnealui, socotelile bune despre ceilalţi.

Mini căută în aer spânzurătorile. Întâlni, zvelt şi smălţat cu crini de porţelan, stâlpul telegrafului.

Firele diafane palpitau şi muzica lor fină o auzeai ca pe o închipuire. Minunat instrument al inteligenţei, pe care se cânta melodia poemului omenesc al civilizaţiei,

aventura extraordinară, pe care cosmul se miră el singur că o petrece.

Erau oprite la colţul bulevardului cu Calea Victoriei. Mini se prefăcu îngrozită de furia lui Nory şi gata să fugă. Era semnalul despărţirei. Îşi strânseră mâna. Aprinsa feministă porni curajos printre reţelele vehiculelor, care se încâlcesc la acea încrucişare.

Mini rămase un minut pe loc, învăluind, cu o privire plăcută, edificiul Cercului Militar, care se proiecta armonios. Privirea nu se adresa clădirei, decât întrucât blocul ei dura un punct de călăuzire în insula vie a Cetăţei.

De pe trotuarul cellalt, Nory se întoarse să mai zărească pe amica ei singuratică. O absorbise Cetatea şi timpul.

III

ÎN DIMINEAŢA ACEEA, SCOŢÂND nasul devreme pe fereastră ca să dea drumul zilei să intre în odaia ei adăpostită, Mini simţi dintr-o dată, de la întâia privire rotită în jurul cerului, cât încăpea între coperişurile învecinate, simţi de la prima răsuflare cu care gusta aerul, de la prima lui adulmecare, o asemănare şi lesne îşi dădu seama anume care, atât era de făţişă.

Dimineaţa aceea era la fel cu cea dintr-un august trecut, când făcuse cu Lina şi Nory o vizită la moşia Hallipa, o vizită într-adevăr neobicinuită în pomelnicul călătoriilor nevoite ale lui Mini, dar, mai ales, o dată însemnată în viaţa acelei familii.

Ceea ce mai întâi începu să-i dea de lucru lui Mini, pe când îşi pregătea frumos pe rând micile rituri ale toaletei de dimineaţă, era tocmai putinţa asta de asemănare a unei zile cu alta, în desfăşurarea zilelor aşa de uimitor deosebite una de alta. Cu aceleaşi elemente simple în liniile lor principale – cu cer, cu soare – succesiunea neisprăvită a acelor felii de timp în spaţiu crea miracolul unei reînnoiri perpetui şi pe acel, mai mare încă, al asemănărei atmosferice perfecte.

Căci Mini, fireşte, nu îngăduia acei oameni care cred că toate zilele sunt la un fel, decât aşa cum îngăduia orice alte forme opace ale vieţei.

Mai avea Mini şi plăcuta destoinicie să se ştie bucura de darurile veacului în care trăia. Preţuia acea trecere de ani înapoia existenţei ei şi munca cugetului omenesc care îi procurau putinţa să trăiască acum, când atâtea

progrese stau la îndemâna fiecăruia şi când presimţim pe toate cele care sunt în mers.

În aparatul ei multiplu de simţire, existau pesemne urme de recunoştinţă pentru truda celor care urniseră anevoie nivelurile vieţei spirituale şi practice până la civilizaţia de acum.

Izvorul limpede al robinetului care o înfiora cu apa de munte la domiciliu, butonul care incendia firul delicat al becului electric erau voluptăţi prin care constata cu mulţumire că marile sforţări ale geniului erau supuse uzului ei comun.

Era mulţumită că acele cunoştinţe elementare ale unei instrucţii cuviincioase şi obligatorii îi puneau în mâinile tentaculare ale inteligenţei firele cu care să se poată lega, ca de un loc plăcut, de problemele mari. În acea dimineaţă, înarmată cu un burete uriaş – de care era încântată că a crescut în adâncul mării divine pentru a-i scălda confortabil umerii – se gândea comod şi uşuratec la fenomenele astrale, geologice, chimice şi algebrice, anevoios migălite de alţii spre descoperire şi studiu, care compuneau atâtea atitudini de umbre şi lumini, de reflexe şi forme mobile de transpuneri şi dizolvări care hotărau culoarea cerului, savoarea şi parfumul aerului şi situarea locului mic către primejdioasele rotaţii, către amorurile planetare, combustiile interioare ale solului, violenţele, probabil masculine, ale meteorilor şi capriciilor accidentale ale cometelor. Atâtea fenomene pe care un spirit de armonie, demn de ardoare, necunoscut şi incomensurabil, le punea cu generozitate la dispoziţia ei dis-de-dimineaţă.

Cum însă acel spirit suprem de armonie universală locuia în ţinuturi ale timpului în spaţiu, care încă nu-i fuseseră cu bunăvoinţă puse la îndemâna, Mini credea că în ţinutul propriului tău suflet poţi adăposti o întruchipare fericită, în care să recunoşti şi să iubeşti marile calităţi de coordonare şi armonie, care fac ca universul să plutească

sigur şi fericit.

Cu un surâs pe care îl ascundea, se vede, de conştiinţa bucuriei ei proprii ca să nu şi-o sperie, căci oglinda era departe, Mini îşi aminti cu farmec religiile ei scumpe.

Storcea cât mai tare, cu pumnii strânşi, buretele încărcat cu apă. Fiind sigură că nu e o fiinţă crudă, îi convenea să admită că în oricare om există un atom în germen din fiece simţire. Toate sentimentele esenţiale sunt în noi, în doze însă divers proporţionate, care, calculate, dau ca rezultat fiinţe rele, bune, crude, blânde... Numai anomaliile sunt unilaterale.

E un lucru pe care trebuia neapărat să-l amintească ucenicului Rim, ca să ţină seama când scalpează fibrele de gruparea lor, şi să poată deosebi pe cele care dau funcţii generale de cele care arată „particularităţi”. Dar cum să convingă pe opacul Rim că acesta e scopul adevărat al migălelilor lui anatomice! El era numai un instrument orb şi surd de preciziune.

...Şi, deoarece Mini era blândă, constată că acel vestigiu de cruzime, care făcea să se slujească de cadavrul simpatic al bureţilor fără nicio mustrare, o înrudea de departe cu acei oameni care odinioară întrebuinţau sclavi drept instrumente, dar cu câtă superioritate de epocă şi de sentiment asupra lor, ea, care aproape-aproape se simţea miloasă faţă de o vietate aşa de primitivă ca a buretelui.

În acelaşi timp, gândul că taina şi potecuţele acelor mări perfide şi căpcăune sunt la îndemâna negoţului omenesc şi că bureţii, locuitori aderenţi ai profunzimilor, se găsesc pe toate cărările o umplea de un fel de vanitate. Nu semăna deloc cu acele femei – cu cele mai multe, zice-se – care vor la picioarele lor oameni şi lucruri, dar nu-i lipsea desăvârşit o astfel de înfumurare feminină. Faptul că atâţia învăţaţi, cu şi fără ochelari, prin cercetări mai aride ca stâncile pleşuve, îi puteau oferi cândva cunoaşterea deosebirei şi asemănărei zilelor trecătoare, îi da un amestec de milă şi orgoliu.

Ceea ce încununa orgoliul lui Mini era însă putinţa de a-şi controla propria atitudine. Acea cenzură pe care un martor ironic o făcea gândurilor ei măreţe şi care îi da virtutea aleasă a umilinţii.

Dar măsura supremă, pe care o putea atinge, nu era mândria de a se identifica cu un strat superior al vieţei, era starea aceea când ea, Mini, nu mai era glorios înglobată în substanţa ultimului strat luminos, ci era un atom plăpând, desprins din el, în preajma unei lumini noi, care abia se întrevedea. Atunci, uşoară, plutitoare, uimită, sta ca un fulg în pragul unei ferestre, privind spre un început al cunoaşterei. Cu o desfătare leneşă, Mini îşi isprăvise baia. Lăsă din mâini buretele mare, privindu-l cu un surâs. Nimic din substanţa minunată a naturei nu e străin de făptura omenească. Nu numai ochii deschişi pretutindeni ai porilor absorb, dar inima, acolo înăuntru, spongioasă, o putea strânge tare ca pe un burete sub apa vie, pentru a stoarce apoi din ea, prin toate alveolele, izvoarele simţirei.

Bine aşezată acum într-un fotoliu, îşi cobora gândurile din cer pe pământ. Aterizau cu o înlesnire şi siguranţă de mişcări pe care încă nu o aveau aerostatele.

Aşadar, se putea ca zilele să se asemene! Dar faimoasa vizită la Hallipa fusese într-un august şi acuma era abia sfârşit de aprilie. Cum şi ce fel o astfel de transpoziţie?

Era un timp de când pierduse de urmă familiei Hallipa. Nu-i mai întâlnise nici în Cetatea vie, nici în conversaţiile Linei şi a lui Nory. Ce va fi devenit acea Lenoră îndurerată?

Cum avea după-masa liberă, Mini se gândi să meargă devreme la Rimi. Va întreba pe Lina ce cale luase de atunci până acum „drama Castelului” şi va căuta să prindă vreo licărire de adevăr asupra luptei care se dă în trupul cărnos al Lenorei de către o conştiinţă obscură. Vidul mic al după-amiezii va fi astfel împlinit şi asemănarea zilei va aduce astfel cu ea pe Hallipi, dacă nu

cumva Hallipii trimiseseră spre ea acel zvon matinal.

Lina nu era acasă şi Rim fu mirat că Mini, de la uşă, în loc de vreo nouă descoperire, îl întrebă dacă a fost vreodată la Hallipi, la moşie. Rim nu părăsea niciodată oraşul şi, ca un tramvai de parcurs unic între facultate şi locuinţa lui Romulus, nu cunoştea alte schimbări de direcţie decât plimbări pedestre spre Cotroceni sau spre Pake, după cine ştie ce indicator fix al orânduirii.

Aventuri extraordinare îl duceau arare pe Calea Victoriei, unde părea exotic, sau la Filantropie, unde Lina avea servici până la 12.

Totuşi, doctorul Rim, în aşteptarea Linei care nu putea întârzia, intră în subiect cu oarecare spirit de mahalagism, care era în ziua aceea pe placul lui Mini.

Nesăbuită cum era Lina – asta era opinia concisă a lui Rim despre nevastă-sa – n-o putea vindeca de „familie”. Doctorul Rim pronunţa cuvântul „familie” cu ironie. Lina rămăsese „de la Tecuci” – ceea ce părea lui Rim foarte meschin. Totuşi nu avea nimic de zis împotriva Lenorei Hallipa. Era femeie foarte plăcută. Plină de voluptate şi pasiune, frumoasă ca o Venus – doctorul Rim devenise mitologic – şi pe care o primea cu plăcere, fiindcă toată casa mirosea a parfum şi se umplea de haine subţiri şi feminine, de acele *déshabillé*-uri a căror întrebuinţare Lina, fireşte, nu o cunoştea. În oraş, dimpotrivă, verişoara era totdeauna simplu îmbrăcată, ceea ce, după gustul doctorului Rim, făcea un contrast savuros cu cochetăria ei intimă, cum se exprima. Pe Lina nu o putuse dezvăţa de a se îmbrăca ridicol, cu flori roşii la pălărie.

Doctorul Rim – cronicar de modă şi expert feminin – era plin de noutate pentru Mini.

În adevăr, buna Lina cumpăra la întâmplare azi o rochie gata şi neîncercată, verde sau albastră de obicei, mâine o manta de mătase sau de catifea, după sezon, şi pălării care se nemereau, e drept, cu flori sau pene roşii. Acea licărire da poate vreo veselie ochilor ei fixati de obicei pe orizonturi aşa de tenebroase în profesia moşitului

perpetuu, sau poate deprinderea sângelui o atrăgea spre roşu ca pe un taur.

Într-o zi discuţia între Rim şi Lina, pe subiectul unui trandafir roşu de cârpă la pălărie, avusese loc în faţa lui Mini şi Nory. Lina, astfel înfruntată, se supărase de tachinările doctorului, se învineţise înăbuşit, cum îi era felul, ba chiar se înrăise, se vedea bine că are venin în ochi şi pe buze, dar nu spunea un cuvânt, numai fum pe nas scotea cu răsuflarea ei astmatică. Biata Lina... Rim faţă de public căutase să fie cât mai ironic şi îl prindea aşa de rău, încât Mini avusese o mişcare interioară care îl azvârlea peste fereastra deschisă: o mişcare calmă, fără violenţă sufletească, aşa cum ai goni un bondar supărător.

Nory închisese discuţia cu un cuvânt nemerit. Declarase că acel gust la Lina era un „roşu puerperal”.

În ce priveşte echipamentul Linei, rochia ei verde sau albastră, purtată, de dimineaţă până seara, la gospodărie, la spital, în oraş, lua aşa de mult forma bunei Lina, o formă boţită şi curată, încât părea una şi aceeaşi rochie şi una şi aceeaşi cu ea. Iar „mantourile” de mătase, lux personal rămas din cine ştie ce aspiraţie de fată săracă, pierdeau de la început orice lustru şi ostentaţie şi se mototoleau în jurul stăpânei cu modestie şi stângăcie.

Pentru a-şi ilustra opiniile asupra Lenorei, doctorul Rim avu buna idee să-i arate o fotografie. Mini o cercetă cu atenţie. Nu-şi putea deloc închipui pe Leonora la oraş şi în ţinută de stradă, departe de un pat cu polog de *tulle* şi panglici *mauve,* altfel decât conturată plastic de un chimono indiscret, pe care, strângându-l printr-un gest permanent în jurul corpului, părea a se dezbrăca astfel la fiece minut.

Pe bună dreptate Mini se mira ca de o anomalie de o Lenoră aiurea şi altfel decât în cadrul amorului şi capotului conjugal.

În taior clasic de culoare închisă, cu o pălărie cu borduri

mari, Lenora, în fotografie, părea o moşierească la oraş, şi toată frumuseţea ei era denaturată.

Aşadar, Lenora, când venea la Bucureşti, găzduia la ei?

Da! Lina n-ar fi admis altfel şi lui Rim îi făcea plăcere, schimba monotonia cotidiană. Rim dormea atunci în birou, Lina în sufragerie şi camera lor aparţinea frumoasei Lenora.

Mini asculta cu interes. Acel Rim, căruia îi plăceau tulburările domestice, îi părea nou. L-ar fi crezut metodic, ordonat şi meticulos. Când pleca la facultate, doctorul Rim saluta pe verişoara în pat, albă şi pufoasă ca o lebădă.

Mini îşi confirmă în gând imaginea exactă.

La unu, când se întorcea, îi bătea în uşă pentru dejun şi apărea proaspătă şi „aperitivă”, sublinia spiritual profesorul, împrăştiind parfum de baie, de pudră, de cochetărie feminină, ceea ce schimba cele două mirosuri ale Linei: iodul şi tutunul.

Doctorul Rim nu fuma şi nu practica medicina, având oroare de ţigară şi de medicamente. Grija Linei de a se purifica de urmele dezinfectantelor diverse, pentru a nu-l supăra, nu reuşea deplin să înşele mirosul fin al ilustrului. Cât despre ţigară, o prefera lui bărbatu-su, se plângea patetic doctorul.

În adevăr, Lina ar fi murit – mărturisea – fără ţigăruşă. Plăcerile ei erau aşa de puţine!

Frumoasa Lenoră fuma şi ea, dar o ţigară delicată pe zi, la cafea; aşa de „adorabil”, încât Rim încerca şi el una, ca să ţie companie. Lenora nu trăgea ca o „şerpoaică”, ci o mesteca numai cu buze roze – *histoire d’être plus tentante* – emitea cu accent nemţesc Rim. Era o femeie cu adevărat încântătoare, plină de capriciu, dar care da în schimb. Şi Rim părea pătruns de meritul acelui dar.

Hallipa era un om fericit şi Lenora o femeie cinstită de speţa cea mai bună, pe ale cărei calităţi de interior le stima mult, explica uscatul Rim, şi cuvintele „cinste” şi „stimă” sunau solemn.

Portretul Lenorei la oraş satisfăcea intuiţiile lui Mini. Aşadar, câteva zile în fiecare sezon, alcovul unei văduvii provizorii era mutat la Lina, întrerupt de scurte campanii cu trăsura în Lipscani.

Dar acum în urmă mai venise oare Lenora şi cum de nu o întâlnise la ei?

Nu! Lenora în ultimul timp plecase la Viena, unde avea pe Coca-Aimée în pension şi pentru un consult de medici. Ipocondrie de femeie răsfăţată. Corpul admirabil al frumoasei Lenora nu putea avea nicio suferinţă alta decât amorul! Un capriciu o dusese la Viena în loc de Bucureşti.

Doctorul Rim regreta, schiţa chiar un suspin. În ziua aceea nu avea nicio teamă de ridicol. Sufletul lui îşi uita învelitoarea trupească, şi rezultatul era un fel de maimuţă lirică.

Mini aruncă asupra lui Rim o privire de ansamblu, începând de la fruntea enorm lărgită de părul care, fără chelie, începea să o decoreze departe pe tigvă, blond închis cu fire lungi şi grase, aşa de periate că păreau lipite. Nasul cu două proeminenţe, lung şi subţire, mustaţa rară, din fire mâncate parcă de molii, pe gură cu rânjet neplăcut. Ochii albaştri miopi, subt ochelari de baga, gâtul lung, strâns în gulerul aşa de bine scrobit încât adeverea plictiseala Linei, care trebuia să cumpere aproape unul pe zi şi nu găsea decât anevoie aşa de înalte. Redingota era periată de prea multe ori pe şeviotul obosit, şi picioarele scheletice pluteau în pantalonul cu dunguţe *gris,* ţinută doctorală de congres, pe care Rim nu o părăsea niciodată. Gloria lui erau ghetele de dimensiuni foarte mici faţă de un corp aşa de lung, şi subţiri ca şi cum ar fi acoperit nu o labă, ci un singur os.

În ziua aceea Rim se credea în concediu de la studii şi, în rol de gazdă amabilă, era foarte vorbăreţ. Îşi expunea concepţiile cu multă bunăvoinţă. Descrierea sugestivă a meritelor casnice ale Lenorei şi indiferenţa, dacă nu chiar antipatia, pentru Lina păreau mărturisiri asupra gusturilor

şi aspiraţiunilor neîndeplinite ale marelui doctor.

Era totuşi greu să identifici acele aspiraţiuni cu Rim!

Nory povestea că doctorul îi declarase că toate femeile, chiar ea, care se pretindea practică, se ocupă de „lucruri secundare”. Nu explicase mai limpede, fiind scump la vorbă, dar Nory tălmăcise.

Ştia de la studente că, la începutul de an al cursurilor, profesorul adăoga, pentru pedagogia fetelor anume, o perifrază care le îndruma spre „lucrurile principale ale vieţei”.

— Anatomie aplicată! glumea Nory, dar degeaba, el rămâne tot un teoretician de nevoie. Cine Dumnezeu ar putea *aplica* cu Rim? Halal bucată anatomică!

Nory era o nebunatecă, dar, de fapt, Rim rămânea pentru publicul spectator, în adevăr, mereu un om grav, onest, ascetic, caricatural şi savant. Şi poate el nu era nimic din toate astea!

Amintindu-şi anecdota lui Nory, Mini hotărî, după privirea de ansamblu, că doctorul Rim, ca şi atâţia, avea un trup sufletesc care contrazicea pe cellalt. Arareori cele două trupuri se suprapuneau desăvârşit, dar un aşa de mare contrast era totuşi ceva rar.

Cu un creion fin în degetele cugetărei, Mini acum făcea un desen în care trupul sufletesc al lui Rim, plin de ispite, iubitor de alcov şi parfumuri, nevoit să-şi exteriorizeze aptitudinile pasionale prin fizicul aceluiaşi Rim, făcea contorsiuni desperate şi comice. Acel *fra-diavolo* interior, cu pofte şi voce grasă, făcea pe Mini să râdă înăuntrul ei cu hohot. Ideea că Rim are în el pe frate-su, dracu’, o distra aşa de mult că surâse, de fapt, Rim, amabil, colabora la acel surâs cu al lui.

Desenul progresa în linii sigure, deşi mâinile de carne ale lui Mini ar fi fost incapabile să aştearnă pe hârtie nici chiar o efigie pe departe asemănată lui Rim, necum acel dublu. Aşadar, talentele făpturei noastre sufleteşti pot fi altele ca cele pe care le putem vădi. Dar frica cea mare a lui Mini era ca sufletul ei să nu fi avut cumva alt fel de

mâini ca ale ei, cele de carne. Le vroia identice. Trăia prin ele desăvârşit, simţirea şi dorea ca ele, cel puţin, să cunoască voluptatea iubirei depline şi perfecte.

Rim, azi, nu bănuia că întrebările ei despre Lenora nu erau o ciripire plăcută, cum zicea galant, şi că ceaiul în *tête-à-tête,* până vine Lina, era numai o prelungire de informaţie în folosul acelor socoteli despre existenţa definită a unui trup sufletesc, care preocupa pe Mini. Acea cărnoasă Lenora, de exemplu, căreia trupul unor simţiri primitive, necontrolate de puţina ei inteligenţă, îi zvârcolea făptura aşa de puternic. Ea singură nu se putea deprinde cu ideea că acţiunea unor sentimente aşa de neorganizate putea da aşa efecte uimitoare în acel volum de carne pasivă.

Mini se uită încă o dată la fotografia Lenorei. Îşi aminti că Lina îi spusese că verişoara la 17 ani, înaltă, subţire, cu un cap de înger, era un tablou. Atunci o cunoscuse Lina întâi, fiindcă Lenora locuia la Mizil, cu tatăl ei divorţat, şi venea numai rareori la Tecuci, la mamă-sa, care sta cu băiatul, cu acel Lică Trubadurul.

Împărţirea asta benevolă a copiilor părea inversă, dar corespundea cu sentimentele foarte accentuate ale acelor părinţi: unul, alintând fata; cealaltă, băiatul, până la măsura unor certuri grave, cu rezultate triste asupra educaţiei mostrelor respective.

La Mizil, târguşor muntenesc cu ifos şi culoare locală, Lenora pierduse accentul tecucean, pe care Lina îl păstra cu prisosinţă şi cu oarecare farmec.

Mama Lenorei şi a lui Lică era vară bună cu tatăl Linei, farmacist pe Strada Mare din Tecuci. Acestea erau legăturile de rudenie. Acolo, în fundul farmaciei, Lina hotărâse să înveţe medicina printr-una din acele dorinţe de a urma şi înălţa în grad profesia părintească. Fusese, în adevăr, cea mai mare dintre cinci fete – băiatul familiei. Celelalte surori erau pierdute prin Huşii şi Vasluii obscuri, la gospodăriile lor modeste. Lina era „perla”.

Rim punea în cuvântul „perlă” tot disponibilul lui de ironie. Cu laşitate, Mini îşi lăsa prietena pradă unghiilor lungi şi ascuţite, cu adevărat, ale Rimului. Cum oare putea desena aşa de fin cu peniţa cu aşa gheare?! Pe Mini o enervau ca un ferăstrău când zgâriau sugativa în formă de game şi arpegii, cu sunetul suplimentar de castaniete ale falangelor, acompaniament muzical obicinuit al nesuferitului Rim. Căci avea pentru ilustrul doctor o aversiune strictă, pe care o încătuşa; de o parte, afecţia pentru Lina, de alta, interesul pentru descoperirea posibilă, pentru vreo schiţă sau proiecţie viitoare cu putinţă a „trupului sufletului”.

Mini puse la loc, pe birou, cartonul mic al fotografiei Lenorei. Rim o întrebă dacă ştie că verişoara a mai fost măritată. Mini ştia, vezi bine. Pentru Mini, Lenora nici nu putuse fi vreodată altfel decât măritată. Nu contesta că va fi fost cândva o fată ceva mai slabă, cum povestea Lina. Nici nu avea ideea preconcepută a vreunui viol timpuriu sau credinţa că în strâmtoarea vieţei tecucene educaţia îi fusese aşa de puţin ocrotită încât avusese o precoce cunoaştere a tuturor aspectelor traiului. Mini credea mai puţin decât atât şi mai mult. În Lenora acel instinct, acea cunoaştere trăia şi crescuse cu ea, într-o aşteptare firească, pentru care era gata de întotdeauna, cu o copioasă naturaleţă.

Fireşte că Mini nu ar fi spus părerile astea tare, pentru că opiniile şi limbagiul sufletului nu sunt în curs, dar Rim, atunci când lăuda calităţile maritale ale Lenorei, credea acelaşi lucru, întocmai. De altfel, în cutia cu secrete a bunei Lina, caseta aceea frumoasă din lemn de trandafir, lucrat din bucăţele ca un mozaic, Mini văzuse o altă fotografie, o Lenora travestită în văluri de mireasă, galeşă şi promiţătoare, la braţul unui locotenent oacheş şi frumuşel, cu pinteni şi brandenburguri. Evenimentul nu mirase pe nimeni în mica garnizoană mizileană, unde tatăl ei era şef de accize, post modest, dar rentabil şi onorabil, pe care strălucitoarea Lenora, de pe atunci

nelipsită de la baluri, *pick-nick*-uri şi cavalcade, îl înălţase în rang.

Amănuntele astea erau date de Lina în zilele când, aşezând cu levănţică şi sulfină rufele în şifonier, dezvăluia suvenirile de acasă, oftând. Niciodată în orele de repaos buna Lina nu trăia altfel decât în acele amintiri, care lui Mini îi plăceau ca nişte poveşti foarte vechi, mai vechi de la o generaţie abia înapoi, decât de un veac înapoi. Le asculta cu plăcere, dar fără să le poată lega de existenţa actuală a Linei, a Lenorei. Era ca o carte cu poze naive, ca un album cu mode comice, ca un număr vechi dintr-un jurnal umoristic cu glume ieşite din curs.

Tecuciul, Mizilul îi păreau simpatice suburbii mărunte: erau vestigii de moravuri, pe care le pipăia delicat cu mintea: erau fişe de caracterizări mărunte, pe care le strămuta pentru nevoie cu gândul.

Amica Nory nu putea suferi provincia mică: „Cuiburi de ploşniţe”, la figurat ca şi la concret, zicea. Nu simţea pitorescul orăşelelor scunde, în care fiece om pitulat, reprezintând disproporţia unei aspiraţiuni prea mari pentru adăposturile lui, este deci o energie la pândă. Nu se gândea că acele puteri mărunte, dar neîncăpătoare, se revărsau până aci, în Cetatea vie.

Nici satele nu-i plăceau. Nu era agrariană. Numai centrele comerciale şi industriale o mulţumeau ca fiind favorabile feminismului. Centrele mari erau pentru ea: Bucureştiul, Galaţii, Oradea, Aradul, indiferent. Unificarea solului era pentru Nory un fapt împlinit. De când pantofii de lux veneau de la Temişoara, de când „trapista” era brânză naţională, de când parfumul în sticle bizare era industrie proprie, Nory luase cu simplicitate şi confort posesiune teritorială. Erau numai câţiva inşi de specialitate – politicianii – care încă nu se înţelegeau asupra unor amănunte – adică afaceri de partid. Aşa credea Nory.

Acei mărunţi locuitori provinciali, dispreţuiţi de Nory,

luaseră şi ei posesie teritorială din acel sentiment de expansiune care există în omul ce are posibilităţi de expansiune. Mini însăşi trăise întotdeauna după o hartă mai puţin exterioară ca cea geografică, dar foarte precisă: aceea a unor drepturi fireşti. Omul, ca şi popoarele, are în el simţul subdiviziunii, dar şi al multiplicării. Simţul proporţional că face parte dintr-un numerar mai însemnat chiar de n-ar fi încă însumat. Întotdeauna Mini crezuse că aparţine unui popor mare.

Totuşi, la gândul că Lina, Lenora, Lică, atâţia alţii, mulţi, veneau de-acolo, de prin cuiburi obscure, în Cetatea ei vie, că ei îi compuneau existenţa, iar Cetatea, cea făcută de ei, îi prefăcea, Mini rămânea mirată, cu fila neîntoarsă la cartea basmelor de ieri.

— Da! Lenora vine la noi cu precădere şi fără să mă măgulesc socot că se înţelege mai bine cu mine decât cu Lina, care o slugăreşte, urmă doctorul Rim.

Mini simţi că răbdarea-i se oboseşte faţă de dispreţul neobosit cu care azi Rim copleşea pe Lina. Ar fi plecat, de nu s-ar fi apropiat sosirea chiar a Linei, pe care vrea să o vadă, o dorea chiar, ca şi cum ocările lui Rim în lipsă o putuseră mâhni, ca şi cum ele erau o boală cronică, de care o va vedea după chip că sufere, ca să o poată mângâia. Vroia să o şi întrebe ce mai e pe la moşia Hallipa, căci se vedea bine că Rim nu e ţinut la curent.

Se gândea acum la acel Rim şi la ceea ce ştia din biografia lui. De pe scaunul pe care şedea, de partea opusă a biroului, Mini fugi pe divan. Atunci Rim începu să răsfoiască nişte dicţionare medicale voluminoase, lingând cu degetul fiecare pagină întoarsă.

...Tot în cutia mare de lemn de trandafir era şi o fotografie a lui Rim ca logodnic. Un vlăjgan blond şi nesărat, care nu ştia ce să facă cu mâinile mai lungi ca pulpanele redingotei. Pe alt cartonaş Lina era o fată puţintică, negricioasă, urâţică şi amărâtă de pe atunci.

Cum Mini o întrebase dacă a cunoscut pe Rim la facultate, Lina îi povestise, dar fără prea multe amănunte,

că era încă studentă bătrână când Rim, de pe atunci doctor de plasă în judeţ, venea pe la farmacie să stea de vorbă cu ea. Când terminase şi rămăsese internă la Maternitate, Rim, într-o vacanţă de Paşte, îşi făcuse propunerea. El studia atunci mult şi trimitea lucrări peste lucrări pe o parte, pe de alta petiţii peste petiţii ca să i se dea o docenţă.

După nuntă vorbise şi ea profesorului C., care o proteja, şi, destul de repede, Rim fusese numit asistent la Iaşi. Norocul lor fusese că marele mamoş C., care era bun cu ea ca un tată, îmbolnăvindu-se tocmai când avea un caz excepţional la o casă „foarte nobilă”, o recomandase în locul lui.

Era prilej de încredere şi răspundere: ieşise cu bine şi rămăsese de casă.

„De casă mare!” glumea Nory.

Cariera îi era făcută. Toată aristocraţia nu mai vroia să vie pe lume decât pe mâinile ei şi parveniţii la fel, fireşte. Repede după asta, Rim fusese numit suplinitor, apoi, prin concurs, profesor de anatomie la Iaşi, dar abia acum, în urmă, se putuse anevoie muta la Bucureşti, fiind luptă aprigă şi făcându-se politică multă, cu tot ordinul venit de sus.

Faţă de o carieră aşa de limpede, parcursă cu ajutorul exclusiv al femeiei şi faţă de convieţuirea aşa de recentă a celor doi soţi, care până atunci trăiseră la distanţă, profesorul Rim se arăta ingrat şi răutăcios.

„Mai bine rămânea la Iaşi”, se gândi Mini, mai ales că Lina povestea ce bine se simţea Rim acolo, cum frecventa numai pictori şi muzicanţi – cele două arte în care era aşa de priceput. Dar ambiţia nu-i putea îngădui să nu ia catedra de anatomie din capitală, care i se cuvenea. Buna Lina era convinsă de meritele deosebite ale savantului Rim şi cunoştinţele lui artistice îi impuneau mare respect, ea fiind desăvârşit opacă pentru muzică şi pictură.

Cum tăcerea se prelungea, Mini, ca să spună ceva,

întrebă:

— E inteligentă doamna Hallipa?

— O femeie frumoasă e totdeauna inteligentă...

Lina sosise şi intră grămadă. Sărută pe Mini. Era congestionată ca de obicei. Mini spunea adesea cu grijă că Lina e un tip apoplectic. O calma Nory:

— Lasă femeia în pace! E scurtă în gât. Atâta tot!

Încă sufocată de graba cu care venise, întrebă pe Rim dacă l-ar supăra vizita Elizei.

„Cât protocol!” reflectă Mini.

Rim, galant, se arătă încântat că vede pe „verişoara Eliza”.

Mini rămase întrebătoare: încă o verişoară!

— N-o cunoşti, Mini, pe Eliza? A lipsit câtva timp la Călăraşi. Acum s-a stabilit aici cu totul. E vara primară a lui Doru Hallipa. O văd rar. Eu cu ocupaţiile mele, ea cu ale ei! E foarte elegantă şi iese mult. Eliza dictează moda în familie şi face comisioanele Lenorei.

Aşadar, grija bunei Lina pentru Eliza nu era străină de familia Hallipa nici acum.

Mini văzu că planurile ei de informaţie sunt zădărnicite de acele vizite. Ar fi vrut să plece, dar se temu ca Lina să nu se nemulţumească dacă o lasă singură cu musafira. Părea că pune oarecare nădejde în Mini pentru vizita asta, la care ţinea să facă faţă şi care o stânjenea parcă. Acea Lina, aşa de autoritară şi de stăpână pe ea în profesie, era în lume nespus de timidă. Rămase. De altfel, subt o altă formă, familia Hallipa iarăşi îi ieşea înainte.

Odihnită, Lina porni, tot grămadă, să aşeze ceaiul cu baba. Când se întoarse avea o rochie verde cu găitane multe. Rim privi pe Mini cu aere de complicitate, dar fără de succes.

Mini era iritată împotriva lui pentru ostilitatea aceea permanentă către Lina, ostilitate, de altfel, cu forme flegmatice şi politicoase.

Îi veni în minte că e poate din pricina că sunt de naţionalitate diferită. Poate că asta era o pârghie

nesimţită care dezgrădina acordul lor bun. Cine poate şti! Astfel de căsătorii, făcute fie din amor, fie din calcul, au numai o parte limitată de înţelegere. Sunt ca două circomferinţe care se întretaie pe o porţiune comună şi rămân cu totul despărţite celelalte două spaţii: ale educaţiei, ale amintirilor...

Dacă cumva porţiunea de contact sufletesc sau de interese sufere pagube, cataclismul geometric al căsătoriei e deplin.

Pe când în căsătoriile conaţionale sufletele sunt discuri metalice care se ciocnesc cu răsunet şi cu tamponare variată, dar adecuată.

Nory exprima aceeaşi părere despre Rim, dar mai lapidar:

— Slutul de neamţ! zicea, când Lina era înfruntată de doctor. Felul de a se exprima supăra pe Mini, care o certa:

— Tocmai tu, fată cultă şi fără prejudecăţi, păstrezi un aşa limbagiu faţă de un străin, parcă ai vorbi de păgâni? Tu, feministă, deci adepta unor mentalităţi mai largi, ai tonul ăsta de zeflemea şi de poreclă aşa de vulgar!

Dar acum, ea însăşi zicea cu gândul, dacă nu chiar cu vorba: „Slutul de neamţ!”. Pesemne năravul românului are şi el un rost: eleganţa şi cordialitatea către străin sunt în funcţie de atitudinea lui respectivă. Azi, Rim era de vină. El se arăta prea arţăgos şi străin.

Totuşi problema căsniciilor de felul ăsta putea fi privită şi în alt fel. Ciocnirile dintre educaţii deosebite ar fi putut, dimpotrivă, să fie mai netezite: vrajba să nu aibă atâta putere şi ecou, să nu doară aşa de tare loviturile şi vorbele de ocară – dacă cumva s-ar fi dat tava – cum zicea Nory, să pară mai cuviincioase, ca şi necuviinţele spuse sau scrise în limbă străină.

Evident că Rim nu înţelegea singurul farmec al Linei, farmecul ei indigen. Bunătatea ei ca azima caldă, trudnicia ei de gloabă credincioasă şi hazul ei „de la Tecuci”.

Cu toate că era născut în ţară, dintr-un tată vameş vechi şi de treabă, naturalizat de mult, Rimul mesteca printre dinţii galbeni dezgusturi de lege streină şi-şi oprea cu bună creştere strănuturi de dispreţ către nevastă-sa tocmai pentru ceea ce era în ea simpatic şi inerent.

Altfel, de la depărtare, era mai sentimental, şi Lina îi arătase de la Iaşi scrisori lungi, pline de stil şi compoziţie, cu o caligrafie admirabilă de unghiuri mici şi egale, care ameţeau pe Mini şi îi aminteau pedepsele la şcoală în ora de germană. Erau acolo fraze metodice asupra sănătăţei şi petrecerei reciproce şi *grüsse* prelung întortocheate şi stimabile. Separaţia de corp ar fi trebuit prevăzută în contractul acestui menaj.

Se auzi la intrare un zgomot de voci amestecate şi de râsete.

— E şi Lică! zise Lina uitându-se la Rim, care nu clinti.

Pe Lică Trubadurul, Mini nu-l văzuse decât pe apucate, pe după o uşă sau alta, totdeauna fugind în momentul când intrai, ca o rudă subalternă, care ocoleşte musafirii. Îşi închipuise că acel pierde-vară – cum îi zicea uneori Rim, cu glasul lui placid – le cere adesea servicii.

— Da! Cred că îi ciupe de parale bune! confirmase Nory.

Glasul lui Lică nu-l auzise Mini niciodată. Era afon, ceea ce corespundea cu silueta lui discretă şi fugară, dar nici nu-l zărise altfel decât fluierând. Avea deci viers!

— Da! Fluieră ca un mierloi a pungă goală şi a muiere, glumea Nory, liber-cuvântătoare ca şi liber-cugetătoare.

Mierloii ăştia, reflecta tot Nory, sunt un fel de pasări care fluieră mult şi se înmulţesc puţin!

Mini, nefiind tare în ornitologie, nu o putea informa.

— Ce gură rea ai! o mustra Lina, roşie-vânătă la faţă numaidecât.

— În adevăr, Nory! Ce ai cu prăsitul mierlelor? râdea Mini.

— Cum ce am? Nu ţiu subt vigilenţa mea secţia de copii părăsiţi ai „Asistenţei”? Destui pui de mierlă! Nişte

miorţăiţi pe care te lupţi să-i întreţii „vii în viaţă”! Ne ocupăm, mă rog, de repopulare.

— Se simte vreo lipsă? întrebă Mini.

— Atunci de populare, dacă vrei! Noi ne gândim la ziua de mâine. Dacă e vorba că trebuiesc mierloi, cel puţin să fie făcuţi ca lumea.

— Nu văd raportul cu Lică!

— Cum nu-l vezi? Căutăm, ţi-am spus, *souchă.* Când ne soseşte proaspăt câte un *Kinder,* ne uităm cu interes la aducător, ca să ştim ce ne aşteaptă. Lică e un papugiu, dar îl cred reproductibil. Numai că nu e bun muşteriu. Nu ne aduce pui la cuibar. Fluieră şi sare din cracă în cracă, mai mult decât se ocupă de opera noastră socială.

Nory râdea atunci zgomotos, dar fără de veselie, despre un subiect pe care, de altfel, îl lua în serios. Avea un dublu principiu şi o dublă activitate: era duşmana bărbaţilor şi amorului şi protectoarea oficială şi zeloasă a maternităţilor clandestine.

Linei, în timpul conversaţiei, nu i se limpezea deloc tenul.

„Are o acnee, gândea Mini, sau, în adevăr, nu poate suferi nicio glumă despre familia ei.”

Era crâmpeiul de conversaţie care trecu prin mintea lui Mini când Lina anunţase pe Lică. Se auzea în antreu timbrul sonor, dar nemuzical al lui Nory şi un alt gungurit de turturea, probabil doamna Eliza. Trubadurul era afon ca de obicei şi totuşi şuierase el pe-acolo şi era pricina probabilă a trilurilor feminine.

„Are să rămână tot după uşă?” se întreba Mini, şi rămase mirată când îl văzu intrând. Părea curios că e fratele doamnei Hallipa. Nicio asemănare! Mini nu băgase de seamă prezintarea. Lică?... şi mai cum? Care fusese numele de fată al Lenorei Hallipa?

Dinapoia biroului, Rim nu se clintise, salutând ca de la înălţimea unei tribune. Făcu numai un semn lui Nory, arătându-i un scaun apropiat.

— Viu pentru Mini! declară Nory trântindu-se alături de ea pe divan.

Formau acum patru grupuri distincte: Rim – Nory cu Mini – Eliza cu Trubadurul – şi Lina.

Rim pusese ochelarii şi schimba de la distanţă câteva vorbe cu eleganta Eliza, care părea că face o sforţare adresându-se unui aşa de ilustru personagiu. Lică atunci rămânea în pauze respectuoase, lăsând să cadă cuvintele oracolului, dar schiţând pe buze gestul fluieratului lui obicinuit.

Lina se apropie de doamna Eliza şi începu cu ea o conversaţie cam monotonă la început, dar care se înviora treptat, apoi micşorară chiar diapazonul pentru a şopti cu familiaritate. Se auzea numai „dragă”, la interval.

— Ce e cu doamna Eliza? întrebă Mini.

Nory înălţă din umeri.

— *Beauté,* pentru zile fixe cu joc de cărţi: o gâscă!... A fost logodită cu Hallipa înainte de Lenora *bella.*

Mini se uită curioasă la acea ex-logodnică, Hallipa, omul statornic şi chibzuit, logodit şi dezlogodit îi contrazicea puţin ideile. Ceaiul aduse grupurilor o mişcare.

— N-am avut timp să vă fac îngheţată, se scuză Lina.

Nory se oferi pentru serviciu ca fată a casei. Lică, alăturând ghetele subţiri şi ajustate, le privea acum lustrul.

Probabil frate mult mai mic al Lenorei, acel Lică! Părea foarte tânăr. Un cap subţirel de sergent-plutonier frumuşel, cu mustaţă mijită neagră; părul ondulat, pomădat, cu cărare în lături şi freză stufoasă în faţă. Haine de plutonier îmbrăcat civil, cu o cravată roşie, posttakistă, nu comunistă. Părea mai firesc să-l întâlneşti în scenete de mahala decât în viaţa modernă sau în intimitatea familială a profesorului Rim. Foarte puţin universitar, Lică! Desigur, patru clase primare la Tecuci.

Mini se întreba acum cât timp să fi trecut de când societatea prenumăra în chip obicinuit exemplare de felul

lui Lică. Cum erau pavate străzile pe atunci şi dacă aspectul scumpei Cetăţi era primitiv şi pitoresc cum i-l descria uneori bătrânul ei moş... Dacă cumva Lică, actualul, apucase pe baba Smoala în Dealul Spirei, pe când era plutonier activ. Subţirel, sprinten, Mini parcă îl vedea cu o nuieluşă tachinând peste garduri domnişoarele cartierului.

Lică Trubadurul şoptea din când în când ceva Elizei, ţinând ceaşca de ceai pe genunchi, şi vorbele îi şuierau îndemânatice şi dosnice pe buze. Era felul lui de a vorbi. Eliza râdea delicat, ducând la gură, dar fără să o apropie prea mult, o batistă brodată fin.

Ce fel de eleganţă era cea a doamnei Eliza, care nu putea sta departe de capitală? Rochia de *crépe marocain* maron, culoarea la modă, era brodată în întregime cu un desen cam zgomotos, dar părea „un model” pe care îl compromitea puţin manechinul. Eliza, care probabil îşi îngrijea mult silueta, rămăsese totuşi o femeie de talie mijlocie, grăsuţă. Bustul, cam prea bombat şi ceva prea multă rotunjime subt eşarfa odaliscă ce-i strângea şoldurile prea precis. Desigur, purta o cingătoare, ceea ce o făcea cam ţeapănă. Eliza nu era croită după tiparul cel mai nou.

Pălăria de *satin laqué* părea neatinsă. Lui Mini, strălucirea şi forma geometrică a acelui fel de pălării nu-i plăceau, dar erau foarte scumpe. Amănunte multe ale toaletei: mănuşi de piele foarte strânse pe mâna grăsuţă, lanţul cu briliante al brăţării, poşeta de fir colorat, ondulaţiile recente ale pieptănăturei arătau o eleganţă de rangul al doilea, cel mult. Cu trei-patru solitari pe degete – o avere – cercei lungi din perle albe şi negre, Eliza era o expoziţie în mic a ultimelor noutăţi combinate fără mult gust, dar cu oarecare discernământ. Obrazul rotund, dar prea alb pentru o brună, era plăcut şi ochii căprii, cam prea înfloriţi, semănau poate cu ai lui Kallipa, dacă ştiai că se înrudesc. Sta foarte rezervată, probabil din dorinţa

„de a nu se compromite”. Nory spunea că joacă bridge în case de miniştri şi alţi demnitari sau bogătaşi şi probabil, purta de grijă să-şi ţie rangul.

De altfel, neamul Hallipilor avusese la timp buna idee de a lua oarecari pretenţii boiereşti, asupra cărora controlul era nefolositor şi al căror exemplar cel mai bine reuşit era Elena Hallipa-Drăgănescu.

Ideea că doamna Eliza o ţine la distanţă, distra mult pe Mini. Privea pe cei care îţi cer titluri ca pe nişte specimene interesante şi pe cei care au „fumuri” de orice fel, cu o ironie simpatică sau ostilă, după cum era exemplarul.

Şi pe Nory doamna Eliza o ţinea în respect, displăcându-i, probabil prin contrast, felul feminist şi intelectual al fetei.

Pe scară, la intrare, Lică Trubadurul fusese elementul de legătură, care făcuse din ei un „trio-allegretto”.

Doamna Eliza avea în schimb un ce foarte plăcut, o mică urmă de debit peltic, care mlădia numaidecât ţinuta ei prea ţeapănă şi îi da o infirmitate simpatică. Gura neregulată, cu buze cam mari, pe dinţi care se încălecau în faţă, nu era corectă, dar nu era urâtă.

— Are picior frumos! declară Rim, aplecându-se spre Mini.

Echerul trupului îi era aşa de lung, încât reuşea să devie confidenţial pe distanţa de la birou la divan.

Mini se uită râzând. Îşi aminti gluma lui Nory cu cizmarul neamţ. „Pare că *pointura* doamnei Eliza interesa şi ea pe *Herr Professor* Rim.” Era cumva în căutarea permanentă a pantofului Cenuşăresei? Nu-şi socotea oare cariera săvârşită? După epoca de ambiţie, după studiile istovitoare, după cercetări care ceruseră o muncă grea de memorie şi de voinţă, prin care reuşise să parvie, doctorul Rim cerea oare vieţei să-i aducă acum jertfe pe altarul catedrei cucerite?

Buna Lina, cu existenţa ei modestă şi laborioasă, îi părea pesemne o piedică, de aceea o sfredelea cu vorbe

răutăcioase, aşa domol şi răspicat cum glăsuia. O ura, ai fi putut zice, după dezgustul care sluţea sluţenia lui când vorbea de ea. Iar Linei îi era frică de el, pur şi simplu.

Piciorul doamnei Eliza era, în adevăr, perfect în felul lui. Mai delicat decât te puteai aştepa, cu gleznă fină, „cambrat" şi cu pantofi de lac cu buclă mare de *acier.*

Mini fu desfătată descoperind acea buclă. Era ceea ce aştepta ca să cunoască pe deplin caracterul doamnei Eliza. Adăogă o schiţă nouă pe albumul vederilor interioare.

Mini consultă ceasul de mână. Se însera frumos. Prin geamul larg de lângă divan se scobora o seară fină, melodioasă. Era enorm de mult cer afară.

În acea plutire Mini îşi închipuia Cetatea ca pe o cingătoare, o simţea acolo în jur. O cingătoare aşa de apropiată şi de scumpă încât părea făcută din înseşi acele fibre care susţin în făptura noastră substanţa difuză, din însuşi trupul propriu, care, cu tăria lui, ne încinge dispersiunea fluidă a sângelui.

Ar fi plecat încet de-a lungul străzilor, dar nu vroi să dea semnalul; poate că Lina dorea să prelungească vizita doamnei Eliza. Discutau mereu afaceri, probabil de familie, pe când Trubadurul, căruia Rim nu-i adresa niciun cuvânt, arunca lui Nory, de departe, ochiri repezi şi surâsuri de bună înţelegere. La Tecuci, în mahala, sau în mahala la Bucureşti, ca şi în biroul lui Rim, Lică îşi păstra apucăturile. Nu avea nicio îndoială asupra persoanei lui, era sigur că e băiat frumos şi că asta e o monedă curgătoare pretutindeni. Ca şi doamna Eliza nu bănuia că formula se schimbase. Că *chimmy*-ul şi *Mon homme* înlocuiseră romanţele – e drept că la aceiaşi lăutari; că trubadurii moderni aveau talie lungă, pantofi lungi, faţă spână, păr rar fără de freză, mişcări silnice, mers rigid, dezgust şi lene, epuizare reală sau prefăcută, care să lase să se înţeleagă că temperamentul lor era lipsa de temperament.

Nu ştiau că partenerele trebuiau să aibă manechinul redus; pe busturi înguste, sâni a căror încercare neizbutită să puncteze mai scabros ca orice forme voluptoase, tenuri sarbede, ochi exageraţi, mâini deşirate.

Modele create pentru dansurile noi sau din fermentul ultimelor idei ale civilizaţiei extreme. Era modelul european, cel a cărui factură era rezultată din fenomenul prefacerei lente, în conflict cu accidentele brusce. Modelul care în Apus rezultase din decadentismul secular al nababilor, trecut prin vârtejul nebun al războiului: aci, în ţara asta proaspătă, cum oare se modelase la fel? Căci nu mai era vorba nici de hainele nici de ideile care se imită. Era însăşi croiala fizică a făpturilor. Procesul de infuziune prin toţi porii statului, prin toate receptoarele individului, era legea de progres a ţării ei; era oare acum şi o infuziune prin toţi porii trupului creator, un nou agent de conformare a procreaţiunei? se întreba Mini. E drept că alături de poporul primitiv, păstoresc, sau care umbla agale pe drumurile civilizării, era o pătură dictatoare, care permanent exprima acel ciudat procedeu de a se nivela, prin salturi repezi, de a-şi însuşi şi identifica regimul de existenţă cu acel al popoarelor contimporane. Sistemul era, de altfel, lesne de formulat: a adopta întâi, a se adapta îndată, a se pătrunde pe urmă. Era o metodă inversă. Aşezau întâi etajul pe piloni şi apoi lucrau de la el, în jos, tencuiala.

Rezultatul era o superficie iniţială, dar şi o admirabilă elasticitate de susţinere. Mai ciudat însă decât orice alt era această identificare a tipului fizic. Ai fi putut zice că cerebralitatea şi vizualitatea au o parte enormă în concepere şi că mamele gravide, impresionate de lecturi şi cinematograf, îşi formau copiii în raport cu eroii cărţilor şi ai ecranului. Paradoxul nu ar fi fost lipsit de adevăr. Poate îl completa educarea precoce a ochiului şi a timpanului în puericultura modernă, când copiii sunt implicaţi în traiul adulţilor. Dar poate că era numai

pleiada numeroasă a intelectualilor răvăşiţi de izbucnirea violentă a războiului şi ciopliţi în reducţie de noul regim alimentar ca şi de cel moral; erau acei care nu compun o naţie, dar o reprezintă în toate ocaziile, care nu cer decât aspecte; acel prim rând pus în faţă la toate spectacolele. Ceea ce făcea însă pe Mini să surâdă era că cei ce stau la spate formau tocmai numărul de rezervă, cel de căpetenie, surpriza şi resursele fabricaţiei, punerea în circulaţie a ultimei noutăţi morale şi anatomice. Admirabil timp, totuşi, în care circulau încă exemplare din toate generaţiile, când puteai încă vedea femei care ar fi putut umbla lin şi majestos purtând un *peplum,* când existau atâtea forme tranzitorii spre o plastică viitoare.

În jocul simultan de prefaceri, nu ştiai dacă sunt născuţi din literatură sau sunt înseşi modelele din care literatura extremă se născuse. Baudelaire şi Verlaine, acum clasici la lectură, circulau subt mii de forme umane şi omul decadent era omul normal, cel de toate zilele, pe care fraţii mai mari îl priveau încă cu mirare şi care aştepta abia să devie clasic la rândul lui şi să fie înlocuit.

Subt aparenţe întortocheate, suflete simple se trudeau să ducă un trai complicat, şi firi echivoce trăiau subt firme vechi şi oneste. Un iarmaroc!

Fata de mahala dispăruse sau era exotică, şi profesiile noi, plebeiene, dactilografia şi manichiura, schimbaseră forma mahalalei. Şoferul era chintesenţa băiatului de mahala trecut prin mecanică ca prin foc, pentru a lua forma selectă care ieri încă ducea la „orice”. Se înălţau însă acum pentru marconisme aeriane nişte antene subţiri, care dau perspective noi „băiatului de la electrică”.

Lică Trubadurul era un preţios eşantilion prin care nu se pierdea modelul de mai alaltăieri. Flexibil de mijloc, cu ocheade repezi pe subt gene negre, nepăsător, hotărât şi grăbit, cânta şi juca după romanţe demodate.

Curajos şi încântat de el şi de viaţă, lucra voios după

formula veche.

— Te văd! îi strigă Nory, care lua numaidecât tonul. Lică nu-şi pierdu cumpătul.

— Viu acum! şi, cu ceaiul în mână, nebunatecă, se aşează lângă el, îi oferi o tartină aşa cum dai, la grădina zoologică, dulceţuri vreunui animal care adulmecă.

Nory râdea aşa de tare că se înecă.

Mini fu scuturată brusc de o plictiseală, de o indignare nespusă. Ce căuta acolo, între acei oameni urâţi, banali, cu care nu avea nicio afinitate, ea, care-şi rupsese toate aderenţele? De ce pierduse azi atâta timp, în loc să rămână în beatitudinea ei singuratică, cu simţirea fericirei, ca o perlă în scoică, ca şi ea hrănită din cochilie, ca şi ea aderentă!

Cu toate astea, era acolo, fie burghez, fie intelectual, un mediu destul de ridicat, dar chimia lui era azi descompusă de un singur element, de acel Lică. Acel trubadur de mahala, care, în mijlocul unui birou de intelectual, făcea cu ochiul unei directoare a feminismului, ca la horă; acel Rim momificat parcă şi care prin ochelari părea a nu vedea decât ce vrea, şi anume gleznele femeilor; Lina cu boala ei de veri şi verişoare şi ea însăşi, Mini, care pentru a-şi complecta ierbariul se vârâse în aşa buruieni!

Se simţi micşorată. Cercul de izolare, care o aureola obicinuit, părea întunecat... Mini credea că în jurul fiecăruia, undele simţirei răspândite nu se risipesc, ci se condensează într-un nimb. Trăim, astfel, înconjuraţi ca de o pavăză de emanaţiunea noastră spirituală în jurul formei materiale. Stăm alături unii de alţii, despărţiţi totuşi de acele aureole care la unii sunt abia o dungă subţire, la alţii o a doua formă. În acest bloc de materie şi de imaterialitate, de substanţă spirituală a mulţimei omeneşti, se fac de la un nimb la altul schimburi şi atingeri, duşmănii sau acorduri care preced şi determină ciocnirile concrete.

În unele zile privilegiate, Mini, printr-o sforţare, zărea,

în lumina mare în care plutim, desenându-se acele forme nimbate. Unele erau asemeni unor imagini pe jumătate suprapuse, cu o dublă aureolă de cercuri îngemănate în jurul capului oval; altele, un vălmăşag de suprapuneri; câteva, bine închegate şi izolate statornic; multe din ele rătăcite de puterea coeziunei şi rătăcind în materialul spiritual inform, lărgindu-şi nemăsurat şi diluat proporţiile aureolate şi descompunându-şi substanţa sensibilă spre pericolul dizolvării în spaţiu.

Aşa îi apăreau lui Mini, nimbaţi felurit: amanţii, mulţimea în luptă, înţelepţii, descumpăniţii!

Cum oare niciodată instinctul unui pictor modern nu redase mai bine decât sub forma unei lumini noi a carnaţiunei sau unei renovări a proporţiilor, nu redase mai convins şi mai expresiv această îmbinare de opacitate şi de străvezire, pe care cei vechi o concepuseră rudimentar pe icoanele rigide, în vulgaritatea stemei de aur, în cercuirea luminoasă bizantină sau prerafaelică a Madonei nimbate. Eclipsele, incursia violentă a negrului în alb, sau invaziile luminei în tenebre, fuseseră destul de speculate în culoare ca şi în simţire, dar Mini acum se gândea la senzaţia rară a fuzionarei acelor nimburi deopotrivă transparente, la voluptatea acelor contururi armonioase de atome, impalpabile, la penetraţiunea luminei în lumină, la ceva fără de realizare în cuvânt şi de o realizare senzorială deosebită. Îndeplinită, ea lăsa făpturei fizice capacităţi de bucurie neasemuită în gesturile simple ale vieţei.

Mini se mira de atmosfera joasă de azi a interiorului Rim. Totuşi avea convingerea lucrurilor relative. Ştia ce târziu se aplicase la scenă platforma mobilă care era o lege curentă a vieţei sociale. Nivelul, aşa zis fix, al Rimilor avea urcări şi coborâri fireşti, după ponderile şi valorile în funcţie.

— Dar pe Mika-Lé o cunoşti? întrebă pe Rim.

Gâtul lui Rim păru a se lungi de mirare. Numele bizar îi

era străin pesemne.

— Pe Mika-Lé, fata cea mică a doamnei Lenora Hallipa... cea care...

Mini se opri gândindu-se că povestea lui Mika-Lé era prea lungă şi că nu e nevoie să o afle Rim dacă Lina nu i-a spus-o. Lina, probabil, păstrase secretă aventura verişoarei cu zugravul, pentru a ocoli aprecieri neplăcute asupra familiei.

Rimul era cât se poate de moralist şi predica neobosit.

„Ce miop e omul, cu el!” gândea Mini.

Ea nu credea pe Rim virtuos, fără să fi putut spune de ce. Nu numaidecât pentru că întrevăzuse ce formă avea trupul lui sufletesc. Nici pentru că doctorul admira exagerat plastica Lenorei şi avea slăbiciune de nuduri picturale. Nici pentru că îi plăceau gleznele şi avea o introducere specială pentru fete la cursul de anatomie!

Nu-i cunoştea nicio altă păcătuinţă; dar acea puritate de moravuri nu o convingea. I-ar fi fost, desigur, cu neputinţă să creadă pe doctorul Rim vrednic de vreo aventură sau destoinic de vreo pasiune. Îi făcea impresia unui om de maculatură cenuşie, nu de carne şi sânge, însă când îl auzea predicând virtuţile, Mini avea pe buzele gândului ascuns surâsul sau, în trupul interior, revolta.

De ce? Percepţia lui Mini era un ogar bun, care îşi mirosea vânatul? Acel iezuit nu era păcătos cumva, dar nici moral. Era, desigur, îndoielnic.

Mini credea că doctorul Rim va rămâne astfel pentru totdeauna, clar ca în ziua discursurilor funerare asupra înaltelor sale virtuţi, şi va râde pe dinăuntru. Nu doar că Mini se gândea la moartea bietului Rim – dimpotrivă, lipsa lui de pe decor i-ar fi ştirbit din obiceiuri şi, mai ales, ce ar fi devenit descoperirile pe care le nădăjduia de la dânsul!

Nici nu avea Mini vreo imaginaţie crudă şi asasină: dar la ea, gândul îşi completa îndată circuitul de la punctul iniţial la consecinţa din urmă. Avea viteză şi permeabilitate spontană. De la moartea lui Rim, trecut direct „dincolo” şi, închipuindu-şi un tribunal al spiritelor

superioare în faţa căruia ar fi apărut Rim şi ea ar fi fost mărturie, întindea mâna solemn ca să răspundă:

„Avusese Rim vreo vină la activul lui?”

„Nu!”

„Era Rim un om necinstit?”

„Nu!”

„Era Rim un om moral?”

„Nu!”

Mini luă de pe birou albumul, în care Rim îi arătase pe Lenora. Era un album mic, plin de fotografii felurite de familie. Căuta a le stabili identitatea şi a le urmări transformările. Îşi făcea din asta un joc care o pasiona. Lenora era acolo la diferite epoci, în poze multe şi felurite. Într-una, cu fruntea goală o rochie închisă la gât, părul neted şi ochii mari, zănateci, nu o recunoscuse deloc. Trebui să o asigure Rim şi Nory că e ea.

Acum cele două grupuri fuzionaseră şi conversaţia părea a se apropia de sfârşit. Mini auzi că e vorba de o stradă care apucă pe colo şi nu pe dincolo şi fu înduioşată de reamintirea Cetăţii vii, ca şi cum cu vorbele lor atingeau arteriola unui trup voluptuos şi scump. Pentru a nu face pe Rim curios asupra lui Mika-Lé, deoarece Lina nu vroia să se cunoască episodul, îi spuse cu indiferenţă:

— Fata mai mică a Hallipilor nu seamănă deloc cu mamă-sa.

— Lenora e incomparabilă! săvârşi Rim discuţia. Apoi: E ora quartetului. Ieşim împreună! zise îngrijat.

Mini ridică mâinile în semn de apărare. Sufletul ei pusese refuzul în mişcare, în chipul cel mai evident.

Rim râse, adică îşi arătă dinţii galbeni. Era bine dispus şi probabil ţinea şi el să-şi facă preumblarea singur.

Mini şi-l închipui, cu aere doctorale, cu gambele lungi şi paşi metodici, cu redingota largă şi pălăria tare.

— O birjă, Rim? zise Lina, care nu-l pierdea, se vede, din ochi.

— Da! Sciaticul! explică Rim cu melancolie.

Se sculară toţi. Nory se repezi la cuier să-şi ia „canotierul”. Doamna Eliza invită pe Lina stăruitor să vie să o vadă înainte de o plecare oarecare. Lică se sucea pe călcâie. Salută de departe şi în grabă pe Rim. Observând că Rim nu se deranjează, Mini uită şi ea să-i răspundă la salut, dar Trubadurul se întoarse pe călcâi şi, pocnind degetele, însoţea doamnele, desigur fluierând muţeşte pe buzele nărăvite.

Mini se săltă spre doamna Eliza, care, acum graţioasă de plecare, îi exprima încurcat şi peltic sentimente de simpatie. Lina sau Nory trecuseră, desigur, pe acolo cu vreo biografie amicală.

Ca să nu plece cu grupul, Mini rămase încă pe loc. Când ieşi din birou peste un minut, ca să-şi ia ziua bună de la Lina, doamna Eliza şi Nory erau plecate şi Trubadurul cu mâna pe uşa întredeschisă vorbea cu Lina. Nu-i auzi nici glasul, nici vorbele. Lina gâfâia tare.

Figura tânără şi ştrengărească a lui Lică era aspritǎ şi contractată. Era aprins la faţă şi, cu bucla căzută peste ochi, părea un cocoş necăjit cu creasta vânătă. Fu numai o clipă. Dete pe spate freza, cu mâna subţire cu inel lat de aur cu rubin falş, şi cu buzele strânse pentru fluier, cu ochii pe subt gene, sări peste cele cinci trepte pe urma celor două doamne.

— Ce, şi tu pleci? zise Lina, ca şi cum nu era firesc. Mini rămase cu pălăria în mână.

— Stai la mine la masă. Rim ia cafeaua la Schmidlini, pentru quartet. Abia scap de cafea cu lapte şi singură nu am poftă de mâncare.

Mini se gândi la plimbarea făcută în amurg pe străzile aproape goale. Afară lumina desfăcea muselina de culori blonde. Dar cum ceasul ei de mână nu arăta ora şi locul care te cer, rămase.

Singură acum cu buna Lina, putea trăi în gândurile ei fără de nicio turburare. Intră în birou, de unde Rim dispăruse, şi dete drumul geamului larg de lângă divan, ghemuindu-se într-un colţ. Înăuntrul odăiei era umbră.

Vroi să spună Linei să-şi vadă de treabă, dar îi fu lene. Lina era şi plecată. Intră dintr-o dată în amurgul simţirei.

Îşi trăia zilele pe mersul soarelui. Limpede şi vioaie dimineaţa, chiar dacă ceasurile se scurgeau deopotrivă, adăuga cu fiecare oră o povară, aceea a muncei de pe lume, aceea a intensificării luminei, apoi scăpăta deodată cu soarele. Uneori îi simţea plecarea printr-o spaimă, o stingere interioară, o dosnicie sau o umbră în care sufletul dibuia îngrijorat drumul. Alteori era o melancolie uşoară şi covârşitoare.

În seara aceea era o dizolvare totală în umbrele fine. Subt lumina palidă, trupul îi sta inert ca şi al obiectelor din odaie şi gândurile, simţirile, încetându-şi freamătul, aţipeau, plecând capete gingaşe pe umărul fericirei.

Dispăru în somnul uşor al conştiinţei un timp incalculabil. Până când Lina îi puse mâna pe umăr şi o chemă. Îi surâse. Nu ar fi putut spune de unde se întoarce, dar se odihnise în spaţiul blând al unei vieţi intermediare. Cu toate că trecuse singură acel ceas al amurgului, nu-i simţise singurătatea ci privegherea.

O aromise prielnic şi acum putea nădăjdui ziua de mâine, ale cărei ceasuri concentrice o vor duce iar în miezul viu al traiului, o vor urca la meridian ca şi soarele, iar seara va fi iarăşi un prag trecut de mână.

Gândul lui Mini vedea acum imaginile naive ale serilor: zâna cu degete pe pleoape, zâna cu degete pe buze. Basmele şi chipurile ingenue ale povestei se amestecă astfel printre aventurile şi siluetele rafinate ale vieţei prezente, în gândurile omeneşti, ca într-un *Veglione* tumultos, unde mofluzul Pierrot, arlechinul cu clopoţei, fracul sinistru, toga ridicolă, clovnii nenumăraţi, Hamletul nesăbuit trag în dansul lor vedenii albe, învăluite în vălurile diafane ale idealului şi înconjură îngâmfările cu rochii perlate, cinismul în maiou de baie, pijamalele neruşinării curente, uşoarele aeroplane ale dorinţelor contimporane, scafandrii necuviincioşi ai fundurilor de

suflet.

— Cu mămăliguţă, Lino! Cu mămăliguţă să-mi dai smântâna.

IV

DEJUNUL PREPELIŢELOR FU destul de monoton. Mini găsi pe Rim în conciliabul cu Lică. Cu diapazonul jos al vocei, aşa cum îl aveau amândoi, părea o discuţie între muţi. Rim opri din treacăt pe Mini, care se strecura discret, şi, bine dispus, o invită în birou. Lică salută scurt. Totul era că în audienţa asta Rim părea cel mulţumit. Făcându-şi socoteala că Linei i-ar place ca vărul să aibă răgaz pentru jalba lui, nu vroi să rămână şi declară că e mare amatoare de a supraveghea măiastră pregătire a prepeliţelor.

Rim îşi frecă mâinile deznodate, ca semn de bucurie pentru dejunul *fain.* Era aşa de mulţumit încât Mini, care îl cunoştea, fu nevoită să creadă că a făcut o mică, cât de minusculă răutate Linei.

Rim declară cu un entuziasm grav că Hallipa era un om distins, un vânător admirabil, un muncitor demn de stimă. Păcat că era aşa de necăjit; Mini întinse urechea. Lăcomia nu explica îndestul ditirambul. Elogiul lui Hallipa în vorba lui Rim era ceva neobicinuit şi admiraţia lui, strămutată de-a dreptul de pe Lenora pe bărbatul ei, o surprindea şi o îndruma spre noutăţi mari.

— Să fi văzut ieri ciorchinele de păsări calde! Le-a adus bietul om, el singur.

Hallipa în formă de „biet om” era ceva peste fire! Lina întrebă mai întâi cu îngrijorare ce făceau Rim şi Lică, şi cum Mini, ca să nu o sperie, îi spuse că vorbesc liniştiţi, uşurată dintr-o parte, începu a mărturisi grijile mari pe

care i le da verişoara.

Mini află că de un an şi jumătate, de când însoţise pe Lina la Prundeni, în ziua scenei celei mari, lucrurile nu mergeau bine. Lina nu încetase de a se duce acolo aproape regulat de două ori pe săptămână. Nu de plimbare ca altădată, ci de mare nevoie şi cu adaosul unei osteneli la toate celelalte.

Aşadar, starea Lenorei nu se mărginise la scena cunoscută. Nu fusese, cum s-ar fi putut crede, un apogeu al supărării, ci numai primul semnal de alarmă al unei stări prelungite.

Lenora urmase să aibă mult timp aceleaşi crize de inimă şi de nervi şi aceleaşi leşinuri ciudate. Erau însoţite, ca şi atunci, de alternative de dragoste şi de mânie pentru Doru, care era subiectul şi obiectul principal al stărilor ei.

Doru speriat chema mereu în ajutor pe Lina, care, în afară de valeriană şi eter, nu putea lucru mare, deoarece predicele rămâneau fără de ecou. Un tratament de injecţii neurotonice adusese totuşi încetinirea acelor manifestări. Atunci Doru se reîntorsese la ocupaţiile moşiei, care nu cunoscuseră niciodată atâta părăsire şi se răzbunau. Avusese cu atât mai mult de lucru cu cât o serie de complicaţii se iviseră. Lina crezuse că totul, în sfârşit, merge bine. În adevăr, Lenora devenise chiar prea liniştită, prea tăcută asupra celor petrecute. În intervalul ăsta „bun” se putuse strecura căsătoria Elenei cu Drăgănescu, fără de nicio scenă din partea Lenorei. Mini se întrebă cum oare energiile de răzvrătire ale Lenorei fuseseră complet stinse? Care era pricina? Medicamentaţia? Nu! Sau într-o măsură foarte mică. Era evoluţia ei sufletească.

Totuşi Lina povestise că, deodată cu astă ciudată atonie, Lenora era o adevărată senzitivă. Pentru orice zgomot, pentru orice cuvânt pronunţat mai tare se emoţiona, avea palpitaţii, sta culcată, dar fără să protesteze. În jurul ei era un complot al tăcerei, de la cele

mai mici lucruri la cele mai mari. Se umbla uşor, vorbea abia. Uşile erau vătuite, nimic din treburile casei, din întâmplările traiului nu ajungea până la ea. Pianul era închis fiindcă îi făcea rău. Tremura la orice sunet. Nu era un capriciu, era o stare de fapt. Ea însăşi nu avea nicio sonoritate. Tot ce-i spuneai o lăsa rece şi răspundea abia sau deloc. Primea fără niciun fel de comentariu îngrijirile Elenei, iar ca răspuns tandreţei lui Hallipa avea gesturi mecanice, fără de elan. El o trata ca pe un copil alintat, după o boală rea, cu o satisfacţie recunoscătoare pentru faza asta prielnică, care îi îngăduia să rostească, după voia lui, afacerile aşa de importante ale moşiei.

De altfel, nu o mai considera ca pe o bolnavă! În afară de casă, povestea pretutindeni cu mulţumire că sanatoriul vienez făcuse minuni şi că Lenora era complet restabilită. Era chiar convingerea lui.

În timpul ăsta Hallipa stabilise aproape totul cu Drăgănescu, un candidat protejat de el şi pe care îl stima ca om şi ca situaţie.

...Cât era de curios, faţă de mersul de odinioară al lucrurilor în menajul Hallipa, faptul că Lenora nu ştia în momentul acelor deciziuni încă nimic!

Într-o zi care păruse lui Doru mai potrivită, aşezat cu ziare lângă dormeusa ei, ca de obicei după-masă, o întrebase ce crede despre rostirea Elenei, destul de mare pentru a fi la casa ei. Lenora aprobase fără nicio obiecţie şi tot planul, prescurtat de Doru, se strecurase fără greutate în auzul ei distrat.

Numai Elenei, Lenora îi spusese, câteva zile după vestea asta, cu oarecare neliniște:

— Are să fie mult zgomot cu logodna şi cu nunta? Elena atunci profitase pentru a-i face cunoscut tot aranjamentul: nicio logodnă alta decât cuvântul dat; ginerile, foarte ocupat, nu putea veni decât foarte rar la Prundeni, şi nunta în casă... la moşie sau la Bucureşti. Lenora păruse mulţumită şi nu întrebase nimic mai mult.

Adormise pe loc, foarte adânc.

...Ce era oare nevoia aceea de linişte! Ce asculta oare Lenora înăuntrul ei, în acea tăcere?...

Mini întrebă pe Lina dacă verişoara nu avea altă atitudine când rămânea singură cu ea.

Nu! Asculta micile noutăţi pe care i le spunea de Rim, de Lică... Primea îngrijirile ei cu docilitate. Atât!... Când Drăgănescu venise într-o zi la moşie, Lenora, pe motive de cochetărie, dejunase la ea în odaie. Cafeaua o luaseră toţi în buduarul ei şi vizita se petrecuse ca oricare alta. Nu era nimeni care să turbure cu vreo imprudenţă complotul tacit cu care ai casei o înconjurau. Ascultând pe Lina, care povestea cu mulţumire demersul lin al lucrurilor, Mini avu o impresie de spaimă, ca ceva premergător unui sinistru; momentul acela cenuşiu şi imobil, cu o lumină gălbuie stagnantă, care precede ciclonul.

Totuşi furtuna nu izbucnise. Cum nunta era hotărâtă repede, înaintea Crăciunului, Elena se arătase neabătută asupra locului unde ar fi mai bine să se facă cununia. Lenora se agitase, nu dormise vreo două nopţi şi într-o dimineaţă întrebase pe Elena în ce fel crede ea că ar putea avea loc nunta la Bucureşti.

Aşadar, Lenora nu cuteza aproape nici să întrebe. Şi ei socoteau lucrurile normale sau măcar îmbunătăţite? Lenora, după două nopţi de insomnie, punea Elenei o întrebare indirectă! Extraordinar!

Elena îi explicase atunci ca pe un lucru hotărât că vor inaugura cu ceremonie casa lor cea nouă, care era pusă la punct.

Astfel problema grea fusese rezolvată şi, cum rochia de mireasă a Elenei aştepta gata de mult şi în casa lui Drăgănescu parchetul chiar fusese lustruit, nunta fusese fixată în prima joi.

Cum Lenora nu vorbise nimic, nu luase nicio măsură pentru participarea ei, lucrul rămăsese nedumerit până în ultimul moment. Abia în ajun rugase pe Lina să vie a doua

zi să stea cu ea, ca să nu-i fie urât când lipseau toţi la nuntă; ea era „bolnavă”.

Nu asistase deci. La plecare, sărutase pe Elena fără niciun comentariu; trimisese însă în ajun după o femeie de casă şi o expediase la casa noilor căsătoriţi să depună pe masa de toaletă a Elenei, fără alt cuvânt de însoţire, rândul ei de perle unic, pe care îl avea de la Doru.

Gestul produsese un moment de consternare, un mic dezechilibru în conştiinţele limpezi ale lui Doru şi Elenei. Urmase o mare mulţumire despre progresele ei sentimentale şi de sănătate.

Buna Lina, povestind, avea gura încă mică de satisfacţia unei astfel de generozităţi.

Mini întrebă cu insistenţă dacă darul nu li se păruse foarte ciudat; dacă, dimpotrivă, tocmai la acea epocă, nu se alarmaseră de starea ei de sănătate.

Buna Lina credea hotărât că Lenora la timpul acela, printr-un noroc deosebit, fusese mult mai bine. Era convinsă că totul mersese de minune.

Nunta, la care cu regret nu asistase, sechestrată de verişoara, decursese într-o ordine perfectă. Casa era orânduită ca un galantar; slujise episcopul cel frumos, cu barbă neagră; bufetul fusese o adevărată expoziţie de artă. Era opinia suverană a lui Rim. Asistenţa redusă era compusă din familie şi din câteva persoane politice şi sportive, cunoscute mai de aproape. Cununase preşedintele Consiliului general agricol cu nevasta. Ceremonia fusese la 4, şi la 8 Drăgăneştii plecaseră la Varşovia pentru că Drăgănescu avea acolo o afacere mare de export şi cu oprire la Viena, pentru a da medicilor care îngrijiseră pe Lenora ultimul buletin.

Mini se interesă mult de ce au spus atunci medicii. Spuseseră că trebuia mereu îngrijită de aproape, permanent observată, tratară cu mari menajamente.

Nu părea tocmai un aviz de mare însănătoşire. Dar viaţa e prea mărunţită şi prea grăbită pentru ca cei care o

petrec să aibă priviri pe deasupra, aşa cum le avea acum Mini. Cei care se ocupau cu afecţiune de Lenora de la scularea ei la culcare, se depărtau de adevăr cu cât se apropiau de amănunte.

Aşadar, Lenora rămăsese cu o necurăţenie, cu acel proces misterios care nu e chiar o boală, e *o formă de transpoziţie a conştiinţei.* Lenora reacţiona logic către sentimente şi gânduri pe care le avea despre cele petrecute, aşa cum *ea* le socotea, aşa cum nu le putea mărturisi.

Pentru ceilalţi totul părea absurd.

După primele izbucniri neputincioase, în epoca aceea de linişte aparentă, îşi reculegea probabil necazul, medita mijloacele de a schimba... Ce? Ceea *ce fusese.* Adică ceea ce era iremediabil.

Aci era punctul dureros şi grav al tragediei. Când omul dă cu fruntea de imposibil, lupta e grozavă, tocmai pentru că e zadarnică. Gândurile se ciocnesc mereu de un fapt petrecut, deci fără de leac; voinţa stă încordată spre ceea ce s-a consumat şi care e în afară de puterile voinţei. Proces interior precis şi oribil, ca gestul unui om care s-ar lovi cu capul de un zid de piatră, pentru a sparge piatra zidului.

Lenora nu se putea deloc deprinde cu înfruntarea lui Mika-Lé. Fiecare temperament, pentru a rezolva aceeaşi problemă, pune în mişcare alte resorturi. Totul la Lenora se reducea la un senzualism iniţial, care lăsa pe Doru acum descoperit faţă de inimiciţia ei pasională. Necazul ei încăpăţânat vrea să găsească izbăvire pe o cale cu neputinţă: ca ceea ce fusese – să nu fi fost.

În loc să-şi reia autoritatea aceloraşi deprinderi, lăsând incidentul deoparte, nimicindu-l prin neglijare, prin reconstruirea existenţei, ea singură schimba toată aşezarea şi pe ea însăşi.

Vai! Toate împrejurările bune de atunci erau departe! spunea buna Lina.

Lenora era iarăşi rău. O scrisoare a lui Mika-Lé, care îi

căzuse în mână din nepriceperea sau mişelia babei, stricase tot. Nemernica mică o trimisese babei, prin Ioghi, pe care îl întâlnise la oraş, ca să o dea lui Doru. Era cam de felul ăsta:

„Iubitul meu părinte!

Ştiu că tu ai face mult pentru copila ta cea mică, dacă nu ai fi împiedicat. Totuşi, în ascuns de cine mă ponegreşte şi mă lasă în mizerie, te rog a-mi mări pensiunea şi a-mi trimite şi o sumă mai mare, cu care să-mi plătesc datoriile, aşa cum se cuvine fetei iubitoare şi iubite a nobilului Hallipa.”

— Ce idioată! Ce păcătoasă! se văieta Lina.

Lenora, liniştită în aparenţă, întinsese scrisoarea lui Doru, care, deprins cu înţelepciunea ei din tot timpul din urmă, luase lucrul uşor şi căutase să se sfătuiască cu Lenora dacă trebuie să-i trimeată bani, supărat de aluziile la datorii şi la numele lui, dar fără să se gândească la tot ce conţinea primejdios epistola funestă.

Mini admiră, pentru a doua oară, stilul perfect al lui Mika-Lé. Linguşirea ei îndrăzneaţă, lipsa oricărei ruşini şi intriga făţişă, care toate exprimate direct îşi pierdeau aproape nemernicia, deveneau accesibile şi sugestive. Remarcă încă şi tonul popular la acea artistă prismatică. Mika-Lé era tot o falahină. Avu convingerea că Mika-Lé nu premeditase cu perversitate scrisoarea: o scrisese de-a dreptul din perversitatea ei firească, ceea ce era mult mai interesant. Era probabil convinsă că tatăl ei ar fi fost acum generos cu ea, dar era stânjenit de Lenora; credea desigur că era dator să-i dea bani şi că are dreptul să-l ameninţe.

Favorurile lui Greg îi păreau insuficiente şi îşi şantaja familia fără de niciun scrupul. Mic animal cu instincte tot atât de simple ca ale unor anume insecte sau anume plante periculoase.

Lina nici nu vroia să-şi aducă aminte de ziua aceea. Fusese la Prundeni un scandal pe care elocinţa redusă a

bunei Lina nu era în stare să-l reproducă. Doru o chemase desperat prin telefon. Pe când pornise cu un automobil de piaţă, două trăsuri de la moşie şi un alt auto, mobilizat de Doru, o căutau. Înainte de sosirea ei se petrecuseră grozăvii. El găsise pe Lenora căzută într-un fel de sincopă apoplectică, cu gura încleştată, cu un ochi vânăt, plină de contuziuni şi arsuri. Jumătate cuvertura, perdeluţele erau arse, Doru nu era de recunoscut: cu ochii bolboşaţi, cu părul vâlvoi, năuc.

Slugile fugiseră în toate părţile şi baba o luase razna pentru totdeauna. Lina se speriase aşa de tare că nu fusese bună de nimic şi trebuise neapărat să vie şi doctorul de plasă, cu toată ruşinea. Noroc că toate contracţiile fuseseră nervoase şi leziunile superficiale. Lenora se izbise cât putuse cu capul, cu trupul, de tot ce găsise la îndemână şi dase foc cu spirt patului. Nemaipomenit!

Mini socoti că scena asta, care buimăcea pe Lina, nu era chiar o abatere de la un drum parcurs destul de logic de exaltata Lenora, de la începuturile carierei ei tragice, până la acele culminări.

Trecuse şi asta! Se vindecase de arsuri, de lovituri, dar adio liniştea şi binele de mai înainte! repeta cu naivitate Lina.

Din orişice sau din nimic, Lenora se enerva. Era o stare de furie aproape permanentă. Lui Doru nu-i spunea nimic de-a dreptul, dar era destul să dorească el ceva pentru ca iritarea ei să izbucnească. Mâniile astea erau urmate de accese de melancolie. Doru vroise cu orice preţ să ducă pe nevasta lui la Viena. Îi răspunsese categoric: „Nu! Du-te dumneata singur!”

— Auzi! să-i zică lui Doru „dumneata”. Era nebună... Aşa crezuse şi Doru, că s-a smintit, şi nu avusese linişte până nu o vor vedea doctorii iarăşi.

La Viena, timp de zece zile, Lenora însă se plimbase cu Coca-Aimée, târguise, conversase plină de graţie cu doctorii. O găsiseră mai bine, dar nu se putea garanta

nimic. Boala avea surprize... Totuşi nu era nevoie să rămână în sanatoriu.

De când se întorsese nu mai era aşa de rea, dar plină de capricii. Acum vrea una, acuma alta. Acum zicea ceva, acum schimba. Doru era admirabil. Capriciile ei i se păreau un semn că s-a întors la firea ei adevărată şi căuta să-i fie pe plac. Nu reuşea. Tot pe el avea toată pica! Încercase el să se supere, să se impuie. Mai rău! Rău de tot! Ce nebunie!

...Niciodată încă buna Lina nu cutezase să gândească aşa liber şi sever despre verişoara ei. Pentru Mini era totuşi limpede că amorul pasional al Lenorei, ofensat grav, după credinţa ei, reacţiona prin acea repulsiune. Era un rezultat matematic şi absurd.

Ce era încă mai rău, era că începuse să revizuiască toate cheltuielile făcute cu Elena: zestre, trusou... Să pretindă că ceea ce i-a dat e disproporţionat cu ce a rămas celorlalţi. Cum venea Hallipa acasă, începeau socotelile. Nu se mulţumea cu discuţia, îi cerea să revie, să facă tot felul de acte. Să asigure partea lui Aimée, partea ei, ca nevastă fără dotă. Nişte nerozii... Parcă Doru ar fi fost pe moarte... Elena, mândră cum era, la prima vorbă pe care i-o spusese Doru, făcuse nu ştiu ce act de cesiune, dar rămăsese cam rece de atunci cu tatăl ei.

...Hallipa, în forma asta de martir, de om zbătut, era pentru Mini de nerecunoscut!

Dar Lenora în forma asta – de compensaţiuni sentimentale în valută – păru lui Mini mult mai însănătoşită. Dar Lina conchidea:

— Dacă cel puţin nu ar avea crizele acelea cu melancolie intermitentă. Nu aude. Nu vede împrejur. Nu vorbeşte!... Atâta mai ştiu şi eu din neurologie. Melancolia nu e fază bună.

— Vreo simulare! obiectă Mini cu timiditate. Lina nu se supără ca altădată.

— Nu!... Vai, nu!... Arată rău... Ar trebui să o vezi!

De felul acesta fuseseră noutăţile ultime şi foarte senzaţionale despre familia Hallipa.

La dejun domni mare linişte. Fiecare, preocupat, nu băga de seamă că tace. Lina aproape nu mâncă. Mini aprecie suculenţa prepeliţelor înăbuşite la abur, dar nu şi hazul lor, aşa cum se pregătise. Rim se servi de trei ori şi fuse gata să-şi iasă din calm, când Lina îi observă că e prea lacom pentru un artritic! Despre Lică sau Hallipi niciun cuvânt. Toate lucrurile astea dosite erau însă pondere materiale, care apăsau asupra locului şi ceasului.

După dejun Lina se grăbi să plece la o clientă. Mini nici nu ar fi vrut să o aştepte, atât se zorea; Rim declară că e foarte ocupat.

Dar chiar atunci un auto le tăia drumurile de scăpare. Întâlniră pe scară pe Hallipa însuşi, cu haină largă de drum, cu ochelari şi caschetă. Subt echipamentul acela, aşa de diferit de costumul lui de senior rural, Mini nu-l cunoscu.

— Automobilul vostru? întrebă Lina.

Hallipa aprobă cu un gest dezgustat. Marele proprietar de grajduri, pasionatul de cai, era acum şofer.

— Lenora s-a ţinut de capul lui! explică Lina lui Mini, în legătură cu ceea ce vorbiseră.

— Nu vezi pe Eliza? atrase atenţia Doru.

În fundul automobilului mare, capitonat cu piele de căprioară, ca şi cum Hallipa şi-ar fi jertfit toată prada vânătorească, sta o momâie acoperită de mantale, pleduri şi voaluri.

— E atâta praf! explică peltic doamna Eliza însăşi lui Mini care se apropie, pe când Doru vorbea animat Linei. Rim îi privea de la fereastra biroului dar fără să se mişte. Lina aduse un pachet cu comisioane ale Lenorei, şi Hallipa, după o inspecţie a maşinei, o urni cu ritualul obicinuit al pompărei, pufuitului, trompei, lăsă un praf nesuferit şi mirosul acela de benzină arsă aşa de rânced. Mini se gândi la timpul trecut când probabil oraşul, în ceaţa prafului uşor, ridicat de droşti şi cabriolete, va fi

trimis în aer o boare de grădini, parfum aspru de iarbă arsă şi de pământ; miros leneş de micsandre ofilite de amiază.

Peste drum de Lina, o căsuţă bondoacă, pusă pieziş, avea în grădiniţă răzor cu busuioc, dar în colţul străzei o casă nouă sta spânzurată pe şase etaje; o felie înaltă şi îngustă, cu o singură faţadă, la triunghiul ei, care arăta celelalte două laturi zgrunţuite de o tencuială oarbă, pesemne în vederea unor proiecte de aliniere viitoare. Din rămăşiţe şi din inovări, Cetatea îşi compunea prin aspecte mobile caracterul ei ca şi pe al locuitorilor, îl schimba necontenit prin adaptări grabnice, prin irupţia planurilor noi în vechiul pitoresc.

Locuitorii ei de acum erau o generaţie care copilărise sau apucase la bunici căsuţele cu răzoare, care locuiau încă în confortul clădirilor acelea răsfăţate, egoiste, pe care fiecare le avea pentru familia lui proprie, aşa cum nu erau în alte capitale: acele *rez-de-chaussée* cu arhitectura lor cochetă şi variată; sau vile abia mansardate, altele, mici oteluri de stil, care toate dau oraşului un aspect de vilegiatură luxoasă, cu excesul unei grădini proprii, cu transplantarea brazilor şi fantazia pergolaurilor, acoperite de plante urcătoare capricioase, de drăgălăşenia amoroasă a trandafirilor, mărunţi sau de ciorchinii lâncezi, galbeni şi violeţi ai salcâmilor târâtori, sau de cine ştie ce alte bizare roade ale *grimpantelor* delicate. Viziuni de case după care te întorceai la colţ de strade albe, ca după o femeie elegantă şi parfumată fin; balcoane suspendate în verdeaţă şi flori, cu un decor, în faţa cărora trecătorii, pe care nu îi zorea goana traiului, se opreau visători o clipă, aşezându-şi acolo, în cuiburile frumoase, odihna iluziei. Abia de curând bulevardele căpătaseră gravitatea edificiilor netede, înalte, impunătoare, aliniate, dar prezentând diversitatea faţadelor noi; iar pentru un viitor poate că iminent – aşa erau de repezi prefacerile – apăreau imobilele mari de

raport, se proiectau disproporţionate şi ponderoase pe armonia graţioasă a restului, azvârlite pe proiectul unor străpungeri, unor exproprieri şi artere, totodată probabile şi problematice. Mini fu cuprinsă de fizionomia Cetăţei.

— Ce fată de treabă Eliza asta! Nici n-aş fi crezut! zise Lina.

— Da! răspunse Mini distrat.

Lina se despărţi de ea pentru a se duce la o clientă în Izvor.

— Aşa departe te duci, Lina? o întrebă maşinal.

Lina strânse din umerii ei cam gheboşi, de iobagă modernă.

Mini o salută cu mâna şi porni sprinten, croindu-şi, prin străzi tăiate pe muche, drum drept spre centru. Lunecând sinuos, rochia ei albă, ca o barcă unduioasă pe care o duce apa drept la debarcadere voioase, mereu mai vioaie spre miezul oraşului viu, străbătu în pieziş Calea Victoriei, unde manevra ei grăbită şi prudentă cerea meşteşug ca să se strecoare. Răzbi totuşi, ocrotită şi imună.

V

ÎN CASA BOIEREASCĂ DE PE moşia Prundeni, lucrurile aparent insensibile aveau să vadă fapte neobicinuite. Însăşi liniştea lor nu mai era respectată. Erau martori tăcuţi şi neputincioşi ai unor perturbări neîncetate.

E păcat că nu se poate şti în ce fel obiectele, în acel vestigiu de viaţă care e închis în inerţia lor, sunt agitate de agitaţia oamenilor? Ce fel de impresii primesc prin moleculele lor şi ce efect are către raţiunea lor geometrică, spirala incandescentă a nebuniei omeneşti.

Stările succesive ale Lenorei în diferitele faze ale boalei, călătoriile neobicinuite aduseseră mare dezordine în fizionomia, timp îndelungat aşa de statornică, a interiorului Hallipa. Însuşi pianul, inviolabil, fusese la cine ştie ce zdruncin împins deoparte, şi dispoziţia camerelor, a mobilierului, suferise fluctuaţiile unor destine rele, care se legau strâns de ale oamenilor pe care îi slujeau. Grădina se resimţea cea dintâi de neglijenţa stăpânilor. Nu fusese complet nelucrată, planul şi primele îngrijiri se vedeau, dar tocmai de aceea se simţea mai tare neîngrijirea. În boschetele tunse pe jumătate, ramuri răzleţe se înălţau ridicol. Florile aduse până la dezvoltare, apoi părăginite în plină eflorescentă, ceea ce făcea mai vizibil necazul lor, amestecul de putregai al corolelor bolnave cu frăgezimea celor care îmboboceau. Seceta îngălbenise gazonul; pe aleea căreia nu i se împrospătase nisipul era puţin noroi, de-a lungul moşiei întregi, o

privelişte de incurie a holdelor totuşi bune.

Porţile închise ermetic şi o staţie lungă până când vizitiul să se trudească singur ca să poată asigura intrarea, pe când, tăcute şi serioase, Mini şi Lina ţineau hăţurile.

Mini nu refuzase să însoţească pe Lina, amica Nory fiind în ultimul moment reţinută de afaceri ce nu se puteau amâna.

— Singură nu mă duc! suspinase Lina.

Situaţia ei era, în adevăr, cam anevoioasă. Hallipa făcuse la ea un apel suprem pentru a decide pe Lenora să plece de la Prundeni la Bucureşti, la doctori... Nimeni şi nimic nu o putea îndupleca şi Hallipa declara că lucrurile nu mai pot rămâne aşa cum sunt. Avea convingerea că Lenora era de-a binelea nebună... O astfel de presupunere nu ar fi putut veni lesne în mintea lui sănătoasă; trebuiau motive puternice şi dovezi sigure pentru ca el, care nu avea nici subtilitate, nici exagerаţie, să ajungă la aşa concluzii precise şi tragice.

În ultimele trei luni, Lenora căpătase un fel de manie a persecuţiei. Privea pe toţi bănuitor şi în special pe Doru.

În loc de forma mânioasă cu care îl chinuise până atunci, acum se socotea victimă.

Credea că Hallipa duce o întreagă campanie de înţelegeri ascunse cu Elena şi Mika-Lé, cu dispreţul voinţei ei. Avea insomnii şi deştepta pe bărbatu-său pentru a-l neferici cu plângeri fără de sfârşit, în care revenea acelaşi leit-motiv: toţi în jurul ei petrec, complotează, se îmbogăţesc, şi ea e lăsată pe drumuri. Elena acapara toată averea şi Mika-Lé consuma restul. Coca-Aimée, părăsită de tatăl ei, era o dezmoştenită şi ea, soţia, o cerşetoare. De băieţi nu pomenea nimic. Erau duşi în Germania pentru diplomă, deoarece nu fuseseră în stare să absolve liceul la Bucureşti.

Jelaniile astea sinistre durau nopţi după nopţi. Ziua, palidă, obosită, cădea în melancolie, mereu culcată, atinsă de o debilitare care făcea acum lenevirile

necesare. Alteori se văita de urât, cerea să fie distrată şi nu vrea să rămână singură.

Lina, care venise necontenit, neglijându-şi chiar spitalul, întâmpinase un ultimatum din partea lui Rim: el, sau familia.

Fireşte, pretenţiile legitime şi argumentele sumare aduse de doctor erau fără tăgăduinţă.

Lina, de nevoie, îşi rărise vizitele şi Lenora atunci ceruse ea singură pe verişoara Eliza. Împrejurările îi erau favorabile. Tocmai divorţa şi avea putinţă să dispună de ea. Eliza venea aproape zilnic, dusă şi adusă cu mare pompă de Doru, fiindcă era fricoasă, plină de mofturi. Uneori rămânea câteva zile în şir la Prundeni, după care descoperea că are o mulţime de treburi acasă. De fapt, era nostalgia capitalei. După ce se sătura de Lipscani şi de Calea Victoriei, se întorcea iar la moşie.

Caracterul ei convenea Lenorei; era vorbăreaţă şi de bună dispoziţie permanentă, linguşitoare din fire, tocmai pe placul bolnavei. În schimb, leneşă, cochetă, nu aducea niciun ajutor gospodăriei, dimpotrivă, complica lucrurile, pretenţioasă şi cu nenumărate mici manii. Se iveau dificultăţi permanente pentru spălatul, călcatul, plisatul lingeriei, rochiilor, care nu sufereau o cută.

Hallipa în tăcere, dar plictisit, primea toate reclamaţiile ei şi ale personalului şi, având nevoie de toţi, căuta a stabili pace. De altfel, prezenţa Elizei nu-l uşura prea mult. Lenora se arăta tot neliniştită când lipsea şi de îndată ce venea tot nemulţumită de prezenţa lui. Motivul pentru care Doru socotea pe Lenora grav bolnavă era tocmai respingerea din ce în ce mai mare pe care i-o arăta lui. Nimeni ca el nu putea şti ce absurdă era o astfel de antipatie pentru el, care fusese obiectul unei pasiuni neobosite, obositoare chiar. Starea de acum a Lenorei nu putea fi decât anormală.

Desigur că nici el nu îşi da seama exact de mărimea dezastrului. Cuprins de întâmplări, nu avea răgazul să

vadă toată schimbarea făcută în aşezarea lăsată de părinţii lui. Nu pricepea că era însăşi dizolvarea lui familială.

În afaceri, preocupat de cerinţele zilnice, constrâns de socotelile urgente, de tranzacţiile nevoite, nu avea timp pentru o privire de ansamblu, ca să poată judeca dezordinea în care îi era averea. Voiajele la Viena, cheltuielile fără nicio putinţă de prevedere, pricinuite de boala lungă a Lenorei, împiedicarea lui de la supravegherea moşiei, pe care altădată nu o părăsea din ochi şi din mâni, împrumuturile zdruncinaseră bilanţul. Trăia acum permanent din aranjamente pe a căror gravitate nu o simţea, înlesnite fiind de Drăgănescu. Slăbirea autorităţei în interiorul casei şi dezagregarea treburilor în afară era situaţia actuală.

Lina, de-a lungul drumului, stăruia în recapitularea acelor împrejurări. Nu se sătura făcând elogiul Elizei. Nici nu s-ar fi aşteptat să fie aşa de săritoare, să-şi lase partidele de cărţi şi plimbările ei nelipsite.

Cu Lenora era de o răbdare şi de o voioşie fără de seamăn. Ea însăşi, Lina, nu i se putea compara. Lenora nu avea, mai ales, nevoie de îngrijiri medicale. Eliza îi citea jurnale, făcea pasienţe şi îi lucra tot felul de haine de casă, fiind foarte pricepută în croitorie. Ajuta chiar pe Doru să-şi ţie registrele foarte complicate, nu ştia deloc contabilitate, dar copia cu bunăvoinţă. Doru, la început, se arătase plictisit de prezenţa ei. Mereu nevoit să facă pe cavalerul, când era aşa de supărat şi ocupat. Mereu pe drumuri, ducând-o şi aducând-o. Nu putea însă ocoli nicio osteneală, deoarece Lenora o luase subt ocrotirea ei în aşa fel că devenise persoană inviolabilă, în urmă Doru, faţă de serviciile aduse de prezenţa ei, începuse a o mai îngădui; totuşi simţea nevoia să pună capăt balamucului care era pe capul lui.

Nici nu se mai bărbierea ca lumea. Parcă era un moş; avea fire albe multe prin barbă, nu mai avea timp de nimic!

Îi murise un cal de curse şi aproape nu băgase de seamă paguba. Neglija caii şi se slujea mai mult de automobil, deoarece – toate acum cereau grabă.

Era tabloul pregătirilor pe care Lina îl făcuse lui Mini, care gândea că în adevăr „felul” traiului lui Hallipa se schimbase mult.

Acum problema era să decidă pe Lenora să plece la Bucureşti să se caute cu un mare neurolog la modă. Hallipa spera mult de la schimbarea asta. Lenora însă, de când era vorba de plecare se îmbolnăvise de friguri şi moralul îi era încă mai scăzut. Plângea ca un copil, spunea că e gonită din casă, că se va prăpădi prin spitale, că plecarea e pentru ea deopotrivă cu moartea. Astfel încât ai ei vedeau pe de o parte datoria de a o îngriji, pe de alta căpătau un fel de milă, de superstiţie.

Frigurile, credea Lina, erau paludice, ceea ce necesita mai mult încă schimbarea localităţei, dar anemia generală şi starea inimii, mai ales, te opreau să necăjeşti o biată bolnavă, pe care ideea plenarei o ucidea.

— Se pierde moşia! Se pierde tot! Eu mor dacă plec!

Aşa se văieta întruna. Cine ar fi crezut să ţie Lenora aşa de mult la moşie! Doru, când o auzea, plângea şi el. Îşi adora nevasta, şi pe cât îl costa de mult paraponul pe care i-l arăta, pe atât îl mişca ataşamentul ei de locul unde au fost aşa de fericiţi.

Cu materialul ăsta de informaţii, Mini însoţise pe Lina la Prundeni şi cu promisiunea că ea nu va avea să facă, nici să zică nimic.

Pe Mini o interesase de-a dreptul acea schimbare a aspectelor locului, aşa de făţişă, şi care exprima aşa de bine raporturile dintre lucruri şi patimile oamenilor. Când vizitase Prundenii cu doi ani înainte, totul părea acolo statornic, dar probabil era ultima fază a formei de-atunci, deoarece totul se modificase cu atâta repeziciune. Mini apucase atunci panorama supremă a unei aşezări. Acum putea privi risipa lucrurilor şi mersul ei grabnic de

fărămiţire.

O servitoare de oraş veni să le deschidă cu nepăsare şi le conduse prin coridoare pe o terasă mică, care da pe o latură a gradinei şi pe care Mini nu o cunoştea. Era un balcon mai larg, unde soseai de-a dreptul din camera Lenorei. Acolo erau cele două doamne.

Eliza lăsă jurnalul din mână şi le veni înainte cu paşii ei mărunţi. Pe un pat de grădină sta instalată Lenora între perine şi pleduri. Contrariu obiceiului, era acoperită până la gât cu un văl mare înfăşurat pe trup. Avea pe frunte o compresă udă, care părea o bandeletă lividă, şi figura îi era mult slăbită, cu două cearcăne negrui subt ochi, datorite febrei, nu *kholului.*

Trăsăturile feţei erau subţiate şi tenul limpede, deşi palid subt puţinul roz al pudrei. Nu mai era în carnea ei acea revărsare de otrăvuri turburate. Se filtraseră şi se aşezaseră în cine ştie ce fiolă internă, în formă de esenţă concentrată. Capul rămânea acum foarte mic pentru trupul ei încă robust.

Părea că doarme. Când deschise ochii, chemată de Lina, Mini fu mirată de expresia lor. Verzi, limpezi.... Stranii. Parcă aiuriţi, parcă dimpotrivă ţintuiţi în spaţiu, dar nu direct pe lucruri sau oameni.

Lina îi smulse compresa de pe frunte. Rămase cu părul ud, neted, tras în sus, cu ochii de sticlă măriţi de slăbiciune, ca în fotografia aceea dintr-un album al Rimilor, în care nu o putuse deloc recunoaşte.

Lenora era, desigur, de necunoscut şi totuşi semăna izbitor cu ea însăşi.

Lina o certă pentru compresă. Nu-i servea la nimic; numai schimbarea de climă. Probabil era vreo mlaştină pe undeva, care îi dase frigurile.

— Domnul Hallipa spune că e uscat tot pe moşie! zise nepotrivit Eliza, care nu era inteligentă.

Acel „domnul Hallipa” despre vărul ei era stângaci sau afectat. Altfel, doamna Eliza era foarte frumuşică, într-o rochie de *foulard citron,* plină de volane, elegantă şi

incomodă pentru funcţia de *garde-malade,* dar a cărei culoare se proiecta bine pe albastrul foarte pal al zilei de toamnă.

Domnul Hallipa, care prinsese de veste, sosea grăbit într-o pijama de casă de postav verde închis. Se scuză către Mini, pe care desigur nu o aştepta. Avea barba mai lungă şi neregulată, cărunţită uşor şi slăbise, deşi el nu avea friguri.

La discuţia despre mlaştine, confirmă salubritatea moşiei, dar erau pe aproape, spre Plăiesele, ceva iazuri, minunate pentru raţe, acum însă secate de secetă... Clima la Prundeni era excelentă...

Se vedea bine că pledează prin contrariu, convins că Lenora nu ar asculta un sfat venit de la el. Lenora, căreia Lina îi lua temperatura şi îi punea întrebări felurite, păru îngrijată şi chemă mai aproape pe Mini. O întrebă de Nory, de Bucureşti, şi cum Mini îi făcea un tablou plăcut şi cum o asigură că Cetatea era vivificatoare, că dăduse adesea rezultate bune cu climatul ei, Lenora păru oarecum convinsă şi, preocupată, ceru o oglindă, pe care doamna Eliza se duse tipăit şi grăbit să i-o aducă.

Lenora atunci mustră pe bărbatul ei:

— De ce laşi pe Eliza... să se ostenească?

Fu începutul unei uimitoare scene, care cuprinse toată atenţia lui Mini şi o absorbi aşa de mult că timpul îi păru scurt.

Jocul se repeta neobosit. Lenora, subt o formă sau alta, implica la orice moment pe Eliza cu Doru, cu făţişa intenţie ca Doru să fie cât mai atent, cât mai plin de solicitudine pentru vara lui: „Ai lovit pe Eliza...” „Ajută Elizei”... „De ce nu spui Elizei?...” „Şezi mai bine de partea cealaltă, lângă Eliza!...”

Eliza, inocentă şi graţioasă, se lăsa alintată fără a-şi înceta serviciile. Cum Doru era nerăbdător să lase pe Lenora singură cu Lina, Mini îi făcu acest mare serviciu, manifestând dorinţa de a vedea vestibulul cel părăsit.

Hallipa se sculă să o conducă. Lenora, emoţionată ca de cine ştie ce întâmplare, strigă:

— Dar cum laşi pe Eliza?...

Cu un aer de plictiseală, cu un gest nervos al mâinilor abia oprit şi muşcându-şi buza, Doru aşteptă ca pintenoaga Eliză să scoboare cele trei trepte de asfalt ale terasei şi, legănată pe tocurile albastre, înalte, ale pantofilor mici, să-i însoţească.

Mini nu mai găsi niciun interes vestibulului. Era desfigurat. O lumină mare şi egală intra prin uşile scoase din rame şi frânghii cu rufe la uscat erau întinse în curmeziş.

— Sus e acum locuit, explică Doru şi arătă spre orizont, nu departe, un coş înalt de cărămidă.

Gramatula instalase o fabrică de alcool din cereale şi câţiva funcţionari de acolo locuiau la el, conacul ei fiind neîndestulător. Lenora, mai ales, dorise găzduirea, fiind fricoasă de un timp, şi prezenţa acelei familii liniştind-o.

Toate astea erau într-o astfel de contradicţie cu moravurile din trecut ale Hallipilor, încât Mini se uită la moşier mai lung decât îngăduia cuviinţa. El oare nu simţea, nu vedea transformarea? Era, desigur, aşa de preocupat într-o direcţie, încât restul îi scăpa de subt control. Doru, aşa de sobru de obicei, întrebă pe Mini ce a zis nevastă-sa şi dacă consimţea să meargă la Bucureşti. Mini credea că o văzuse dispusă, dar nu putea afirma nimic sigur.

— Ce bine ar fi! suspină Eliza. Mi-e dor de Bucureşti.

Pe Doru, speranţa cât de slabă păru a-l înviora. Faţa lui bronzată se roşi puţin.

Mini îi privi atunci pe amândoi. Atitudinea, aşa de ciudată şi de bătătoare la ochi a Lenorei, o făcea curioasă. Eliza era cu totul neturburată şi cu obicinuitele ei cochetării de mers, de vorbă, părea o cănăriţă graţioasă şi nepăsătoare. Doru era absorbit de idei triste, dar nu aveau desigur între ei nicio complicitate.

Se reîntoarseră. Lina profitase bine de timp. Păreau a fi

terminat o conversaţie foarte animată. Lenora se culcase complet pe perini şi părea obosită cu pleoape uşor vinete, închise. Lina era înăbuşită, ca de obicei când vorbea mai mult. Biata Lina intra în ebuliţiune repede, ca o cratiţă de acelea care dau în fiert numaidecât.

Începu dezordonat serviciul ciocolatei cu lapte. Eliza se agită cu stângăcie şi fără de spor. Servitorii erau apatici. Doru fu cel care primi toate manifestările de nemulţumire ale Lenorei. Când prinse de veste că Eliza se „obosise”, trebui ca Doru să o invite să ia locul lui.

— Prepară tu, Doru, ciocolata Elizei, cum ştii că-i place!

Eliza, care până atunci se silise în toate părţile, se aşează bucuros şi ceru naiv şase bucăţele de zahăr.

— Ce dulce fată e Eliza! declară Lenora, provocând opinia afirmativă a tuturor.

Mini deschidea ochii mari de mirare. Ce însemna asta? Ce fel de nebunie nouă? I-o arunca de gât. Lucrul era vădit, deocheat aproape. Doru, plictisit şi fără putinţa de a se apăra, sta subt focul deschis al acelei procedări nesocotite. Să fi fost Lenora geloasă? Ar fi putut arăta o persecuţie ironică celor doi, dar nu era urmă de necaz sau de ironie în atitudinea ei... Să fi avut vreo aberaţie care să o facă să invente o astfel de distracţie? Era destul să o vezi, ca să îndepărtezi presupunerea. Cu chipul înfrigurat, cu exaltarea ei gravă, urmărindu-şi pătimaş preocuparea într-un fel care nu îngăduia niciun surâs către acel spectacol comedios.

De căutai să raţionezi te înnămoleai în absurdităţi, dacă însă porneai de la absurditate ca de la o premisă logică, puteai conchide ceva destul de consecvent.

Egoismul, capriciul şi fervoarea ei pentru serviciile Elizei erau o explicaţie, dar neîndestulătoare. Mai lesne, aversiunea ei neîndoioasă, haină, către Doru, o făcea să caute a scăpa de el prin orice mijloc şi găsise în ideea asta un agent de dizolvare definitivă a căsniciei lor. Era desigur ideea ei fixă; opera nouă la care lucra cu aceeaşi

pornire lacomă care o caracteriza, cu aceeaşi forţă impulsivă. Mijloacele, ca de obicei, erau sumare şi arbitrare. Dar era mai ales, în acea patimă nouă, cine ştie ce tainică şi saşie meşteşugire a inconştientului.

La un moment, vorbindu-se de sănătate, Lenora inventă o expertiză de carne tare şi sănătoasă asupra Elizei. Fu apoteoza. Doru trecu în casă cu Lina pentru a pregăti plecarea.

Mini nu mai simţea acum la Prundeni toată simfonia aceea de expresionisme şi impresionisme petrecută în sensibilitatea ei de rândul trecut, la izbucnirea dramei conjugale, care avea un aşa de ciudat sfârşit. Ca şi otrăvurile, acum etichetate în flacoane cu cap de mort, din trupul Lenorei, întreaga atmosferă a locului îşi lămurise obiectele; aburul, care atunci învăluia tot, se rupsese în fâşii aşezate numai pe anumite locuri.

Mini rămânea în spaţii salubre, de unde privea, ca o spectatoare pe care nu a cuprins-o ebrietatea nesănătoasă a emanaţiunilor. Ideile, ca şi aspectele, luau forme azi cumpătate, clare. Moşia, grădina, casa, vestibulul luminos, cu petele de alb mat al rufelor, totul îşi despărţea luminile de umbre, totul era static, nu circula, nu se infuza ca atunci.

Străbătând casa, Mini privi lucrurile dezordonate şi le sfătui să nu fie triste, să primească legea acelei prefaceri, ca pe o lege vie, care din mumificarea lor dăinuitoare le dăruia transformării, deci traiului şi pieirei. Se uită să admire încă o dată, şi cea din urmă, portretul doamnei Calliope, bunica; când se întoarse de la uşă să-l vadă, nu-l găsi cu ochii. Poate îl strămutaseră.

Mini nici nu se aşezase bine şi, profitând de zgomotul pe care-l făcea automobilul cu care se întorceau, spuse Linei, care picase ca un pietroi pe resorturile perinilor:

— E nebună!

Drept răspuns, Lina, cu o indignare care părea a nu avea margini, izbucni:

— Eliza şi iar Eliza!

Cu toată lipsa aparentă de legătură a exclamărilor, era între ele un acord perfect.

Conducea un mecanic al Gramatulei. Pe Doru îl oprise Lenora de a pleca.

— Cum o să rămână Eliza singură?...

Înnopta, fireşte. Probabil la lumina *abat-jour*-ului, comedia urma absurdă. Doru dormea în antecamera Lenorei şi Eliza de partea cealaltă, în fosta cameră a lui Coca-Aimée. Capriciul bolnavei îi mobiliza, desigur, noaptea la un loc. Doru, se vedea bine, refuza felul ăsta de compromisuri şi familiarităţi cu tot ce-i mai rămăsese din corectitudine, apoi era deprins cu iubirea Lenorei, nu vroia altceva, pe altcineva. Era acum la el o încăpăţânare pentru regimul care se nimicea. Era rezistenţa lui supremă pentru a salva patriarhatul. Lina, mai deprinsă cu salturile maşinei pe hopurile şoselei, povesti cu satisfacţie că – ce era, ce nu era – în sfârşit, totul avea să se schimbe în bine deoarece Lenora primea să plece, cu mii de condiţii, de mofturi, de jelanii, dar nu refuzase şi Doru, cum apucase consimţământul, luase toate măsurile ca să-l facă eficace.

— Doru mi-a mai spus că, desperat de ideile fără de Dumnezeu ale Lenorei asupra lui Coca-Aimée, le asigurase partea amândoura, ca să nu mai existe astfel de motive de lamentări. Ce om de treabă!... Lenora mi-a zis, la plecare, că odată cu ea se duc şi Prundenii!... Vai de lume când se zdruncină creierul!

Buna Lina era foarte puţin indulgentă cu misterul nebuniei şi cu verişoara. În orice caz, Lenora, în incinta nebuniei ei, avea o logică perfectă: aceea a distrugerei. Cine poate închipui durerea, convulsiile, agonia trupului sufletesc până când omoară în făptura lui o fiinţă? Lenora ucisese în ea pe Doru şi acum căuta să se ucidă în el. Durerea ei se strămutase însă pe locul unde fusese fericită, pe opera aceea care făcuse dintr-însa, prin pasiune, stăpâna Prundenilor. O chinuia despărţirea,

pierderea acelei aşezări, pe care o socotea a ei proprie şi dorea totuşi nimicirea ei. Ea ştia prin ce muncă statornică alcătuise domnia ei voluptoasă acolo. Avea sentimentul unui drept al ei, pe care îl vedea oropsit de alte drepturi aparente. Îşi pierduse regalitatea amoroasă, dar cerea înapoi munca ei din dragoste. Dezastrul din fiinţa ei vroia să fie dezastrul a tot ce crease în jurul ei prin amor şi ambiţie. De când sfâşiase, la plecarea lui Mika-Lé, dantela hainei de casă, sentimentul distrugerii crescuse, cuprinsese în ea tot. Se distrugea pe ea, pe ceilalţi, locul, timpul, simţirile.

Lina acum se văieta că, în primul entuziasm al succesului obţinut, nu vorbise nimic de găzduire. Doru credea sigur că vor locui la ea. La Elena, cum era firesc, nu vrea Lenora. Şi Rim... Mai ales că nu puteai şti cât durează...

În adevăr, Rim nu putea decât să renege o Lenora bolnavă şi care duşmănea amorul şi alcovul.

Viteza mare nu le îngăduia multă conversaţie. Lina îşi rumega în tăcere grija şi Mini era încă mirată de finalul paradoxal al unui roman născut cu modestie de romanţa mizileană a unei văduve amoroase şi din episodul simplu al unui vânător de prepeliţe.

Oraşul le şi luase în miezul lui, fără să bage de seamă.

Dintr-un singur patinaj şoferul lunecase pe str. General Budişteanu, cotind pe Ştirbei.

— Se chema altădată Manea Brutaru, zise Mini, şi bătrânul meu îmi arăta o casă misterioasă, unde zicea el că a apucat de mult o prinţesă frumoasă şi nebună. Nebunia e veche pe lume.

Acum Mini încetă de a se mai uimi de cele petrecute, fu nerăbdătoare să le împărtăşească. Episodul devenea astfel preţios, era o sămânţă care putea fructifica în gândul altuia. Tăceau chiar în mintea ei orişice gânduri. Le păstra, le învăluia cu grijă, ca pe un coş cu fructe de toamnă, ca să le aducă întregi şi proaspete. Nu mai purta grija şi osteneala de a înţelege, ci nădejdea de a dărui

cugetarea şi apoi de a o primi înapoi ca pe o bucurie.

Din cântecul timid al umerilor ei, melodia va trece în strunele de orgă. Din mişcarea unduioasă a gesturilor ei feminine, sforţarea de a exprima va răzbi prin căile luminoase ale ocrotirilor înţelepte. Atunci ea va rămâne copilăroasă şi negativă, ostenită şi fericită ca amanta care a dăruit şi a primit.

Gândurile care s-au cununat sunt plăceri izbăvite, care pică şi lasă o alveolă nouă.

Dar trupul sufletesc e încătuşat în făptură şi, ca să se împărtăşească, străbate delicioasa ei învelitoare, de aceea acum Mini îşi simţea mâinile nerăbdătoare să ţină alte mâini în ale ei, ca să ajute astfel elocinţa gângavă şi tandră a povestirei ei:

— Să fi văzut tu azi la Hallipi...

VI

TOATĂ NOAPTEA, PE SGHIABUL ferestrei, unde florile se răcoreau în vase, picuratul, torentele alternate ale ploaiei însoţiseră somnul lui Mini, în care sta trează nădejdea că timpul se va îndrepta a doua zi pentru a îngădui proiectele ei bune.

Dimineaţa, zgomotul timpuriu al tramvaielor, uruitul trăsurilor, acoperiseră melodia capricioasă a ploaiei.

Mini se aplecase peste sghiaburile ude, asfaltul era ud şi el şi burlanele se scurgeau.

Oraşul împiedica să vezi orizonturile ameninţătoare sau geana promiţătoare a soarelui. Pe deasupra coperişurilor nalte şi dese, norii rotocoleau. Mini nu vroi să se mânie, nici să se teamă. Vroi să se supună şi, de subt resemnarea ei, dorinţa şoptea încet o rugăciune timidă spre înseninare.

Ploile de vară nu întristau niciodată oraşul, zâmbitor prin toate vitrinele lui gătite ca nişte femei cochete, cu trecători sprinteni, mulţumiţi de belşugul irigaţiei, pe când răsuflarea proaspătă a Cetăţei, trecută peste grădini, îmbălsămată şi aburită din căldura de sân a pământului copt, era delicioasă de respirat.

Totuşi, azi ploaia răsturna la fiecare zece minute o găleată nouă şi nu puteai prevede dacă se va statornici sau se va risipi la timp, generoasă.

Cum Mini intrase la Feder, se simţi trasă energic ele mână, la ghişeul Simfonicelor. Era Nory, cu apucăturile ei.

— Mergem azi amândouă la Elena! Mi-a spus cu parapon că n-ai fost încă niciodată.

Şi cum Mini se codea:

— Acum, devreme, după dejun, până când e singură şi liberă. Când începe programul, nu se mai poate sta liniştit de vorbă.

Şi Nory ceru telefonul şi anunţă vizita lor pentru ora trei.

— Nu te las, că pe urmă fugi! Dejunăm la un restaurant împreună.

După dejun, la 2, era încă prea devreme. Nory vroi să treacă pe la o vitrină, unde spunea că a văzut nişte pantofi verzi cu croiala dintr-una.

De-aproape, nu fu mulţumită. Mini o reţinu alături ca să admire bijuteriile vechi din galantarul unui argintar cunoscut. Pe una din acele paftale late de aur masiv, un filigram delicat desena forma unui medalion, pe care îl umplea un smaragd uriaş: o brăţară de domniţă. Schimbul aurului, vânzarea sculelor vechi era acum un mic trafic făţiş. Aproape nu mai era îngăduit să păstrezi nespeculate astfel de obiecte de preţ, să nu te desfaci de ele, pe timpul unei aşa de excentrice finanţări, a unui trai aşa de exagerat.

Smaragdul era în adevăr uimitor, filigrama o horbotă diafană, iar brăţara o cătuşă de aur masiv. O desfătare pentru o privire lacomă după lucrul frumos şi de preţ.

Lui Mini aurul îi da mereu impresia vie a realităţei lui suverane, îl admira ca pe cel mai minunat filon al humei, îl stima pentru puterea pe care oamenii i-o dau asupra lor înşişi.

Se uită la ceasul mic de mână.

— Ar mai fi vreo trei sferturi de oră, zise... Să ştii că eu nu stau târziu.

Abia avură timp să deschidă umbrelele. O răpăială le inundă.

— La Capşa! strigă Nory traversând.

Mini avu o scurtă ezitare. Nu-i plăcea să intre în localuri publice, dar trebuia să se adăpostească.

Când sosise atunci, pe iarna geroasă, în Cetate, dimpotrivă, era lacomă de zgomot, de mulţime. Abia pripăşită, căuta locurile gălăgioase şi aglomerate, pentru a-şi ascunde şi apăra în ele timiditatea. Cunoştea oraşul de mult, îl mai locuise adesea, dar totdeauna mai nainte îl străbătuse cu indiferenţă, îl privise cu banalitate. Dar atunci, la sosirea aceea, totul o mira, totul îi părea nou. Asupra inteligenţei ei, mulţimea făcea impresia pe care o face lumina vie asupra ochilor deprinşi cu umbra. Necunoscută, nebăgată în seamă, se amesteca în frământarea, în furnicarul ei, ca una din miile de feţe vii ale chipului multiplu al Cetăţei.

Acum se reculesese din prima emoţie şi oraşul i se limpezise. Nu mai era străină, rătăcită, şi mulţimea nu mai era chipul multiplu al unor necunoscuţi. O pudoare a existenţei ei precise o făcea să evite promiscuitatea localurilor publice. Era pentru ea o bucurie să stea ocrotită.

De la adăpost admira metropola care propăşea, ca pe o edificare de lux, în care oamenii puneau tot ce aveau în ei urban, ca instinct, inteligenţă şi putere de muncă. Tot ce aveau în ei viu, şi bun şi rău.

Nory ceru un *schwartz,* pe care Mini îl refuză, apoi reîncepu vorbăria ei isteaţă.

Privind prin geamurile largi, aburite de ploaie, lumea care se perindea, Mini nu o putea vedea desluşit şi atunci răsfrângea în afară chipurile vederei interioare. Identifica grupurile, perechile de trecători, cu fiinţele pe care le privea în panorama minţei, pe când Nory flecărea despre cunoscuţii lor:

...Era pictorul Greg, nalt, încovoiat, cu Mika-Lé, lemnoasă şi mică, şi disproporţia lor se proiecta izbitoare.

...Apoi prinţul Maxenţiu, livid, cu făinăreasa neagră ca o metisă, pereche fără de simţul culorilor care se îmbină...

...Monseniorul trecea spânatec, cu mâini drepte, rezemate pe genunchi, într-un automobil mare, având alături pe nepotul lingav...

...Elena parcă scotea capul de sub poclitul unei trăsuri de casă; îi recunoştea bandourile negre, lângă ea se vedeau picioarele cu ghete boxe ale unui domn inexistent: Drăgănescu-Hallipa, bărbatul ei...

...Lică Trubadurul trecea sfichiuind motorul unui auto cu bastonaşul-cravaşă, şi, desigur, fluierând pe sub mustaţa lui sfidătoare către portul ras, obligatoriu...

Acolo, la o casă peste drum, unde ploaia izbea un geam, după *brise-bise,* Lina încerca să pună lui Rim comprese de in (ca maică-sa la Tecuci), în loc să-i aplice electricitate... Erau oameni în mers, oameni după ziduri, aceia sau alţii... Locuitori ai Cetăţei vii, sosiţi de pretutindeni, încetăţeniţi acolo pentru un motiv sau altul... Necunoscuţi cu povestea lor oarecare, ca şi cei cu poveste cunoscută... Ei, sau semeni ai lor, învăluiţi acum în ploaia care despărţea pe Mini de limpezimea priveliştei de afară.

— Să nu deschizi Elenei vorba despre Mika-Lé, o rugă Nory.

— Ce mai face Mika-Lé?

— Ce să facă! Acelaşi lucru... Nerozii!

Mini crezu că face aluzie la scena teribilă, provocată la Hallipi de mica adulterină, prin ultima scrisoare.

— Elena nu cunoaşte secretul naşterii? întrebă.

— Nu... Nu! Nici nu bănuieşte. E singurul lucru pe care nu i l-aş spune niciodată. Ar pune în curent pe Doru, sunt sigură... Nu vreau să-mi iau aşa răspunderi... Dacă ştia, nu păţea ce a păţit. Numai năzbâtii face mironosiţa asta! Ce să-i dea în minte după atâta timp!... Cum şi ce fel s-a informat de adresa biroului lui Drăgănescu?... Probabil prin „tipul” ei, domnul Adolf Bunescu – actoraşul.

Elena s-a trezit într-o bună zi cu Drăgănescu că intervine pe lângă ea ca să se împace şi să primească pe sora ei mai mică. E o datorie de familie să nu lase în părăsire pe biata fată nevinovată... Un discurs tâmpit! De unde putea şti, săracul! Spunea cu bună-credinţă o

poveste, pe care i-o debitase Scampolo...

Drăgănescu, convins de spusele ei, nu ştia cum să procedeze ca să nu ofenseze pe socri, de aceea a cerut Elenei ca o favoare personală să facă cele necesare pentru restabilirea drepturilor naturale ale surorei ei... Foarte „naturale”, ce e drept! Vezi, de aci situaţia!... Fără ceartă, de altfel, amândoi fiind sobri în parte, şi mai sobri încă la un loc.

Elena a refuzat net. Drăgănescu, respins la prima lui pretenţie, a fost nespus de jignit, mai ales că făgăduise... Unde mai pui partea otrăvită a paharului pe care îl înghiţea. Ştia că cearta cu Mika-Lé a venit din cauza lui Maxenţiu. Era ocazie ca Elena să arate că a uitat, să fie *chic.*

A fost prima lor ciocnire. Drăgănescu, cavaler cum e, nu a insistat, dar a rămas ceva acreală şi Elena e supărată că orologiul de preciziune al menajului ei a avut o scrânteală. Împlinirea corectă a datoriilor şi liniştea perfectă, care să înlocuiască alte avantagii la care a renunţat – ăsta e programul... Şi lucrul nu se reduce la incidentul de atunci. Elena nu admite ca Drăgănescu să ajute cumva pe ascuns pe cumnăţica persecutată, şi nu ştie cum să pună chestia de reglement. Aşteaptă întâia ocazie bună ca să taie scurt... Până atunci e o petrecere să vezi pe Drăgănescu, care nu ştiu de unde cunoaşte pe Greg, ascultând pe la răspântii şi foarte stânjenit, elogiul naiv al talentelor „lăcustei”. La Ministerul Artelor, bietul Greg a devenit legendar cu intervenţiile. Dacă n-ar fi aşa de bine instalat în reputaţia lui artistică şi în buna lui stare socială şi-ar pierde tot prestigiul... La Monitor, unde conţopiseşte Adolful, circulă epigrame pline de piper ale colegilor, alimentate de amănunte benevole ale amantului asupra „lor trei”. Iar la gineceul din Toamnei, unde stau câte trei bele-artiste într-o cămăruţă, în plus vizitatorii, petrecerea constă în numere de... imitaţii: Mika-Lé, în persoană, mă strâmbă pe mine şi îngână pe sentimentalul Greg, *tour à tour,* violent şi umil, ispitit şi

pocăit.

M-am indignat de batjocura asta neruşinată pentru un om care o îndoapă cu favoruri de tot felul. Cât despre mine, m-am înfuriat. L-am prins într-o zi pe Adolful la o redacţie, strecurând cine ştie ce notiţe artistice, şi i-am spus să-şi pună botniţă că altfel mă amestec şi ştie el ce vrea să zică!...

— De necrezut! zise Mini. Nu pot deloc să-mi închipui mimica asta de parodie la Mika-Lé, aşa de inertă.

Şi fu nemulţumită ca ori de câte ori o noţiune nu-şi realiza îndată imaginea.

— Aş! Ce inertă? Să vezi strâmbături – cum reproduce glasul mat şi vorbele dulci ale pictorului – urmate de chiţăituri şi de aplauzele furtunoase ale asistenţei distinse. Dacă n-aş fi auzit singură... Căutând pe una de acolo, din aşa-zisa cancelarie a directorei acestui „pension” necontrolat de poliţie, am putut asista. Noroc că nu era numărul meu, că nu ştiu ce se întâmpla! După producţie urma dansul! Să fi văzut prăfărie! Un vârtej de picioare în mijlocul căruia mi-am făcut intrarea... Au fugit ca şoarecii prin chiliuţe... Se deschid o mulţime de uşi pe aşa-zisul refectoriu al onorabilei pensiuni. Două mese lungi cu muşama şi vase cu flori de hârtie, trase la perete; un pian ruinat; o sobă mare de fier şi viaţă veselă şi ieftină. „Murim de foame şi de urât”, miorlăie leşinat Mika-Lé lui Greg emoţionat, care numaidecât pune unt pe pâine. Se mănâncă prost, ce e drept, dar vin băieţii cu suplimente. Nu m-am trezit odată cu pictorul că-mi spune să plimb uneori pe domnişoara? „Zut! i-am spus. Drept cine mă iei?” S-a făcut rac. Totuşi îl cruţasem; nu-i spusesem că nu i-a lipsit sărăcuţei niciun bal mascat toată iarna, cât despre boschetele de la şosea! Altfel îmi place că e fată de viaţă... Ştii, Mini, patroana din Toamnei e divorţata lui A., maestrul baroului. A „rulat”. E urâtă şi „ră” – cum ar zice Lina noastră. Patronează în capul mesei, având la dreapta „peştele”. Chiliuţele din *entresol*

şi podul sunt pentru „junime”, mai pe credit, mai în rate... La etaj, are camere bune pentru perechile în voiaj de răpire, sau fugă clandestină. E specialitatea casei... acelea sunt servite în cameră, deosebit... Şi după-masă patronii se retrag la pocher, organizat pe banditism. Au curăţat şi pe băiatul lui Vrana, milionar, minor şi cam zevzec. Şi Lică trece pe acolo şi uneori se înfruptă, cum şi Adolful, dar Mika-Lé plânge când o înşală cu dama *„de coeur”.*

Mini nu-şi putu închipui pe Mika-Lé plângând. Ochii ei erau bălţi care nu picurau. Hotărât, azi nu avea proiecţie bună a imaginaţiei... Amănuntele astea o nemulţumeau. Părea că de la o cotitură a oraşului s-a deschis loc unui curent de aer rău, dar mai ales nu putea să coordoneze aspectele de afazie, de apatie, subt care cunoscuse la Prundeni pe Mika-Lé, cu acele zbănţuieli. Formula egipteană suferea. Trebui să-şi închipuie o dezarticulare ridicolă a geometriei rigide, în mijlocul acelui Sabat.

Cât despre Greg, i se părea că-l vede cu surâsul acela penibil, care îi mânjea uneori buzele, provenit din conflicte morale care îl stânjeneau. Îi păru rău că trebuie să micşoreze în opinia ei pe un om care îi făcuse impresie bună. Mai mult însă o supăra jignirea pe care cazul Greg o aducea în genere sexului pe care îl socotea superior. Poza firavă a femeiei în atitudinea admiraţiei îi plăcea, cum şi voluptatea aceea delicată, care crea în fiinţa ei necesitatea stăpânului. Greg umilea corporaţia stăpânitorilor... Poate că dacă nu ar fi plouat, lucrurile astea i-ar fi părut mai vesele, dar curgeau valuri repezi pe geamurile mari, cu zgomot de şuvoaie.

— Nu sunt în stare să servească o cafea ca lumea, protestă Nory.

. . . . . .

Pentru a merge la Elena Drăgănescu luară o trăsură. În drum Nory descria casa şi programul de viaţă al Elenei,

care îşi făcea din existenţă o robie adevărată către o mulţime de îndatoriri, aşa cum le înţelegea ea.

Mini se uita jur în jur la cartierul pe care îl răzbătea foarte rar. De la un loc înainte parcursul îi era aproape străin. Bulevardul Lascăr Catargiu se desfăşura cu aleile lui, cu casele noi, încă rare, aliniate după un proiect definit.

Locul, căruia nu-i putea împrumuta nicio impresie, îi părea neexpresiv. Ploaia contenise, dar aleile erau încă pătate de lacuri mici. I se părea că pe măsură ce înaintează e dusă undeva departe, în exil, şi o ciudată emoţie o rechema spre miezul viu al oraşului. Cum reîncepuse să picure dintr-o fâşie de nor, birjarul ridică coşul trăsurei; atunci mersul i se păru lui Mini mai plăcut. La ora asta, a siestei, avu o senzaţie de adăpost şi legănare. Desigur, prin vilele înalte, liniştite, ca şi cum erau nelocuite, locuitorii dormeau. Mini trecu în starea aceea de semisomn, de semivisare, care uneori interceptează existenţa.

Ameţită, i se părea acum că ar recunoaşte locul, că ar umbla în sens invers pe un drum ştiut cumva. Oboseala şi înnoratul punea pe vederea ei ceva noapte şi cine ştie ce reminiscenţă insinua în fiinţa ei o voluptate, altcândva resimţită. Fu o clipă. Se uită mirată la Nory, care îi şedea alături.

— Stă spre şosea! zise.

Apoi se uimi de proporţiile uriaşe ale sensibilităţei. Dacă cineva ar fi vroit să le transforme în dimensiuni precise, ar fi clădit pentru fiecare fiinţă domuri colosale. Unde încăpea oare, acolo, în acel nedefinit al simţirei, nu numai mulţimea senzaţiilor prezente, dar încă în depozite uriaşe, amintirea vie a tuturor senzaţiilor petrecute, care se puteau uneori reîntoarce cu impresia precisă de adineaori?

Mini, privind cu melancolie averea imobiliară, care defila de-a lungul bulevardului pe două rânduri, subt ochii

ei de locatară instabilă, se consola la ideea palatului aceluia pe care îl purta în ea. Cum gândurile au densitate, i se păru că e mai greoaie acum din pricina acelui conţinut, scoborând în faţa locuinţei, în adevăr impunătoare, a Drăgăneştilor.

Lăsă pe Nory să treacă înainte, până când o putere interioară prinse să sufle peste acele zidiri, risipindu-le. Apoi, zveltă, urcă înapoia lui Nory treptele primului vestibul. La uşa a doua, apăru un fecior corect, care, solemn, le introduse în al doilea vestibul, unde o subretă cu şorţ plisat ca hârtia le invită într-o cameră imensă, luminată sarbăd prin ferestrele foarte înguste şi înalte şi cu mobilierul de culoare închisă.

Scaunele, tablourile, consolele, totul era în proporţii mari ca şi odaia. Predomina nucul ars şi pielea de Cordova cizelată.

Mică, în fundul unui imens fotoliu rotund, Mini se uita împrejur. Tot apartamentul de jos, fără uşi despărţitoare, cuprindea abia patru camere vaste: *hall*-ul, un birou tot atât de majestuos, care se vedea alături, camera de primire, unde se aflau, şi o alta, cuprinsă de întunericul total al obloanelor lăsate şi al perdelelor grele.

Nory, neastâmpărată, răscolea ceva prin amvonul acela obscur, căci casa era în adevăr înaltă ca o biserică. Elena Drăgănescu scoborî cu grabă scara de la primul etaj, venind spre ele. Ca şi feciorul, era încă de la ora aceea în toaletă. O rochie simplă de *crépe de Chine* negru, cu guleraş, făcea mai serioasă frumuseţea ei cu linii prea accentuate.

Avea ceva *posé* în toată înfăţişarea, în glas. Lui Mini, care nu o văzuse de mult, îi păru mai elegantă, mai frumoasă chiar ca înainte, dar aerul acela profesional de „stăpâna casei”, luat prea în serios, o făcea mai puţin simpatică ca la Prundeni. Era, de altfel, firea ei care se lămurise: cam rece, cam ţeapănă, cu etichete.

Cum Mini o întreba despre copil, se animă puţin, povestind progresele pe care le făcea băiatul, metodic,

după cel mai englezesc sistem de creştere. „Nursa”, o londoneză autentică, avea plenipotenţă asupra acelei educaţii precoce, fizice şi morale. Disciplina riguroasă era, după părerea Elenei, cel mai salutar principiu. Neîndoios că era, dar lui Mini i se păru că vorbeşte de un *élevage* oarecare, pierdu noţiunea gingăşiei copilăreşti şi îşi închipui pe băieţel cu o faţă simetrică şi o cărare la mijlocul capului. Arătă dorinţa să-l vadă. Elena propuse să le conducă sus să viziteze şi apartamentul de locuit. Jos era numai pentru recepţie. Îşi expuse programul: credea că poţi primi cât de mult, fără nicio incomoditate, dacă îţi împarţi bine timpul. Nimic inopinat. O zi anume pe săptămână pentru audiţii muzicale. O seară pentru dineuri obligatorii. Una pentru mesele de familie şi o altă zi pentru a răspunde obligaţiilor în afară. În felul ăsta rămâne destul timp pentru celelalte ocupaţiuni. Pentru ele două însă, Elena, foarte amabilă, se declară acasă orişicând. Dar ce corvadă sistematică, un astfel de trai!

Veni iarăşi vorba de copil. Hrana, aerul, recrearea erau distribuite cu porţia. Proiectele ei materne erau numeroase şi foarte anticipate. Se plânse că apartamentul nu prevede camerele de studiu necesare mai târziu băiatului. Avea idei precise asupra felului cum va decurge instrucţia lui. Va face studii economice şi industriale serioase. Drăgănescu pregătea de pe acuma o mare dezvoltare a stabilimentelor lui, pentru a le transforma mai târziu în uzine. Mini se gândi cu simpatie la baba Smoala şi la ulcica ei cu păcură. Da. Era evident că Elena îşi adora, în felul ei, copilul. Un fel egoist, ca toate felurile, de altfel.

Elena îşi pregătea moştenitorul pentru ideile ei preconcepute, îl iubea pentru că i le putea satisface. Faptul că prin el îşi putea multiplica ambiţia, că îl putea adăoga drepturilor ei de proprietate, că se putea, prin el, reprezenta o dată mai mult, era argumentul mare al afecţiunei ei.

E drept că instinctul familial, redus la spontaneitatea lui, ar fi foarte slab fără adaosul acelui egoism.

În faţa scaunului lui Mini, o pânză imensă în stil vechi flamand reprezintă o bucolică. Mini se gândi că ea ar fi pictat maternitatea ca pe o femeie extaziată de a fi scăpat din sânul ei viu o înfăptuire pornită să cucerească viaţa. Pe Elena însă ca tablou matern, o vedea ţinând gravă în mâini o colivie de aur, în care era închis un canar stilizat: băiatul ei.

Se urcară. Acolo sus, dimpotrivă, era o lumină mare şi egală. Lacul alb şi moarul verde deschis erau decorul general, cu variante.

— E singura casă din Bucureşti unde funcţionează toate robinetele, se lăudă Elena.

Camera ei era, în acelaşi timp, un birou. Declară că menajul era „un adevărat minister”. De la 7 dimineaţa la 11 seara, avea de lucru: ordine, socoteli, inspecţii, verificări! Nu se putea închipui ce grea era administraţia unei case mari!

Totul era bogat, bine întreţinut şi rece. Copilul dormea. Era blond şi cam decolorat, cu capul prelung şi fără drăgălăşenie. Semăna probabil cu Drăgănescu – pe care Mini nu-l cunoştea – ceea ce trebuie să fi fost pentru Elena o decepţie, fiindcă era destinat să fie un Hallipa. Elena îl însumase numelui şi tradiţiei ei familiale. Mini băgă atunci de seamă că nu s-a vorbit încă nimic de Doru şi Lenora.

Când se scoborâră, Elena, mişcând un resort, ridică obloanele camerei tainice. Apăru o sală de formă prelungă, neplafonată, comunicând cu tavanul *hall*-ului, pentru acustică. Era camera de muzică.

Elena, deşi nu era decât o diletantă, practica snobismul onorabil al muzicei. Era felul în care se transformase duetele liniştite ale bunicului ei, Eriste, acompaniat conştiincios de doamna Calliope.

Instalate acum cu vinuri dulci şi prăjituri variate, Elena deveni mai prietenoasă, mai confidenţială. Aşteptă să se

retragă feciorul şi anunţă lui Nory că sunt lucruri noi şi mari petrecute.

Se plânse apoi lui Mini că omul poartă pentru toată viaţa povara grijilor de familie, de care nu se poate cruţa; era un noroc că funcţia ei casnică îi dă atât de lucru, pentru a o distrage de la cele mai mari necazuri.

Mini crezu că e vorba de Mika-Lé, dar Elena începu a recapitula, cu mult parapon, sentimentele ei filiale pentru Doru, buna lor înţelegere de totdeauna şi conchise că nu ar fi putut crede niciodată că ar putea exista între ei discordie, că nu admitea o ceartă între tată şi copil, cu atât mai puţin între ea şi Doru, dar că viaţa e aşa de aspră, încât te aduce la cele mai crude extremităţi. Era mâhnită cum nu fusese niciodată.

— Te-ai certat cu tată-tău! strigă Nory înghiţind rău biscuitul. Când? De ce?

Elena povesti că, aşa cum desigur ştiau, Lenora şi Doru erau de un timp la Bucureşti. Mai întâi fusese nemulţumită că nu au găzduit la ea, fiindcă, *orice ar fi,* aşa era cuviinţa şi nu admitea, când le putea oferi o ospitalitate aşa de largă, să o refuze... Dar Lenora bolnavă nu putea fi contrariată în capriciile ei... Se temea să nu o supere copilul...

Chiar în confidenţele ei, Elena punea mult protocol, mult înconjur al adevărului.

În sfârşit, descinseră la otel, dar fusese cu neputinţă ca Lenora să se deprindă cu strâmtoarea de-acolo. Unchiul, bătrânul Hallipa, tatăl verişoarei Eliza, avusese atunci ideea să le pună la dispoziţie căsuţa acesteia. Cum unchiul avea oarecare ascendent asupra lui Doru şi cum Lenora primise cu entuziasm, locuiseră acolo, ceea ce părea a nemulţumi pe Elena, fără ca să spună un cuvânt mai mult.

Probabil breviarul ei de raporturi familiale sacramentale era foarte zdruncinat de manoperele Lenorei în ce privea pe Eliza, dacă cumva le va fi băgat de seamă.

Lenora făcuse consult şi rămăsese în tratamentul doctorului Walter, un neurolog lansat de curând şi care avea sanatoriul lui.

Trimisese pe Lenora la Predeal şi îi recomandase izolare absolută. Ostracizase chiar pe Hallipa, care totuşi se ducea sâmbăta şi duminica. Lenora mergea, pare-se, mult mai bine.

Tatăl ei, rămas singur, găzduise fireşte la ea. Până când, alaltăieri chiar, cum se mirase că îşi poate lăsa treburile moşiei atât timp singure, în plin sezon de munca câmpului, şi se oferise, dacă el e ocupat, să stea ea câtva timp la Prundeni – lucru de care îi era chiar dor – aflase, cu o uimire care nu se poate spune, cu o revoltă fără seamăn, ceva de neînchipuit, care întrecea orice înţelegere: că tatăl ei, înainte de a veni cu Lenora la Bucureşti, tratase cu un vechi amator vânzarea Prundenilor şi primise chiar un *acompte* asupra actului, care era ca şi făcut. Chiar recolta din anul acela trecuse în seama achizitorului. Restul condiţiilor nici nu le mai ştia...

Noutatea asta, credea Elena, o putea scuza că nu şi-a putut conţine indignarea şi mâhnirea. Avusese cu Doru o explicaţie destul de violentă şi penibilă. Fireşte, când eşti aşa de iritat şi de mâhnit, nu poţi cântări fiecare cuvânt... Nu vroise să-l ofenseze, dar nu-i ascunsese dezaprobarea ei absolută, din cele mai bune intenţii şi sentimente. De la el învăţase doară să iubească pământul cu pasiune şi să înţeleagă însemnătatea lui... Dar vorbele au o asprime pe care nu o au sentimentele... Se mâhniseră reciproc... Era, desigur, stăpân pe averea lui, dar dacă vroise să vândă, de ce nu se gândise la ei? Făcuse apel la Drăgănescu în atâtea împrejurări şi acum opera o tranzacţie aşa de interesantă pentru toţi, neglijând complet să-i pună la curent, lăsându-i în faţa unui fapt împlinit!... Nu ar fi permis pentru nimic pe lume ca Prundenii să se înstrăineze. Aveau şi ei creanţe importante, care s-ar fi putut socoti în preţul moşiei. Pământul acela fusese sigură că va fi al băiatului ei! Aşa s-ar fi cuvenit. În afară

de asta, el, moşierul Hallipa, om în puterea vârstei, cum se dezbrăca de munca şi avutul lui? Să nu mai ai un petic de pământ al tău?... Cine mai era, ce mai reprezintă acum, când lepădase pământul acela, care făcea toată situaţia şi toată nobleţea lui.

Era mai mult decât putea pricepe şi îngădui. Se despărţiseră asupra unui cuvânt de ruptură. Ea singură nu putea crede, nu cuteza să pronunţe ceea ce era totuşi o realitate: nu mai vorbea cu tatăl ei! De necrezut! Dar lucrul era prea grav, prea neaşteptat. O lovitură de trăsnet!

Elena, în revolta ei, avea accente când aspre până la neînduplecare, când, în adevăr, dureroase şi unele cuvinte se înecau aproape în lacrămi, dar, mai ales, era un judecător nemilos al unei crime neiertate. Părea însăşi conştiinţa lui Hallipa, desprinsă de el şi răzvrătită împotriva lui.

Micile amănunte ale egoismului, acele afaceri de bani dintre ei, dorinţa de a fi moştenitoare, amorul propriu, toate dispăreau faţă de durerea şi iubirea asta, reală, de pământ şi de tradiţie. Pentru că Doru Hallipa fără de moşia lui era un om fără rost, fără adăpost... un vagabond.

În Elena, iubirea pentru tatăl ei era aşa de mult identificată cu situaţia şi cu virtuţile lui, încât, în adevăr, ea acum nu-l mai putea vedea decât micşorat şi rătăcitor.

Mini se gândi la câte legături trebuiesc pentru a alcătui un sentiment. Din câte sfori se împleteşte nodul unei iubiri, pentru a o întări.

Se gândi apoi la o dragoste care ar găsi numai în ea însăşi toată raţiunea şi toată tăria ei, fără de nicio confuzie, fără de nicio îndatorire; care şi-ar dezvolta din ea singură firele trăiniciei, împletindu-şi din sucul ei propriu nodul inextricabil. Apoi se întoarse către Doru Hallipa. Ruralul Hallipa se strămuta la oraş. Trebuia să-l primească în Cetatea ei vie, ca pe un senior rustic

deposedat prin greşelile lui şi care, prăfuit, hirsut, obosit, intra pe barieră, cu puşca pe umăr, în costumul lui de vânătoare, cu cizmele înalte de căprioară scâlciate de lungimea de un veac, parcursă de la cucerirea primei sfori de pământ de către doamna Calliope şi până acum, când rămăsese un biet burghez nomad, care aducea cu el abia pânza unui cort, pe care să-l întindă în marginea oraşului.

Un gentilom ruinat, încovoiat de greutatea răspunderii de a fi compromis nobleţa unei generaţii: „Cine mai e acum Doru Hallipa?”

Mini simţi problemele astea mari iscate acolo – a materialităţei, a iubirei de pământ – ca pe nişte blocuri grele, aşezate de o parte şi de alta a fotoliului ei. Apropierea lor o nemulţumea, dar nu putea să le ocolească. Gândul ei risca să se lovească de ele vrând să le pătrundă. Atunci chemă în ajutor perceptibilitatea. E un instrument simplu, care slujeşte să străbaţi o idee ponderoasă, lesne, ca pe un corp transparent.

Se gândi atunci că s-ar putea cândva, graţie unei metode de penetraţiune care ar disocia moleculele, străbate tot astfel şi corpurile solide. Printr-un astfel de aparat, care le-ar descompune densitatea, o rocă sau un proiectil ar putea fi răzbătute fără de niciun traumatism. Aviz tunelurilor şi războaielor viitoare! Deducţia asta, de la facultăţile sigure ale imaterialităţei la materie, o bucură nespus, fu pentru ea o probă matematică a existenţei organizate a trupului sufletesc.

Mini vroi să spună Elenei că lumea se primeneşte, că pământul, după ce-şi îndestulează oamenii, îi trimite la oraş rând pe rând, dar nu găsi curajul de a da glas unor astfel de opinii. I se păru că vor suna rău.

Nory schimbă aspectul tragic al lucrurilor şi le dete o altă întorsătură, întrebând cu ce preţ s-a vândut moşia.

— Cinci milioane numai!... Eu îi dedeam mai mult!... Concluzia asta sarcastică arăta prăpastia deschisă între Elena şi tatăl ei. Dacă cumva astfel de cuvinte picaseră

între ei, era firesc să se fi certat de-a binelea.

Elena încă nu contenea plângerile:

— Ce mizerie... să vândă!... Să fim certaţi... ce mizerie!

Era tradiţionalismul ei sfâşiat în două: unitatea averei – unitatea familiei – despărţite.

Un zgomot făcu pe Mini să ridice ochii spre geamurile prea înalte. Ploua din nou. Se sculă pentru plecare. Elena o invită să aştepte până încetează, sau până se pregăteşte autoul. Nory nici nu se gândea să plece. Bine că era la adăpost! Dar Mini, cu cât picăturile izbeau mai tare, cu cât zgomotul acela de grăunţe răsturnate se întărea, cu atât era mai grăbită. Va lua tramvaiul chiar dinaintea casei.

Elena şi cu Nory o conduseră până la scară. În al doilea vestibul Elena aprinse becul pentru a-i arăta pereţii înşiruiţi pe dreapta şi stânga cu portrete. Era familia Drăgănescu, reprodusă, în uleiuri convenţionale, de vreo casă vieneză după fotografii: tatăl, mama, Drăgănescu însuşi, un frate mort tânăr şi surorile când erau domnişoare. Galerie proaspătă de familie cu aere vechi din cauza modei aşa cum era purtată de bravii mahalagii şi a pozelor înfipte şi smerite. Păreau de acum o sută de ani, cu atlazurile rochiilor, cu lanţurile de ceasornic şi brăţările, cu pieptănăturile ticluite şi cu aerul acela sperios.

Mâinile, fireşte, erau împreunate pe *ceintura* taliei scurte.

Drăgan, bătrânul, era roşcovan, zdravăn şi mojicos. Mini recunoscu cu plăcere pe baba Smoala. Impunătoare, cu sute de cute pe obraz, necruţate de pictor, cu urechile ieşite din părul lins, adunat într-un rotocol de codiţe la ceafă, cu cercei de smaragd – pe care Rolls giuvaergiul oferise acum 1.500.000, povestea Nory.

Mini regreta că nu a cerut să vadă cerceii, dar avea parte să nemerească la Hallipi mereu când erau necăjiţi.

Baba Smoala avea ochii mici, vioi, şi gâtul gros. Mâinile

harnice le ţinea bine încrucişate pe pântece. Fetele, mai sfioase, le împleticeau stângaci, urâţele şi sperioase de a se vedea „închipuite pe pânză”; fratele defunct părea ofticos.

Mini ar fi vrut să întrebe de portretul doamnei Calliope şi de pianul de la moşie, dar nu cuteză. Erau cele două obiecte care credea ea că trebuiesc strămutate la oraş, drept chezăşie îndestulătoare a trecutului. Cum exclamau din nou asupra plecărei pe ploaie, se concedie şi fugi. Nici nu deschise umbrela prin curte. Abia când se văzu în afară de primejdia de a fi reţinută, se adăposti sub *en-cas*-ul mic, care dintr-o dată îngreunat de apă, îi apăsă mâinile. Găsi adăpost bun subt castani, pe făşia de alee centrală. Tramvaiul sosea. Puţină întârziere şi l-ar fi pierdut. Se emoţiona.

Era întuneric din cauza norilor groşi care otrocoleau, dar nu era încă nici cinci. O primiră în tramvai cu solicitudine, ca pe o pasăre muiată. Era tocmai o mică întrerupere de circuit. Pe Mini întârzierea o nelinişti. Îşi asemui sufletul cu soţia Meşterului Manole, cu picioare mici, vajnice, care şovăiau dar nu se dau învinse, zorind fără preget, nerăbdător, curagios, prin torente, izbit, bătut de vânt, udat de şuvoaie, ca şi ea neînvins în dorul de a ajunge, purtând în mâinile mici, udate de lacrimile ploaiei, hrana stăpânului, ocrotită, caldă de fierbinţeala palmelor...

— La Regală! anunţă în *falsetto* conductorul.

— Eu! Eu! strigă Mini aiurită de sosire.

— Domol! Domol! zise un glas de treabă şi o strecură cu bunăvoinţă prin înghesuială.

Nu mai ploua!... Când oare se curăţase cerul?... Era încă lumină mare! În miezul viu al Cetăţii, sufletul îi poposi surâzător. Îl simţi cu bucurie zidit în iubirea ei ocrotitoare. Fu sigură că înţelesul adorabil al legendei închisese acolo în zidurile trainice, odată cu trupul gingaş al femeiei, e un simbol fericit.

VII

PE PIAŢA PALATULUI, CUM MINI căuta să se strecoare printr-o încurcături a tramvaiului cu trăsuri şi automobile, pătrunsă puţin de răceala care se desprindea din ceaţa de toamnă a zilei de noiembrie, zări pe Nory şi pe pictorul Greg, opriţi la colţ şi gesticulând. Păreau a se certa de-a binelea. Mini ar fi vroit să-i evite, dar nu se mai putea; deşi o zăriseră, îşi urmau discuţia cu aprindere.

Nu i-ar fi plăcut să se oprească cu Greg. Un timp îl socotise ca pe un figurant bun în decorul estetic al Cetăţei, apoi trebuise să-l suprime. O decepţionase. Părerea ei proastă data mai ales de mai deunăzi, când Nory o dusese la vernisajul intim al salonului lui, în chiar atelierul locuinţei pictorului.

Era un eveniment, o comemorare a zece ani de carieră. Adunase un număr mare din picturile lui de la început până acum, împreună cu cele mai noi, făcuse un fel de galerie completă a operei lui artistice.

Atelierul mare era plin de sus până jos de pânze bine distribuite şi care formau un tot foarte plăcut. Pictura era negreşit valoroasă, omul însă, văzut de aproape, o nemulţumise. După ce zgomotul de la început se calmase, urmaseră discuţii, glume, conversaţii cu lichioruri şi alte băuturi fine. Cum în afară de vreo două băncuţe, scaune erau puţine, mai toată lumea sta în picioare. Cât pentru Greg, era poza lui favorită, nu se aşeza niciodată. Într-un colţ, rezemat de un şevalet,

discuta chestii de pictură sau comenta ultimele anecdote ale confraţilor. Erau acolo un număr mare de pictori cunoscuţi, noi şi vechi, câţiva gazetari tineri şi prietenii mondeni ai lui Greg; două categorii de monocle: monoclul diplomatic şi monoclul snob, în afară de câţiva ochelari întregi: colonia străină sau România nouă. Erau şi câteva femei din lumea artelor, unele bătrâne, altele bătătoare la ochi, şi mai erau şi elevii lui.

Mini se nemerise pe o banchetă făcând faţă lui Greg. Nu departe, pe un scăunel de atelier, fuma cu aere familiare Adolf Bunescu. În alt colţ, rezemată de o pânză, sta Mika-Lé în chip de icoană. Mini o putuse vedea modernizată. Cu părul ei negru mai tras în sus de piepteni, acoperind numai urechile cu două stufuri creţe, cu o rochie dreaptă de mătase *gris,* care era *robe-chemise* a modei curente, dar pe corpul lemnos putea fi o hlamă rigidă; şi, în orice fel, era o îmbrăcăminte stângace. Pretenţia la cochetărie punea mai mult în evidenţă la Mika-Lé ceva rudimentar şi sărăcăcios. Avea ochii ei galbeni şi, cum vâlvoiul de altădată nu mai prelungea capul, creştetul drept completa aparenţa ei dreptunghiulară.

Mini o aşezase definitiv în formula asta geometrică simplă. Resorturile morale erau simple şi ele: în interiorul dreptunghiului, gândurile, instinctele, prin linii oblice încrucişate, formau trapeze felurite, cu intersecţii precise. Mika-Lé mergea pieziş, dar ştia ce vrea şi reuşea. Era limpede.

De la locul ei, Mini nu putea să nu vadă privirile dulci – Nory ar fi zis zaharisite – pe care Greg le trimetea spre Mika-Lé şi cărora ea le răspundea cu acea fixitate inexpresivă care o caracteriza.

Dar privirile lui Greg, în drumul lor, treceau peste Adolful, care le înregistra printr-un surâs imperceptibil, totuşi neîndoios. Urma o aruncătură repede de ochi a actoraşului spre Mika-Lé, care atunci avea şi ea un surâs de conivenţă, mai nesimţit încă. Jocul era penibil, mai ales

că Mini, în mediul acela neobicinuit, era stânjenită, rătăcită.

În discuţie, spre mirarea lui Mini, Adolful pontifia guşat, cu glas sigur, contrazicând sau întărind, cu autoritatea obrăzniciei lui, pe Greg, care îi da o atenţie deosebită. Nory îi explicase că ipochimenul se dedase la cronică de artă şi îşi luase aere de cunoscător. La un moment, Greg, cu voce plină, interpelase pe portretistul P. – tot aşa de rotund şi gălăgios ca succesele lui. Greg îi arăta cu elogii mari, într-un colţ al atelierului, o schemă stilizată după Wagner – în negru, ca de obicei – a lui Mika-Lé. Ceru încă altele şi eleva, ascultătoare, ridicând o draperie, trecu alături să le aducă, familiarizată cu domiciliul.

Perdeaua aceea trasă asupra intimităţei sufleteşti a unui artist, mare şi mânuită astfel dezamăgise pe Mini asupra misterului sacru al artei.

Herculeanul P., care îşi făcuse din firea lui cam mojică o originalitate bine cunoscută, pusese ochelarii un minut, apoi zisese râzând:

— Domnişoara Mika-Lé a noastră e foarte nostimă! drept orice opinie critică. Apoi trecând lângă Greg, care păruse foarte contrariat, îl bătuse pe umăr cu complicitate, fără ca Gregul să-şi poată găsi contenenţa.

Mika-Lé rămăsese nemişcată, ca şi cum nu de ea fusese vorba, dar probabil, trăgând de la un punct la altul o linie oblică, în dreptunghiul ei, a unei reacţii sumare şi bine calculate, îşi întorsese, ca pe doi ochelari de baga, ochii mari şi galbeni din raza privirilor lui Greg, drept manifestare a nemulţumirei ei pentru insuccesul ei artistic.

— P. trebuia să stăruie pentru o bursă. Mika-Lé dorea să meargă în Italia, o lămuri Nory asupra scenei.

În schimb, cu oarecare glas şi mişcare, Mika-Lé întreţinuse apoi direct cu P. o conversaţie, veselă probabil, nestânjenită de faptul că o înghesuia cam de-aproape, nici de vocabularul lui, îndeobşte cunoscut.

Probabil corpurile muchioase prezintă particularitatea de a nu da aceleaşi intercepţii de contact cu cele pe care le-ar da cele curbe, căci Mika-Lé părea cu desăvârşire senină. Îşi făcea, de altfel, singură afacerile, sub ochii incapabilului Greg, pedepsit pe loc.

Toate astea, văzute de-aproape, răspândeau în atmosfera locului un fel de mânjeală, care acum se întindea parcă şi pe tablouri. Oaspeţii, rupţi în grupuri sau perechi, şopteau prin toate colţurile, punând ochii la pândă ca să nu fie surprinşi sau, dimpotrivă, emiţând cu voce aproape normală tot felul de trăncăneli necuviincioase pe seama celor ce le stau chiar alături, feriţi de reciprocitatea ocupaţiei... După expresia dubioasă a tuturor feţelor, cunoşteai mahalagismul preocupărilor şi bălăceala opiniilor. Unii te fixau, luându-te ca punct de refugiu al secretelor pe care şi le comunicau despre altcineva. Cei care erau singuri căutau să ascundă cugetările de invidie sau defăimare pe care le aveau, şi asta îi urâţea... Acolo unde grupul era mai numeros, anecdota şi ponosul, din curajul complicităţei, aveau un diapazon mai liber... Jocul ăsta furios al fizionomiilor, scenele interioare pe care le surprindeai după dosuri sufleteşti, tot acest fond de decor, combinat cu lumina proaspătă de seară, care cădea searbăd pe pânze, cât şi cu teatrul ieftin de gelozii, *vendette* şi *achturi,* ale trio-ului principal, dau gustului un dezgust pe care Mini se silea să-l oprească. Ştia că legea ei cerea să aibă suflet luminos, bun, fericit, că porunca era seninătatea şi bucuria. Vroia să plece şi încercă să interpeleze pe Nory, care se prefăcea a nu înţelege, implicată într-un „flirt” îndrăcit cu Viso, caricaturistul, subt pretext că îi făcuse o „figurină de pretutindeni” foarte reuşită. Pentru a se însenina, cum era lozinca, căută un obiect senin. Pantoful îi întâlni un reazăm moale şi mătăsos. Un dog mare, culcat aproape de ea. Concentra asupra lui toată voinţa ei simpatică. Avură astfel o prietenie fără vorbă, ca şi fără idei, foarte

odihnitoare. În principiu Mini îi declarase de-a dreptul că îi plac mai mult câinii ca pictorii, ziariştii şi snobii, dar că preferă la tot muzica – iar dogul, mai sumar, se ridicase de pe locul lui şi se rezemase de ea cu tot trupul, lăsând capul mare şi bun în jos pe genunchii ei, în semn de afinitate.

Mini observă cu plăcere că animalul blajin nu era nici unghiular, nici sferic, că avea proporţii arcuite armonios şi decent. Tot lui, îi spusese că ea înţelegea de ce Mika-Lé lucrează numai în negru: avea în tot eul ei ceva decolorat. Dar odată cu prima mişcare spre uşă, plecase şi ea cu dogul fidel, fără a mai preveni pe Nory, care o ajunsese pe scară. Tot acolo venise şi proprietarul câinelui, să şi-l întoarcă din drumul simplu al instinctelor elective.

Din ziua aceea Mini trecuse pe Greg în rândul indiferenţilor antipatici. Cât despre Mika-Lé conchisese că era din acele fiinţe care, de îndată ce se întrepun, îţi dau termenul exact de apropiere sau deosebire dintre tine şi un altul. Astfel, raporturi care păreau a concorda se dovedesc nepotrivite.

În mic ca şi în mare, era din acele creaturi care servesc să facă proba eliminatorie. Fiinţe „interspaţiale” le-ar fi zis Mini. Asta era scena la care se gândea, văzând pe Greg.

Traversă şi se opri totuşi lângă ei. De aproape, Nory, care de obicei ţipa din principiu şi era agresivă din atitudine, părea azi furioasă cu adevărat. Zgomotul uliţei acoperea rău glasul ei, care răzbătea aerul ca bucăţi de tinichea ruptă.

— Indecent!... Indecent!... O mamă bună, care-şi plimbă copilul! Indecent!

Greg îi da replica cu o răutate pe care Mini nu i-o cunoştea. Masca acelei răutăţi, suprapusă fizionomiei lui dulcegi, îi da o expresie specială.

— O mamă vanitoasă, nu o mamă bună! Fii martoră! spuse lui Mini cu vorba lui mieroasă, dar atâţată de

maliţie. Domnişoara nu-mi dă pas să mă explic... Am făcut un cuvânt de spirit despre echipagiul doamnei Hallipa-Drăgănescu.

— Spirit! Auzi, spirit! răcni Nory. Are trăsură şi îşi plimbă copilul!... Pe cine supără, mă rog?... Slăbeşte-mă cu spiritele!... Copiii lui Mika-Lé umblă pe jos.

Era o aluzie la trecerea lui Mika-Lé pe la Maternitate, iar pluralul venea probabil din faptul că furia făcea pe Nory să vadă multiplu. Greg, dintr-o elipsă îndemânatecă, prinse subiectul, aşa cum îi venea mai bine.

— Domnişoara Mika-Lé umblă pe jos, e drept, ceea ce e o nedreptate. Diferenţa între surori e izbitoare!

Dar Nory era pornită pe scandal:

— Nu cumva ai vreo pretenţie?... Poate dumneata eşti acela care i-ai dat sfatul inteligent să facă ce a făcut... o idee genială... Şi cu consecinţe admirabile...

— Nu am văzut prea de curând pe eleva mea, care e ocupată deocamdată cu Conservatorul.

— Conservatorul!... S-a lăsat de mâzgăleală. A văzut singură ce poate... Talentul fetei era pentru Conservator, nu pentru pictură! Ingenuă!... Se cere... şi rentează. După ultima ei lovitură de teatru, era şi timpul! A rămas pe spinarea tutorilor... Ştii! Ai putea să o adopţi cu forme. Tot n-ai familie şi ai vocaţie!... Unde pui că dintr-o dată te pomeneşti cu fată, ginere şi nepoţi.

Greg, acum ofensat de-a binelea de necumpătarea lui Nory, tăcea veninos. Pe Mini, tonul vulgar şi acru pe care îl luase încăierarea o supără, mai ales că, opriţi la colţ de stradă, erau o adevărată stridenţă în discreţia zilei nebuloase, care, înfăşurată în broboada de ceaţă, nu da drumul în sus vibraţiilor să se risipească, ci grămădea toată discordanţa lor subt tavanul umed şi scund al aburilor de toamnă.

Neînţelegând nimic şi plictisită, Mini se scuză că are timpul prins şi vroi să plece, dar Nory i se agăţă de braţ:

— Mergi la Elena? zise Nory.

— Nu! Nu! se apără Mini. Nu am timp deloc.

— Atunci măcar până la Fundaţie să iau tramvaiul. Să-ţi spun evenimentul cel mare.

În adevăr, Mini ar fi vrut să înţeleagă ceva din scena de-adinioarea.

— Dar doamna Hallipa ce mai face? întrebă foarte oportun.

— Ei da! Doamna Hallipa acum e aici...

— Cum? Nu e la Predeal?

— La Predeal a stat patru-cinci luni pline. I-a mers admirabil. Avea o vilă cu vedere pe valea Temeşului, un rai!... Un doctor extraordinar! M-am gândit mereu la tine. O metodă de tratament! Inedit şi foarte interesant!... Când i-a vorbit Lina întâi de friguri palustre: „Apoi doamna însăşi e o adevărată, lacustră, un teren paludic care trebuie asanat punct cu punct”.

Parcă ai fi fost tu, cu „trupul tău sufletesc”... Să vezi asanarea! O artă întreagă! Cultivarea sistematică a „atenţiei”, îngrijirea „bunei dispoziţii”, exercitarea „voinţei”, supravegherea şi dezvoltarea „aspiraţiunilor” şi reînvierea „cochetăriei”. Somnul, apetitul, gimnastica corporală – *cela va sans dive.*

Când a văzut întâi bolnava, a luat Linei un interogatoriu de inchizitor. Ca la cărturărească, unde te duci decis să nu dai niciun indiciu şi de la prima întrebare spui tot, aşa şi Lina s-a mărturisit pe contul Lenorei. Doctorul a reţinut, îndeosebi, că doamna Hallipa fusese foarte cochetă. Tot aci s-a cam încruntat. Declarase de la început tuturor, în contrazicere cu ceilalţi doctori, că-şi ia răspunderea vindecării. Proasta de Eliza nu spusese nimănui că în ultimul timp Lenora nu mai vrea să se pieptene, să se îmbrace, că lăsa cu greutate chiar pe ceilalţi să o îngrijească.

Asta era un simptom nespus de grav, o direcţie în care trebuia muncit urgent. Pe urmă a cerut Linei să-i indice un loc fără „ţară”, înţelegi tu ce vasăzică asta? Admirabil! Am ţinut minte înadins pentru tine. Un loc „fără ţară”

înseamnă o persoană cu care Lenora să nu fi avut nicio nemulţumire. *Terrain vierge.* Altfel, Lina nu e proastă. A nemerit îndată pe Coca-Aimée. Walter a părut încântat. A scris lui Doru: „Interesul doamnei Hallipa, clienta mea, cere reîntoarcerea provizorie, lângă mama sa, a domnişoarei Coca-Aimée. Luaţi măsurile necesare.”. Scurt!... M-am întâmplat de două-trei ori acolo, în timpul când prepara pe Lenora pentru sosirea fetei. Interesant de tot!

„Şi cum obicinuiai, doamnă, să te piepteni pe când era acasă domnişoara Coca-Aimée? La fel ca acum? Deoarece fetiţa a manifestat cu atâta insistenţă dorinţa să te vadă, probabil că, alături de dragostea ei, păstrează în minte o icoană fidelă a celei mai delicioase dintre mame! În locul dumitale aş relua coafura de atunci. Meseria de idol cere sacrificiu!”

Ce zici? Mai puţin banal decât să prescrii bromură sau limonada Roger... Are nişte ochi cenuşii dar tăioşi şi strălucitori ca oţelul! „Ah! Ce nostimă eşti! Ce frumoasă eşti!” era refrenul obicinuit cu care întâmpina pe Lenora. Într-o zi o fixa, o fixa. Nu înţelegea ce vrea. „De ce te uiţi aşa la mine?”

„Nimic absolut!... Poate nu te simţi aşa bine azi! Cam palidă! Sau rochia... cine ştie! Nu e aşa, domnişoară?” – către mine.

Aşa, treptat, îi ridica conştiinţa personalităţei ei fizice şi morale.

„Atâta timp cât nu e cochetă, cel puţin cât înainte, nu e restabilită”, ne spunea. Mai tot timpul vizitei – o jumătate de oră – flirta cu Lenora şi cu sora de caritate, pentru emulaţie... Uneori însă, Lenorei nu-i vorbea deloc. Îmi vorbea numai mie, de exemplu. Eu veneam de la Braşov mai des, pentru Walter. Lenora, neglijată, se plictisea, se enerva.

„Nu ştiu ce să fie, dar azi e aici ceva monoton, care te indispune. Mergem să ne plimbăm, domnişoară? Poate că e culoarea rochiei doamnei Hallipa?... Ţii mult la rochia

asta, doamnă?”

Lenora, a doua zi, zdruncina telefonul comandând „modele”. Îţi dai seama de „cultivarea aspiraţiunilor”?...

„Ce să fac! spunea râzând doctorul. Dacă îmi spuneaţi că în viaţa ei doamna s-a interesat de altceva, lucram în altă direcţie. Aşa că suntem nevoiţi să fim frivoli!...”

„Dozarea emoţiilor!”... Să vezi, Mini, dozarea emoţiilor! Se apropie sosirea lui Coca-Aimée: „Doamnă, vă sfătuiesc să nu vă emoţionaţi prea mult când o sosi fetiţa. Emoţia strică tenul, dar nici să nu vă conţineţi cu totul o turburare foarte firească. Nimic mai fermecător ca două femei frumoase cuprinse de o delicioasă emoţiune! Regret că nu sunt de faţă!”

Lenora tocmai în ajun se arătase foarte deprimată şi apatică, după raportul sorei... Să vezi efectul sugestiei! Scena dintre ele s-a petrecut tocmai după indicaţia doctorului. Un regizor de teatru, nu altceva... În scurt timp, Lenora oxigenată, ondulată, fardată, cu modele *chic* de la Regine, alese de doctor, se plimba cu Coca-Aimée prin Predeal, ca o viligiaturistă oarecare. Ca probă e cât de bine a suportat buclucul din urmă! Tocmai asta vreau să-ţi povestesc şi m-am antrenat cu Walter şi minunile lui! E aşa de amuzant, că te-ai îmbolnăvi înadins ca să-ţi aplice „terapeutica lui morală”, cum zice el. Mofturile pe care le spui şi tu, leit-poleit, dar cu schepsis!

— Fireşte, dacă e Walter! zise Mini, jumătate în glumă, jumătate cu invidie.

— Să vezi! Am ajuns la marele eveniment! Pe când totul mergea bine, veneau din când în când şi vizite, cu voia doctorului... Într-o zi – eu nu eram de faţă, mi-a spus Lina – într-o zi erau adunaţi la Lenora: Doru, Lina, Eliza şi sora. Coca-Aimée plecase cu autoul la noi, la Braşov. Eliza a întrebat pe Lenora dacă ar vrea să vadă pe tatăl ei. Moşu Hallipa se şi anunţă, faimosul unchi, şi intră... Ghiceşte! Ghiceşte cu cine intră de mână! Imposibil! Cu Mika-Lé, înţelegi! la Lenora convalescentă... Să o apuce

furii... să moară?... Nimic din toate astea!... Cred că norocul – ca să zic aşa – a fost că tocmai atunci s-a auzit semnalul de la automobilul lui Walter. Sora s-a dus la fereastră şi a anunţat că doctorul s-a oprit întâi la alt client; aşa că scena s-a desfăşurat sub presiunea vizitei lui iminente.

Mika-Lé s-a aruncat la picioarele Lenorei, cerând iertare şi... parale. Aflase, se vede, de desfacerea averei Hallipa.

Doru, vânăt şi neştiind ce să facă, spăimântat de ce se poate întâmpla, s-a repezit spre lăcustă. Lenora l-a oprit:

„Foarte bine face că mi se adresează *mie* – a spus – fiindcă eu *singură* sunt în drept să mă ocup de ea...” Şi a făcut mărturisirea secretului naşterei lui Mika-Lé... Cu ce termeni... nu ştiu... „Foarte calm şi foarte clar”, spune Lina, care nu-şi vine în fire. Şi cum toţi împrejur erau înlemniţi şi îşi pierduseră piuitul, Lenora, cea mai cu sânge rece, a sfătuit pe Mika-Lé, cum era fiica unei mame fără avere, să muncească mai mult încă decât până atunci, ca să se susţie singură.

...Ştii că Lenora când spune câte o enormitate, nu face dinadins: „să muncească mai mult ca până acum...”. Cum Doru nu ar fi ştiut o mie de ani – după ieşirea perplexă a lui Mika-Lé cu unchiul – ce are de făcut, Lenora i-a uşurat lui bărbatu-su situaţia, indicându-i:

„Regret că a venit împrejurarea să trebuiască să ne despărţim”, i-a spus. Şi, declarându-se ostenită, s-a retras cu sora dincolo.

Doru a plecat buimăcit şi de atunci nu s-a mai întors. „Stă nedumerit, spune Lina. A rămas şi fără nevastă şi fără fată. A auzit şi i se pare că n-a auzit bine... L-a dat tot pe el afară, şi parcă n-a înţeles bine.”

Eu nu l-am mai văzut de mult... A ajuns – cum zicea bine Elena – să se mire el singur: „Cine sunt? Ce fac? Unde mă duc?”

Şi Nory râse cu poftă, ca de ceva foarte vesel.

— Şi doamna Hallipa – acum e aici... acasă? întrebă Mini.

— Bine faci tu că eziţi! N-are casă!... Dar n-a rămas ea pe drumuri. Femeia asta, cum zice Lina, merge progresând. Tot ea a dat-o gata pe Mika-Lé, dar ce naşte din pisică... Acum e aici, la sanatoriul lui Walter. O rezidentă – princiară!... Un parc!... Ce era grădina de la Prundeni!... E nostimă şi a făcut siluetă, a luat fason de Bucureşti! Eu mă duc uneori s-o văd! Pentru doctor, înţelegi!... Coca-Aimée e o păpuşă adevărată... Fusese şi Lina pe acolo chiar înaintea mea... ca medic. Lenora era culcată cu o uşoară indispoziţie. Era o vizită specială. Cred că îi luase sânge... O cunosc eu pe Lina. E ca lipitoarea. Când bea sânge, se umflă.

Şi Nory trecu peste incident, povestind că acum Mika-Lé umblă cu alte şantaje: Drăgănescu s-a trezit cu Adolful în chip de advocat ca să-l previe că, legal, Mika-Lé e fiică legitimă şi deci are drepturi...

— Advocaţi destui! Ai văzut ce i-am făcut lui Greg!...

. . . . . .

Mini rămase ameţită de vorbăria stacată, zgomotoasă, încâlcită a lui Nory. Atâta era precis, că Lenora dezvăluise „taina Castelului” – nu într-un acces de mânie, ci în plină conştiinţă. Spontan, e drept, dar cu o logică calculată parcă. Pentru asta avusese, fără îndoială, un motiv! Care?... Era ultima ei legătură cu trecutul, pe care o rupsese. Prin scena asta liminară lichidase romanul căsniciei ei. Cu care scop? O ajutaseră, e drept, şi împrejurările. Destinul îşi avea partea lui de fatalitate.

Acum vindecarea Lenorei părea lui Mini ceva tot atât de firesc, cât de imposibilă îi părea mai deunăzi. Aceea ce o uimea era câtă anevoinţă, câtă trudă, cât zbucium pune o fiinţă ca să se poată rupe din rădăcinile pe care le-a prins, ca să poată libera existenţa ei din ţarcul unde şi-a îngrădit-o, ca să treacă de la un strat de viaţă la altul.

Lenora din Mizil făcea în tărâmul existenţei salturi mari.

Împrejurările trecând peste trupul ei senzual şi simplist nu o doborau. Era totuşi cât pe-aci să fie învinsă, crezuse că înstărirea ei moşierească e stadiul suprem şi îşi cheltuise pentru ea toată seva; dar suflase vânt străin, şi timpul nou, cinic, o sfidase cu ochii perverşi pe care ea îi zugrăvise cu italianul, lui Mika-Lé. Simţind primejdia, azvârlise pe Mika-Lé, pe Doru, se descurcase din robia Prundenilor, dar rămăsese părăginită, era pe un punct mort. Şi iată că, aproape să dispară, se refăcuse. Vitalitatea ei enormă găsise noi resurse. Cât drum parcurs numai acum, în urmă, de la starea aceea de părăsire de sine, desuetudinea ei, până la „reeducarea aspiraţiunilor” în sanatoriul Walter!

Despre întorsătura neprevăzută a boalei, despre metodele vindecării, îi veni în minte lui Mini un proverb românesc, care se potrivea foarte bine faptelor, dar pe care nu şi-i spunea ei singure, fiindcă suna echivoc. În cazul Lenorei se putea zice: „Mari sunt minunile tale, Natură, spre sfârşiturile tale!”. O aptitudine aşa de pronunţată pentru eternul omenesc! Se ştiuse adapta încă o dată noilor modele. „Bravo, Lenora!” cum zicea Nory.

. . . . . .
. . . . . .

Aşadar, soţii Hallipa divorţau! Primi foarte lesne faptul împlinit! Era totuşi o veste care putea uimi. Căsnicia lor părea indisolubilă. Ipoteza acelei despărţiri simple, legale, nu ţi-ar fi venit în minte, nici chiar acum în urmă, când Lenora, pentru crime imponderabile, repudiase pe bărbatul ei şi îl dăruise altcuiva! Chinul lor părea etern, aşa cum altădată amorul lor etern, şi acum, privind un *abat-jour* oranj uriaş, într-o vitrină, Mini îşi nota în minte, cu simplicitate, acest fapt divers proaspăt, pe care oraşul îl absorbea în uzina lui de descompunere: „Hallipii

divorţează!”.

Mini intră la Ateneu. Era o staţie de odihnă. Sala cea mare de intrare, cu clarobscurul ei perpetuu, cu acea răcoare de galerie subterană parcă, îi plăcea, *hall*-ul pustiu da o impresie de vastitate şi aula străjuită circular de statui mari adăpostea un parc sacru de marmore şi bronzuri. Mini nu se oprea, îi plăcea să treacă printre ele, ca printr-un locaş familiar.

Scările se desfăşurau majestuoase, cu autenticitatea marmorei şi se opreau în marginea coridoarelor banale, care deserveau sălile lăturalnice de expoziţie. Săli burgheze, cu vederea deschisă spre oraş. Pinacoteca se ascundea ermetică după pilaştri, dosnică ca un mizantrop.

Mini intră la întâmplare. Tocmai constata cu jale prezenţa unei aceleiaşi acuarele litografice, reprodusă în sute de variante, când fu salutată de însuşi doctorul Rim, plin de graţie.

Ce căutau acolo? se întrebară reciproc.

Căutau ceea ce lipsea deocamdată: pictură bună.

Rim îşi reaminti că nu a văzut pe Mini de mult, şi că în timpul acesta a intrat în posesia unor tezaure: desenuri ale Mariei Başkirtscheff. Fără voie, Mini se uită la ceas. Ştia că Rim pe subiectul Mariei Başkirtscheff era foarte locvace. Era marele lui amor ideal – cum spunea – lăsând loc deschis altor categorii. Îi respecta pasiunea, nu o împărtăşea însă. Dar Rim vroia să o convingă, ceea ce era mai greu.

Maria lăsase înapoia ei energiile ei încă active. Acele unde ale voinţei trimise în spaţiu îi supravieţuiau. Mini întrebase pe Rim dacă nu crede că pe filele manuscrise ale Mariei vor fi stat bacili ai tuberculozei, care ar fi putut contamina lectorul.

Rim nu tăgăduia ipoteza, plauzibilă medical... Atunci Mini căutase să-i spună că funcţiile simţirei, superioare tuturor, au şi ele *emanaţiuni,* că voinţa puternică a Mariei

era un organ care trebuie să fi cheltuit enorm din acea substanţă şi să fi depus mult din acele emanaţiuni, mai ales pe acele file unde sta viaţa ei sufletească intimă... că acele file deci erau pline de exfolierile voinţei, ambiţiei ei... exfolieri microbiene şi contagioase.

Maria propagase direct, prin contaminare materială, sufletească, orgoliul ei... Şi invers, deoarece acea contaminare era dovedită, existenţa *substanţei* spirituale-materiale era sigură.

— Îţi închipuieşti, doctore, îi spunea, când va fi odată o societate de profilaxie a orgoliului... Îi voi da numele Mariei şi dacă mă vei ajuta frumos în cercetările mele, te voi decora cu o floare violetă de butonieră, când voi strânge fonduri...

— Numele dumitale! Numele dumitale îl punem! replica Rim, pe care floarea de butonieră îl captiva cu totul.

Totuşi conştiinţa savantului îl stăvilea oarecât. Nu o contrazicea, dar ofta amabil. Materializarea sufletului! Admirabil! Colosal, dar problematic! Se despărţeau astfel, fără de progrese mari în convingerile lor reciproce.

Mini îşi punea atunci ei însăşi întrebarea, pentru a se clarifica. Nici ea nu despărţea sufletul de trup, cum nu despărţea pânza aceea de paienjen a aparatului nervos de carne şi de muşchi. Credea totuşi într-un alt trup, separat, sufletesc. Ce fel?... În jurul acelor fire tentaculare ale nervilor funcţia lor crea o substanţă, încă impalpabilă, dar care se va dovedi. Acea substanţă, emanată de sensibilitate, lua forme felurite la feluritele fiinţe şi compunea astfel un organism.

Mini promise lui Rim că va veni să vadă faimoasele desene şi se informă de Lina.

— Cu ale ei! răspunse.

Îl lăsă să viziteze metodic sălile în şir. Mini fugi spre *Maison d'Art.* Acolo, întreaga dispoziţie a apartamentului încadra artistic expoziţiile şi toată atmosfera era estetică.

Prefera anume una din săli, pentru condiţiile ei de spaţiu şi lumină şi pentru canapeaua circulară care

permitea o mişcare de rotaţie leneşe în jurul orizontului tapetat de tablouri. O prefera, mai ales pentru că avea un număr oarecare de tablouri vechi, achiziţii proprii, care locuiau pereţii permanent, ca nişte gazde statornice, oferind ospitalitate indulgentă carnavalului mobil al expoziţiilor lor.

Când expoziţia nouă era valoroasă, ele intrau în umbră, se stingeau în faţa vieţi vii a celorlalte; dar când era inferioară, ieşeau în evidenţă, consolatoare. Nu cunoşteau farmecul spontan al opiniei critice, nici lupta, nici victoria, în schimb orice veleitate de revoltă, orice amărăciune era ucisă în ele. Răspundeau la tot, cu acel: „nimic nu mă mai doare” al postumului. Pocăindu-şi defectele prin desuetudine, calităţile lor, desprinse de patimi, se ofereau senine.

...Era acolo un reflex de foc pe uliţi strâmte italiene, cu o lumină roşie umbroasă peste casele brune şi pe pavelele ce păreau umblate.

...O familie de burghezi flamanzi, rigidă şi cinstită, în haine de atlazuri scumpe, cu horbote de muzeu... Mai dincolo, fructe clasicizate, cu pieliţa transparentă, din culori netede, străvezie, care, alături de pasta cărnoasă a noutăţilor, păreau îmbălsămate în ceară... Era, în fine, o pânză mare pe care Mini o avea dragă. O femeie cu rochie de satin albă şi cu o pană fabuloasă la pălăria neagră, având alături o ciută strânsă graţios şi sperios în faldurile adânci ale fustei mătăsoase.

...Şi mai erau azi, într-un colţ, un domn şi o doamnă drept orice vizitatori... O pereche după toate aparenţele... şi când Mini se uită mai bine... o pereche deloc banală: Doru Hallipa şi doamna Eliza.

Cu faţa spre unul din pereţi, nu se ocupau de pictură. Hallipa tăcea cu un aer absent dar absorbit de o lucrare interioară, care-i concentra toate energiile şi din care se evidenţia un fel de violenţă concentrată a atitudinei.

Doamna Eliza, alături, ciripea pe un ton minor,

ascultând vocile interioare ale tovarăşului ei mai mult decât răspunsurile lui rare şi nervoase.

Mini era contrariată. Nu-i plăcea să fie cea de a treia. Preţuia pe cel de al treilea, în genere; recunoştea că cifra celui de al treilea ocupă un loc important în componentele numeroase ale amorului, dar credea că e un rol pentru care trebuie să fii născut. Sunt oameni într-adevăr delicioşi în acest număr fatidic şi complimentar, al căror glas îmbină pe al celor doi într-un ison prielnic, oameni cari pot trăi lângă alţii fără a-i stânjeni cu existenţa lor, accentuând plăcut la ceilalţi sentimentul existenţei.

Lui Mini talentul ăsta îi lipsea. Şi pe urmă, amorul altora e totdeauna plictisitor. Dacă cel puţin ar fi fost anonimi!... Dar erau prea cunoscuţi. Totuşi, văzuţi aici, în afara decorului de altădată, aveau ceva reînnoit, schimbat, ceva admisibil.

Situaţia lor de pereche era neîndoioasă. Veniseră acolo aşa cum te duci orişiunde, în aceleaşi împrejurări. Ca să câştigi timp, ca să grăbeşti timpul. Iar momentul acelei situaţii era scabros, ar fi zis Nory. Era preziua unor fapte decizive.

Cum nu se puteau ocoli, se recunoscură. Doamna Eliza crezu de cuviinţă să vie spre Mini. Începu a-i vorbi cu volubilitate pentru a face diversiune, dar gingăşiile ei aveau un gest de voluptăţi premergătoare, care făcu pe Mini să simtă acea uşoară repulsie pe care ţi-o dau, expuse la lumină, nevoile fizice ale altora: foamea sau amorul.

Hallipa era monosilabic dar nu din vreo stânjenire din preocupările lui, care nu se legau cu cele trecute, pe care Mini le-ar fi putut răscoli. Erau altele. Prezenţa lui Mini nu-l turbura, cel mult îl deranja. Doamna Eliza se extazia în faţa *Doamnei cu ciuta,* privind întrebător rând pe rând pe Mini şi Hallipa, cu ochi lâncezi, punând rând pe rând mâna dezmierdătoare pe braţul lor.

Alintările doamnei Eliza adânceau pe Hallipa şi mai

mult în tăcerile lui subterane.

— Ce frumos! Ce frumoase sunt lucrurile astea vechi... care nu înseamnă nimic... cum e femeia asta în toaletă de satin decoltată, într-o pădure, cu o ciută lângă ea şi în spatele ei o perdea de catifea.

Hallipa, cu acea brutalitate a bărbatului în curs de posesie, abia deghizată sub tonul convenienţei, o contrazicea:

— Înseamnă mult!... Mult mai mult ca toate fleacurile de acum.

Şi cu un gest nervos peste măsură, făcu circuitul expoziţiei moderne alăturată cadrelor vechi. Buza îi tremura uşor subt fluturarea unui surâs dispreţuitor.

Doamna cu ciuta nu avea, desigur, nicio vină în iritabilitatea lui Hallipa; dar Eliza, ofensată în aprecierile ei artistice, se dezinteresa de Doru şi îşi păstră toată curiozitatea pentru portretul doamnei în alb.

Mini se văzu nevoită să comenteze tabloul: cei vechi, zise, lucrau portretul în două feluri – de caracter sau de simbol. Subt chipul cât mai asemănat al modelului căutau a evidenţia cât mai bine caracterul sufletului lui. Sau, sub trăsăturile lui convenţionale, încercau să exprime o idee, un sens.

— De ce o fi având doamna asta o ciută lângă ea şi de ce o fi căzând o draperie de catifea peste o vedere de pădure? se mira Eliza neobosit.

Hallipa îşi număra unghiile bine lustruite. Doamna Eliza îi şopti ceva într-o franţuzească aproximativă. Răspunse încet că-l doare capul.

Eliza avea probabil oarecare preocupare de convenienţe dar Hallipa părea a nu-şi aminti deloc de ele, cu o privire voalată, în care, hotărât, prezenţa lui Mini nu dezvolta nicio placă a conştiinţei.

Mini se uită curios la el. Îl vedea pentru întâia oară în haine de oraş. Purta un costum *bleumarin* după modă şi ţinea pe mână un pardesiu care părea că-l încurcă. Barba

îi era tăiată mult mai scurt şi foarte îngrijită.

Alături de îmbrăcămintea lui corectă şi chiar de o eleganţă meticuloasă, doamna Eliza contrasta prin neglijenţa neobicinuită a toaletei: un taior negru, cam vechi şi cam boţit, pe trupul ei cam grăscior, care în ziua aceea probabil fără de *soutien* îmboldea ştofa; pe cap avea o pălărie de fetru închis, cu forme indecise. Totul aruncat pe ea în grabă şi fără îngrijire. Părul descreţit de umezeală atârna în jos.

Aceleaşi cauze le produceau efecte contrarii. Era multă expresie în aceste aspecte.

Dar doamna Eliza ţinea mult la misterul *Damei cu ciuta.* Îngăduitoare, Mini afirmă că e un tablou care are şi simbol şi caracter.

Mini se uită spre Hallipa, care fixa panoul. Nu auzise ce spuneau, dar se vede că buna lui creştere îl îndemna să se amestece în vorbă.

— Ce frumos lucru culoarea pe-atunci! zise. Reflexele felurite, prinse în lumina lor adevărată, compun „albul” – un alb fără de alb. Prin acel argintiu sau opalin, sau pe-alocurea un verde irizat reprezintă aşa de bine o rochie albă, subt lumina frunzişului şi la umbra perdelei.

Observaţia lui Hallipa era bună. Avea un glas mai conciliant, probabil ca să readucă în vizuini pe tovarăşa lui mânioasă.

Cu Mini vorbea tot indiferent, liber, ca şi cum nimic din raporturile lor trecute nu-l stânjenea. Ea deduse că în felul lui, moderat, fără agitaţii, Hallipa făcea acum o călătorie mare. Aceea de la acel trecut cunoscut la un prezent care se putea întrevede.

— Mergem! zise.

Eliza se despărţi de Mini cu ceva pretexte peltice. Ieşiră pe uşă amândoi deodată, ceea ce-i făcut să se lovească. Eliza râse, un râs boţit ca şi taiorul. Probabil nu-şi mai făceau multe politeţe şi azi echilibrul lor era oarecum instabil. Erau obosiţi de un drum parcurs prin glodurile simţirilor ascunse şi, şovăielnici, aveau nevoie să-şi lase

simţirile în voie.

Mini aşteptă puţin ca să-i lase să se depărteze, apoi ieşi. Pica acum din promoroacă un abur ud. În dreptul Ateneului, cei doi mergeau înaintea ei. Hallipa cu pasul vânătorului ostenit de goană, care duce la culcuş prada. Eliza agăţată de braţul lui Doru, târând pantofii strâmţi, părea prin igrasie o raţă de baltă, un vânat gâfâind, cald şi bleg.

Amândoi ar fi vroit să ajungă. Ea stând aproape pe loc, refuzând să mai înainteze, cuprinsă de nevoia poposirei, el domolindu-şi graba.

Mini se aştepta să-i vadă dispărând la stânga pe prima stradă. Ştia că într-acolo e locuinţa Elizei. Nu cotiră, dar se uitau jur în jur, parcă nedumeriţi. Îşi aminti atunci că, în palavrele ei, Nory spusese că Eliza a fost evacuată de proprietar şi cauta casă.

Aşadar, nu aveau domiciliul stabil. Mini îi petrecu în căutarea lor, cu un gând bun, pereche totodată gata pentru cuib şi nomadă. Nici că nu îi mai confunda acum cu trecutul. Îi păreau acum doi oameni oarecari în Cetate, la un moment al vieţei, care cerea adăpost, şi umblând rătăcitori pe străzile oraşului cu pasul nesigur, pe când turburarea lor lăuntrică şi-o petreceau în mersul lor pribeag.

Cuprinse cu privirea oraşul, profilat în transparenţa negurii. Îi iubi. Se gândi la ceea ce se cheamă sufletul oraşelor! Era emanarea sufletului colectiv al citadinilor. În aerul acela cuprins între clădiri, trupul sufletesc al fiecăruia îşi depune spuma vie a tuturor simţurilor. Acolo, în atmosfera Cetăţii, erau şi canalele tuturor drenajelor, dar şi plutirea tuturor emanaţiilor sentimentale, care îi dau respiraţia aceea încărcată adesea, alteori plină de ebrietate, sau volatilă ca un lirism.

Acum nu-i mai putea recunoaşte. Se depărtaseră. Păreau laolaltă o pată diformă de umbră mobilă prin umbra oraşului. În blocul acela nedesluşit, era cuprins

vânătorul ameţit de praf de puşcă şi prada cu mirosul cald al cărnei răscolite de alice. Un câine hoinar îşi trecu pe lângă ei umbra scundă.

Icniţi în asudarea lor trudnică de duşmănie şi apropiere, desigur răspândeau în jur acel duh anume pe care, pentru instinctul olfactiv al celorlalte animale, îl va fi având alaiul vânătoarei omeneşti.

Pieriră. Mini se gândea acum la devenirea Hallipilor, la completa lor dezmembrare, la dărâmarea casei lor familiale.

Erau risipiţi în Cetatea vie, subt formă de indivizi separaţi, piese despărţite dintr-un tot descompus, pentru a deveni fiecare un resort iniţial de activitate nouă:

Lenora în sanatoriul ei! Mika-Lé prin dedalurile traiului ei. Elena Drăgănescu în locuinţa ei somptuoasă, dar prea nouă – Hallipa, cel care lucrase pământul şi purtase cizme trainice de lut, acum cernut prin sita oraşului, cutreiera cu picioare de argilă în căutarea casei de închiriat.

Tradiţia era nimicită şi poate totuşi Doru Hallipa, cel ca o epavă, încă mai păstra tradiţia legându-se cu mătuşica Eliza, logodnica de odinioară. Se rupsese de pământ, dar aducea cu el la oraş pe Calliope şi pe Eriste, deoarece nu se înstrăinase de trecut unindu-se cu fata moşului Hallipa. Pentru a doua oară, părinţii strămutaţi erau nemulţumiţi şi pentru a doua oară îşi dau cu dezamăgire consimţământul. Dar nu se poate hotărî felul în care se perpetuă asemănările. Totul e că Doru Hallipa era încă un purtător de sevă sănătoasă, un agent al tradiţiei patriarhale, prefăcut acum de oraş şi de actualitate, dar în care sălăşluia o rezistenţă a formulelor care dispăreau. Era un component chiar în descompunere.

Mini îşi închipui locul viran înainte ca oamenii să fi clădit oraşul; îşi închipui apoi oraşul golit de oameni! Erau inseparabili.

Căută oraşul cu o privire mângâioasă, prin voalul ceţei. Îşi reaminti atunci acelaşi oraş, întreg, în plină funcţie a uzinei lui omeneşti şi pe care totuşi nu-l vezi din pricina

unei anumite cete care nu s-a rupt; ale cărui aspecte nu prind pe plăcile sensibile, ci dau clişee voalate, atunci când nu priveşti printr-un interes viu. Pentru acel care e un locuitor indiferent, care nu şi-a pus acolo mobilul existenţei, realitatea oraşului are încă o membrană învăluitoare şi defensivă; pe când dezvelită, dă acelui care îşi converge spre ea tot sufletul, o ating, o învie.

Mini se opri un minut, întrebându-se dacă vroia să cotească pe aci sau pe dincolo. Nu. Cetatea ei vie nu o clădise un păstor!... Un călător, odată, vroind să caute tovarăşei lui adăpost, făcuse primul cuib. Era popasul iubirei.

Se gândi la oamenii aceia care cutreieră pământul, răzbat printre atâtea locuri şi naţii! Ei n-au ajuns să-şi clădească în ei cetatea statornică a sufletului şi cu cât se risipesc mai mult, cu atât cuprind mai puţin din spaţiu, din timp, din viaţă! Şi Mini clătină capul, plină de milă pentru aceşti exploratori, care n au găsit punctul fix de miră, de unde să îmbrăţişeze totul. Numai de pe un loc pe lume poţi lărgi nemăsurat cucerirea simţirei şi cunoaşterei tale. Ca şi acel punct mic pe pânza filmului, acel centru de lumină, care treptat creşte, se măreşte, se apropie, se desfăşoară, lărgeşte orizontul, cuprinde tot, şi pe tine deodată.

Ochii lui Mini, în ceaţă, îşi deschideau parcă miezul pentru a reflecta şi ocroti în ei acea minune şi buzele le ţinea deschise ca pentru un cuvânt şi le umezea bura ca un suc.

Trebuia să treacă prin grădini. Acolo se petrecea o feerie a negurei. Era miragiul fabulos al gradinei în pânza ceţei, apoi răsfrângerea imaginei străvezii furată de ceaţă în apă. Cerul, limpezit deasupra pâclei joase, se aplecă şi el să se privească răsturnat în valul magic. Realitatea era travestită ochilor de iluzie, şi iluzia îţi amăgea ochii. Un rai aiurit, în care cei doi care se zăreau acolo, o altă pereche, singurii locuitori ai pământului, ai Paradisului,

umblau somnambuli, ţinându-se de mână, uimiţi de idealitatea locului şi simţirilor lor, neştiind dacă ameţeala lor aiureşte în jur grădinile, sau, în adevăr, raiul a primit paşii lor de creaturi înamorate. Miraţi de sufletele lor dumnezeieşti, pe când sufletele lor tulburate îşi descopereau cu mirare făptura trupească.

Jocul transparenţelor îi arăta lui Mini ca pe nişte proiecţii când mai apropiate, când mai şterse. Privind în jur ea gândi ceea ce desigur aceia doi simţeau: că e cea mai frumoasă noapte de pe lume!

Dincolo de grădini, oraşul începea să se desluşească la lumina nopţei, de pe care pâcla se desprindea în făşii leneşe. Mini ajunse în prag. Mai privi o dată înapoi oraşul, aşa cum te întorci după o fiinţă scumpă!

CONCERT DIN MUZICĂ DE BACH

(1927)

Acest roman s-a citit pe măsură ce a fost scris şi a fost lucrat pe măsură ce s-a citit în şedinţele literare ale cercului „Sburătorul” din anul 1925.

I

SE AUZI SONERIA LA UŞA DIN faţă. Ursuză ca de obicei, Sia se întoarse greoi pe scaun spre Lina Rim, care, cu ochelarii pe nas, cârpea pledul agăţat cine ştie cum.

— Tanti!... Sună! zise leneş Sia.

Lina, care băga în ac, nu răspunse îndată. Sia se uită la profesor. Doctorul Rim, nemişcat pe fotoliul de la birou, nu spuse nimic, surâse numai gardianei, cu intenţia de a fi graţios şi, fireşte, mai slut când surâdea.

Rim aştepta cu nerăbdare să i se întoarcă pledul pe picioare. Nu era frig în miez de septembrie – poate chiar se făcuse un foc prematur în soba de porţelan nouă şi majestoasă – nu-l durea pentru moment nimic, dar lua precauţiuni. Era un biet bolnav care avea nevoie de cele mai mari îngrijiri, care avea o infirmieră înadins pentru el, care îşi întreţinea sănătatea şi egoismul din ideea că l-a durut cândva, că poate îl va mai durea, şi între aceste două planuri ale suferinţii, se menţinea într-un confort plăcut. Această beatitudine nu era contrariată de sonerie. Intervenirea unei vizite, ca distracţie suplimentară, nu-l supăra.

Sia, în schimb, se gândi, că o să vie ea şi ziua când n-o să mai sune unii şi alţii la orice moment, că o să vie ea ziua când n-o să mai ceară la orice lucru voia cucoanei Lina. Cu gândurile astea frumoase, repetă mai aspru:

— Tanti, sună!

În adevăr, se auzise a doua oară, timidă, tremurătoare,

soneria.

— Deschide, fată, deschide! Ce laşi să aştepte! zise Lina tihnit.

La uşă era Mini, care plecase de acasă nedumerită bine asupra adresei celei noi a prietenilor Rim şi căutase puţin până să descopere tăbliţa strălucitoare a Linei: „Dr. Lina Rim – Mamoş”. Mini atinsese cu precauţiuni portiţa grilajului vopsit proaspăt şi urcase scara necunoscută cu acea emoţie pe care o poate da o scară urcată pentru întâia oară. Se oprise în faţa uşei mari cu geamuri galbene, creţe ca o foaie de celuloid gofrat, şi care nu-i plăceau, apoi sunase cu acea sfiiciune pe care o ai în faţa unei uşi cu geamuri galbene, îndărătul căreia se găsesc oameni abia strămutaţi. Aştepta acum cu o uşoară spaimă ce vibra în ea ca şi soneria. Dar doctorul Rim nu cunoştea vibraţiile decât la vioară. Doctoriţa Lina, bondoaca lui soţie, era afonă şi Sia, infirmiera, era un bloc impermeabil, care slujea de adăpost unor gânduri puţine, dosnice, încăpăţânate. Negreşit că nu sunt indiferente raporturile unui vizitator cu o casă neîncercată încă; nici raporturile dintre un domiciliu şi locatarii lui noi, mai ales când e chiar vorba de o casă proprie, unde şi locuinţa şi locatarii îşi dezvoltă reciproc toate defectele posesiei.

Agitaţia lui Mini nu se linişti când se găsi în faţa unei necunoscute ursuze, cu un şorţ mare, alb, de şcoală sau de spital, şi care o întrebă fără bunăvoinţă:

— Ce poftiţi?

Noroc că buna Lina, precedată de un mosor mare ce se rostogolea, sosea, mai astmatică ca totdeauna şi, ca totdeauna, primitoare:

— Dumneaei... nu ştie... Tu, Mini! Ce plăcere!... E nouă în casă... Îmi ajută să îngrijesc de Rim... N-ai idee ce rău a fost bolnav!... Ce bine îmi pare că te văd!... E nepoata mea, adăogă abia la urmă, şi poate numai fiindcă nepoata luase un aer dârz.

„Ce fel de nepoată!” gândi Mini, nu încă îndestul de liniştită. Intră apoi în primul vestibul, perfect ordonat ca

vestiar. Antreul ocazional, mobilat din nou, strălucea de curăţenie. Uşi înalte, uleiate cu roz şi cu dungi aurii supărătoare, stau închise, afară de aceea a biroului unde intrară.

În birou erau mobilele cunoscute de Mini, dar înstrăinate şi ele de planul schimbat al camerei noi. Rim, la prima vedere, păru lui Mini acelaşi, din fericire pentru adaptarea ei şi din nefericire pentru eventualul lor portretist.

După exclamările primului moment ale omului amabil, Mini nu ştiu unde să se aşeze, moment muzical ce se poate însemna cu semnul suspensiunii. Lina târî mai aproape de al ei fotoliul pe care un moment înainte stase Sia. Fără să ştie amănuntul, Mini se uită fricos spre infirmieră. Cu cel mai candid aer, pe care îl putea lua figura ei placidă, Sia sta acum în picioare, rezemată de zid, la spatele fotoliului lui Rim. Ca să stabilească legătura, doctorul zise graţios:

— L'Ange gardien!

Cum străina nu-i plăcea, Mini adoptă numai o jumătate din calificativ: „Nu pleacă gardista asta!" îşi zise. Sia, făcând tocmai o mişcare mai vioaie ca de obicei, care cutremură scaunul lui Rim, şi cerând voie profesorului: – Pot lipsi puţin? – ieşi grăbită cu ochii pe fereastră. Mini se uită maşinal prin geam şi văzu pe trotuarul din faţă un tânăr cu pălărie de paie, care se înălţa în vârful picioarelor.

„A!" îşi zise. Apoi, cu o mică sforţare de memorie, recunoscu pe vărul Lică, pe Lică Trubadurul. Încetă de a mai înţelege. Pricepu numai o uşoară fluierătură şi distinse că Lică făcea semne cu ochii, sfărâmându-şi degetele în formă de castaniete. Lică era acelaşi şi semnalele lui erau neîndoios pentru infirmieră. Mini se uită lung la Lina, apoi întoarse o privire de profil spre Rim, care surâdea satisfăcut – surâs palid întins pe buze pârlite. Lina ridică de jos mosorul impenitent, roşie-

vânătă, şi explică foarte inexplicit:

— E Lică!

Era Lică fără de greş! Acum trecea sprinten strada, aruncând ochii împrejur. Se auzi apoi lângă zid un murmur vag de voci, şi pe urmă nimic.

Mai protocolar, doctorul Rim făcu prezintările în lipsă:

— Domnişoara Sia Petrescu – zise, mângâind cuvintele – nepoata noastră!... Fiica unică a simpaticului văr Lică!

Mini rămase uimită. Cunoscuse pe acel Lică, totodată umil şi obraznic, în formă de rudă inferioară. Un Lică pe care îl zăreai dispărând discret pe după vreo uşă şi care ţinea în salon ghetele aliniate şi sucea pălăria moale în mâini, când se afla în prezenţa severă a doctorului Rim. Era, totuşi, după toate datele, acelaşi Lică, căruia Rim îi dăruia acum epitetul de simpatic.

Negreşit Lică nu era deloc antipatic, dar schimbările apăreau mari pe la prietenii Rim. Mini nu comentă deloc acele noutăţi, tocmai fiindcă era prea mult mirată de ele. Lică Trubadurul, tatăl acelei fete greoaie!... Lică avea un copil!... Acel băieţandru care fluiera a *rendez-vous,* făcea, aşadar, o vizită paternă. Erau noţiuni neacceptabile, chiar dacă nu se puteau contesta. Rim începu a-şi povesti amănunţit suferinţele trecute, apoi puse lui Mini întrebări asupra petrecerii ei de vacanţă. Mini îl felicită pentru casă, şi se interesă de prietenii lor comuni, ca şi cum ar fi cerut acelora concurs pentru a regăsi intimitatea.

— Duduia Nory, apriga noastră feministă, s-a făcut de un timp tare preţioasă! spuse doctorul.

— Are şi ea necazuri! o scuză Lina. Ştii, Mini, cât iubeşte Nory pe sora ei a mare. Dia e cam suferindă şi, când e vorba de ea, Nory lasă tot deoparte. Ba chiar îşi neglijează dispensăriul. I-am trimis nişte dolofani de copii, trecuţi prin mâinile mele, şi aud că s-au perpelit acolo, la dumnealor. Am să mă cert zdravăn cu ea... Bieţii mititeii mamei!

Doctorul Rim sughiţă un râs indulgent. Lui Mini, care nu-l mai auzise parcă râzând alteori, râsul i se păru

straniu.

— Lina e o cloşcă! zise Rim, îngăduitor pentru întâia oară cu slăbiciunile bunei Lina. O cloşcă! Strânge sub aripi toţi puii altora... Cum, de exemplu, şi pe domnişoara Sia.

Reamintirea fetei ursuze rupse iar lui Mini firul bunei înţelegeri. Şi de ce oare Rim o tot chema cu gura plină: „domnişoara!”.

— Cât despre Drăgăneşti – trecu Lina mai departe – sunt veşnic ocupaţi cu îmbunătăţiri la ţară, la oraş, cu fabricile lor! Elena e cu inovaţiile. Drăgănescu singur nu ar fi cutezat aşa întreprinderi mari şi curajoase... Şi toate le reuşesc... îi văd rar: ei sunt mereu pe drumuri sau primesc lume multă... şi eu nu sunt bună de aşa ceva.

Mini îşi aminti de Elena, fata calmă cu părul negru dat în sus, apoi de stăpâna de casă, cu frumuseţea mai accentuată, ca şi caracterul.

Acum Rim părea, deodată, mai puţin vesel. Poate obosise. Era un convalescent, deşi lui Mini i se părea perfect sănătos.

— Nu vrei să te aşez pe *chaise-longue?*

Profesorul făcu un gest de refuz.

— Atunci, când s-o întoarce Sia!... Mă duc să arăt lui Mini casa... Nu ţi-e urât singur? încercă Lina.

— Nu purta grija mea!... Doamnă Mini, să-ţi dai părerea sincer!...

Hotărât, lui Rim îi folosise boala. Era cu mult mai conciliant. Dar nu mai era bolnav.

Lina porni; ghemuită cum era, bucuroasă să-şi arate palatul. Se mai îngrăşase încă şi gâtul scurt avea două cute mari de carne.

Mini admiră un salonaş zugrăvit şi decorat cam convenţional, cu mobile cam presărate dar frumoase, cumpărate se vede de la o casă bună, dar fără adaosul nici unui obiect mai personal. Odăile de culcare, acum separate, erau de o parte şi de alta a camerei de baie.

Cabinetul de consultaţie, foarte spaţios, era prevăzut cu tot confortul. Se opriră aci mai mult. Cristalul meselor şi dulapurilor, uneltele variate străluceau; erau acolo canapele felurite cu resorturi complicate. Lina manevră una din ele, care se înălţă şi se întinse tocmai ca masa operatorie. Mini avu o mişcare de spaimă în faţa acestui laboratoriu al celor mai intime dureri. Lina, dimpotrivă, se guşă de mândrie:

— Asta plăteşte tot necazul meu! Mai toată clientela vine acum aici. Nu mai am nevoie să alerg atât.

Vorbea de acele suferinţi cu mulţumire. Mini admiră luxul şi ordinea.

— Fac şi analize prime şi prime clişee radiologice. Am şi o mică farmacie. Am vărsat aci 600.000, dar nu-mi pare rău. Clientela parcă s-a înmulţit odată cu instalaţia mea. Cam puţine sunt femeile cari nu trec pe la noi! Mă temeam ca mutarea să nu le risipească. Aş! Când ai nevoie!... Mai ales astfel de nevoi!...

— Mai fericite, totuşi, cele care nu trec pe la tine, râse Mini, cu frica şi curajul unei sănătăţi perfecte.

Pe o scurtă cotitură a casei, mai era o cameră unde Mini recunoscu mobilierul iatacului prim.

— De musafiri!... – explică Lina. Dar acum stă Sia. Aşadar, locuia chiar la ei!... Apoi venea bucătăria, micuţă dar cu acea strălucire de laboratoriu nou-nouţ. Lina cumpărase bateria cratiţelor de aluminiu cu aceeaşi îngrijire ca forcepsele.

— Baba mea nu se poate deprinde. Cere mereu cuptor de cărămidă şi hrubă boltită. Răcitorul şi cămara în perete sunt duşmanii ei. Se cam înfurcă cu fata asta cam îndrăcită. Mă fac că nu bag de seamă... Am nevoie de ea. Mi-ar mai trebui chiar o ajutoare. Casa nouă cere întreţinere... M-am dat gata muncind... Mă scol la 5 ca să pot pleca la 8 la spital şi după dejun nu mă aşez jos până la consultaţii... Acum, pe seară, doar niţel...

Mini deschise gura să întrebe dacă nu o ajută nepoata, dar Lina o preveni:

— Bine cel puţin că grija doctorului o are Sia!

— Îi rămâne, cred, timp. Doctorul pare destul de bine! opină Mini.

— Acuma da, e mai bine. Dar ce accese de gută a avut! Nu mai era de trăit! De-o săptămână parcă i-a luat cu mâna. Norocul Siei! Are mai puţin de lucru.

— E de mult nepoata la voi?

— Numai de vreo cincisprezece zile.

Se opriră în salonaş. Mini se aşeză pe o margine de canapea, fără să-şi găsească bine locul. Lina trase un scaun de fantezie, mult prea fragil pentru ea, şi păru dispusă la confidenţe, dar intimitatea lipsea încă.

— Aşa cum vezi casa asta, mi-a scos sufletul şi m-a sărăcit. A fost ideea lui Rim, care vrea cu orice preţ să fie proprietar. Eu una aveam groază de mutare. Fireşte că nu ne-am bătut capul cu planuri şi meşteri. Ne-a vândut-o un arhitect, care o făcuse pentru el şi i-a părut prea mică. Opt sute de mii de roşu, şi nici nu mai spui cât, până s-o termine. Tot ce am agonisit o viaţă, plus o moştenire a lui Rim şi datorii cât vrei! Drăgănescu ne-a înlesnit bani cu dobânzi cuviincioase.

— Şi casa... a cui e?

— Pe numele amândoura indiviz... şi poliţele tot aşa! râse Lina. Nu mai e primejdie să ne despărţim acum, la bătrâneţe. Rim s-a făcut mai de înţeles... N-ai idee!... N-aş fi crezut niciodată să primească aşa de lesne pe Sia...

Şi Lina, după afirmaţia asta, se opri brusc ca şi cum se împiedicase de un obstacol.

— Nu te-am auzit niciodată vorbind de fata asta!

— Da!... N-o prea vedeam... Era pe la Mogoşoaia, pe-acolo!... E fata lui Lică, cum ţi-am spus... De mult mă ruga el să-i găsesc un loc. Era greu, fiindcă e cam stângace... Ştiu eu ce învaţă ele acolo, pe la şcoala lor?... Sau aşa e felul ei!... Tot lui Lică i-a venit ideea să o iau pentru Rim. S-a gândit bietul băiat şi la mine... Mă oboseam prea mult... Dar Rim!... Rim a fost cuminte şi a primit. Are pe

cineva lângă el când lipsesc... Când e vorba de îngrijiri mai serioase, tot eu duc, firește, greul... Dar e mai bine acum, mult mai bine!

— Așa de bine, încât eu credeam că-și reia ocupațiile. Se deschide facultatea!

— Nu-i pomeni de asta. Tocmai a cerut un concediu de boală de trei luni și a pus locțiitor. Vrea să lucreze... Are o carte...

— Totuși, chiar în concediu s-ar putea scula, ar putea ieși. I-ar folosi. Se anemiază stând permanent pe un scaun de bolnav!

— Lasă!... Lasă!... E bine așa! E mulțumit! Lasă-l cum vrea el. Nu-i spune nimic!

Caracterul urâcios al doctorului Rim putea scuza oricât acel egoism al bunei Lina, care, în dauna preceptelor sanitare, vrea liniște. Acel Rim însă, ce se complăcea în rolul de bolnav, părea ciudat. Mini credea că recunoaște la el simptomele „bolnavului închipuit”, ce se amăgește și pe sine și pe alții. Își prelungea parcă boala cu un supliment de pseudoîngrijiri și cu o infirmieră nefolositoare.

Mini credea că această manie de pacient nu trebuie întreținută de cei din jur! I se părea că e acolo un caz de conștiință! Cine știe la ce forme supărătoare ajunge Rim, făcând pe bolnavul cu dinadinsul! Totuși, nu ar fi cutezat să insiste pentru a nu turbura liniștea Linei.

Era numai o impresie, e drept, pe când mulțumirea bunei Lina era un fapt. Cum putea alarma pe Lina pe motivul subtil, nesigur, al unei boli imaginare, care poate era numai o imaginație a ei! Se auzi parcă scârțâind poarta.

— Se întoarce Sia, zise Lina.

— Plec și eu! declară Mini și trecu din nou în birou, unde Rim, tot singur, fără să doarmă, ținea ochii strânși, ca cineva care vrea să consume un timp inutil.

Nu păru a le remarca întoarcerea.

— Se întoarce Sia! Ce vorbă lungă și fata asta! zise Lina

cu intenţie de mustrare.

— Nu-i spune nimic! Copila a stat cu tatăl ei! Numai optsprezece ani!

O nespusă indulgenţă către acele sentimente filiale unse glasul de obicei strepezit al doctorului.

Fu un moment de pauză, în care probabil ar fi trebuit să intre Sia, pentru că Linei i se păruse că vine; ar fi trebuit să intre, pentru că Lina ar fi dorit să audă Sia şi mustrarea ei şi bunăvoinţa lui Rim; sau pentru că vorbele schimbate acolo păreau a-i fi făcut loc să intre; pentru că bolnavul îşi alimentase şi răbdarea şi indulgenţa din nădejdea acelei întoarceri, pentru că absenţa ei durase destul, dacă nu prea mult. Dar nu veni şi minutul rămase suspendat...

— Şi dacă vezi pe Nory – repetă Lina fără legătură – spune-i că sunt supărată. Am să mă răfuiesc cu ea. Nu-mi îngrijeşte copiii!

— Sugacii! Sugacii noştri! supse silabele Rim.

Hotărât, era foarte conciliant. Cum putea fi mai bine ca aşa?

În fund, undeva, o uşă nouă se trânti masiv. Era prilejul ca Mini să plece. Dete mâna cam în grabă profesorului şi ieşi urmată de Lina. Tot grăbită, greşi uşile. Era încă neorientată în domiciliul nou al Rimilor şi câtă diferenţă de trecut, când Lina nu o lăsa să plece! O întorcea de trei ori de la uşă şi ea rămânea bucuros. Mini primea deosebirea fără regret. Reciproc nu mai aveau nevoie una de alta. Era tot un fel de acord.

În verandă buna Lina deveni mai vorbăreaţă:

— Ştii! Verişoara Lenora s-a cununat cu Walter şi o duc foarte bine. Sunt foarte drăguţi! Au venit să vadă pe Rim. Şi Lina arătă o glastră cu flori ce se vestejeau: De casă nouă! Walterii ţin cu ei pe Coca-Aimée. Parcă de când lumea numai atâta copil a avut Lenora, pe Coca. N-ai văzut-o?... E cea mai frumoasă fată din Bucureşti! – şi Lina aduse un carton imens cu fotografia lui Coca-Aimée. Era o adevărată „poză”: ochii mari, probabil albaştri, ochi

de păpuşă; o gură mică, prea mică; părul blond, buclat, răsfirat scurt până la umeri, ca la copii.

— Are 16... Ba 17... ba 18 ani, hotărî Lina. Dar pare abia [de] 14, cum vezi. Walter se poartă perfect cu amândouă... Nu uita. Mini, când vezi pe Nory, spune-i că no. 14, un dolofan de băiat, a murit şi o bombonică de fetiţă, pe care am trimis-o cu mă-sa ca să nu schimbe laptele, piere de enterită. Şi băiatul Elenei Drăgănescu e tot cam gălbegit... Bietu Doru – eu tot văr îl socotesc – s-a înfundat la moşia lui socru-su al doilea... A luat-o de-a capul... Bine că n-are şi alţi copii... Cu gemenii, ce-i trage sufletul!..

Înăbuşite, încurcate, îngrămădite, noutăţile de familie năpădeau abia acum glasul întretăiat de suflul astmatic al Linei. Cu familia, buna Lina rămăsese aceeaşi. Adăogase numai pe domnişoara Sia, despre care însă vorbea puţin.

— Vezi! Trepte de marmoră afară. Arhitecţii ăştia! Risipă!... Să mai vii, Mini! Ai văzut ce bine i-a părut lui Rim.

Plăcerea Linei pentru vizitele ei era condiţionată acum de dispoziţia doctorului. Înainte cerea prezenţa prietenelor anume pentru a se văita de necazurile conjugale. Acum subordona tot confortului ei cel nou. Cu atât mai bine dacă era mulţumită! Mini, subt impresia dezorientării, pe care i-o pricinuise casa străină cu oamenii cunoscuţi şi oamenii schimbaţi în decorurile noi, plecă fără gânduri de revenire apropiată. De la început se simţise acolo pe planuri parcă inverse şi mobile, care o ameţeau ca un trotuar rulant. Un uşor *mal de mer* stăruia încă în vidul pieptului. În stradă se legănă un minut, ca cel coborât abia de pe o punte de vas, până când ia contact cu statornicia solului. De altfel, strada nu o lămuri îndată. În sus sau în jos era bulevardul dincotro venise? Recunoştea clădirile pe lângă care trecuse ca într-o fotografie obtuză. Un tramvai la distanţă o descurcă. Se duse de-a dreptul într-acolo şi ieşi la liman. Se opri puţin în loc ca să lase aiurelei timp să se astâmpere. Ceva, ca

vinul turburat într-o cupă, se clătină în ea, apoi se linişti.

II

CÂND LICĂ ÎI DASE SEMNAL, SIA fericită – atât cât ştia să fie – luase din fugă un şal şi alergase la poartă. Se aşezase întâi amândoi în dreptul ferestrelor, apoi se trăsese mai la o parte, lângă perete. Şi unul şi altul se simţeau mai bine afară. Lică era un *plein-airist* nărăvit. Nu putea suferi adăpostul. I se părea că în casă e prizonier, spionat.

De pe când de mic fugea de-acasă, îi rămăsese ca tuturor vagabonzilor dragostea de a trăi pe drumuri. Mai târziu, meseriile variate pe care le cercase le alesese tot drumeţe. Dar mai de preferinţă stase totdeauna în vacanţă de orice ocupaţie: hai-hui şi rentier, deoarece nu se lăsa niciodată fără 5 lei în buzunarul pantalonilor, ca fond inalienabil. Putea astfel cheltui tot prisosul. Viaţa asta higienică îi punea în obraz acea culoare roză pe sub pârleala pieliţei, totuşi neînăsprite. Toate întâlnirile de afaceri sau de amor, Lică şi le avea în plin aer, ca şi cele de familie. Sia apucase doar de copilă, a cunoaşte cu el toate barierele.

Se simţeau amândoi la îndemână, aşa rezemaţi într-un şold de perete, vorbind încet dintr-un obicei de a se feri, cu ochii în lături de pândă, având totdeauna multe a-şi spune şi râzând din nimicuri, pe înfundate. Nu semănau totuşi defel, Sia cu părul mai castaniu, strâns într-un conci mare la ceafă, cu faţa lată, cu obraji graşi, plini de o pastă fără culoare, căci dacă recreaţiile le avusese în plin aer, apoi restul timpului stase închisă prin locuinţe insalubre, până când să ajungă în casa nouă a Rimilor. Sia avea ochi

negri, mici, dar nu vioi ca ai lui Lică, gura lăsată puţin în jos la colţuri ca pentru o silă permanentă. Înaltă cât şi el, trunchioasă, oblă de la umeri la şolduri, cu mâni şi picioare mari de care se jena, nici nu părea tânără, deşi avea numai 19 ani.

Alături de ea, Lică, subţirel, sprinten, cu figura plăcută, cu ochii vioi de veveriţă, părul negru din care se lăsa o buclă mare pe frunte, cu mâinile şi picioarele mici şi subţiri şi dinţii albi mărunţi, avea aerul unui ţingău.

Venea pe la Sia în fiecare seară cam pe la aceeaşi oră, când ştia că e mai liberă. De altfel, fata luase de la început bunul obicei să nu ajute pe Lina la menaj. Leneşă de felul ei, hotărâse pe Lică că „tanti” nu trebuia învăţată rău. De lucrat nu lucra, ţinea în mână aceeaşi cârpă de olandă înnegrită, în care înfigea acul când Lina se cam încrunta. Se plictisea acolo cu patronii. Aştepta toată ziua vizita lui Lică. La început făcuse chiar mofturi ca să primească, dar, când văzuse că Lică vrea cu dinadinsul, nu mai suflase. După ce totul se aranjase, Lică îi spuse abia „cum stau lucrurile”. Prinsese îndată situaţia. Nu era vioaie, dar avea ceva şiretenie. Îndărătnică în rolul de infirmieră, lucra însă cu pricepere la meseria cealaltă, de a înfiinţa o bancă co-acţionată Rim-Lică, care să-l scutească pe Trubadur de orice altă profesiune. Lică era, de altfel, băiat bun. Primea şi cele mai mici dobânzi. Când trebuia să plece, intra cu Sia în bucătărie unde baba era încă stăpână. Sia aducea din odaia ei un pachet învelit frumos şi legat cu panglicuţă.

— E pachetul meu, madam! spunea Sia obraznic babei. Te-aş ruga să serveşti ceva de băut domnului Lică.

Baba se uita la ea lung pe subt ochi şi aducea un pahar mare de vin rece. Lică gusta întâi, apoi da drumul. Sia sta atentă, până oând Lică lua paharul de la gură şi răsufla şoptind: „Mişto”, cu coada ochiului spre baba, cam de felul ei ţigancă.

Sia, mulţumită, îl întreba: „Încă unul?” şi Lică refuza.

Era temperat şi nimeni nu-l văzuse vreodată beat, necum fata. Apoi Sia îi spunea ce conţine pachetul.

Erau laolaltă răcituri, fructe, dulceţuri, ţigări. Tot ce putuse fura. Din trebile casei îşi alesese numai strânsul mesei cu cheia de la bufet. Baba o prinsese deseori colectând, dar nu spusese Linei nimic. Tot ea se răstise:
— Nu te duci să pârăşti? Vinul e pe mâna dumitale! – ca şi cum baba era cea care da de băut domnişorului, nu satana de fată.

Baba tăcea, şi de ce tăcea nu ştia singură. Numai doamna Vera – odăi cu pelargonii la fereastră şi *brise-bise* cu dantelă cu igliţă, model greu – doamna Vera, soacra băcanului – casă corp cu „Coloniale-delicatese-băuturi”, peste drum de casa Rim – doamna Vera, necunoscând genealogia vecinilor, judeca după aparenţe înşelătoare.

— Uite-i iar!... Uite-i subt geamul boierilor şi subt ochii noştri!... Se pupă în stradă! Ptiiu! şi, efectiv, doamna Vera, azvârlea pe scânduri, nu pe scoarţă, dezgustul ei astfel coagulat într-o spută amăruie, care, desigur, îi uşura organismul de prisosurile unui dispreţ care, neconcretizat, i-ar fi putut face, Doamne fereşte, vreun rău. Totuşi, dispreţul doamnei Vera se refăcea tot mai veninos. Nu ar fi fost de mirare să aibă ceva din partea ficatului.

În urma lui Mini, Lina rămăsese pe loc fixând treptele de marmoră cu un aer prostănac. Acolo, în acele trepte, i se părea ei închisă toată problema acelei case noi, cu mulţumirile şi necazurile ei.

Rim, ameninţat dincolo de un proces de evacuare şi în vecinice discuţii cu proprietarul, îşi manifesta supărarea în formă de descărcări nervoase din ce în ce mai dese. Dezarmat faţă de lege şi de proprietar nu găsise altă soluţiune decât cumpărarea unei case. Astfel se născuse ideea. Avea însă rădăcini mai adânci. În clădirea fiinţei sunt multe etaje şi subsoluri ale conştiinţei. Acolo, în profunzimi, acea idee se altoise pe alta mai esenţială: Lina avea o mulţime de bani eâştigaţi, pe care îi ţinea

neplasaţi. Neglijentă şi risipitoare cum era, nu avea să se aleagă de acei bani nimic. Pe când, întrebuinţaţi la cumpărarea unui imobil... Scoborând mai adânc în gândurile ascunse, doctorul Rim credea că acei bani ai femeii ar fi trebuit să-i aparţină lui. O luase de nevastă, ceea ce era o mare cinste. Îi suporta de atâţia ani prezenţa. Avea s-o aibă pe cap toată viaţa. Toate astea degeaba. Ar fi trebuit ca ea singură să aibă bunul-simţ să încredinţeze acei bani bărbatului ei!... Şi nici nu puteai şti ce gânduri îi puteau veni... cu mania ei pentru „familie!”. Toţi acei veri şi verişoare, pentru care era în stare să se dea peste cap. Unii mai pricopsiţi, e drept, alţii calici, cum era acel Lică aşa de desconsiderat de Rim pe timpul când nu-i cunoştea meritul de a fi tatăl Siei... O haimana acel Lică, pentru care Lina avea slăbiciune! Doctorul Rim credea chiar că pe vremuri urâta de Lina o fi făcut ochi dulci verişorului care, desigur, nu-şi bătuse capul cu ea, dar o găsea şi acum bună de jumulit.

— O *serenată!* O *serenată!* rânjea Rim batjocoritor, în lăcaşuri adăpostite din el.

O *serenată,* pe care însă şi el, Rim, o persoană aşa de importantă, consimţise să o cânte, fie cât de strident, luând pe Lina în căsătorie. Pe cucoana Lina! – îi spuneau glasuri mai intime încă – care, lipsită de tact, găsise de cuviinţă înainte de logodnă să bâlbâie o mărturisire necerută de nimeni... „Ştii!... La facultate... cu băieţii!...”

Ce importa pe Rim virginitatea bunei Lina!... Cu demnitate se făcuse a nu fi auzit, necerându-i nicio explicaţie. Ce-i păsa lui de-acea greşeală! Dar o înregistrase şi o speculase la ocazie. Secretul acela, „imprudent mărturisit”, recunoştea Rim, făcând haz cu bunul său amic, „el însuşi”, făcuse din Lina roaba lui benevolă. Cu acel secret o ţinea subt teroare fără ostenească. La ce bun să-l aprofundeze! Totuşi femeia asta nu avea recunoştinţa să recompenseze pe soţul generos şi discret. Era în dreptul lui să ia singur ceea cei se

cuvenea. Mai anevoie era de găsit formula. Achiziţia unei case era o bună ocazie. Rim era, deci, sârguitor la acea idee. Zăpăcise pe Lina cu tirania lui de bolnav, o şicanase în afecţiunea ei pentru Lenora Hallipa, ce se zbătea într-o mare criză conjugală, şi strigase împotriva lichelei de Lică, ce trăia pe spinarea lor şi pe care-l ameninţa că-l va da afară ca pe un cerşetor, fiindcă nu se putea şti dacă într-o zi nu va fura! Lina, asurzită de refrenul permanent al „casei”, zbătută între pretenţiile lui Rim şi între pretenţiile lui-Lică, deprins să fie alimentat, adoptase, în sfârşit, proiectul cumpărării, în fond ea se temea de acea achiziţie; econoamă şi fricoasă, nu cuteza să rişte tot ce avea, dar consimţise pentru a da lui-Rim satisfacţie. Doctorul colecţiona anunţuri de la mica publicitate-şi avusese chiar corespondenţă cu un arhitect, iniţiative foarte mari pentru felui lui de a fi. De îndată ce Lina consimţise, grăbise tratativele, lăsându-le totuşi pe seama Linei, cu privilegiul lui de bolnav. Avea să se risipească astfel ceva bani, dar nu-i părea oneros, erau banii femeiei şi-l cruţau pe el de corvezi, mai ales că nu ştia încă cum va putea face ca acea casă să-i aparţină.

În adevăr, Lina fusese intimidată de arhitect şi convenise pe un preţ cam mare. Nu sfârşise însă nimic înainte ca Rim să vadă imobilul. Lui Rim îi plăcuse mult stilul pretenţios al exteriorului. Trecuse peste unele lipsuri şi defecte de amenajare cu atât mai lesne, cu cât, din adânc, un sfetnic vigilent îl îndemna să profite de împrejurare aşa cum venea. Păstrase ultimul argument pentru sfârşit. Modestul vameş din Ungheni, tatăl lui, lăsase o moştenire de 200.000 lei, cifră medie între corectitudinea profesională şi beneficiile meseriei. La început Rim declarase că va lăsa aceşti bani mamei sărace şi văduve. Era o revanşă, pe care vrea să o dea Linei pentru incorigibilul ei sentimentalism familial, deşi, în afară de ciupiturile lui Lică, acea predilecţie era gratuită.

Rim însă, care nu profesa, deci nu producea în afară de

leafă, avea multă aviditate pentru câştigul Linei. Credea că, dacă ar fi fost mai destoinică, ar fi putut stoarce ceva de la acele rude bogate, în loc să facă pe generoasa în dauna lui, cu toate că el, Rim, era o victimă permanentă a acelei căsătorii. O făcuse numai în vedere de profituri; în adevăr, aşa cum calculase, căpătase catedra, dar pentru sacrificiul lui înţelegea să aibă încă alte beneficii. Era vorba de el „adică de o fiinţă prin excelenţă demnă" de tot binele, în propria lui opinie.

Pentru femeia prin care îşi putuse satisface unele prevederi avea, din demnitate, o mică ură; un dispreţ pentru acea unealtă, de care era silit să se servească! Din astfel de sentimente decurgea acea rea voinţă ce stăruia în traiul lui cu Lina. O agravau şi alte pricini: după stadiul ambiţiei, care-i înlocuise tinereţea absentă, doctorul Rim trecuse la epoca erotică ce-i turmenta maturitatea. Un alt sacrificiu al cărui erou şi victimă se socotea: lumea era plină de femei plăcute şi el nu avea decât pe ghemuita de Lina, care-i inspira o nepăsare ascetică, dar a cărei existenţă îl lipsea de plăceri. Făcea studentelor teoria insidioasă a amorului fizic, încerca glume echivoce cu feminista Nary, fată cu replica îndrăzneaţă. Erau numai luxuri de cuvinte. Un simţ prevăzător îl făcea prudent. Aceeaşi prudenţă îl silea să ia aere de om serios cu alte femei. Frumoasa verişoară Lenora era modelul perfect ce convenea gustului ilustrului doctor. Amorul ei nesăţios pentru primul ei bărbat îi păruse forma ideală a fericirii la domiciliu. Adulmecase în jurul acelei Lenore cu admiraţie şi invidie.

Şi alte femei drăguţe aparţineau pe rând altor bărbaţi, la care Rim se gândea cu respectuoasă complezenţă pentru acele beneficii intime. Toate acele plăceri străine îl ofensau şi îl lipseau pe el, care nu avea decât pe Lina. Ştia că buna Lina nu-i aduce niciun obstacol; mai ştia că acele bunuri şi fără de ea nu ar fi fost ale lui; în adâncul adâncului va fi fost chiar şi conştiinţa că Rimul deşirat şi

spălăcit, cu gesturi de manechin şi vorba pedantă, prin persoana lui însăşi era un obstacol acelor aspiraţii. Era mizeria omului cu sine, pe care o cunoaşte şi n-o recunoaşte. Toate celelalte caturi ale conştiinţei lucrau însă pentru reabilitarea acelui scump dezmoştenit. Lina era deci de vină şi mica lui ură, hrănită de revendicări pasionale, creştea. Vrea despăgubiri. Ba bine că nu, era să fie a lui casa! Totuşi, la suprafaţă, cuviinţa, solemnitatea, masca aderentă a tuturor virtuţiilor nu putea părăsi pe doctorul Rim. De aceea, cu o ţinută de zile mari, anunţase pe Lina că „tot el” a găsit o soluţie financiară a casei. Oferea acum 200.000 de lei. Mama bătrână era sacrificată. Va trăi din mica pensie şi o vor ajuta. Poliţele le va semna şi *el* şi casa va fi *a lor* amândorura, ca şi traiul! Nu cutezase mai mult deodată. În laboratorii tainice se pregăteau alte proiecte în vederea testamentului reciproc între soţi, fără descendenţi direcţi.

Acel discurs generos pronunţat de Rim nu putuse face bunei Lina altă impresie decât aceea că ilustru! ei soţ îi făcea o favoare neaşteptată. Aportul moştenirii, acel „noi”, aluzia la viaţa comună, erau probele unui devotament nebănuit, ce o copleşea pe buna Lina, înecată de recunoştinţă. Aşadar, acel trai nesuferit era numai manifestarea unui caracter dificil.

Lipsită de mândrie, în genere, faţă de mărinimia lui Rim, Lina devenise un otrep. Ajutorul bătrânei soacre şi lichidarea datoriilor îi reveneau de la sine. Ordonat în toate, Rim, rupând foaia calendarului, îi spunea:

— Azi e „întâi” a lunei, trimitem mandatul pentru mama!

Mandatul sta pregătit de însăşi caligrafia lui Rim şi Lina întindea grăbit mâini slujitoare şi trimetea banii.

— Azi avem o scadenţă! – şi din sertare ticluite, apărea o prelungă foaie timbrată.

— Putem preschimba! – hotăra doctorul cu sagacitate, sau: — Trebuie achitat! – emitea corect.

Lina apuca poliţa cu mâini ceva cam febrile, încreţea

fruntea îngustă sub părul cărunt, dezordonat, şi se trudea, căutând mijloace de a plăti. Alerga la Drăgănescu, reclama vreun onorariu întârziat, cunoştea câteva ore de grijă şi plătea. Aceste crize cu termene fixe, care aveau la origină gestul nobil al lui Rim, intrau în uzul vieţei ei robotnice. Nu-i da în minte să revizuiască acea stare de lucruri, nici să se irite împotriva nimănui. Dimpotrivă, despre toate astea obişnuia a spune respectuos:

— Rim se ocupă de-aproape de afacerile noastre!

Dar năduful ei de femeie grasă şi scurtă în gât evolua spre o emfizemă clasică.

Erau acum proprietari şi greutăţile băneşti erau compensate de schimbările fericite pe care acest eveniment le adusese în caracterul lui Rim. Lina avea acum remuşcări că se plânsese cândva de el. Sta subt noul regim, temătoare ca de o minune. Şi cu un fel de jenă, efectul nou al mulţumirii. Prezenţa Siei era pentru Lina un motiv permanent de stupoare şi satisfacţie. Bunăvoinţa lui Rim pentru vărul Lică era un fenomen, ce răspândea în toate simţurile un fel de paralizie similară cu ceea ce ar fi pentru alţii fericirea.

Un fel de mister lăuntric aşternea pe faţa ei urâtă un surâs de rebus, ce-i făcea un cap de sfinx hilar şi comic, a cărui enigmă era, desigur, mulţumirea. Era natural ca între grijile băneşti şi bucuria casnică Lina să nu mai aibă mult loc pentru prietene. Profesorul îi infiltra şi el orgoliul de proprietar. Această satisfacţie împreună cu desfătările boalei fără dureri predominau acuma în casa Rim. El prospera între cele două achiziţii: casa şi infirmiera.

„S-a întors şi Mini! O să petrecem frumos la iarnă!” se gândi buna Lină, care încă mai avea altruism. Se mai uită o dată la treptele de marmoră din cap. Era îngâmfată de marmora aceea şi convinsă că acolo stau toate încurcăturile ei băneşti. Plecă spre bucătărie să supravegheze regimul alimentar al lui Rim, care îşi făcea din „menu” o distracţie adesea schimbată în tragedie. O

tragedie mută în prezenţa domnişoarei Sia, dar care costa pe Lina, sârguitoare să fie pe placul unui bărbat aşa de bun ca al ei.

Sia se întorsese şi sta acum afundată greoi în fotoliul ei obicinuit, gândindu-se la Lică. Rim rămăsese tot la birou, cu picioarele împleticite în pledul lunecat. La oarecari întrebări Sia îi răspunsese monosilabic. Întrebări cari meritau o menţiune specială pentru progresele doctorului.

Dacă vărul Lică era sănătos?... Ce mai spunea vărul Lică?... De ce nu intrase vărul Lică să-i vadă?

Da, Lică era sănătos... Vorbise de-ale lor... Nu intrase fiindcă era grăbit!... Pretext invariabil. Lică de când avea ambasador, se lipsea bucuros să vadă pe Rim, deşi când se hotăra să apară era sărbătorit.

După acele scurte informaţii, Sia tăcuse odhnindu-se de o oboseală nemotivată şi permanentă. Cu picioarele ei groase, rău încălţate, proptite cam răsfirat în covor şi formând astfel un leagăn larg în poala şorţului de pânză albă, cu mâinile boccii – asprite de ceea ce va fi lucrat pe-acolo de unde venise – prinse zdravăn de mânerele fotoliului – domnişoara Sia nu era deloc graţioasă în repaos. Totuşi, doctorul era mişcat de ceea ce numea: „sacrificiul acelei fete tinere şi frumoase, care în loc de plăcerile vârstei ei se devota pentru el”. Sacrificiul Siei consta în schimbarea odăiţei murdare a internatului şcoalei de infirmiere, cu casa luxoasă a Rimilor. E drept că acel confort nu era pentru ea o necesitate şi casa Rim îi părea o puşcărie. Distracţiile, la care renunţase, erau: vorbăria vulgară a camaradelor, bolnavii care formau clientela, evenimentele uliţei văzute peste poartă şi plimbările cu Lică.

Nesimţitoare către ticăloşia boalelor de prin spitale şi aziluri, Sia avea repulsie pentru puţinele îngrijiri ce da lui Rim.

Rim, totuşi, îi suprima cât mai mult corvezile şi căuta să fie un convalescent plăcut; ceea ce Lina numea: „a-i ţine

doctorului de urât” era numai prezenţa lenevoasă a infirmierei.

Cum însă tăcerea celor doi era plină de calcule şi de proiecte, nu se mai putea chema tăcere, şi, pe drept, buna Lina, când intră năduşită şi cu ceva abur de friptură pe ea, găsi că totul e în cea mai bună ordine.

— Tanti miroase bine! spuse Rim domnişoarei Sia.

— N-ai vrea să mănânci în sufragerie? întrebă Lina, însufleţită de spusele lui Mini.

— E o idee! admise Rim, calculând că Sia, care îi servea masa în birou, va fi astfel cruţată. E drept că acele prânzuri pe tavă fusese unul din deliciile boalei, dar bucuria evoluează şi Rim întrevedea alte inovări plăcute.

— Să mâncăm toţi trei în sufragerie, fiindcă zici! spuse Linei ascultător. Se sculă apoi singur, oprind cu un gest pe Lina, care vrea să-l ajute. Sia, la început bosumflată că nu mai mănâncă singură la voia ei, se înseninã la gândul progreselor ce va avea de povestit lui Lică. În mai puţin de-o lună, era aşezată la masa de familie! Zise cât ştia ea mai plăcut:

— Tanti! Ce frumos umblă domnul profesor!

Rim surâse măgulit, cu un mic gol în coaste, neprevăzut de anatomie. Se gândi la ziua întâi, când el decretase ca noua-venită să zică Linei în loc de doamnă „tanti”, după cum erau legăturile de rudenie. El însă evitase să fie „unghiu” din cochetărie. În surdină Sia îl chema „neamţu” şi „moşu”.

La uşă Rim, amintindu-şi că e încă bolnav şi pentru a doza progresele, se rezemă de braţul infirmierei. Lina dase fuga să completeze tacâmurile. Nu se aşteptase la acel succes imediat. Şi cum cuvintele, bietele, fac toate slujbele: „S-a făcut un înger Rim! Un înger!” îşi zise. Intrarea în sufragerie, cu Rim de braţ, aduse probabil în mintea Siei imagini vesele: Dacă i-ar fi văzut Lică! Pufni în râs fără rost. Lina se încruntă şi gândi: „Ce oaie! ce oaie!”

Aşezându-se cu ezitări, cu mici balansări, ca un om

care îşi face primii paşi, Rim explică cum râsul fără de motiv are de cauză un impuls al energiilor, dintre care cea mai cunoscută e „explozia tinereţei”; Sia, care se astupase la gură şi era gata să blesteme masa în comun, înţelese că moşul nu s-a supărat şi dete drumul altui sughiţ de râs. La acel prânz Lina găsi momentul potrivit să comunice lui Rim că Elena Drăgănescu va da în toamnă o mare serbare muzicală, care se pregătea din timp. Elena spera că Rim va fi destul de restabilit pentru a-şi da concursul. Trimisese anume pentru acest scop o scrisoare de chiar mâna ei. În adevăr, Elena întrebuinţa mai obişnuit telegraful, telefonul sau secretara.

— Dumnealui cântă? întrebă Sia, din fericire fără poftă de râs, mai mult uimită de acel talent.

— Să vedem! Să vedem! spuse Rim Linei, cu aere pretenţioase. Până atunci ce nu se poate întâmpla!... E drept că doamna Elena e încântătoare şi audiţiile ei preţioase... Absolut preţioase... Făcând să sclipească în faţa Siei strălucirea propriilor sale merite cât şi a doamnelor de care era căutat, Rim întrerupse curăţirea unui măr, pentru a ridica paharul cu vin:

— Prosit!... Azi e zi de sărbătoare! declară sorbind.

Cele două femei rămase nedumerite. Sia se gândi prosteşte la calendar şi Lina îşi repetă: „Un înger Rim!”, fără să înţeleagă. Profesorul Rim voise să consacre, astfel, acel prim prânz de însănătoşire şi de concordie familială.

Rămasă singură în faţa cafelei negre, doctoriţa Lina piroti puţin, pe drept somnoroasă după ziua de robotă. De când îşi aducea aminte nu fusese mai mulţumită ca acum. Cine ar fi priceput!... Rim... Sia... Lică... Un înger Rim!!...

III

DUPĂ PLECAREA LUI LICĂ, doamna Vera se ostenise în zadar de după perdele să vadă dacă întorc capul unul după altul. Lică nu întorsese capul şi doamna Vera trăsese concluzia banală că bărbaţii îşi bat joc de femei şi că fetele sunt nişte ahtiate. Sia nu întorsese capul, fiindcă îi atârna greu, dar rămăsese un timp în poartă. Îi părea rău că a plecat Lică şi îi era silă să se întoarcă în casă. Lică venea destul de des să o vadă, dar plimbările erau acum mult mai rare ca înainte. Mândria de a fi de folos şi rangul nou la care o ridica funcţia de infirmieră în casa Rim se luptau, în mintea ei înceată, cu regretul vieţii bune de altădată. Lică nu întorsese capul, fiindcă, odată plecat de la un loc, nu se mai gândea înapoi. La vizita de azi constatase numai, cu mulţumire, că lucrurile merg strună. Nu-i trecuse prin gând să măsoare timpul parcurs sau să-şi proiecteze filmul trecutului.

În adevăr, cum oare îi căzuse pe cap acea fată trunchioasă lui Lică, un băiat atât de subţirel, de talie mijlocie, cu o mustaţă mică, neagră, pe un botişor simpatic, fluierând mereu între dinţii mărunţi albi, tari, pe care îi strângea de obicei şi la plăcere şi la necaz. Acea jăvruţă de fată îi căzuse lesne pe braţe şi nu i le încurcase prea tare. Tocmai o proastă şi o urâtă îi făcuse acel dar. Când i se întâmplase buclucul, urâta şi proasta se văitase şi bocise. Cum nu putea suferi să vadă strâmbându-se o urâtă, într-un moment de iritare, Lică spusese: „Ad-o

atunci încoace!”. Era grozav de tânăr, dar chiar gesturile necugetate nu reuşeau rău lui Lică. Fusese un incident ce nu-i împiedicase existenţa să se desfăşoare liberă şi Lică era mulţumit de existenţa lui. Lăsase pe slută în patul gazdei, aruncase copilul într-o birjă şi-l dusese la o moşică, pe care o cunoştea el bine. Duduia Mari hrănise câteva zile fetiţa cu un biberon de cârpă muiat în lapte cu apă şi cu zahăr, apoi găsise la bariera Filipeşti o femeie căreia îi murise copilul de trei zile numai. Moşica îi întorsese laptele şi îi cumpărase o mătură nouă ea să ţie curat. Cum din cele două odăiţe pe care le avea, una era liberă, duduia Mari găzduise un timp pe Lică la ea. Îl scăpase, astfel de plictiseli cu altă gazdă a lui, care începuse să fie sâcâitoare şi să vorbească de divorţ şi de căsătorie.

Duduia Mari era frumuşică şi delicată la trup ca o păsărică şi n-avea habar de ce poate însemna căsătoria. Când, după un timp, duduia Mari spusese lui Lică că a găsit pentru odaie un chiriaş serios, el tocmai se gândea să-şi caute loc aiurea, cam lihnit de regimul lactat pe care îl ducea. Deprinsă să mănânce la cliente, moşica nu putea suferi să gătească bucate şi, când era liberă la ea acasă, lingea numai o ceaşcă de lapte, ca o pisicuţă... Lică, deoarece avea mare predilecţie pentru duduia Mari, venea încă des pe acolo, primit mereu cu triluri de plăcere. Moşica nu încetase să supravegheze fetiţa şi se duceau amândoi s-o vadă ca o pereche drăguţă.

La botez, duduia Mari, care fusese naşă, întrebase râzând pe Lică cum o chema pe mama fetei, pentru a-i da numele ei. Lică, din respect pentru ceremonie, mestecase în gât înjurătura destinată mamei misterioase. Cum era ziua Sfântului Athanasie, preotul îi zise Anastasia.

Când apucase a vorbi, fata zise duduiei Mari: „Mămico”, fără să lege de acel cuvânt nicio idee precisă. Pentru a-i încâlci noţiunile, mai era pe lume şi „mă-ta doica” – cam bruscă dar de treabă, femeie de dulgher – apoi mai erau vecinele, care după toane o chemau: „Vino

la mama” sau o goneau cu ocări pentru o mamă necunoscută.

Pe doică, duduia Mari o speria la nevoie cu Lică, pufnind la ideea cât de puţin „teribil” era Lică. Ea îl cunoştea numai ca pe un fluturaş uşor, care iubeşte drăguţ. Lică, zvânturatul, se zbârlea totuşi la nevoie la doică, ce se temea de dânsul. Lică avea şi un alt fel de a fi, neobservat de duduia Mari. Totuşi moşica avea dreptate. Ar fi fost greu să găseşti în toată armata un plutonier mai fin ca Lică. Nu bătea soldaţii; o singură dată pălmuise o femeie, ce nu-şi luase palma degeaba, şi tot numai o dată sucise cam nervos gâtul unuia ce se amestecase unde nu-i era locul. Cum însă Lică plecase repede de acolo, aflase în urmă că victima şi-a regăsit răsuflarea. Lică avea oroare de brutalitate, dar era cam iute. Deşi nu era cazarmagiu, îi plăceau tunica, galoanele şi slujba lui. El nu vroise să fie sublocotenent. Ar fi trebuit să treacă un examen şi, cu toate asigurările şefilor ce-l împingeau, avea groază de tipăritură şi scriitură. Condicele chiar îl impresionau rău şi le lăsa în seama furierului. Dinaintea unui registru era mai strâmtorat ca într-o odaie cu o singură uşă, pe care nu poţi şti ce om periculos poate intra. Apoi, pentru concepţia şi mediul lui, „sublocotenent” era mai puţin ca plutomier-major. Era un post fără „situaţie”. La Hanul-cu-Tei, când intra vreunul, de era necunoscut, circula o singură ochire bănuitoare, şi, de era cunoscut, era primit cu nepăsare. Chiar Lică îl saluta cu neglijenţă. Nici crâşmarul, nici nevasta, nici domnişoara crâşmarului nu ar fi stat de vorbă cu un astfel de pitpalac. Aşadar, nici amor, nici afaceri de furaj, nici onoruri. Când avea vreo plictiseală cu armata, Lică se gândea mai lesne la civilitate. De ar fi fost vorba să nu mai poarte vreodată tunică, i-ar fi plăcut mult cravatele roşii.

După ce plecase de la duduia Mari, Lică se întorsese la gazda veche, ce se dase iar pe brazdă. Cu bărbatul ei

chiar tratase atunci o mică afacere. Cu câştigul Lică era cam nepăsător când avea ţigări, totuşi nimic nu-i plăcea mai mult ca banul dobândit lesne şi prin şiretlic. Pensiunea doicei fusese pentru Lică o surpriză neplăcută, dar o rezolvase repede prin ceva mai mult zel în tranzacţiile pe care le obişnuia. Nu făcea niciodată încercări prea mari. Nu putea suferi riscurile, nici abuzurile desluşite, dar nimic nu l-ar fi împiedicat, când avea nevoie de parale, să şi le procure. Afacerile lui erau mai adesea farse vesele, jucate furnizorilor în beneficiul armatei şi din care îi pica şi lui ceva în buzunar, sau constau dintr-un concurs inteligent dat şefilor, fără răspundere directă. O singură dată încercase o lovitură mai mare; nu fusese supărat de nimic, dar se speriase de el singur. Era şi îndrăzneţ şi fricos. Gândul că afacerile lui erau scrise acolo în registru îl neliniştea, şi ceea ce cunoştea din formalităţile justiţiei militare îi da o spaimă nesuferită. Consiliul de război îl făcea să se gândească cu jind la cravatele roşii pe care le poartă civilii. La timpul acela, chiar se concediase, dar se reangajase curând iarăşi. Fata o strămutase de la doică abia când era de şase ani. O ţinea acum o precupeaţă. Lică nu putea s-o ia cu el. Nu ştia niciodată bine unde se culcă şi unde mănâncă.

Cu începere de la precupeaţă, Sia cunoscuse viaţa nomadă: strămutată din gazdă în gazdă, după împrejurări, sau încredinţată numeroaselor prietene ale lui Lică, când Trubadurul nu mai avea bani. Acele prietene admirau o dată mai mult pe Lică în formă de tată. Îl găseau şi mai drăguţ pe ştrengarul tânăr, aşa de bun cu un copil pe care i-l făcuse o nemernică – fiindcă Lică avea totdeauna gata la ocazie un cuvânt de ocară pentru mama Siei.

Unele, mai puţin deştepte, crezând că îi plac odraslele, îşi arătau dorinţa de a-i dărui şi ele, dar Lică strângea dinţii cu răutate şi îşi pricepeau greşeala. Cele mai multe îl înţelegeau mai bine şi Sia avea colecţie de cămăşuţe

naţionale de toate mărimile, lucrate de frumuşelele lui Lică.

Numărul mamelor benevole creştea mereu. De cealaltă, de cea adevărată, nu se pomenea. Lică nu era confidenţial şi, de altfel, lucrul nu i se părea de un interes deosebit. Întorsese spatele urâtei şi atâta tot. De cum umblase fata bine în picioare, Lică se distrase târând-o de mână după el. Aşa cum zbura el peste tot, era totuşi singuratec. Deşi apropiat, nu era prietenos. Cu bărbaţii făcea afaceri şi nu se putea lega prea mult. Femeile îi erau devotate, dar el nu le lua în serios şi nu avea încredere în ele decât pentru treburile femeieşti: pentru cârpit, cusut, spălat, călcat şi pentru dădăcit fata. Discret şi prudent din fire şi prin ocupaţii, avea şi un fel de sfială pentru traiul lui mahalagesc. Lică era oarecum ambiţios şi foarte curat. Totdeauna spălat, pomădat, spilcuit, îşi curăţa şi moralul de oarecare mici murdării inevitabile. Avea, e drept, o situaţie aparte. Certat cu familia fiindcă nu învăţase carte, avea neamuri pricopsite, de pildă soră-sa Lenora, care, de când se măritase cu moşierul Hallipa, îl trata ca pe câinii bărbatului ei. Aşa fiind, fata aceea, picată din întâmplare în traiul lui, devenise un mic pivot al traiului lui.

Lică şi-ar fi bătut joc, pe drept, de cine i-ar fi spus că e un tată bun. Acelaşi capriciu dicta toate apucăturile lui lipsite de orice precepte. Târa cu el fata de mână, fiindcă băgase de seamă la prima încercare că trecătorii de ambele sexe se uită după el şi că „gradele”, aşa de numeroase în armată, nu-l mai opresc pe fiece motiv; sau pentru că fata îi servea de pretext ca să scape de o întâlnire ce nu-i convenea; sau fiindcă nu avea în ziua aceea nimic mai bun de făcut.

Sia era o prezenţă inofensivă ce-i convenea. Îşi putea face gustul să pălăvrăgească ca şi singur, fără de precauţiunile ce trebuie să iei cu oamenii. Când începuse a vorbi şi înţelege, îi da câte o replică monosilabică şi Lică

trecuse tot nesupărat de la forma de monolog la cea de dialog. Cam grea, ce e drept, de limbă ca şi de picioare, alături de Lică, aşa de sprinten, Sia se târa ca să nu rămână înapoi. Mâinile subţiri ale lui Lică îi zdrobeau fără voie pumnul trăgând-o. De la pumnul lui nervos, încleştat pe al ei, învăţase sentimentul de comandă, mai mult decât din bătăile pe care le lua de la crescătoarele ei. Tot de la Lică învăţase şi spaima. Nu-i era teamă nici în întunericul odăilor sau ogrăzilor, nici noaptea în magazii sau beciuri. Pe stradă însă, cu trăsuri şi oameni, când Lică îi scăpa mâna şi se pierdea de el, sau când o lăsa la vreun colţ uitată ca să vorbească cu cineva, cunoscuse frica şi totodată sentimentul protecţiei întrupat în Lică. El se juca cu spaimele ei după dispoziţia în care era. Sau se ascundea înadins ca să facă haz văzând-o buimăcită, sau se bucura răutăcios de frica ei, sau îi apărea brusc dinainte, jucându-se de-a „bau”, sau îi da o palmă usturoasă pentru că avea un aer idiot şi nu ştia să se descurce. Lică era mereu acelaşi băiat vesel şi puţin cam crud şi cu o pedagogie sumară. Tot sumar, Sia învăţa că el e stăpânul binelui şi al răului.

Aspectele superioare ale lumii tot de la el le învăţase. Lică era guraliv, comenta tot ce vedea în jur: oameni, privelişti. Prea leneşă pentru a se osteni singură cu acele descoperiri, Sia îşi lua astfel toate noţiunile de-a gata şi le refuza de aiurea. Noţiunile morale tot de la Lică le avea. El povestea liber tot ce-i trecea prin minte, pe o parte convins că nu înţelege, pe alta mulţumit că are cine să-l audă. Era destul de delicat de felul lui, dar avea totuşi un vocabular picant şi istorioare la fel. Îşi aducea uneori aminte să se abţină, dar alteori ecoul ce pornea din Sia îl distra. Dacă însă la vreo vorbă prea slobodă izbucnea în vreun râs gros şi stupid, o palmă o aducea la cuviinţă.

Lică era şi marele dispensator de bucurii felurite. Îi plăceau grădinile, aşa că duminica toate umbrarele şi bolţile îl cunoşteau. Deprinse să vadă atâtea feluri de perechi, priveau totuşi cu mirare pe tânărul acela

zvânturat cu copila aceea stângace şi, mai apoi, fata aceea trunchioasă cu tovarăşul acela sprinţar bând o singură halbă la o fleică unică, fiindcă Lică era sobru şi econom pe punga lui. Ducea adesea pe Sia pe la prietenele lui. Erau petrecerile de iarnă. Când fata era mică de tot, acele îndrăgostite care mai de care o răsfăţau, în hatârul lui Lică. Posacă cum era, copila simţea totuşi pentru dezmierdările lor un fel de tors ca al pisicii când umflă gâtul subt alintări şi-şi ascunde ghearele. Mai măricică, înţelesese de gustul mâncărilor bune şi al cadourilor. Apoi venise vremea să fie trimisă afară să se joace; devenise curioasă şi urâse femeile pentru care era depărtată. Se întâmpla însă s-o uite acolo, la petrecerea lor, şi atunci femeile ce râdeau în hohot şi pentru care Lică n-o mai băga în seamă i se păreau nesuferite şi fericite. Când încerca să-şi arate încăpăţânarea, Lică, arzându-i o cravaşă, zicea dispreţuitor: „E cam toantă!” Dar, în genere, trăiau bine. Afacerile, Lică le făcea de preferinţă cu bărbaţii femeilor drăguţe, care interveneau în favoarea Trubadurului. Bani de la femei nu lua, nici nu le da. Uneori uneia o floare pe care i-o dase cealaltă. O singură dată, o altă proastă îi strecurase bani în buzunarul hainei, întorsese buzunarul pe dos cu o îmbinare din sprâncene, care nu era a bine. Femeia adunase banii de pe jos şi zisese cu umilinţă: „Ce atâta supărare!” cu o justă mirare pentru astfel de principii. Lică nu avea principii, avea gusturi. Nu-i plăcuse procedarea.

De obicei însă femeile se purtau cu el aşa cum îi plăcea lui. Dacă îi trebuia un mic împrumut, îl găsea, şi totdeauna găsea un ospăţ fin, fără de care amorul nu ar fi fost complet. Lică nu avea numai tacâmul pus, ci şi patul aşternut pretutindeni, fie ca oaspe, fie ca amant. Din toate aceste peregrinări, rezultă că anume stradă era legată pentru el de un anume fel de ospătare şi culcuş. Acest trai aventuros căpătase totuşi, prin repeţire, un fel

de ordine.

Sia avea vreo zece ani când Lică, într-o zi, văzuse pe o casă o firmă ce-i adusese din nou dinainte pe verişoara Lina din Tecuci. Descoperirea îl făcuse să scrâşnească dinţii mărunţi. Băgase de seamă duminica trecută că Sia, prost îmbrăcată, îl făcea de râs. Era gata să nu mai iasă cu ea nicăieri. Acum găsise un alt leac. Hotărâse că Lina va îngriji de aci înainte de trusoul fetei. Cu toată decizia lui, avusese şovăiri asupra procedării. Ştia pe Lina măritată cu un doctor neamţ, şi îi era pe dos să intre. Luase întâi informaţii. Neamţul era profesor la Iaşi şi Lina era mai tot timpul singură. Alesese ora când primea vizitele medicale. Acest client neaşteptat făcuse Linei mare efect. Rămăsese lipită de dulapul cu medicamente. În impresie era multă mirare, destulă grijă şi ceva mulţumire. Lică, din primul moment, apucase să fie cu ea brusc şi tăios la vorbă. Nu-şi pregătise atitudinea; o găsise în sentimentele lui. Acea bruscheţă haină avea s-o păstreze mereu şi Lina mereu avea să simtă la vizitele lui aceeaşi spaimă amestecată cu ceva plăcere. Lina nu opusese nicio rezistenţă cererilor lui Lică. Nu avea haine de copil, dar şi le va procura. Nu uitase însă existenţa lui Rim şi, de la prima revedere, prezintase lui Lică pe doctor subt un aspect de teroare, datorit propriei ei îngrijorări. Lică îşi făcuse socoteala că doctorul era deocamdată departe şi rămăsese la ideea că verişoara Lina *trebuia să dea.* Cum nu-şi discuta opiniile, îşi spusese lămurit punctul de vedere. Fără energie, fără pavăza efectivă a lui Rim, buna Lina luase calea servitudinii. Nemulţumirea ei se răsfrângea asupra fetei, pretextul neobosit al pretenţiilor lui Lică. La fiecare vizită se întreba cu ciudă ce nevoi mai are, ce s-a mai întâmplat copilei. Ea, care iubea toţi copiii, tocmai pentru Sia avea respingere. Nu dorea, nu cerea să o vadă, întreba numai de ea ca o datorie, ca o prevenire a necazurilor. Îi satisfăcea pretenţiile, cu atât mai iute cu cât ar fi sperat ca Lică să treacă la alt subiect de vorbă. Interesul pe care Lică îl purta fetei o satisfăcea,

dar ar fi dorit ca numele Siei să lipsească măcar o dată de la dijmuială, deşi Sia era motivul dijmei. Lică, dimpotrivă, uita pe Sia orişicând, dar îşi aducea regulat aminte de ea când avea nevoie să viziteze pe „cucoana Lina”.

Cu toate că descoperise sursa asta de subsidii, Lică avea şi oarecari ocupaţii. Primise o propunere de agent-voiajor pentru stofe. Poseda calităţile cerute: era prezentabil, insinuant, glumeţ, abil să laude marfa, şi, după o noapte trecută în tren, era tot firesc şi bine dispus. Îşi mărise astfel câmpul de activitate cu provincia, dar nu era capabil să persevereze. Lucra numai pe poftă şi la răstimpuri. Un cunoscut îl insinuase apoi pe la Poliţia Capitalei. Era un bun detectiv civil pentru anume treburi subţiri, cari cereau mai multă şiretenie decât intervenţie. Un spionaj fin, o capcană chiar bine întinsă, unde în ultimul moment lăsa loc altora mai temeinici la pumn. Căci Lică era totuşi un „delicat”. Nu-i lipsea forţa, dar erau la el mai mult impulsii repezi decât adevărată rezistenţă. La dresaj, chiar în cazarmă, era căutat pentru îndrăzneala şi „maniera” lui mai mult decât pentru muncă. La producţii el era artistul, fiindcă avea tupeu, siluetă, îndemânare şi, la nevoie, o tensiune de voinţă ce susţinea muşchii, dar nu ducea la greu.

Ceea ce îl determinase să lase de-a binelea milităria fusese, în afară de noile rente procurate de Lina, în afară de beneficiile ce picau de ici şi de colo, în afară de dragostea pentru cravate roşii, un alt motiv mai subtil: domnişoara directoare de la şcoala primară, unde dase destul de târziu pe Sia, îi spusese cu glas foarte drăguţ, ce-i făcuse impresie: „Ce păcat că eşti militar!”. Ce-o fi vrut să zică?! Domnişoara nu era, desigur, antimilitaristă, dar avea prejudecăţi împotriva gradelor inferioare, pesemne. Directoarea avea 30 de ani, ochi verzi, bustul frumos şi purta două coade mari pe cap, ceea ce-i da un aer de icoană. Fără să se gândească prea departe, lui Lică i se făcuse urât de cazarmă. În seria lungă a afacerilor lui

sentimentale, domnişoara directoare ocupa un loc platonic unic. Lista de cărţi, notele trimestriale, lenea Siei erau ocaziuni de care Lică profita şi domnişoara – mai ales de când era civil – nu găsea că vizitele o deranjează deloc de la treburi. Domnişoara era naivă şi avea probabil unele gânduri serioase în privinţa lui Lică, de care poate fluşturaticul Lică nu s-ar fi lepădat. Dar intervenise războiul. Lică, chemat la regiment, reluase tunica şi se risipise cu treburi zorite de aprovizionări prin Ilfov. În felul ăsta ajunsese la Prundeni, la moşia cumnatului Hallipa.

În timpuri normale Lică ocolea familia ce-l ocolea. Vagabondajul lui îi lăsase faţă de ei o inferioritate supărătoare. Dar pe timpurile acelea de agitaţie, lucrurile se schimbase: Hallipa se arătase politicos şi „şerpoaica frumoasă” – cum o chema Lică pe soră-sa – nu-l putuse goni, învestit cu misiuni militare oficiale.

La Prundeni, Lică găsise pe buna Lina instalată şi îi pusese chestiunea Siei, cu care nu ştia ce să facă. Lina însă trebuise să apeleze la Lenora Hallipa, ce refuzase net. Mânia lui Lică, fireşte, căzuse asupra Linei; care, neputincioasă, îşi vârâse capul între umeri. Lică îşi spusese atunci păsul domnişoarei directoare, care propusese să oprească pe Sia pe lângă ea. Cum timpurile se anunţau grele, fata îi va ţine de urât şi o va ajuta. Oferta era făcută delicat şi avea ceva romantic. Lică primise cu sărutări de mâini repetate şi domnişoara, de rândul ăsta, îi admirase uniforma.

La Prundeni, Lică spusese Linei răstit:

— Am găsit pentru fată! O domnişoară frumoasă şi învăţată şi care mă iubeşte!

Numai urâta de Lina putea provoca un astfel de sumar brutal al sentimentelor alese dintre el şi directoare.

— Să trimiţi acolo de toate! adăogase Lică.

Asta da! Asta era în putinţa Linei să facă. Ideea că trebuise să-l refuze, că „bietul Lică” pleacă pe front, dase Linei o strâmbătură sentimentală comică. Ai fi zis că vrea să plângă. Totuşi Lică nu pleca încă. Rămăsese printre cei

din urmă. Aşa orânduise şefii şi el le sprijinea bucuros dispoziţiile. Pe la Prundeni venea din ce în ce mai des, dar nu la conacul boieresc, unde femeile vorbeau prea mult de război, ci la cel logofeţesc. Pe Hallipa însă îl vedea şi-i era mereu binevoitor. Hallipa era foarte îngrijorat de plecarea succesivă a tuturor oamenilor de serviciu. Fireşte, se duceau la datoria lor, iar Lică întârzia, fiindcă asta îi era datoria. Dar Hallipa se întreba ce va face el singur şi i se părea că prezenţa lui Lică ar putea dura la infinit. Cam acelaşi gând avea şi tânărul, că va rămâne mereu pe loc, gând absurd, dar stăruitor. Poate că era numai o presimţire, o anticipaţie asupra faptelor sau o sugestie, cumva!

Lică nu era laş, dar nu simţea necesitatea patriotică a plecării lui. Totuşi avea să plece, când îi va veni rândul, cu ultimele coloane de *arrière-train!* Hallipa era şi el, din tot sufletul pentru acţiune şi victorie, dar răspunderile, pe care i le crea acest entuziasm către averea şi familia lui, îl îngândurau, iar eroismul nu-l asocia defel cu tunica cumnatului Lică. În acele drumuri prin sate, ce depăşeau obiceiurile lui de muncă, Lică se îmbolnăvise de o febră puternică. Fusese internat într-un spital. Doctorii ezitau între o tifoidă şi o recurentă. Evacuarea avusese loc când intra abia pe calea vindecării, dar fără de el. N-ar fi putut spune cum se făcuse că n-a plecat cu trenurile sanitare. Îşi terminase deci convalescenţa subt nemţi şi ieşise din spital cu o mulţime de hârtiuţe doveditoare, pe care le păstrase cu grije. Urâte timpuri! Era la dispoziţia inamicului şi, lucru curios, inamicul îl întrebuinţa tot pe lângă serviciul de aprovizionare. Lică nu putea suferi capitala subt ocupaţie şi credea că e mai bine să nu fie zărit pe acolo. Plecase fără să vadă pe Sia. I-ar fi fost greu să dea ochi cu domnişoara directoare. Nu-şi cercetase nici celelalte prietene. Femeile, deşi nu se înţelegeau rău cu nemţii, de nevoie, aveau însă, când era vorba de bătălie, un fel de ţicneală pentru eroi, şi pentru ele

românii nu erau decât cei de dincolo. Lică nu se înţelegea cu nemţii decât tot de nevoie. Naţiile străine îi fuseseră totdeauna urâte, cu atât mai mult cele asupritoare. Aprovizionarea forţată îl adusese iar la Prundeni. Lică se arătase desperat după regimentul lui şi pentru că Hallipa îl întrebase cum de a rămas, cu oarecare severitate, Lică, iritat de bănuială, îşi făcuse dovezile. Pe la conac însă nu se ducea decât rar. Frumoasa moşiereasă ţipa că-i trădător şi dezertor, şi Lică îngălbenea la gândul pedepselor ce-i pândesc pe dezertori. Acolo, la logofeţie însă, Lică ţinea bine locul lui Ştefan, primul vechil. Hallipa făcuse cu conştiinţa lui o tranzacţie: „De-i vinovat, se va răfui la timp cu cei în drept”. Până atunci obţinuse de la comandament să-i fie lăsat la dispoziţie. Lică fusese deci nevoit să descopere farmecul satelor. Printre săteni nu se prea ştiau bine rosturile lui, dar, de vreme ce era ocrotit de „boieru”, nimeni nu-l bănuia.

Când totul se sfârşise, odată cu întoarcerea celor dintâi, Lică părăsise Prundenii fără ziua bună. Se dusese întâi la domnişoara să cerceteze pe Sia. Întrevedere fără simpatie. Lică se temea de întrebări şi domnişoara era rău dispusă din cauză că fusese nemulţumită de purtatea Siei. Fata nici ea nu ierta protectoarei că a pus-o să muncească. Când în aceeaşi seară Lică venise să ia pe Sia de-a binelea, domnişoara nu era acasă, aşa că plecarea semănase a fugă. Despărţirea asta punea sfârşit romanului platonic dintre Lică şi directoare. Pe Sia, Lică o regăsise cu mirare: crescută mult, dar urâtă şi stângace. Târa parcă un picior. O arătase unui doctor ce-i spusese că n-are nime alt decât că stângul e mai leneş. Lică o zguduise cu atâta dispreţ, că fata începuse a călca mai vioi. Din toate gazdele de mai înainte, Lică se gândise la duduia Mari. Moşica, în adevăr, nu plecase în Moldova şi o dusese destul de bine cu mosafirii, cum zicea ea, şi chiar făcuse afaceri bune. Primise pe Lică şi pe Sia cu plăcere şi se arătase aşa de drăguţă, încât numai ei singure Lică îi povestise toată pătimirea lui, fără ca duduia Mari să arate

vreo mixare sau nemulţumire.

La înapoierea regimentului, Lică, deşi era neliniştit, se dusese la sediu şi ceruse reangajarea provizorie. Frica îl trimetea în chiar vizuina lupului, dar şi prudenţa. Acolo, în preajma pericolului, se putea ocroti mai bine. În dezordinea fericită a reîntoarcerii, când se făceau liberări, se dau concedii şi se simţeau viduri mari, cererea lui fusese binevenită. Pe camarazi Lică îi evita. Amintirile lor proaspete de eroism îl supărau. Conversaţiile care nu aveau alt subiect îl puteau atrage în cursa unor detalii asupra propriei lui petreceri. Şefilor însă ştia să le fie iar folositor. Trimis din nou cu misiuni de aprovizionare şi cuarteruire, indulgenţa acelor vremuri de binefacere şi destindere îl ferea de suspiciuni. Era totodată în plină lumină şi la adăpost, cum bine socotise. La cea dintâi alarmă, nici vorbă, ar fi fugit. Era un sentiment ce nu suferea analiză. Lică nu putea înfrunta greutăţi. Era, de altfel, vinovat sau nu era? Fusese bolnav! Nu atâta cât să nu poată pleca! De ce nu plecase? Tot timpul acela avusese regrete şi un fel de grijă ce se putea chema remuşcare. Urâse duşmanul cu dinţii strânşi, dar neputincioşi. Fireşte că din alte mobile ca cei de dincolo, din acţiune, şi o altfel de ură ca cea de pe câmpul de luptă! Nimeni nu dorise mai mult ca el pacea şi victoria. Pentru că ele aveau să-i asigure din nou liniştea ce-l mulţumea! Dar cine poate căuta într-o aspiraţie virtuoasă toate micile ei viţii! Acum simţea o gelozie mare pe cei ce se bătuse. Îşi închipuia că ar fi putut şi el face isprăvi. De ce nu? Era impulsiv şi prudent, şiret şi nepăsător. Avea atribute de erou. Fluierând, ar fi putut comite cine ştie ce fapte mari! – afară de aceea de a muri! I-ar fi plăcut să aibe decoraţii... cu panglică roşie... Cu nemţii nu avusese alte raporturi decât cele nevoite. Prin bunele lui tratative, moşia cumnatului fusese cruţată. Din fericire, coloanele nemţeşti nesuferite erau acum departe. Lică se credea bun patriot, dar nu avea destulă încredere în hârtiuţele

nemţeşti.

De aceea, după un timp, când regimentul trebuise să plece în Ardeal, Lică, deşi nesupărat de nimeni, se decisese să treacă pentru totdeauna la viaţa civilă. O împrejurare îl făcuse să plece pe un timp din Bucureşti. Duduia Mari se măritase cu negustorul îmbogăţit, ea, care nu crezuse niciodată în necesitatea căsătoriei şi tocmai atunci, când comunismul amorului era în toi! O simplă întâmplare! Negustorul îşi făcuse socoteală să deschidă un depou la Galaţi: se temea, poate, de ceva cercetări asupra originii averilor, sau credea, poate, Galaţii un loc mai bun pentru noi traficuri! Acolo îi sta mai bine să fie familist şi, cum tot lua cu el pe duduia Mari, hotărâse să treacă pe la biserică şi primărie. Fusese o nuntă frumoasă, la care Lică petrecuse minunat. Moşica, tot drăguţă şi delicată, părea o fetiţă în rochie albă şi voal. Ea propusese lui Lică să-l asocieze ca voiajor pentru afacerile de vinuri. Pe Sia, care nu era bună de nimic în şcoala profesională unde o înscrisese Lina, şi care fugise din orfelinatul unde era internată, o dusese tot la Galaţi, în şcoala de infirmiere. Lică nu găsise deloc nepotrivit să schimbe puţin aerul. De altfel, se ducea, venea! Pe Lina din nou o vizita regulat. Nu se mai ostenea să pomenească de Sia, şi Lina era mulţumită că o ştia departe. Nu se putuse deprinde niciodată cu existenţa ei. Mai ales acum când se întorsese Rim!

La prima întâlnire cu vărul Lică, doctorul se arătase demn, dar politicos. Mutarea lui la Bucureşti, prin stăruinţa Linei, era încă lucru proaspăt. Primise prima cerere de împrumut destul de bine. Apoi, treptat, se arătase mai anevoios; luase obiceiul nesuferit al predicilor, apoi ajunsese la refuz şi la mojicie. Rim maltrata pe Lina din cauza lui Lică, care tot pe Lina o maltrata; ea nu se putea apăra de niciunul. Dezgustat repede de orice ocupaţie, Lică neglijase curând comisionul de la Galaţi. Cum nu se putuse deprinde cu regimul conjugal, duduia Mari se întorsese la clientelă, şi

şcoala de infirmiere se strămutase la Mogoşoaia. Pentru Lina vecinătatea Siei – deşi n-o vedea – se dovedea apăsătoare. Era timpul când menajul Rim ajunsese la mizeria unor certuri acute. Viaţa pentru buna Lina devenise nesuferită. Profesorul se răzbuna de dureri reale şi imaginare, persecutând-o. Lică, tratat cu dispreţ de doctor, îşi fierbea necazul scrâşnind dinţii mici şi fluierând a rău. Rim îl făcea „escroc” – cuvânt impropriu, ca şi cel de dezertor.

Mini avea despre dânsul o impresie mai justă, deşi cam cu prea multă imaginaţie. Când îl vedea, apărând şi dispărând de după o uşă, la Rimi, îi da o tresărire, ca şi cum se strecura acolo un apaş, ce avea în buzunarul vestonului scurt chei pentru orice sertare, dar nu se servea de ele, ci invita gazda să le deschidă singură. Când îl întâlnea neaşteptat la colţ de stradă, îi părea un haiduc modern a cărui pădure e oraşul. Lică se încadra destul de bine într-o astfel de concepţie. Prietenele devotate, răspândite pretutindeni, reprezentau bine organizarea simplă a unor gazde de hoţi; silueta zveltă, juvenilă, simpatică şi suspectă a lui Lică nu dezminţea aceleaşi asemănări. Vagabondul inofensiv, cu mâinile veşnic în buzunar, le-ar fi putut ţine acolo strânse pe un revolver sau pe teaca unui cuţit. Arme care n-au nevoie să slujească cât timp îşi dezarma victima cu surâsul ascuţit şi crud, sub mustaţa mică, cu privirea din coada ochiului, cu cererea precisă, iar, după ispravă, cu mişcarea dispreţuitoare a umerilor întorşi spre o mişcare nepăsătoare. Totuşi Lică avea bilanţul foarte zdruncinat şi din pricina asta o cruzime haină, pe care Lina mai ales o simţea. Erau timpuri în care se câştigau uşor bani mulţi, dar Lică nu prinsese încă mecanismul vieţii noi. Căuta să reia firul întrerupt al vechilor deprinderi şi nu se mai înnoda. Felul lui nepăsător îl făcea să simtă, desigur, mai puţin, schimbările mari din jur, dar şi mai puţin putea profita de ele. De altfel, mai toate afacerile noi se făceau

în amestec cu străinii şi Lică nu putea suferi „liftele”. Prin toată apucătura lui – bună ca şi rea – era un indigen. Cam flămând, strâmtorat, îşi ascuţea dinţii fără să cuteze să muşte.

Sia se dezvoltase acum ca o femeie. Era tot aşa de amorţită însă şi de ursuză. Când se lega vreunul de ea, nu se alegea cu nimic. Fata nici nu se speria, nici nu cocheta. Era tembelă şi se temea de Lică – asta îi era toată virtutea şi apărarea. Din mâinile unui intendent grobian scăpase în ultimul moment, cu pumni şi cu ameninţarea numelui lui Lică. Încă din căsuţa doicei era deprinsă să vadă bărbaţii la un loc cu femeile. Dar ei nu-i plăceau oamenii, nici bărbaţi, nici femei; pentru lenea ei erau obositori. Trebuia să te ocupi de dânşii, să le vorbeşti! Apoi era fata lui Lică, nu se putea potrivi cu oricine. Toate camaradele cunoşteau pe Lică: în mijlocul a treizeci de şorţuri albe, el glumea cu fetele, laolaltă cu a lui, tot aşa de nepăsător ca de obicei.

Lipsită de imaginaţie, Sia avea totuşi acea nevoie poporană da a mări şi denatura lucrurile. Aventurile lui Lică, ocupaţiile lui, nobleţa familiei erau povestite de Sia, nu conform adevărului strict, ci conform importanţei pe care o avea pentru ea tot ce privea pe Lică. Sia era o făptură supusă orbeşte unui bărbat căruia se deprinsese a-i zice tată. Către afaceri fata arătase totdeauna aplecare. Pertractările băneşti ale lui Lică o interesau de mică. Când se întâmpla să fie de faţă, deschidea ochii şi urechile, ceva mai vioaie ca altă dată, şi urmărea aprig tranzacţia, dorind cu îndârjire câştigul pentru Lică. El îi da uneori câte o monedă din acel dever, dar, spre marea lui mirare, i-o înapoia.

— Ţine-o tu! Ca să fie mai multe!

Mai târziu, arătase aceeaşi aviditate pentru bani şi aceeaşi dezinteresare. Când Lică, ajuns la sfârşitul răbdării, găsise ideea bună de a instala pe Sia la Lina, nici el chiar nu-şi închipuise ce bune rezultate are să dea.

Sia era mândră şi bucuroasă că e întrebuinţată la o

combinaţie financiară. Leafa ei, fireşte, mergea la Lică, ca un drept al lui. Ea era acolo numai o interpusă pentru a-şi scoate dobânzile unui capital de ură veche şi de datorii neiertate, pe care le avea de socotit cu vara Lina şi cu neamţul.

Până atunci Sia cunoscuse pe Lina, aşa cum cunoştea, din spusele lui Lică, toată galeria lui de rude şi prieteni. O cunoscuse în forma silnică şi batjocoritoare în care i-o prezintase. Când însă Sia trebuise să ocupe acel post de încredere, Lică îi dase toate fişele necesare. Amândoi acum, vorbind de Lina, pronunţau cu un haz complice acel „tanti”. Sia se arătase dibace în noua ei meserie, şi Lică socotea acum plasarea ei ca o glumă bună şi rentabilă. Nu era serios decât în ziua când avea de cerut sau de primit bani. Cu Lina era acum mânios numai din obicei. Doctorul se arăta mult îmblânzit de când Lică era învestit ca tată al infirmierei. Lică, şi el, semăna din ce în ce mai puţin [a] haiduc şi îşi schimba obiceiurile. Programul Siei era şi el schimbat. Nu mai avea atâta libertate, iar plimbările cu Lică erau acum la cofetărie şi cinematograf. Culmea distracţiilor selecte în tovărăşia acelui cavaler fercheş! Totuşi ea regreta lucrurile de mai înainte, dar Lică hotărâse că nu se mai poate merge acolo. În schimb, îi povestea amănunţit tot ce făcea, ca unui camarad. Sia nu purta necaz femeilor pe care Lică i le vindea în detaliu şi pricepea pasiunea lor pentru dânsul. Viaţa nu avea pentru ea nici mister, nici sfială.

Lică era în timpul din urmă primul intim la un căpitan de intendenţă demisionat, însurat cu o femeie drăguţă de tot, care cânta din gură şi la pian, şi era, fireşte, nebună după Lică. Dar Lică devenise acum mai circumspect în alegere de prieteni. Nu vrea ca Rimii să fie amestecaţi cu oricine; îi ţinea la adăpost de curioşi şi de cine ştie ce contact periculos cu fostele lui relaţii mahalageşti. În traiul lui erau unele lipsuri atunci când întâlnise pe prinţesa Ada.

IV

PLECÂND ÎN ZIUA ACEEA DE LA Sia, Lică tăia cu bastonaşul vârful crăcilor de castan fluierând uşor ca un om care n-are nimic de lucru. Traversând cu pas zvelt bulevardul Lascăr Catargiu, larg şi pustiu, se gândea încotro să apuce. Nu era, totuşi, distrat şi văzuse bine un *dog-cart* frumos şi înhămat cu un murg minunat, ce venea în trap mare. Caii erau marea lui dragoste, mai mare poate ca femeile, sau deopotrivă. Deci, nu din vina lui era cât p-aci să se întâmple un accident. Lică calculase foarte bine direcţia *dog-cart*-ului, dar calul, rău condus, deviase mersul şi roatele rosese de-aproape genunchii lui Lică.

— *Prends garde, imbécile!* strigă un glas ascuţit de femeie.

Trubadurul ridică obraznic mustaţa în sus, spre capra înaltă, strângându-şi ochii strălucitori subt pleoape, pe când mâna lui mică, ca de femeie, se propti viguros în grumazul murgului ce cabră, oprit brusc.

Lică nu înţelesese apostrofa. Limbile străine îl uimeau şi îi erau nesuferite. Nici n-avea cum să le înţeleagă, deoarece se învăţau în cărţi tot nesuferite. De la unguroaicele, nemţoaicele cu care uneori avusese legături, nu deprinsese nimic; mai lesne prindeau ele vorbe de la dânsul. Ca limbi străine, Lică ştia numai câteva cuvinte ţigăneşti, pe care le spunea femeilor, dar care pe buzele lui subţiri şi flecare îşi pierdeau grosimea şi deveneau glumeţe. Le mestecă acum între dinţi, fără glumă.

— *Prends donc garde!* se oţeri a doua oară cuconiţa, de rândul ăsta către domnul de lângă ea, care conducea.

Se uită la Lică drept în ochi, cu ochii ei neruşinaţi. Lică îi întoarse privirea, apoi căută cu milă spre cellalt. Era, în adevăr, un biet coconaş galben ca de ceară, cu gene roşii şi cu ochii pătaţi. Purta o bărbiţă blondă, ascuţită, cu fire veştede. Ea era o ţigăncuşă uscată ca un drac, cu buze roşii ca sângele închegat şi cu o pereche de ochi aprinşi subt boneta de piele ce o împodobea, ascuţindu-i mai tare bărbia ascuţită. Pe mâini negre, cu degete fuiorate, avea inele cu pietre cât un nasture de tunică.

După ce o privi bine în faţă, Lică lăsă mâna să lunece pe pulpa murgului. Calul, care tremura în zăbală, se domoli subt dezmierdare. Sărind uşor în lături, Lică fluieră subt bărbiţa domnului cel galben, puse un deget la pălărie ca la chipiu şi, zvelt, trecu strada. *Dog-cart*-ul, slobozit, porni dezordonat. Lică se gândi la mâinile slăbănoage ale domnului ce ţinea hăţurile, apoi la cuconiţa oacheşă, uscată ca un ţipar, ce-şi avea toată carnea în ochi. Cu aşa cal zvăpăiat, cu aşa bărbat lingav, *dog-cart*-ul se putea lesne trezi într-un şanţ, numai că o femeiuşcă pipărată ca aceea chiar de se răsturna nu era primejdie să-şi facă vreun rău. „Ce gaşperiţă!” îşi zise Lică, oprit pe trotuar, uitându-se după *dog-cart.* Ridică apoi ochii în sus şi băgă de seamă că cerul e albastru, văzu un castan prăfuit, ce i se păru totuşi verde şi frumos, şi, trăgând în jos o cracă, apucă a castană sălbatecă şi, aplecându-se ca la proaşcă, o azvârli departe cu o traiectorie sigură. Nu trecea nimeni. Lică fluieră iar. Un alt fel de fluierat. Exprima astfel o gamă întreagă de sentimente. Nu degeaba feminista Nory îl botezase „mierloiu”. Înălţă apoi din umeri cu o mişcare pe care o avea uneori şi trase pe corp vestonul ajustat şi prea subţire pentru sezon. Atunci când Lică dezmierda un pom, băga de seamă că cerul e albastru şi se păunea în vestonul său subţire, resimţea invariabil una din acele

porniri amoroase pe care obicinuia a le rezolva repede şi care, astfel, nu turburau cu nimic buna lui stare fizică şi morală. Azi totuşi Lică nu putea urmări *dog-cart*-ul cu ţigăncuşa. Acest lucru adusese oarecari perturbări în igiena lui. Vru să pornească spre duduia Mari, dar după câţiva paşi se întoarse. Soluţia asta foarte bună nu-l satisfăcea. Erau semne îngrijorătoare ale unei predispoziţii spre complicaţii sentimentale. Cea dintâi complicaţie era că tânărul, ce nu-şi obosea de obicei gândul, acum se ocupa de femeia din *dog-cart* câteva minute după ce trecuse. Apoi, de rândul acesta, îi păruse că o femeie nu poate înlocui pe alta – un semn de stimă, fie pentru cuconiţa oacheşă, fie pentru duduia Mari – dar un semn nou, mai complicat încă. Lică încercă să se mintă pe sine, el, care nu practica decât minciuna din principiu, către alţii: îşi zise că duduia Mari locuieşte prea departe – ceea ce era numai un pretext, Lică fiind un mare hoinar. Trase concluzia, totuşi justă, că se făcuse mare schimbare în domiciliul tuturor cunoscuţilor lui. Era procesul nou de locaţiune ce azvârlea epave, disloca blocuri, premenea nisipul mărunt al chiriaşilor, pornea melcii cu scoica lor în spinare, în aparenţă la voia unor valuri capricioase, în realitate după legi noi ale aluviunilor. În felul acesta toţi intimii lui Lică, mahalagii din trupul oraşului, fusese izgoniţi spre periferie. Lică se simţi stingherit în obiceiurile lui şi neocupat. S-ar fi întors la Sia să-i povestească întâmplarea, dar abia plecase de acolo. Simţi foarte limpede un gol în traiul lui bine însăilat. Făcu câţiva paşi pe bulevard, apoi cu o voltă pe călcâie, ca pe timpul când avea pinteni, se întoarse. Volta aceea era o cotitură mare în existenţa lui: ţinând ochiul stâng aproape de tot închis, ca şi cum clipea unui gând mulţumitor, Lică acum surâdea. Porni spre *„Café de la Paix”.* La ora aceea va găsi acolo un băiat pe care-l cunoscuse în timpul din urmă pe la berărie. Era un agent de bursă ce ştia o mulţime de lucruri interesante despre cum fac banii pui, deşi explicaţiile lui erau cam

neînţelese. În materie de finanţe încă era tradiţionalist, nu avea încredere decât în sistemul pe care apucase să-l practice: acela de a cheltui banii pe care îi avea, apoi de a căuta alţii. Banii de cheltuială nu înţelegea să-i lipsească, dar de prisos nu dorise până atunci, totuşi priceperea acelui tânăr, ce-ţi dovedea alb pe negru câştigul ca şi paguba şi se lăuda că lucrează numai cu metode sigure şi prudente, făcuse lui Lică impresie. Nu-l prea ispitise jocul acela necunoscut fiindcă cerea unele osteneli contrarii preceptelor de igienă ale lui Lică. Mai ştia că la Bursă e mare înghesuială şi zgomot şi citise în jurnale despre sinucideri. El nu putea suferi scandalul şi nici aglomeraţia în loc închis. Îi trebuia aer şi libertate, aer de oraş, dar din belşug. Dar azi îi venise gust să stea de vorbă cu agentul curtier.

— Pe seară mă găseşti în orice caz la *„Café de la Paix”* pentru afaceri, spusese tipul.

Trubadurul avea o poftă mare să înzecească leafa Siei, pe care o purta în buzunar, mai ales dacă operaţia era lesnicioasă. Lică nu s-ar fi putut, de altfel, lipsi de pofte în aceeaşi zi, de aceea, uitându-se la praful pe care-l stârnise *dog-cart*-ul, pentru bani şi amor, sau pentru amândouă la un loc, apucă spre Calea Victoriei.

Mişcarea bruscă cu care murgul azvârlise echipagiul lui Maxenţiu înainte zguduise pe debilul prinţ, tras şi el înainte de hăţuri.

— Ce?! Nu eşti în stare să ţii un cal! se ascuţise Ada şi-i luase din mâini curelele lustruite fin şi prinse în cătărămi nichelate.

— Am să schimb calul ăsta! N-are trap bun! poticneşte!

— N-ai să schimbi nimic! zise cu dispreţ Ada şi se uită la el. „S-a ramolit de tot! gândi. Ce sunt ochii ăia galbeni? Stârpitură de viţă mare. Nobil am vrut, nobil am.”

Ea, aşa costelivă, era foarte trainică. Campioană la tenis, braţul slab azvârlea mingea neobosit, campioană la

dans, piciorul celebru de subţire, un os cu piele oacheşă şi păroasă, manevra până în ziuă pasul sacadat al *chimmy*-ului. Faţa negricioasă şi ochii aprinşi nu arătau, după nopţi nedormite, nicio oboseală. Acum, mâinile slabe, negre, cu inele mari, printre care acel safir uriaş, pe care Lică îşi oprise ochii, ţineau hăţurile ferm. Prinţesa Maxenţiu conducea admirabil. Strunit, murgul îşi reluă pasul lung, elegant.

— Să schimbi un astfel de cal! pufni Ada. Te-ai putea schimba pe dumneata... arăţi rău! Ar trebui să vezi un doctor. Poate ai gălbinare.

Îşi aduse aminte de privirea de compătimire a tânărului îndrăzneţ. Se uitase la ea cu înţeles. O prevenise să nu lase atelajul pe mâinile bietului Maxenţiu. Cum de o fi avut acel tânăr zvelt atâta forţă! Ce ciudat botişor avea subt urma aceea de mustaţă neagră. Botişorul lui scuza portul mustăţii. Adei nu i-ar fi displăcut mustăţile, dar snobismul o silea să nu admită decât oameni raşi. E drept că snobismul ei era cam înapoiat, deoarece ultima noutate importată din Franţa era reluarea unei mici mustăţi, pe care tinerii reacţionari ai modei, obosiţi să semene între dânşii şi cu toată lumea, o găsise pe portretele bunicilor. Mai e drept că snobismul venea pentru Ada în al doilea rang după bunul ei gust.

Lui Maxenţiu nu putuse să-i taie bărbuţa. Un prinţ se poate purta cum îi place şi nici nu avea poftă să plimbe cu ea un spectru. Căci de plimbat, plimba încă cu dânsa pe soţul ei de bună familie. I se părea mai decorativ să-l aibă alături. Din toate obiectele de preţ pe care le putuse achiziţiona era singurul pe care-l putea transporta cu ea pretutindeni.

Cu ce pumn domolise tânărul acela pe murg! Ada era destul de cunoscătoare la cai ca să înţeleagă că Lică avea multă pricepere. Dar cum şi ce fel? Nu părea „om de lume”... dar Adei îi era peste cap de oamenii de lume. Şi cu ce meşteşug dezmierdase calul!... Ce mână pricepută îi plimbase pe crupă! Ada era senzuală şi capricioasă. Ar fi

vrut să aibă un amant, dar nu vroia să se compromită. Reputaţia ei era prea proaspătă. Un necunoscut ca acela ar fi fost poate mai comod. Dar unde Dumnezeu mai văzuse mutra asta? Desigur că nu la *dancing!* Izbucni în râs la ideea lui Lică la *dancing!* Maxenţiu strepezi buzele galbene pe dinţii slabi. Nu putea să sufere râsul. El era trist şi zgomotul râsului îi scrijelea nervii stridenţi... Nici la *tennis* nu-l văzuse. Unde oare? La curse... Pe stradă?... Vrea să-şi aducă aminte şi nu reuşi. Un Cadillac atinse cu botul motorului aripile lăcuite ale *dog-cart*-ului. Ada era gata să scape o ocară în „argot”, dar se întrerupse. În auto era frumoasa doamnă Elena Hallipa-Drăgănescu, ex-logodnica lui Maxenţiu.

— Nostimă femeie! Ce noroc a avut că a scăpat de dumneata! zise bărbatului ei, amabil... Nu-ţi mai aduci aminte? Când s-au licitat Plăiesele... a concurat şi Hallipa, tatăl Drăgănească. Parcă era acolo şi tânărul de adineaoră.

— Care tânăr?

— Auzi!... Care tânăr! Prea multă apatie! Bărbatul ăsta nostim pe care erai să-l omori cu *dog-cart*-ul.

— Să-l omor!... Ce exagerată eşti, *ma chère amie!*

— Bine, bine! Fireşte că-ţi vine greu să recunoşti! Când cineva e aşa de stângaci ca dumneata!

— Eram prea preocupat la licitarea Plăieselor ca să remarc orice individ.

— Preocupat? Aş putea auzi de ce? Ştiai doar bine că răscumperi hodoroaga de palat şi moşia lucie cu făina mea!

— Era totuşi un patrimoniu de familie scos într-o vânzare publică. Lucru dureros pentru un om ca mine.

— Credeam că mama dumitale tot la licitaţie a luat Plăiesele!

Maxenţiu se roşi violent. Peste paloarea lui culorile combinară un fel de violet, tot livid. Mama, la care făcea aluzie fără cruţare Ada, era o binecunoscută cântăreaţă

franceză de *variété,* vestita Zaza, ce avea domeniul ca dar de la un prinţ bătrân şi decavat, dar destul de autentic şi tată prezumtiv al lui Maxenţiu, pe care, de altfel, îl recunoscuse *in extremis,* deşi nu avusese timp să se cunune cu Zaza, cum dorea.

Această neregularitate în forme costa pe Maxenţiu, cu toate că pe nedrept. Dacă un ofiţer al stării civile şi un arhiereu ar fi consacrat acea combinaţie, Maxenţiu negreşit că n-ar fi fost mai puţin slăbănog, mai puţin fiul frumoasei Zaza, nici n-ar fi fost mai mult fiul prinţului decavat şi nici Plăiesele mai puţin sau mai mult ipotecate. E drept însă că ceea ce asigurase răscumpărarea Plăieselor fusese tocmai intervenirea episcopului şi primarului între Maxenţiu şi bruna Ada Razu, unica moştenitoare a celei mai mari fabrici de făină. Dacă după doi ani de căsătorie Ada plimba încă pe Maxenţiu, era fiindcă nu credea societatea destul de deprinsă cu noul său rang; de nu înlătura figurantul de pe înălţimea unor echipagii de formă excentrică, era fiindcă, automobilul fiind banalizat, nu se putea face remarcată. Îşi alesese pasiunea mai rară a cailor de rasă. Călărea admirabil, dar nu putea obliga la cavalcade prea dese pe Maxenţiu, bolnăvicios, de aceea prefera să conducă. Proiecta să organizeze un grajd de curse. Era marea ei ambiţie. Niciodată însă dorinţa asta nu-i păru mai vie ca în ziua aceea. Ada uni la moment, într-unul singur, cele două capricii: caii şi pe Lică.

Renunţă să-şi mai amintească unde l-a mai văzut, dar fu sigură că-l va regăsi. Va face cercetări în direcţia în care credea că are indicii şi hazardul o va servi şi el. Cam pe unde putea umbla Lică? Se decise să iasă mai des singură.

La prima întâlnire îl va opri de-a dreptul. Deocamdată spuse lui Maxenţiu:

— Ai face bine să mă pui în raporturi cu doamna Hallipa-Drăgănescu. Nu vreau când o întâlnesc să avem aerul stupid de a ne evita; sunt mutre bune pentru femei

sentimentale. Nici ea, nici eu nu suntem de aşa fel. E foarte probabil că ne vom înţelege. Dumneata vei servi de *trait-d'union,* găsesc chiar *chic* să ne împrietenim. Să faci aşa ca să fiu invitată la recepţiile lor.

Maxenţiu voi să-i spună ceva dezagreabil, dar îl înecă puţin tusea. Dete numai din umeri. Ştia că dacă Ada îşi pusese în cap cu dinadinsul, nu va putea scăpa de corvadă. Femeile? Sau dau bătălii de întrecere între ele, sau caută să se asocieze cu rivalele... Ce-l interesa pe el duelurile lor! Avea sub coastă o durere încăpăţânată şi nu cuteza să facă dovada ei. Când se rupsese mariajul cu acea Elenă cuminte, care îl iubea, pare-se, pe când el căuta numai căsătoria de rezon, îi păruse rău. Apoi, în viaţa de certuri pe care o ducea cu Ada, îşi închipuise că ar fi fost mai fericit cu cealaltă. Dar era măgulit că Ada îl cumpărase cu bani mulţi şi că acea Elenă îl iubise, măgulit în ambiţia lui anemică. El avea o situaţie solidă cu făinăreasa, Elena Drăgănescu o situaţie admirabilă. Totuşi era bine, dar nu vrea să o mai întâlnească. Acum Elena sau Ada, femeile îi erau duşmane. Mai mult chiar decât zilele de toamnă, vecinătatea lor îl obosea. Conversaţia Adei îi aduse aminte de fetiţa aceea perversă, sora fostei lui logodnice, care fusese pricina rupturii căsătoriei. Se trudi puţin să-şi amintească numele ei ciudat: *Mika-Lé.* Îi plăcu răul pe care-l pricinuise surorii ei numai din viţiu sufletesc, fără amor pentru el. Răutatea era singura simţire ce-l mai bucura. Nu putea suferi să fie iubit. Îi părea că e tentativă de asasinat. Amintirea fetei îi străbătu creierul cu o mică voluptate. Avea un flacon cu picături tonice acre şi amare, ce-i da aceeaşi cutremurare şi un minut de căldură la cap. Numai la cap circula parcă încă sângele, sleit. Când Ada va reuşi să pătrundă la Hallipii-Drăgăneşti, va afla poate ce a devenit acea cantaridă. Cu capul plecat pe umărul stâng, Maxenţiu se uită pe sub viziera de lac la Ada, care urmărea atent pasul elastic al murgului, se uită cu o privire *louche,* ca şi

cum se dedase la un viţiu ascuns. Părea o mască sarbădă de carnaval, pe care un beţiv nocturn şi-a atârnat ironic cascheta şi care, la lumina caldă a zilei, semăna sinistru cu un om.

V

ÎN TRAIUL TOTDEAUNA SOBRU AL prinţului Maxenţiu, căsătoria cu bruna Ada Razu adusese o scurtă criză de senzualitate. Criză funestă pentru organismul lui până acum econom din prudenţă şi din sărăcie. Sănătatea lui Maxenţiu fusese totdeauna delicată, dar precauţiunile pe care le lua îi îngăduise să se creadă numai debil, fără să-şi ducă gândul mai departe. După şase luni de regim conjugal însă, pe terenul slab, boala prosperase. Dintr-un sarbăd exemplar monden, Maxenţiu devenise un specimen bun de studiat în ce priveşte ravagiile repezi ale tuberculozei. De acel studiu se ocupa el însuşi cu aviditate.

Ada, în schimb, cunoscuse sportul căsătoriei ca şi pe celelalte sporturi, fără să obosească. Descoperise însă curând că-i convine moda aristocratică a camerelor separate, din saţiu, desigur, mai mult decât din snobism.

Singur în patul său, Maxenţiu, cu egoismul de bolnav, era mulţumit – dar cu acelaşi egoism îi era frică de singurătate. Frică de un spectru pe care oglinda i-l desprindea în fiecare zi mai desluşit din propria lui imagină.

De câtva timp, noaptea avea febră şi somnul îi era sufocant. Palmele arzătoare şi le răcorea pe cearceafurile proaspete de olandă fină, îndantelate bogat şi uneori uşor pătate de buzele fierbinţi. Când descoperise întâi urmele acelor sărutări rozate, Maxenţiu trăise cele mai intense ore de desperare ale amorului cel mai mare, amorul de

sine. În insomniile lungi simţea în palmele calde o cadenţă care treptat creştea, îl invada tot până când îi umplea urechile cu un vâjâit asemenea unei cascade.

Între perine înalte, cu iniţiala brodată fin subt o coroană mică, şedea, ascultând spre uşă ca nu cumva să vie Ada, şi totodată asculta încordat cu speranţa ca cineva să vie să-i curme spaima.

Femeia aceea, care avea dreptul să intre oricând la el să-i vadă nemernicia şi, astfel, să i-o mărească, îi era duşmană – dar pentru că nu venea, pentru că poate îi ghicise boala şi se temea, îi era mai duşmană încă.

Aşa era tortura nopţilor febrile. Dimineaţa întreagă era consacrată unei toalete minuţioase, ce reconstituia pe prinţul Maxenţiu aşa cum fusese mai înainte. Acelaşi tip borgian, în care otrava era difuzată însă de un bacil mic, de o virgulă sinistră văzută adesea de Maxenţiu în vis, proiectată pe un ciudat fond albastru, ca safirul uriaş, geamăn cu al Adei pe care-l purta pe index, safirul de logodnă. În aceleaşi visuri, vedea pe aşternutul imaculat desenul roşu al unor frunze de palm cu fibre dureroase, ce-şi mutau locul pe măsură ce-şi mişca mâinile agitate.

După ce-şi termina o toaletă complicată cu grima unui actor, începea să joace comedia tragică a vieţii de toate zilele, cu un program barbar de osteneli mărunte şi zadarnice.

Era dejunul cu oaspeţi sau ca oaspe, la ore târzii şi cu meniuri ucigătoare. Dar nemulţumirea lui n-avea voie să se manifeste în afară, ci se resorbea mereu în aceeaşi cupă mizeră a fiinţei lui. Ada îl târa la toate şedinţele sportive de antrenament, găsind că e mai *chic* decât să asiste la meciurile oficiale. De altfel, ei îi plăceau busturile goale asudate, muşchii întinşi, viaţa brutală şi în plin aer. Pe când ceilalţi îşi cheltuiau acolo energiile sau îşi consumau lenea, Maxenţiu trăia ceasurile unui efort tragic pentru ca resorturile lui, toate, să stea la postul lor de funcţionare; ca nu cumva sărmanul corp, tot mai deznodat, să se desfacă din toate niturile aşa cum avea

senzaţia permanentă.

Prinţul Maxenţiu se plimba pe pistă corect sau sta pe *sprint* rigid, cu ochii dilataţi, cu privirea ştearsă, manechin îmbrăcat în ţinuta de *sportsman,* fără o greşeală de eleganţă, pe când toată atenţia lui sta întoarsă înăuntru, cu grija ca nu cumva genunchiul să se încovoaie brusc din neglijenţa unui ligament, ca nu cumva umerii să scapete şi toată păpuşa de panoptic să se prăvale undeva pe loc de repaos, pe care sensibilitatea lui istovită ar fi dorit, totuşi, să se poată întinde în căutarea odihnei. Maxenţiu călărea cu o tensiune halucinantă ca nu cumva să se rupă armonia dintre el şi cal şi, astfel, prin cea mai mică zvâcnire, să se rupă şi înăuntru ceva, într-un plămân vecinic ulcerat pe care-l simţea în toracele lui pretutindeni, parcă, şi la orice mişcare. Se uită cu ură la Ada, alături de el, şi la ceilalţi călăreţi lipsiţi fără altă grijă decât de a încăleca frumos, aşa cum o avusese şi el odinioară. Fără acea femeie nu ar fi călărit un superb cal englezesc şi fără de ea n-ar fi fost o biată păpuşă nemernică, înţepenită pe spatele unui cal de rasă. În fiecare zi prinţul conducea *dog-cart*-ul înhămat cu un *demi-sang,* acel murg faimos. Conducea la aceeaşi oră, când începeau afară răcoarea şi seara şi în el începea o uşoară încropeală premergătoare febrei. Sta sus pe capra înaltă, arcuit de mijlocul dureros, în care junghiul îşi avea bătut un cui permanent de rezonanţă. Sta trudit de sforţarea ce-i punea de-a lungul braţelor alice mici, mobile, care păreau a exploda în vârful degetelor. Era ameţit de trăsuri, de pietoni, de tot ce mişuna în jur, printre care se strecura ca prin mijlocul unui *carrousel* infernal, din cauza unei migrene permanente, ce-i punea sub ţeastă o reţea subţire metalică, difuzând lumina şi aiurând în sunete. Strângea atunci din maxile, pe care le simţea putrede, dinţii ce căpătau între ei tot mai multe spaţii. Comesenii, prietenii, Ada, toţi cei de aproape erau ca nişte bolide de care se loveau fibrele lui apte durerii,

aşa cum e nervul unei măsele bolnave.

Oamenii aceia, Ada mai ales, cereau să asculţi şi să înţelegi o mulţime de lucruri, care pentru dânsul n-aveau nicio importanţă, fiindcă priveau pe cei sănătoşi. Oamenii aceia puneau întrebări şi cereau răspunsuri. La el, fenomenul vorbirii se forma undeva într-un loc usturos şi, după un parcurs sufocant ca cel al unui cheag embolic, vorbele gâlgâiau în gâtlej într-o salivă sărată, aşa că permanent cuvintele îi păreau coagule scăpate de pe buze.

...Ada, în adevăr, aşa cum bine socotise, întâlnise pe Lică Trubadurul. Fusese destul să se coboare din automobil şi să se amestece la anumite ore în viaţa uliţei. Era aproape cu neputinţă să treci câteva zile în şir pe faimoasa Calea Victoriei fără să întâlneşti pe oricine ai fi vrut sau n-ai fi vrut. Bucureştiul rezolvă problema de a fi oraş mare şi mic deodată, provincie şi capitală. Atribute duble, combinate în proporţii dozate machiavelic, ce-i compun caracterul distinctiv. Progresul chiar al oraşului respectă aceeaşi lege, se desfăşoară pe orice distanţă şi în orice direcţie, fără a-şi pierde mişcarea în jurul nucleului. Firele, cât de lungi, se deapănă în jurul acelui miez viu, care, astfel, nu se deplasează din nicio schimbare. Tot ce e nou se intercalează în spaţiile libere, sau se substituie fără a rupe ritmul special al urbei, şi oamenii, asemeni prin toate prefacerile lor, vin de pretutindeni acolo, în inima strâmtă a oraşului, ca şi cum viaţa le-ar fi o permanentă recreare. Când Ada zărise şi Lică, traversase drept spre el, sigură că o va recunoaşte, cum şi ea îl recunoscuse. Fără a căuta atitudini zadarnice pentru amândoi şi fără să-şi caute nici cuvintele, în zgomot şi înghesuială, îi spusese, cât mai sumar şi mai clar, să vie în dimineaţa următoare la locuinţa lor, a cărei adresă i-o notase pe o foaie de carnet; avea să fie vorba de un post în vederea grajdurilor de curse pe care le proiectau. Lică pusese hârtiuţa în buzunar fluierând şi se

uitase de aproape cu ochii lui de trubadur de mahala în ochii tot aprinşi ai negricioasei.

Înţelesese de ce „post” anume era vorba şi era dispus să-l ocupe. Atât! Bruna Ada intrase apoi într-un magazin de covoare. De ar fi stat împreună un minut mai mult, poate s-ar fi înţeles mai puţin. Lică hotărâse că se va duce a doua zi, aşa cum îi spusese drăcoaica. Era antrenat.

...În dimineaţa aceea, pe la unsprezece, feciorul veni cu paşi uşori să spună lui Maxenţiu că doamna prinţesă doreşte să-i vorbească. Maxenţiu se gândi din nou cât e de obositor traiul lui parazitar. Ce va fi vrut Ada de la el? Vreo nouă şedinţă sportivă? Vreo vizită nouă? Dacă Maxenţiu azvârlea la *tennis* o minge, mişcarea era dublată de cea care trebuia să amortizeze efortul şi tot aşa mereu. Apoi orice conversaţie, orice gând se suprapunea gândurilor ce avea despre boala lui, monologului nesfârşit cu sine. De i se vorbea pe când el recapitula ceea ce simte în acel moment, îi trebuia o dublă încordare; de i se cerea să privească ceva, atunci când el supraveghea mişcări lăuntrice, era turburat. Acel lăuntric îi da mereu de lucru, prin nesfârşite senzaţii ce se înmulţeau pe măsură ce boala progresa. Maxenţiu era un bolnav prea adevărat, dar, cu grija de a-şi ascunde boala, adăoga suferinţei şi ipocondria. Avea, negreşit, de ce se teme, dar teama preceda mereu şi înmulţea răul.

Azi, ca şi în toate zilele, Maxenţiu rupsese fila de calendar cu regularitatea unui om de afaceri înainte de a începe munca sa laborioasă. Întâi igiena exterioară: baia, masajul... toate cu precauţiuni şi dozate după zile şi anotimpuri, până când îşi recompunea chipul descompus cu care se scula. Apoi cealaltă igienă în interiorul aceluiaşi trup. Pentru el interiorul era accesibil. Nu-l vedea aşa cum vede hirurgul un trup deschis, îl vedea cu un fel de facultate tactilă, ca şi cum pe fiecare parte a trupului sensibilitatea îi dezvolta mii de ochi întorşi

înăuntru. Chiar în somn urmărea ceea ce se petrece acolo ca o veghe răzbind prin întuneric. Doctorul, credea Maxenţiu, ştia puţin lucru, nu cunoştea decât procesele mari, evidente, ale boalei. El însă ştia orice tremurare de fibră, ştia legătura prin care acea fibră va duce rezonanţa spre alte centre şi de acolo la sfânta sfintelor – plămânul – acolo unde totul converge pentru rău şi pentru bine. Orice vibraţie avea acolo ecouri mici, iar uneori gâlgâieli de ape ce puteau deveni cataracte. Erau acolo aluviuni şi diguri, tot felul de chinuri pe care doctorul le reducea sumar la:

— Azi avem în stânga un suflu cam cavernos!

Erau, în adevăr, acolo caverne şi abisuri, şi precipitări de ape roşii şi scocuri şi vaduri, pe care Maxenţiu, ca un turist tragic, le vizita cu de-amănuntul, în fiecare zi pe alte climate. Pe acalmii înşelătoare sau pe tempeste înăbuşite, le străbătea cu precauţiune, păşind uşor, vâslind cu rame noi, pentru a-şi cârmi printre ele viaţa.

Dar grija mare era ca totul să rămână acolo, în subsoluri, ca nimic să nu evadeze. Febra ar fi vroit s-o împiedice de a trece la termometru; un acces de tuse mai tare putea fi o primejdie vădită oricui. Mai ales să nu i se urce în gâtlej gustul acela de sânge: un firicel sau un coagul mic, pe care să trebuiască să-l înapoieze penibil la surse, sau să-l păstreze chinuitor în valvula silnică a gurei, sau, mai teribil încă, să-l strecoare în batista fină de olandă, cumplit de albă, cu o coroană brodată în colţ. Acel firicel, acel coagul puteau aduce după ele marea surpare, năruirea apelor şi rostogolirea rocelor de sânge, primejdie ce se aţinea gata şi pe care Maxenţiu o purta eroic în el.

Doctorii! Ce ştiau! Ce puteau! La început nu vroise să întrebe pe niciunul, apoi mersese la ei ca un client oarecare necunoscut şi i se spusese cu indiferenţă adevărul. Acum consulta profesorii mari, ce-i respectau dorinţa de discreţie. Îi spuneau adevărul cu precauţiuni, îi dau sfaturile cu menajamente; nu-l puteau nici vindeca, nici sili. Îl menţineau în minciuna lui către alţii, la care ţinea aşa de mult. Nimic nu-l putea hotărî să accepte

sanatoriul, însemna pentru el a-şi pune eticheta infamiei. Îi era o ruşine nespusă să se încorporeze mizeriei, să o accepte fătiş. Ştia că Ada îl cumpărase pentru prestigiul social pe care-l avea, mult-puţin, şi nu vrea să abdice de la el. Nu vrea să fie un obiect de milă, un declasat, o medalie demonetizată.

Cât era el de ocupat în dimineaţa aceea când Ada îl deranja! De cum fu gata, totuşi, trecu în biroul mare, unde i se părea totdeauna cam frig, oricare ar fi fost temperatura. Pendula – un mapamond nobil ţinut de o statuă înaripată de bronz – ocupa mijlocul bibliotecei ce cuprindea aproape tot peretele. Se apropia unsprezece şi el începea să simtă acum apropierea unei mici crize. Toate semnalele erau date: fiorii cunoscuţi pornise din mâini, din picioare, din coaste spre piept şi acum Maxenţiu aştepta să vadă pe unde vor apuca, cum se vor strecura, ce vor dărâma în drum. Îşi făcea calculul pentru a da fiorilor o direcţie cât mai blajină, şi, iacă, Ada trebuia din minut în minut să vie!... O ura!... Ce vrea vrăjitoarea aceea, al cărei filtru amoros îi grăbise ruina sănătăţii şi al cărei filtru amoros nu-i mai putea da nicio înviorare?!... Vrăjitoarea pe care îi era urât să o vadă alături şi lângă care era silit să trăiască mereu, fără nicio scăpare! Din pricina ei devenise un rob, ce nu putea fugi să se ascundă acolo, în acele sanatorii, pe ale cărora nume magice doctorii i le plimbau pe dinainte ca pe nişte lanterne fabuloase! El era bărbatul prinţesei Ada şi nu putea lipsi de la postul lui! Era o firmă pe care femeia o cumpărase scump şi nu-şi putea mărturisi falimentul! La gândurile acestea, un fior nou i se strecură din ceafă în sus, un fior ce se târa acum ca o reptilă spre munţii focoşi ai creierului şi îl înturna de la baza bazinului sacru al plămânului. Era tocmai pe cale să obţie acea imobilitate perfectă, capabilă să stăvilească junghiul, când Ada intră zgomotos, urmată de Lică, pentru a face propunerea plănuită. Maxenţiu cumpărase de la desfacerea grajdului

Simonian cei mai buni cai. Le trebuia un *maître-dresseur,* un fel de *chambellan d'écuries.* Ada îl aducea. La vederea lor, Maxenţiu simţi o durere ascuţită prin occipital, pe când o greutate îl apăsa pe splină; o greutate mobilă, care un minut se aşeza mai bine şi îi lăsa respiraţia liberă, şi alt minut împiedica aerul să treacă prin sifoanele parcă îngustate ale pieptului, încât respiraţia nu-şi putea ridica supapele. Aşadar, femeia alergase încălzită prin tot oraşul şi-şi găsise în uliţă amantul ales tot de pe uliţi! Văzându-i înaintând spre el, i se turbură sângele. N-o iubea pe Ada; nu era gelos! Era, pesemne, urma acelei mişcări atavice de indignare masculină în astfel de împrejurări; era apoi mânia de a se fi turburat şi grija de a-şi opri turburarea.

Lăţi pe dinţii rari buzele violete, şi ochii cu pete galbene îi închise ca să se apere de vederea lor supărătoare... Mizerabila! De ce nu-l păstrase ascuns ca să nu-l vadă, ca să se poată face că nu ştie!... Poate că vrea înadins să-l omoare şi să rămână cu cellalt, de aceea da lovituri de teatru!... Intra aşa, deodată, la el cu ţingăul, ca să provoace vreo catastrofă!

Ada, în taior clasic ca un costum de călărie, de n-ar fi lipsit culoţii şi jupa n-ar fi fost scurtă până la genunchi, cu gambele subţiri încălţate cu cei mai fini ciorapi, prin care părul se vedea ca şi pe piciorul gol, cu un feutru alb pe părul negru, tuns scurt, băieţeşte, cu ceafa rasă şi cercei lungi de perle, ce jucau suspect pe gulerul bărbătesc de pichet alb, înainta cu un pas agil, ce suna distinct cum sună castanietele, pe parchet, un pas sigur, ce exaspera pe Maxenţiu, ale cărui tălpi în pantofi albi fără tocuri – pantofi de sport – păreau tălpile unor patine ce se înfundau şi lunecau totodată pe nisipul fierbinte şi mobil al covorului.

Zvelt, în spatele Adei, şi aşa de aproape că umărul lui atingea ceafa ei vânătă de tunsoare, Lică surâdea, cu pliscul deschis, gata de fluierat.

Văzându-i aşa de aproape, Maxenţiu avu un imbold să ridice mâna şi să lovească obrazul arămiu al femeiei,

obrazul proaspăt al haimanalei.

Rezemă atunci pe lemnul rece, lucios, al biroului, o palmă fierbinte, care parcă se lipea. Lică se uita mereu la Maxenţiu cu ochi strânşi, cel stâng mai mult. Nu-l sfida, dar îşi reamintea scena întâlnirii pe bulevard. Lui Maxenţiu i se păru că Lică gândeşte: „Iată-mă! Eu sunt locţiitorul, amantul şi vin să mă aşez confortabil în culcuşul tău de cadavru viu, căruia îi vom face în curând un sicriu.”

„Cine e nemernicul ăsta şi ce voiţi aci?” spuse în minte, cu glas violent, Adei.

— Ce doreşti, Ada? articulă cât mai moale ca să nu se zdruncine.

Ada făcu scurt prezintarea.

— Îmi pare bine, domnule! zise Maxenţiu cu precauţiune, întinzându-i o mână transparentă.

„E dus pe copcă!” gândea sumar Lică.

Ada băgă de seamă ce rău arăta bărbatu-su.

„Ce Dumnezeu are?” se întrebă. Dar n-avea timp de pierdut. Profită chiar de acea indispoziţie şi spuse dintr-o dată tot ce avea de spus, cu glasul ei strident, în fraze scurte şi repezi, ce se prindeau una într-alta ca inele de oţel şi făceau un lanţ ce gâtuia pe Maxenţiu.

Minciunile, nepregătite dinainte şi pe care nu se sfia să le improvizeze în faţa lui Lică, se succedau precise. Lică le prindea din treacăt cu îndemânare pentru a fi puse la punct şi admira ca un cunoscător talentul cuconiţei.

— Lina, care ştia că avem nevoie pentru grajdurile noi de o persoană de încredre, ne-a recomandat pe domnul Petrescu. Domnul Petrescu e mare cunoscător de cai şi fost ofiţer de cavalerie... Domnul Petrescu consimte să ia direcţia, dar îşi rezervă alegerea orelor de antrenament... De altfel, deocamdată, e vorba numai de instalat şi de organizat... Lina a fost foarte drăguţă că n-a uitat, înainte de a pleca la Paris... şi domnul Petrescu a fost foarte amabil că n-a uitat nici el... De altfel, pe domnul Petrescu

nu-l cunoaştem acum întâia oară... Ţi-aduci aminte?... În ce priveşte caii, n-are nevoie de nicio recomandaţie!

Aşadar, neruşinata pomenea de acel incident; Maxenţiu se simţi cuprins de furie. Vestigiu al demnităţii, dar mai ales ofensă dureroasă adusă slăbiciunii lui fizice. Cum braţul liber şi-l simţea greu, îl crezu puternic. Ar fi vrut să ridice cu el un obiect masiv şi să-l arunce în cei doi. Întinse braţul şi lovi capacul călimării imense, ce ţăcăni. Ruşinat de stângăcia gestului, pipăi cu o mână tremurătoare de orb biroul, şi se rezemă şi cu palma aceasta. Cealaltă, pe care o ţinuse până atunci prea apăsată, îi furnica. Avea astfel o atitudine ce-i păru lui Lică foarte distinsă.

Ada vorbea încă!... Ce mai vrea?... Maxenţiu nu mai auzea şi ar fi trebuit să audă. O pânză subţire ca de păianjen i se aşezase pe urechi şi ar fi vrut s-o ridice de acolo delicat, ca pe o portieră diafană. Prin ţesutul ei transparent sunetele se difuzase şi rar câte un cuvânt se prindea în mreaja auzului. Trebuia să-şi strângă vinele subt frunte, să le întindă apoi... vinele sinilii, ce stau acolo la suprafaţă, vizibile, aşa de rău apărate de epidermă. Nu răspunse nimic. Păru tăcerea afirmativă a unui personagiu sobru şi corect, extrem de corect în pijamaua de duvetină *marron*, încheiată sus peste cămaşa de mătase, cu gâtul înfăşurat artistic în fularul de mătase alb, cu încălţămintea şi pantalonii de tenis – o jumătate de toaletă elegantă de dimineaţă. Peste umărul Adei, Lică îl privea cu un fel de respect. Acea stimă a bărbaţilor pentru omul pe care-l vor înşela. Ciudată simţire masculină, care face ca la un anume moment necazul lor în loc să cadă pe soţ, pe rival, pe tiran, loveşte femeia ce riscă şi se expune pentru ei. Fie că Ada băgă de seamă unda de furie a lui Maxenţiu, fie că simţi laşitatea celuilalt, fie că-şi văzu numai de meşteşugul ei femeiesc, avu o bruscă întoarcere:

— De altfel, domnul Petrescu nu va face nimic fără să te consulte! zise.

Maxenţiu se înclină. Audienţa era terminată. Cu mişcarea lui obicinuită, Lică se întoarse pe călcâie pentru a ieşi înapoia Adei. Deşi întrevederea fusese scurtă, era bucuros că s-a sfârşit. Negreşit, şi Ada şi el erau hotărâţi ca raporturile cu prinţul să fie cât mai rare. Pe Maxenţiu însă îl amăgise cuvintele Adei: „Te va consulta!”. Maxenţiu avea şi el singura dorinţă să nu mai aibă în faţa ochilor pe acel ţingău sprinten, sănătos, şi era trudit acum de ideea că va avea mereu de-a face cu el. Un nou canon se isca în biata lui viaţă. Dar nu avu timp să-şi mestece amărăciunea. Răul lui acum nu mai era acolo unde-l putea urmări şi păzi. Tot trupul îi era amorţit: o anestezie anume pe care o cunoştea, de altfel. Numai fruntea îl durea ca o bubă. Ştia ce urmează: durerea cea mare, cea ca junghiul unui furuncul copt, subt coastă, în stânga, la bazinul vieţii, care pentru el nu era inima, ci plămânul. Prin plămâni omul era sau nu era fericit... Şi doctorul ce spunea: „Nimic nou! Avem acelaşi suflu cavernos sus în stânga şi opacitate la vârf. Precauţiuni mari!... Aer... Sobrietate... supraalimentaţie şi... Leysins... Leysins!”

Atâta spunea doctorul despre chinul lui cel mare. Maxenţiu se propti şi mai tare în mâini. Picioarele păreau a patina pe nisipul lunecos al covorului şi biblioteca, în faţa lui, era un orizont nestabil. Ameţea. Se lăsă uşor într-un fotoliu. Nu se mai gândea nici la Ada, nici la Lică. Aştepta să vadă dacă prinţul Maxenţiu va mai fi a doua zi în viaţă... Prinţul Maxenţiu, pe care Maxenţiu ofticosul îl iubea mult... Maxenţiu bolnavul, singura fiinţă pe care-o iubea prinţul!

...De va mai trăi, sau de-l va îneca un val mare, ce-i va umple pieptul, gâtul, gura şi-l va sufoca, pe când pete ruşinoase vor necinsti covorul scump, parchetul strălucit, ori pantofii imaculaţi şi pantalonul ca un crin...

...De ce oare subordonase Ada, brusc, pe noul ei favorit soţului urâcios?! Văzuse un minut ridicându-se

răzbunătorul înapoia snobului bolnav şi corect. Ada nu era fricoasă, totuşi stafia proiectată de fiinţa lui Maxenţiu era aşa de urâtă că se putuse speria. Nu! Ada lucrase simplu, după temperamentul ei. După ce obţinuse toate avantagiile pentru Lică, înfruntând pe Maxenţiu, vroise să corecteze acel afront, nu pentru el, ci pentru propria ei îngâmfare. Ca nu cumva tânărul aspirant să uite că e servul ei şi să ia un prea mare avânt. Vrea să-l predomine aşa cum vrea să predomine tot, să-l aibă ca unealtă mlădioasă, să poată la nevoie speria pe Lică cu prinţul, cum sfida pe Maxenţiu cu cellalt. Avea nevoie de bărbaţi, dar nu putea suferi stăpânirea lor. Se vedea stând la mijloc pe scândura unei „bascule”, la capetele căreia se ridicau şi se lăsau cei doi după voia ei. Se mai gândea şi la leafa ce trebuia fixată lui Lică. Nu o vrea prea mare ca să nu scandalizeze pe Maxenţiu, ca să nu dea prea mare independenţă lui Lică, şi pentru că făinăreasa era avară. Se mai gândea la caii ce vor costa foarte scump, la premiile pe care le va câştiga grajdul ei, la cursele pe care le va alerga ea singură; aşa că mergea foarte încet de-a lungul *hall*-ului alături de Lică, fără să-i vorbească. Ada nu era defel lirică. Gândurile ei practice erau totuşi, în felul lor, gânduri amoroase pentru Lică. În dreptul scării se opriră:

— Nu pot primi postul! spuse Lică scurt, cu piciorul pus pe întâia treaptă.

Îi sărută mâna grăbit şi cu pasul lui sprinten scoborî scara în fugă.

Ce însemna refuzul lui? Ada se roşi de mânie şi de părere de rău. Abia prins, mierloiul scăpa. De ce?

În adevăr, de ce? Simţise Lică că e vorba de robie, ceea ce nu putea suferi? Avusese cumva vreun scrupul? Nu! Băgase de seamă că nu e vorba de un chilipir fără osteneală, aşa cum dorea el? Sau poate mediul acela nou, înainte de a-l cuceri, îl speria?

Acolo, în faţa omului galben, femeia negricioasă nu-l mai aprinsese cu ochii ei ca deunăzi şi toată parada

aceea de vorbe late: organizare, grajduri... îl plictisea. Îi plăceau lucrurile de-a gata. Nu calculase nimic, dar avusese intuiţia unor piedici. Cum însă era bine făcut pentru slujba vieţii şi avea mişcările spontane bine adaptate, gestul lui îl slujise. Ada nu era femeia să se lase bătută. Văzuse că trebuiesc slăbite frânele cu Lică. Astfel chilipirul dorit i se pregătea Trubadurului. Deocamdată Lică fugise numai pentru că era capricios şi pentru că-i era grabă să se vadă în aer liber. Nu-i plăceau încă palatele. Ce avea să mai fie, avea să se vadă. Ajuns pe trotuar, şuieră lung, înviorat. Se uită în sus unde era albastru, în jos unde se aplecă să ridice o crizantemă pierdută de cineva. Îşi aminti cu plăcere de norocul ce dase peste el, ca şi cum n-ar fi stricat totul cu refuzul lui. Cu sfârleze mici potrivi firele lâncede ale crizantemei şi porni să povestească Siei aventura şi să-i dea floarea. „Biata fată!” Îşi zicea în gând, ca şi cum i-ar fi făcut vreun neajuns, de care vrea s-o consoleze. „Biata fată!”, şi, înfundându-şi pe ochi feutrul, dezmierdă cu umărul vestonul unei cuconiţe nostime, care aderă!

VI

MINI NU UITASE COMISIONUL PE care Lina i-l dase pentru amica Nory în ce privea pe micii sugari. Ba chiar ideea acelui comision o urmărea şi vroia să-l îndeplinească. Ceea ce mai ales vroia era să întrebe pe Nory ce crede despre Rimi şi despre casa lor cea nouă; despre viaţa şi nepoata lor cea nouă.

Să-i vorbească şi despre simptomele de bolnav închipuit, pe care le atribuia doctorului Rim. N-ar fi putut spune de ce boala asta imaginară părea primejdioasă pentru menajul Rimilor mai mult decât o boală efectivă şi nici n-ar fi putut spune de ce nepoata cea nouă i se părea atâta de nesuferită. Nu purta deocamdată Rimilor un interes prea viu. Erau numai impresii. Un fel de sonerie de alarmă auzită într-un pericol ce nu te ameninţă direct, dar îţi creează datorii către ceilalţi sinistraţi. Nu putea face dovada temerii, dar nici nu putea sta nepăsătoare. N-o mira graţiile pe care le făcea Rim infirmierei – năravuri vechi, năravurile cele noi, adică armonia conjugală, erau desigur satisfăcătoare... Totuşi... Ar fi vrut să vadă pe Nory şi, subt pretextul comisionului Linei, să-i dea alt comision: acela de a preveni pe Lina... Despre ce?... Nu avea nicio idee precisă. Presimţire?... Ridicol argument! Cine se conduce după presimţiri, deşi sunt semnale superioare? Nu era rolul ei să se amestece în treburile casnice ale Rimilor pentru a le turbura liniştea, care pentru moment era o realitate precisă. Totuşi Mini nu se putea astâmpăra. Fu bine servită de împrejurări. La coafor, într-o dimineaţă, auzi un glas strident care o

striga: pentru a curma zgomotul acelei voci, Mini se grăbi într-acolo. Prin oglinzi, Nory, ce-şi potrivea tunsoarea, o zărise. O boxă de coafor era un loc puţin potrivit pentru confidenţe. Totuşi, printre exclamările de bună revedere ale lui Nory, îi strecură că Lina Rim vrea să o vadă cât mai curând. Găsise formula. În loc de a spune ea însăşi lui Nory mesagiul Linei, o trimitea la faţa locului. Nu însă fără oarecare informaţii şi întrebări tendenţioase.

— Ai văzut cum s-a îngrăşat doctorul Rim de când e bolnav?... Ai văzut casa lor cea nouă?... şi pe nepoata care zic că e fata lui Lică?...

Nory râse cu o gură până la urechi. Îi intrară pe nas şi gât fire de păr, se înecă, strănută şi porni ocări asupra nemţişorului ce se ocupa de frezura ei băieţească.

— Văzut!... Ţi se pare curios ca mierloiul să fi făcut aşa văcuţă!... Văzut!... Bună casă! Proastă nepoată!... Şi Rimii noştri în luna de miere! Acum e timpul lor! Adam şi Eva în rai!... Nepoata e mărul şi Lică şarpele!

Râse iar, apoi, fără tranziţie, întrebă pe Mini ce auzise vorbindu-sc la Rimi despre festivalul muzical pregătit de Elena Drăgănescu. Cum Mini nu ştia nimic despre asta, Nory se enervă.

— Mă duc! Mă duc la ei cât de curând! Mult o să se mai dea în laţ domnul doctor cu boala lui? Cu boala asta se poate ţine omul în sus! O mai poartă şi alţii pe picioare!

Mini nu înţelegea bine ce vrea să spună Nory. Ce măr?... Ce şarpe?... Ce paradis? Prezintarea biblică a lucrurilor o încurca mai tare. Totuşi obţinea rezultatul dorit. Pusese pe Nory în mişcare.

— Chiar mâine mă duc la Lina şi domnul doctor are să cânte Bach, vrea nu vrea. Amorul nu ologeşte. Îi rămâne destul timp ca să joace tontoroiul, după cum cântă hoţomanul de Lică năstăşicăi lui de fată!

Aşadar, asta era ceea ce vrea Nory să spună.

...Pentru ca să poată sta cu Mini de vorbă, Nory bruscă pe nemţişor, care, cunoscând clientela, nu se grăbi măcar

cu o foarfecă. Nici nu era nevoie de grabă. Mini intrase ea însăşi subt îngrijirile domnişoarei Lia, manichiuristă îndemânatică, ce-i vorbea cu competenţă de legea chiriilor, pe când mâinile îi zburau în jurul degetelor ca porumbeii pe o floare. Nory şi Mini plecară amândouă la magazinul Stuart. Amica Nory povesti perfecţionările aduse de Elena salonului de muzică. Îşi aduse aminte de pianul din *hall*-ul casei de la Prundeni, pe vremuri. Elena, ca un fiu prim-născut, răscumpărase moşia vândută de tatăl ei. Moşia era subt gubernia mătuşei Gramatula, ce fusese pentru Elena a doua mamă. Rămăsese pentru agricultură cât permisese exproprierea, şi pe restul proprietăţii, achiziţionat de ţărani, se ridicase un colan de fabrici clădite cu banii lui Drăgănescu. Fireşte, el era acţionarul principal şi directorul general, aşa că se putea socoti stăpân pe întregul domeniu. Realizase un centru de prosperitate şi îşi asigurase o situaţie politică. El însă era om de treabă ce asculta de dânsa şi recunoştea că e al doilea în rang fără să se supere. Avea calităţi şi caracter.

În fundul magazinului de muzică, patronul însuşi lua cu mare atenţie ultimele instrucţii ale lui Nory din partea doamnei Drăgănescu-Hallipa.

Elena era o clientă deosebită şi casa Stuart avea un compt curent la Banca Drăgănescu. Serviciile aduse erau felurite: comandă de note sau tratative cu artiştii; furnituri de instrumente sau vreun acordor vienez special. Doamna Drăgănescu-Hallipa nu punea semnătura ei pe invitaţiile amabile ce le făcea artiştilor de profesie decât după ce totul fusese convenit în amănunt prin agenţia Stuart; dacă diva X ştia dinainte ce bucată va cânta şi la ce parte a programului se va retrage, primirea ce i se făcea nu avea nicio greşeală; de era informată că va fi reţinută la o gustare, toaleta cu care se prezintă era corectă. Producţiile, aparent aşa de spontane, erau riguros organizate, de aceea chiar reuşeau aşa de bine şi decurgeau aşa de agreabil, în casa Hallipa.

Magazinul de muzică, umbros şi răcoros acolo, în fund,

subt scara ce urca la etaj, era aglomerat şi zgomotos spre intrare şi la ghişeuri. În toamna aceea opera ţinea recordul cererilor, aşa cum altădată simfonicele.

— Nu s-a văzut în Bucureşti concert ca al Elenei, zise Nory. Tu spui, Mini, că Rim nu e bolnav şi că se face! Perfect! Olog nu l-am fi putut aduce, dar mofturi cu Elena nu se trec. Avem nevoie de el. Elena era chiar îngrijorată că nu vine răspunsul Linei. Vrea să trimită pe moaca cea mică...

— Pe cine?

— Pe Mika-Lé!... Cine vrei să fie moaca mică?

— Să trimită Elena... pe... Mika-Lé?

— Da' de unde vii? Nu ştii că Elena a pripăşit de astă-vară la ea pe soră-sa?

În adevăr, Mini venea de departe. Ştia că între Elena şi soră-sa era o vrajbă mare. Că surorile nu se puteau suferi de când Mika-Lé stricase logodna Elenei cu Maxenţiu.

— Dar... de ce a luat-o la ea? întrebă Mini stângaci.

Ar fi pus o întrebare mai bine formulată şi ar fi arătat o mirare încă mai mare dacă un trombon, o pianolă şi un gramofon nu s-ar fi produs deodată din trei puncte ale magazinului. Nory îşi astupă urechile şi începu a ţipa în neştire:

— Ştii că Mika-Lé trăia cu unul! Tipul s-a însurat şi ea a vrut să-l omoare. Purta un briceag în poşetă, dar nu l-a ucis. În schimb, a chelălăit, a făcut scandal... Atelierul lui Greg era teatrul... Greg, cum ştii, avea slăbiciune pentru mumia mică şi tolera tot în speranţă că va lua succesiunea actoraşului, care nu i se părea umilitoare. Bărbaţii n-au ambiţie! *Aber ich auch,* cum zicea von M... Ce, nu ştii?...

Şi Nory se rătăci în anecdota generalului von M., *Aber ich auch!...*

— Sublim, *ma chère!...* Socoteala bărbaţilor care închid ochii; a celorlalţi cari ciup de pe unde găsesc! Cine a vorbit de demnitatea bărbaţilor? Calomnie!... Cine i-a

ponegrit? Care demnitate? Drăguţii de ei! Ce s-ar face fără de greşelile femeilor? Ar rămâne păcăliţi... Şi nici ifos n-ar mai avea: „Dă, Doamne, să greşească, ca să am ce ierta!”. Generoşi ca bunul Dumnezeu.

Mini, pe care mania feministă a lui Nory o plictisea, căută să o întoarcă la subiectul ce o interesa:

— Aşadar, crezi, Nory că doctorul Rim va cânta? Ar fi o ocazie bună ca să se scuture de dureri închipuite şi să mai schimbe mediul.

— De cântat cântă! Îţi spui eu! Cât despre mediu, vezi-ţi de treabă, draga mea! Lasă oamenii să trăiască! *Aber ich auch!* Casă au! Bine se simt!... Cât a trebuit să sufere Lina până să-şi afle liniştea şi nepoata!... Şi Rim?... Cum s-ar fi putut procopsi mai bine ca aşa? Doar nu era să-l giugiulim tu şi eu!... Ţi-am spus de mult că lui Rim îi trebuie o fată. Linei, pesemne, tot asta îi trebuia!... Le-a picat din cer. Cu ea la mijloc se înţeleg de minune... Bată-l norocul pe Lică cu fata lui!... De unde o fi luat-o? N-a găsit-o să-i semene, dar a găsit-o lată şi proastă cum se cuvenea pentru aşa ispravă.

— Cum?... Nu e fata lui Lică? Mini era aiurită. Nory râse:

— O fi! N-o fi! Totuna e! Lică e băiat destul de vrednic ca să fi făcut una, cât şi s-o fi găsit gata pe piaţă... Dacă Lina noastră zice că e a lui, a lui e! O ştii pe Lina... cu familia, are slăbiciune!

Zgomotul instrumentelor tăcuse şi acum era stânjenită de ţimbalele răsunătoare ale vocii lui Nory. Prezenţa lui Mika-Lé la Elena rămăsese încă neexplicată, când Nory exclamă:

— Uite-i!

La uşa magazinului se opri o trăsură de casă. Statura masivă a lui Drăgănescu masca o doamnă mică şi slabă, cu rochie de culoare închisă.

— S-o vezi cu rochiile Elenei! râse Nory. Le scurtează jumătate şi tot îi bat gleznele. Mai bine decât cu genunchii goi ca înainte!...

În adevăr, era chiar Mika-Lé, în formă de soră-secretară

cu aere *posé* şi cu o mapă mare pe genunchi. Nory porni spre ei.

Despărţindu-se de dânsa, Mini se întrebă un moment asupra acelei schimbări, apoi îşi întoarse iar gândul la Rimi. Nory decisese că Rim va fi sănătos şi va cânta. Aşadar, intuiţia ei despre o boală imaginară devenea un fapt... Dar primejdia? Cele ce se vedeau nu păreau chiar primejdioase, şi Nory formulase bine situaţia. Totuşi impresia subzista. În jurul acelui pericol închipuit, Mini se simţea chiar devenind activă, ceea ce era o abatere de la firea ei. Până atunci, Mini se mulţumise cu un maximum de armonii personale, şi acum iat-o chemată să dea tribut cine ştie căror treburi, pentru cine ştie ce socoteli! Deoarece nu se putea sustrage comandei, vrea s-o execute cât mai curând. Concertul din Bach o va ajuta... La ce lucru? Mini era un agent secret al unei uneltiri pe care n-o cunoştea. Singură cu gândul ei, coti pe strada Doamnei.

Nory avea dreptate când spunea că Drăgănescu sta tupilat şi mulţumit în umbra nevestei lui. Pe când însă tovărăşia lor prospera, *soţul* scădea mereu şi scădea din propria lui voinţă. Elena nu avea prilej să se acuze că nu-şi iubeşte bărbatul, nici să-şi impună datoria de a-l iubi, deoarece Drăgănescu se da singur la o parte. Prestigiul lui social creştea mereu, dar în intimitate rămânea timid şi îşi ascundea sentimentul sub forma unui devotament tăcut. Sfiiciunea lui devenise o pudoare în care se complăcea. Se mulţumea să iubească pe Elena ca pe o divinitate inviolabilă şi contrariul l-ar fi stânjenit. Cum Elena nu ducea nicio lipsă din acea rezervă, traiul lor era firesc şi satisfăcut. Acestea erau resorturile vieţii intime, altfel ca aspecte.

Drăgănescu se prezintă ca un domn serios, corect, ce nu vorbea nici prea mult, nici prea puţin, ce nu făcea gesturi, sobru, plin de bun-simţ şi destul de inteligent, dar cu scrupulul lăudabil că nu e destul. Preşedinte în

numeroase consilii de administraţie, director al unei bănci solide, politicienii îl căutau. Renunţase la un scaun de deputat în favoarea unui protejat al guvernului şi dobândise, astfel, recunoştinţa şefului de partid, care, la prima ocazie, îi oferise loc în Cameră. În ultimul timp, la fiecare criză de cabinet, numele lui era pronunţat pentru remaniere, ceea ce făcea pe nemulţumiţi să se împace, dar candidatura lui, care nu era un zvon tendenţios, îl făcea ministeriabil în chip serios. În politică, de altfel, ca şi în afaceri, îşi consulta nevasta, ce se interesa activ de tot ce-l privea. Avea, astfel, impresia că e iubit. În orice caz, realizau formula bună a unei asociaţii cinstite. Unirea lor decurgea aşa cum fusese contractată, fără abateri de la punctul ei iniţial. Prin uz, negreşit că Drăgănescu ar fi putut lua ceva precădere şi Elena ar fi putut pierde din prestigiu. El însă pornise de la început cu ideea că nu e iubit, ci numai acceptat; Elena se măritase cu abdicarea amorului după o primă logodnă nefericită. Cu un altul, care după mariaj ar fi căutat să-şi afirme privilegiile, Elena ar fi ajuns, desigur, la o dramă a nepotrivirii. Drăgănescu însă ar fi fost nenorocit dacă cineva l-ar fi împins la revendicări; de acea trăiau în armonie. Era în amândoi un instinct ce menţinea distanţele. Ei totuşi se socoteau fericiţi. Renunţarea lui Drăgănescu nu era însoţită de nicio gelozie: ştia că nimeni nu are ceea ce-i aparţine, ştia că ceea ce nu e al lui nu e al nimănui. Stare de lucruri limpede, fără niciunul din acele accidente ce aduc răscoală în sentimente şi le amestecă, urcă la cap pe cele de la inimă, coboară la inimă pe cele din minte şi dezlănţuie peste tot simţurile turburate. Elena, obicinuită de foarte tânără să ţie loc de gazdă în casa părintească, îşi alcătuise lesne relaţiile mondene. Snobismul ei o făcea să aleagă ce era mai bun şi primea pe toţi cu aceeaşi rezervă firească. Cum nu aveau pentru ea decât singura calitate de oaspeţi, îi supunea unui regim egal şi predomina fără nicio sforţare. Drăgănescu, prin căsătorie, făcuse un salt social. Ştia că lumea în care intrase era mai

presus de educaţia şi de neamul lui, dar avea conştiinţa că-i este egal prin muncă şi cinste. Ţinuta lui era modestă, dar fără umilinţă, cordială, deşi fără supleţe; îşi păstra prestigiul şi Elena i-l susţinea; formau astfel o pereche unită şi constituiau o forţă socială. De altfel, la recepţiile ei nu se vorbea nici politică, nici afaceri. Era salonul-tip, unde fiecare căuta să aducă sub forma cea mai distinsă ultimul reportaj. O emulaţie de limbagiu şi idei, în conformitate cu calitatea superioară a mobilierului şi cu ţinuta perfectă a gazdelor. Pasiunea nu era admisă decât asupra unui singur subiect: muzica. Predilecţia de elevă silitoare, pe care Elena o avusese pentru sonate, se transformase într-un snobism artistic – snobism care, concentrat asupra unui astfel de obiect, devenise repede profesie de credinţă. Nory nu exagera vorbind de confortul sălei de muzică: un Bechestein *demi-queue,* un Bösendorfer *grande-queue* glorificau pianul, în afară de un Erard mic, bijuterie oferită de Drăgănescu Elenei, ce se afla în salonaşul ei intim. O vioară de valoare, violoncelul de fabricaţie superioară, harpă, flaute şi alte instrumente complimentare asigurau ansamblurile. Fireşte, executanţii veneau, de obicei, cu instrumentele şi partiţiile lor, dar la nevoie nu se putea invoca nicio lipsă. Biblioteca muzicală era orânduită şi ea pe compozitori şi instrumente şi era completă de la clasici la moderni. Cele mai îngrijite preocupări erau acordate acusticei şi sala de muzică îşi avea arhitecţii ei asidui ca şi executanţii.

Încercările de muzică de cameră reuşise aşa de bine încât Elena fusese împinsă către manifestări mai mari şi decisese două concerte anuale. Joile muzicale urmau regulat, mai intime. Elena ţinea adesea, ea singură, acompaniamentul la pian, dar niciodată atunci când putea fi înlocuită mai bine. Acest bun-simţ îi crease o mică reputaţie de virtuoză. De obicei, o vedetă muzicală se producea în fiecare joi, dând relief programului. Şedinţa fixă, de o oră şi jumătate, era dedicată muzicii ca

liturghia bisericei: nicio şoaptă, nicio întrerupere. După program urma o destindere. Elena, protocolară şi rigidă de felul ei, ştia însă să se facă primitoare. Nu-şi consuma nici spiritul, nici graţiile, dar obliga pe musafiri să fie spirituali şi graţioşi. Aceiaşi oameni nu mai erau aiurea deopotrivă de plăcuţi. În cadrul acela simţeau nevoia să-şi cânte cea mai bună partitură, nu numai muzicală, ci şi omenească. Ca şi sextetele, conversaţiile mergeau în tactul şi tonul cerut. Elena avea negreşit mult merit pentru aceste armonizări, dar pe drumul lui adevărat e lesne ca omul să meargă bine şi Elena avea norocul de a trăi după înclinările ei.

VII

PRINŢUL MAXENŢIU FĂCUSE O congestie pulmonară, dar nu din răceală; era o izbucnire mai violentă a boalei lui cronice. Doctorul Răut chemat, cunoscând însă consemnul de mister, vorbise Adei de o congestie accidentală, şi ea acceptase versiunea, deşi nu se mai îndoia acum asupra adevărului. Maxenţiu ar fi vroit să nu mai fie mister, să strige Adei ca o sfidare:

— Sunt ofticos!

Vroia să distrugă acum pactul de disimulare, să zacă, în sfârşit, în voie. Dura însă mai departe minciuna, minciuna a toţi trei; dar acum îi era cel puţin îngăduit să zacă în voie. Patul îl trăgea la o lene mare, plăcută. Era o binefacere nouă, care atâta timp îi fusese refuzată. Niciodată nu cunoscuse îndestul de bine odihna patului. De s-ar fi putut repauza mai mult în copilărie, nu s-ar fi înfundat acum, acolo, în somierele moi, aşa de des. Mama lui nu băga niciodată de seamă când era mai palid sau uşor prins de răceală, ca să-l odinească. Îl scula pentru joc, pentru gimnastică, pentru plimbare, aşa cum îl scula acum Ada pentru a figura alături de ea pretutindeni. Cruzimea femeilor îl urmărea.

Cum şi-ar fi închipuit mama lui că nu e sănătos, ea, care era aşa de voinică, cu trupul ei voluptos, cu acel sân celebru. Sânul, mai mult decât talentul şi decât vocea subţiratecă, o făcuse stea de *variété.* Antreprenorii o plăteau scump. Zadarnic defilau pe scenă câte trei, şase sau douăsprezece femei aproape goale. Când apărea

Zaza, cu rochia ei perlată, aproape decentă ca o rochie de bal, dar decoltată jos, lăsând sânii afară, publicul avea un singur ochi concentrat acolo, ochiul lacom al ruşinii, şi nimeni nu ştia cupletul cântat, nici nu băga de seamă că Zaza nu e frumoasă şi că are piciorul chiar urât. Sânului îi datora Zaza în subsolul Alcazarului porecla de prinţesă şi pasiunea durabilă a bătrânului prinţ, pasiune ce sfârşise aproape legitim, cu pactul paternităţii şi al unui testament. Testamentul urmărit de moştenitorii frustraţi prin procese nesfârşite, în timpul cărora mama lui Maxenţiu îndatorase tot ce avea ca să câştige printr-o sentinţă târzie.

Nu! Mama lui nu-i îngăduise odihnă, deşi el fusese un copil pornit spre jocuri pacinice. Îl purtase din vreme cu ea la curse, la teatru, la supeuri, în voiajuri, pretutindeni unde o ducea situaţia ei semioficială de metresă. E drept că deprinsese astfel acea ţinută mondenă, e drept că dobândise oarecare educaţie de la guvernanta engleză, o puritană care, probabil, credea că, devotându-se copilului curtezanei, face operă de răscumpărare. Dar de ce nu-l lăsa liniştit cu un album de poze, cu câinii, cu jocurile de fise colorate, lângă bătrâna Miss, şi-l târa după ea fără milă, din dragoste, din obicei – copil, adolescent, mereu? Poate că trebuia ţinut prezent ca un argument subt ochii prinţului bătrân, apoi ca o dovadă subt cei ai moştenitorilor, iar pentru străini era, desigur, ceva mai de seamă de purtat cu sine decât un câine de rasă, ceva mai excitant ca o damă de companie. Totuşi pe mama lui o iubise mult. Dar ea, ca şi Ada, îl avusese numai drept măsură bancară. Jucase amândouă, pe capul lui palid, o avere. Femeile nu-l iubeau, dar nu-l lăsau să doarmă. Frumoasei Zaza i-ar fi fost ruşine de un copil bolnăvicios. Ea lua debilitatea lui drept distincţiune.

Bătrânul prinţ, cunoscut pentru robusteţa lui, murise de un atac de paralizie. Ea, Zaza, murise glorios de un cancer superb, dezvoltat în larg pe sânul odinioară celebru, acum voluminos. Pe aceste îngrăşăminte

ciupercile maligne crescuse prospere. Zaza nu mai trăise după ce mamelele cu răsad rău fusese extirpate. Nu mai putuse trăi tocmai pentru că nu vroise la timp să le sacrifice. Ori pe ce loc îşi aşază omul cultul, e respectabil să moară apărându-l. Sânul pentru Zaza era o patrie. O patrie cu care te alinţi şi pe care îşi fac cuib ciupercile rele! Dar tăindu-le, mori deodată cu ele.

Respectuos, recules, Maxenţiu văzuse trecând într-un lighean sângerat acele simboluri şi rămăsese orfan. Probabil că Maxenţiu făcuse pe picioare multe pleurite infantile până când ajunsese la congestia de acum. De aceea simţea atâta fericire să zacă. Îi era numai grijă ca acel confort să nu înceteze cumva; îi părea suspectă atâta odihnă. De câte ori înainte, chinuit de indispoziţie şi trebuind să stea mult în picioare sau să umble, nu simţise nevoia unei scufundări într-un neant şi nu zisese: „Aş vrea să dorm”, aşa cum zici: „Aş vrea să mor!”. Acum, avea acea amorţire şi se temea ca somnul să nu fie moartea dar totuşi era fericit să doarmă. N-avusese temperaturi prea mari, nici crize acute, doar o stare morbidă ce făcea pe doctor şi pe Ada să se uite unul la altul cu grijă. Congestia se desfăşura normal şi fără riscul unui deznodământ rău, dar, orişicând, plămânul putea lua, iniţiativa uneia din acele hemoptizii aşa de obsedante altădată pentru Maxenţiu. De aceea, fără declarări formale, adevărul se punea din ce în ce mai desluşit asupra boalei. Ada şi doctorul nu mai simulau unul către altul; cel mult, Ada dorea ca boala lui Maxenţiu să nu devie publică, dar acolo, în casă, o denunţa. Apartamentul fusese transformat, trei camere în şir, fără perdele, cu geamuri mobile, permanent deschise, cu mobilier puţin şi lăcuit, cu prea mult porţelan, la fel cu sălile de sanatoriu; înlocuise draperiile obscure, fotoliurile moi, adăpostul înapoia căruia mai înainte se ascundea prinţul Maxenţiu, când isprăvea corvezile mondene.

Când Maxenţiu ieşise din toropeala primelor zile de

boală, găsise şi primise situaţia asta nouă. Aer şi lumină în loc de umbră şi taină, şi în locul toaletei lui minuţioase, acum neisprăvitele experimente medicale. Totul era exteriorizat; totul era oferit indiscreţiei analizelor şi razelor. Înainte trăia un mister trist cu un tovarăş scump – cu el; acum doctorul, infirmiera, servitorii, Ada, toţi erau dovezi ale mizeriei mărturisite. Nici el nu mai avea nicio întoarcere spre interior. Nimic acum din misterele subtile, din tragediile subterane nu-l mai interesa. Cu toată atenţia, cu toţi ochii îşi examina ligheanul, batista, şi sta în patul maculat cu un fel de voluptate a nesimţirii. După atâta constrângere era o orgie de tuse, de expectorări, de toate mizeriile concrete ale boalei. Îşi descărca cu bucurie ticăloşia, şi trupul lui, acum material nesecat de coptură, de murdărie, îi era drag aşa; îi părea că-l simte viu tocmai pentru că era, astfel, rodnic. Aşa cum îşi periclita altădată viaţa prin efortul de a nu tuşi, aşa acum se complăcea în tuse până la înec, nu se ajuta cu nimic, i se părea că face bine să zdruncine bieţii muşchi, să tragă din bietele fibre, să-şi zdrobească plămânii putrezi ca să ducă la maximum acea convulsie. Credea că va curăţa astfel locul unde stau zgârieturile şi sputele, dar avea nădejdea că tusea va reîncepe pentru ca prin dovada ei să i se manifeste iarăşi o viaţă, care, în pauze, părea că-l lasă vid, prea uscat, burete iescos, oase sunând a gol. Îi trebuia suc.

Doctorul era nevoit să intervină cu severitate. Ada cu bruscheţă, pentru a-l opri de a-şi agrava şi provoca cu încăpăţânare tusea, pe care vrea să şi-o tuşească, cum zicea, „până la sfârşit”... Şi toate lucrurile exterioare îl preocupau: săpunul, chiuveta, sticlele cu doctorii, lingurile în pahare repective, kefirul pe care-l bea din ceas în ceas, gălbenuşurile pe care le înghiţea lacom, pătându-şi cămaşa fiindcă mâna îi tremura. Ceea ce-i plăcea mult era năduşeala. Ascundea momentul transpiraţiei înadins ca să rămână în izul ei; numai când începea tremurul cerea speriat să fie premenit, dar nu lăsa să-i ia cămaşa de tot. O mai ţinea pe pat aşa udă, probabil aberaţii ale

febricităţii, deoarece şi gargara, limonada le ţinea în gură mult, ceea ce-i umfla obrajii şi-l făcea hidos; le ţinea acolo mult „până se încălzesc”, zicea, şi uneori cobora fără voie din pat, aşa, în cămaşă, aproape gol, oribil, uitându-se în oglindă, plăcându-i vedenia trupului nemernic. Îşi iubea mizeria, aşa cum alţii îşi iubesc viţiul, cu voluptate şi cu ruşine.

Epoca de criză trecuse. Urma convalescenţa foarte lungă şi serioasă din cauza accidentelor mereu posibile. Maxenţiu nu mai avea acum micile voluptăţi vulgare ale boalei şi căuta alte distracţii, tot exterioare. Părăsise de tot călătoriile în interior. În acel interior nu mai erau peisagiile turmentate de altădată cărora, în nesiguranţă, să le cerceteze parcursul tragic. Boala se statornicise în forma ei clasică şi harta plămânilor fotografiată sta precisă subt ochii lui Maxenţiu, resemnat. Căuta acum ocupaţii mărunte şi răutăcioase, îngrijirile infirmierei îl plictiseau fiindcă subliniau prezenţa ftiziei. Era hărţăgos cu ea ca şi cum ar fi şicanat, astfel, boala aceea odioasă. Totuşi îi primea îngrijirile cu aviditate. În timpul boalei, Ada venea foarte des în camera lui. Conferenţia cu doctorul şi supraveghea totul. O apucase teama ca nu cumva prinţul să moară, ceea ce nu socotea oportun. De aceea, nu se opusese cu nimic revoluţiei pe care boala o făcuse în casă.

La început, lui Maxenţiu îi era frică să nu moară pentru a nu face bucuria Adei, dar pe urmă înţelesese că ea nu-i dorea moartea şi-i părea rău că nu i-a făcut farsa sinistră. Fireşte că nu-i da morţei înţelesul adevărat; nu credea niciun moment în chip sincer că el, Maxenţiu, ar putea muri. Nu era conştient de gravitate. Era un ofticos, dar un ofticos destinat să trăiască, cu ruşinea lui, interminabil!

Şicanând personalul cu răutăţi despre lucruri concrete, înrăirea lui morală avea de obiect numai pe Ada. Îi imputa acum ostentaţia mizeriei lui fizice, aşa cum altădată îi reproşa taina nevoită a aceleiaşi mizerii. Toată

preocuparea lui era s-o plictisească şi, de-a lungul zilelor lungi, gândul se ostenea cu planuri de persecuţie. Găsise două sisteme pe care le specula: boala lui şi pe Lică, ce-i revenise în minte cu dorinţe de revanşă. Răutăţile erau picături ce-i puneau sângele în mişcare, ce-i umpleau cavernele seci. Ca şi copiii răi, lovea pe ascuns, cu teama de a fi lovit. Cum Ada îşi rărise acum vizitele, trimitea să o cheme, spunând că se simte rău. Alerga alarmată spre marea lui mulţumire că a putut să o sperie şi, de la uşă, îi punea vreo întrebare despre cai şi grajduri – vreo întrebare ce se răsfrângea asupra lui Lică. Plictiseala sau încurcătura femeii erau pentru el o desfătare. Le pândea, se bucura de încurcătură, inventa dificultăţi; emitea pretenţii, cuteza ameninţări deghizate, înainta în strategia lui, perfid şi fricos totodată, şi visul lui era să poată într-o zi pune Adei o astfel de întrebare încât s-o turbure cumplit, s-o... omoare! Căuta febril care ar putea fi acea întrebare, apoi se temea: ea odată moartă, ce devenea el? Şi tot porţelanul din jur, sanatoriul acela improvizat îl emoţionau ca şi cum ar fi trebuit să le părăsească pentru un scop crud şi măreţ. Profita de faptul că Ada, luată prin surprindere, nu-l înfruntase de la început. Nu-l înfruntase din precauţiune pentru sănătatea lui de care avea interes şi, mai ales, pentru că nu era încă cu Lică într-un acord destul de clar. De aceea ea, deşi ar fi putut dejuca aşa de lesne manoperele copilăreşti ale lui Maxenţiu, nu lua o atitudine precisă. Pe Trubadur şi-l regăsise şi primise postul de şambelan al grajdurilor princiare, dar era nesigur, cu toane, nu era complicele cu care să faci front inamicului comun. Capricios şi instabil, vrea şi nu vrea, părea că-şi ia rolul în serios, apoi deodată vorbea iar de plecare. În amor aveau aceleaşi raporturi. Un fel de tachinerie ambiţioasă. Trecerea lui Lică de la un mediu la altul se făcea cu oarecare zbateri. Cu toată favoarea făţişă a prinţesei, i se mai părea că e prins într-un laţ şi independenţa femeiei îl plictisea. Era deprins cu prietene mai servile. Dacă Ada ar fi fost prea departe prin

fire de acele femei, nici nu s-ar fi apropiat de dânsa. N-avea aspiraţii rafinate; văzuse însă bine că ţigăncuşa era de înţeles. Între dânsa şi celelalte amante nu era o deosebire de castă, ci numai de clasă. De la înălţimea *dog-cart*-ului cu toate safirele de pe degete, cu tot luxul, o recunoscuse ca fiind „d-a lui”. Până la urmă şi el era băiat de perceptor şi avea rude bune. Pe Lică îl stânjeneau la Ada numai lucrurile concrete ce făceau diferenţa de mediu: casa, trăsurile, rochiile elegante, deşi cam ştia ce acopăr. Ada pricepea obstacolele şi le-ar fi înlăturat dintr-o dată, de nu s-ar fi complicat cu capriciile de bolnav ale lui Maxenţiu. Duelându-se acum cu Lică, şi Maxenţiu amestecându-se, Ada trebuia să facă diplomaţie pentru ca ordinele prinţului să nu irite la grajduri pe domnul maestru de călărie. Toată intriga asta plăcea, de altfel, Adei. Odată ce lucrurile nu se desfăşurase cu repeziciune şi simplicitate, şiretlicurile o distrau. Fantoşa prinţului n-avea nicio putere efectivă, dar putea muri, şi dincolo, cel viu era mereu reticent şi dubios. Ceea ce însă convenea minunat Adei era că putea să mintă în voie. Toate întrebările lui Maxenţiu cereau şi dobândeau minciuni. El ştia, dar îi plăcea că e silită să-l mintă, că se teme şi că se fereşte. Era o victorie asupra atâtor înfruntări din trecut, şi era singura lui ocupaţie. În timpul acesta se apropiau ultimele curse de toamnă şi Ada voia să-şi lanseze caii. Să facă cel puţin un început în aşteptarea loviturilor mai mari, pregătite abia pentru primăvara viitoare. Era destul de neliniştită în privinţa asta, din pricina lui Lică. Avea şi ambiţia şi nevoia să-l prezinte bine în public.

Lică simţea şi el unele accese noi de ambiţie, urmate de nepăsarea lui obicinuită. „Ei ş-apoi!... Să iasă ce o ieşi!...” şi fluiera a ducă, punându-şi mâinile în buzunare, tocmai când Ada era mai în fierbere.

Dacă Lică, la grajduri, nu era de mare folos, nici nu era de prisos. Caii erau, e drept, de mâna întâia, achiziţionaţi

cu jocheii lor cu tot, dar Lică avea calitatea de a fi simpatic personalului. Nu venise cu nicio pretenţie, din contra, se interesa cu o sinceră şi naivă curiozitate de la neamţ, jocheul-şef, ca de la cineva mai competent; în schimb, când pusese mâna pe cai, o pusese bine şi neamţul văzuse că domnişorul cunoaşte afacerea, aşa încât se înţelegeau împreună şi tot aşa şi cu cei mai mici.

Lică era destul de aproape de ei ca să le ştie vorbi în plac:

— Dă-o dracului de treabă! zicea când ceva nu mergea. Dar vedea defectul; avea pentru cai „ochiul”. Hotărât să „n-o ia în serios”, nu se surmena şi nici nu înteţea pe alţii cu lucrul; dar prinţesa se ţinea după el, ceea ce silea pe toată lumea – afară de dânsul – să muncească.

Neamţul, cu nume de englez, fireşte, mister Whip, nu putea suferi pe Ada, fiindcă ţipa când vorbea. Aşa că Lică slujea de amortisment între ei, ţinând făţiş partea jocheului, fiindcă de femeie era mai sigur şi o putea împăca. Mister Whip era uimit de curajul lui Lică de a contrazice pe patroană fără să provoace ţipete. În schimb, când veneau ordine de la Maxenţiu, Lică se trăgea la o parte, ca unul care se spală pe mâini. Mister Whip atunci, ca revanşă, îi lua apărarea. Aşa cum era situaţia, Lică se simţea mulţumit să trăiască între cai şi grăjdari; se gândea, negreşit, la Ada, cu oarecare nerăbdare, dar dovedea că a început să fie şi răbdător. În aşteptare făcuse unele demersuri pentru un raglan cald în rate la croitorul lui mister Whip, deci un raglan cu croială englezească...

...Maxenţiu părăsise patul, circula prin cele trei camere, deocamdată, dezorientat de noutatea însănătoşirii. Cu apucăturile ei brusce, Ada decisese că era timpul să se considere restabilit. Recunoscând un tratament conjugal îndelung practicat, Maxenţiu uitase că e un mare inchizitor şi se supusese. Ada nu admitea ca cursele de toamnă să aibă loc fără ca prinţul să o însoţească. Lică pe pistă şi Maxenţiu în tribună: asta îi era deocamdată

socoteala. Intrase într-o dimineaţă la vizita doctorului, cu zgomotul acela de uşi trântite care răscolea mânia lui Maxenţiu şi spusese profesorului Răut, cu nesinchiseala ei, că, stând mereu în casă, are să slăbească prea mult. Va avea mină rea la curse când toţi ochii vor fi pe el. Trebuia, deci, să se deprindă cu aerul. Doctorul elaborase atunci un mare program.

Se întâmplase între timp o schimbare ce permitea o astfel de politică. Între Ada şi Lică Trubadurul exista acum o complicitate efectivă. Era decisă, deci, să apară cu Maxenţiu în public, în cei mai armonioşi termeni conjugali, mai „prinţesă Maxenţiu” ca oricând, mai ales în ziua aceea de paradă sportivă, când va oferi publicului prezenţa nouă a lui Lică, pe care societatea trebuia să-l înghiţă lin. Prinţul vedea bine atitudinea ei, dar nu-i era la îndemână să reacţioneze. Contactul cu aerul, cu lumea, îl zăpăceau ca vaporul pe un pasager novice. Nu ştia deloc de se simte rău sau bine; nu ştia dacă trupul lui rezistă sau riscă ceva din regimul acela nou. Astfel că Ada îşi reluase repede supremaţia şi profita de ea în tot felul. Cu prima ocazie intrase la el dimineaţa, cu zgomot, ţinând în mâini registrele albastre ale intendenţei casei, care erau pentru Maxenţiu chinuitoare ca nişte lipitori şi îi spusese fără niciun scrupul:

— S-a cheltuit enorm cu boala! Ar fi bine să fii mai sănătos!

Urare, desigur, plăcută, dar ameninţare pozitivă. Cum! În loc să se teamă ca mai deunăzi – credea el – să se teamă că prinţul Maxenţiu o va lăsa, va divorţa într-un proces de scandal ce-i va lua titlul şi o va acoperi de ruşine; în loc să se teamă mereu că Maxenţiu bolnav ar putea muri – tragedie negreşit grozavă! – în loc de asta avea îndrăzneala să-i spună că pe dânsul, pe bărbatul ei, nobil şi bolnav, îl va lipsi de îngrijirile cuvenite! Un Maxenţiu părăsit... fără bani...! Mizerabila! Îl teroriza perspectiva tristă că în viitor – un viitor pe care-l purta

prezent în el – i s-ar putea lua patul, doctoriile, mirosul acetic al camerelor aseptizate şi tot ce s-ar mai fi cerut pentru ca scumpul bolnav Maxenţiu, ce simţea că va mai zace, să fie iar vindecat, vindecat mereu... mereu! Smuls de la nărăvurile boalei, de la tovărăşia fiolelor şi chiuvetelor, Maxenţiu se vedea acum fără ocupaţii, zadarnic, pustiu. Iar la moral, epopeea aceea de persecuţii mărunte, gândurile perfide şi ucigaşe, existenţa aceea savuroasă, de om rău, de tiran, măreţia crudă a bietului creier, se risipise la întâia poruncă a femeiei, ca baloanele de săpun pe care câte o jumătate de oră le făcea la spălat.

...Raglanul englezesc hotărâse noua stare de lucruri. Croitorul, pe garanţia lui Whip, liberase haina pe un simplu acompt şi Lică o înnoise în prima zi mai zbârlită. Îi şedea şnapanului foarte bine şi primise complimente de la tot personalul inferior, la care răspunsese făcând cu ochiul şi căutându-se de formă în buzunare cu un gest de bune intenţii.

Pe când fuma o ţigară de foi oferită de saftea de mister Whip, deşi strict interzisă în incinta grajdurilor, se trezise, pe la spate, cu Ada, prin surprindere. De la poarta mare, Ada văzuse un străin „bine” şi, cum avea obsesii de proprietară de cai, se temuse de vreo vizită clandestină, de vreun spion de curse. Se apropiase nesimţită şi gata pe scandal. Abia ajunsă în spatele lui, recunoscuse că e Lică al domniei-sale, în contravenţie de fumat, dar foarte nostim. I se învârtise în trup un fel de violenţă, pe care nu o mai simţise în ultimul timp. Impresiile contradictorii combinate îi dau o stare mânioasă de un anume fel. Când Lică, surprins, se întoarse, aruncase fumul de havană în ochii foarte aprinşi ai doamnei prinţese. Prins în delict de către stăpână, se iritase, gata pe arţag. Ada propusese scurt o inspecţie la grajduri şi pornise cu Lică, urmată la distanţă respectuoasă şi prudentă de mister Whip, ce credea că de rândul ăsta n-are să-i meargă bine nici lui

Lică.

Ada se uita pieziş la tânărul domn ce fuma comod havana cu riscul să dea foc la câteva milioane instalaţie şi înnoia haine de modă înainte de a-şi fi îndeplinit datoriile amoroase. Cu aroganţa ei cea mai de soi dete cu un deget jos ţigara ţinută de Lică încă slab în colţul gurii. Se făcu că nu aude vorba pe care Lică o mestecase pe buze fără înconjur. O vorbă pe şleau, pe care Ada o auzise bine şi şi-o prelingea pe buzele ei roşii. Şi unul şi altul s-ar fi pălmuit bucuros.

„Ce canalie!” gândi Ada ca un compliment.

Mereu i se părea că e un tip străin şi nostim, din cauza raglanului, şi mereu îl regăsea cu acelaşi necaz: huzureşte şi n-a „plătit”.

În grajd luă caii la rând. Whip sta deoparte. La fiecare boxă Ada se oprea hotărâtă să găsească un cusur, orişicare, chiar împotriva evidenţei, numai ca să facă celuilalt în necaz. Cu coada biciuştei, păstrată încă în mână – venise în *dog-cart* – lovea o crupă sau o coamă, adresându-se lui Lică cu mojicie. Whip, băgând de seamă că inspecţia nu-l privea, se eclipsă, plin de presimţiri rele. Cu tot raglanul neplătit, Lică simţea că furia i se urcă; accese pe care uşuraticul Trubadur le avea uneori. Pricinile căutate de Ada erau tot mai absurde, mai provocătoare. Lică se conţinea abia, furios şi decis: „O las să isprăvească şi ies pe uşă fără să mă uit la ea, şi pentru totdeauna”.

Un fel de bucurie îi venea la gândul libertăţii de altădată, regăsită. Era ultimul cal. Strălucea! Acel pe care trebuia să-l alerge chiar Lică în cursă de stăpân. Ada avu un râs ascuţit, isteric:

— Ăsta e cal de regiment, nu de curse...

Nu isprăvi cuvântul şi ţipă cu toată gura. Printr-o mişcare brutală, neprecugetată, Lică o plesnise peste mâini cu cravaşa. Dunga albă lăsată de curea se desena pe braţul înroşit.

„Tot era să plec aşa şi aşa!” se gândi Lică sumar. Dar de ce tăcea muierea?

Muşcându-şi buzele înroşite, Ada de usturime abia îşi ţinea lacrimile. Dunga loviturii, acum învineţită, bobotea, şi mâna avea un tremur tetanic.

— Ceva... Să nu mai usture... zise Ada cu un gemet, cu gemetul unui câine biciuit.

Lică îşi aminti de mica farmacie instalată în odăiţa de lângă grajd, care slujea de cancelarie. Cu dinţii de sus înfipţi în buza de jos nu-i spuse nimic, nici n-ar fi ştiut ce să spună, şi o apucă tocmai de braţul dureros, ca să o ducă acolo. Ada deschise gura să ţipe iar, dar nu ţipă. Împingând uşa cu piciorul, Lică intră în odăiţa de cancelarie, trăgând pe Ada după el. Aruncă raglanul pe un scaun şi se uită nepriceput la dulapul cu borcănaşe şi sticluţe. Ada se apropie şi-i arătă un borcan cu vaselină. Stângaci, Lică înfipse degetele în unsoare şi le plimbă pe braţul păros şi bobotit. Femeia sta pasivă... apoi deodată îl muşcă pe gură...

...Lică, cu mâinile subţiri şi tari o apucă până ce braţele slabe şi falangele îi pârâiră pe oase... Muşca, lupoaica!... Apoi simţi, muchea mesei de lemn că-i taie şalele... o împinse de perete... Ada auzi hârşâitul bluzei de zidul văros, şi tencuiala, glodind-o, intra prin haine şi carne cu fiecare bobiţă de grunz...

„Ţigancă”... gândi Lică... „Ţigancă”, mestecă iar în gura care apucă arţăgos ca a unui câine tânăr... „pe scânduri... ţigancă!”

Apoi se gândi că uşa grajdului a rămas deschisă... Grija ca să nu scape cumva un cal îi reveni limpede. De ezitări, de toane, de furie, de amor, Trubadurul se descărcase...

— Nu e aici nicio oglindă! şuieră melodic, ca un şarpe dresat, Ada.

În odăiţă era o masă şi un scaun de lemn, dulapul, o etajeră cu registre şi hăţuri în cui. Sumar! Lucruri concrete ce nu puteau stânjeni pe Lică!

Whip rămăsese afară, la o distanţă nici mare, nici mică

de grajduri, ca un strateg – şi grav, gândea că trebuie să se petreacă acolo lucruri rele!

Ceea ce era discutabil.

VIII

ADA NU MAI AVEA DECI ACUM nevoie de ocoluri pentru a întâlni pe Lică, aşa cum se petrecuse la început, când îl găsise şi-l rătăcise din nou în mijlocul oraşului. Strada i-l redase definitiv. Lucruri la care nu se gândea din punctul de vedere al destinului, încă mai puţin din cel poetic, şi nici nu i se părea ciudat să se lege cu un om întâlnit pe uliţă, cum nici lui Lică nu i se părea nici ciudată, nici romantică aventura lui de pieton cu boierii de *dog-cart.* Unul ca şi altul când se gândeau la acel moment predestinat erau numai mulţumiţi şi preocupaţi de consecinţele lui practice. Ada nu mai avea deci nevoie ca deunăzi de frumoasa doamnă Elena Drăgănescu-Hallipa pentru a descoperi pe Lică, dar avea încă mare nevoie de ea pentru a-i da altă situaţie decât aceea de haimana, cum îl chema Maxenţiu, cu un ultim act de autoritate. Cercetând pe Lică, Ada aflase cu bucurie că era unchiul înfumuratei doamne Hallipa-Drăgănescu. Comunicase noutatea lui Maxenţiu, ce opinase că fiecare familie are haimanaua ei. Dacă Lică ar fi avut însă raporturi de familie cu Drăgăneştii, lucrul s-ar fi schimbat. Ada ştia că în curând lumea va vorbi de ea şi de stahlmaistrul ei. Mai ştia că o prinţesă autentică ar fi putut să-şi permită şoferul sau jocheul, dar că ei, care era prinţesă numai prin alianţă şi încă de mâna stângă, nu i s-ar fi trecut cu vederea. Abia strecurată în societatea înaltă, ar fi fost pusă la index. Avea deci două păreri precise: ţinea la opinia publică, pentru că era ambiţioasă, dar, când era vorba să-şi facă gustul, n-avea habar ce vor

zice oamenii. Soluţia era clară: să silească lumea să accepte pe Lică. O mai bună recomandaţie ca înrudirea cu doamna Drăgănescu-Hallipa nici nu se putea. Dar cum să o proclame? Pe Elena n-o frecventa, aproape nici nu se recunoşteau, deşi camarade de şcoală. Lică, la primul cuvânt spus în privinţa asta, refuzase net, luându-şi cu gestul lui obicinuit pălăria, gata să plece.

— Eu pe-acolo nu calc! zisese cu încăpăţânare.

Ar fi trebuit ca numele lui Lică şi al Drăgăneştilor să fie alăturate fără ştirea şi fără voia lor. Pentru asta era destul ca Ada să pătrundă la recepţiile Elenei. Pe Maxenţiu însă, înrăit cum era, nu se putea bizui şi nici nu era lesne ca tocmai Maxenţiu să reia raporturile cu Elena, fără vreo împrejurare. Ada nu găsea încă mijlocul, dar căuta stăruitor şi, în aşteptare, făcea o propagandă activă pentru concertul Elenei. Pe oricine-l întâlnea, îl întâmpina cu vestea audiţiei din Bach:

— Eu nu ies nicăieri în iarna asta, spunea; am pe bărbatul meu bolnav, dar ce minunată iniţiativă! Ideea de a lărgi cercul e admirabilă. Sunt partizana fanatică a lui Bach!

Şi Ada, cu ajutorul primului dicţionar muzical, vorbea cu competenţă despre Bach. Nici chiar Elena nu lucra mai mult la răspândirea evenimentului artistic ca prinţesa Ada. Dacă doamna Elena Drăgănescu ar fi ştiut de acea reclamă gratuită, care risca să-i complice lista invitaţiilor, s-ar fi nemulţumit. Prin concursul inopinat al Adei, concertul ei devenea un fel de mare premieră de la care ar fi fost ruşine să lipseşti. Ada spera, nu fără dreptate, că acest panegiric va ajunge la urechile Elenei, ce va fi probabil mirată, dar şi măgulită. Totuşi de-acolo până la o invitaţie mai era încă drum. Dacă nimic nou nu survenea în apropierea concertului, ce trebuia să aibă loc la finele lui noiembrie, Ada era decisă să caute pe Nory Baldovin şi să-i ceară categoric obţinerea unei invitaţii. Se bizuia pe surprinderea produsă de o aşa cerere pentru ca refuzul să

fie greu.

Ca scuză avea pe Bach. Pasiunea ei pentru Bach îi îngăduia procedări absurde. Ada nu avea nicio urmă de fire de artist şi nici informaţii suficiente asupra acestui fel de temperament, dar ştia că arta are legi aparte şi că în numele ei se comit multe lucruri pe de lăturea uzului comun. Subt pretextul că nu poate ieşi din casă din cauza boalei lui Maxenţiu, prinţesa Ada primea acum mult. Luase din acea boală prilej bun pentru a-şi organiza recepţiile, până atunci cam şovăielnice. Pe motivul sănătăţii, vizitarea casei Maxenţiu devenea o datorie, şi biletele de scuză, cam numeroase înainte, erau din ce în ce mai rare. Tot din cauza boalei, recepţiile erau simple, mai adesea prânzuri în număr redus, dar la care Ada reuşea să strecoare cât mai mult lux, fără să se bage de seamă, dar în aşa fel ca oaspeţii să-i simtă mulţumirea. Subiectul principal al conversaţiei era, fireşte, prinţul şi sănătatea lui delicată. Subiect asupra căruia Ada era aşa de abundentă, că trecea drept foarte devotată. Unii din musafiri pătrundeau până la Maxenţiu, care nu lua parte, dimpotrivă, se ascundea, oamenii fiindu-i acum urâţi. Cu prilejul vizitării apartamentului sanitar al lui Maxenţiu, se vizita tot palatul minunat orânduit. Se producea acea cordialitate pe care o stabileşte averea. Chiar cei mai rezervaţi până atunci faţă de Ada emiteau acum proiecte mari, pentru timpul când prinţul va fi însănătoşit.

Printre multe alte se vorbea des şi de concertul din muzică de Bach. Unii din musafiri erau chiar din cercul Elenei, alţii aflau abia atunci, dar pe toţi, profani sau diletanţi, îi impresiona solemnitatea acelui nume de muzicant, izolat astfel în gloria lui printr-o ceremonie pioasă. Titlul de audiţie exclusivă din muzică de Bach avea efect asupra tuturor. Astfel stau lucrurile când Ada citi în ziarele, pe care le parcurgea regulat ca un politician, c-a sosit în ţară Victor Marcian. Fu o revelaţie.

Îşi găsise calea şi omul. Marcian era văr bun cu Maxenţiu. Era fiul unei surori a frumoasei Zaza, soră

venită ca guvernantă într-un pension şi măritată regulat cu un onest funcţionar. Marcian, deşi artist, era foarte ordonat în sentimentele lui familiale. Devotamentul lui pentru tatăl său era legendar. Chiar pe mătuşica Zaza o tratase ca pe o rudă respectabilă. Copilărise cu Maxenţiu, căruia îi trimetea regulat cărţi poştale ilustrate de pe parcursul lui de voiajor glorios. Nimic, deci, mai probabil ca vizita lui Marcian. Era destul să fie informat că prinţul e la Bucureşti şi încă bolnav.

În adevăr, într-o zi, pe la patru – oră burgheză – Marcian veni cu o birjă oarecare la casa de marmoră. Ordinile erau precise: domnul Marcian să fie primit oricând. Spre norocul ei, Ada era acasă. În interior nu prea era elegantă şi Marcian o găsi cu o rochiţă de casă foarte simplă. Era un bun debut, deoarece verişorul celebru avea idei şi apucături modeste, pe care gloria nu i le schimbase. Boala lui Maxenţiu pusese de la început conversaţia pe un ton familiar. Ada nu ascunsese lui Marcian grija ce-i da prinţul. Ştia să fie cordială; era, de altfel, uimită sincer de renumele vărului şi, mai ales, avea nevoie de el. Bunul-simţ îi dicta să nu fie nici cochetă, nici linguşitoare, artistul având spaimă de amândouă procedeele. Îi arătă şi lui, fără pretenţii, din treacăt, casa, cu aerul de a cere o apreciere şi, ca din întâmplare, îi mai arătă într-o casetă şi cărţile lui poştale, colectate cu grijă şi prevedere. Marcian se simţi mulţumit de mariajul vărului Maxenţiu. Apoi Ada conduse prinţului oaspele, ca pe o surpriză de preţ.

Maxenţiu avea multă afecţiune pentru Marcian. Fu bucuros că-l revede. Rămaşi singuri, muzicantul făcu însă elogiul Adei. Atunci prinţul nu mai cuteză să-şi arate doleanţele casnice.

De-acolo înainte totul decurse bine. Marcian îşi avea tacâmul pus, întrucât, între mesele la birt şi dineurile mondene, îi convenea să se poată repauza cu bucătărie de familie. Maxenţiu lua parte numai ca spectator. Mesele

lui speciale, din trei în trei ore, permiteau serviciul separat şi izolarea. Deşi cam nepăsătoare cu microbii, Ada avea totuşi oarecari temeri şi se ferea. Maxenţiu însă era stânjenit mult de el singur. Fără a fi chemată pe nume, boala lui era ştiută de toţi oaspeţii.

Unul din cei mai zeloşi propagatori era acum însuşi doctorul Răut. Nu i se putea reproşa că nu ţinuse secretul la timp. Acum credea că e vremea să-şi publice succesele în boala aceea tăinuită, să-şi prepare drum spre un sanatoriu propriu, ceea ce era visul lui. Unui astfel de luptător contra tuberculozei şi cu un exemplu aşa de patent pentru reclamă ca Maxenţiu, nu i se puteau refuza fondurile. Vedea în închipuire clădirea albă într-un parc vast de brazi. Deocamdată, palatul Razu îi părea a avea minunate calităţi de sanatoriu, începând de la marmora albă a exteriorului. Credea că ar fi fost păcat să rămână un imobil particular. Fără iluzii asupra vindecării prinţului, iluziile lui prevedeau vreun testament sau vreo donaţie. Într-o meserie de realităţi, era utopist şi nici nu avea destulă informaţie: nu cunoştea pe Lică Trubadurul.

Din reclama asta Maxenţiu nu ştia nimic, dar o simţea sub forma unei separaţii tot mai mari între el şi lume. Îi era tot mai ruşine de trupul lui slăbănog şi de respiraţia lui primejdioasă. Simţirea asta îi stânjenea toate apucăturile. Tăcerea lui penibilă, lipsa de cordialitate erau puse pe seama boalei şi scuzate. Era mulţumit când se putea sustrage de lume, ceea ce nu-i era posibil decât cu voia Adei. Izolat de toţi, aveau totuşi o mare ocupaţie: revolta împotriva Adei, care refuza să-l trimită la Leysins, care, deci, îl asasina. Avea acum o cauză sacră, nu de răutăţi, nici de ură, şi în pustiul din el şi din jurul lui îşi dezvolta în voie indignarea. În loc de cuvinte ingenioase, care să omoare pe Ada, acuma, de sus, de la înălţimea unei revendicări uriaşe, de pe munţii piscoşi care adăposteau Leysins, Maxenţiu privea cu durere şi revoltă procesii felurite, toate variantele morţii lui proprii, pricinuită de femeia avară, adulteră şi criminală. Prin

mintea lui, abandonată vedeniilor, treceau suferinţele, solemne ca şi ritul îngropăciunii lui, orânduită de el singur. Era o durere nobilă, o revoltă măreaţă, care, deodată obosită, se umilea din nou. Maxenţiu, cu o gură scâlciată de plâns, aşa cum sta urât, netrebnic, acolo pe o margine de canapea, scobora mereu mai mult în mizerie. Scobora aşa de mult în umilinţă până la gândul de a întâlni pe Lică şi a-l face aliatul plecării lui la Leysins. Pe Lică, nu pe Marcian. De vărul lui se jena: cu Lică nu mai avea acum nicio ruşine. Prin ocaziile frecvente de a se vedea, prin obligaţiile pe care Marcian le contractase astfel către ea, Ada parvenise cu răbdare şi cu diplomaţie să atragă atenţia muzicantului asupra concertului din Bach. Niciun agent electoral nu ar fi putut face mai bine elogiul candidatului decât făcea Ada pe al Elenei. Scopul urmărit o silea să lase deoparte orice invidie. Era o impresurare abilă, o adevărată operă de sugestie. Marcian aflase, astfel, că Elena Hallipa-Drăgănescu era o mare admiratoare a lui, dar nu era dintre femeile care caută să acapareze un artist. Aflase că acolo era singura casă din Bucureşti care merită să fie frecventată de un muzicant de talia lui. Între Ada şi Elena, deşi erau camarade de şcoală, situaţia fusese un moment delicată prin faptul că existase un proiect de logodnă cu Maxenţiu. Dar ce însemna asta? Destinul oamenilor nu se statorniceşte totdeauna dintr-o dată, şi cea mai bună probă erau cele două perechi aşa de bine potrivite acum. Prin astfel de mărturisiri, Marcian era convins că există raporturi cordiale între cele două familii şi întrevedea putinţa de a lua el însuşi contact cu acel adăpost de seamă al muzicei. Marcian era deci sufleteşte pregătit. Cu toate că Ada aşezase admirabil pionii jocului ei, rămânea de dat o lovitură anevoioasă şi decisivă. În ziua când Marcian va consimţi formal, cum avea Ada să-l introducă în casa Drăgăneştilor şi pe ea deodată cu el? Era încă nesigură.

Prinţesa lucra astfel harnic pentru Lică Trubadurul, care avea capricii din ce în ce mai rare şi era mulţumit de amorul ţigăncuşei, deşi era un amor cu obstacole. Recepţiile, prezenţa lui Marcian, nevoia de a menaja pe Maxenţiu, tot planul de campanie dus de Ada aducea incomodităţi noului amor. Era o iubire mereu pe apucate, pe furiş, o iubire de lachei prin colţuri, care Adei îi era plăcută, dar şi displăcută şi o îndruma spre dorinţa unei libertăţi mai prielnice. Uneori, în vreun acces de pasiune pentru Lică, gândea despre prinţ: „De ce Dumnezeu n-a murit mai bine!” dar se întorcea repede la socoteli mai cuminţi. Îl ştia încă necesar; avea nevoie de el viu şi, de ar fi fost posibil, chiar şi sănătos. Maxenţiu avea însă mereu un aer sinistru, care uneori o impresiona. Câteodată lupta dintre ei devenea mai acută. În toamna aceea doctorul socotise de datoria lui să insiste mai mult asupra plecării la Leysins. Când Răut vorbise prinţesei, nu-i răspunsese. Aşa că Maxenţiu avea ideea fixă a plecării şi Ada rezista în tăcere. Într-o zi, la dejun, când prinţul îşi exprimase dorinţa mai direct şi tăcerea ei fusese deci mai îndărătnică, Maxenţiu pierduse răbdarea şi pusese chestiunea formal. Ada lăsase şervetul şi ieşise din sala de mâncare. Maxenţiu, furios, avusese un acces de tuse urmat de sufocări. Ce vroia nemernica? De ce-l ţinea lângă ea? Nu prefera să fie liberă? Ce însemna rezistenţa ei? Poate că nu vrea să aud vorbind de o localitate ponosită. Îi era ruşine că el e nevoit să meargă la Leysins! Se temea de comentariul lumii! Cum şi lui îi era ruşine de acea localitate, detesta pe Ada pentru aceleaşi simţiminte. Ştia doar acuma bine că era tuberculos. Vroia să aibă încă aerul că nu ştie şi, pentru că nimic nu-i era mai dureros şi ofensator decât cunoaşterea mizeriei lui, o ura pentru prefăcătoria ei. Pierduse tot: avantagiile disimulării, mângâierile zăcerii, n-avea nici cel puţin bucuria de a vorbi cuiva de suferinţa lui. Vrea să se vindece. De fapt, Ada era avară. Nu vrea cheltuieli noi şi, mai ales, nu vrea să rămână singură în

situaţia vulgară a unei femei oarecari cu un amant neînsemnat. Nu se gândea intenţionat să-i facă rău sau să-l lipsească de îngrijiri, dar nu înţelegea necesitatea absolută a plecării. Îşi dădea ei singure argumente potrivite cu interesul ei: Pe drum singur!... Între străini?... Când acasă avea la îndemână tot confortul!...

Maxenţiu însă, care se credea asasinat cu premeditare, trecuse acum la lupta făţişă. Nu mai avea prudenţă, nici stăpânire de sine. Pusese chestiunea din nou cu violenţă; rostise injurii pentru Lică, amestecându-l în chip periculos discuţiei. Ada, înrăită de acuzaţii desluşite, refuzase hotărât, aşa cum Maxenţiu nu credea că va avea curajul. Îşi închisese deci singur drumul. Acum, când îi era interzis, Leysins îi părea tot mai mult singura lui salvare. Nu mai era locul necesar dar ponosit, ci un paradis pierdut. Era însă neputincios.

Ada, orfană şi majoră, se măritase cu avere proprie şi, din delicateţă, Maxenţiu nu ceruse act dotal. Fără delicateţă, Ada deschisese la început credit larg prinţului, ştiind că l-a luat ca să-l plătească. Averea o administra însă ea, cu străşnicie. Atât timp cât fusese trecut la rubrica luxului necesar, totul mersese bine, dar la primul conflict Maxenţiu se vedea constrâns. Cunoscu acum noi tragedii: avu gânduri de furt, proiecte absurde de a-şi procura bani. Un Maxenţiu imaginar, escroc şi tâlhar, se zbătu cu cel nevolnic şi cinstit. Sfârşi prin a demasca doctorului Răut mizeriile lui de soţ-consorte. Doctorul, prudent, socoti că, deoarece bolnavul nu poate pleca, cel mai bun lucru e să dureze cât mai mult pe loc. Cercă deci să-l convingă că Leysins se putea amâna fără riscuri. Căută să temporizeze. Îşi aplică tratamentul mai intensiv, transformă încă mai mult apartamentul în laboratoriu. Adesea, scoborând scara de marmoră, făcea planuri de amenajare a întregului palat, se lăsa târât spre anticipări. Nu i se părea exclus ca frumoasa casă Razu să devie cu adevărat un sanatoriu, şi dimensiunile mici ale grădinii îl

supărau. Maxenţiu, în acea temniţă, trăia vegetativ şi monoton, pe când în minte, pe rând, erou şi criminal, acuzator şi vinovat, se zbuciuma fără spor.

Lică, plictisit de odăiţa lui proastă şi prea depărtată, şi nemaigăzduind pe la prieteni din prudenţă, dormea foarte adesea în camera lui mister Whip, ce i se părea culmea confortului. Palatul de marmoră cu omul cadaveric îi era urât, îi amintea capelele funerare cu criptă, văzute în unele duminici din trecut, când se plimba la Bellu pe vremea liliacului, pe atunci când duduia Mari locuia prin partea locului. Ada, în schimb, cunoştea bine camera, adesea complezentă fără ştirea lui, a lui mister Whip. Uitase de vreo două ori acolo batiste fine şi, cum era foarte ordonată, le ceruse lui Lică, care n-avea habar. În schimb, mister Whip găsise aeel corp delict, ce-l făcuse să creadă că totul e cu putinţă de la o femeie nesuferită, care ţipă. Socotea însă că nu e de demnitatea unui jocheu-şef să se amestece în astfel de bănuieli supărătoare.

Pentru Victor Marcian menajul lui Maxenţiu era foarte satisfăcător, îşi freca cu mulţumire mâinile bine îngrijite şi frumoase, zicându-şi că bietul Maxenţiu avusese bună prevedere cu acea căsătorie. Femeia se arăta simpatică şi plină de bun-simţ şi sănătatea lui avea nevoie de bani. Cât despre ideea concertului Bach, cu încetul se strecurase şi se aşezase la loc bun în mintea lui Marcian.

— Frumos!... Minunat!... Lucru rar să vezi la noi în ţară o astfel de iniţiativă.

Marcian trăia în aerul de sus al fumului de tămâie şi, în atmosfera ideală a muzicii, cunoştea din oameni ceea ce venea până la dânsul, ceea ce îi aduceau din ei. Lui, pentru arta lui minunată, îi aduceau numai ceea ce – mult, puţin – aveau mai bun. Acţiunea mizeriei trezea ecourile muzicale ale traiului. Ceea ce ştia din realităţile mai josnice omeneşti forma pentru el ceva separat, ca două straturi distincte despărţite de atmosfera de filtrare a muzicii. Bine îndrumat de Ada, Marcian se întreba de nu

era de datoria lui să-şi manifeste aprobarea pentru concertul Bach, poate chiar să-şi ofere concursul efectiv. Timid însă, nu vedea modalitatea. Bine pregătit pentru a servi scopurile Adei, nu lipsea decât ocazia. Aprobarea lui rămânea încă tacită. Vorbea puţin, în genere, şi pălăvreala neobosită a Adei ajuta mult cordialitatea dejunurilor de familie. Foarte deşteaptă, cu oarecare instrucţie, Ada, care nu cunoştea meditarea şi reculegerea, conversa permanent. Conversa banal, fără pretenţii, aşa că nu era obositoare. Puteai răspunde sumar sau puteai să nu-i răspunzi. Era ca un ziar cotidian din cele bune pentru lector: fără opinii şi fără stil, dar informat şi lesne de parcurs. Într-una din zile, pe când Ada, bine informată de la Feder, povestea în ce stadiu se găseau pregătirile, Marcian se exprimă în termeni aşa de călduroşi, că prinţesa, care nu lăsa să-i scape momentul, îl rugă pe loc să-i dea voie să comunice doamnei Hallipa vestea glorioasă că maestrul va asista, dacă nu chiar va participa la audiţie. Astfel provocat, Marcian îngăimă că era pentru el o mare bucurie să cinstească un festival Bach, dar că... Ada nu-i permisese să se rătăcească în dificultăţi şi reticenţe. Îi mulţumise cu entuziasm pentru ea, pentru amica ei Elena, pentru muzică... Din partea lui Bach chiar! Expansivitate care intimidase pe Marcian, dar îl implicase fără de scăpare.

Odată obţinut ca Marcian să cânte la faimoasa audiţie, Ada, înarmată cu un aşa de preţios *passe-partout,* trebuia, orice s-ar fi întâmplat şi prin orice mijloace, să pătrundă deodată cu Marcian la Hallipii-Drăgăneşti. În tot acel timp, tocmai fiindcă lucra aşa de mult la amorul ei pentru Lică şi la cariera lui socială, era nevoită să-l neglijeze, evitând întâlnirile riscante, mai ales că raporturile cu Maxenţiu erau tot încordate. Pe Trubadur Ada nu-l putea pune la curent cu politica pe care o ducea, fiindcă ştia că nu vrea să audă cu niciun chip de Drăgăneşti şi ar fi fost în stare să strice tot. Lică nu avea

intenţii, nici prevederi şi era nedumerit de răceala ei. Gesturile de fugă nu le mai avea acum decât din obicei, nu din convingere. Trecuse pragul despărţitor al celor două medii sociale şi prinsese gust să rămână dincoace, unde îl condusese destinul lui de parvenitism, de care destin începea să aibă conştiinţă. Pentru norocul lui, nu putuse trata pe Ada altfel decât trata pe mahalagioaicele lui; felul ăsta avea pentru ea savoare, un gust uşor de usturoi, ce-i plăcea făinăresei. El se purta cu ea aşa pentru că avea firea prea formată ca să şi-o schimbe şi pentru că temperamentul lui îl slujea bine acum ca şi totdeauna: nu fusese niciodată refuzat de femei pentru a avea îndoieli. Acum însă ţinea la „postul” lui de lângă Ada, nu numai pentru că era o drăcoaică oacheşă, ci pentru toate acele profituri de situaţie şi confort ce-l prindeau treptat în mreaja lor, îl converteau de la haiducie, îl ispiteau cu o aventură mult mai valoroasă ca cele din trecut. Fluierând, dar fluierând acum cu o nuanţă schimbată, rămânea tot uşuratec şi indiferent, mai avea capricii şi salturi de cal nărăvaş, dar se dase la coardă. De aceea sta uneori în drumul Adei dinadins şi se întreba ce înseamnă răceala ei. Băgase de seamă că numai în public era aşa ţanţoşă şi-l liniştea atitudinea ei atunci când se întâlneau singuri. Era tot aprinsă şi tot decisă să ducă planurile la căpătâi bun. Lică se gândea că trebuie să fie vreo chichiţă, dar nu se obosea în cercetări. Bine construit pentru plutire, se lăsa purtat de apă, în firul ei. Lăsa să lupte pentru el cine trebuia şi cariera lui se făcea fără osteneală.

Ca să se distreze, Lică făcea vizite dese croitorului lui Whip. Se încurcase acum cu două rânduri de haine: „Neplătite n-o să rămână ele!” îşi zicea cu o înjurătură. Ocupaţia asta era foarte bine inspirată. Lucra pentru scopurile prinţesei Ada. Îşi lucra viitoarea siluetă socială, care siluetă, de cea mai mare importanţă pentru o carieră de acest fel, nu se putea obţine decât din frecventarea familiară a unui croitor bun. Lică sta adesea la cafea şi

ţigară ca un musafir, în atelierul domnului Paul, pe pragul dintre calitatea de client şi cea de prieten. Lipsa lui de grandomanie îl slujea bine. Asista în mod familiar la confecţia acelor „cap de opere”; lua parte în intimitate la acele eleganţe; văzute astfel în stare de geneză, hainele de lux îi păreau accesibile, nu-l mai speriau. Băieţi buni şi simpli în cămaşă de zefir, domnul Paul însuşi în vestă, confecţionau acel *chic* aşa de impunător. Astfel privit din atelier, prin uşa de comunicare, însuşi snobul nesuferit Trubadurului, care trebuia să poarte acel veston perfect, înceta de a pare arogant cum era pe pistă, la curse, sau pe scara de marmoră a palatului Maxenţiu.

Pe-acolo, prin dos, Lică intrase la început cu mister Whip. Domnul Paul lucra croitorie cu două intrări separate, pentru două feluri de clienţi: jocheul cu punga groasă şi *sportsman*-ul. Care îi făcea reclamă. Acelaşi preţ era şoptit stăpânului, ca o graţie, şi jocheului ca o concesie amicală. Mai îmbrăca cu preţuri mai mari pe oricine putea plăti bine firma, dar marea diplomaţie a domnului Paul era că ştia să refuze. „Nu pot nici cu 10.000. Am clientela mea!” Victimele refuzului erau selectate uneori după aspect şi alteori după toanele domnului Paul şi ale premierului iniţiat. Printr-o întâmplare, premierul era tecucean. Duioasă concetăţenie cu Lică. Cunoştea pe Braim croitorul, cafeneaua Jigal şi grădina publică. Uneori Lică îşi scotea vestonul şi încerca vreunul abia terminat, croit după ultima modă. Băiat bine făcut, îi sta bine, deşi îl schimba mult. Deprins cu aspectul lui sprinten, desenul nou al trupului i se părea curios acolo, în oglinzile mobile. Ca şi Ada deunăzi, admira acolo pe domnul acela grav, care de profil îi părea străin şi îşi recunoştea cu plăcere, din faţă, capul cu mica freză pe frunte. Făcea astfel repetiţii folositoare, dar nu cuteza încă să-şi înlocuiască vestonul secret ce-i făcea crupă, cu buzunarele puse sus ca să-şi afunde în ele mâinile fără lucru. Se lăsase însă ispitit să

comande un rând de călărie şi unul de oraş, tot sportiv, la fel cu al lui mister Whip, cu diferenţa că jocheul era urât ca o maimuţă şi Lică era băiat nostim. Nu grăbea lucrul, ceea ce era explicabil, dar făcea vizite dese şi se deprinsese cu magazinul de lux. Atunci când, mai târziu, avea să intre prin uşa principală în laboratoriul eleganţelor domnului Paul, atitudinea lui familială avea să pară celorlalţi clienţi distinsă şi băieţii aveau să fie recunoscători unuia care, cu toate că a ajuns aşa de bine, a rămas tot drăguţ cu ei.

Pentru ziua curselor Lică inaugurase costumul de călărie. Domnul Paul, informat de Whip asupra stării de lucruri, făcea mereu credit. Inaugurarea avusese succes. Whip câştigase o cursă importantă, şi în alergare proprie Lică sosise al doilea. Mai pariase cu câştig pe un cal necotat, după recomandaţia lui Whip, şi încasase bani frumuşei, apoi, ceea ce nu era de lepădat, fusese remarcat de publicul feminin. Surprinsese vreo câteva cuconiţe care cercetau pe Ada despre el. Ada, dintr-un dublu interes, nu-l recomandase nimănui. Nu vroia să-l împartă cu altele şi nici nu se mai mulţumea pentru el cu situaţia actuală. Odată ce Lică putea fi unchiul oficial al doamnei Hallipa, la ce să se mai bârfească că prinţesa Ada trăieşte cu un dresor. În ziua curselor era rece şi vânt, Lică, totuşi, ingrat cu raglanul, îşi arătase până la sfârşit hainele noi, care aveau factura perfectă a lui Paul, în plus acel ceva mai lălâu, cu care Trubadurul, prin felul de a purta, corecta răceala englezească a croielei. Tocmai fiindcă era rece şi vânt, prinţul Maxenţiu cu *demi-palton* şi *cache-nez* de lână era foarte indispus. Ada, în aşteptarea rezultatului, era aşa de nervoasă, încât succesul îi calmase numai grija, dar nu-i dase toată plăcerea aşteptată. Aşa că perechea Maxenţiu, deşi triumfătoare, primise fără destul entuziasm felicitările. Pentru Ada, scopul de a lansa acolo pe Lică fiind părăsit, acel succes nu mai avea rolul de căpetenie. Maxenţiu, felicitat mult şi asupra bunei lui înfăţişări – era îmbuibat de arsenic – se

enervase; aşadar, era tratat în public ca un bolnav care merită complimente când arată mai bine! Acei imbecili dau astfel argument nou Adei pentru avariţia ei! Tot necazul lui, fireşte, cădea pe Ada.

Ce nevoie de cai de curse!... Ca să aibă *maître d'écuries?...* Ca să-şi scoată la lumină haimanaua?... Risipă de bani din vanitate şi desfrâu, pe când el era nevoit să înghită praf şi vânt şi să asculte cum se miră lumea că nu e încă mort.

Din atâtea pricini menajul nu era bine dispus. Ada nu putuse face lui Lică elogii publice, nici particulare. Cam descumpănit, Lică vârâse pumnii adânc în buzunarele stilizate, cu gândul la toanele femeiei şi la contul lui Paul. Cum ziua curselor, cu tot succesul, nu fusese reuşită în ce privea amorul, în loc de chef cu mister Whip şi în lipsă de altă petrecere cu Ada, pe care o va fi sperat, Lică hotărâse să se ducă la Sia, amintindu-şi brusc de ea după o uitare cam lungă. Dincolo, Ada, care îşi închipuise şi ea altfel urmările acelei zile, era arţăgoasă. Din întâmplare nu aveau pe nimeni în seara aceea la masă. Marcian se scuzase, ceea ce făcea pe Ada să se gândească la cine ştie ce plecare bruscă a artistului cu vreun angajament neprevăzut, tocmai acum când îi era aşa de necesar. Starea asta de spirit nourată adusese o furtună. Abia ajunşi acasă, cu pălăria încă pe cap, Maxenţiu reîncepuse atacul împotriva haimanalei şi pentru Leysins. N-avea pulsul momentului. Ada, care ştia să-şi lucreze afacerile cu atâta răbdare, avea însă şi mânii repezi. Dete lui Maxenţiu replica pe un ton ridicat şi curmă brusc discuţia cu una din acele hotărâri imediate:

— Ca să se isprăvească, zise, domnul Petrescu va fi concediat. De mult insista să plece. Nu-i convine postul, e prea mic. Vrea să lucreze pe seama lui ca profesor de echitaţie... Şi leafa pe care o avea domnul Petrescu desigur că îţi va fi de ajuns ca să pleci unde vrei şi când vrei.

În timpul din urmă Maxenţiu trecea cu boala lui printr-o fază de stagnare pe care o putea confunda cu binele. Artificiile medicale îi dădeau o potolire. În faţa acelor declaraţii neaşteptate şi obraznice fu atâta de surprins, încât îşi uită egoismul salutar şi se simţi gata să se repeadă, gata însă să cadă. Se lipi de perete, proptindu-se pe picioare anevoie. Simţea în piept un gol mare ca o bolboacă deschisă în el. Fu numai un moment, îşi reveni, se miră de a se simţi teafăr ca de un rău nou şi neliniştitor.

Ada trântise uşa şi ieşise. Aşadar, duşmanul asupra căruia îşi exercita persecuţia, subiectul revoltei lui, obiectul ocupaţiei lui dispărea. Haimanaua n-avea nevoie de slujba prinţului Maxenţiu, nu era destul de înaltă pentru domnia-sa. Nu el, Maxenţiu, era cel care, demn, indignat, îl gonise, ci domnişorul întorcea spatele când îi plăcea!... Lăsa caii, periclita totul, îşi bătea joc!

Un interes subit pentru serviciile lui Lică cuprinsese pe Maxenţiu. Se credea ofensat direct de această demitere, se credea păgubit. Era păgubit numai de acele răutăţi ce-l ţineau încordat, cu care îmbuiba necazul şi părăsirea lui. Pe cine să mai spioneze? De ce să se mai plângă?... Şi ce folos, avea acum?... Dar ce putea însemna acea comedie? Se săturase femeia şi-l zvârlea?... Era să-i aducă acum pe altul! Să aibă alte încercări, alte turburări! Se deprinsese cu starea de lucruri. Sau poate căutau să scape complet de subt supravegherea lui?... Poate că femeia, ca şi banii ei, vor merge tot acolo, dar fără de controlul lui, răpindu-i voluptatea şi alimentul curiozităţii. Vroiau să-l prade şi să-l lase pustiu între chiuvete şi fiole!... Şi obrăznicia mitocancei! Îi oferise leafa grăjdarului... Cei cinci mii de lei nemeritaţi, neaşteptaţi pentru acea haimana de uliţă, lui, prinţului Maxenţiu, pentru sănătatea lui scumpă, pentru plămânii lui preţioşi!... Profesor de echitaţie?... Suna bine, şi elevii, desigur, şi-i va procura servindu-se de numele şi de prestigiul lui Maxenţiu, iar banii pentru Leysins, banii cei mulţi, dacă elevii nu plătesc bine, vor

merge la profesorul de echitaţie.

Văzuse hainele noi ale haimanalei. Se învârtise doar ca o sfârlează subt ochii lui şi ai lumii, în talie, zvelt şi sănătos... Se învârtise fără ruşine pe dinaintea ochilor lui galbeni şi nu mai părea un vagabond... Maxenţiu băgase de seamă că avea aerul unui domn, aproape a unui om de lume! Canalia!... Să plece după ce se înţolise... şi pe el să-l omoare... Chiar adiniaorea era să moară!... Ada nu-l mai reţinea. Îl gonise chiar: să plece când şi unde vrea! Nu-i mai trebuia alături de ea o fantoşă. Nici de asta măcar nu mai era bun!... Nu mai era bun de nimic.

Maxenţiu învins, fără apărare, ar fi vrut o protecţie, fuste de femeie lângă care să se adăpostească. Nu se gândi la mama lui, la frumoasa Zaza, cu sânii ca două globuri. O iubise prea mult, dar o cunoscuse prea bine ca s-o deranjeze fie chiar în amintire. Se gândi la Elena, acea logodnică severă care-l alesese şi-l respinsese. I se păru că alături de ea ar fi fost apărat, sănătos, fericit. Se scuză că n-a ştiut să-şi cultive norocul. Îşi închipui că viaţa de acum a frumoasei doamne Hallipa-Drăgănescu ar fi fost a lui: casa măreaţă de pe bulevardul Catargiu, averea trainică, reputaţia acelei familii, totul al lui!... El ar fi prezidat concertele din Bach, deoarece lui altădată fata modestă a moşierului Hallipa îi cânta la pian în serile de toamnă. Astfel întoarse, gândurile prinţului slujeau de minune planurile Adei, planurile care, prin concertul Bach, trebuiau să asigure viitorul lui Lică...

...Cu vârful ghetelor roşii, voite mai strâmte totuşi decât cerea moda – lui Lică îl plăcuse totdeauna gheata strânsă pe picior – Lică împrăştia în drum spre casa Rimilor mormane de foi uscate; unele cântau ca o ghitară când le zdrobea, altele putrede ca un covor de Smirna şi toate vopsite la fel cu rochiile femeilor, care nu mai vroiau să poarte decât culori de aur textil, proaspăt ori vechi, şi culori de rugină.

IX

CÂND DOAMNA VERA, DE DUPĂ *brise-bise,* pândise câteva zile în şir la toate orele şi mereu zadarnic venirea lui Lică, trecuse prin numeroase faze ale curiozităţii şi decepţiei.

„N-a venit azi!... Nici azi n-a venit!... Ce-o fi având de nu vine?... Lipseşte, pesemne!... Să ştii că s-au certat!... Se vede că l-a luat dracu!...”

Cam acestea erau etapele nerăbdării pe care le petrecuse doamna Vera. Băgând însă de seamă că *brise-bise*-le*,* tot săltându-le, făcuse dungi, le potrivise cu grijă la loc, şi se retrăsese în mijlocul odăiei La masa de nuc, unde făcea pasienţe. În interesul cucoanei Vera, Lică ocupa un loc însemnat. Era viaţa privită din observatorul fix al unei camere bine scuturate, fără de oaspeţi, fără de întâmplări, şi cu lumina primită pe o singură fereastră. Doamna Vera, în urma unui atac, trăgea un picior şi nu ieşea niciodată din casă.

„Fata ceea, firmeriţa de la doctor, ieşise şi ea mereu la poartă, dar degeaba. Parcă un bărbat ca el avea să-şi bată capul mult cu una ca ea!... Se cunoştea de atunci! Îl îndopa ea eu bunătăţi în pachete!...”

Dar cucoana Vera văzuse cum o dată aruncase porţia pe maidan. Îi trebuia lui cadouri de la ea!... Nu găsea oriunde!... Era drept că de la Dănuleţ din Piaţa Mare până la moşica Mari, de la căpitanul de intendenţă cu nevasta uşurică, până la casa de marmoră a făinarului Razu, Lică nu ducea lipsă de aprovizionare.

Sia văzuse ultima oară pe Lică în ziua când venise să-i

povestească întâlnirea lui cu domnul gălbejit, care conducea un *dog-cart,* înhămat cu un murg straşnic şi, alături de domnul galben, şedea o cuconiţă oacheşă ce-l mâncase cu ochii ei aprinşi. Sia ascultase întâmplarea cu un fel de pică pentru cunoştinţi şi aventuri aşa de însemnate şi care păreau a ispiti aşa de mult pe Lică. Aşteptase însă cu nerăbdare vizita următoare ca să afle ce-a mai fost. Zilele treceau şi Lică nu mai venea. Pe măsură ce întârzia, Siei îi creştea paraponul asupra acelor străini, ca şi cum numai ei puteau pricinui lipsa lui Lică. Se pregătea să-l primească cu bosumflări şi cu răutăţi despre acei „boieri mari". Chiar pe ploaie Sia, de altfel impermeabilă, ieşise din nou în poartă până târziu. Îşi zisese cu părere de rău: „Uite că nu vine!" apoi cu vulgaritate: „Să-l aştepte cine l-a mai aşteptat". Dar tot ea îl mai aşteptase, şi tot zadarnic. Conchisese la fel cu doamna Vera: „Să-l ia dracu!" Nu se gândea la lipsa lui cu vreo altă îngrijorare. Nu-i atribuia alte motive. Credea că numai o aventură l-a putut reţine: se întreba oare şi de ce lipseşte mai mult ca altă dată. Necazul ei venea din dragoste pentru Lică şi se exprima prin înrăire şi prin mojicie. Lina era prima ei victimă. Sia, care era cu Lina de obicei îndărătnică, acum făcea dinadins tot ce putea ca s-o supere. Lina avea un suflet miezos şi puhav ca pâinea moale, dar avea şi micile ei manii în ofensive: un ghem de lână pe care nu-l suferea să i-l deşire nimeni; cabinetul medical ce sticlea şi unde nu vrea să se amestece nimeni; o boccea unde aduna resturi şi era bănuitoare când îi lipsea un şiret sau o panglică şi, mai ales, şifonierul unde nu umbla decât ea.

Sia umbla acum vraişte prin camera de consultaţie, răvăşise bocceaua, şi de aci pornise mari conflicte cu Lina. Nu se purta mai bine însă nici cu doctorul Rim; uşi trântite, nicio vorbă de omenie, nicio îngrijire preţioasei sănătăţi, de când lipsa lui Lică îi da toane.

Doctorul Rim, suferitor, cânta înainte, pe diferite tonuri

acel: *Oyra!* care dezlănţuise ironia amicei Nory. Melodia îşi avea indexul ei pe buzele uscate şi ilustre ale lui Rim, era o cheie instrumentală, un diapazon al stărilor lui sufleteşti. În ce priveşte originile acelui *Oyra!* în obsesia doctorului Rim, ele erau mai depărtate. Pe timpuri, Rim obişnuia să facă muzică de cameră o dată pe săptămână la familia Schmidt. Era un quartet valoros, unde domnul Schmidt, farmacist, ţinea contrabasul, profesorul Rim vioara sau flautul, domnul Tuchte de la Kunstverein din Viena – acum patronul unei lăptării model – profesa violoncelul, şi doamna Schmidt pianul. Adunare virtuoasă şi virtuoză! Colţ de lume tihnit şi nebănuit în zgomotul oraşului.

Într-una din acele zile blânde, în pauza danţurilor de Brahms, doamna Schmidt, ca glumă, pusese o placă la gramofonul nou al tânărului Schmidt, o haimana de licean, francofil aprig, şi care proclama că neamţul Schmidt e pur alsacian. Placa era vestitul *Oyra!* Melodie purtată prin toată Europa de turneul revistei *Tour du Monde. Oyra!* nu era numai o canţonetă care a prins, era însuşi afişul muzical al acelei reviste, afiş ce-şi înfigea persuasiunea în mintea spectatorului, pe calea auzului. Canţoneta conţinea toate duhurile rele care circulau printre cei cinci sute de figuranţi; conţinea atmosfera încărcată de pudră, fard şi parfum, de decolteuri, de poleială, de lac nou, de pijamale închise, de fuste învoalate, de maiouri lipite, de dans şi contorsiune. *Oyra!* era un fel de sugestie de la scenă la sală. Deştepta în spectator multiple senzaţii care zăceau în el latent. Orchestra făcea să tresalte tot *jazz*-ul pe care-l poartă oamenii în muşchii şalelor şi, astfel, melodia le da, complezent, înapoi ceea ce anume împrumutase de la ei.

La auzul lui *Oyra!* quartetul Schmidt fusese cuprins de o veselie frenetică. Singură, imună, doamna Schmidt privea cu indulgenţă cum aceşti oameni serioşi erau deodată cam „şui”, cum ar fi zis Lina în moldovenească ei singuratică. Acces trecător, de altfel, cum bine credea

doamna Schmidt. Şi iată că, după atâta timp, când quartetul Schmidt era de mult dizolvat, *Oyra!* reapărea pentru a consemna starea lirică a doctorului Rim, care, desigur, şi uitase când şi cum căpătase în el acel ritm dezordonat.

Oyra! Oyra! Aşa primise într-o zi Rim pe Nory, plin de bună dispoziţie. Şi acum încă fredona *Oyra!* Fire delicată, Rim îşi da seama de motivele filiale care enervau pe Sia şi căuta cu discreţie şi răbdare s-o împace. Dar răbdarea lui ca şi lipsa lui Lică, ca şi ursuzlucul fetei erau cam de mult. Cum Sia lipsea acum des de la postul ei, Rim se văzuse nevoit să renunţe la bucuriile convalescenţei, să se ţie singur pe picioare şi să se gândească cu înduioşare la cursul lui de anatomie, făcând în secretul cugetării aprecieri asupra „fecioarelor înăsprite” şi cerând cu ifos şi enervare bunei Lina, „linişte”, pentru a putea relua studiul vioarei, probabil în raport cu concertul Elenei Drăgănescu. Linişte nu prea era, deoarece Lina, cu toată bunătatea ei, nu putea îndura obrăzniciile Siei. Într-o zi, scoasă probabil din fire, dase fetei o palmă. Scandalul totuşi nu ajunsese până la Rim, fie că nu auzise, fie că nu vrea să facă dreptate între femei, fie că voia să lase pedepsită puţin pe fecioara învrăjbită.

Sia suportase palma mai bine decât era de aşteptat. Nu raportase, nu protestase, dar nici nu se corectase. Împinsese cutezanţa până la şifonierul sacru. Acolo, Lina, în afară de rufe şi bani, ţinea o casetă din trusoul ei de fată, încuiată şi interzisă ca şi camera nevestelor din *Barbe-Bleue.* Într-o zi, Lina, întoarsă din oraş pe neaşteptate, găsise pe Sia la şifonier cu caseta în mâini, neviolată încă. Lina nu se asfixiase complet, dar trebuise ca însuşi doctorul Rim, cuprins de panica unei văduvii neaşteptate, să ajute babei s-o aducă în fire.

Sia dispăruse şi se întorsese abia seara, târziu, pe furiş iar. Când a doua zi Lina cercase să zbiere la ea, nu avusese putere şi nici nu vrea să moară pentru o

„strigoaică”, cum îi zicea acum. Îi spusese numai să plece din casa ei, uitând chiar pe Lică. Intervenise însă Rim ca pacificator, cu demne cuvinte de milă pentru fata orfană, „părăsită de un tată vagabond şi de o mamă necunoscută”. Argumente care făcuse Linei impresie. Cum Sia, faţă de riscul de a fi izgonită, părea mai cuminţită, o linişte cuprinsese casa ispăşitoare a Rimilor, când, într-o zi – ar fi fost poate imprudent să i se zică bună – Trubadurul Lică reapăru, schimbat, ca un om întors dintr-o lungă călătorie. Nici doamna Vera, ce-şi luase cu totul nădejdea, nu-l văzuse sosind şi nici Sia, care tot mai pândea din când în când strada. Era, e drept, ora cam întârziată; după terminarea curselor, Lică nu putuse rezista ispitei de a-şi arăta hainele noi, de a vorbi subt nasul profesorului de mister Whip „de Bell I şi Bell II, câştigătorii zilei, şi de noile lui funcţiuni, ce-i păreau deopotrivă cu orice onoruri universitare. Lică sunase deci de-a dreptul din faţă şi îi deschisese cu ceva întârziere chiar Sia.

— Ei aş! zisese în primul moment de surprindere.

— Sunt acasă? întrebase Lică indispus de primirea necioplită.

— Cine... acasă?... Da, sunt!

— Cu atât mai bine! răspusese Lică uluind-o şi mai mult.

El, de fapt, venise ca totdeauna să pălăvrească cu Sia, dar ţinea să fie văzut şi de boierii Rim; Sia însă, cu mutra ei ursuză şi cu vorba ei mojică, de care se dezvăţase, îi stricase cheful şi-l jignise în ceva proaspăt lustruit şi subţiat din persoana şi manierele lui. Intră deci la Rimi primit de Lina cu ovaţii ca fiul risipitor. „Biata Lina!” gândi Lică condescendent. Rim fu vădit impresionat de hainele domnului Paul şi de termenii tehnici ai curselor. Trata pe Lică ca pe un musafir de elită. Lică, cu gestul rotund şi fraza şlefuită, fără să-şi dea seama, imita pe cei de-acolo din tribune, îşi repeta rolul verbal, aşa cum îşi repeta „ţinuta” în atelierul lui Paul. Buimăcită, Sia rămăsese într-

un colţ. Ghicea că Lică e acum un tată pe care l-a pierdut şi mâhnirea străbătea trupul ei masiv ca un fel de crampă. Nu intervenea cu niciun cuvânt ca să curme aiurările lui Lică. Zăpăcită, nu putea nici să audă bine, necum să înţeleagă acea limbă nouă şi acele grozăvii pe care le povestea. De prin toate locurile pe unde, fără alegere, o purtase Lică, prinţii şi poveştile de cai li păreau „murdării”. Lina, încântată, îşi supsese parcă guşa şi comandase fetei să aducă bomboane şi apă. Nebăgată în seamă nici chiar de dobitocul de moş, Sia adusese tava. Bomboanele nu avea să le uite, nici să le ierte niciodată nici unuia. Sta acum ca o stâncă care se străduie să cadă ucigător peste alţii şi, în truda ei, se sfărâmă. Abia spre nouă, ca unul care ştie la ce oră se prânzeşte în lumea bună, Lică plecă, lăsând o impresie excelentă soţilor Rim, care schimbase între ei priviri şi cuvinte aprobative. Lina nu mai putea acum fi ruşinată de vărul ei de-aproape şi Rim ar fi dorit să ştie adresa croitorului şi gândea că revenirea lui Lică însemna şi revenirea bunei dispoziţii a Siei. Menajul Rim condusese pe Lică până la uşă, pe când Sia rămăsese încă pe loc înmărmurită. Apoi se urnise brusc şi, izbind cu coatele pe cei doi, ajunsese pe Lică la poartă.

— Ai fi putut să-ţi mai schimbi apucăturile, stând cu oamenii ăştia distinşi, unde am avut grija să te aşez! îi spusese Lică cu vocea rece şi modestă a unei mustrări cuviincioase.

Sia deschisese la el ochii prostiţi.

Ce, era nebun? Erau 19 ani de când îl auzea vorbind şi acum nu-l mai recunoştea. În zidirea ei compactă, clătinarea ideilor puţine, înfipte adânc, făcea să se cearnă un moloz ce-i zăpăcea orice înţelegere. Ieşise după el pentru ca, în sfârşit, să-l vadă, căci acolo în birou nu-l văzuse, să-l audă, căci nu-l auzise, şi să-i vorbească, cum aveau ei deprinderea să vorbească. Vrea să-i facă mutre şi el s-o izbească, şi pe urmă iar, învoiţi, să i se plângă,

să-i spună cum a fost bătută de cucoana Lina, pe când el, musiu Lică, se plimba cu prinţii. Să-şi răsufle tot necazul cu drepturile câştigate şi să-l anunţe că ea acolo nu mai stă, sperând că Lică acum nu mai are nevoie de leafa ei şi dorind iar viaţa de altădată. Şi Lică o trimitea să înveţe purtare de la Rim şi Lina... şi cum?... Vorbindu-i ca la teatru! Sia, când se întâmpla să cadă, se scula de jos anevoie, când şedea pe o parte, greu se întorcea pe cealaltă. Nu găsise niciun răspuns. Lică pusese mâinile în buzunar, le scosese cu grabă şi dusese un deget la pălărie...

Pleca!...

Sia se trezi alergând pe trotuar după el şi spunându-i – nici ea nu ştia cum îi veneau cuvintele aşa de la locul lor:

— Nu mai ştii de fie-ta. Mă laşi ăstora... Te-ai dat cu prinţesele!... Să ştii că am să mă iubesc cu moşul!...

Ca să n-o plesnească în stradă, într-o zi de *derby,* Lică, cu o stăpânire admirabilă, şuierase între dinţi: „Moaşă-ta!” deşi moşica Mari nu avea nicio vină.

Totul lucra pentru idealul lui Rim! Doctorul Rim era pe cale să-şi ajungă idealul!

Sia înţelesese bine adevărul; adevărul, adică pe Ada, cum şi tot ce o lovea pe ea în măruntaiele iubirii pentru tată-său. De aceea chiar spusese cuvinte de ruptoare. Căci era ruptoare între Lică şi fata lui, până atunci aşa de legaţi în felul lor. Lică nu avusese talente paterne şi nici nu auzise cumva vocea sângelui. O luase copilăreşte într-un moment de necaz şi o păstrase aşa cum ştiuse el, pentru că lucrul se arătase a nu fi prea greu şi pentru că era băiat bun şi nepăsător. De câte ori nu plecase şi altă dată, lăsând-o speriată şi ursuză. Drumul lui însă atunci se întorcea mereu pe acelaşi circuit. Acum apucase înainte pe un câmp de alergare cu obstacole, cu şanţuri, cu garduri duble, cu handicap şi potou de sosire. Poate că hainele domnului Paul îi travestise firea ca şi înfăţişarea.

Sia se întorsese în casă, după plecarea lui, cu gândul

să-şi păstreze, de nevoie cel puţin, locul la Rimi. Nu ştia încă ce va face. Sta tupilată în ea însăşi. Buna Lina o credea însă pocăită şi, cum Lică fusese sever, se simţi dispusă spre indulgenţă. Avea îndoieşări: Biata fată! Crescută prin străini! Lică făcuse tot ce putuse, dar el avea acum alte obligaţii... Noroc că Rim era de zahăr, şi Sia se putea fără grijă ocroti la ei!... Cine ştie cum vine timpul! Poate găseşte s-o mărite, şi Rim consimte să-i dea acolo o mică zestre.

Seara, în birou, pe când Rim tălmăcea încet deoparte cine ştie ce vorbe cu fata, Lina făcea astfel de visuri, blânde ca lâna de pe ghem.

Rim studia acum regulat vioara şi părea din nou satisfăcut de preludiile interioare. Reîncepuse facultatea şi survenise vizita foarte interesantă a gemenilor Hallipa, întorşi de curând din Germania, cu diplome curioase chiar pentru doctorul Rim, admirator al şcoalelor de-acolo.

Băieţii, plecaţi din clasa VII-a, fiindcă nu puteau scoate liceul la căpătâi, aveau, după cinci ani numai, diplome de farmacişti, în care se vorbea şi de bacteriologie. Ei se chemau de-a binelea doctori şi bacterologi. O foarte variată repartizare pe specialităţi şi o organizare foarte diversă a studiilor cuprindea, probabil, astfel de diplome. Liberate foarte cinstit, erau anevoie de echivalat în ţară şi erau speculate de ei necinstit.

— Trebuie să fi spălat scândurile la vreun laborator! spunea Nory necruţătoare despre cei doi tâmpiţi.

Gemenii Hallipa, fără să fie deloc tâmpiţi, consecvent însă cu naşterea lor în dublu exemplar, trebuiau să se mulţumească cu jumătate din orice fel de valoare. Se completau însă de minune într-un singur individ, care nu era deloc banal. Scunzi de tot, slăbănogi, cu urechi largi, transparente, cu frunţi înguste şi ochi mici, şireţi, erau urâţi, dar aşa de îndatoritori şi vorbăreţi, că erai nevoit să-i primeşti de buni. Abia sosiţi, întreprinsese împotriva lui Doru Hallipa, tatăl lor, un proces mare pentru

deturnare de avere, proces în care aveau o atitudine solidară, aşa de repulsivă, că erau infam cotaţi la Palatul de Justiţie, unde totuşi exista deprinderea de a privi infamia. Îşi urmăreau procesul şi în viaţa particulară printr-o propagandă activă de calomnii; împânzeau cu doleanţele lor pe toţi cunoscuţii şi rudele. La auzul calomniei lor, Nory sărise, gata să-i bată, şi Mini se recuzase indignată. Acum devenise asidui în casa Rim şi prosternându-se în faţa profesorului şi linguşind pe buna Lina, către care calomniile se schimbau în lamentări de victime. Cum păreau aşa de îndatoritori şi cum nu se atingeau de Lenora, Lina zicea de ei: „Bieţii băieţi” şi îi poftea la masă.

Rim era acum din nou maleabil şi bine dispus, şi traiul familial iarăşi plăcut. Linei îi venise ideea că poate unul din cei doi gemeni ar putea lua în căsătorie pe Sia. Doctorul – mai ştii? – îi luase poate dinadins sub protecţia lui. Totul părea a merge bine. Buna Lina se înşela, în orice caz, asupra unui punct; zicea: „Unul din băieţii ăştia” – însă ei erau inseparabili în orice fel. În adevăr, nu erau numai gemeni, erau chiar – caz mai rar – doi prunci aderenţi, astfel conformaţi, că separarea lor fusese lesne de operat. Păstrase însă o comunitate de funcţionare morală şi chiar fizică. De-o asemănare perfectă, pronunţau cuvinte laolaltă, aveau gesturi simultane şi idei similare. Uimitori atunci când erau la un loc, de-i întâlneai separat, gândurile şi reacţiile lor erau comune, chiar fără înţelegere. Sau te găseai în faţa unei duble eprubete, în care circula acelaşi lichid toxic, sau ţineai unul din cei doi poli ai unui aceluiaşi fir. Nory spunea că degeaba ocărăşte pe câte unul, unde îl vede, simte că jumătatea i-a scăpat, şi lui Mini i se părea, când unul îi sta în faţă, că cellalt o pândeşte dinapoi. Îi era frică de ei. Pe lângă Rim se pripăşise temeinic. Părea că doctorului îi lipsise înainte de ei elementul plăcut al linguşirii. Băieţi de încredere, care ghiceau lesne şi erau discreţi. Aveau o curioasă inteligenţă: mediocră şi perseverentă, obtuză şi

sfredelitoare. Rim făcuse demersuri şi obţinuse ca cei doi să funcţioneze ca laboranţi provizorii pe lângă cursul lui, până la crearea unui laborator analitic. Cu toate că nu era vorba tocmai de treburile din diplome, gemenii se încumetau să iasă din încurcătură, iar Rim credea că la facultate, ca şi la el acasă, doi ucenici de felul acela îi puteau fi de folos.

Ei se mulţumeau deocamdată, drept laborator, cu o odaie din subsolul facultăţii, de unde intendentul fusese deplasat. Viermuşi subterani, se simţeau bine la întuneric. De altfel, aveau comunicaţie liberă cu sălile suverane unde trona Rim. Acest „liber parcurs” le dobândise curând influenţă printre studenţi, care făceau apel la ei pentru cereri de favoruri la profesor. Refuzau ostentativ orice intervenţie, dar serveau lăturalnic pe cine le convenea.

Buna Lina ceruse un mic concediu de la spital şi dimineaţa îşi îngăduia bucuriile gospodăriei. Baba îmbătrânea şi se impunea o revizie. Luase în primire casa, din pod până în pivniţă. Crezuse ocazia bună pentru a forma pe Sia. De nevoie, fata deocamdată se supuse, muncind însă cât mai puţin şi mai prost, aşa că Lina pierduse nădejdea să scoată ceva din ea. După-amiezile, fosta infirmieră sta tot în birou, unde acum era poreclită secretară. E drept că deschidea cu scrupuluozitate corespondenţa, din năravrău şi din speranţa de a găsi ceva de la Lică. Rim părea mereu radios şi tainic şi fredona mereu pe alt ton: *Oyra!* Ieşise din faza autointoxicaţiei şi a nostalgiei sentimentale şi apucase calea îndatoririlor. Sia, plictisită de „cocoana Lina”, hainăpe Lică trădătorul, fărănuanţe în firea ei primitivă, neglijând tranziţia, tocmai se arătase accesibilă. Rim, mai rafinat, savura aceste promisiuni, totuşi nu până la măsura unor întârzieri exagerate. Nu mai era acum sclavul fericit sau chinuit; era stăpânul unei situaţii. Avea totuşi cu sine încă unele probleme de rezolvat: nu-şi

închipuia care va fi procedarea. Cum nu era vorba de elanuri irezistibile, cerceta metoda. Vulcanic în imaginaţie – credea el – avea un temperament precaut, şi împodmolit. Faptele cereau mai mult o pregătire matematică decât se puteau bizui pe o desfăşurare neprevăzută. Rim nu găsise încă formula. Dar, stăruitor se gândea la ea, şi cu o rafinată răbdare. Într-una din seri, o discuţie mai poetică ca de obicei îl făcuse să caute în bibliotecă un tom al lui *Don Juan,* pe care-l cumpărase pentru preţioase ilustraţii vechi. De data asta însă făcea apel la text şi, cu ochelarii frumos aşezaţi, pe când „doamnele” – cum zicea – lucrau în ordinea familială a biroului, Rim cu un surâs protector, rugând pe Sia să dea trei lumini, parcursese pe *Don Juan* fără să fi găsit însă informaţia dorită. Îşi zicea că lucrarea nu e îndeajuns de bine dezvoltată şi cam lipsită de preciziunile cuvenite. Avea negreşit şi impresia că circumstanţele – oarecât – diferă; că Don Juan, care totuşi era „prototipul” şi deci şi patronul lui, ar fi avut o personalitate întrucâtva deosebită. Cu papuci şi pijama de flanelă scoţiană maron, doctorul Rim repusese cu grijă textul la locul lui, nedumerit şi conchizând foarte judicios că: în cadrele vieţii de acum impulsiile se văd împiedecate de curenţi contrarii şi mişcările inimii sunt oprite de obstacole mărunte. Dimpotrivă, socotea că breviarul lui Don Juan îşi desfăşura faptele în decorul, chiar pentru acel timp, unor posibilităţi numai imaginare şi al unor obstacole închipuite! Se cerea deci plan, metodă şi chibzuinţă proprie. În aceeaşi inspirată seară, Rim luase vioara şi, neschimbând tema, cântase *Don Juan*-ul lui Mozart. Cum de mult nu se auzea decât severul Bach, doamnele fusese plăcut surprinse şi desfătate de neaşteptata melodie ce se răsfira din degetele crenelate ale profesorului Rim. Circula un fluid – greoi, dar circula; se făcuse aproape douăsprezece – adevărată orgie pentru casa Rim. Sia căsca indecent şi Lina nu se mai putea urni din fotoliu.

— Ai băgat de seamă, Lina, pasagiul în sol! zise Rim, făcând pe buna Lina părtaşă emoţiilor artistice.

Îi venise o idee! „Tot eu singur”, îşi zicea cu ingratitudine însă, deoarece, indirect, tomul lui *Don Juan* îl îndrumase spre sugestia muzicei şi ideea tot pe calea aceea o găsise. Nu era deloc o idee melodică, dar era o idee practică: aceea de a renunţa la orice metodă; de a intra direct în materie la prima ocazie potrivită. Ideea lui găsise o încurajare imediată. La ieşirea din birou, Sia, care bloca uşa, nu se ferise pentru a face loc lui Rim. Fusese o ciocnire. Un surâs satisfăcut pe buzele uscate însoţise pe Rim la culcare. Avea iluzia şi remuşcarea că a fost brutal, ceea ce se transforma în: „a fi brută”, deci un element invincibil al naturii victorioase. În noaptea aceea doctorul Rim veghease târziu. Ca un hoţ, pe vârful şosetelor de lână – din cauza gutei – se dusese din nou în birou şi scosese dintr-un sertar un preţios şi autentic exemplar de Cordova, cu gravuri prohibite chiar subt regenţă. Doctorul Rim, muzicant şi colecţionar, era răsplătit de pasiunea lui pentru artă.

X

O AVENTURĂ AMOROASĂ, URMATĂ de încercare de sinucidere, dusese pe Mika-Lé într-un spital. Acolo descoperise că infirmiera Sia era vara ei bună şi profitase de împrejurare. Ursuza de Sia se arătase bucuroasă de verişoara linguşitoare care vorbea de „frumosul nenea Lică”! Sia rugase pe Lică să ajute pe nepoata nevoiaşă, şi Lică, din cine ştie ce toane bune, intervenise la doctoriţa Lina, biroul lui obişnuit de binefacere.

— Spune soră-si s-o ajute! decisese Lică, apucat de interes pentru nepoata vagabondă şi prinzând ocazia să facă un „pont” nepoatei celei înfumurate.

La porunca lui Lică, buna Lina se pusese în mişcare, nu fără năduf, ştiind că Elena în chestie de familie are idei hotărâte, mai ales că lucrul era aşa de delicat între Elena şi Mika-Lé. Nu îndrăznise, de altfel, să ceară nimic; expusese numai Elenei care era situaţia gângăniei mici.

Elena primise ştirea cu gravitate, ca o castelană medievală, care are puteri judiciare şi executive asupra feodalităţii familiale în lipsă de şef bărbătesc. Ceruse Linei să-i dea timp de gândit, mulţumindu-i pentru un demers pe care-l credea salutar pentru onoarea Hallipilor. Bine aşezată în scaunul stăpânirii, Elena privea acum lucrurile altfel ca atunci când refuzase net intervenirea bărbatului ei în favoarea aceleiaşi Mika-Lé. Nu vroise să primească atunci aproape de ea acel element rău. Acum însă nimic nu-i mai putea atinge dictatura; sta numai să cumpănească argumentele. Era vorba de salvarea unei

rude apropiate. Niciun element sentimental nu intra în judecata ei.

Elena telefonase deci Linei Rim că a decis să ia pe Mika-Lé la ea, în condiţii însă pe care numai ea le va decide. Mika-Lé trebuia prevenită că va fi pusă subt o tutelă severă. Despre Lică, buna Lina, pentru atâtea motive, nu pomenise. Mika-Lé, care nu avea de ales, primise orice condiţii. Pentru moment nimic n-o interesa decât bunastarea materială. Temperată în sentimente amoroase de gustul încă recent al otrăvii, cunoscuse câteva zile de mizerie aşa de mare că nu râvnea decât să mănânce şi să doarmă fără grijă.

Adusă de însăşi buna Lina, care avea specialitatea corvezilor, sosirea fetei nu făcuse nicio senzaţie. Elena sunase şi servitoarea condusese pe Mika-Lé într-o cameră dinainte hotărâtă. Cameră modestă şi comodă totdeodată, aşa cum cerea rangul hărăzit fetei de binefăcătoare. Elena rămăsese de vorbă cu Lina despre proiectele ei muzicale, despre sănătatea doctorului şi grijile de proprietari ale Rimilor. Nimeni nu ştia să vorbească lucruri serioase cu mai mult interes ca Elena.

Mika-Lé, în primul moment, neştiind ce să facă, rămăsese în cameră. Era tocmai ceea ce trebuia şi acel prim moment era hotărâtor. Scoborâse când fusese chemată, adică după plecarea Linei.

— Am să-ţi zic Norica, de la numele dumitale de botez. Lenora. Mika-Lé sună cam ridicol şi pare o poreclă neserioasă. Toată lumea, deci, aci te va chema Norica. Doresc ca odată cu numele să-ţi schimbi şi felul de purtare.

Mika-Lé primise botezul Elenei fără obiecţie.

— Cum trebuie să munceşti, ai să fii secretara noastră pentru anumite lucrări. Orele am să ţi le spun mâine. Vei avea o mică leafă ca bani de buzunar. Pentru tot restul, fireşte, n-ai de purtat nicio grijă. Vei lucra în biroul de jos al bărbatului meu, la o masă deosebită de ceilalţi

secretari. Aci vii numai când eşti chemată.

Era limpede şi suprima stânjenirea instalării. Mika-Lé ascultă instrucţiile cu atenţie. Perspectiva lefei şi a bunului trai îi părea o pomană, şi pomenile îi plăceau.

Se gândi la muncă – era leneşă – dar nu putea fi cine ştie ce greutate.

Cu toate că n-o văzuse de atâta timp, Elena abia înainte de a o concedia examină scrutător pe domnişoara Norica.

Ieşită de curând din spital, Mika-Lé era cam jigărită, purta un breton lăsat jos pe ochii galbeni, vestiţi pentru enigma lor suspectă. Acum ochii Noricăi, cam blegi, nu exprimau decât o mare atenţie către comenzile scurte ale Elenei. Vâlvoiul părului arăpesc era strâns la spate cu două ace, lăsat probabil să crească din desperare, domolit astfel în vederea confruntării cu sora ei. Clipi puţin subt privirea riguroasă. La un gest al Elenei spre frunte – gest vag, de altfel – îşi dete părul puţin la o parte de pe ochi.

— Când doreşti ceva, ceri să mă vezi! spuse Elena ca încheiere.

De copilă Mika-Lé urâse pe Elena pentru că era mândră şi frumoasă şi acum simţea o aplecare să o admire pentru că era frumoasă şi mândră. Bine strunită, Norica uita perversităţile lui Mika-Lé. Deocamdată, nevindecată bine de usturimile amorului şi ale „apei tari”. Mika-Lé nu era vătămătoare şi tot deocamdată sora ei era invulnerabilă.

Mika-Lé alături de sora ei apărea cam degenerată, cu cap mare pe umerii pătraţi ai unui corp mic, dar nemodelat. Lipsită de relief se pierdea în umbră. Stângace în maniere şi rustică la croială, decorul de lux o punea în inferioritate.

Prezintarea ei stânjenise puţin pe Elena! *„Ma demi-soeur”,* spunea când era nevoie. Mai adesea o trecea subt tăcere, ca pe o prezenţă neînsemnată.

Participarea sau lipsa ei de la plimbări şi recepţii era orânduită la fel cu tot restul şi nu da loc la turburări.

Cu o memorie matematică. Elena îşi amintea de ea la intervale proporţionate. Trimitea să întrebe dacă domnişoara Norica vrea să iasă cu guvernanta şi copilul, sau trimitea să o anunţe pe domnişoara Norica că trebuie să iasă. O prevenea de ora când avea să însoţească, pentru comisioane, pe Elena însăşi sau pe Drăgănescu, sau îi indica rochia cu care avea să ia parte la vreo reuniune de mai mică importanţă.

La recepţii, Mika-Lé sta cu un suflet de copil sărac admis între boieri şi cu aspecte de mică parvenită în rochia de mătase.

Nu se putea corecta de apucături naive şi plebeiane. Avea un gest al ei cu care îşi punea mâna peste gură.

Când Elena spusese lui Drăgănescu că Mika-Lé va fi oaspetele lor, se roşise încă mai mult peste faţa lui cam congestionată de blond-sanguin. Îşi amintise că altădată cutezase el să facă propunerea asta, şi chiar se supărase că a fost refuzat. Supunerea lui făcuse progrese şi îşi simţea acum greşeala de atunci. Iată dar că Elena singură iertase pe Mika-Lé, când crezuse ea de cuviinţă. Nu era căderea lui ci a ei, ea fusese cea ofensată. Elena, aşa de mândră, îşi cunoştea datoria către bărbatul ei şi către fostul logodnic vinovat. Elena era infailibilă, şi el, Drăgănescu, ruşinat acum de mişcarea de gelozie ce-şi permisese atunci.

Cum era un om de treabă, primea anevoie dovezile răului. Ca o fată pipernicită şi sfiicioasă cum părea Mika-Lé să fi comis faptele ce se spuneau despre ea, era lucru ce se înregistra cu regret şi nu putea convinge deplin buna lui credinţă. O primise milostiv şi se pregătea s-o ocrotească. O credea dezmoştenită: ochi ei miraţi, părul arăpesc, păpuşa de lemn a trupului nu puteau încape în gustul lui onest. Îi făcea plăcere că Elena e frumoasă prin diferenţă şi era mândru că e soţul surorei celei regale. Către Mika-Lé se simţea superior, nu-l paraliza admiraţia şi era totuşi o soră, o parcelă care nu-l înmărmurea din

marmura superbă a acelei soţii. Simţindu-se în largul lui către Mika-Lé, i se părea poate că nu e strâmtorat nici cu Elena.

Fu cel dintâi care îi spuse Norica, şi se deprinse să o vadă în birou, de unde Mika-Lé nu lipsea de teamă să nu vie vreo listă de furnizori sau de invitaţi trimisă de Elena. De altfel, aşa cum bine îşi închipuise, nu era prea mult de muncă. Adăpostul şi hrana odată asigurate, poate că avea răgazuri acum pentru alte măiestrii, dar nu era prilej. Secretarii nu erau „esteţi” şi cumnatul nu da „ecou” decât la numele Elenei. Totuşi domnişoara Norica se acomodase. În afară de Adolf, ea niciodată nu lucrase erotica decât în vedere de beneficii. Se putea deci lipsi de ea. Nu i se ura încă, şi în ce privea beneficiile, metoda îi era indiferentă. Peste confortul programului, era rost de mici avantagii suplimentare, cultivând pasiunea conjugală a lui Drăgănescu. O cultiva! Nu o costa nimic. N-avea nici scrupule, nici ambiţii de prisos. Drăgănescu putea comenta toate faptele mari ale Elenei; putea descrie un *dîner* la care Norica nu asistase şi unde Elena strălucise între oameni de înalt merit; putea arăta temeri pentru succesul planurilor ei muzicale şi admiraţia pentru reuşita lor, putea chiar risca o timidă dezaprobare pentru severitatea cu care era crescut băieţelul. Mika-Lé era un ecou fidel. Faţă de ea putea emite păreri şi da ordine, pe care să le revoace, când veneau sentinţele Elenei, deoarece Mika-Lé nu reacţiona faţă de acele contradicţii. Drăgănescu, care în lume avea o ţinută neschimbată, cordială, corectă în permanenta lui redingotă cu rozeta de ofiţer al coroanei, putea faţă de cumnata Norica arăta fără grijă omul fără redingotă.

Olimpica Elena cunoştea şi ea unele emoţiuni. I le da singura ei pasiune: muzica. Pentru tot ce privea audiţiile avea ezitări, timidităţi, temeri, griji, nerăbdări, toată gama. Chiar după ce totul era pus pe rost, nu lipseau necazurile: dacă virtuozul X, în trecere prin Bucureşti, va accepta să cânte la ea, înainte de concertul lui public;

dacă muzica lui St. Saëns va fi executată mai bine ca la Ateneu; dacă partiţia procurată din Debussy era chiar cea executată în sala Erard; dacă flautistul care trebuia să înlocuiască pe Rim, bolnav, va putea fi pus la punct. Rim, chiar pe un instrument de rangul al doilea, era un element important.

Pentru marele concert Bach, grijile Elenei erau încă mai mari. Avea nevoie de Rim, şi Rim făcea pe bolnavul. După un autograf al Elenei, domnişoara Norica trăsese la maşină câteva anteproiecte de program, din care se trimesese unul lui Rim, ca argument convingător. Lina telefonase că Rim vrea, că Rim e foarte drăguţ, că speră, dar că încă nu poate ieşi din casă. La Elena se făcea totuşi un început de repetiţii, incomplete, laborioase, în liniştea sălei de muzică. Doctorul Rim era aşa de bun cunoscător, aşa de familiarizat cu partiţiile, încât întârzierea lui era un rău mai mic decât refuzul lui. Bach cerea o solemnitate pe care Rim o poseda. Prezenţa doctorului părea Elenei din ce în ce mai necesară. Excelent tehnician, poate fără prea multă expresie, era întotdeauna la înălţimea unei bune execuţii. Apoi, trebuia cineva care să dea tonul, să facă atmosferă pentru „stilul Bach”, să nu lase să se piardă niciun moment ritmul acela, asprimea meticuloasă, dar şi seninătatea olimpică a geniului muzical bachist. Aşadar, Rim va veni. Nu se va periclita din cauza lui un concert încă depărtat, e drept, dar pentru care se luase atâtea osteneli de pe acum.

Tot aşa de bun violonist, Rim era şi organist rutinat. Dacă Rim urma să se arate capricios şi nesuferit, va fi lăsat să vie mai târziu. Când totul va începe a se înfiripa. În schimb, după concertul Bach, Elena îl va înlocui cu discreţie pentru dârzenia lui nepoliticoasă. Ea însăşi de o corectitudine minuţioasă, nu admitea ca Rim să se alinte în bunul lui plac.

Elena, care nu putea suferi abaterile de la un program serios de lucru, se văzuse nevoită să trimită după un timp

pe Nory să vadă ce este cu doctorul Rim, ce lipsea de la convocări. Era mirată de inexactitatea doctorului, pe care-l socotea totuşi om serios. Nu avea altă informaţie decât un telefon mai demult al Linei, anunţând că Rim studiază pe Bach. Nory zdruncinase şi ea întâi de câteva ori telefonul pentru a se informa şi primise, la toate orele, numai răspunsul ursuz al domnişoarei de companie, că domnul doctor lipseşte şi doamna doctoriţă lipseşte. Bănuise că Sia din ursuzluc minte şi se hotărâse să pice într-o zi la ora dejunului. Sosirea ei făcuse efect. De multă surprindere, probabil, nimeni nu-şi manifesta bucuria. Lui Nory i se păru că Lina e grozav de vânătă la faţă, poate fiindcă n-o văzuse de mult. Rim sta ţeapăn, şi cei doi gemeni, prezenţi, când o văzuse, făcuse laolaltă o singură grimasă. Nory observă că Sia se uită saşiu. Înainte aproape de a da bună ziua, întrebă:

— Dar ce a păţit dumneaei la ochi?

Rim puse ochii lui miopi şi admirativi asupra ochilor mici şi cafenii ai fetei, care, în adevăr, momentan avea privirea niţel încrucişată, din sforţarea de a se ascunde şi preface în faţa musafirei nedorite. Rim, fireşte, constată că ochii erau frumoşi şi Nory invidioasă. Baba aduse un tacâm şi Nory se aşezase între Rim şi Lina. La masă erau perişoare cu smântână. Lina şi baba păstrau în *menu*-ul lor mâncări tradiţionale.

„De ce se încrucişează azi fata asta?” se întreba Nory, care totdeauna se lega de câte un amănunt. În sforţarea de a-şi repune acum privirea la loc, ochii Siei se mişcau, în adevăr, tot pieziş.

Nory îşi descărcă sufletul de la început de comisionul Elenei:

— Ce e cu ilustrul profesor de a dezertat?

— O! nimic! Foarte ocupat!

Şi gemenii în cor:

— Foarte ocupat!

— Trebuia să spui de la început că eşti ocupat! tăie Nory după obiceiul ei. Toată lumea e ocupată, dar îşi

cunoaşte şi timpul liber. N-a fost înţeles că vii când pofteşti, ci când trebuie. Crezi dumneata că muzica de Bach se face după capricii?

Rim surâse fin, deşi cam acid.

— Domnişoara Nory uită că şi noi avem ceva idee de muzica lui Bach!... Să mă scuzi, te rog, către doamna Elena. Voi veni joi exact... Sper, şi Rim se uită spre domnişoara Sia.

Apoi jubilând fără motiv aparent, surâse ironic către Nory, pentru a sfârşi printr-un mic râs între fălci, adresat gemenilor, care, cu o jumătate de surâs de fiecare, completau unul singur de complicitate prudentă.

— Foarte ocupat! ziseră din nou, pe rând Rim tamburina pe faţa de masă: *Oyra! Oyra!*

— Mi se pare că de când cânţi *Oyra!* te-ai stricat cu Bach! declară Nory. Dar de ce nu sunteţi acasă la nicio oră? V-am chemat de o sută de ori la telefon degeaba!

Rim ridică sprâncenele cu mirare şi Lina deschise gura să spună ceva, dar cum Sia se încruntă, doctorul Rim se uită fulgerător la Lina care tăcu. Văzând pe Nory enervată, Lina o mai reţinu s-o îmbuneze. Bunei Lina îi plăcea nespus de mult pacea şi concordia. Nory îşi răsuflă indignarea:

— De ce nu dai pe uşă afară pe fata asta acum când s-a făcut Rim sănătos? N-am să mai viu pe la tine dacă îmi iese mereu ursuza asta înainte.

— Sssst! îi făcu Lina semn şi o duse la ea în odaie.

Acolo scoase din şifonier caseta misterioasă şi-i arătă conţinutul: cărţi poştale cu *Vergissemeinnicht* de la Rim, o şuviţă de păr legată cu o panglică într-o ramă de carton, de unde fotografia fusese scoasă. Era bucla lui Lică ştrengarul, care de-atunci crescuse la loc. Îi arătă la urmă o hârtie galbenă cu ştampile. Actul de naştere al unui „prunc de sex feminin din mamă: Domnişoara Elena Gugiu şi tată necunoscut”. Cum Nory se uită la ea tâmpită:

— Asta e fata mea şi a lui Lică!... şi îi explică cum Lică ţinuse fata pe la gazde şi şcoli şi acum i-o adusese, plocon, aşa mare cum se vedea.

Vorbea de Sia ca de cineva în afară de interesul ei. Se bucura însă că Rim a consimţit s-o primească şi că Lică e aşa de mulţumit. Recomandă lui Nory secretul:

— Nimeni nu ştie, nici nu bănuieşte, şi mai ales Rim!

XI

ÎN BIROUL DE PE DEPENDINŢELE casei unde Drăgănescu primea oamenii lui de afaceri, Mika-Lé se ocupa de corespondenţa destul de numeroasă a invitaţiilor, mulţumirilor, scuzelor, felicitărilor etc...

Admiraţia ei pentru Elena dura mai departe. Elena binefăcătoarea găsise în Mika-Lé o umilă slujitoare. Luxul, mândria, succesul, toate atributele acelea de „damă mare" ale Elenei uimeau pe domnişoara Norica, care, necutezând să-şi exprime laudele în faţa sorei ei, împreuna mâini extatice către Drăgănescu, profitând, fireşte, cât mai mult de buna dispoziţie a cumnatului, măgulit în idolatria lui neclintită. Elena, conform programului fixat, nu-şi amintea prezenţa fetei decât atunci când avea să-i dea vreun ordin personal, când avea să-i facă un dar sau când vreo împrejurare nouă cerea să ia vreo decizie de protocol cu privire la ea. La repetiţiile audiţiei Mika-Lé nu asista, dar concertul avea ecouri mari în birou şi Mika-Lé cădea în extaz când se vorbea de muzică, cu atât mai transportată cu cât nu înţelegea nimic. Tot ce ieşea din putinţele ei o prosterna în admiraţie. Drăgănescu era şi el în nesiguranţă dacă trebuie sau nu să fie prezent la repetiţii. Elena nu-i precizase nimic în privinţa asta şi asista uneori de teamă ca nu cumva contrariul să fie o greşeală, dar, odată acolo, era chinuit de ideea că poate n-ar fi trebuit să vie. Se prezintă cu simplicitatea cu care se adapta oricărei situaţii: nu cerca să se amestece cu oameni şi lucruri ce

nu i se potriveau, dar li se alătura fără stângăcie. Toată stângăcia lui era sufletească. Pe când sta acolo cordial şi discret, era turburat de grija de a nu fi displăcut Elenei, prea atenţionată către el pentru a-l lăsa să ghicească dacă a nemulţumit-o. Elena îl primea cu o mişcare din cap de bună-venire şi Drăgănescu se aşeza deoparte, ca o gazdă care vrea să lase oaspeţilor libertate deplină, pe când cu mare greutate i se potoleau palpitaţiile precipitate. Averea, cinstea, mulţumirea îi dau o încredere exterioară; un suflet debil se strivea mereu de pereţii trupului robust. Când intra, la fiecare dată, avea acelaşi gol în piept, totuşi n-ar fi întrebat pe Elena despre un lucru pe care ea îl credea desigur de la sine înţeles, într-un fel sau altul. Elena, în adevăr, nu avea nicio obiecţie şi prezenţa lui ca şi absenţa îi păreau fireşti. Domnişoara Norica pândea pe coridoare, lipită de pereţi ca un mic ţânţar negru, cu aerul de a nu vrea să fie văzută, dar cu nădejdea că va fi sperând zadarnic că Drăgănescu o va invita să intre. Într-o zi totuşi când lăsase din mâinile lui nervoase şi nesigure uşa puţin întredeschisă, Elena intervenise încă pe când era în prag, mărindu-i palpitaţia cu vocea ei neaşteptată:

— Eşti bun! Spune Noricăi să intre să ia ceaiul cu noi.

Drăgănescu făcuse semn fetei, ce se strecurase în spatele lui, ascunzându-se stupid şi dispărând îndată după o canapea, pe când Elena, cu o uşoară încruntare de sprâncene, aşteptă pentru a redeveni olimpică să se termine cu intrarea ridicolă a acelei mici imbecile, incapabilă să se deprindă cu manierele de lume. În ziua aceea Drăgănescu simţise mai puternice acele lovituri în piept, cu o amorţeală în braţe şi o îngreunare a respiraţiei, pe care se silea să o potolească, cu buze strânse, din cauza muzicei pe care i se părea că ar putea-o turbura cu răsuflarea lui agitată. Elena fusese vădit nemulţumită de prezenţa sorei ei şi credea, desigur, că el a adus-o acolo pe mica nesocotită. De atunci înainte fu conştient de emoţia lui, ceea ce nu putea decât contribui

să o întreţină şi să o mărească. Acum nu numai la repetiţii, ci în orice fel, prezenţa Elenei îi da bătăi de inimă în chip absolut, dar printr-un resort logic şi succesiv de zguduiri nervoase. Îşi zicea glumeţ că e amorezat de Elena, idee ce-l mulţumea naiv, idee de altfel închisă ermetic în gânduri timide, ca şi corpul strâns cu nasturii stricţi ai redingotei.

Tocmai în ziua aceea, după ce muzica se terminase şi când ceaiul era pe sfârşite, Nory intră ca un vârtej. Era singura căreia îi era permis să calce protocolul şi care aducea o notă de înviorare în atmosfera cam rece a casei. Pentru Nory chiar şi Elena se dezgheţa.

— S-a făcut! declară din prag, gata să dea drumul unei veşti de ordin intim.

Râse apoi cu hohot de greşeala pe care n-o făcuse, revoluţionă biscuiţii, căutând pe cei care-i plăceau, vroi ceai, apoi nu mai vroi... apoi vroi iar... şi cum domnişoara Norica se grăbea s-o servească, Nory se uită lung la ea, comandă un ceai tare, apoi făcu în spatele fetei o strâmbătură, aşa ca s-o vadă Elena, dar neobservată de ceilalţi.

Elena râse indulgentă. Tachină pe Nory, pentru antipatia ei fără graţiere faţă de lăcustă.

Cum Nory nu avea motive proaspete şi cum cele vechi erau epuizate, declară că nu poate suferi pe Mika-Lé îmbrăcată cu rochiile Elenei, ce stau pe ea ca pe o mătură şi că e furioasă că i-a furat numele.

— Auzi! „Norica”! Avea destul de bun nume înainte, şi nu avea nume destul de bun ca să ia pe al meu!

Nory pornea aprecieri fără cruţare, chiar când Mika-Lé era pe-aproape. Fata nu auzea ce nu trebuia să audă şi surâdea îndatoritor la Nory, a cărei antipatie o simţea, antipatie ce era însă singurul vestigiu din toată faima ei de altădată.

Cum executanţii tocmai se retrăgeau, Nory, ocupată cu ceaiul, cu gura plină de un *eclair,* le făcu gesturi de adio,

opri însă pe Mini cu semne desperate.

— Tu rămâi! zise.

Când fură singure ele trei:

— Acum să povestesc ce am păţit cu tâmpiţii...

— Nory a întâlnit deunăzi pe fraţii mei, explică Elena. Eu nu i-am văzut încă şi nici nu vreau. E lucru trist când ţii aşa de mult la familie să fii astfel lovit de pretutindeni de ai tăi... Băieţii au spus lui Nory că vor să vie să mă vadă şi eu i-am dat comisionul delicat să-i facă să renunţe la ideea asta. Să vedem ce a făcut cu ambasada ei.

Elena rezuma, astfel, atenuând-o, acea tragedie de familie, pe care o suporta cu demnitate. Familia, care fusese idolul ei, i se sfărâmase în jur. Catastrofa nu atingea figura ei cornelianã, dar suferea totuşi sub stoicism. Nory fabrica tacticos un *sandwich* cu *anchois,* întinse apoi tava lui Mika-Lé, căreia Elena îi făcu un semn de concediere.

— Să vezi!... Să vedeţi!... M-am dus drept la Facultatea de medicină după cei doi neghiobi... Frumos prin partea locului... Ce casă!... Ce grădină!... Tenis... Acolo să avem noi dispensariul!...

— De ce nu la Cotroceni, Nory! o tachină Mini.

— Băieţii erau singuri cu spiţereala lor. Ţara lui Papuc! Auzi! preparatori pe lângă cursul de anatomie!... M-au primit cu ovaţiuni. „A! O! A! Ce onoare! Ce plăcere!” Amândoi deodată, fireşte. Numai ei ştiu care e Dorin şi care Codin!... Tot colectiv le-am vorbit şi eu! Avusesem treabă la secretariat şi am intrat să-i văd: „A! O!” într-un ison... Mi-au înlesnit singuri comisionul... Nu doar că mi-era greu! „Ce face Elena?” m-au întrebat într-un glas. „Elena face numai bine şi chiar am din partea ei un răspuns să vă aduc. Se bucură că doriţi s-o vedeţi; dar cum e supărată cu tatăl vostru şi cum voi sunteţi măgari cu tatăl vostru, nu vă poate primi. S-ar face părtaşă la mişelia voastră. Regretă şi vă doreşte multă minte.” „...A!... O!” mi-au rânjit amândoi, ca să nu aibă aerul că vor să mă muşte... Am adus-o bine?

— Cum să nu fie bine! râse Elena.

— Să mai vedeţi: mai e ceva! „Domnişoara Sia nu e aici... I-ar fi făcut plăcere să vă vadă”, mi-au spus din senin. „Păcat mare!... Da’ de ce să fie aici?!” zic eu... Ce aflu?... Că neruşinatul de Rim a corcolit-o şi pe aia pe-acolo. „Mătură, am zis... Parol c-am zis! Ori fierbe oalele la vrăjitorie?” Fierbea, zău, vă spun, măruntaie de om în nişte castroane, şi în alte drăcii de sticle adunau zeamă de oase de mort. Supa lui Belzebuth pentru prânzul lui Rim... „Da!” mi-au zâmbit sluţii la un loc. „Da! ne dă concurs la preparaţii. Nu e azi la post, pentru că a chemat-o tatăl dumneaei şi domnul profesor a permis.” „Aşadar, nu e profesorul Rim tatăl domnişoarei Sia?” le torn eu, aşa de gust. „O!... A!... O!...”

— Nory! Nory! o mustră Elena.

— „Profesorul e protectorul dumisale şi al nostru”, mi-au răspuns cu ifos. „Să vă trăiască, şi să-i trăiţi!” „...Tanti Lina e bolnavă în pat! N-o vizitaţi?” au spus, abia la urmă, croncanii... Lina e bolnavă, fetelor! Ca să se aşeze ea în pat, trebuie să fie pe moarte. Să mergem s-o vedem. Biata femeie, singură, cu conspiratorii! O fi otrăvit-o Rim cu duloaica şi cu gemenii.

— Poate că e mâhnită de ce vede prin casă! spuse serioasă Elena.

— Nu, nu cred eu să se sinchisească de sughiţurile sentimentale ale lui Rim, şi, de mâhnire, Lina noastră nu se bolnăveşte. Mini, tu eşti întâia căreia i-a mirosit pe-acolo a şofran. Meriţi să ştii şi tu secretul. Vezi să nu cazi jos!... Te ştiu sensibilă şi delicată... Află, Mini, că buna noastră Lina... E o fecioară despletită!

Şi Nory râse în cascade.

— Nu holba aşa ochii că mă intimidezi! Da!... Lina şi cu Lică, îţi spui pe departe, să nu fii *choquée,* au făcut pe Sia!... Ce zici? Frumoasă treabă!... Dar ce putea ieşi din aşa pereche!...

Nory râse iar zgomotos.

— De altfel, Lică are scuza că avea pe atunci vreo 19 ani şi era de vreo cinci în clasa patra de gimnaziu... Iar Lina noastră era studentină... Halal, Lică... Halal, Lina!...

Dacă Mini căscase cu adevărat ochii, apoi gura i se încleştase. Vroia totuşi să scoată exclamări, dar nu treceau prin gâtlej.

— Da' nu ne dai afară, Elena?... Ce-o să zică soră-mea, Dia! Iar viu ca o haimana după 9 la masă... Aide, Mini, că te dezmeticeşti tu pe drum... Nostimă afacere... să te tăvăleşti!.. Când să găsească Rim o fecioară! Ha! ha! ha!...

— Ştie? articulă Mini, regăsind, pe stradă abia, un fir de glas.

— Cine?

— Rim... ştie?

— Fugi de-acolo! Nu ştie... adică, aşa cred... Ce, n-a avut altă grijă Lina, decât să-i spuie?... Prost de n-a ghicit!... Atâta slăbiciune a Linei pentru Lică!... şi nepoata!... Sărea în ochi!... Adică sar în ochi după ce ştii!... De ce ar fi ghicit Rim ce nu ne-a dat la nimeni în cap?... Mare şmecher Rim!... şi dobitocii ăştia de gemeni! Nu se mai mişcă Rim fără de ei!... Nu m-aş mira să facă o dată una bună. Unul din ei zicea că a făcut o descoperire... „Nu! i-am spus, nu!... Singur nu descoperi nimic. Amândoi, la un loc, faceţi parale." Au râs şi ei.

Dar Mini era nervoasă, nu avea poftă nici de râs, nici de nimic.

— Cum? Crezi că... Rim ar fi putut ghici? De ce glumeşti Nory cu lucruri care nu sunt de glumă? Tu singură ziceai când ai fost acolo deunăzi...

— Că-mi venea să-i plesnesc pe toţi!... şi Nory se înfurie brusc la amintirea acelui dejun.

— Vezi... Ai fi putut atunci, şi chiar mai demult, să împiedici...

— Eu! Asta e bună! Mă scoţi acum pe mine vinovată! Ce să fi făcut eu? Ştii cât era de mulţumită Lina că Rim sufere pe fata ceea...

— O sufere!... O prea sufere!... Lina, de teama unei primejdii, nu vedea pe cealaltă... Dar tu puteai...

— Iar eu!... Am aflat abia în urmă, mă înţelegi? Nici Elena nu ştia. Biata Lina, când e vorba de Lică, a rămas cam caraghioasă... Nu zic, Doamne fereşte, altceva... Doamne fereşte şi fereşte, Doamne!... Dar e cam caraghioasă!

— Da, Lina se bucură că Rim a primit pe Sia şi ascunde de el secretul, şi tocmai asta încurcă tot... Puteai insinua tu, dacă la Rimi ai fi avut mai multă grijă şi indignare, numai prin atitudine ai fi putut schimba unele lucruri... Tu te ţii de glume!

— Mai încet acum cu vinovăţia mea! Dacă crezi că mutra mea i-ar fi împiedicat!... Şi pe urmă eu nu ştiu să mă indignez în tăcere. Eu ştiu numai să torn vorbele reci sau fierte. Mi se părea aşa de amuzant Rimul cu „fecioara” lui! Şi Nory, un moment serioasă, râse iar. „Fecioara” încoace, „fecioara” încolo!...

„Fecioara din Orleans”, îi spuneam eu... Când povesteam vreo anecdotă mai uşoară, Rimul meu îmi făcea cu ochiul semn spre duloaică; şi mă invita la *aparté:* „Urechi de fecioară!” zicea. „Adică, pardon! mă ofensam eu de formă. La urechi de fecioară, vorbe de fecioară. *C’st Kif Kif!...”* Sau când infirmiera se obrăznicea cu Lina şi eu eram de faţă: „Fecioară tare!” zicea doctorul pătruns... Chiar că tare! Când te loveai de ea parcă era un bolovan. O distracţie, zău, cu ei!...

Nory deveni, deodată, serioasă:

— Lua-l-ar dracu cu fecioara lui... Nu-mi dau seama dacă ştie ori nu ştie!... Dar de ce dai tu, Mini, lucrului ăsta atâta importanţă?... Nu e tot acolo! Ce e, dacă ştie?!

Mini se revoltă.

— E mult! Zici că nici Linei nu-i vine a crede că e fata ei, dar fiindcă ştie nu are încotro şi îşi face datoria! Ideea, nu sentimentul îi dictează purtarea. Crima lui Rim...

— Ei, şi tu cu crimele!

— Crima lui Rim începe mai ales de-acolo de unde cunoaşte adevărul. De unde a început şi pentru noi revolta, începe pentru el morala. Dacă Rim ştia şi era onest, şi-ar fi putut schimba atitudinea. Ar fi renunţat la schimonoselile lui din ideea că e fata nevestei. Gândul că e un fel de tată l-ar fi dezgustat de el sau de ea...

— Numai să nu-l excite tocmai ideea asta.

— Atunci e un Rim monstru...

— O mostră tot e el!... Şi un maimuţoi! O gorilă care fredonează *Oyra!...* Fatalitate, dragă! Să pice cu pacostea tocmai pe dolofancă... Uite, vezi!... Dacă aş fi vrut să-l iubesc eu!...

Râzând, Nory se despărţi de Mini. Rămasă singură, nu mai fu atât de veselă. I se cam înnoură. Bătea dinspre casa Rim – vedea şi ea – vânt rău. „Îşi face Mini spaimă!” se gândea, dar nu era liniştită. Făcu socoteala: „Miercuri nu pot... nici joi... abia vineri mă duc să văd pe Lina şi ce tontoroi se mai joacă pe acolo!”.

Mini, acum când aflase ce aflase, se deprindea cu ideea aşa cum te desprinzi cu orice. Nu-şi zicea triumfător că teama ei a fost justificată, deoarece avea încă aceeaşi frică. O altă frică... de altceva, în jurul aceloraşi lucruri. Impresia ei era inexplicabilă şi nerezolvată.

Buna Lina căzuse pe scara beciului şi avea o luxaţie la piciorul stâng.

— Am căzut cu stângul, glumea cu gura ei lată, crispată de durere.

Era singură în fundul patului, când venise Elena Drăgănescu s-o vadă. Declarase că ar fi mulţumită de puţină odihnă de n-ar fi junghiurile. Altfel, zicea că e bine îngrijită. Venea zilnic secundul de la Filantropia, simpaticul Romulus. Venea şi maseuza tot de-acolo. Apoi baba cu leacurile ei, de care buna Lina se slujea fără scrupule... Mai era şi fata aceea... şi Rim zicea că nu e nimic grav. Parcă ce putea fi o luxaţie!

Tocmai în ziua aceea baba era iar cu toane, de aceea

Elena o găsise singură. De un timp baba era de nesuferit. Vrea chiar să plece, şi până la urmă mai bine să se lipsească de ea decât să o vadă aşa ursuză. Chiar din pricina ei şi căzuse; ca să o lase în pace coborâse singură după vin... Dacă Elena ştia vreo femeie bună, să i-o trimită.

Elena, fireşte, se puse la dispoziţia Linei. Credea că face foarte bine să ia femeie nouă în serviciu, dar era de părere să păstreze şi pe babă într-un colţ ca pe cineva de încredere.

Lina repetase că baba s-a făcut nesuferită. Îi abătuse, aşa fără niciun Dumnezeu, şi nu putea deloc trăi cu Sia... ba se burzulise şi la Rim. Nu mai mergea!... Dacă ar fi fost vorba numai de ea, du-te-vino!

Elena fusese de părere că Sia ar fi trebuit să fie mai conciliantă; cât despre doctor, era un om prea serios ca să se supere pe unele libertăţi luate de o servitoare aşa de veche. Baba nu trebuia să plece.

Fata aceea – explicase Lina ca s-o scuze – e şi ea, de câteva zile, răcită. Aşa mare cum se vede, e totuşi lingavă. Tot ea trebuie să-i facă ceaiuri, deoarece baba refuză... Din gelozie, pesemne... I se părea că i s-a luat din drepturi de când a venit... Rim, după atâta concediu, e nevoit să lipsească mult de acasă. Are comisii, cursuri şi cercetează nişte lucrări, pare-se interesante, ale băieţilor Hallipa.

Elena nu se oprise deloc asupra meritelor fraţilor ei, nici nu vorbise Linei de ceea ce aflase de la Nory că se petrece pe la facultate.

După o vizită destul de lungă, plecase promiţând o aprovizionare de Bordeaux. La ieşire, pentru a deschide vorba babei, întrebase la întâmplare dacă doctorul s-a întors.

— Întors... Devreme, ca în toate zilele... da' în vârful picioarelor ca să nu intre la duduca... Să-şi facă numai placu dumnealui.

Elena se simţise stânjenită, totuşi adăugase că dacă baba iubea pe duduia, trebuia să iubească şi pe cei din jurul dumneaei.

— Iacătă... că... Nu-i aşa! răcnise bătrâna ţigancă, ridicând mâinile în sus.

Sia, în adevăr, se aşezase în pat ca să nu fie nevoită să îngrijească pe Lina. Cât despre afacerile sentimentale ale lui Rim, ele nu erau în acel moment chiar pe placul lui, cum zicea baba. Rim cunoştea o fază nouă de necazuri şi nedumeriri. Docilitatea domnişoarei Sia se transformase iar brusc în toane rele. O enigmă erau „fecioarele”! De poezie nici nu fusese vorba, ceea ce oricât dezamăgise pe Rim, de metode, nicio nevoie, aşa că aproape se descumpănise el. „Dumneata să fii sănătos!” spuse Sia când vroise... Să o pună pe cale.

Apucase, de altfel, calea răzbunării pe care o promisese lui Lică: „Am să mă iubesc cu moşul”, când un bileţel al Trubadurului perturbase acest program frumos şi, de bine, de rău, destul de înaintat.

Trubadurul, care se instalase la el acasă, poftea pe Sia să vie să-l vadă. E drept că un post-scriptum îi spunea să-l aştepte să vină el s-o ia. Sia înţelesese că Lică acum se aşezase, că se lăsase de prinţi şi de prinţese şi că o lua cu el.

Îl aştepta; îşi făcuse chiar într-ascuns bagajul, mărit cu ceea ce adunase de la Lina. Nu o luase Lică altădată tot aşa, pe furiş, de la directoare?... I se părea că a ajuns culmea norocului. Sta închisă în odaie, dospindu-şi mulţumirea. Din greoaie ce era, devenise acum inertă în aşteptare. Cum se vor fi făcut visele în mintea ei strâmtă, dar era sigur că, de pe când Lică o târa de mână pe uliţi, trebuie să fi avut visul ăsta. Tocmelile necurate cu Rim, ca şi cum n-ar fi fost!... Parcă ştia Lică!... Gândurile ei se îngustau mai tare în jurul acelei veşti. Aşteptând pe Lică, devenise mai grosolană, ţipa la babă, se răstea la Lina şi cu Rim nu vorbea. Era felul ei de a se dezbăra de tot şi de

toţi. Rim trecea prin acel purgatoriu şi se consola, foiletând în birou pe Dante, ediţie florentină rară. „Fecioară ciudată!” îşi zicea. Cum nu cunoştea existenţa scrisorii lui Lică, nu bănuia ce primejdie îl ameninţă. Dacă ar fi citit-o, ar fi explicat Siei că el o invită pentru o simplă vizită, ca să se facă admirat în noua lui prosperitate de Trubadur întreţinut de doamne nobile. Rim era, la nevoie, maliţios. Lică avea, de fapt, un mic apartament compus dintr-o cameră, o baie şi un vestibul într-o casă nouă de raport pe bulevardul Pake. Mobilierul era nou şi modern şi putea acum învârti în oglinzi proprii şi într-adevăr bune vestoanele domnului Paul. O tăbliţă de bronz anunţa cu litere discrete lecţiile de echitaţie ale domnului L. Petrescu. Acele lecţii nu erau chiar numai o etichetă de formă pe uşa unei camere de *rendez-vous.* Lică avea doi-trei elevi recrutaţi la curse printre tinerii ce se pregăteau pentru viaţa elegantă, studiind puţină carte, dar ocupându-se de sporturi. Lică, de altfel, nu-şi părăsise nici leafa, nici ocupaţiile la grajdurile Maxenţiu. Fusese numai o formulă găsită de Ada.

După ce, într-un moment de entuziasm, Lică trimisese Siei bileţelul, se răzgândise. Odată fata adusă acolo, va vroi să mai vie. O va opri, dar uneori avea încăpăţânări şi nu se ştia ce farsă îi putea face. Lică, de un timp, era preocupat în privinţa Siei. Nu pentru devenirile ei, pe care credea că le-a rezolvit, instalând-o la Rimi, ci pentru rolul ei în viaţa lui nouă. Problemele traiului civilizat începeau să turbure pe Trubadur.

Într-o zi Ada îl zărise pe stradă de vorbă cu Sia. El lăsase pe fată în drum, furioasă, fireşte. Abia după câteva zile Ada îi spusese:

— Vorbeai deunăzi cu o femeie urâtă şi de rând.

Atât!... Ce va fi crezut Ada despre Sia? Nu părea geloasă, dar îl dispreţuia.

O femeie urâtă şi de rând!... Şi dacă l-ar mai fi întâlnit a doua sau a treia oară ce şi-ar fi putut închipui?!... Să-i

spună că e o rudă!... Poate că nu admite rude... Să-i spună adevărul?... Mai nepotrivit.

În oglinda domnului Paul, Lică avea un ochi excelent ca să vadă defectul unei haine. Domnul Paul îi spunea încântat:

— De n-aţi fi profesor, aţi fi un minunat premier!

Lică intra, în urmă, prin uşa din faţă în atelier şi făcându-i încă complimente familiare. Domnul Paul, care avea tupeu, îi zicea acum: „aţi” şi „domnule profesor”.

Lică urca parcursul parvenitismului, şi pe acest parcurs simţea că nu e de bun-gust, că nu se ajustează bine să aibă o fată ca Sia.

Totuşi mai făcuse o încercare în favoarea ei. Într-o zi întrebase cam din senin pe prinţesă ce-ar zice dacă aceea cu care l-a întâlnit o dată ar fi fata lui. Ada răspunsese râzând nepăsătoare:

— Era o fată... săraca! Şi după o pauză: Nu vorbi prostii!

Acel „săraca” nimicise pe Sia... Aşdar, nu era cu putinţă să aibă o fată ca ea, era o „prostie”. O prostie din cele care nu plăceau prinţesei. Fusese supremul gest de paternitate al lui Lică. Tot trecutul, chiar pe moşica Mari, îl lichida acum fără ezitare; de aceea Sia nu mai primise nicio veste. Lică, după scrisoarea lui de chemare, avea de gând să se ducă el singur o dată, pe-acolo, dar amâna din zi în zi.

Norocul surâdea din nou profesorului Rim.

XII

ELENA DRĂGĂNESCU RĂMASE DE-primată de atmosfera tristă în care găsise pe Lina Rim şi uitase să-i spună evenimentul recent al vizitei prinţesei Maxenţiu. Plecase totuşi de acasă cu ideea de a-i povesti acel incident neaşteptat. Vlădici, colportorul monden, fusese acel care la una din repetiţii sosise cu mesagiul senzaţional. Conform datinelor casei, aşteptase ca repetiţia să fie terminată, ceea Ce era o virtute, când purta în portofoliu un astfel de curier diplomatic. Vlădici avea răbdare tocmai pentru că afecta în tot ţinuta unui diplomat.

Era chiar cariera căreia i se destina, dar până la 35 de ani nu putuse încă fi nici ataşat de legaţie, din cauza ortografiei franceze ce-i rămânea ostilă, lucru pe care-l explica prin persecuţii politice. Scrisoarea Adei către Elena, al căreia purtător era, avea stil clar şi concis şi ortografie bună.

„Chère Madame, je n'ai pas pu refuser de prendre sur moi ce message. Notre cousin Victor Marcian, son nom n'a pas besoin d'autre présentation, enthousiasmé de votre culte pour Bach et de Vaudition projetée, se metrait volontiers à votre disposition pour honorer ce grand maÎtre. J'ai cru qu-il était de mon devoir de vous transmettre son offre.

J'y étais d'ailleurs encouragée par Les sentiments d'admiration que mon mari vous porte de longue date,

ainsi que par notre bonne camaraderie.

Ada Razu, princesse Maxenţiu"

Niciun cuvânt de prisos. Un cerc închis din care nu puteai scăpa. Toată obrăznicia prinţesei Maxenţiu, pentru a vorbi făţiş de raporturile Elenei cu Maxenţiu, şi tot şiretlicul Adei Razu pentru a invoca camaraderia de pension. În plus, norocul să aibă un *atout* ca Marcian. Cine ar fi putut refuza pe Marcian? Elena avea un caracter perfect echilibrat; totuşi, cu scrisoarea în mână, se uitase ca cineva orbit de-un fulger spre Vlădici, surâzător şi mândru.

— Prinţesa Maxenţiu a binevoit să-mi comunice în două cuvinte conţinutul scrisorii, altfel mi-ar fi fost penibil să aduc un mesagiu necontrolat.

— Prinţesa Maxenţiu şi-a ales foarte bine ambasadorul şi... Ambasada... e foarte... foarte... Era o excepţie ca Elena să nu găsească cuvântul: ...e o ambasadă foarte strălucită... Şi cum ceilalţi stau deoparte: Vă anunţ un eveniment mare pentru audiţia noastră. Victor Marcian va lua parte!

Fusese o mică revoluţie în grupul muzicanţilor. Toţi venise împrejurul Elenei şi a lui Vlădici:

— Marcian?... Când?... Cum?... Ia parte activă?... Asistă?... Cântă?... Vioară?... Pian?... Poate conduce?...

Entuziasmul şi grija erau la culme. Liniştea în care decurgeau repetiţiile era cu totul turburată.

— Nu ştiu mai mult decât atât; doreşte să ia parte şi, negreşit, va lua, aşa fel cum va vroi. Asta o să ne aducă mari avantagii, dar şi mari schimbări.

Abia atunci Elena, pe care numele lui Marcian o ipnotizase, văzu că-i rămâne de rezolvat chestii destul de grele: Ce era de făcut cu prinţul şi prinţesa Maxenţiu? În primul moment, socotise problema anevoioasă. Ada însă îi uşurase situaţia. Era cu neputinţă să nu-i răspundă şi era cu neputinţă să n-o invite, când graţie ei dobândise

pe Marcian pentru concert. Consultase ca de obicei pe Drăgănescu şi bărbatul ei aprobase cu atât mai mult zel, cu cât avea ocazie să repare unele rezerve pe care le arătase cândva asupra lui Maxenţiu. Elena, cu o etichetă cordială, adresase Adei mulţumirile lui Bach pentru participarea maestrului Marcian şi invitase pe camarada ei, împreună cu prinţul Maxenţiu, la joile muzicale. Era un bilet de intrare care încă nu purta viza, dar care depăşea speranţele Adei. Pe de altă parte, printr-o cartă oficioasă, doamna şi domnul Drăgănescu făceau un demers graţios pe lângă maestrul Marcian, în numele lui Bach, cerându-i prezenţa şi concursul. Astfel amorul-propriu al lui Marcian, care făcuse primul pas, era satisfăcut. Fapt era că Maxenţiu, negreşit inofensiv, reintra în viaţa Elenei şi cu el odată făinăreasa, care n-ar fi putut în niciun alt fel viola rezerva frumoasei Elene. Toate aceste resorturi erau puse în mişcare pentru Trubadurul Lică la care nimeni, afară de Ada, nu se gândea şi care nu se gândea deloc la concertul din Bach.

Ada, fireşte, profitase fără întârziere şi depusese deocamdată cărţi de vizită la casa Drăgănescu, ce-i fusese întoarse în termen.

Victor Marcian, deşi deprins să intre orişiunde cu prerogativele lui, era stânjenit de felul cum decursese lucrurile şi consultase pe Ada asupra primului demers pe care trebuia să-l facă.

Practică, Ada propusese să dea chiar atunci *un coup de téléphone* Elenei, cu aerul acela de intimitate pe care-l lua către doamna Hallipa, faţă de Marcian. Odată chemată Elena la telefon, trecuse receptorul lui Marcian, nevoit să-şi decline prezenţa şi să întrebe când era binevenit.

Emoţionată, Elena nu băgase de seamă emoţia lui Marcian, şi, cu glas puţin alterat, îi spusese că era dorit în orice joie cu nerăbdare.

Modestia doamnei Drăgănescu, a cărei reputaţie de

mândrie îl speria, încântase pe Marcian. Se putea deci devota lui Bach, fără neplăceri.

Prima vizită, pentru care şi Elena şi Marcian aveau temeri, se petrecuse foarte bine. Preocupată de muzică şi măgulită în pasiunea ei, Elena nu pusese nicio rezervă în primirea făcută artistului. Mândria şi răceala ei abdicase. Ca şi la telefon, fusese simplă şi emoţionată.

Găsindu-se în atmosferă prielnică şi obicinuită, Marcian luase şi el atitudinea lui obicinuită: predominase. Raporturile se desenase limpede şi plăcut de la început. Cu ceilalţi participanţi ai concertului, Marcian se arătase cordial ca om, iar, în ce priveşte muzica, cu acea autoritate pe care o lua fără voie, profesional. În grupul ce înconjura pe Elena, snobii îl primise cu solicitudine, muzicanţii cu respect şi toţi cu disciplina care emana de la Elena.

Deşi impresionată de prezenţa lui Marcian, Elena păstrase felul ei metodic de procedare şi începuse revizuirea chiar de la programul concertului. Cu patru-cinci linii de creion şi câteva însemnări pe margine, Marcian adusese programului modificările necesare. Se simţea la îndemână şi proceda liber. Cu aceeaşi libertate îşi determinase locul de dirijor. Dar cum muzica de cameră nu comportă dirijare propriu-zisă, Marcian îşi rezervase vioara, orga sau chiar pianul, după partiţii, aşa cum mai bine putea îndruma ansamblul. După un astfel de criteriu nu puteau exista vexaţii şi audiţii cu un relief enorm.

Acolo unde pianul ar fi trebuit să fie făcut de ea, Elena îşi substituise pe Franco, care, după un semn imperios al stăpânei, nu mai încercase luptă de galanterie. Intimidată de Marcian, Elena renunţă la o participare muzicală efectivă. Franco, deşi diletant, avea studii solide şi talent recunoscut.

Profesorul Rim fusese înlocuit în lipsă printr-un solo de vioară, şi la orgă, într-un recital, de însuşi Marcian.

Elena îşi făcuse socoteala că va avea poate o mică

dificultate de aplanat cu Rim, dar o tranşase fără şovăire în defavoarea doctorului, care, după ce se lăsase atât de mult rugat, lipsea mereu. La nevoie îl va sacrifica complet. Prezenţa lui nu mai era o necesitate.

În afară de imperativul muzical, Marcian era un oaspe afabil şi plin de bună dispoziţie. Elena n-avea pe nimeni, în relaţiile ei, cu care să simtă o aşa de simplă legătură de la egal la egal. În salonaşul unde se lua ceaiul, maestrul îşi găsise un loc favorit pe canapeluţă lângă micul Erard şi se familiarizase lesne. În ce privea muzica, la prima repetiţie aprobase tot pentru ca la a doua să schimbe tot. Elena îl ajuta, lua adesea înaintea dorinţelor lui şi, cum recunoscuse că totul trebuie reînceput, decisese amânarea concertului. Deşi data era fixată numai în principiu, orice modificare cerea demersuri numeroase, resimţite de la agenţia Stuart până la secretara Norica ce bombănea pe noul-venit. Fără voie. Marcian revoluţionase tot mecanismul.

Drăgănescu, convocat de Elena anume, nu lipsise de la prima vizită a maestrului. Ca de obicei, venise cam spre sfârşit. Cei doi timizi, ce se temeau reciproc de momentul întâlnirii, se simţise de îndată plini de simpatie şi înţelegere. În afară de transfigurarea pe care arta o da chiar exteriorului, erau între Marcian şi Drăgănescu multe puncte de asemănare: origina salubră şi obscură, firea pacinică şi sfioasă, gusturile simple şi oneste. Chiar la fizic aveau aceeaşi croială. Pe Marcian însă îl prelucrase muzica, adăogându-i ceva mai rafinat în înfăţişare şi în caracterul categoric, imperativ, ce lipsea voinţii sobre a lui Drăgănescu. Pe un acelaşi model prim existau, astfel, şi contraste mari între ei.

Răbdătoare, prinţesa Ada abia după un număr de şedinţe şi după ce Elena se crezuse obligată să reamintească de două ori lui Marcian despre vara lui, însoţise o dată, singură, pe artist, scuzând pe Maxenţiu bolnav. Se prezintase ca o cunoştinţă veche, discretă şi

emisese fără pretenţie unele idei cuminţi în legătură cu audiţia. De-acolo înainte putea veni oricând credea de folos. Despre Lică, fireşte, niciun cuvânt. Din acele raporturi situaţia lui se aşeza de la sine.

XIII

REPETIŢIILE URMAU HARNIC ŞI spornic, Rim însuşi venea acum regulat. La început, prezenţa lui Marcian i se păruse neplăcută. Probabil că se socotise până atunci factor principal şi era contrariat de intervenirea unui superior. Totuşi Marcian era un şef de care nu te puteai atinge şi, cum Rim respecta pe cei de care nu se putea atinge, nu stărui în gelozia lui.

Marcian, care aflase de la Elena cine era Rim şi ce aderenţe personale şi muzicale avea cu audiţia, se arătase foarte prevenitor.

Într-una din joi, repetiţia fusese mai deosebită prin câţiva asistenţi suplimentari: prinţul şi prinţesa Maxenţiu însoţise pe Marcian. De mai multe ori Elena, ca recunoştinţă pentru cei cărora le datora pe maestru, insistase ca Maxenţiu să ia parte. Ghicea că e nevoie de stăruinţă pentru a-l decide la acea vizită.

Maxenţiu era acum o biată făptură străvezie, un steag palid cu blazon, ce se clătina la orice suflu.

Marele eveniment, pentru care se pregătea de atâta timp, cu atâta spaimă, se petrecuse: hemoptizia. Se petrecuse într-o dimineaţă, cu simplicitate şi fără niciun simptom precursor. Era singur cu feciorul. Simţise valul abia când era ajuns în gură. Făcuse un semn spre apartamentul Adei şi se aplecase în cuvetă. Alb ca pânza, privise fără oroare sângele. Se culcase încet pe pat, nemişcat. Când Ada intrase, îl găsise cu o batistă pe gură. Ridicase un deget subţire şi-i arătase ligheanul. Nu mai

ura pe nimeni, nu se mai iubea pe sine. Totul era acum încetinit, palid, fără sânge. Avusese apoi mici aiureli de care doctorul spunea „că nu e nimic” şi că provin din anemie. Se credea un înger şi vorbea numai de zbor. Îşi revenea îndată şi sta mut, neclătinat, cu faţa în sus. În faţa sângelui, Ada se încruntase. Nu mai era de glumă cu bietul om. Bruscă în decizii, ca de obicei, propuse doctorului plecarea imediată a prinţului la Leysins. Dar bolnavul cerea acum îngăduire. Nu avea curajul să se depărteze de patul pe care se afla întins, diafan, înaripat, cu somnul lin, cu o mare uşurare în braţe, în picioare, cu un vid în tot pieptul, ce-i lăsa o respiraţie uşoară.

Doctorul, sora, toţi erau acolo în apropiere şi Ada da uşile de perete de zece ori pe zi, vorbindu-i mereu de Leysins, ceea ce îi făcea plăcere, deşi nu vrea încă să plece.

Se simţea bine între cele două apărări: cea de aici şi cea din sanatoriul acum îngăduit, între două legănări, fiindcă totul i se legăna acuma dinainte, între odihna de-acasă şi minunea de-acolo, de departe. Nu se putea totuşi decide. Ideea distanţei îl speria; ideea mişcării îl speria. Erau mai tari ca ideea vindecării. Doctorul zadarnic îi spunea că hemoptizia e un accident prevăzut, care nu cere imobilitate permanentă. Maxenţiu continua să se creadă un înger plutitor pe norul imaculat al patului. Unele viziuni îi rămăsese în memorie ca realităţi; avea acum un surâs misterios, ce-l separa de ceilalţi, se arăta însă generos cu neînţelegerea lor. După un timp, Ada, sfătuită de doctor, forţase pe Maxenţiu să se îmbrace, să umble, să fie iar un om, nu un înger. Nu cutezase să-l expedieze încă cu sila la Leysins, amintindu-şi cu multă scârbă, dar şi cu multă milă, de ligheanul cu sânge. Rugase pe Marcian să intervină. Marcian nu vorbise niciodată limpede cu doctorul lui de boală, nici chiar în faza când Maxenţiu făcea cu ostentaţie pe ofticosul.

Se jucase de copii împreună, erau rude de aproape, şi lui Marcian îi tremura ceva în pieptul sănătos, pentru

sărmanul băiat. În afecţia lui era şi egoism. Nu se temea de ceva consanguin, dar îşi zicea: dacă, din doi, ar fi fost el bolnavul! Totuşi, împreună cu Ada, preaslăvise confortul şi poziţia frumoasă de la Leysins unde – zicea el – concertase cândva. Maxenţiu, blând, umil, îi privea pe amândoi cu amplorare şi răspundea:

— Am să merg şi eu la primăvară.

Nu vrea să plece. Se deprinsese acum din nou să fie om cu haine negre, nu un înger alb de flanelă. Îi plăcea din nou, ca un fel de sport, să stea în sus, să umble. Se bucura de mişcările lui uşoare, de acel vid căscat sub plastronul cămăşii, care îi ventila aşa de bine răsuflarea.

La invitările lui Marcian de a merge la repetiţii, nu obiectase nimic, nici nu acceptase.

Îi era teamă să nemulţumească pe Elena sau pe Ada. Se simţea acum conciliant cu acele duşmane... femeile!... Surâdea serafic. O slăbiciune fără apărare îl dezarma total. Nici urmă de răutate sau de pasiune. Pe atunci, un cheag roşu mocnea în el răul care acum se rupsese. Văzuse în sângele propriu, din lighean, şi mici coagule negricioase. Era stricăciunea ce se eliminase pentru binele lui, credea. Şovăirea în privinţa vizitei luase sfârşit în ziua când Ada socotise că e timpul ca Maxenţiu să se prezinte la Drăgăneşti. Prelungise termenul pentru ca prinţul să prindă ceva faţă. Avea ambiţia de a nu duce Elenei o umbră, dar ar fi trebuit să aştepte prea mult. Nu era vinovată că e ofticos, era mai mult victimă. Căută să-şi speculeze în minte avantagiile stării de lucruri. Un astfel de bărbat era o scuză, pleda în favoarea legăturii ei cu Lică, mai ales acum când Lică nu mai avea nicio inferioritate. În ce privea familia, Elena, fără de voia şi ştirea ei, răspundea pentru unchiul Lică faţă de cele câteva sute de persoane care o admirau şi stimau. Dacă Ada se ferise a pronunţa numele lui faţă de Elena, apoi în afară de casa Drăgănescu nu pierdea prilejul de a proclama rudenia:

— Unchiul doamnei Hallipa mi-a spus!...

Şi fiecare întreba cine e acel unchi. Lică nu mai avea nicio inferioritate de situaţie de când era profesor. Bătrânul Vardali, aristocrat autentic şi fost ministru, un moşulică, de altfel, ce se ţinea după femei şi era galvanizat de ochii brunei Ada, spusese prinţesei:

— Dar e un tânăr *charmant* şi *tout à fait du monde,* domnul Petresco.

— Fără îndoială! răspunse arogant Ada.

În fond era încântată de brevetul dat lui Lică de Vardali.

— Scumpă doamnă, eu l-am apreciat totdeauna. Nu mă împăcăm cu ocupaţia lui, deşi armele şi caii au fost totdeauna profesii nobile.

— Domnul Petrescu a fost căpitan de cavalerie! Ada îl înainta în fiecare lună.

— *Cela explique tout! Cela explique tout!* declarase căzătura, prelingându-şi buzele muiate pe braţul Adei.

În camera mereu mai confortabilă a lui Lică, întâlnirile urmau liniştite. După voluptatea furioasă şi pe apucate, fusese voluptatea scabroasă a camerei discrete şi sigure, apoi senzualitatea lacomă şi lâncedă, şi acum intrase în faza obiceiului tiranic.

Era încă „marele amor”, pe înţelesul lor. Lică avea ore fixe când primea elevii. Tot restul timpului era liber şi fără griji, grajdurile erau în sezon mort, şi Trubadurul îşi plimba hainele frumoase când Ada îl lăsa liber. Se ferea însă de cartierele de altădată şi de legăturile vechi ca şi de aventuri noi. Lică nu fusese niciodată cheltuitor de sine, numai risipitor. Se risipeşte prisosul şi se cheltuieşte fondul. Acum prisosul trecuse la capitalul plasat într-o afacere solidă şi activă. În ce priveşte pe Sia, nici nu-şi putea închipui cum avusese gândul s-o aducă la el. Se temea acum ca nu cumva nebuna de fată să-i afle adresa şi să-i cadă plocon într-o zi. Ar fi dat-o de-a dura pe scară, dar prefera să nu fie nevoie. Sia îi cunoştea şi indulgenţa şi cravaşa. De s-ar fi agăţat de el, ar fi trebuit s-o bruscheze, şi nu vroia. Să-i scrie îi era lene. Slova îi era

încă nesuferită şi suspectă. Nu-i plăceau documentele. Se bizuia pe împrejurări. Lică avea mare încredere în regia norocului. Prevenise însă pe gazdă, dându-i semnalmentul Siei şi ordin să n-o primească. Cât despre împrejurări, doctorul Rim lucra pentru a cruţa pe Lică de neplăceri. Lucra astfel încât niciodată Sia nu avea să mai revadă pe tatăl fără de care nu concepea viaţa.

În ziua repetiţiei, la care trebuia să ia parte şi Maxenţiu, Ada şi Marcian crezuse că e bine ca ei trei să meargă mai devreme. Puteau astfel conversa înainte de sosirea muzicanţilor. În realitate se gândise la intrarea penibilă a prinţului într-un public străin prea numeros.

Elena îi primise cordial. Nu arătase nimic din uimirea ei pentru schimbarea nenorocitului Maxenţiu. În afară de impresia pe care i-o făcuse decrepitudinea, prezenţa lui nu-i pricinuise nicio emoţie. Ieşise cu totul din ciclul de existenţă care cuprindea pe Maxenţiu; intrase în ciclul muzicei de Bach. Maxenţiu, dimpotrivă, fusese de îndată năpădit într-o formă poetică de trecut. Episodul fostei logodne proiectat prin transparenţa lui actuală şi purificat de elemente ostile se confundă cu dulceaţa ce se desprindea din vecinătatea Elenei. Casa frumoasă, luxul domol, ordinea odihnitoare şi profilul neted al Elenei – toate i se păreau destinate lui. Era un rai regăsit. Cum nu mai avea emoţii fizice – odată cu hemoptizia îşi pierduse ultimul vestigiu de umanitate – se simţea acum un amant mistic. Cu ascultare socotea chiar şi boala lui binevenită pentru acest rol. I se părea că nu se poate ca Elena să nu aibă şi ea pentru dânsul un astfel de sentiment ideal, fără niciun regret pentru trecut. Elenei îi era milă, mila oamenilor sănătoşi şi fericiţi. Nu era poate aceeaşi milă austeră pe care ar fi avut-o cu o lună înainte, tot aşa cum nu mai avea nici aceeaşi noţiune de viaţă şi bucurie. O noţiune acum mai puţin aspră, mai fragedă. Ada, cu autoritatea ei, curmase visul lui Maxenţiu, plecând înainte de începutul execuţiei. Îi era teamă ca o vizită prelungită

să nu aducă vreo criză tocmai acolo. Maxenţiu presupusese că Ada e geloasă. Nu protestase, se supusese cu un surâs enigmatic. Se simţea legănat între datorie şi plăcere. Se încărca cu remuşcări ce-i îngăduiau să se complacă în ceea ce chema „zbuciumul Adei” şi totodată se delectă din simpatia lui pentru Elena. Crea probleme în afară de realitate şi le trăia cu ascultare.

De Mika-Lé nu-şi amintise. Era de pe vremea când prinţul Maxenţiu, lipsit de muşchi, mai avea încă nervi ce vibrau uneori pervers. Acum Maxenţiu era diafan şi avea eclipse de memorie.

Tocmai în ziua aceea, la sfârşitul repetiţiei, în umbra jachetei lui Drăgănescu, Mika-Lé se strecurase într-un colţ.

Se ascundea mai mult însă ca altă dată de frica Elenei, fiindcă îşi schimbase pieptănătura. Se tunsese iar, dar printr-o greşeală a coaforului stuful cârlionţilor fusese masacrat. Mika-Lé ceruse singură, e drept, *à la garçonne,* fără să-şi dea seama că-i rămâne un fel de puf creţ, negru pe un cap băieţesc, ca după tifos. Lipsa acelei umbre pe frunte lua ochilor galbeni orice lumină. Stau mari, goi, căscaţi spre Elena pentru a-i putea vedea impresia în caz de primejdie. Totuşi intrase pentru că vrea cu orice preţ să vadă pe Marcian, de care îi vorbise Drăgănescu cu admiraţie. Marcian, ce se dusese spre bibliotecă să caute o partitură, dase peste acea arătare ascunsă acolo de o ruşine necunoscută. Mika-Lé, surprinsă, pusese mâna peste gură cu gestul ei prostesc. Mirarea lui Marcian fu aşa de mare că Elena, care probabil îl urmase cu privirea, descoperise pe vinovată. Deşi se uitase la Mika-Lé încordat şi cu expresia feţei înăsprită, Elena nu băgase de seamă schimbarea de coafură. Marcian ridicase capul întrebător cu un surâs. Apariţia îi păruse nespus de comică. Spre a preveni aprecierile, Elena venise spre el şi făcuse cu grabă prezintările – în absenţă, de altfel – Mika-Lé fiind nimicită, ca şi dispărută, după mobila elegantă de *acajou* a bibliotecei.

— Un fel de soră a mea! zisese absurd.

Surâsul lui Marcian devenise un râs, bun, sincer, exploziv:

— „Un fel”?!

— *Ma demi-soeur,* corectase Elena, râzând şi ea.

Apoi păruse că aşteaptă.

Marcian băgase de seamă că-i cere opinia critică. Avea în fire o francheţă ce ar fi fost brutală de n-ar fi corectat-o voioşia. De altfel, Marcian nu credea că familia „angajează”: vedea lumea în exemplare şi în simfonii, dar nu conglomerate.

— Antimuzicală, zisese, transpunându-şi cu fineţă aprecierea în domeniul armoniei.

— Cu totul! confirmase Elena, referindu-se la inepţia gângăniei pentru orice fel de melodie sau instrument, dar cu o satisfacţie inexplicabilă pentru sentinţa lui Marcian.

Apoi o roşeaţă subită îi invadase faţa şi gâtul de obicei mate: din jena că Mika-Lé era dezarmonică în cadrul pus acolo subt ochii lui Marcian? sau din satisfacţia inconştientă că el o găsise nearmonioasă?... Era întâia oară, de mult timp, că atentatul de-odinioară al lui Mika-Lé la fericirea Elenei revenea subt altă formă în sensibilitatea ei.

Marcian băgase numai de seamă că rumeneala prindea foarte bine pe Elena. O privea cu surâsul din ce în ce mai plăcut. Se depărtase de bibliotecă neglijând cu totul pe Mika-Lé, el vorbind de partitură, din buze numai, ea ascultându-l distrat, dar amândoi simţind o neobicinuită mulţumire. Abia peste câteva zile, Elena povestise lui Drăgănescu impresia lui Marcian despre Mika-Lé şi cum nu era cu putinţă ca fata ceea să fie la locul ei.

— O s-o trecem dincolo, la biurouri! zisese Drăgănescu, luând iniţiativa exilării domnişoarei Norica.

Elena nu obiectase. Biurourile celelalte, din Dealul Spirei, erau o instalaţie mare a Centralei de spirtoase, unde locuiau surorile lui Drăgănescu. Mika-Lé primise

decizia de strămutare cu supunere. Îşi făcuse totuşi o socoteală că pierde astfel unele distracţii şi cadouri. Nu mai iubise pe Elena, dar nici nu o urâse. Exilul era plin de confort. Erau şi acolo trăsuri şi automobile şi era mai multă libertate. Virtutea începuse a o cam plictisi şi întrevedea putinţa de a-şi revedea actoraşul, pe care se simţea dispusă să-l ierte. La cea din urmă masă de seară, Mika-Lé fusese singură cu Drăgănescu. Feciorul venise să anunţe că doamna nu prânzeşte. Era o zi de repetiţie. Domnul Drăgănescu, neliniştit de ideea că Elena nu se simte bine sau că prânzul a fost servit prea grăbit, pusese întrebări servitorului.

— Doamna e bine şi nu a rămas în salonaş decât domnul Marcian, explicase feciorul.

Mika-Lé dusese mâna la gură dintr-un rău obicei, apoi crezuse de cuviinţă să-şi exprime bunele sentimente:

— Ce păcat că doamna Elena lipseşte!

Adesea chema pe sora ei „doamna Elena”, aşa cum o numeau secretarii.

— Dumneata nu te amesteca! îi zisese răstit Drăgănescu, aşa de moderat totdeauna.

Cumnata Norica tăcuse, luând aerul inert de păpuşă oblă.

Plin de instinct ca un dog, Drăgănescu nu îngăduise solicitudinea maliţioasă a fetei. Pentru lipsa Elenei nu avea nicio obiecţie. Foarte adesea se întâmpla să decidă că ea va mânca singură, înainte sau pe urmă, pentru un scop sau altul. Alteori îi indica lui că are a dejuna din vreme pentru cine ştie ce interes. Acele dispoziţii îl mulţumeau ca nişte dezmierdări. Dovedeau atenţia vigilentă a Elenei pentru interesele lor, ceea ce era echivalent cu sentimentele lor. Absenţa ei din seara aceea era, desigur, tot atât de justificată. Îl mâhnise puţin numai fiindcă era neprevăzută şi nu-i cunoştea cauza. Despărţiţi mai tot timpul prin programul lor de viaţă, îi plăcea cu deosebire ora meselor în serile fără oaspeţi, singur cu Elena şi Norica, cum şi dejunurile intime cu

Elena, guvernanta şi copilul. Se simţea atunci posesorul femeiei şi al băieţelului.

Lipsa Elenei din seara aceea venea din împrejurarea că Marcian, rămas cel din urmă, uitase ceasul discutând muzică. Elena, de când cunoscuse pe Marcian, renunţase cu totul la pian. Era un sacrificiu care arăta progresul gustului ei muzical, nu se mai mulţumea acum cu acea executare mediocră. În schimb, Marcian stăruise pe lângă ea să studieze acompaniamentul, care, zicea el, e o artă aparte, şi pentru care o asigura că are destulă pregătire tehnică şi aptitudini.

Într-o joi, când muzicanţii, reţinuţi de un concert în oraş, întârziau, cum în aşteptare stau singuri şi cam fără subiect de vorbă, ceea ce da loc la pauze şi suspensiuni – muzicale, de altfel – Marcian, cu una din acele mişcări spontane pe care le avea uneori, se repezise la vraful de note şi, deschizând pianina, aşezase zorit pe Elena, apoi alergase în *hall* după faimoasa lui vioară, de care era nedespărţit, şi o silise să-l acompanieze. Pentru a o recompensa, îi acordase la urmă *Papillon,* acea jucărie minunată din Grieg, asupra căreia se exercită şi virtuozii şi diletanţii, şi pentru care Elena avea predilecţie. Subt mâinile lui Marcian, melodia dispărea, se reconstituia însuşi zborul fin de aripi; erau fluturi de vară fără trup, numai cu azur pe fibre de mătasă; apoi se dizolvau şi plutea numai ideea abstractă. O minune, în adevăr! Marcian dase apoi Elenei mai serios de lucru. Se arăta un profesor răbdător, dar şi autoritar, cum era totdeauna când era vorba de muzică. Astfel readusese pe Elena în cadrele active ale muzicei, dar la un loc unde nu putea fi jignită de nicio imperfecţie. Un mic incident însemnase una din acele şedinţe. Cum Elena la un St. Saëns buclucaş nu prindea deloc o pauză – cam grea, ce e drept – o pauză de semiton pentru a intra deodată cu acordul, Marcian, accentuând ritmul cu arcuşul, o lovise peste umăr din greşeală.

Elena, palidă, crezuse că a făcut acolo la pian o greşeală care merită enervarea, şi Marcian se socotise – deşi nevinovat – cel mai mare bădăran. Scurt moment dramatic, soluţionat de gestul lui Marcian de a săruta acolo, pe clape, mâinele Elenei, cerând graţiere.

În seara aceea Marcian uitase ceasul şi Elena nu i-l adusese aminte. Ar fi servit un aperitiv, dar se temea să nu-l facă atent asupra întârzierii indiscrete. L-ar fi oprit la prânz, dar un rest de snobism o îndemna încă faţă de el la aparatul fastuos al dineurilor de gală. Spre zece, tot distrat, tot inocent, dar flămând, plecase. Abia la şedinţa următoare se scuzase şi făcuse haz de incurabila distracţie artistică, cerând să i se spună ceasul sau să i se dea de mâncare la o viitoare ocazie.

Primul zvon public anunţase concertul din Bach pentru noiembrie. Amânat pentru decembrie, intervenirea lui Marcian trimisese data mai departe. Lăsând să treacă epoca neserioasă a sărbătorilor, rămăsese pentru ianuarie. Un adevărat eveniment de plin sezon. Acum se discuta din prudenţă chiar ziua în comitet intim, dar nu se preciza. Trebuia respectată cifra neprevăzutului. Neprevăzutul se arătă grăbit să intervină. Muri subit ţaţa Gramatula, acea mătuşe, soră mai mare a lui Doru Hallipa, tatăl Elenei, care fusese pentru Elena un fel de mamă adoptivă.

Moartea ţaţei Gramatula nu era un incident de ordin secundar. Poate că în alte familii, fie din lipsă de mijloace, fie din antipatie pentru tristeţi suplimentare, ar fi fost trecută cu vederea; aci însă, în casa Drăgănescu, doliul îşi desfăşura toată pompa. Gramatula lăsase, de altfel, un testament, important chiar pentru o avere ca a Drăgăneştilor. Instituise pe Elena unica moştenitoare şi executoare a unor dispoziţiuni cu privire la uvrieri.

Era firesc ca festivalul să fie amânat din nou şi nu numai pentru timpul strict al demersurilor, dar pentru un doliu protocolar. Din pricina concertului, Elena reduse protocolul la minimum. Totuşi trei luni de doliu strict, deci

trei luni de amânare. Audiţia era astfel azvârlită în primăvară.

Elena fusese sincer îndurerată de moartea Gramatulei. Plecase de îndată la Prundeni cu bărbatul ei şi cu Mika-Lé, de care ave nevoie pentru secretariatul doliului. În schimb, Mika-Lé căpătase o întreagă zestre de pe urma acelei mătuşi, care totuşi, în viaţă, nu putuse suferi pe fata din flori. Faţă de acea pricopseală, domnişoara Norica, cu sufletul ei de mică cerşetoare, îşi amânase fără termen ura împotriva Elenei.

Locuinţa Gramatulei nu era la conacul frumos din Prundeni, unde copilărise Elena, ci era aşezată între coşuri de fabrici, în miez de uzine. Cu sânge grecesc curat, mătuşa iubea mai mult negoţul decât pământul, şi zgomotul o încânta. Trebuise câteva săptămâni pentru ca totul să fie terminat acolo la ţară. Monumentul binefăcătoarei se ridicase repede, solid şi simplu. Moştenirea, care creştea cu mult averea personală a Elenei şi îi mărea independenţa materială, o mulţumea mult mai mult acum decât ar fi mulţumit-o altădată. Până deunăzi era absorbită cu totul în comunitate. Rece, metodic, lucra numai pentru binele general al familiei. I se dezvoltase acum în urmă un sentiment de personalitate. O stare mai mult sufletească, probabil, deoarece averea lui Drăgănescu era cu totul la dispoziţia ei. Pe acea avere n-o confunda însă cu moştenirea de acum, căreia, fără să ştie de ce, îi făcea loc aparte.

Pe când Mika-Lé scria nenumărate adrese îndoliate şi convocări de advocaţi, Elena găsea timp să trimită pe elegantele ei cărţi de corespondenţă un cuvânt de amintire tuturor interpreţilor. Începând, fireşte, cu Marcian, care, prin câteva telegrame călduroase, se arătase tot atât de bun amic, cât de mare artist. Elena rămăsese în ultimul timp cam singură acolo, deoarece expediase pe Mika-Lé, iar bărbatul ei, cerut de afaceri, lipsea des la Bucureşti.

Într-unul din acele drumuri, Drăgănescu, la întoarcere, scoborâse din automobil pe Marcian ca pe o surpriză de preţ.

Artistul, cam dezorientat de această răpire, nu putea totuşi refuza invitarea stăruitoare a lui Drăgănescu, care gândea că Elenei trebuie să-i lipsească mult cercul ei muzical şi, în dorinţa de a-i face plăcere, găsise curajul acelei iniţiative. Elena, e drept, nu se aşteptase defel la vizita lui, aşa încât fusese un prim moment de şovăire, urmat de mulţumire reciprocă.

Curiozitatea lui Marcian fusese curând deşteptată de atâtea lucruri noi. Elena ar fi voit să împiedice şuieratul sirenelor şi vâjâitul maşinelor, dar Marcian găsea în ele nu numai amuzamentul unui copil mare pentru o mare jucărie, dar şi anume armonii noi, foarte interesante pentru urechea lui de compozitor.

Nu simfonia motorului, speculată îndestul de muzica modernă, ci unele elemente de sonorităţi, unele combinaţii de sunete, unele ecouri şi rezonanţe ce-l pasionau în chip particular.

Trecând în revizie întreaga instalaţie pentru a o arăta oaspeţilor, ziua aceea fusese o adevărată luare în posesie pentru Elena. Ţaţa Gramatula, bătrâna fecioară bărbătească, îşi aducea astfel contribuţia concertului din Bach. Vizita lui Marcian, tot prin îngrijirea simpatică a lui Drăgănescu, se reînnoise de două-trei ori.

La Bucureşti, joile fusese reluate pentru primire de condoleanţe întâi, apoi pentru reunirea muzicanţilor risipiţi. La început, fără absolut niciun fel de muzică.

Curând însă instrumentele mute păruse Elenei triste şi ea cea dintâi deschisese o pagină de acompaniament într-un ceas când era singură cu Marcian. De atunci, înapoia storurilor dese şi uşilor ermetice, în umbra îndoliată care făcea apartamentul mai tainic, se auzeau sunete de orgă sau plângeri de arcuş discrete, reculese.

Acele ecouri surprinsese plăcut pe Drăgănescu, care nu

vroia monotonie şi mâhnire în jurul Elenei şi ar fi dorit bucuros ca şi negrul mat al hainelor ei să fie suprimat, dacă eticheta ar fi îngăduit-o. Marcian era mereu preocupat de sonorităţile auzite la Prundeni. Făcea Elenei lungi dizertări asupra misterelor armonice. Era obsedat de un ritm nou. Scria adesea pe margine de caiete muzicale micile semne cabalistice ale unei „bucolice”. Firul melodic agrest trebuia să răzbată prin ţesutul complex al unor multiple filoane de ansamblu, după altă concepţie însă, ca cea reconstitutivă a lui Strauss. O evocare măestrită. Căuta să arate Elenei care e elementul sentimental şi care cel mecanic în acelaşi sunet, apoi care sunt sunetele pur materiale şi care cele emotive ale aceluiaşi acord. Le denunţa succesiunea sau le disocia prezenţa simultană. Exemplificând din Strauss şi din propriile lui compoziţii, semnala diferenţa între muzica reconstitutivă şi cea evocativă, ce-l preocupa. Elena asculta fără să înţeleagă tot, dar cu o atenţie ce-i stimula verva şi cercetarea. Îi mai arăta apoi gradaţiile infinite cuprinse de o singură notă muzicală, cum şi ecourile desprinse din ea şi valorificarea lor pentru sunetele următoare. Surprinderea ei pentru acele minuni îl încânta. Era o şcoală muzicală cu totul diferită de lecţiile banale de pian luate de Elena prin pensioane. Era şi o recompensă de un gen nou a pasiunei ei pentru muzică. Prezenţa lui Nory şi Mini era acolo asemeni corului antic, simpatică şi necesară.

Ada şi Maxenţiu se arătau şi ei foarte mâhniţi cu prilejul doliului. Se socoteau ca un fel de rude, e drept că în numele unor argumente foarte delicate: ex-logodna lui Maxenţiu şi veria lui Marcian. Rezulta însă o nuanţă foarte cuviincioasă de raporturi.

Elena primise chiar o misiune de caritate, pe care o împlinea cu zel în amintirea Gramatulei, căreia, de altfel, nu-i lipsea nici grâul fiert de pe moşie, nici azima morilor, niciun fel de datini. După rugămintea Adei, Elena îşi luase

asupră-şi să decidă pe Maxenţiu pentru plecarea la Leysins. Prinţul însă refuza cu îndărătnicie blândă.

Marcian era şi el mişcat de starea lui Maxenţiu care se stingea pe fiecare zi. Elena şi Marcian inventase pentru acel scop existenţa unei prietene, ce s-ar fi aflat la Leysins şi trimitea de-acolo referinţe încântătoare, începând de la călătoria lesnicioasă, la orice alte detalii de peisagiu şi tratament. Povestea era alimentată cu date precise luate de Ada la sanatoriul din localitate, aşa încât numai învelişul era romantic.

Povestea fictivă era acum o bună camaradă a Elenei şi a lui Marcian, care combinau împreună ultimele ei noutăţi în forme cât mai poetice, deoarece Maxenţiu era mereu în faza lui serafică. Ada susţinea complotul din toate puterile, speriată de scăderea prinţului şi nemaiavând nevoie de prezenţa lui acum, când Elena şi Marcian erau o platformă solidă de onorabilitate. Marcian urma să creadă pe Ada o femeie foarte de treabă. N-o putea vedea decât parţial şi aşa cum voise ea să i se înfăţişeze. Partea vulgară şi viţioasă a firii ei scăpa de sub observaţia lui naivă şi optimistă.

Elena nu ştia nici ea nimic pozitiv rău de Ada, dar în şcoală, ca şi în societate, o socotise până atunci ca fiind de altă speţă cu ea. Acum se simţea dispusă spre concesii. O găsea, de altfel, foarte corectă în ţinută şi foarte sinceră în solicitudinea ei pentru Maxenţiu.

La propaganda de plecare Maxenţiu opusese la început Elenei o tăcere misterioasă sau replicase misterios că se simte foarte bine. Avea convingerea suavă că Elena numai din interes sentimental dorea plecarea lui, credinţă pe care o purta ca pe un talisman în sensibilitatea lui maladivă şi care-l întărea în decizia de a rămâne aproape de ea. În afară de teama hemoptiziei, teamă acum resemnată, nu-şi da seama de starea lui. Febra la ore fixe era acum înlocuită cu un fel de morfinizare a organismului, care la termometru corespundea cu două-trei linii permanente de temperatură. Sfârşi însă prin a se

convinge că „ea” cu dinadinsul vrea ca „el” să plece. Decise eroic că o va asculta, dar trebuia prudenţă pentru a nu pune în evidenţă sentimentele şi pentru a evita comentariile. De aceea, prinţul lua un aer din ce în ce mai secret şi mai exaltat. După multe ezitări şi calcule, într-una din zile, luptând cu scrupule şi obstacole imaginare, Maxenţiu combinase timpul şi spaţiul şi găsise momentul de a fi singur cu Elena. Elena, ce nu-şi da seama de acel calcul, se bucurase că Maxenţiu are să-i spună ceva, probabil tocmai în chestia Leysins. Aşa de aproape însă de fantoma ce se apleca spre ea şi de pe buzele căreia ieşea o răsuflare slabă şi deasă, Elena simţise că ameţeşte. Marcian, atent, se săltase spre dânsa, oprit însă cu un mic semn de Elena. În aiurarea lui, Maxenţiu interpretase emoţia Elenei favorabil, iar intervenţia lui Marcian drept indiscreţie. Spusese Elenei grăbit şi confidenţial că a decis să plece, ca pe o replică la dorinţa ei secretă şi, subt un pretext stângaci, se sculase de lângă dânsa ca să n-o compromită. Faţă de rezultatul bun, Elena, prin aprobare, se făcuse complice cu dulcele secret şi cu drama imaginară a prinţului.

Maxenţiu plecase apoi pe loc, luând arbitrar pe Ada nedumerită şi refuzând întrebările lui Marcian. Era turburat de o închipuită mare scenă, agitat de tot felul de simţiri exaltate şi diafane totuşi şi mereu misterios. În felul acesta poetic se decisese plecarea, aşa de vulgar disputată cândva, a lui Maxenţiu. Fusese însoţit până la frontieră de Ada, care convinsese pe Lică să facă un turneu în Ardeal subt cuvânt că la Temişoara vor găsi cai frumoşi ungureşti; mai departe, Maxenţiu era însoţit de doctorandul ce-l îngrijise şi acasă, cu misiune de a-l instala. Un bolnav fragil, un client întârziat, acel blond livid ce pornea la Leysins, de unde, fireşte, amica fictivă a Elenei plecase de curând vindecată. Sperau oare cei ce-l trimeteau în vindecarea lui? Sau un egoism inconştient îi îndruma să înlăture din decorul lor acea efigie

melancolică, care, fără nicio rezonanţă acum către înconjur, se putea mai lesne dizolva în izolare? Moartea fiind operaţie repugnantă, era salutar gestul lor de a transporta pe condamnat într-un azil anume pregătit.

Elena comentase cu Marcian ciudăţenia procedărilor lui Maxenţiu. Marcian surâsese indulgent şi semnificativ, şi Elena înţelesese abia atunci aluzia absurdă a bietului exilat. Incidentul lăsase în urma lui un parfum frumos de amor şi de spaimă. Îl respirau reculeşi. Aşa cum parfumul florilor acumulate proaspăt pe un mormânt străin face pe cei sensibili să se simtă cu o plăcere dureroasă încă mai vii.

XIV

PE MĂSURĂ CE REPETIŢIILE SE înmulţeau şi răspunderea se desemna, Marcian devenea mai autocrat, şi executanţii mai subjugaţi. Se întâmpla acum ca observaţii destul de severe să pornească de la maestru către unul sau altul. Mai nervos, cu cât era mai interesat de buna reuşită, Marcian trecea peste convenţiile mondene, aşa cum ar fi făcut-o pentru un concert public. Elena îl susţinea tacit. În marele public participarea lui Marcian făcuse impresie, propagată pe două căi: agenţia Stuart şi colportajul de salon. Invitaţiile, foarte căutate şi înainte, acum îşi urcau valoarea vertiginos. Se emisese chiar ideea să se facă invitaţii plătite cu beneficiul destinat unor societăţi de binefacere, şi propunerile abundau. Versiunea asta nemulţumise pe Elena, care ar fi curmat-o, dar nu ştia dacă Marcian nu era cumva partizanul, dacă nu chiar promotorul ei. Cu multă precauţiune îşi manifestase dorinţa ca audiţia să rămână o recepţie particulară.

Marcian se arătase cam susceptibil şi se apărase ca un culpabil de o vină, pe care în realitate n-o avea. Se isca între ei un mic *malentendu,* aşa cum se întâmplă în faza dintâi a celor mai bune raporturi. Plutea o melancolie, deşi nimic nu se schimbase. Cum şi Elena şi Marcian se simţeau vinovaţi, deşi fără de vină, era un prilej pentru o acordare deplină, care nu întârziase. Totul fusese curând luminat şi proiectul absurd era acum subiect de glumă. Tocmai putinţa asta de limpezime era una din calităţile

cele mai simpatice ale muzicantului. Prin lipsa de „funduri suprapuse” ai fi zis că nu e artist, aşa cum prin firea dubioasă permanent şi chiar sieşi, Greg, pictorul, era şi artist şi clerical. În schimb, Elena era tot mai iritată împotriva doctorului Rim. Lipsea mereu, şi Marcian, foarte nemulţumit, nu protesta din politeţă. Franco suplinea pe Rim cum putea, dar atrăsese atenţia Elenei că era tot timpul ca titularul să fie prezent. Elena, prea ocupată, nu se putea duce la Rim şi prefera chiar să nu meargă pentru a nu mâhni pe Lina, dând doctorului lecţia meritată.

Decisese să trimită un ultimatum, dar amâna din grijă pentru Lina. Comisionul căzu asupra lui Mini, care tocmai avea intenţia să se ducă pe-acolo. De altfel, mesagiul Elenei avea forma unei scrisori categorice, pe al cărei conţinut Mini nu era obligată să-l cunoască.

Rim lipsea de la repetiţii ocupat cu chestii grave. Avea şi el drama lui. Mâhniri şi bucurii succesive îl oprise de la muzică. Alte vibraţiuni puneau în mişcare pe domnul profesor. Atunci când Sia crezuse că e chemată de Lică, în aşteptarea ei nerăbdătoare, se arătase tirană şi maltratase pe Rim cu vorbe necugetate şi cu atitudini dispreţuitoare. Rim înălţase psalmi de pătimire. În dreapta lui cuminţie socotea pe Sia drept oaie rătăcită. Avea însă lungi socotinţe cu sine despre ce era de făcut. Aflase despre scrisoarea trimisă de Lică fetei. Era, oare, bine să încerce un demers pe lângă acel tată aşa de scump pentru a-l readuce sau trebuia să caute a slăbi dragostea filială a Siei, acum, mai ales, când el îi oferea o altă dragoste, ce putea înlocui cu atât avantagiu pe cealaltă? În pantomime interioare, fără de oglinzi inoportune şi cu o gustoasă cercetare de sine, Rim se desfăta la ideea bucuriilor pe care le putea da Siei.

Scoborând astfel în subteranele conştiinţii, găsise gândul mântuitor de a se sluji de minciună. Cu mâini lungi, întinse ca o suplică spre Sia, Rim îi povestise că a întâlnit pe Lică, ce l-a însărcinat să-i spună că nu o mai

poate chema la dânsul nici chiar pentru o vizită din „anumite pricini”. Lică l-a împuternicit pe el, Rim, să aibă grijă de odorul de care-l despărţeau acum „unele împrejurări”.

Rim predica astfel fetei într-un stil care nu era deloc cel al lui Lică, riscând minciuni foarte bine înrudite însă cu adevărul. Sia nu ştia să facă distincţii. Aşteptase pe Lică şi nu venise. De la nădejde trecuse, brusc, la parapon. Nu se îndoise de cele spuse de Rim. Înţelesese bine două lucruri: că Lică avea acum alte socoteli şi că pe ea o lăsa moşului. Mâhnirea şi necazul cotrobăiau prin sufletul ei opac. O mare iluzie se sfărâma în blocul acela. Ura acum deopotrivă şi pe Lică şi pe Rim. Ura pe toată lumea. Drept exprimare acelor simţiri fruste, la discursul călduros al lui Rim, îi răspunsese numai:

— Marş!

Rim se retrăsese cu demnitate şi cu speranţă. Avea un surâs enigmatic de maliţie şi indulgenţă. Sia, cam îngrijată că a ocărit pe cel de care avea nevoie, nu avusese totuşi niciun cuvânt de revenire. „Fecioară tare!” suspinase Rim, dar cu încredere în viitor. Se simţea înţelept ca un Solomon-rege, pe care l-ar fi sfidat o sclavă favorită. Chiar făptura lui şi-o simţea cu înfăţişarea solemnă şi biblică şi, retrăgându-se prudent după apostrofa Siei, paşii lui îi păreau a suna august pe mozaicul coridorului ca pe lespezi de porfiră. Rim era un luxurios al închipuirii. Palma fecioarei pe obrazul lui slab ar fi luat apucături de voluptate brutală. Rimul cu dinţii galbeni, lungi şi rari, miop şi prognatic, era numai o mască pusă în glumă „scumpului eu” al lui Rim „frumosului”. Domnişoara Sia nu se putea să nu-l vadă până la urmă aşa cum el se închipuia. „Fecioară capricioasă!” se biciuia Rim cu delectare. Minciuna lui îl mulţumea însă aşa de mult, atât era de convins că Sia se va întoarce spre el, încât îşi amintise de repetiţiile audiţiei Bach cu oarecare remuşcare.

Mini se pregătea să-şi îndeplinească dubla ei misiune: aceea de a da Linei alarma pe care nu i-o dau ceilalţi şi de a duce lui Rim scrisoarea Elenei cu privire la concert. La dezordinea de idei pe care i-o pricinuise marele secret de familie: Lică-tată, Lică-mamă, Sia, fiica lor, se adăoga ceea ce Mini numea incestul lui Rim. Predomina însă spaima ei nelămurită.

Circumstanţa că Rim şi Sia nu cunoscuse secretul Linei îi părea în adevăr atenuantă. Ce va fi însă atunci când vor afla, afară numai dacă Lina, mereu sclavă, nu va avea gestul biblic de a-şi conduce fata în cortul patriarhului! Altfel, jocul celor doi era primejdios! Mini îşi zicea că poate vede ea lucrurile prea tragic şi totodată se simţea zorită spre sfârşitul tragediei. Era neastâmpărul furtunii pe care o simţi că vine, care te apasă şi pe care ai vrea s-o vezi trecută, fie chiar cu ravagiile ei.

Pe drum spre Rimi, Mini se bucură că are pretextul scrisorii şi totodată luase decizia că nu va vorbi nimic imprudent. Cel mult va lua atitudinea pe care o sfătuia lui Nory, atitudinea care pune întrebări, deschide paranteze, naşte indicii şi dă bănuieli. Se bizuia pe cuvintele ce vor cădea fără voie. Avea dorinţa de a fi Linei de ajutor, dar cu speranţa că o vor ajuta împrejurările. La început concursul de împrejurări păru a fi puţin amabil şi gata să o întoarcă de la uşă. La soneria ei timidă întâi, apoi întărită, nu răspundea nimeni. Stărui prin partea bucătăriei, dar şi acolo era pustiu. Pe la ferestre nu se ivea niciun cap. Lipseau, oare, toţi, la trei abia după dejun? Ideea de a pleca fără să-i vadă păru deodată a-i conveni. Va lăsa scrisoarea în cutia de poştă. Demersul ei i se părea acum suficient. Îşi mări în minte dimensiunile bunelor ei intenţiuni neîndeplinite. Vestitul *shampooing* al lui Pilat îi liberă conştiinţa. Se spălă deci pe mâini de toate misiunile. Totuşi, tocmai pentru că era decisă să plece, mai întârzie un minut. Era în curte, în dreptul culoarului odăilor din fund, legat cu sala mică a bucătăriei... Parcă desluşea pe cineva prin perdele.

Storurile, trase pe inele, lăsau între ele spaţii mici. I se păru că e baba, dar care, în loc să vie spre ea, se îndrepta spre odăi... Poate vroia să-i deschidă prin faţă! Vru să pornească şi ea într-acolo, dar umbra mişca acum din nou înapoi... Tot pe la bucătărie venea!... Nu se arăta însă nimeni şi aceeaşi umbră se agita neorânduit, când oprită pe loc, când pitulată, când lunecând repede. Cine ştie ce luptă a babei cu vreun şoricel sau păianjen. În orice caz, nu părea a se ocupa de ea. Mini avea acolo, în plină zi, o ciudată impresie de mister. Jocul acela de umbre era încă mai bizar în plină lumină.

Prin storuri, umbra se vedea acum nemişcată. Mini se duse şi sună iar, din faţă, apoi imediat trecu şi bătu la uşa din dos. Erau ultimele demersuri făcute în pripă, înainte de plecare. În sfârşit, umbra mişcă spre uşa de serviciu. Tot baba fusese; Mini o zări desluşit prin ultimul geam.

O altă umbră însă se strecura repede pe coridor spre interiorul casei. Acum apăreau toţi deodată! Se auzi din faţă şi glasul bunei Lina, dar silueta proiectată pe umbra perdelelor, după plecarea babei, nu fusese a ei.

Buna Lina rezemată într-un baston se căina din prag. O durea mereu piciorul şi aţipise puţin... Dar necazul cela de babă, ce păzea!

Baba ieşise şi ea în uşa din dos cu un cap holbat. Bine zicea Lina că nu mai era în firea ei. Lina pofti pe Mini în odaia de culcare. Când intrară în vestibul ieşi din biroul lui însuşi doctorul Rim. Aşadar, toată lumea era acasă!

— Am o scrisoare pentru dumneata! îi spuse Mini scurt.

Acea afacere i-l făcea nesuferit. Avea unele scrupule. Fie că Rim nu era consanguinul Siei, erau însă în judecata lui Mini unele căi, grozav de intime, pe care soţul şi fiica Linei se întâlneau în vinovăţia lor. O dezgustase.

Desigur era destul de deprinsă cu astfel de cazuri din zvonul public: X e amantul cumnatei, Y trăieşte cu fata nevestei etc... Fapte diverse destul de frecvente şi banalizate de scepticismul public. Când eşti însă

confruntat cu ele îţi fac altă impresie şi scepticismul public nu împiedică ca X, Y, Z, să trăiască într-o tragedie.

Rimii, ce e drept, nu erau din aluat tragic. Pe buna Lina o puteai lesne închipui tolerantă, Sia cea rudimentară nu-ţi dezvolta indignări, iar Rim îţi da nemulţumire mai mult prin persoana lui. Animat de o speţă intermediară între genul feroce şi cel domestic, având dinţii unora şi esofagul celorlalte dobitoace, fără un instinct pronunţat al viţiului, fără curaj în imoralitate, dar repulsiv şi răutăcios.

Totuşi doctorul Rim nu cunoştea secretul Linei. Nory asigurase pe Mini de acest lucru... Doctorul Rim nu ştia, deci continua... Şi dacă ar fi ştiut? Lui Mini îi era mereu frică, o frică lucidă ca şi misterul umbrelor chinezeşti la lumina zilei.

Buna Lina povesti lui Mini de la capăt păţania ei cu piciorul. Confuză în vorbă, ca de obicei, amesteca durerile fizice cu necazurile celelalte, toate răzbătute de plângeri împotriva babei care se ramolise de tot. Trebuise ca ea, din somn, să audă soneria înainte ca baba să se urnească. Mini lăsa să-i scape ocazia asta bună de a face oarecari insinuări.

Apoi Lina amestecă darea de seamă a unor depuneri de familie, la care luase parte şi gemenii Hallipa, cu alte doleanţe. Acest amalgam era chiar starea de spirit a bunei Lina, care primea toate lucrurile fără a le coordona şi povestea laolaltă proiectele ei materne de a mărita pe Sia cu unul din gemeni, cu mizeriile îndurate de la obraznica ceea de fată, pe care Rim o încuraja. Deşi foarte suferitoare, se vedea că Lina era obosită de necazuri. Mini o privea cum suflă greu şi îşi zicea că toată viaţa va sufla aşa din ce în ce mai greu... şi atât! Renunţarea Linei o cuprindea şi pe ea; faptul că Lina o să moară într-o zi de astmă n-o speria. Mai teamă i-ar fi fost acum să vorbească.

— Nebuna asta de fată stă bufnoasă fiindcă Lică nu se poate ţine de ea! Îi e destul de bine aici... Rim o menajează chiar peste măsură... Dar dumneaei îi tună şi

toţi suntem întorşi pe dos... Abia s-a aşezat şi Lică... Acum e profesor şi prieten bun cu familia prinţului Maxenţiu.

Lina avea astfel de expresii fericite şi un fel de a înfăţişa totul care curma orice comentariu. Mini se simţea dezarmată. Orice intervenţie apărea de prisos. Se interesă de profesoratul lui Lică. Nu şi-l putea închipui... Dar Lina declară că Lică era tot băiat bun şi drăguţ ca înainte, cu toată situaţia lui aşa de frumoasă... Cam ridicolă buna Lină, în adevăr!... Aşadar, Lică se schimbase fără să se schimbe. Era acelaşi care fluiera de mult pe lângă garduri, care deunăzi fluiera pe Sia subt fereastra Rimilor, care fluiera uşor pe buze în atelierul domnului Paul şi între dinţi în urechea prinţesei Ada. Cât despre pasiunea fetei greoaie pentru tatăl sprinţar, ea era o stare de fapt fără comentariu. Cu ideea lui Lică profesor, Mini nu părea a se identifica; nu mai puse însă nicio întrebare. Îi era deodată foarte lene şi uitase aproape preocupările cu care venise. Tocmai atunci baba, fără ca să i se fi auzit paşii în meşii de postav, vârî capul prin uşă şi răguşită şopti:

— Să pofteşti din faţă că a venit intendentul.

Mini fu de părere ca Lina să cheme pe intendent, ca să nu se mai ostenească, dar Lina se şi sculase. Baba rămăsese după uşă. I se vedea laba zbârcită şi neagră a mâinii şi vârful broboadei. Ai fi zis că stă acolo gata să lovească pe Lina cu ceva în cap... Cu ce s-o lovească?... În ce fel era Lina vinovată faţă de babă?... Impresii! sau unele idei neînchegate bine, leneşe încă, dinapoia gândului. Acum papucii babei se auzeau târâş pe coridor. Plecase... Ba nu!... Iar se întorsese. Mini, ridicând ochii, o văzu grebănată şi uitându-se la ea lung. Ce vrea?... Ştia că a văzut-o adineaurea prin geamuri şi vroia s-o ucidă pentru că dovedise crimele din casa lor blestemată...

Baba înfăţişa acum tot basmul rău întrevăzut de Mini. Stând în mijlocul odăiei, baba se uita mereu ţintă la ea.

Apoi se apropie de masă şi luă călimara, pe care o duse Linei în vestibul. Atât!... O aduse însă la loc şi se opri în faţa scaunului lui Mini, uitându-se acum la ea de-aproape. Nu spunea nimica, aştepta!... Mini se trezi că-i spune ea, din senin, babei:

— Dumneata ai slujit pe cucoana Lina şi acum îngrijeşti şi de domnişoara Sia, *fata dumneaei.*

Nu se gândise cu răutate la astfel de cuvinte. Le pronunţase maşinal... Pentru că baba aştepta acolo în faţa ei, fără rost... Sau pentru că venise pregătită să vorbească şi nu cutezase să spună Linei nimic... sau pentru ca să afle dacă baba ştie... sau numai răspunsese întrebării mute pe care i-o făcea baba!

Baba întâi rămăsese tâmpă. Apoi îşi plesnise tare palma aspră peste obrazul zbârcit şi ieşise în brânci ca o turbată, mică, cocoşată; cu un petic de şal zdrenţuit, cu rochia târâş, alerga pe coridor. Mini se sculase şi din uşă se uita după ea. Părea că patinează: „un picior luneca mult înainte şi cellalt sărea după el”. Ca o vrăjitoare pe o mătură sau o mumie pe un schi şchiop.

Aşadar, baba nu ştia! Rămăsese turlacă! Dar baba ştia altceva... şi cele două lucruri la un loc o făcuse să fie apucată de rele. Ce va face acum baba?... Va amuţi din spaimă... Sau va vorbi?... Socoteli mintale repezi deoarece Lina se întorcea.

— Te-am făcut să aştepţi! se scuză, picând pe un fotoliu, apoi se sculă iar să închidă uşa, mereu robotnică.

Mini se uită după ea cu ochi pe care îi simţea cum sclipesc mii de forme, culori şi lumini, ca un buchet de artificii. Apoi tot aşa de iute privirea i se stinse. Auzi pe Lina cum îi spune:

— Acolo pe coridor e odaia fetei ceea!

„Da! gândi Mini. Tocmai unde pândise baba.” Placid, Mini reconstituia faptele.

— Pe babă o ai de mult... de la Tecuci?

— Nu!... Mai dincoace!... Dar tot mi-e destul!

— Are să intereseze pe Nory noutatea că domnul Lică

dă lecţii, zise Mini la întâmplare.

— Lecţii de echitaţie. Ştii! El e de la cavalerie! completă Lina îngâmfat şi iar se sculă şi se duse alături în cabinetul medical, de unde aduse o fotografie a lui Lică în uniformă de cavalerie. Dacă o vedea fata ceea, mi-o lua!

Lina o credea pe Mini la curent cu aventura ei sau nu? îi vorbea ca unei iniţiate, sau cum?

— Ştii, Lina, că am adus doctorului o scrisoare de la Elena, îl roagă să vie la repetiţii sau să o anunţe într-un fel. Acum când are pe Marcian va fi un concert strălucit.

— Rim are de gând să se ducă acum regulat.

Lina părea oarecum geloasă de precăderea muzicală a lui Marcian şi ofensată că Rim era controlat.

Peste puţin Mini se sculă să plece. În poartă îşi zise: „E o prostie să vrei să faci oamenilor bine!” Apoi: „Am nemerit oare un flagrant-delict?... Mai bine că n-am spus nimic Linei şi m-a slujit împrejurarea!” Se gândea că acum baba o va înlocui şi Lina va fi informată. „N-am să viu mult timp pe la Lina.”

...Trecu apoi la alte gânduri ale ei, ca şi cum interesul pentru acele fapte i se topise şi teama i se irosise.

XV

PE CÂND LA DRĂGĂNEŞTI DURA repaosul, melodios, toate furiile dezlănţuite bântuiau casa Rim. Baba, care nu murise subt spaima blestemului căzut acolo, spusese Linei ceea ce ştia şi aşa cum ştia ea să spună. Întâia grijă a Linei fusese: ce-o să zică Lică, ce-i încredinţase fata? Abia pe urmă se văicărise asupra faptei: cum dusese păcatul pe Rim?

Indignarea nu-şi făcea loc decât anevoie, din lipsa de gelozie şi dragoste, din firea ei pasivă şi din acea vină a ei iniţială, păcatul de tinereţe, de care se împiedicase toată viaţa, păcat speculat de Rim, dar mai ales întreţinut de ea singură. Nici ea nu era basma curată!... Ea doar adusese în casă pe fata lui Lică!..

— În felul ăsta buna Lina sosea dezarmată la locul delictului.

Dar ce era acum de făcut? Căci ceea ce i se părea desluşit era că trebuie făcut ceva... Cum să trimită fata de acolo fără ştirea lui Lică?... Cum să spună lui Rim să se astâmpere?

Ici-colo o apucau şi toiuri de indignare! Ce neobrăzare pe nemernica de Sia! Ce neruşinare pe păcătosul de Rim! În casa lor!... O fată ocrotită de ei!... a lui Lică!... Căci era bine înţeles că nici Rim, nici Sia nu ştiau despre maternitatea ei.

Puţina ei dragoste pentru Sia şi purtarea de totdeauna a fetei cu ea făceau ca reacţiile materne să-i lipsească conflictului. Drama era astfel mult simplificată, dar totuşi exista. Lina avea o noţiune precisă a greşelilor fiecăruia

separat; amestecate însă la un loc o încurcau. Dacă Lică ar fi venit acum să-i spună că Sia e o străină ar fi răsuflat, desigur, uşurată, dar nu i s-ar fi schimbat prea mult supărarea.

Prima ei fază, deci, după descoperire fusese de toropeală. O îndelungă oboseală o copleşi. Mai apoi abia o apucase un fel de necaz cicălitor către cei care stricau toată treaba şi-i dau urât de lucru. Când e aşa de greu până să te vezi liniştit!... Ce le trebuia lor acum un astfel de zdruncin!... Şi baba aceea nesuferită cu pânda ei!... Se amesteca în treburile stăpânilor!... Acum pândea, desigur, iarăşi să vadă ce are să se petreacă!... Aştepta cine ştie ce?... Parcă Lina ştia singură ce are să facă! Fibrele ce simt şi dor, Lina nu le avea, iar cu mizeriile omeneşti era deprinsă, apoi era o fire grămădită ce se înăbuşea: de aceea imboldul dintâi al mâniei care spulberă nu-l avusese.

Înăbuşindu-se, scotea însă aburi. Întâi turtită de cele ce aflase, acum începuse din ce în ce a pufni şi a căuta pricină tuturor, chiar şi lui Rim. Atitudinea ei păruse celor doi suspectă. Profesorul se uita cu ochii lui de chinez la Sia, care căta pe subt pleoape. Era ceva!... Dar ce?... Nu ştiau! De aceea nu cutezau să ia atitudine, aşa că – lucru neobicinuit – pufnelile Linei se treceau şi se întreceau în voie. Lina îşi răsufla însă necazul fără explicaţii; iar în gândurile ei trudite se socotea mereu ce ar fi fost oare bine să facă! N-avea încredere – şi pe bună dreptate – în energia ei. Furtuna, care face vârtej pe locul necurat, nu se dezlănţuise, aşa că răul mocnea pe loc. Nory, chemată pentru a fi consultată şi pusă încă de la poartă în curent de babă, intrase cu: „Să-ţi trăiască!” şi rămăsese la: „Dă-o afară!” Refuzase însă să se amestece: „Eu cu mojica aia nu vorbesc!”

Aşa că buna Lina urmase a-şi rumega înainte gândurile necăjite, pe când ceilalţi doi se enervau în nesiguranţă. Nu se mai auzea vioara doctorului şi distracţiile de orice

fel erau suspendate.

Voia bună fiind singura ei grație, Lina căpătase o mutră încă mai urâcioasă: pământie, cu ochii tumefiați fără de plâns, îmbătrânită. Era circulația rea a sângelui, autointoxicarea!

Odată ce apucase să vorbească răstit, părea că așa-i fusese vorba de când lumea; arțagul era hrana pătimirii ei. N-o părăsea însă grija că trebuie să facă ceva! Se chibzuise să cheme într-o zi fata și să-i spună marele secret al nașterii ei. Atunci va pleca ea singură de-acolo, ceea ce Lina prefera din cauza lui Lică. Îi era însă silă de convorbire: „Te pomenești că plânge, măgăriță!” La ideea asta Lina ezita. Își amintea din nou traiul îngeresc de deunăzi, fără a-i cerceta pricinile: „Dacă se astâmpăra, măgăriță, ce bine era! Au pe dracu în ele! Să nu lase lumea în pace!” Lina arunca toată vina pe Sia. Se gândea la măritișul fetei cu unul din gemeni, deși proiectul era numai în închipuirea ei. „O mai vrea acum să o ia? Bine credeam eu s-o mărit mai iute.” În același timp, un fel de indulgență de fată greșită, care a trecut pe acolo, se unea cu ciuda ei conjugală și amândouă se încurcau iarăși de noțiunea maternității. Atunci buna Lina nu mai știa ce vrea: „Numai să nu plângă!” își zicea la urmă cu o silă mare pentru lacrămi.

Ar fi vrut mereu ca Rim să nu afle secretul: Pentru ea, ce se temea de păcatul pe care-l purta în spinare, și pentru el, păcătosul, ca să nu-i vină greu. Credea că în felul ăsta totul s-ar putea încă îndrepta. Nenorocita Lina trebuia să-și dea ei singure toate argumentele conciliante pe care de obicei le aduc alții. Cu baba nu vorbea. Baba intrase după cuptor și acolo făcea în cenușă tot felul de vrăjitorii pentru blestemul cel mare, dar nu era cuptorul cu hrubă, de aceea, pesemne, nu prindea vraja. De cum vedea pe Lina, ridica mâinile în sus într-un gest de iad și pieire. Părea că stă acolo pe jăratec, sfârâindu-și pielea neagră pentru că fusese martoră la pierzare.

Baba avea tot tragicul care lipsea bunei Lina, ajunsă, în

schimb, de o cicăleală nesuferită şi gata să obosească prudenţa celor doi şi să provoace vreo scenă din care să iasă ea vinovată sau să iasă cel mult o victimă înecată de-a binelea în mocirlă. Lina, simţind că Rim e gata s-o provoace, se decisese şi chemase fata. Ca să fie vorbă scurtă scosese caseta preţioasă:

— Uite ce vreai să furi! îi zisese cu bruscheţă. Poftim citeşte! Sia se repezise şi învârtea în mâini cele câteva fotografii ale lui Lică, a căror vedere îi răscolea mânia şi dragostea.

— Citeşte!... Tu eşti ceea de acolo!

Aruncându-şi ochii pe act: „Din tată necunoscut!” Sia avusese un ţipăt:

— Nu e Lică tatăl meu?!

Acest efect, care nu era cel aşteptat, nu fusese pe placul Linei.

— Cine vrei să fie tată-tu? Lică e!... E vorba de mamă-ta... Eu sunt, neruşinato... Eu!... Eu care te ţiu, te ocrotesc şi vreau să te mărit!

Cuvinte grele, cu un înţeles lămurit şi care puteau face pe Sia să intre subt pământ.

— Să-ţi fie de bine! Da’ asta e poveste veche! zisese grosolana fată.

Lina înţelesese atunci că Lică i-a vorbit Siei de ea batjocoritor şi se ofensase de moarte. Nu-şi mai alesese cuvintele, pierduse orice cumpătare şi grămădise ocările şi pumnii.

Baba, pe coridor, se aşezase pe vine cu mâinile peste urechi, aşteptând să se facă pământul praf, iar Rim, prevenit de întrevedere, lipit cu urechea de uşa biroului, nu putuse rămâne neutru.

Intrase în plin pugilat şi, luând partea celei slabe şi fără apărare, scosese pe Sia din mâinile materne.

— Treci în camera dumitale! zisese fetei cu glasul unei blânde autorităţi. Am de vorbit cu dumneaei!

Urmase o scenă care ar fi trebuit să fie culminantă şi

care nu fusese decât o încâlcire de cuvinte haine, un schimb de injurii mult timp mestecate şi acum scuipate în obraz. Rim se arătase superior prin calm şi batjocoră. Lina, cu faţa umflată ca de brâncă, zvâcnea anevoie vorbele îmbâcsite între fălcile contractate. Văzând că pierde teren, Lina dase lovitura cea mare, pe care e drept că nici Rim n-o aştepta.

Era baricada de după care el îşi apărase o viaţă întreagă demnitatea şi avantagiile. O răsturna acum nebuna de femeie cu o singură vorbă.

Cu o explozie de plâns sau de tuse Lina spusese:

— Măgăriţa asta e fata mea! şi aşteptase ca din cumpăna greşelilor reciproce să iasă izbăvire.

Să fie iertare şi uitare şi totul să se isprăvească la primărie şi la biserică cu o nuntă la care ei să fie naşi.

Rim, astfel atacat, şovăise, apoi, luându-şi cel mai măreţ ifos, zisese sacadat, deci sarcastic:

— Dumneata, madam, ai crezut că trăieşti cu proştii! apoi ieşise.

Nu era decât o atitudine de circumstanţă. De fapt, Rim nu ştiuse. Închipuise poate, în râs, o romanţă de juneţă a Linei cu Lică, iar dacă cumva se întrebase vreodată a cui e Sia, niciun moment nu-i venise în minte că Lina ar fi putut avea curajul să o aducă în casă...

Lui Rim îi trebuia numai o fecioară binevoitoare şi nu ar fi ales-o dinadins să-i fie fată vitregă. Acum chiar, când ştia, căuta să uite nota asta caracteristică. Nu putea schimba împrejurările ce-i procurase ocazia fericită şi, ca un om cu spirit larg, ştiinţific, primea împrejurarea aşa cum venise.

Cât despre Sia, nu simţea nicio legătură de „cucoana”, şi în bărbatul unei mame, pe care n-o identifica bine, nu vedea decât pe „moşu” ca unealtă de beneficii şi de răzbunări.

Flirtul, din care se prelinge elixirul incestuos, tonicul pentru organisme degenerate, nu avea aci mare rol şi nici iadul cu blestemele lui. Profesorul Rim flirtase la

domiciliu, glumă îngroşată din imaginaţia lui libertină şi din bădărănia Siei. Glumă agravată nu de rafinării şi complicaţii psihologice, ci de împrejurări.

Lina rămăsese însă buimăcită şi cu ideea că Rim şi Sia... Ştiuse: aşadar, marele secret nu exista. Era un lucru pe care nu şi-l închipuise niciodată, care zăpăcea tot trecutul şi făcea în ea întuneric beznă.

Deocamdată, totuşi, nimic nu se schimba. Ştiau toţi şi totul urma înainte. Baba aştepta mereu sfârşitul pământului şi Lina aştepta ca Rim să hotărască ceva. Să ia o măsură, orişicare. Poate se vor despărţi!... Din pricina ei... sau a lui... sau a vorbelor... Sau poate că totul se va îndrepta încă... Lina credea deci totul amânat; în aşteptare se învenina tot mai tare.

Rim, socotind totul lichidat, sta mai mult pe la facultate, plictisit că bunul mers al lucrurilor a fost turburat şi plin de o prudenţă înţeleaptă. După două... cinci... opt zile... în care fiecare ieşea, intra, mânca separat, cu demersuri ascunse, Lina apucase pe Sia în sufragerie şi, lovind cu pumnul în masă, îi poruncise să plece. Fata dase din umeri şi spusese că nu pleacă decât atunci când o va lua de acolo Lică, ce-o adusese. Lina, înfuriată, răcnise răguşit, dar cu puteri nebănuite: Are s-o azvârle în drum! Ameninţat în interese, Rim apăruse în uşă, cerând linişte şi declarând că el porunceşte în casă. Alte zile neschimbate urmase.

Lina acum îşi redusese lupta la un obiect unic: să plece Sia! Era gândul ce-i venise încă de la început ca cel mai firesc. Atitudinea însă de sfinx a lui Rim şi nesimţirea Siei erau obstacole neprevăzute. În mintea Linei rămânea înfiptă ideea plecării. Cauzele se ştergeau aproape, era acum o ambiţie şi un scop în sine. Lina era supărată şi pe Nory că n-a vrut să se amestece; credea, poate, că prin intermediar lucrurile s-ar fi aranjat mai bine, de aceea nu mai consulta pe nimeni şi, când întâlnea prietenele, se arăta cu ele urâcioasă, ceea ce le depărta.

În fiecare zi Lina credea că Rim va zice sau va face ceva şi în fiecare seară sta prostită de impasibilitatea lui. Sfârşi prin a crede că Rim nu a înţeles destul de bine... Ce n-a înţeles n-ar fi putut spune. Dar numai aşa se putea explica. Că n-a înţeles secretul naşterii Siei!... Deşi spus desluşit... Că poate n-a înţeles că Lina ştie ce e între el şi fată!... Că, în sfârşit, e ceva neînţeles!...

Îi mai venea ideea că Rim a fost ofensat, ca soţ, de mărturisire şi că o făcea pe ea responsabilă de tot. Idei ale slăbiciunii care o dau înapoi şi care, confuze, absurde, i se învârteau în capul năuc.

Cu un fel de teamă, dispusă la scuză, cum şi la iertare, confundând cele două vinovăţii, a ei şi a lor, şi atenuându-le una din alta, se decisese să vorbească din nou lui Rim, calm de rândul ăsta şi serios. Rim, probabil înfruntat de violenţa ei, nu se înjosea la nicio procedare. Rim aştepta ca ea să vorbească rezonabil, pentru a face apoi cele rezonabile... şi Lina, reculeasă, pătrunsă, plină de conştiinţa faptelor, de răspunderea lor şi de grija consecinţelor, se dusese în biroul lui Rim, care n-o aştepta deloc. Doctorul se ridicase de pe scaunul lui văzând-o, surprins, nemulţumit, cu aerul unui om turburat în ocupaţii grave, şi, solemn, cu ochii pe *buvard,* aşteptase mut. În prevederile Linei probabil, intrase ca Rim să-i pună vreo întrebare. Cum n-o întreba nimic, ceva se întorsese în ea pe dos, de la început, dar stăruise în aceeaşi cuminţie.

— Am venit să vorbim!...

Tăcere din partea lui Rim.

— Să vorbim în chestia asta cu fata... Acum când ştim cu toţii... toate cum sunt...

Ochii lui Rim coborau tot mai jos, dar limba era înţelenită.

— Dumneata să iei hotărârea... şi să-i spui să plece. O să-i dăm de veste lui tată-su...

O mică sugrumare a Linei.

— O să-i dăm şi de cheltuială... O s-o primească la

şcoala de mică hirurgie unde am vorbit...

Un gest din mână, nervos, al lui Rim şi atât!... Lina, care sfârşise, reîncepu:

— Noi suntem oameni maturi şi tihniţi... Care ţinem la reputaţia noastră...

O strâmbătură sau un surâs pe faţa aplecată a doctorului... O strâmbătură, probabil... şi iar tăcere... Tăcere acum la amândoi.

Lina începuse a da înapoi în bunele ei nădejdi. Aşteptase vorbe bune sau rele şi acum se întreba ce însemna tăcerea? Însemna rău sau bine?... Sau poate Rim nu cuteza... Sau poate nu credea de cuviinţă să răspundă.

— Dumneata ce zici?

Aceeaşi tăcere.

Lina, rămasă de la început lipită de uşă, acum da mereu înapoi în sufletul necăjit.

— Ce zici?... Atunci a rămas aşa... Aşa... să plece fata...

— Nu!

— Cum... Nu?... Adică nu-i zici dumneata?... Să-i spui tot eu din partea dumitale?...

La ocazii mari Lina spunea lui Rim „dumneata”. Acum însă „dumneata” se aglomera.

I se păru că pe desenul înclinat al feţei lui Rim era un surâs... Negreşit, părere!

— Aşa atunci!... zise descumpănită, cu ideile împinse încoace şi încolo, stângace de trupul ei inutil, acolo lângă uşă.

— Nu!... Nu va pleca! silabisi Rim desluşit.

Ridicase puţin capul şi Lina văzu bine surâsul... Un surâs. Proiectat dinăuntru în afară, din dispreţul lui de ea şi dinafară înăuntru, din maliţia planurilor lui, din triumful calculat în sine şi cu sine, din nepăsare de altceva şi altcineva decât gustul lui... O umbră de surâsuri. Deşi Lina auzise vorbele lui clare şi bine conturate, nu o izbi înţelesul lor provocator, o izbi surâsul... Îşi bătea joc de ea... râdea... Şi el ca şi Lică!...

Fu operaţia inversă a tuturor intenţiilor cu care venise: gravitate, pocăinţă, indulgenţă, precauţie, bunătate, laşitate, toate se întorceau pe dos.

În demersul ei era, pesemne, cuprins şi ceea ce avea să se petreacă între ei. Lucruri serioase şi triste: mustrări, iertare, împăcare... Poate chiar şi înduioşare, acum că Licăi o umilise şi era pierdut. Cine ştie dacă nu şi vreun gest de tandreţă târzie, stângace, neînvăţată, de tandreţă ridicolă.

Lina se întorcea deci de foarte departe la tăcerea, la refuzul, la surâsul lui Rim. Vinovăţia ei se şterse şi se înfipse în ea vinovăţia lui, fără gelozie, fără durere, dar îmboldită de batjocoră şi de necuviinţă. Îi urî acum deopotrivă pe amândoi, fără vorbe, fără să mai desprindă fălcile înţepenite, cu ochi stupizi fixaţi pe Rim, cu muşchii învrăjbiţi, cu respiraţia făcută cheag, cu limba groasă ca de venin. Nu i se făcu rău, după cum nici babei nu-i venise damblaua, dar cu trupul mai ghebos încă, cu faţa zbârcită de necaz parcă era chiar baba de urâtă. Rim, demn, cu ochii ascunşi în lături, cu surâsul acela hidos acum tras înapoi, trecu mut pe lângă ea, ieşi şi o lăsă acolo caraghioasă. Abia după ce auzi zgomotul uşei mari din faţă, Lina se urni din loc, trecu şi ea uşi rămase toate deschise până în vestibul; Rim plecase!... Era adevărat că plecase!... La treburi, la plimbare... plecase!

Buna Lina, printr-o grozavă surpare de valori, deveni rea. Răutatea celor buni, proaspătă, neobosită, nesocotită, mereu susceptibilă, mereu agresivă. Ca cineva închis într-o casă necunoscută, încercând pe la uşi şi ferestre bănuitor, cu ochi de asasin, pândind de după colţuri gata să lovească, cu mişcări zăpăcite, necumpătate, dibuind în întuneric şi duşmănie – aşa era răutatea Linei.

Baba, acum pitic, domolită, cu ochii în broboadă, stând pe ladă, nu mai zicea că pleacă, nu mai zicea nimic. Aştepta cu frica cuiva care a azvârlit cu gaz şi vede că a luat foc. Rim aştepta şi el. Ieşea de zece ori pe zi şi se

întorcea repede, aşa fel ca să nu fie şi să fie mereu acasă. Deprins cu iobăgia nesfârşită a Linei nu se aşteptase să ia lucrurile în felul ăsta. Se temea acum de ea. Lina nu se descleşta, nu vorbea, nu răspundea, învrăjbită, cu mutra cuiva care vrea să dea o lovitură urâtă.

Lică, fără presimţiri, îşi terminase plimbarea în Ardeal cu prinţesa Ada, iar cucoana Vera, dimineaţa, când deschidea geamul admira casa din faţă:

— Halal casă!... Asta casă!... O dată casă!

În adevăr, cu arhitectura ei pompoasă, vopsită proaspăt, cu ipsosurile intacte, la colţ de două strade, cu porţile de fier poleite din belşug, greoaie ca un mausoleu de lux, casa iadului aştepta, liniştită, în margine de trotuar, un fulger ce nu-i cădea asupra.

— Oameni cu stare! Oameni de treabă! spunea cucoana Vera pentru a se consola că Sia şi Lică nu-i mai procurau distracţia de după-amiază.

XVI

LA ELENA DRĂGĂNESCU, ÎNTR-O zi de moină prin februarie, Nory intră cu aerul că e purtătoare de mari noutăţi. Elena arăta tocmai lui Mini cărţi poştale cu vederi poetice trimise de Maxenţiu. Prinţul luase deprinderea regulată a acelui „memento” şi colecţia cu cer albastru şi munţi albi creştea mereu. Nici Marcian nu era uitat de vărul generos, al cărui suflet se purifica tot mai mult şi care, îngăduitor cu micile slăbiciuni omeneşti, trecea peste unele susceptibilităţi, de altfel imaginare. Salutul scris al lui Maxenţiu avea cam aceeaşi incoherenţă ca şi vorbele şi atitudinea lui dinainte de plecare. Ecouri masonice parcă ale unor stări sufleteşti misterioase. Nory declară că nu înţelege nimic dintr-o frază alăturată unui *chalet* ascuns în brazi: „De la un cer la altul! Respectul meu n-are margini! Amiciţia mă reînvie! Plutesc! Vă puteţi bucura!”

Era, ce e drept, un stil cam confuz. Altele erau şi mai alegorice şi mai obscure.

Drăgănescu, căruia amabilul bolnav îi inspira o nespusă milă, neputând înţelege, lua de tălmaci pe Marcian, care citea proza aiurită a verişorului cu un profil grav şi cu cellalt maliţios. Pasiunea bietului Maxenţiu pentru Elena îi procura ocazia unei permanente şi inofensive tachinării. Interpreta frazele obscure şi se prefăcea a fi un amic, desigur mai recent, dar foarte gelos pe acele privilegii. Ameninţă cu plecarea şi cerea dreptul de a scrie. Deşi cordial şi glumeţ, subiectul tachinării lor era nou şi gingaş, de aceea rămâneau adesea şovăitori şi gânditori

în comentariul lor. Atunci, de comun acord şi cu o reculegere sinceră, plângeau pe bietul condamnat. Buletinele pe care le primea Ada de la sanatoriu erau tot mai pesimiste: „Facem ce se poate! Sperăm într-o prelungire!... Starea înaintată!... Nimic exclus!...”

Un consiliu de familie reunise pe cei trei care se ocupau de prinţ: Ada, Elena, Marcian, spre a delibera dacă nu cumva era potrivit să fie adus înapoi. Totul pleda însă contra: riscul unui nou voiaj, impresia pe care i-ar fi făcut-o întoarcerea simptomatică şi exaltarea tot mai mare a prinţului pentru localitate şi vindecare.

Sentimentele lui pentru Elena nu aveau nevoie de imboldul prezenţei. Existenţa efectivă a lui şi a Elenei era un obstacol pentru avânturile lui imateriale, înlăturate acum de distanţă. De aceea cuvintele lui exaltate nu exprimau dorinţa unei revederi imediate.

„Mă simt un om nou, un copil! Sunt beat de aer curat, voi fi în curând sănătos şi fericit!”

Sau:

„Zbor! Sunt o pasăre! Sunt lângă Dumneavoastră, dar am răbdare. Totul e luminos...”

Altă dată scria:

„Doctorii sunt tirani, m-au oprit de la concursul de schi şi de la raidul aerian. Eu, totuşi, am lunecat până la picioarele concertului Bach.”

Marcian, aducând această cartă, o prosternase întâi la pantofii de satin ai Elenei, căreia negrul mat al doliului îi făcea faţa mai albă încă.

Bietul Maxenţiu! Poetic şi inconştient de starea lui! Surâsul lor glumeţ devenise o umbră blândă în care învăluiau pe sărmanul absent. Maxenţiu îi ţinea, astfel, permanent, într-o stare de emoţie şi de înfiorare în jurul iubirii şi a morţii.

Ce ar fi câştigat aducându-l? O agonie tristă pentru toţi. Prinţul nu mai trăia decât din artificiul medical, din graţia climatului generos şi din noua substanţă a misticismului

de care era cuprins. În adevăr, lui Maxenţiu i se părea acum că în el se purifică greşelile Adei şi sacrificiul din trecut al Elenei. Era altarul unor sărbători iluzorii. Nemaiputându-se agăţa de viaţă cu nimic din trupul lui, îşi întorcea desăvârşit preocuparea de la acel trup, îl desfiinţa ca să-l păstreze încă. În schimb, sufletul îi întindea frânghii diafane, cu care să dureze viaţa dincolo de energiile materiei. Pentru a înşela boala şi moartea, Maxenţiu inventase izbăvirea şi reuşea să mai trăiască timpul necesar ca misticismul să se consume şi el.

Veştile cu care venise Nory erau cu mult mai brutale. Elena, de la uşă, îi impusese tăcere cu degetul pe buze. De alături, din sala de muzică, se auzea un murmur de pian. Marcian lucra la noua sa compoziţie concepută la Prundeni. Decorul casei Drăgănescu îi ajuta bine munca. Nory, umblând în vârful pantofilor, se aşează între ele două şi şopoti. Venea de la Rimi după ce, de trei ori în şir, nu găsise acasă pe nimeni. O dată se plimbase prin toată casa. Vraişte! Cine ştie în ce crâşmă era baba, Lina poate la clienţi, doctorul la dracu în praznic, şi Sia...

Azi, în sfârşit, găsise pe Lina complet singură; revizuia rufăria:

— Ei! S-a făcut! Am dat-o în uliţă! Mi-a furat o mulţime de lucruri! îi spusese de la uşă cu glasul bine dres şi cu satisfacţie.

Nu, zău că Lina era nesăbuită! Când prea bleagă, când prea rea.

Lui Mini aprecierea lui Nory, care era de obicei aşa de tăioasă când era vorba de Sia, îi păru curioasă.

— Bine, dar e firesc ca Lina să fie supărată.

— Nu e supărată. Îţi spun eu că e rea!

Buna Lina era acuma rea! Numai Nory putea inventa aşa ceva.

— Cum o să fie bună în aşa împrejurări? susţinu Elena.

— E rea peste cât are dreptul să fie! E nesuferită! Dacă n-ar fi vorba de neprocopsitul de Rim şi matahala de fată a lui Lică, i-ar face simpatici, atâta e de rea! Dar ăştia doi

sunt prea deocheaţi! se încăpăţâna Nory.

Mini nu-şi putea închipui pe Lina cu semnele unei astfel de răutăţi.

— Spune mai bine ce e cu ei! se enervă Elena.

— Mă rog! Scurt de spus! A păcălit-o că o cheamă Lică, i-a pus bagajul în trăsură şi a expediat-o. „Du-o, băiete, de unde a venit!” aşa vorbeşte Lina noastră. N-am avut de plasat nici sfaturi, nici consolaţii. Nu mai are nimeni nevoie. Ei! Vă place cât e de rea? Bine a făcut ce-a făcut!... Dar să spună cu atâta nesimţire: „Să se ducă de unde a venit!...” Cam uită cucoana Lina de unde a venit!... Şi cu mine, doctoriţa noastră s-a arătat foarte rece. Parcă am eu vreo vină!... Cât despre voi, nici n-a întrebat măcar!

Nory ar fi vrut, probabil, oarecare zbucium şi i se luase acest spectacol. Lina nu respectase, uzanţele dramatice. Ar fi vrut amica Nory să ofere serviciile ei de consolatoare şi găsise toată lumea consolată. Era decepţionată. Deşi răutatea Linei era opera celorlalţi, Nory nu concepea *victima* decât înfrântă. Atitudinile celui care are dreptate sunt totdeauna anevoioase şi uneori chiar antipatice. Chiar pe Mini acea simplă expulzare ca la mahala, cu bocceaua peste gard, o decepţiona. Stratagema de vodevil nu era conformă cu spaimele ei tragice.

Lucrurile se petrecuse întocmai cum povestise Nory. Într-o zi pe când Rim era la curs, Lina adusese o birjă, care să ia pe Sia ca din partea lui Lică. Aflase întâi unde e cuibarul nou al Trubadurului. O jumătate de ceas Sia nu vroise să mişte. Nici Lina nu mişcase din cabinetul ei. Baba spusese de vreo trei ori fetei că birja pleacă şi pe urmă o lăsase în pace. În sfârşit, Sia se urnise.

De cum o văzuse ieşită în trotuar, baba pusese lanţul pe poartă şi-i aruncase pachetul peste grilaj. Sia nu făcuse scandal. Fie şi cu astfel de mijloace, primea să se ducă la Lică.

Rim la întoarcere nu întrebase nimic şi Lina nu-i

spusese nimic.

...Sia cunoscuse nu ruşinea de a fi aruncată în stradă cu o boccea, cunoscuse calvarul unei vizite la locuinţa lui Lică.

— Domnul şi doamna prinţesă, spusese un fel de picolo cu fes, sunt în străinătate.

Sia crezuse că-i vorbeşte de altcineva şi se dusese printr-un fund de curte la o bucătărie. Acolo aflase în forme mai puţin solemne ce era cu profesorul de echitaţie.

— Dumneata eşti, se vede, vreuna pe care a înşelat-o?... O fi grea?...

Sia era aşa de informă! Ea, care venise să-şi proclame drepturile filiale, nu suflase o vorbă.

— Nu!... Eu sunt croitoreasă! zisese, fiindu-i pentru întâia oară ruşine.

— Ei, atunci vino peste o săptămână!

Zăpăcită de acea vizită, nu-i venise în minte să se întoarcă la Rimi cu acelaşi procedeu de vodevil cu care fusese gonită. Demoralizată, uluită, pornise pe singurul drum cunoscut, la facultate. Rim nu era acolo, dar găsise pe gemenii, ginerii Linei.

Printre creieri de morţi, pregătiţi pentru analize, printre fiole şi castroane sinistre, fusese un conciliabul de sabat. Cei doi, vârâţi cu botul unul în altul, se consultau, trecându-şi gândurile ascunse, ca prestidigitatorii cărţile.

Spre seară, încuind cu grijă laboratoriul vrăjitoriilor, cu pardesiul pe umeri, prin sălile pustii, fraţii Hallipa condusese pe Sia la aceeaşi trăsură. Cu coşul ridicat, birja îi dusese pe toţi trei la locuinţa gemenilor din strada Minervei.

...Rimii durau amândoi înainte, cu baba la mijloc, acelaşi război surd şi mut... Lina nu ştia ce a devenit Sia, nici ce a aflat Rim de ea şi ce gânduri are. Aşa cum deunăzi aşteptase să fie între ei acuzări şi iertare, aşa acum aştepta ca Rim să-i spună că nu mai au ce căuta la un loc şi ea să-i răspundă că crede la fel. Era

nerăbdătoare să vie momentul când va putea pronunţa cuvântul „divorţ”, la care nu s-ar fi gândit niciodată. Vrea să desfacă căsnicia de omul care surâsese în batjocură. Nu-l iubise, nici nu era geloasă, dar acum îl ura. Ideea că Rim ştiuse secretul, care pe ea o chinuise toată viaţa, i-l făcea odios. Ani întregi se ferise de el ca o vinovată şi îi suferise despotismul numai ca să ascundă vina. Şi el ştia! Ştia atunci când îşi bătea joc de Lică! Ştia când se împăcase cu Lică şi se legase de Sia! Ştia pe vremea când trăiau amândoi în certuri, ca atunci când trăise în mulţumire! Gândul ăsta învrăjbea pe Lina, gând greşit, dar statornic.

Rim nu ştiuse propriu-zis şi nu-şi hrănise aventura din ideea asta. Nici acum acea maternitate nu conta în cumpăna sentimentelor lui. Pentru Lina însă secretul lui Lică fusese cimentul unirii cu Rim. Acum puteau să se despartă, n-aveau ce mai căuta la un loc.

Se preocupa de casă, care era a amândoura şi care se cuvenea să fie numai a ei.

Să-i azvârle cele 200.000 pe care-i pusese la cumpărare şi să se ducă unde vrea.

Ea alergase, ea se trudise, ea plătise şi plătea mereu. Acum Lina trecea orele libere în demersuri pe la advocaţi pentru a vedea ce era de făcut în privinţa casei. Avea să fie proces. Să fie! Îl va purta toată viaţa pentru ca să rămână ea stăpână. Ar fi dorit ca Rim să provoace ceartă şi să plece de pe acuma. Dar Rim tăcea nepătruns.

Baba adusese veşti noi. Trecuse într-o zi din întâmplare pe Minervei şi văzuse sus, la o fereastră, un obraz cunoscut. Femeia se trăsese repede de la geam şi lăsase perdeaua, dar putea jura că era Sia.

Rim se ducea, venea, ca de obicei, la ore aproape neschimbate. Gemenii veneau încă mai des ca de obicei. Erau între ei trei conciliabule nesfârşite în biroul lui Rim, de unde nu răzbeau afară şoaptele suspecte.

Lina inspectase strada Minervei şi recunoscuse o casă

mare, frumoasă, cu etaj, care fusese proprietatea lui Doru Hallipa. Casa intactă prezintă o particularitate: pe lărgimea unui singur geam, o felie din casă fusese separată printr-un grilaj nou de lemn, care astfel izola o cameră de antresol, una de etaj şi o mansardă, cu o bucată de curte de vreo zece metri lungime şi patru lăţime. Cum în partea aceea care avea zidul orb, o uşă fusese deschisă primitiv cu trei trepte pentru a da intrare.

În dreptul străzii mărginea grilajul de fier al proprietăţii, care însă pe porţiunea aceea fusese şi el căptuşit cu tăblii de lemn. Chiar dacă treceai indiferent, erai izbit de aspectul ciudat al locuinţii.

Lina îşi amintise de procesele neisprăvite ale gemenilor, în care fusese vorba şi de o revendicare de imobil. Îi auzise lăudându-se că sunt şi ei proprietari. Prin ce ciudăţenie a tranzacţiilor se făcuse o astfel de adjudecare?

A doua zi Lina trimisese pe babă să bată la uşa biuroului, spunând că cucoana pofteşte pe domnişori să rămână la dejun.

După ce se consultase asupra invitării suspecte, gemenii cu Rim apăruse în sufragerie cu aere piezişe. La desert Lina îi întrebase dacă s-au instalat în strada Minervei şi cum şi-au aranjat casa. Surprinşi, cu toată îndemânarea lor, se încurcase în explicaţii.

Acum, Lina, de la vizitele medicale, se întorcea cu înconjur pe strada Minervei şi vedea mereu incinta ermetică şi pustie, cu transperantele lăsate în jos la cele trei ochiuri suprapuse ale geamului parcă unic. Într-o zi oprise şi se coborâse cercând să intre. Închis şi nicio sonerie! Un căţel mic şi rău se năpustise. I se păruse că mişcase sus o perdea. După ceva aşteptare trebuise să plece. Ce căuta acolo? Gonise pe Sia. Nu o preocupa dacă Rim o vede sau nu! Vroia însă ca Rim să plece din casă şi căuta pricini. Era o idee a ei îndărătnică.

Într-o zi de audiţie se dusese devreme de tot la Elena şi-i vorbise despre citadela din strada Minervei. Elena

crezuse că exagerează şi-i spusese vorbe împăciuitoare, care nu aveau niciun ecou Poate că Lina aştepta vreo intervenire a Elenei pe lângă fraţii ei, dar pentru nimeni şi nimic în lume Elena n-ar fi consimţit să aibă de-a face cu gemenii. Totuşi ceea ce aflase de la Lina făcea pe Elena curioasă din cauza casei, pe care o locuise în copilărie. Ce putea fi acea despărţire bizară?

Trecând prin apropiere, Elena cotise, într-o zi, automobilul. În poarta caselor părinteşti sta o femeie. O chemase şi îi spusese numele chiriaşului – un inginer.

— Acolo, în cucurigul acela stau doi tineri stricaţi, care trăiau amândoi cu o fată pe care o ţineau închisă.

Nory întâmpinase vestea cu explozii de haz! Iacă! S-a măritat aşa cum dorea Lina! Dar cu amândoi, fireşte!... Ce idee pe Lina să-i despartă!

— Poate că nu era adevărat şi o ţineau acolo de hatârul lui Rim! credea Elena.

— Aşa e!... Bine zici! Şi mai şi!... Trei, nu doi!...

Mini socotea şi ea la fel cu Elena că Sia era adăpostită de gemeni pentru Rim. Să-i mai spună versiunea cu trei crai sau nu? Cum era mai bine! Casa Rim devenise urâtă prietenelor. Întâmplările de acolo aruncau umbră şi asupra victimei... Şi cine era victimă?... Cine era călău?...

XVII

LA ELENA REPETIŢIILE, MEREU mai active, ocupau şi preocupau pe toţi. Se apropia acum data definitivă a concertului. Mijea a primăvară. Maxenţiu trimitea mereu cuvinte tainice şi înflorite, şi doctorii buletine pesimiste. Vindecarea era exclusă, fireşte, şi prelungirea chiar devenea problematică. Accidentele funeste erau destul de previzibile. Caşexia generalizată precipita deznodământul. Deşi starea fizică a bolnavului era aparent blajină şi cea morală excelentă, familia trebuia să se aştepte la orice.

Printre unduierile muzicei de Bach tristeţea se strecura. Elena era în timpul din urmă cam nervoasă, probabil din cauza concertului apropiat; o surmenare sau numai o stare de excitaţie din grija şi plăcerea audiţiei faimoase.

În chiar ziua când Drăgănescu, ce întâlnise pe Ada, adusese ultimele veşti rele de la Leysins, Elena se simţise rău.

Luau gustarea după repetiţie în cerc intim, când feciorul, lăsând brusc jos o tavă, avusese numai timpul să se repeadă spre stăpână pe care o văzuse pălind şi o susţinuse până la canapea, unde Elena avusese o scurtă sincopă. Revenindu-şi surâsese lui Drăgănescu care, speriat, îi ţinea mâna şi întinsese mâna liberă lui Marcian, foarte alarmat, sub aparenţe calme:

— M-am prostit de tot, declarase Elena.

Nu vroise însă să consulte un doctor. Drăgănescu, din iniţiativă proprie, cercetase un ilustru practician.

— Cauzele! Fără cauze şi fără pacientă nu pot opina

nimic.

— Presupune, doctore, că pacienta însăşi nu ştie cauzele!... Ce sfaturi ai putea da?

Doctorul clătinase din cap şi prescrisese linişte şi mulţumire, ceea ce nu lipsea Elenei.

Drăgănescu, în îngrijorarea lui, se gândea că poate boala lui Maxenţiu o impresiona. Considera posibilitatea asta fără niciun resentiment, dimpotrivă, ca pe o nouă manifestare a virtuţilor sufleteşti ale Elenei.

Cu aceste mici devieri, concertul îşi urma drumul spre realizare.

Rim lua parte şi el cu mare regularitate la repetiţii. În situaţia anormală din menajul lui, Rim se conducea normal. Probabil numai fericirea îl făcuse inexact. Negreşit, duelul dus cu Lina şi transferarea sentimentelor în strada Minervei îi turburau programul fericirii oarecât.

În schimb, programul Linei era acum mereu acelaşi. Casa să fie a ei şi Rim să plece unde ştie! Între ei niciun schimb nou de vorbe. Aceeaşi mocnire a răului.

Într-o după-amiază, când gemenii ieşeau de la Rim, Lina, cu trăsura gata la poartă, îi oprise cerând un op medical pe care ştia bine că-l au.

— Merg cu voi pe acasă, să mi-l daţi!

Cei doi primise. Înţelegerea lor piezişă nici nu se simţise. Citadela lor era bine organizată şi prevedea surprinderile. Coborâse împreună şi intrase în camera de jos, care era un fel de brăcuială de fiole, de cărţi, eprubete: biroul! Lina obţinuse volumul cerut.

În restul casei nu se simţea nimic.

— Să văd şi eu cucurigul vostru! zisese Lina şi urcase la odaia gemenă de culcare, orânduită curat.

Nici acolo vreo urmă! O uşă de lemn alb comanda scăricica de la mansardă.

Acolo avem pod! zisese gemenii laolaltă.

Lina nu ceru să vadă podul, dar avea să aibă curând veşti de el şi chiar prea multe.

Într-o zi, Rim, schimbat la faţă şi cu mâini care tremurau nervos, spusese Linei că Sia e grav bolnavă şi are nevoie de îngrijirea ei.

— Eu, nu!... Să vadă de ea cine vrea! spusese întunecat Lina.

A doua zi, Rim, care nu avea încotro, revenise cu cererea lui. Pentru a putea convinge pe Lina mărise confidenţa. Era vorba de ceva delicat şi primejdios. Fata trebuia dusă la spital şi operată. Avea nevoie de un *mamoş* şi de o *mamă!* Lina îşi ghemuise muşchii feţei şi refuzase.

— La mine la spital, nu!... S-o ducă amantul unde o şti.

— Ştii... băieţi tineri! opinase Rim smerit, şi la plural, despre cei doi gemeni, gazdele Siei.

Ştia că Lina cunoştea acum ascunzătoarea.

— Tineri... bătrâni... îi priveşte.

— Dar n-o s-o lăsăm să moară! milogise Rim a treia zi, tot zadarnic.

— Nu mi se cade mie! răspunse Lina mai violent, cu ochii umectaţi de acea sforţare, dacă nu de lacrămi.

— Dar nu e ce crezi!... Nimic care să te ofenseze! declarase Rim cu elan.

Totuşi, nici acele asigurări, nici venirea în toi de noapte a gemenilor spăimântaţi nu o putuse întoarce de la formula ei de refuz bine împuternicită:

— Nu mi se cade mie!

Aşa înţelegea ea lucrul ca mamă şi ca medic, şi de prisos ar fi înţeles cineva contrariul.

Gemenii şi Rim, alarmaţi de starea rea a nenorocitei de Sia, trebuiau să lase deoparte prudenţa şi apelase acum care încotro. Rim, care în adevăr nu se socotea vinovat, întrebase pe Sia asupra cazului supărător, cu atâta reproş cât se poate face la 40° temperatură.

— Să mă slăbeşti! răspunsese grosolan. Apoi tot ea ameninţase:

— Să nu cumva să-ţi vie în gând să spui lui Licã... Să nu afle Licã. M-auzi?!... Să nu cumva!

Totuşi, gemenii, care nu ştiau ce să mai facă, telefonase lui Lică, care nu se arătase, dar care de la distantă soluţionase chestia spitalului.

Rim, renunţând la discreţie, solicitase şi el pe profesorul G., care, ca o datorie colegială, primise să opereze. Operaţia tardivă, deşi artistică, nu putuse salva situaţia desperată. Gemenii telefonau Linei mersul boalei, dar ea nu se clintea.

— Al cui o fi fost! se întrebase faţă de babă, ce-şi făcuse cruce.

— S-o îngroape, maică, cine a omorât-o! fusese oraţiunea anticipată a babei.

Sia, după ce băuse zadarnic unele ceaiuri, se dusese din capul ei la o moaşă ordinară, pe care nu voise până la urmă să o denunţe. Abia după ce infecţia se declarase prin febră mare şi pete suspecte, aflase gemenii. Atunci începuse dansul demersurilor aşa de sinistre prin refuzul Linei, prin misterul triplu, multiplu, al situaţiei ei şi prin pericol.

Rim aflase de concurenţa deloială şi fructuoasă odată cu febra de 40°. Grija, indignarea, mila, prudenţa se precumpăneau. Refuzul Linei îl aruncase pe primul plan, silindu-l la demersuri penibile pentru demnitatea lui abia ocrotită de paravanul gemenilor, de care era silit să se folosească. Sia suferea dureri cumplite fără să se îmblânzească, cu dinţii strânşi şi vorbe urâte, gata de scrâşnit. Se uita câinos la gemeni, la Rim şi chiar la biata duduia Mari. Moşica Mari nu era autoarea avortului funest şi servea de familie. O uşă deschisă o făcea să tresară şi printre gemete căta într-acolo cu o privire sălbăticită de dureri şi de spaimă.

„Vreau sau nu vreau să vie Lică?” căci asta era ideea ei fixă.

Moşica Mari, cu vocea ei de rândunică, pomenise tuturor de Lică şi chiar Siei.

— Cum să nu fie anunţat? Cum să nu vie?

Ceilalţi se uitau unul la altul, iar Sia scuturase capul cu furie:

— Nu! Nu!

Nu-l vroia. Spaima ei era deci să nu vie.

Probabil însă că teama şi împotrivirea ei vor fi conţinut şi speranţa de a-l vedea totuşi.

Lică avea ştiri la telefon. Nu era chemat şi nici nu dorea să vie. Sta deoparte din prudenţă şi din supărare. Nemernica aceea avusese purtări proaste, dar cel puţin să nu afle prinţesa. Ada, e drept, nu ştia nimic şi Lică nu se gândea la vreo catastrofă. De câteva zile nu i se mai comunicase nimic şi credea chiar că lucrurile s-au ameliorat. Erau tocmai zilele culminante, când cei implicaţi nu mai ştiau încotro să apuce. Sia interzicea mereu ca Lică să fie chemat cu tot atâta desperare cu cât îl dorea.

Profesorul G., faţă de cazul grav, nu operase decât cu consimţământul lui Rim. Era o încercare, dacă nu chiar un experiment. Sia dură încă prin minune trei zile după operaţie. Era aşa de robustă! Profesorul era mişcat de cazul ei nenorocit şi chinuitor, şi-i era milă de acea fiinţă brută în ghearele de brută ale naturii. Se interesase de circumstanţe.

O fată din serviciul lor, nenorocită, nu se ştia de cine, fiindcă nu vrea să spună, explicau gemenii cu frică şi cutezanţă.

E drept că Sia nu scotea un cuvânt despre nimic şi nimeni. Moşica Mari, singurul element sentimental acolo, vorbise profesorului G. despre Lică. Aşadar, există un tată! Poate, totuşi, dorea să-l vadă. Cu blândeţe şi autoritate chirurgul îi pusese chiar el întrebarea. Lumina de suferinţă şi refuz din ochii muribundei îl impresionase.

— Nu! Nu!

— Vedeţi! Nu vrea deloc! sughiţase moşica Mari, pe când Sia cu mâini tumefiate ghemuia cearceafurile.

Cum la Drăgăneşti în ultima săptămână nu se mai aflase nimic despre Sia, se credea şi acolo că merge mai

bine, mai ales că Rim venea regulat, deşi cu un cap mai bizar ca de obicei.

Repetiţia generală trebuia să fie luni, şi joi 16 aprilie marele concert. Pentru repetiţie Elena invitase un număr de intimi pentru a avea impresia publicului, iar distanţa între repetiţie şi concert o voise Marcian ca o experienţă rafinată.

Cu tot spaţiul şi cu toată ordinea, casa Drăgănescu suferea o mare perturbare. Telefonul nu înceta, nici furnizorii feluriţi. Marcian da Elenei un mare ajutor moral, ba se amestecase chiar şi la amenajarea sălei de muzică, căreia îi hotărâse un dispozitiv bazat pe acustică, pe care nici Elena, nici servanţii ei obicinuiţi nu l-ar fi putut orândui. O mai ajuta şi prin aceea că o înturna arbitrar de la ocupaţii şi de la preocupare. Lua vioara şi o silea să se aşeze la pian.

— Şi aşa şi almintrelea tot o să fim gata! glumea. Ne pregătim de trei luni pentru trei ceasuri, care au să treacă aşa de iute!

În acea filosofie era mult regret. În aceeaşi ordine de gânduri, Elena făcea proiecte de audiţii viitoare pentru a nu rupe firul. Marcian simţea cu drag intenţia simpatică a planurilor; ceea ce nu cunoştea era felul de a fi al Elenei de mai înainte, calmul ei pe atunci inalterabil şi aspru către oameni şi lucruri, acum turburat.

Timpul era minunat de frumos. Un aprilie precoce şi strălucit.

— Ne face concurenţă! se plângea Marcian. Jumătate din efectul muzical e furat de simfonia primăverii. Cu toată dorinţa de a fi atent a publicului, o parte din fiecare auditor va scăpa din sugestia muzicei, care va fugi de subt stăpânirea arcuşurilor noastre, chemat afară de arcuşurile aerului fin. Şi tot aşa va fi şi cu fiecare executant. Aş vrea pentru joi o ploaie bună.

Duminica, în ajunul generalei, fusese cu deosebire de obositoare. Marcian voise să desfacă iar din nituri fiecare

bucată muzicală pentru a controla calitatea şi defectul amănuntului. Apoi se trecuse de două ori ansamblul.

Marcian descoperea abia acum greşeli şi, cu acel imperativ al lui, azvârlise nemilos acuzările în dreapta şi în stânga. Elena, crezându-l foarte necăjit, era încremenită. Se înseninã abia când îl văzu strângând mâini în dreapta şi în stânga. Îl întrebă aproape cu gingăşie: Ce crede?... Ce-a fost?...

Mergea admirabil! Observaţiile erau de la „bine” înainte spre perfecţie. Încântată, ar fi vroit să-i spună cuvinte de recunoştinţă, dar îi apăreau banale, nepotrivite. Primise şi trebuia parcă să dea mai mult decât atât. Din acele cuvinte începute şi întrerupte şi din acea simţire, Elena sta acum atârnată, cu buze întredeschise, cu mâini nedumerite.

Marcian, cu o gravitate care contrasta cu voioşia lui obişnuită, aplecase capul spre vioara pe care o ţinea încă în mâini. Ca şi cum s-ar fi ridicat anevoie dintr-o îngenunchere, Elena căuta să reintre în normal.

— Şi coralul de care îmi spuneai!... Cum o să fie?... Fără repetiţii? întrebă.

Marcian regăsi un surâs vesel, aproape şiret.

— Da!... Îl vei auzi mâine, la generală

Într-una din şedinţele lor de acompaniament şi conversaţie, Elena îşi amintise de un recital minunat din Bach auzit pe timpuri la Varşovia. Fireşte că Marcian cunoştea bucata. Elenei i se păruse că erau instrumente minunate şi noi. Marcian o asigura că erau numai voci, cu sau fără orgă, care dau acea impresie.

Într-o seară, la el acasă, Marcian socotise durata exactă a concertului Bach. Se întrebase de era destul de lung pentru importanţa de care era înconjurat. Fusese decis ca intrarea peste oră în sala de muzică să fie exclusă, ca la concertele publice; ca lumea să circule numai în pauze în restul apartamentului, şi bufetul somptuos, aşezat în sala mare de biliard, care era şi seră de iarnă, să fie deschis numai la sfârşit.

Faţă de astfel de măsuri, programul trebuia să fie foarte plin şi Marcian calculase în vid. Îi venise în minte coralul şi îndată gândul însufleţit de a face o surpriză plăcută Elenei. Cum n-ar fi putut totuşi să nu-i spună defel, intercalase coralul, dar fără lămuriri şi nici Elena nu i le ceruse.

Recrutase el singur vocile şi le pregătise în afara repetiţiilor, dându-şi astfel un supliment de osteneală pe când oferte felurite de angajamente în străinătate aşteptau cam de mult buna plăcere a maestrului.

Vocile nu le alesese dintre vedetele de operă, ci din corişti de muzică religioasă; voci juste şi maleabile, pe care să le mânuiască ca pe taste, care să fie sclavele artei lui de animator şi cu care să obţie perfecţia. Coralul era un omagiu direct adresat Elenei şi cântat parcă de el singur pentru ea.

Anunţând Elenei coralul pentru a doua zi, Marcian se simţi mulţumit şi sorbi cu plăcere dintr-un pahar cu Bordeaux. Elena nu-l chestionase nici acum. Ea singură întreţinea astfel secretul plăcut şi îşi pregătea impresiile.

Se auzi telefonul lângă care Nory veghease pentru ca muzica să nu fie turburată. Nory luă receptorul şi făcu Elenei un semn de alarmă. Apoi ţipă cu vocea ei ascuţită:

— Altă zi nu găsea!

Marcian înţelese că era vorba de ceva important. Iar vreun obstacol! Nory explica Elenei că Lina anunţa moartea Siei şi înmormântarea pentru miercuri.

Erau lucruri destul de supărătoare. Pentru cine cunoştea tragicomedia, cu sfârşit aşa de tragic, moartea Siei avea unele elemente de emoţie. Evenimentul mai era şi neprevăzut deoarece credeau că boala s-a sfârşit cu bine. Apoi înmormântarea în ajun de concert era o stângăcie vrednică de Sia.

Elena, turburată de acea veste, pălise cu mâini moi şi reci care tremurau. Cum Drăgănescu tocmai intra, într-un elan neobicinuit şi nemotivat, Elena se repezise spre el cu

gest de braţe întinse. Neînţelegând, descumpănit, Drăgănescu îşi închipuise o nenorocire, nu ştiuse care, şi rămăsese cu mâinile în jos, sarbăd, pe când îl săgeta o arsură în piept şi simţea bătăile inimii îndesite, apoi oprite parcă.

Elena, fără contenenţă, neştiind ea singură ce a vrut, se întorsese lângă pian, de care Marcian sta rezemat, urmărind-o din ochi îngrijorat. Marcian era la curent cu aderenţele pe care moartea Siei le avea cu concertul Bach, ştia că ele sunt neoficiale, laterale. Disproporţia dintre cauze şi starea emotivă a Elenei era vădită. Simţise un fel de val cald ce-l năpădise plăcut.

— Bun! zisese, deşi cuvântul nu era de doliu. Bun! Mâine facem generala liniştiţi, marţi avem timp pentru condoleanţe şi miercuri toţi la înmormântare... iar joi, marele concert!

Orânduia astfel totul cu voioşie, soluţionând descumpănirea gazdelor. Vroia, mai ales, să liniştească pe Elena, făcând din concert un bloc de apărare în jurul ei.

— E bine aşa! zisese Elena, regăsindu-şi cumpătul şi cu o supunere de copil.

Rămas în mijlocul odăiei, cu urechi care pocneau Drăgănescu avea un aer rătăcit, neştiind dacă Elena, în adevăr, îi întinsese lui mâinile şi dacă ar fi trebuit să le ia. Nory se apropie de el şi îi spuse noutatea. Rim plecase neobservat. Probabil cunoştea evenimentul dinainte şi venise numai pentru a face faţă. În ultimul timp reîncepuse a purta enorm de grijă opiniei publice şi demnităţei lui. Nory plecă şi ea pentru a seconda pe Lina acum, când problema Siei era rezolvată, dar cu intenţia de a se mai reîntoarce cu amănunte.

Moşica Mari anunţase din primul moment pe Lică; nu mai avea cine zice: nu. Lică venise la spital îndată, acum când Sia nu-l mai putea împiedica şi când el nu mai putea sta la îndoială. Lică fusese plutonier în cavalerie şi văzuse

multe, dar confruntarea cu Sia moartă nu fusese o întrevedere lesnicioasă; cadavrul proaspăt al nenorocitei era „teribil”. Venise totuşi la timp. După el nimeni nu mai putuse privi „hoitul”, cum ziceau oamenii de serviciu, fumând, ca să-şi pună inima la loc. Profesorul G. propusese o autopsie refuzată de Lică. Se făcuse o injecţie cu formol pentru o problematică conservare. După vizită, Lică, la 11 noaptea, dase Linei un telefon ce-o urnise în sfârşit. Ca şi cum acum abia găsise un debuşeu activităţii sale materne. Lina alerga pentru ceremonie. Prietenele alarmate şi care o năpădeau cu consolări făţişe creau Linei obligaţii, în loc s-o uşureze. Solicitudinea tuturor da importanţă înmormântării şi Lina se străduia nu numai pentru cele strict necesare, ci ca să fie totul „bine”. Cum prietenele veneau s-o asiste în acea împrejurare, Lina hotărâse ca Sia să fie transportată la o biserică centrală, unde va fi mai lesne tuturor să vie, fără obligaţia de a merge la cimitir.

Rim şi gemenii dispăruse din scenă şi, după acel comunicat probabil energic dat Linei, Lică nu mai da nici el semn de viaţă.

Prinţesa Ada aflase că Lică a avut o copilă care a murit. Atât! Aventură de tinereţe.

— Întâmplare tristă! decisese. Nu-şi amintise de întâlnirea cu fata vulgară, nici de vorbele de-atunci ale lui Lică: „Ce-ai zice de-ar fi fata mea?” aşa că nu identifică pe Sia.

Când Ada aflase că Drăgăneştii cu suita vor asista la înmormântare îşi zise că rudenia lui Lică cu Elena se va proclama în mod public. Nesigură de se cuvenea sau nu să ia şi ea parte, decisese în ultimul moment, şi cu avizul lui Marcian, că va merge, şi oferise lui Lică automobilele pentru nevoile doliului şi o jerbă.

Lică primise în tăcere. Poate că Ada va afla acolo adevărul asupra Siei. „Fie!” Se simţea iar rebel şi agresiv cu prinţesa şi vizita lui ultimă la Sia îl întorsese spre

trecut într-un fel nou şi neaşteptat. Sia, dispărând, nu-l despărţea de Ada, dar îl emancipa.

XVIII

SOSISE ZIUA REPETIŢIEI GENE-
rale pusă la cale de atâta timp de doamna Elena Drăgănescu-Hallipa cu pasiune şi metodă. Îndelung pregătită cu zel sistematic, apoi aşteptată cu răbdare şi socotinţă, iar în ultimele zile cu o enervare neprevăzută.

În ajun, Elena simţise o slăbiciune trupească şi sufletească de convalescent şi de la acea slăbiciune trecuse lesne la un somn adânc. Se sculase în dimineaţa „generalei” odihnită de somn liniştit şi rămăsese învăluită de o beatitudine în care orice preciziuni se topeau.

Ideea invitaţilor, a muzicei de după-amiază erau idei blajine şi distrate. Vroi să orânduiască câte ceva, dar ezită, lăsă mai bine să dispună atunci chiar pe loc, de acord cu Marcian. Fie că era lene, fie că neîncredere în sine, simptomele, evident, erau noi.

Dete numai ordinele pentru ultima revizuire a apartamentului şi, în loc de a supraveghea singură operaţia de la înălţime, cum ar fi făcut altădată, îi veni gustul să se plimbe şi comandă automobilul.

Bărbatul ei, care se deşteptase plin de grijă, rămase încântat de dispoziţia în care o vedea. Cu întârziere, Elena sosi la dejun când Drăgănescu începuse a se teme de vreun accident. Apucase drumul Prundenilor, gata să se ducă până acolo, cu dorinţa subită de a vizita mormântul mătuşei Gramatula, şi renunţase cu regret numai văzând ora înaintată.

Plinul aer şi plimbarea îi schimbase încă mai mult

direcţia ideilor de la programul zilei, totuşi nu o abătuse de la drumul drept al gândurilor ei mai profunde. Pelerinagiul sentimental spre Gramatula nu era străin de concertul Bach. Printr-o filtrare a elementelor care compuneau acel concert, se alesese din ele esenţialul şi o îndrumase într-acolo. Elena nici acum nu era fără busolă, dar acul de direcţie desena un unghi nou. Ceea ce se clarifica din tot rostul concertului era prezenţa lui Marcian deunăzi la Prundeni, pe proprietatea ei personală, în izolarea unui doliu personal; prezenţa lui în intimitatea ei afectivă care era o lume nouă.

După dejun, Elena dormi puţin şi puse un timp mai lung ca de obicei pentru toaleta ei totuşi simplă. Sosirea oaspeţilor se făcu aproape în afară de controlul ei, prin mişcări favorabile, ce-i aşeza prielnic. Printre dânşii Elena sta ca o simplă auditoare. Simţi emoţia viorilor ce se acordau numai ca pregătirea unei desfătări ce se oferă, fără de conştiinţa responsabilităţilor.

Amănuntul material şi ordinea sistematică a lucrurilor îi scăpa cu totul. Prezenţa unor figuri noi de femei şi bărbaţi profilaţi pe estrada joasă înapoia concertanţilor o făcu să plece capul tare în jos, fixând rombul strălucitor al parchetului. Erau cântăreţii coralului, pe care abia azi avea să-l audă întâi: coralul promis şi dăruit de Marcian.

Elena asista la repetiţia generală a concertului Bach ca o elevă silitoare la o distribuţie de premii. Nu-şi dete seama de succesiunea precisă a numerelor din program, nici de atitudinea asistenţilor în pauze. O rumoare de mătase şi delectare o cuprindea în semnificaţia ei satisfăcătoare. Era palpitul uşor al doamnelor repercutat de rochiile de *taffetas şi crépe de Chine.*

Numai zgomotul aplauzelor, deşi asurzit de morfinizarea ei, ca trecut printr-un frunziş de pădure, îi da o nelinişte care o făcea să-şi ascundă capul parcă în broboade, pentru a-l feri de vuietul uniform, dar iruptiv. Aplauzele îi mai dau impresia asemănătoare cu lama unui val de mare, ce se formează undeva neaşteptat şi se

sparge de umerii tăi încovoiaţi subt ameninţarea bucuriei.

În schimb, îndată ce începea execuţia, muzica o liniştea, îi da o certitudine absolută. Era o plutire pe o mare frumoasă, cu porturi unde ateriza fericită.

Sunetele clădeau geometria solidă a unor oraşe albe inundate de o lumină egală, ce se difuza repetat. Prin acele cetăţi minunate trecea radioasă. Portativul era un amfiteatru feeric, pe care se proiecta arhitectura marmoreeană a palatelor.

Pe temelia coardelor notele punctau desenul grădinilor, arpegiile curbau colinele şi din cheia de „sol” căderi de apă trimiteau un şipot fluid sau numai o pânză de răcoare, un păianjen vaporos ca răsfirarea fină a unui *jet d’eau.* Apoi seara cădea în acorduri minore peste cetăţi.

Ritmul cu frază largă sau şoapta minuţioasă a lui Bach nu părăseau niciun moment o idee gravă, o emoţie concentrată, cu desenul tras sigur printre meandrele armonioase. Sunetele scoteau reliefurile unor efigii nobile, şi modulaţiile aveau sugestii virtuoase.

Se înălţau rugăciunile simple ale unor iubiri fără duplicitate, cu ascensiune senină; iubiri nălţate de un suflet victorios, dar fără de fast şi vanitate, trecând peste obstacole învinse de măiestria sufletească.

Şi mereu acea siguranţă care lega cetăţile vizionare ale muzicei una de alta cu un ţărm neîntrerupt şi lin. Aşa asculta azi Elena defilând *Preludiul, Fuga, Concertul, Oratoriul.*

Nu-şi dete seama de momentul când coralul se substiui instrumentelor. Recunoscu bucata auzită cândva la Varşovia ca şi cum în alveola urechilor se păstrase memoria melodioasă şi acum se deştepta: orga era o pedală şi o clapă unică, pe care Marcian netezea unitatea vocilor.

Cum în auditoriu circula un murmur de admiraţie, Elena se uită în jur, mirată că şi ceilalţi se bucură. Ştia că n-a răsturnat nimic din cochiliile în care se acumula melodia

numai pentru ea singură.

Marcian în ziua aceea nu părăsea niciun moment pe executanţi, sta cu ei laolaltă. Deşi nepremeditată, procedarea marelui artist crea muzicei o stare de fapt excelentă şi una morală la fel muzicanţilor. Solidaritatea cu animatorul determina o interpretare desăvârşită.

În realitate, Marcian se adăpostise acolo dintr-un sentiment de teamă pricinuit de coralul pe care i se părea acum că-l oferă Elenei ca pe un buchet de flori, rare, e drept, dar cu manşetă de hârtie, la o aniversare de familie. Sentiment de ridicol şi de emoţie destul de caracteristic.

După ce întreg concertul i se strecurase pe dinainte ca un vas fantomă melodios. Elena nu ştiu când şi cum s-a terminat şi au trecut cu toţii în confortul *hall*-ului mare. Văzu ca printr-o oglindă grupuri ce se legau şi se dezlegau plăcut, pe când Marcian şi Drăgănescu făceau onorurile, unul, cele artistice, cellalt, cele de amfitrion. Ea strânse, cu mâini moi, mâini amabile de oameni recunoscători, recunoscătoare ea singură, ca şi cum ar fi fost oaspele fericit şi măgulit al unei sărbători mişcătoare.

Auzi ca de departe pe Marcian spunându-i aproape intimidat că a trecut şi repetiţia. Nu făcu ecou acelui regret. Uită chiar să-i mulţumească de coral, aşa de pătrunsă de bucurie vădită că n-avea nevoie de cuvinte. Ei nu i se părea că repetiţia a trecut. Avea sentimentul unei zile ce a încheiat un timp fericit, după care concertul nu va fi nici el o culme şi un punct „terminus”, ci un început – ceva ca ultimă filă din calendarul unui an bun, pe care o rupi pentru a privi ziua dintâi a altuia, de la care aştepţi mai bine încă.

În seara aceea, după ce Marcian cercase să corecteze tăcerile expresive, vorbind cu Drăgănescu, plecase mai devreme ca de obicei, lăsând pe Elena tot aşa de molcomă şi distratră. Îi da impresia contagioasă a unei fiinţe cuprinsă în semisomn de un vis plăcut. Marcian nu se întreba care vis. Ea, neobicinuită cu fenomenele

sensibilităţii, le suporta inocent şi, vizibil, fără de controlul conştiinţii de sine. Iar Drăgănescu abia cuteza să creadă că ziua aceea se petrecuse aşa de bine. Numai şaizeci de ore despărţeau de marele concert din Bach.

...Biserica Amzei părea în sărbătoare. Încă de pe la trei lumea începuse a sosi, şi la patru – ora ceremoniei – strada era aglomerată de trăsuri şi automobile. Slujea un arhimandrit. Aducându-şi aminte că aşa se obicinuia la Tecuci pentru fete, Lina angajase muzica militară, sosită din vreme, ce se odihnea acum înapoia bisericei. După consultări cu Elena şi Nory, care amândouă opinase pentru serviciul însoţit de cor, convenise şi cu „Cântarea”, ce se alăturase corului permanent al bisericei. Un zel postum descleştat de cuvântul, probabil energic, al lui Lică, urma îndărătniciei. Era poate şi sentimentul compensaţiei după legea de a da cui nu mai are niciun fel de nevoie. Vecinii umpleau curtea verde. Mortul nefiind din cartier nu se ştia bine de cine e vorba. Unii spuneau că a murit o actriţă de la Operă, alţii un deputat. Circula însă stăruitor şi versiunea că era o fată mare adusă de la spital, zvon răspândit de cei ce din ajun văzuse instalarea catafalcului. Unii adăogau că „era de boală molipsitoare”. Sicriul era acoperit. Erau aprinse toate candelabrele şi florile se grămădeau treptat, aduse de doamne elegante în rochii negre. Erau acolo şi mulţi bărbaţi în ţinută corectă de doliu. O zi minunată de aprilie, caldă, poleită. Mulţi rămăsese pe scară sau în amvon şi, păstrând cuviinţa locului, vorbeau discret între ei. Din cauza zilei frumoase, glasul lor şoptit era vesel şi feţele toate luminoase. De altfel, era o ceremonie indiferentă. Mai toţi erau aduşi acolo de consideraţii indirecte. Erau intimii numeroşi ai Drăgăneştilor şi tot concertul Bach în fiinţă, printr-o atenţie exagerată către Elena, înlesnită de timpul frumos. Era o zi când vreai să faci o plimbare, fie şi la o înmormântare. Pe un timp ploios poate că lucrurile s-ar fi

petrecut altfel. Erau venite şi multe cliente ale Linei, informate în ultimele zile de pierderea unei rude de-aproape, mai erau colegii de la Filantropia, studenţi prea zeloşi sau numai curioşi ai lui Rim, şi alte legături ale unuia sau altuia din „rolurile” principale. Moşica Mari, cu ceva contingenţe, se aşezase în fund de tot subt balconul corului şi tot acolo fostele colege ale Siei de la şcoala de infirmiere, care aflase şi nu lipseau, deşi acum parada neaşteptată le intimida. Aveau pălării de culori vii şi unele chiar cu flori roşii, aşa că se ascundeau înapoia unui rând des de haine negre. Unele din fete recunoşteau câte un „tip”:

— Vezi ăla de colo, înalt cu păr negru? E cutare! Se ţine după mine pe stradă!... La stânga, al doilea, unul bine de tot, îl cunosc...

Pictorul Greg, care purta admirabil *sortie*-ul pe umeri, avea succes mare. Lumea acum se îndesa şi se simţea un freamăt uşor de oameni ce stau coastă în coastă. Uneori, freamătul era străbătut de o unduire de parfum violent al zambilelor dintr-o jerbă sau de o revărsare suavă de violete coapte dintr-un mănuchi simplu şi aristocratic.

Rumoarea funebră se simţea şi ea apropiindu-se, dar toată acea vibrare era în surdină. Se auzea acum bine, venind din fund, glasul de tenor modern al diaconului. Se făcu o mişcare de ordonare. Asistenţa se grupă felurit şi cu unele spaţii. Un cerc mai larg spre mijlocul bisericii făcea gol în jurul catafalcului. Lina, în capul unui rând de străini, era cea mai apropiată. Persoanele mai străine se întrebau ce rudă e Lina cu fata aceea, fără a se descurca sau încurcându-se. Din ceilalţi nimeni nu-şi punea întrebare asupra ciudatei etichete de raporturi ce-i reunise acolo. Rim, ţeapăn, cu un plastron de cămaşă prea scrobos, sta lângă tronul episcopal, s-ar fi zis că se reazămă chiar puţin de el, ca un om care nu-şi are destul de bun aplombul pe picioare. Aghiotanţi fideli, cei doi gemeni Hallipa stau dosiţi înapoia lui cu nişte figuri înmărmurite, ca scoborâţi în ultimul moment de pe

scaunul electric de execuţie şi neputând crede în graţiere. Se întrebase mult dacă trebuie, sau nu să asiste şi sfârşise ca criminalii prin a veni la locul crimei. Chiar în rândul întâi se afla doamna Eliza Hallipa, a doua nevastă a lui Doru Hallipa, grăsuţă, frumuşică, cu rochie neagră de mătasă. Prezenţa ei era explicată prin raporturile amicale pe care şi ea şi Doru le păstrase cu Lina. Vederea ei ar fi înveninat pe gemeni în orice altă zi. Azi însă stau în faţa catafalcului ca în faţa eşafodului. Se mai întrebau, în dubla lor preocupare, dacă ei, în adevăr, au omorât pe Sia şi de vor fi traşi la răspundere.

Rim, ce-i simţea înapoia lui supărători, ştia că nu el a omorât-o şi gândul acesta îl întuneca ca fiindu-i ofensător. Elena, cu chipul ei grav şi senin, sta lângă Lina. Era acolo şi Mini pe-aproape, pe care o ipnotiza reflexul vioriu al unui vitraliu. Nory, tot neastâmpărată, circula şi aci şi, cum nu putea tăcea, şoptea cu internul Romulus de la Filantropia. Sia zăcuse la Maternitate, dar Romulus ştia amănunte.

Un caz greu şi rar! Altfel profesorul G. n-ar fi dat greş... Conformaţie falsă... o dublă cale vaginală. Un plasament rău, totul complicat cu o infecţie şi tratat târziu. Când o adusese la spital, septicemia era avansată.

— Nu te uiţi ce sicriu! În adevăr, aşa de înalt şi larg că părea scurt aproape, deşi destul de mare şi în lungime. Un sicriu diform.

— Creşte mereu, zise Nory sceptic. Apoi pufni înăbuşit în mânuşi: „Aşadar, era conformată anume pentru dublu *emploi*... nu pentru trei”. Se uită spre Rim... „S-a isprăvit rău!”

Sia nu-i inspira nicio compătimire, fie chiar postumă. Grozav de singură, de altfel, acolo, în acea biserică de gală, ursuza de Sia, şi fără nicio afecţiune aproape de ea. Deşi era în totul decenţă şi reculegere, lipsea tristeţa. Lina avea o figură congestionată de gânduri, ce păreau însă absente de la ceremonie, iar Rim, pe măsură ce

serviciul devenea mai lugubru, căpăta o expresie de neplăcere vădită. Se simţea acum nevoie de aer. Vitrajul vioriu al lui Mini se deschise şi pătrunse dungi de lumină şi dâră de răcoare. Toţi respirară. Pe Mini acum o ipnotiza colţul acela de cer. Prohodul surprinse neplăcut toată asistenţa înturnată de la beatitudinea zilei de primăvară. Isonul pomenirii făcuse pe Rim să tresară; găsea că Sia fusese rău inspirată, procurându-i astfel de sărbătoare. Se strâmbă.

— Fecioară nefericită, suspină către Drăgănescu, ce se ostenea să găsească un cuvânt potrivit de consolare.

Se auzi un mic sughiţ, dar nu de durere. Frumoasa Lenora, mama Elenei, sensibilă ca totdeauna, se enervase. Era venită acolo cu bărbatul ei din a doua căsătorie, doctorul Walter, fără suava ei fată Coca-Aimée. Inseparabili de obicei, se simţeau stânjeniţi de a nu fi în trei şi cam izolaţi. Venise pentru că Lina era tot legată cu verişoara Lenora. Prinţesa Ada, intrând, schimbase reflecţii cu unul şi cu altul despre nenorocire:

— O copilă!

Mirată însă în faţa catafalcului, o crescuse în vârstă puţin:

— Numai 17 ani, zicea.

Ada se oprise chiar în mijlocul bisericei şi avea lângă ea pe Marcian, care se simţea astfel protejat împotriva lui însuşi, de a se arăta acolo fără un motiv destul de plauzibil, deşi concertul Bach era complet. Artiştii rămăsese grupaţi în fund, spre stânga, acolo unde era şi personalul medical inferior. Singură moşica Mari storcea batista pe ascuns. Cum Lina se aplecase să-i spună ceva, în raport cu ceremonia, Elena se strecură încet lângă Drăgănescu, care plecă să facă comisionul. Elena rămase lângă Vlădici, ce se juca tot timpul cu monoclul, drept contenenţă, singurele reuniuni mondene ce-l plictiseau fiind cele funebre.

Cercul din jurul catafalcului se lărgea din ce în ce, pe când aerul se îngreuia cu tot ermetismul cosciugului şi

parfumul florilor. Două ochiuri prelungi mai fură deschise dintr-o dată. Invadă un nou curent cristalin şi un susur uşor de păsări. O spirală vânătă de fum şerpui din cădelniţe, se urcă şi dispăru pe fereastră, lăsând o risipă plăcută de mirodenii.

Soarele căzuse probabil mai jos. Mini, care nu mai vedea nici reflexul vioriu, nici fâşia mătăsoasă de cer, fu trasă de aurul ce trăgea contururi capricioase pe icoane în zona de umbră a bisericii; contururi care radiau aşa de preţios, că lumina venită prin ogive, electricitatea candelabrelor, flacăra lumânărilor groase păreau sarbede. Era aici o tiară, dincolo numai o bandeletă, o stea undeva, sau curba armonioasă, ca un fluviu, care împresura o hlamidă de sfânt. La Sia, la tragedia Rimilor, Mini nu se gândea defel. Erau pentru ea lucruri izbăvite.

— Ce frumos e aurul! zise încet lui Nory.

— Ba bine că nu!

Tocmai atunci, curmând isonul popesc, se auzi un zvon nou. Lui Mini îi păru că vine din catapeteasmă, unde licărea cu nobleţe conturul de aur al unor crini.

Cutremurarea uşoară pornea, în adevăr, de la amvonul din fund. Ca şi cum acolo, deasupra corului, se clătinau gonguri de aur şi vestmintele de mătase vechi ale icoanelor foşneau. Corul intona un fragment de oratoriu. Pe scăriţa în spiralăunul câte unul bachiştii coralului se adăogase camarazilor. Elena îşi simţi ochii deodată umezi şi îi şterse fără sfială cu batista fină, tivită cu negru. Ar fi voit să se uite spre locul unde văzuse stând pe Marcian, dar nu cuteza să întoarcă capul. Nici nu observase că e lângă Ada Maxenţiu, de lângă care Marcian dispăruse.

Vocile păreau a porni o şoaptă, îndată, stinsă în văzduh, un fel de suspin cules de cer, pe când acelaşi vuiet slab, pornit ca din gonguri de aur, răzbătea cu preludiul lui.

Fraza asta întreruptă şi repetată şi încercarea vocilor de a-şi vorbi durerea lor una alteia trecea fiori prelungi

peste trupul acum uniform al asistenţei. Sub acel efluviu, toată lumea se încovoia ca sub o cădelniţă. De vreo trei-patru ori, aripile vocilor împreunate bătură în surdina unui sunet unic, combinat în delicateţa lui istovită din atâtea sunete suprapuse şi acoperite încă de acompaniamentul ca de un zăbranic moale... Apoi porniră încet, de departe, clopote de glas ce se apropiau. Crescură până răsunară peste toată zidirea, făcând să tremure zimţii candelabrelor. Puterea sunetelor era acum uniformă şi cu intensitatea crescendului, mereu magnifiată, dar părea totuşi a trece printr-un nor ce-i netezea orice stridenţe. Lui Mini i se păru că vede parcă intrând de afară o procesiune numeroasă. Erau privirile acelor din amvon acum înclinaţi spre interiorul bisericii şi care îşi pornise într-acolo sufletele. Cu un vuiet surd, imens, ascensiunea vocilor fu curmată... se auzi o chemare ascuţită ca un tăiş de lamă subţire, un sopran special, un glas fără sex, ca de arhanghel, urcând zigzagul unei slave, ca serpentina luminoasă a unui trăsnet... Apoi se aşează un ecou permanent, pe care-l slujeau toate vocile scoborâte în *mezzo.*

...Ici-colo o invocare debilă se urca de la tenor sau soprană şi printre toţi începu a trece panglica neîntreruptă a unei melodii ce părea desfăşurată dintr-un ghem fără capăt, ce-şi întorcea volutele de mătase asupra lor înseşi în sute de unduiri. Aşa neîntreruptă, melodia îţi da intermitenţe de puls şi firul ei înnodat ca ochiuri în jurul gâtului îţi făcea o împletitură sufocantă prin care respiraţia se strecura ca un suspin de plâns. Toţi ochii se muiase uşor... Armonia uneori se umfla ca de un ferment, creştea cum creşte un aluat, şi alteori se destrăma ca un putregai... Voci îngemănate succesiv, apoi întreite, începură a aclama osanale... Atunci, din gongurile de aur ale acompaniamentului de bas porniră acorduri regulate, egale, care se urmăreau unele pe altele metodic, mereu mai pline, mai sonore... Erau fraze aprigi, care întrebau neantul... Acordurile se înteţeau,

goneau unele după altele, cohorte sistematice, dar frământate ele însuşi mersul lor succesiv, aproape simultan. Se repetau mereu mai frecvente, deşi în cadenţă, obsedau, cuprindeau în spaţiul lor auzul ca într-un haos prins între munţi. Dure, inexorabile, durerile împietrite în marmora acordurilor vocale urcau în legiuni grele, pline de jale, pe suişul lor neisprăvit spre Eternitate. Părea că pasul lor nu se va mai isprăvi niciodată acolo sus, în infinit, pasul lor aci, jos, înfipt în camera convulsionată de un acelaşi spasm, în trupul unic al celor ce erau vii acolo în biserică...

Corul tăcuse şi ecoul lui venea încă. Nory apăsă mâinile pe urechi ca să şi le desfacă din tremurul rezonanţelor.

— Ieri!... murmură Elena.

— Admirabil! îi răspunse prinţesa Ada.

Elena se uită surprinsă de prezenţa ei, acolo unde ea se simţea aşa de singură, şi de sigură cu gândul ei, de altfel necunoscut Adei. În ajun coralul din Bach emoţionase pe Elena până la intimidare şi aiureală. Corul de azi o purtase spre un fel de bucurie interioară, fără de energii fizice. Din toţi, ea singură îl ascultase ca pe un imn de slavă, nu de jale; ea şi cu Mini, căreia i se păruse că aurul cântă. Ceilalţi se gândeau, pesemne, la Dumnezeu, fiindcă mâini parcă nedezlegate bine încercau semnul crucei cu mănuşi negre sau cenuşii. Moşica Mari se închina cu mătănii şi Lenora făcea crucea plină. Elena avu şi ea un gest al mâinilor din care îşi trăsese mănuşile lungi. Un gest de adorare vagă. Şi ea recunoscuse dumnezeirea armoniei. Aşadar, Marcian se urcase şi el... În unitatea aceea perfectă se recunoştea stăpânirea mâinilor lui de animator... Se urcase acolo, într-un amvon de biserică cu nişte corişti... Pentru... pentru că!... Elena ridică în sus capul pe care iar ar fi vrut să-l întoarcă. Linia precisă a nasului şi bărbiei se desena perfectă. Pictorul Greg observă că în poza aceea e foarte frumoasă, dar, prigonit de melodia sacră, îşi beatifică cugetarea.

Cum nimeni nu se mişca pentru supremul adio, arhimandritul spuse ceva celor mai de-aproape. O ezitare ţintuia slujba pe loc. Se făcu o mică mişcare înainte. Lina, în pripă, se apropie de catafalc, îşi ridică voalul, îl lăsă iar şi se retrase. Rim oscila nehotărât. Trebuia sau nu să se apropie? Sta astfel, bălăbănind capul şi braţele ca o pendulă. Preotul, plictisit de încetineală, îi făcu un gest de invitare. Livid, Rim se apropie şi aplecă de formă capul peste coroane. Printre flori picurau încet stropi greoi, ce se prelingeau din sicriul asudat. Lui Rim acum îi zbârnâiau picioarele ca nişte coarde slabe. Se gândi la gută şi o grimasă mare de nemulţumire îl urâţi încă; părea lecuit de sărutări virginale: „Fecioară nesocotită!" îşi zise cu severitate. În spatele lui, gemenii se adăposteau ca fugăriţi. Muzica le căzuse ca un rechizitoriu. Se întrebau mereu laolaltă în gânduri suspecte: Ei sunt care au ucis-o? şi la orice mişcare a lui Rim se strămutau în umbra lui, complici nedezlipiţi şi spectri ai nenorocirii. Aşa ascunşi, scăpară de ceremonia rămasului bun de la Sia. De altfel, nimeni acum afară de preoţi nu se mai ocupa de salutul de pe urmă. Odată ipnoza muzicei risipită, toţi se strecurau lin spre ieşire. Îşi reluau cu grabă bucuria zilei minunate. Indiferenţi către ceremonie, o uitau repede şi porneau ca o ceată molcomă spre primăvară. Automobilele aşteptau lenoase. Niciun bufnet de motor, nicio claxonare nu turbura liniştea. Afară din biserică asistenţii se opreau în curtea verde în grupuri domoale, care vorbeau de soare, de căldură, de muzică. Ieşind printre cei din urmă, Mini apucă pe Nory de mână:

— Cine e domnul acela... de după stâlp?

Nory, mioapă, strânse ochii înspre acolo:

— E un domn bine! zise. Un străin... şi parcă totuşi l-aş cunoaşte!

— Bine, rău, dar cine să fie?... Poate l-am văzut în vreun film!

— Asta-i acum, au venit şi stelele de cinema la înmormântarea Siei!

— Probabil seamănă cu un artist de filme, altfel n-am de unde-l şti!

— Ei! De pe stradă, de undeva?... Cap de expresie!... Dar ce expresie? Spune tu că te pricepi mai bine! zise Nory.

— Banditul gentilom! râse încet Mini, înveselită de aerul de-afară

Domnul cel bine văzut din profil, acolo după stâlp, avea faţa rasă, cu efigie mică, dar cu accent în liniile regulate. Ochiul ascuns subt pleoapă, o dungă mică săpată în obraz ca de o voinţă permanentă, un colţ de gură amar şi agresiv şi ţinuta perfect nemişcată a unui *gentleman* în haine negre. În urma lui Mini şi Nory, ieşi Rim sinistru, cu suita celor doi gemeni, târându-i ca pe nişte aderenţe maligne, fără niciun schimb de vorbă sau privire. Nu ştia la ce moment se rupsese între ei înţelegerea şi se aşezase duşmănia. Rim se opri lângă coloana de afară a bisericii, nedumerit şi izolat. Atunci gemenii, ca două omizi desprinse, lunecară undeva spre trăsuri, spre salvare. Buna Lina rămăsese înăuntru singură cu preoţii şi dricarii. Plângând acum în voie, moşica Mari se apropie de ea, fără să cuteze a-i vorbi. Lina n-o vedea. Cu glas asurzit, dar cârâitor, găsise ceva de cicălit cu personalul serviciului mortuar.

Cosciugul, căruia i se mai pusese o cutie, fu scos, în sfârşit, anevoie. Se auziră clopote, dar numai de două-trei ori şi amorţit. Se auzi o lovitură de ţimbale.

Nory, cotind înapoia bisericei, făcu un semn negativ muzicei militare, ce vroia să intoneze marşul. Elena o aprobă de la distanţă. Fanfară după acel cor! Automobilele începură a se urni în bună ordine, încet, unul după altul, fără zgomot parcă. La dric se lucra anevoie îmbarcarea Siei. Moşica Mari ieşise să plângă lângă carul funebru.

Lina achitase preoţii şi-i lăsase să plece spre trăsuri. Se pregătea să iasă şi ea cea din urmă. Deodată se sperie!

Inima i se opri în gât. De după un stâlp îi ieşise cineva în faţă. Se uita cu ochii bolborosiţi, fără să înţeleagă întâi, fără să vadă. Apoi, se făcu vânătă cu gât cu tot, vânătă-neagră, ca şi rochia. Era Lică! În obraz îi şuieră, printre dinţi:

— Căţea! şi ieşi.

Lina îşi şterse cu voalul obrazul, ca şi cum ar fi fost stropită de acel vifor al dispreţului. Faţa crispată i se făcuse acum palidă.

— Aşa! zise. Aşa!...

Era ultima ei bunătate care murea! Când Lina, ajutată temeinic, ca şi cum un plumb ar fi fost turnat în ea deodată, fu urcată în cupeu, moşica Mari îi şopti:

— Ţi-e rău?

— Nu! sunt sănătoasă! Am să trăiesc o sută de ani! răspunse apăsat, răguşit, uitându-se urât la ea, fără s-o cunoască, şi lăsând în jos peste faţa urâtă crepul funebru, pe care se chibzuise că se cuvine să-l poarte.

Moşica Mari se dete la o parte. Nu înţelegea. Dar doctorul Rim, care sta acolo fără rost, fără să ştie ce are de făcut, înţelesese. Cuvintele Linei, pe care le credea că-i sunt destinate, picase peste el ca nişte pietre. Unde erau bucuriile de proprietar? Unde liniştea casnică? Unde muzica, gravura şi amorul? Fu scuturat ca de friguri! „Fecioară netrebnică!” îşi zise, pe când un domn îl împingea înăuntrul cupeului. Uşa cutiei negre a trăsurei se închise peste cei doi ocnaşi: Rim şi Lina.

În curtea bisericii, Nory dete un cot puternic lui Mini:

— Uite-l!

Amândouă priviră într-acolo, apoi una la alta şi, fiecare căutând a lăsa pe cealaltă să se pronunţe, murmurară laolaltă:

— Lică!... Ras!...

— Bravo, Lică! adăogă Nory, revenindu-şi repede din uimire.

Aşadar, domnul de la cinematograf, domnul cu profil interesant, cu rictus în colţul gurii, era Lică! Lică, fără de

mustaţă mică, cu desenul gurii liber de umbră, cu gropiţa pe care o dezmierda vârful castaniu al mustăţii schimbată în dungă. Lică, fără bucla pe frunte, tuns scurt; Lică, prelucrat treptat de progres, de frizer, şi de atâta suferinţă cât putea încape în el. În biserică, după stâlp, Lică, deşi niciodată nu-şi aducea aminte, îşi amintise: copilul luat în birjă ca un pachet, doicile la mahala, fata târâtă apoi pretutindeni de mână, legată de traiul lui vagabond... Şi mai pe urmă acea Sie grosolană, care creştea şi-i ofensa gustul de Trubadur mahalagiu şi de plutonier subţire: camarada credincioasă şi arţăgoasă ca un câine-lup... Apoi, ruda proastă care făcea de râs pe profesorul de echitaţie, şi fata aceea asasinată într-o aventură neomenoasă, care refuzase să-l vadă pentru că-l iubea şi-l temea, şi pe care nu vroise s-o mai vadă... Şi moarta aceea, aşa cum o văzuse, cinci minute, el singur cu ea... abia ieşită din chinurile brutale... Sluţit şi trist, oribil de trist şi de sluţit... În sfârşit, acum acolo, catafalcul, biserica, corul, laolaltă, pe când în el se petrecea ceva neobicinuit. Un fel de fermentare şi de dizolvare. Toate imaginile – el, Sia, ceilalţi – compuse şi descompuse şi toată simţirea amalgamată, întoarsă la un rudiment aşa cum fusese a Siei pentru el, fără preciziune: tată, fiică, frate, soră, rudă, ce? Totuna! O legătură prin trup, fără trup, indiferent pe ce cale. O legătură prin suflet, fără ca Lică să fi ştiut ce e sufletul. O legătură nedesluşită, ce se rupea acum din unele rădăcini, cu o smulsoare care poate că era durere. Ceva care ţinea de el, aşa într-un fel nu prea puternic, dar care nu mai putea fi întors, nici să nu fi fost, nici să mai fie, nu putea fi ceva inform, ce se umfla şi se dezagrega în inconştientul lui mohorât, ca Sia în coşciug. Şi pentru prima oară în viaţă, un ceas trecut într-un loc aşa de trist, zgomote triste, un mort trist... el trist! Atâta cât viaţa şi moartea puteau prelucra la fizic şi la moral pe Lică, îl prelucrase. Ieşise acel „domn bine” ca la cinematograf.

Mini se ostenea să facă lui Nory teoria fizionomiei şi a sistemului de a stabili „tipul” cuiva.

— Pentru a te putea identifica în ultimă cercetare asupra cuiva, îi schimbi aspectul figurii. Îi pui sau îi razi mustaţa. Îi tai sau îi pui barbă de diferite forme, culori şi mărimi. Îi schimbi pieptănătura de la plete la zero! Nu se poate să nu obţii, astfel, posibilitatea de a-l clasa într-una din marile categorii ale „tipului” sau în vreo subdiviziune: asasin, bancher, escroc, scamator, aventurier etc...

Nory, cu obrăznicia ei obişnuită, completa această listă cu unele categorii mai îndrăzneţe şi plastic enunţate.

Băgă de seamă tocmai atunci că familia ei o aşteaptă. Lângă un Lincoln minunat, Elena sta nedecisă vorbind cu Marcian. Făcu un semn de chemare lui Nory, care, desperată, arăta spre ai ei, pe care nu-i putea lăsa. De departe, Drăgănescu, ce venise împreună cu nevastă-sa, se uita acum spre ea, aşteptând să vadă cu cine vrea să plece, pentru a şti ce face şi el.

Mika-Lé, cu rochie nouă neagră, mergea lângă el pentru a nu rămâne fără loc în trăsuri. Pictorul Greg se apropiase şi vorbea lui Drăgănescu de prinţul Maxenţiu! Un adevărat studiu, în ivoriu, bietul prinţ, înainte de plecare. Amintea o plachetă pe care o văzuse în muzeul din Fribourg: *Tête de martyr sans nom!* De Mika-Lé pictorul nu se ocupa. De altfel, niciodată nu se ocupase de ea în plin aer, ci numai în penumbra atelierului. Acum se dezinteresase complet, dar era din acei ce-şi târăsc după ei resturile, în felul în care sfinţii răsfoiesc breviarul unor păcate pocăite pentru a nu se înstrăina de prezenţa conştiinţei lor impure.

Drăgănescu nu asculta bine ce-i spunea pictorul, îngrijorat să vadă pe Elena instalată. I se păru că se uită spre el, mări pasul, deşi se simţea în ziua aceea foarte ostenit, călca parcă mai greu şi-l apăsa ceva între umeri.

Elena, care nu ştia cum să organizeze plecarea, se uitase, în adevăr, spre Drăgănescu şi spre însoţitorii lui,

apoi văzând pe Mini mai aproape o invitase cu vioiciune să meargă cu ea şi Marcian. Mini se întorsese spre Nory:

— Pe buna Lina o lăsăm singură? zisese.

— Nu-i purta de grijă! Suportă bine... şi numai bună nu e!

— Cine a fost bun şi se schimbă din răutatea oamenilor e tot bun.

— Amin! tăie Nory.

Drama Rimilor se rezumă în cuvintele astea aproape ostile Mini se grăbi spre Elena, care aştepta perplexă, şi Nory spre sora ei, Dia.

Drăgănescu, văzând totul orânduit, făcu semne cu mâna de concediere, satisfăcut. Îndelete, acum aştepta rândul vreunui alt echipagiu al casei.

— Doamna Elena a plecat! zise Mika-Lé.

Drăgănescu se uită la ea neştiind ce vrea.

— Mergi cu mine? îi spuse, crezând că e ceea ce o interesează.

Vorbind cu Vardali, prinţesa Ada se oprea la fiecare pas, nu părea deloc grăbită şi întorcea mereu capul înapoi. Pentru întâia oară încurcată, nu ştia de trebuie să se apropie de Licã sau nu. Licã nu se gândise la ea în ziua aceea. Cu muşchii strânşi, cu nervii întinşi, cu mânia abia înfrânată, scoborî scara bisericii cu un pas încordat. Nu comisese acolo nicio greşeală publică de emoţie sau de violenţă, dar nu era dispus la nicio concesie. Trecea pe lângă toţi, fără să vadă parcă pe nimeni şi toţi se uitau lung după domnul acela „bine”. Vardali, simţind pe Ada neliniştită, se oferise galant să o servească! — *Si la princesse avait quelque chose à dire au père éprouvé!*

Ada fu recunoscătoare. Numai moşnegii ştiau să mai facă curte aşa de generos.

— Da! Ar fi vrut să ştie dacă cortegiul are cumva nevoie de automobilul ei!

De fapt, Ada vrea să afle dacă Licã se ducea sau nu la

cimitir. Lică tocmai îşi punea aceeaşi întrebare, nehotărât. Găsea de prisos şi totuşi parcă ar fi vrut să meargă după Sia. Amintindu-şi acuma de Ada, se gândea ce ar fi preferat ea, deşi era într-o fază de răzvrătire şi emancipare.

Vardali, emisar fin, aduse Adei pe Lică.

— Te duci până acolo? îl întrebă încet şi cam timid.

Toată afacerea asta o descumpănise puţin.

— Da! răspunse grav, deşi până în secunda aceea nu ştia sigur că se va duce.

— Iei automobilul cel mic şi pe urmă vii la palat?!

Lică aprobă prin tăcere. Ada făcu cu el câţiva paşi şi-i spuse că-i stă bine ras şi pieptănat aşa! Lică, ce se temuse de vreo gălăgie pe chestia asta, fu mulţumit, dar n-o manifestă.

— Ţi-a trecut eczema aceea? îl întrebă Ada tot cam sfioasă, impresionată de moda nouă a acelei tăceri.

— Da! binevoi Lică, mereu preţios la cuvinte, din cauza învrăjbirii ce avea.

Eczema de care vorbea Ada era o bubuliţă ce apăruse deasupra buzei, tocmai după vizita făcută la spital Siei, moartă. Lică, speriat, întrebase un farmacist, ce-l sfătuise, pentru a se putea trata mai bine, să-şi radă mustaţa. Coaforul conformase şi pieptănătura. De aici noul aspect fizic al lui Lică; combinat cu cel moral, cu acea vrajbă ce-i ţinea loc de suferinţă, apăruse un om nou. Lui Lică i se pregătea însă şi un nume nou şi o soartă nouă.

Vardali culesese din nou pe prinţesa Ada, rămasă singură. Avea o idee destul de urgentă şi de serioasă pentru ca să i-o comunice chiar în acel loc şi împrejurări. Partidul lui – era fruntaş al unei fracţiuni conservatoare flotante cu veleităţi de modernizare şi refacere – partidul lui îl însărcinase cu revizuirea şi completarea cadrelor militante. Căpetenii aveau mai multe decât toţi ceilalţi la un loc şi nici masele nu le-ar fi lipsit mai ales în caz de venire la putere. Glumea. Ceea ce le trebuia era un

„leader” al „maselor”, ieşit din chiar... Lumea nouă... şi în care *generaţia* să se recunoască. Vardali dubla pe s şi rostogolea pe r, cu cel mai pur accent francez. De mult studia pe domnul *Basile Petresco* şi decisese că era omul de care avea nevoie. Vardali cerea concursul prinţesei pentru a-l converti, cum şi pentru a le da ea însăşi sfaturi politice, de care o credea foarte capabilă. Apreciase totdeauna calităţile ei de inteligenţă şi iniţiativă care... Deocamdată, era vorba şi de o cartelare ce le întărea mult situaţia. El avea mână liberă să propună un candidat pentru un loc vacant la Bihor. Propus nu înseamnă şi ales, dar candidatul avea ocazie superbă să debuteze ca elector şi să se facă util. Vardali avea cea mai mare încredere că a făcut o achiziţie excelentă în domnul Basile Petresco.

Ada asculta atent, fără să-şi arate surprinderea.

— Bihor? Ar merge! zise.

Îşi amintea că Lică cumpărase de la Bihor o pereche de cai!

— Am să propun domnului Petrescu... dar e o fire foarte independentă!

— Perfect! Tocmai ce ne trebuie! afirmă Vardali.

De fapt, le trebuia un candidat cu parale şi fără trecut. De mult pusese ochii pe Lică. Bani avea prinţesa destui, slavă Domnului. Lică, slavă Domnului, niciun trecut!

„Pas de blason sauf l’écusson d’écuries!” surâdea în el maliţios Vardali, aristocrat ireductibil.

Ajunsă la palat, deşi poarta mare era, printr-o neglijenţă, închisă, Ada coborî pe trotuar fără să observe, fără să facă gălăgie, înainte de a deschide portiţa grilajului luxos, se întoarse spre şofer şi-i spuse preocupată:

— Du-te înapoi după domnul!

După o secundă de ezitare, înţelegând de cine era vorba, obiectă timid că cellalt auto era dus cu domnul.

— Totuşi, du-te! porunci Ada.

Rămase niţel în loc gânditoare. Aspectul nou al lui Lică şi vorbele lui Vardali i se gravase în minte. Figura aceea voluntară, gura cu desenul crud îi da o vâlvă nouă de senzualitate şi totodată era prinsă de gravitatea proiectelor politice. Cariera ei amoroasă şi cariera lui publică îşi amestecau preocuparea, dându-i o stare îngrijorată, cu care nu era deprinsă.

„Ar putea ajunge ministru!” gândi şi nu ştia de se bucură sau îi pare rău. Nu credea că ipoteza era o nebunie, credea pe Lică omul în stare de orice şi se gândea serios la noul plan de luptă deschis. Ambiţiile ei pentru Lică erau acum depăşite.

Acţiunea şi intriga îi plăceau. Se întreba însă dacă Lică va rămâne atunci tot amantul supus de acum. Pe Maxenţiu îl suprima total, era ca şi suprimat, de altfel. Oare Lică o va lua în căsătorie? Ea, prinţesa Ada, îşi punea o astfel de întrebare cu îndoială? Gândurile aspre şi noi ale politicei şi amorului o îmbătrâneau. Uită că are 33 de ani şi Lică 39, deşi tocmai în ziua aceea vârsta era mai bine gravată pe faţa lui accentuată de asprimea expresiei şi lipsită de umbra juvenilă a musteţii.

Ada simţi un fel de desperare anticipată de femeie matură şi voluptuoasă. Urcă pe scara a doua a palatului. Un fecior era acolo pe săli:

— De vine domnul să mă anunţi îndată! zise.

Mai vioi, înţelese repede şi se înclină. Pentru servitori acum Maxenţiu, acolo, departe, era ca şi mort, şi Lică stăpân. Sus, Ada se opri în biroul apartamentului ei. Cu două degete începu să bată un tact pe masa de scris, poate că o măsură din *De profundis.* Observă o boare uşoară de praf şi, cu degetul arătător, pe care purta safirul uriaş, scrise pe praful subţire: Doamna Ada Basile Petrescu, apoi, maşinal, şterse.

Cum o uşă se deschidea în ecoul palatului de marmoră, se duse repede în faţa unei oglinzi să-şi potrivească părul, cu urechea întinsă. Nu putea fi Lică.

Se uita în oglindă atent, fără complezenţă. Abia acum

observa că s-a îngrăşat simţitor. Tot femeie slabă la aspect, dar cu braţele mai rotunjite ceva. Cu gâtul lung, mai plin, cu osul şoldului acoperit. Ridică sus foile strâmte ale taiorului negru: avea pulpă, numai fluierul gambei era tot aşa de uscat. Carnea aceea trebuia s-o lase acolo sau s-o suprime? Îşi potrivi rochia la loc. Decise să lase carnea unde se aşezase cu rosturile ei. Surâse. Bărbia era mai puţin ascuţită şi pielea întinsă mai puţin neagră.

— Intră!

Un fecior îi întindea pe o tavă o telegramă.

— Bine!... Nu uita îndată ce o veni domnul!...

Era de la sanatoriu. Se sfârsise: nu-l va aduce în ţară, cel puţin deocamdată.

„Aşadar, la Bihor?...” Surâse iar. „Tocmai la Bihor!... Bună noapte în otelul de la Bihor.”

Ca goniţi, gemenii plecase pe jos, apucând, fără să-şi vorbească, aceleaşi străzi, mereu mai laterale, mereu schimbate, într-un fel de cursă parcă în care urma să le fie pierdută. Ajunşi pe drumul ăsta întortocheat în faţa feliei bizare de casă ce le era proprietate, se opriră printr-o aceeaşi mişcare, uitându-se în sus spre camera sechestratei, apoi unul la altul.

— Nu mai trebuie femeie! mormăi încet unul sau cellalt, pentru amândoi.

Apoi intrară în cucurigul ciudat al locuinţei să-şi plănuiască mai departe riturile bizare ale îngemănării lor respingătoare.

. . . . . .

Lică aşteptase plecarea tuturor pentru a porni şi el după cortegiu, pe care-l zărise curând de la distanţă, înaintând încet pe şosea; era dricul şi trei trăsuri, cea cu preoţii, cupeul Rimilor şi o birjă cu moşica Mari, în care se încărcase vreo patru colege ale Siei. Atât din tot fastul de

adinioarea.

Pe măsură ce distanţa dintre automobil şi convoi se micşora Lică se întreba mai stăruitor de-i nevoie să meargă la cimitir şi ajungea la concluzia că nu e necesar. Porunci întâi şoferului să încetinească; astfel spaţiul, pe care treptat îl câştigase, creştea din nou, despărţindu-l de cortegiu.

Ce să fi căutat la cimitir?... Ce fusese de făcut se făcuse!... Cu Sia se isprăvise! Un fel de plumb topit îi îngreuna încă trupul la gândul Siei... Cu Rimii avea să vadă. Ură şi ameninţare permanentă!... Iar cu Ada!... Şi cu Ada avea de văzut! Nu ştia bine ce! Era o stare a lui agresivă către tot. O stare de spirit bună pentru a porni lupta socială pregătită de Vardali şi de Ada şi de care n-avea habar.

Îşi aminti de Maxenţiu. Ca şi mort! Era o uşurare şi o pierdere. Prezenţa lui Maxenţiu între el şi Ada fusese totdeauna un stimulent. Prinţul îi inspira admiraţie, teamă, milă, invidie, necaz, emulaţie, umilinţă, ambiţie. Odată el dispărut, toate simţurile astea erau păgubite şi ar fi vroit parcă să le ia de aiurea. Prinţul mai fusese pentru el şi un parapet de care îşi rezema lenea şi nepăsarea şi acum trebuia să se proptească singur, să se repeadă cu capul înainte înspre coarnele de taur ale vieţii.

Da! Cu Ada avea de socotit! Locul prinţului mai întâi, şi lui Lică i se părea că şi titlul îi revine deodată cu locul... Apoi slugile obraznice şi disciplinate... Casa aceea cu parchet prea lunecos şi cu scări în care te încurcai... şi patul prinţului! Lică nu credea în microbi! Astfel se isca un zel, un neastâmpăr nou Trubadurului, pe când zdruncinul carului funebru descompunea ultimele agregări ale trupului Siei.

Ce fusese Sia? O energie derivată din Lică şi încremenită acolo, în fata trupeşă, şi care acum revenea la obârşia ei. Un mare amor de sine, derivat de la sine şi imobilizat în pasiunea fetei pentru el, şi care acum era

restituit egoismului lui Lică.

— La palat! zise, şi cuvântul nu sună ridicol.

Iar tonul sec, aprig, dete şoferului o mişcare de încovoiere supusă peste volanul maşinii.

După ce depusese în drum pe pictorul Greg, Drăgănescu, ajuns acasă, coborâse anevoie, mereu apăsat de acea durere în stânga, pe care n-o putea nesocoti, deşi n-ar fi vrut să ţină socoteală de ea. Mika-Lé coborâse şi ea. Intrară în biroul principal al casei. Elena nu se întorsese. Cu gândul la sănătatea ei acum aşa de debilă, Drăgănescu fu îngrijorat. Se linişti, când feciorul îi spuse că automobilul cu doamna şi cu domnul Marcian a trecut pe dinaintea casei. Drăgănescu era foarte ostenit şi fata ceea, acolo, îl plictisea. De ce va fi venit cu el?... Se sperie, avu o izbitură la inimă, simţind ceva pe mâna lui. Era gheruţa lui Mika-Lé... Ce vrea?... Iar vreo cerere de favoruri sau bani.

— Elena nu s-a întors. Poate că întârzie mai mult... Vream să-ţi spun că aş putea veni din nou să stau aici... dacă crezi şi dumneata... Ţi-aş ţine de urât!

Drăgănescu se uită la ea lung. Avea idei moderate, dar decise. Nu crezuse niciodată răul tot ce se spunea de dânsa şi acum îl credea deplin. Scutură mâna de pe care lăbuţa neagră se desprinsese.

— De nu vrei să mergi cu tramvaiul, pleacă îndată cu automobilul, înainte de a fi dus la garaj.

Tonul era aspru şi nu lăsa nicio îndoială. Fără să aştepte altă invitare, Mika-Lé plecă. Feciorul, omul vechi de casă, se apropia cu precauţiune de Drăgănescu:

— O telegramă pentru doamna!

Cu ochii congestionaţi în ziua aceea, Drăgănescu îl fulgeră, apostrofându-l:

— Nu ştii unde trebuie pusă corespondenţa doamnei?

— Din Elveţia! cuteză cellalt.

În adevăr, Maxenţiu îşi declarase la Leysins două

domicilii, prin una din acele fantezii exaltate, corectată de menţiunea tristă şi prevăzătoare „în caz de accident”. La vreun accident de *bob-sleigh* se va fi gândit sărmanul, sau totuşi ştia că moare?

— A!... Aşa!... se potoli Drăgănescu, dar începură ciocăneli noi subt coastă.

Era acum şi el îndoit. Să-i dea Elenei telegrama tocmai în ajun de concert şi după înmormântare! O luă în mână, o întoarse, o răsuci. Cumpăni sentimentele şi disciplina lor. Vroia să facă ceea ce ar fi fost mai plăcut Elenei. O înapoie nedeschisă.

— Du-o în salonaşul doamnei. De se întoarce cu domnul Marcian are s-o găsească!

În automobil, Elena şedea între Mini şi Marcian, liniştită că plecarea, a cărei grijă o turburase un minut, fusese orânduită. Frumuseţea zilei şi ecourile plutitoare ale muzicii de adineaurea o acopereau cu învelişuri calde, de subt care nu simţea nimic din tristeţea convoiului mortuar.

Moleşită, vorbea puţin şi cu glas tărăgănat despre Maxenţiu, fără ca să lege amintirea lui, venită în memorie pe alte căi, de ceremonia funebră. Vorbea calm de sfârşitul lui apropiat şi de iluzia lui statornică. Vorbele ei erau blajine şi cam misterioase, cum era şi starea sufletească a lui Maxenţiu către dânsa, deşi nu din aceleaşi pricini.

Comenta ultima lui cartă, un peisagiu alb de Alpi, însoţită de cuvintele: „Iată minunea pe care o privesc din camera unde mă odihnesc de câteva zile, din prudenţă. Sărut mâinile frumoase şi darnice.”

Buletinul doctorului, sumar şi categoric, de la aceeaşi dată, suna: „Stare extremă. În orice moment poate fi sfârşitul. Avizaţi.”

Nu avizase nimeni. Cine ar fi fost destul de stângaci ca să turbure cu demersuri omeneşti vulgare o agonie aşa de senină în drum spre divinitate?

Elena acum tăcea. Mini, pe care vocea de azi a

doamnei Drăgănescu o importuna pentru ceva schimbat, alintat parcă, tăcea şi ea cu gândul la vitraliul vioriu şi la ora întârziată. Marcian spunea rar câte un cuvânt:

— Doctorul Rim a fost ieri la repetiţie şi va veni, cred, şi mâine! zise la un moment cu un ton între întrebare şi afirmare.

Nu-i răspunse nimeni.

Automobilul Drăgăneştilor era un Lincoln minunat. Mini simţi voluptatea lunecării uşoare şi consimţi să recunoască unele privilegii ale averii. În dreptul străzii Regale ceru să se coboare. Elena se întoarse spre Marcian, ca şi cum ar fi putut avea ceva de obiectat din faptul că rămâneau singuri, apoi, prin micul telefon a cărui pâlnie nichelată atârna în faţa cristalului *pare-brise,* dete ordin să oprească. Nesimţit, fără ca şoferul să aibă o mişcare, trăsura stopă.

După ce ajută lui Mini să se coboare, reamintindu-i ora fixă a concertului, Marcian rămase puţin lângă scara autoului, apoi urcă din nou. Elena comandă:

— Pe bulevard înainte! şi, toropită, se rezemă cu capul lipit de pichetajul moale al perinilor.

Ţinea ochii închişi pe jumătate. În lunecatul, pe care-l combina într-o armonie moale cu lenea ei, i se păru o încetinire la un moment. Întredeschise ochii. Lunecarea era iar regulată. Erau pe Lascăr Catargiu, dar trecuţi de casa Drăgănescu. În dreptul casei probabil şoferul încetinise, apoi, neavând ordin de oprire, reluase pulsul mersului. Elena se uită spre Marcian cu o privire precaută. Distrat, nu băgase de seamă. La sfârşitul bulevardului ezitarea maşinii fu ceva mai simţită. Marcian se uită prin geam, apoi la Elena, care, iar cu ochii închişi, nu mişca.

Din iniţiativă proprie şoferul coti pe şosea şi reluă mersul ritmic mai neted încă, pentru că era ceva mai accelerat. Impresia de scufundare dată de viteză Elena o simţea cu corpul ei mereu mai părăsit pe perine. Subt acea lâncezime ceva se precipita în ea, undeva, într-un

adânc.

Marcian sta drept, rigid, cu capul înainte, cu ochii pe vidul distanţei. Elena mişcă puţin picioarele încurcate în pledul lunecat. Marcian se aplecă şi i-l ridică maşinal. Fără să-şi dea seama, mâna îi rămase peste pled pe genunchiul ei. Ochii Elenei luminară calzi la adăpostul pleoapelor.

Lincolnul, lansat, fugea peste şosea ca purtat prin aer, pe drumul fără obstacol, drept, interminabil. În mişcarea uşoară a trăsurii Elena se lăsă strămutată nesimţit spre Marcian. Pe când un spaţiu gol rămânea pe perinile de căprioară, ea era mereu mai alăturată de el. În „capa” de blană subţire, aşternută în automobil ca să o acopere la nevoie, sta acum refugiată într-un fald călduţ, care apăsa umărul lui Marcian, neclintit.

Pe şosea fu vidul unei văi mici, ca o undă; apoi respiraţia verticală, scurtă, a unei oline. Elena, în voia acelor mişcări, fu acum aplecată peste umărul lui Marcian. Involuntar mâna lui se strânse prin pled, pe ovalul genunchiului, căutând parcă un sprijin. Acum nici vale, nici clină de deal, un patinaj uniform! Cu o clipire nouă de lumină în ochi, Elena îşi apropie încet capul de al tovarăşului ei: gest acum voluntar. Un spaţiu mic, ca şi inexistent, separa obrazul palid al femeiei de profilul rigid al muzicantului. Era senzaţia nesigură a unei atingeri sau certitudinea ei emoţionantă. Marcian crispă cu nervozitate pumnul pe genunchiul docil. La murmurul vag al mersului se amestecă un mic gemet de durere şi consimţire al Elenei. Atunci Marcian, tot nemişcat, dar acum nemişcat printr-o încordare desperată, ca să nu i se strămute cumva povara, simţindu-şi obrazul fibros din efortul de a nu se dezlipi de cellalt, fixă, cu ochi de asasin, umerii lemnoşi ai şoferului.

Pe tot parcursul, omul acela nu clintise... dacă tocmai atunci s-ar fi întors spre dânşii!... Cu privirea înfiptă ca un junghi în spatele de manechin, Marcian căută a-l pironi pe loc, pe când ritmic mâna i se închidea şi deschidea pe

dezmierdarea genunchiului viu.

Acum, viteza nu se mai precipita în Elena. Din adâncul ei voinţa urca fermă, sigură de ea însăşi.

În Marcian era un vid, un abis al voinţei, în care se azvârlea cu îmboldirea puterilor toate. A doua zi, recules în noua armonie a vieţii ce i se pregătea, avea să dirijeze ca un stăpânitor concertul din muzică de Bach.

DRUMUL ASCUNS

(1932)

PARTEA A I-A

I

CĂSĂTORIA DOCTORULUI WALTER

şi prezenţa Lenorei, soţia lui, nu adusese nicio tulburare sanatoriului Walter. Totul funcţiona în ordinea desăvârşită de mai înainte. Privit de-aproape, mai ales, sanatoriul Walter era o instituţie măreaţă. Corpul de casă vizibil de pe şosea, la stânga rondului întâi ce leagă Calea Victoriei cu aleea de plimbare a pădurii bucureştene, clădire cu aspect de castel bavarez, era numai centrala instituţiei; trei pavilioane impunătoare şi noi erau simetric repartizate înapoi în mijlocul parcului şi legate de corpul principal prin lungi coridoare: pavilionul de chirurgie, cel de boli interne şi cel de boli nervoase; în fund, izolat sub ocrotirea brazilor şi a teilor, se afla un al patrulea pentru contagioase, cu stil de adevărat pavilion de vânătoare.

De fapt, castelul bavarez şi pavilionul tirolez fusese clădite de prinţul Barodin, însurat cu o prinţesă Basarab. Cumpărat de bătrâna Efraim, cunoscuta banchereasă, atunci când Barodin lichidase pentru a se retrage definitiv la Paris, palatul fusese strecurat drept dar de Crăciun în pantoful de lac al tânărului doctor Walter. Era o poveste veche şi acum aproape uitată că văduva Efraim plătise scump amorul tânărului Walter. Câţiva bucureşteni îşi aminteau să fi văzut înaintea războiului, înapoia ferestrelor caselor vechi din Calea Victoriei, pe bancherеasa Efraim, grasă, cu tâmple supărător de negre, încadrând obrajii cu trei rânduri de guşi, separate de trei rânduri de smaragde, pe care părea că le poartă şi

noaptea, încărnate fiind acolo în dungile gâtului, o sculă de sultană, căzută cine ştie când şi cum micului Efraim, temutul stăpân al marei finanţe neoficiale. Micul Efraim, marele bancher, nu murise încă la apariţia frumosului Walter şi-l înscrisese cu înţelepciune la rubrica cheltuielilor necesare. Palatul Barodin îi fusese dăruit însă lui Walter abia după moartea soţului ei. Salema Efraim avusese scrupule conjugale şi un respect relativ faţă de Efraim, aşa că îşi îngăduise unele lucruri şi pe altele nu. Efraim avusese şi el îngăduinţele lui cu higiena uriaşei sale soţii şi unele scrupule negustoreşti faţă de dânsa. La origina averii sale se afla zestrea Salemei, adică o dugheană de fructe din Pireu, unde Efraim purtase de mult, atârnată cu un şnur de gât, o tablă cu smochine, stafide şi alte fructe de Orient. Primele câştiguri Efraim le dase pe din două: jumătate lui şi jumătate Salemei – şi tot aşa mai pe urmă; în felul ăsta, la vârsta de cincizeci de ani, când fidelitatea Salemei încetase, capitalul ei propriu era însemnat. Mai uimitor fusese gestul testamentar al lui Efraim, ce mai lăsase Salemei parte bună din avere, dovedind că douăzeci de ani de credinţă la tinereţe însemnau pentru el mai mult ca cei zece ani de părăsire la vârsta periculoasă; restul averei mersese la familie şi la unele instituţii susţinute de Efraim, care, fără a fi filantrop, vroia totuşi să-şi supravieţuiască. N-aveau copii. Un băieţel murise de mult, născut şi acela prea curând după căsătorie.

Văduva Efraim lăsase tot avutul ei doctorului Walter. E drept că murise la şaptezeci de ani, cu o sută douăzeci de chile şi cu titlul de amantă a lui, sacrificiu vrednic de răsplată, mai ales că nu fusese vorba de o sinecură. Închipuirea se întoarce pudică de la cercetarea unei astfel de legături; refuză să cerceteze întunecimile sufletului şi obscurele vedenii trupeşti. Doctorul Walter părea, de altfel, a fi dorit puternic reabilitarea pe căile ce-i erau cu putinţă; avea o mare pasiune pentru tot ce era obiect de

artă: pictură, bibelou, mobilă, tapiţărie, pasiune ce-l apropiase mult de bancherul Efraim, colecţionar el însuşi şi care anume lăsase Salemei obiectele lui de preţ, ştiind că astfel vor fi stăpânite cu dragoste de către Walter. Pentru Efraim obiectele de artă reprezentau satisfacţia de a plasa totuşi capitalul în chip sigur, deşi fără de dobândă. Lui Walter rafinarea delicată a obiectelor îi da o compensaţie prin stări pur contemplative către făpturi neînsufleţite. Încă de la început tânărul Walter se arătase dispreţuitor cu banii astfel câştigaţi; era cheltuitor, neprevăzător cu ziua de mâine, în stare să se îndatoreze pentru o cupă rară sau un sipet cizelat. Bătrâna Efraim plătea totul cu mare bucurie. O mulţumea risipa tânărului estet, după lunga trudă de agonisire a zarafului Efraim, iar lista orgiilor amantului ei o mulţumea prin enumerarea ei liniştitoare: 25.000, pocalul Lalique; 18.000, caseta veneţiană; 125.000, un Van Beers autentic... Femeile ar fi costat poate mai puţin, dar ar fi trezit gelozia uriaşei voluptoase. Intrau, oare, totuşi în colecţia de artă a lui Walter şi femei frumoase? Foarte puţine şi trecător. Walter căpătase pentru femei un dezgust din cauza Salemei, dezgust pe care-l are către cea mai fină gustare cineva nevoit să suporte mereu un banchet.

Intern în clinica particulară a marelui hirurg Proda, Walter muncea ca un rob când Salema Efraim, atunci în vârstă de cincizeci de ani, suferise o operaţie. Walter pe atunci era un tânăr zvelt, cu o bărbiţă castanie în jurul unui obraz de Christ de ivoriu, cu ochi albaştri, deschişi extatic şi prelung spre tâmplele transparente, cu buze roşii ca de vopsea şi cu părul oastaniu-roşiatic, ondulat uşor în jurul unei frunţi mate, fizic fără de niciun raport cu moralul uscat al tânărului ambiţios, fizic de care nu-şi dăduse până atunci seama, deoarece în preocuparea lui ambiţioasă îndepărtase, fără aproape să le observe, avansurile studentelor amorezate.

Salema Efraim, de cum se putuse rezema între perine, după operaţie, îi propusese afacerea în cifre clare: zece

ani de medicină robotnică şi norocoasă nu i-ar fi putut aduce de-atunci încolo un sfert măcar din ce-i oferea bancherеasa. Walter primise; avusese însă precauţiunea să pună condiţia că nu-şi va părăsi cariera. El năzuise şi se trudise până atunci pentru gloria ştiinţifică; acum, când se vindea, vrea cel puţin să cumpere firma aparentă a gloriei, reputaţia. Era primul dezgust de el şi prima înşelăciune de sine. Salema n-avea niciun interes deosebit în privinţa asta. Atunci când Walter primise târgul, nu-şi dase seama deodată de ceea ce a primit, decât cel mult în cifre; abia pe urmă avea să înţeleagă ce reprezentau cifrele reci. Salema Efraim avea despre iubire o concepţie potrivită cu originile ei levantine şi cu făptura ei; lenea ei orientală avea nevoie de plăcere drept orice activitate, iar viţiul la dânsa, vechi cu mult dinainte de Efraim, se întindea acum pe suprafeţe mari. Cei douăzeci de ani de fidelitate erau iluzia lui Efraim, deşi Salema până atunci nu avusese decât aventuri obscure, al căror josnic pomelnic ea singură îl cunoştea.

După ce Walter aflase ce târg a primit, rămăsese tot de fildeş şi cu ochii de topază, dar îşi dase seama de frumuseţea sa în aceeaşi clipă în care se şi dezgusta de ea.

Salema Efraim avusese un program ordonat ca un registru de bancă. În afară de rolul lui de amant, Walter mai fusese angajat medic cu anul al băncei, cum şi al familiei Efraim. La recepţiile de miercurea, el era nevoit să şadă trei ore în şir pe un scaun *empire,* la o apropiată distanţă de fotoliul vast al patroanei. Tot Bucureştiul financiar şi monden defilase astfel pe dinaintea figurei lui impasibilă de martir frumos. Anume bărbaţi care cunoşteau scaunul, din scurte treceri pe la buduarul şi banca Efraim, stabilise de la început situaţia – de altfel, cu totul neascunsă – a tânărului, tot atât de rigid ca şi stilul *empire.* Nimeni însă nu prevăzuse că Walter avea să fie suprema patimă a lacomei Salema.

Cifra pe care medicul Walter o cheltuia, cu un fel de disperare rece, n-o cunoştea decât Salema. Meticulos în cheltuieli mici din deprinderea sărăciei ordonate, Walter licita un obiect de preţ, prin intermediari, pe toate pieţele mezatului european, iar uneori se deplasa el singur pentru cumpărătură. Când apartamentul lui nu mai încăpuse achiziţiile preţioase, Salema îl mustrase de formă şi îi dăruise casa Barodin, ce se vindea de ocazie cu opt milioane, cu întreg parcul de două hectare. O adevărată afacere şi o bună prevedere, căci Walter, care nu capitaliza, ar fi riscat să rămână pe drumuri cu felul lui de a cheltui, ce da Salemei iluzia de a fi iubită fără interes. Salema însăşi destinase casa unui *Sanatoriu Walter,* aşa încât darul era nu numai nimerit, ci şi poetic, dat fiind că perechea se cunoscuse într-un sanatoriu. Colecţia lui Walter avea acum un cadru demn de ea. Pentru Salema colecţia era numai o grămădire de troace şi de ţoale, preţioase prin costul lor, dar mai ales reprezintau amorul ei concretizat şi garanţia fidelităţii amantului.

Pentru Walter posedarea unui sanatoriu propriu era o măgulire şi o compensaţie, era totodată şi o asigurare împotriva ruinei. Când, trei ani după moartea bătrânei Efraim, doctorul Walter se însurase cu Lenora Hallipa, era un om cu o frumoasă situaţie bănească, datorită în mare parte sanatoriului prosper, fără a fi şi multimilionarul ce ar fi putut fi. Cheltuise şi cheltuia încă mult şi cu patima cuiva care vrea parcă să scape de bani; era felul lui de a fi cinstit. Un ciur cu ochiuri largi, prin care se scurgea aurul impur, părea mâna pală a martirului, condamnat de el singur la un amor venal şi odios. Cheltuielile nu însumau defel binefaceri. Înăsprit de lipsurile primei tinereţi, Walter nu înţelegea să îndulcească traiul altora. Săracii, Walter îi cunoştea printr-însul: trebuiau să rabde sau să reuşească.

Sanatoriul, în schimb, înghiţea toate dărniciile lui. Când Salema i-l făcuse dar, Walter aproape crezuse că o

iubeşte, îşi închipuise aproape că el sau ea aveau şi suflet. Palatul devenise astfel un sanatoriu şi un muzeu totodată. Birourile, chiar de administraţie, din corpul principal, nu numai apartamentele particulare, erau încărcate de covoare de preţ, ornate cu bronzuri, împovărate de tablouri; odată avuţia lui aşezată, doctorul Walter mai colecţionase, dar mult mai rar. Frenezia lui de risipă era acum dedicată sanatoriului propriu-zis. După activitatea construirii pavilioanelor, venise aceea a amenajării lor. Walter comanda, refuza, alegea din nou, făcea acum călătorii anume pentru a-şi procura aparatele, era cel mai bun client al tuturor noutăţilor în materie de mobilier medical, dorea adesea imposibilul şi adesea era păcălit; urmărea însă o instalaţie unică şi reuşise aproape să-şi satisfacă ambiţia.

Sanatoriul Walter avea totuşi reputaţia de a fi foarte costisitor. În adevăr, păsuirea bănească nu se practica acolo. Era un sanatoriu pentru oameni bogaţi, care trebuiau să plătească scump un tratament de lux, să plătească scump ambiţia în sfârşit izbăvită a doctorului Walter. Cel care plătise mai scump acel lăcaş rămânea însă mereu tot el.

În sanatoriul Walter pentru fiecare serviciu se afla un practician reputat. Walter personal nu făcea nici hirurgie şi nici boli interne; era şeful: ceva mai mare ca toţi, dar şi mai mic, de aceea îşi rezervase domeniul vast şi necontrolabil al bolilor nervoase. Nu însă fără drepturi; citise mult în această direcţie şi acum putea experimenta. Avusese unele rezultate bune şi, cum clientela de lux e şi clientela de reclamă, reputaţia lui depăşise zidurile sanatoriului şi devenise chiar un fel de celebritate, pe care el o purta cu desfătare subt aere nepăsătoare. Nu mai avea faţa de Christ, cum nu mai avea de la moartea Salemei nici cununa de spini. În război – pe care-l făcuse corect la un spital de etapă – îşi răsese barba mică ce-i încadra paloarea şi tenul i se bronzase; albastrul ochilor

se oţelise, iar figura, fără semne vizibile, luase ceva matur şi sever. Popasul acesta al războiului, ce-i schimbase preocupările, îi convenise; nimeni nu mai sta să se gândească atunci la Salema Efraim, nici chiar dânsul. În armată Walter nu dase de bănuit; de origină germană, dar născut şi crescut în ţară, n-avea pasiunea naţionalităţii şi se însumase cetăţeniei fără şovăire. Norocul îl repartizase la etapă şi nu la oraş; veştile din Rusia, unde se refugiase Salema, nu ajungeau până la dânsul, şi nici nu porneau de la dânsul într-acolo, stare de lucruri ce-i convenea ca un repaus nou şi minunat, pe lângă care greutăţile campamentului păreau nimicuri. Asprimea noii sale vieţi era pentru dânsul o refacere trupească.

Abia târziu, la Bârlad, aflase de moartea Salemei, întâmplată la Odessa; la Bârlad, garnizoana compusă din rezervişti provinciali nu-i cunoştea povestea. Făcut încă de mult şi cunoscut de Walter – deoarece banchereasa ţinuse să-şi exploateze sentimental încă din viaţă dărnicia postumă – Walter n-avea nicio grijă cu privire la testamentul Salemei. Se simţea acum liber, dar fără avânt pentru a se bucura de libertate; căuta să elimine toxinele lungii sale existenţe ruşinoase, nu să le înlocuiască cu altele; greutatea femeiei grase ridicată, nu i se ridicase şi greutatea trecutului. Doctorul Walter era un om lucid; cunoştea valoarea exactă a faptelor şi a moralităţii lor: din confruntarea moralei cu ambiţiile lui îi rezultase atitudinea rece şi hotărâtă, compromis între dezgusturile de sine şi gusturile sale.

La Bucureşti, comandamentul statului-major german instalase în casa Barodin o anexă, cum şi un spital în pavilioanele sanatoriului. Crezuse însă de cuviinţă să cruţe operele de artă cât şi instalaţiile, hotărâre la care ajutase şi origina germană a numelui. Totul deci fusese folosit, nimic stricat. Întoarcerea lui Walter se făcuse, astfel, în condiţii satisfăcătoare. După regimul campaniei îşi regăsise tezaurele cu o mulţumire şi mai mare;

regăsise şi sanatoriul cu dorinţe noi de transformări şi de perfecţionări – era singurul domeniu în care reuşea să se încălzească.

Sanatoriul cunoscuse după război o epocă de mare prosperitate, deodată cu valul de lux ce copleşea totul. Clientela noilor îmbogăţiţi găsea în el confortul dorit; numele lui Walter creştea tot mai mult în opinia publică, iar sforţările lui reale în domeniul neurologiei aveau acum câmp larg de cercetare în neurastenia generaţiei. Atenţia femeilor pentru Walter – medicul la modă – ca şi cea a studentelor de odinioară, era nevoită să se resemneze.

În chip sincer Walter nu mai era capabil să simtă farmecul feminin; sănătos, bogat şi liber, femeile erau totuşi un sex desfiinţat de o experienţă necruţătoare. Continua astfel să-i fie credincios Salemei după moarte, rezultat pe care o femeie iubită şi iubitoare poate nu l-ar fi dobândit. Doctorul Walter nu credea de cuviinţă nici să se însoare; printr-un scrupul desigur absurd nu cuteza să-şi ofere reputaţia şi averea; cu tot echilibrul la care ajunsese cu timpul, i se întipărise, pesemne, sentimentul decăderii lui, mai puternic ca în opinia celorlalţi.

În faţa primului cadavru, în sala de autopsie, studentul Walter simţise slăbiciunea ce precede leşinul, dar nu-şi astupase nările, nu dase un pas înapoi, nu se clătinase; tot aşa cu Salema Efraim; prin acest eroism se deosebise de toţi cei ce ar fi putut fi în locul lui; din acea energie devenise acum atât de scrupulos, şi din delicateţa unei conştiinţe încărcate nu cuteza să se însoare, deşi căsătoria îi sta la îndemână; orice femeie ar fi fost gata să-l reabiliteze; numai el nu vroia să se reabiliteze. Toate avansurile matrimoniale se descurajau deci. Doctorul Walter vrea să rămână celibatar – ziceau femeile – probabil pentru că sanatoriul îi mistuia tot amorul şi pentru că doctorul călătorea prea mult în Italia şi la Paris. În realitate, Salema istovise gustul lui Walter pentru voluptate, iar de suflet acum nu putea fi vorba, aşa că

femeile care totuşi vor fi trecut prin viaţa lui Walter erau neînsemnate şi rămâneau necunoscute. Avea sau nu legături cu vreo clientă sau infirmieră? cu vreo curtezană sau vreo vânzătoare de tablouri? Probabil că nu, deoarece niciuna dintr-însele nu se lăuda sau nu trăda. Curiozitatea, care are destul timp de pierdut, căutase zadarnic amante ascunse la mahala. Lipsit de sentimente şi de dezgustul viţiului, doctorul Walter trăia acum biologic, animal superior conştient de higiena ce-i pria; fără cerinţi sufleteşti, îşi trata totuşi moralul cu îngrijiri rafinate de purificare.

Personagiu atât de cunoscut, ducea un trai foarte retras şi era discret în apucături; pe vremea Salemei apărea în salonul ei fiindcă nu putea face altfel; în clinica Proda nu fraterniza, nici atunci, cu nimeni. Tot pe vremea Salemei, intimii îl puteau vedea zilnic într-o cămăruţă, simplu mobilată, a casei Efraim privind răbdător cum Salema şi Efraim jucau o partidă de panţă. Cărţile erau cam sleioase în mâinile curmate de cărnuri ale Salemei, dar zburau îndemânatec; ceştile de cafea neagră erau mari ca filigene şi se reînnoiau; ţigările aveau un miros tare ce îneca: tabieturi orientale păstrate neschimbat, aşa cum va fi fost şi fondul real al firei lor. Din acea cămăruţă doctorul Walter nu pleca la cluburi şi cafenele; nu cunoscuse, ocolise deci glumele ce-l priveau. Ridicolul de a schimba cu un tip obraznic cărţi de vizită în chestii de onoare pentru Salema Efraim nu-l ispitise. Amintiri de iatac levantin îl ţineau şi acum departe de reuniunile mondene, de mişcare şi de lume. Magazinele de artă sunt locuri puţin umblate; automobilul îi era, vara ca şi iarna, închis; înapoia geamurilor, bârfeala trecea prin reflexul refractar al cristalului. Doctorul Walter ura ostentaţia. De când nu mai avea duşmani, el singur îşi rămăsese duşman. Părând că se interesează în cel mai înalt grad de opinia publică, ea nu-l interesa decât în raport cu propria lui opinie de sine; hotărât să împingă cinismul până la capăt, se trudea totuşi să îmblânzească judecata

oamenilor, cărora le făcea acuma concesiile pe care nu le făcuse la timp virtuţii; lesne satisfăcuţi în curiozitate şi lesne obosiţi de calomnie, oamenii l-ar fi lăsat în pace dacă el n-ar fi iscodit mereu pricini de a se ruşina şi de a ispăşi.

Îşi încercase puterile pentru rău, dar se dispreţuia; semne ale unei sensibilităţi maladive, trecură însă prin acelaşi frigorifer unde totul îşi pierdea culoarea, căldura, savoarea. Din sârguinţele studentului ambiţios de altădată îi rămăsese gustul de a citi mult; acum, când ambiţia îşi atinsese scopul, lectura preferată a acestui om atât de clar cu sine, atât de hotărât şi de rece, atât de potrivit pentru hirurgie, era psihoterapia, adică partea cea mai puţin pozitivă a medicinii. Devenit psihiatru pentru a se studia pe sine, doctorul Walter vindeca acum pe alţii; aşa cunoscuse şi îngrijise pe soţia neurastenică a moşierului Hallipa şi apoi se căsătorise cu ea.

II

CĂSĂTORIA DOCTORULUI WALTER

fusese deci un eveniment neaşteptat şi socotit drept absurd. După ce se arătase a fi un celibatar hotărât, după ce refuzase orice propuneri şi uneori propuneri atât de avantagioase, Walter se însurase cu o femeie care nu justifica prin nimic decizia aceasta excepţională. Dacă ar fi fost vorba de vreun amor nou sau de vreo legătură veche, lucrul şi-ar fi putut găsi o explicare. Nu era însă nici amor, nici legătură: Walter cunoscuse abia de câteva luni acea văduvă, în calitate de clientă, şi fără ca miracolul de a se înamora să se producă. Mirarea opiniei publice era deci bine motivată.

Lenora Hallipa, în dezastrul boalei ei de nervi şi al văduviei, se azvârlise de gâtul lui Walter, fie printr-un gest instinctiv de apărare împotriva boalei şi a văduviei, fie printr-un elan al temperamentului ei voluptuos. Nu premeditase. Era felul ei de a-şi lecui saţiul, ca şi nevoia de bărbaţi, tot printr-unul din ei. Aşa se aruncase de gâtul ofiţerului, primul ei bărbat, tot aşa de al moşierului Hallipa; instinctul o îndruma mereu cu simplitate spre vocaţia ei. Era din acele femei care se mărită şi gestul de capturare, a treia oară cercat, avea s-o ducă la a treia căsătorie.

Când Lenora se azvârlise de gâtul lui Walter, negreşit nu era prima clientă care făcea asemenea încercare. Walter însă se salva din astfel de agresiuni destul de lesne: păstra atitudinea unui medic care nu ia nici în nume de rău, nici în nume de bine, feluritele emoţii ale bolnavilor şi ale femeilor; atitudinea cuiva care nu

înţelege şi înţelege totodată. Nu-i trebuia încurcătură, nu vroia servitute, amintirea Salemei plana încă asupră-i.

Gestul Lenorei îl luase însă prin surprindere şi, probabil, într-un moment când armura lui era vulnerabilă. În acel moment de uitare de sine nu apucase a refuza, ba chiar pronunţase cuvinte de angajament. Duşmanul conştiinţei dormea când Lenora îl atacase; dormea întâmplător sau poate că dinadins. Walter profitase pentru a-şi pune conştiinţa în faţa unui fapt împlinit; era o victorie asupra acelei conştiinţe, sau poate era tot opera ei subterană. Cât despre servitute, în acel accident care-l lega, Walter avusese impresia de servitute a femeiei, impresie justă şi totuşi era aservit el însuşi.

La confortul supei cotidiane nu aspirase, deoarece sanatoriul lui era mai bine organizat ca cel mai bun menaj; nostalgia unei prezenţe feminine n-o avea, fiind un egoist fără slăbiciune, nici tandreţă, care cultiva încă singurătatea ca pe o purificare; se afla însă la o anumită fază din evoluţia acelui proces de conştiinţă: îşi da acum seama că refuza căsătoria pentru anumite motive penibile, ştia clar acum că dacă nu vroia o femeie aproape de el era din pricina toleranţelor lui trecute; dovedise deci care îi erau scrupulele şi ar fi dorit ca ele să dispară. Se considera nedemn şi se vroia demn. Până atunci acele motive stăruise numai în adânc, lucrase acolo surd, mut; acum privea motivele în faţă, le confrunta, le înfrunta. Aspiraţia lui spre o reabilitare prin căsătorie se dospea deci încă neformulată când gestul Lenorei îi dase decizia.

Odată căsătoria făcută, opinia publică se arătase indulgentă şi resemnată. Pentru mediul social ce se ocupa de doctorul Walter, Lenora era o necunoscută, o câtime neutră, care nu alimenta invidia şi comentariul. Ca şi opinia publică, Walter era mulţumit de neutralitatea nevestei lui – destul de frumoasă pentru a-i satisface simţul estetic; nu era frumoasă într-atât încât să

stârnească oroarea lui de frumos prin amintirea Salemei Efraim. Trupul uşor împovărat al Lenorei era zvelt faţă de al Salemei, fără însă a contrasta violent cu povara celeilalte. Lenora nu era nici destul de cinstită, nici destul de mândră, nici destul de săracă pentru ca prezenţa ei să constituie un reproş concesiilor de-odinioară. Văzându-i alături, lumea nu putea avea porniri spre comparaţii supărătoare. Faţă de Walter, ca şi faţă de lume, Lenora îndeplinea deci condiţiile cerute şi ocupa un loc care cerea a fi ocupat.

Ultimile luni ale divorţului Lenorei cu Hallipa fusese timpul logodnei celei noi. Walter se reculesese lesne din momentul de uitare de sine pe care Lenora ştiuse să-l provoace şi se alesese cu beneficiul de a se fi decis la căsătorie. Trata acum iarăşi pe Lenora ca pe o convalescentă şi, când sosea ca logodnic, vizitele lui semănau cu cele medicale, cu diferenţa unei sărutări distrate şi convenţionale. Perfect lămurit cu sine, Walter îşi da acum seama că vroia să treacă în rândul celor ce au un trai familial şi că Lenora era partenera trebuitoare.

Lenora însă, care nu putea şti acel scop, avea inegalităţi, încercări neizbutite de alintare amoroasă, o nedumerire care, încâlcindu-se cu ultimele reziduuri ale neurasteniei, o buimăcea. Altfel cunoscuse ea pe bărbaţi decât era Walter şi totuşi el o luase de nevastă. Simţea însă că partenerul ei de acum se deosebea de ceilalţi şi asta o făcea să ia o atitudine de bolnavă pe care medicul, cât şi omul, o aserveşte şi o intimidează.

Tupeul ei de altădată neapucând a se valorifica, nu-şi regăsea firea obraznică de mai înainte; părea că boala ei fusese o eclipsă din care se salvase cu un chip sufletesc transformat, pus în masca de gips a unui tipar nevoit.

Căsătoria fusese făcută pe la sfârşit de noiembrie, la Predeal, cu singura asistenţă a celor întârziaţi încă în localitate. O căsătorie simplă, discretă, aproape clandestină; nici rude, nici prieteni, din familie numai Coca-Aimée, fata a doua a Lenorei, pe care, încă din

timpul boalei, Walter o chemase de la Viena – unde studia – ca un derivat pentru neurastenia mamei ei.

Prezenţa fetei motivase şi înlesnise eticheta dintre Walter şi Lenora.

În chiar seara căsătoriei, Lenora pornise cu soţul ei să-şi ia locul în palatul Barodin. Walter ducea acolo o femeie dezorientată, o sclavă căreia nici cel puţin nu-i cerea să fie amantă, ceea ce lua Lenorei singurele arme de egalitate, o paraliza total.

E drept că Lenora reuşise să-şi refacă viaţa; avea conştiinţa primejdiilor prin care trecuse divorţând, avea respect pentru condiţia ei nouă, mai presus de tot însă avea o nelămurire, o constrângere care o înmărmureau.

Însănătoşită, iată că intrase într-un sanatoriu de lux, al cărui stăpân era şi stăpânul ei; era un fel de boală nouă. De la început nu putuse socoti sanatoriul Walter ca pe o casă proprie, cum nici pe doctor ca pe un soţ.

Altădată, din fundul casei perceptorului din Mizil, se trezise ca de când lumea moşierească şi domnise prin capriciu asupra tuturor; aci era strânsă în chingile unei stânjeniri permanente: „De ce m-a luat?... Ce e cu mine?...” erau întrebări care circulau în ea nelămurit, fără a se cristaliza.

De şi le-ar fi pus limpede, ar fi fost un fel de a se lămuri, i-ar fi dat o atitudine. Ea însă, nici sănătoasă, nici bolnavă, circula liber într-un sanatoriu, locuia cu stâmtoare un palat, ca pe un adăpost străin, provizoriu.

Firea ei fără şleau şi neruşinarea amoroasă – calităţile ei unice – erau nimicite de atitudinea rece a lui Walter şi speriate de decorul palatului aceluia plin de forme ostile de artă, de forme de trup şi de amor care o umileau, pentru că nu le înţelegea şi nu-i semănau. Iar dincolo de muzeu erau sălile cu paturi albe, cu instrumente ciudate şi miros antiseptic, localul de suferinţă şi datorie, asupra căruia veghea pasiunea glacială a lui Walter. Când Lenora cercase a se aventura pe-acolo, Walter îi făcuse un semn

vag de politeţă sau de concediere, absorbit de alte preocupări. Trecea acum din ce în ce mai rar pe coridoarele lungi cu preşuri imaculate, prin *hall*-urile cu rogojini simple sau linoleum, ornate cu plante a căror frunze erau reci şi lustruite şi unde, pe scaune de trestie, se odihnea vreun convalescent, care, îmbrăcat cu halatul dungat al casei, o impresiona ca un ocnaş.

În apartamentul particular, cu camere mari şi zadarnice şi cu mobile fără de întrebuinţare, Lenora rătăcea fără rost şi se adăpostea în camera ei, unde, deşi nu cutezase nicio schimbare, numai prin felul de a o locui reuşise să imprime o atmosferă mai personală, deci mai prielnică. Un lucru de nimic, zimţii adaptării lipseau resortului ei.

I se ura cumplit; nu citea, nu lucra, nu gândea, era singură, nu mai avea distracţia de a fi bolnavă. Ce făcuse oare atâţia ani înapoi? Ceva de care nu-şi mai amintea, ce se dizolvase în neurastenia ei. Acum nici resursa neurasteniei n-o mai avea. Walter hotărâse că e vindecată şi prezenţa lui era pentru nervii ei totodată spaimă şi antiseptic.

Raporturile dintre cei doi soţi erau monotone. Walter dorise o tovarăşă neutră, avea una calpă. Cu cât treceau zilele, cu atât Lenora era mai stânjenită. Chema pe bărbatul ei cu un glas scăzut: „Walter” – ea care altădată alintase cu tot felul de diminutive pe locotenent şi pe moşierul Hallipa. Doctorul Walter avea ca fiecare un nume de botez, îl chema Marcel; nimeni însă nu mai pronunţase acel nume din timpul depărtat al copilăriei şi lui însuşi, i-ar fi părut străin. Salema îi spunea tot Walter, pe vremuri, cu glasul ei gutural şi stăpânitor. Acel „Walter” decolorat acum pe buzele Lenorei se adapta bine neutralităţii noului menaj.

Urâtul traiului Lenorei era întretăiat de mesele luate în comun cu internii sanatoriului, în sufrageria din pavilionul de boli interne. Era o cameră mare, dreptunghiulară, cu o lumină implacabilă, venită prin geamurile largi, fără perdele; o singură masă mare de nuc în mijloc, iar

serviciul făcut de personalul de refectoriu al sanatoriului.

Aceste mese erau foarte neplăcute Lenorei. Adesea doctorii îşi păstrau halatele de lucru şi conversaţiile lor profesionale, la care nu se putea asocia, o lăsau în părăsire. Conversaţii ce-i erau nu numai antipatice, dar se şi temea la orice moment de „gafele” ce ar fi făcut de ar fi fost silită să ia parte la ele.

Strânsă în corset încă de dimineaţă, Lenora îşi stăpânea respiraţia cam anevoioasă; refuza unele mâncări vegetariene, predilecte lui Walter, oprită de el de la altele mai suculente; sfârşitul meselor era o uşurare. Singur medicul secund, doctorul Pejan, mai jovial şi prietenos, îi era simpatic. În camera ei avea destulă linişte restul zilei, căci Walter intra rar la ea şi numai un moment.

Un salonaş mic despărţea camera ei de culcare de a lui şi chiar pasul i-l auzea apropiindu-se cu un fel de stânjenire. Regimul camerelor separate fusese pentru ea extraordinar şi contribuise mult la atitudinea ei constrânsă; nu şi-ar fi putut însă închipui un pat comun cu Walter.

Era o stare de lucruri a cărei soluţie nu se putea prevede, aşa cum se uita Lenora de lung la bazinul din fundul parcului. Din indolenţă, n-ar fi ajuns totuşi să se plimbe până la dânsul şi nici la ideea unei sinucideri n-ar fi ajuns niciodată, dar toropirea ei sporea mereu.

De altfel, în fiecare zi la ora 6, Lenora şi Walter ieşeau împreună în automobilul închis. Prin geamuri, noua situaţie a lui Walter se străvedea fără ostentaţie; tot aşa de puţin supărătoare era noua situaţie şi înapoia geamurilor. Walter, care se odihnea de muncă, sta scufundat în vreo meditare tot de ordin profesional, Lenora era chinuită de ideea că poate ar fi trebuit să spună ceva şi, în căutarea zădarnică a unui subiect, termina plimbarea tot în tăcere. Pe timpuri era vorbăreaţă şi vorbăria ei, prelungită încă de tonul alintat,

provoca pe-atunci dezbateri în cari sopranul ei se ascuţea învingător. Vorbe şi glas ce nu se mai potriveau acum; ton ce nu apucase a-l lua faţă de Walter, iar tonul luat de el înlătura astfel de zădărnicii.

Aceste plimbări monotone aveau un itinerariu neschimbat: Calea Victoriei în tot lungul, cu oprire la magazine de ortopedie şi la diverse laboratorii, apoi prin cele două bulevarde viteză liberă până spre aerodrom, cu întoarcere înceată spre sanatoriu.

Zilnic, Lenora urmărea descreşterea luminii: „Azi s-a întunecat mai devreme”, gândea şi uneori chiar spunea. Walter aproba şi adăuga câte un cuvânt banal, provocat de aspectele uliţii. Tăcerea Lenorei îi convenea şi o socotea drept „tact”; numai la ora meselor în comun ar fi dorit de la ea bunul-simţ care întreţinea cordialitatea.

O credea proastă, dar primea lucrul prin contract, fără vreo obiecţie cu sine şi fără s-o jignească vreodată. Era mulţumit de căsătoria lui; lipsa de personalitate a Lenorei nu aducea schimbări de care se temuse. Avea impresia că totul e neclintit, că păstrează Salemei o absurdă fidelitate, dar totodată că Lenora l-a ajutat să scuture lanţuri pe cari – deşi dezlegate prin moarte – nu cuteza să le rupă. Se simţea deci obligatul soţiei sale inofensive.

De când era însurat i se întâmpla să se gândească fără ezitare la bătrâna bancherească. Portretul ei, pus în salonul cel mare, la locul de onoare, ca o ispăşire, Walter îl privea acum aproape liniştit, fără ca prezenţa lui să-i mai întunece strălucirea celorlalte obiecte. I se dezvoltase un sentiment nou şi prielnic: îngăduinţa de sine, care îi da o dezinvoltură până deunăzi cu neputinţă. Era opera neînsemnatei sale tovarăşe, de aceea Walter, alături de Lenora, dar fără de raport cu fiinţa ei, se simţea fericit; teren defrişat de buruieni, capabil poate cu timpul să primească o plantaţie noua.

Lenora, în schimb, n-ar fi putut prevede sfârşitul înşiruirii de zile monotone dacă nu s-ar fi împlinit o lună de la căsătorie.

Foarte exact, la ziua de aniversare, florile fusese împrospătate în vase prin grija lui Walter, care, după dejun, venise anume în camera Lenorei pentru a-i spune că puteau acum aduce pe Coca-Aimée.

Coca-Aimée! Scumpa ei Coca-Aimée! Da! Aimée trebuia să vină! O uitase! Cum de putuse uita? Pe ce lume fusese? Se trezea ca din somn!

Lenora, care acum întrevedea o salvare, se repezise ispre Walter cu braţele întinse. Walter îi oprise elanul luându-i mânile şi bătându-le protector. În faţa expansiunii, doctorul îşi închipuise că Lenora dorise tot acel timp pe Aimée şi-i fusese îndatorat că a păstrat totuşi o tăcere răbdătoare. Plină de curaj, Lenora îl chiar rugase să aducă el însuşi pe Aimée de la Predeal. Deşi o lipsă de două zile din sanatoriu îl nemulţumea în acel moment, nu crezuse că se poate sustrage de la obligaţia familială.

Acum, Lenora nu-şi mai lua gândul de la Aimée. Fără a-şi da seama bine de starea de prostraţie în care fusese, nu contenea a se uimi că o putuse uita. Îi scrisese de două ori în aceeaşi zi, ea care nu era prietenă cu scrisul, şi o aştepta, deşi abia sâmbătă Walter pleca s-o aducă.

Lenora începuse chiar a prinde ceva grai, şi la masă întrerupea discuţiile celorlalţi cu vreun proiect de instalare pentru musafiră: Unde avea să fie locul lui Aimée la masă?... Ce cameră îi va fi pregătită?... La ce oră pleca şi sosea trenul de Predeal?...

Acele întreruperi stângace îi dau totuşi o mai mare prezenţă ca tăcerile stângace şi mai ales evocau perspectiva unei alte prezenţe.

Numai o prea mare descumpănire şi dezrădăcinare putuse face ca Lenora să uite întoarcerea fetei. Fusese doar convenit că Aimée nu se va mai înapoia la pension după nunta lor, ci va mai rămâne o lună în aceeaşi pensiune din Predeal, după care timp va veni să locuiască cu ei.

Walter era destul de mulţumit că indiferenţa Lenorei pentru ceilalţi copii ai ei îl scutea de neplăceri şi nu uitase în socotelile lui pe fata vitregă. Conform acelei hotărâri bine cumpănite o rechema acum cu exactitate. Realitatea însă a unei prezenţe suplimentare abia acum i se clarifica; nu era alarmat, dimpotrivă, mulţumirea arătată de Lenora îl satisfăcea, îi uşura unele scrupule de soţ corect dar indiferent.

La Predeal, Coca-Aimée nici ea nu se alarmase de tăcerea lungă a Lenorei şi aşteptase cu răbdare veşti, care, într-un fel sau altul, trebuiau să sosească; ea nu scrisese.

În adevăr, după o lună primise scrisoarea mamei ei, plină de ţipete de dragoste şi urmată de alta cu ceva date asupra plecării spre Bucureşti. Walter găsise deci la Predeal o domnişoară gata la punct pentru călătorie, o domnişoară care nu-i pusese întrebări de prisos şi nu-l incomodase cu nimic, cruţându-i chiar unele osteneli prevăzute. O domnişoară care sta confortabil pe locul ei în vagonul *Pulmann,* cu o experienţă a călătoriei şi autonomie datorite probabil educaţiei căpătate în şcolile din străinătate. Fata vitregă părea tot atât de descurcată cât era mama ei de încâlcită, tot aşa de calmă pe cât de intemperată era Lenora. Walter s-ar fi bucurat de calităţile musafirii dacă nu le-ar fi însoţit o încredere de sine şi o îngâmfare care ar fi fost insolente de nu erau glaciale.

Trufia lui Aimée venea în cea mai mare parte de la convingerea că era frumoasă, convingere statornicită în faţa oglinzii şi întreţinută de admiraţia camaradelor de pension; cu rădăcini, de altfel, mai adânci încă, prinse din copilărie.

Decepţiile n-avusese timp să-i clatine convingerea, mai ales că Aimée, închisă ermetic în autoidolatrie, nu da prilej experienţelor care decepţionează. Prea frumoasă şi prea mândră pentru a-şi apleca privirea asupra simplilor muritori, ei n-o puteau mâhni cu nimic; admiraţia lor era o

datorie, iar cei ce se abţineau de la admiraţie nu existau pentru ea.

Înfumurarea fetei silise pe Walter la constatarea frumuseţii ce-i da atâta orgoliu. În vizitele sale medicale ca şi în cele de logodnic o văzuse puţin şi o privise distrat. În răgazul călătoriei însă, având-o în faţă, o examina cu ochiul expert şi lucid al diletantului: piele albă rozată, ca de porţelan, gura colorată palid cu un roz de majolică; ochi mari ca pe portrete litografice, albaştri ca unele faianţe; sprâncene blonde, trase subţire ca din pensulă pe o frunte dreaptă; oval admirabil. O păpuşă fără de caracter, nici expresie în frumuseţe, dar perfectă şi mai ales deosebită prin materialul întrebuinţat de natură: mătase, culoare, totul de prima calitate, niciun defect de ţesătură.

Corpul, proporţionat ca înălţime şi ca dezvoltare, n-avea nici voluptate a formelor, nici mobilitate – o statuetă pe care ochiul se oprea fără impresii, numai cu singura însufleţire a enervării provocată de imobilitatea unei fiinţe totuşi vii.

Walter conchise că Lenora era mult mai simpatică şi chiar mai frumoasă prin pateticul expresiei şi că, slavă Domnului, nu era înfumurată.

Deşi nu cunoştea situaţia exactă a lui Walter, Coca-Aimée socotise căsătoria Lenorei ca o soluţie satisfăcătoare. A fi fata unei văduve, mai ales divorţate, nu i-ar fi fost pe plac. Pentru ea Walter era deci „domnul” care se însurase cu mama ei. Mama ei era un personagiu însemnat, deoarece adora pe Coca-Aimée; bărbatul datora mamei ei cea mai mare atenţie, iar lui Coca-Aimée, fireşte, o atenţie necondiţionată. În ce privea frumuseţea ei, doctorul, ca toată lumea, întrucât avea ochi, nu putea decât să o constate, lucru subînţeles şi fără de importanţă.

Cu astfel de idei fata nu-şi da osteneală a se face plăcută tatălui vitreg şi intra sub tutela lui fără grijă, ca şi

fără cordialitate, îngăduise Lenorii a se căsători, pe Walter îl socotea totuşi ca pe un soi de soţ morganatic.

N-avea idei precise despre vreo nobleţă a familiei Hallipa, dar se trezise pe moşia Prundeni ca o mică prinţesă latifundiară şi tot astfel fusese socotită la pensionul vienez unde o trimisese de mică vanitatea maternă. Ştia că latifundiile erau oarecât compromise, nu însă cu precizie, de aceea n-o impresiona averea şi renumele lui Walter; de altfel, nu le cunoştea destul de exact.

Prundenii fusese un *fief* plin de abundenţă, pensionul, un local de lux. Aimée socotea deci averea ca ceva normal şi nici nu putea închipui alt fel de viaţă. Ar fi mirat-o cine i-ar fi spus că situaţia lui Walter era ceva excepţional şi că mama ei se căsătorise norocos, cât şi oportun. Îi părea firesc ca tot ce privea pe Lenora, ca şi pe ea, să fie frumos şi bun. Avea chiar un sentiment pronunţat de grabă spre „mai bine, mai frumos încă", fără preciziune însă. Ideile despre aristocraţie şi democraţie erau încă cele din şcoală, la fel cu ale camaradelor şi adoptate din romanele nemţeşti la preţ în pension; romane în care contese fugeau cu lăutari şi şoferi se sinucideau pentru fete nobile, totul într-un tempo nici deplin realist, nici cu totul romantic; idei destul de inofensive despre compromisuri sociale, experimentate tot destul de inofensiv asupra portarului şcoalei şi profesorului de gimnastică.

În ce privea „viitorul", deci căsătoria, pensionarele erau adevărate burgheze moderne, concepeau trei feluri de candidaţi: camaradul de *tennis,* fabricantul miliardar şi nobilul scăpătat. Exista pentru ele o singură supremaţie neîndoioasă, aceea a frumuseţii feminine, în virtutea căreia toate admirau pe Aimée. Convinsă de frumuseţea ei, de nobleţa familiei Hallipa, convinsă că era simplu şi normal a fi fata vitregă a doctorului Walter şi a locui în palatul Barodin, Coca-Aimée sta înfumurată în faţa lui Walter, vorbindu-i din politeţă despre luxul şi eleganţa

pensionului de la Viena, cu a cărui experienţă se pregătea calm şi prielnic să înfrunte noua ei existenţă.

În ce privea inteligenţa, Aimée avea mediocritatea cerută de un fizic care nu trebuia alterat de multe gânduri: ideile ei primite gata erau conforme cu gusturile ei, ceea ce le da oarecare consistenţă şi le valorifica. Frumuseţea nu-i îngăduia frivolitate, ci o silea să fie gravă ca un idol. Arăta mai mare ca cei douăzeci de ani, dar avea norocul ca multă vreme să-şi păstreze aparenţa de păpuşă. Nu-şi tăiase părul şi purta bucle aurii, ce-i încadrau faţa de icoană; ca un port care avea acum noutate. În ce privea hainele, credea că, simplicitatea e meschină şi-i plăcea să fie îmbrăcată în mătasă cât mai mult.

Doctorul Walter aducea deci cu el o creatură de porţelan şi de mătasă, bibelou totodată mai fragil şi mai rezistent ca cele ale palatului Barodin; obiect de artă pe care nu-l puteai molesta şi care te ţinea în respect.

Musafira avea însă o educaţie îngrijită, o instrucţie superficială dar suficientă şi exerciţiul vieţii de salon. Apropiindu-se de casă, Walter îşi zicea că fata vitregă se prezintă destul de satisfăcător şi că tutela ca şi căsătoria se arătau inofensive.

III

ACTIVITATEA LENOREI CU PRIvire la sosirea lui Coca-Aimée se redusese la puţin lucru. Pregătirile rămăsese pe seama intendentului.

— Nu trebuie să te osteneşti cu nimic! îi spusese Walter, care n-avea încredere în priceperea ei.

Intendentul şi cu infirmiera-şef aşezase deci, după instrucţiile date de Walter, camera largă şi luminoasă, cu vedere pe parcul din faţă, mobilată în stil de artă modernă. Împreună cu cabinetul de toaletă şi cu un mic salonaş forma un apartament juvenil, pe care Lenora, încântată, îl vizita de zece ori pe zi. Restul zilei umbla neastâmpărată prin camera ei, părându-i timpul lung, dar fără a mai privi pe fereastră la bazinul din parc.

Lenora ar fi mers la gară, dar atât de mult se gândise şi se răzgândise, că se apropiase ora sosirii fără să se fi decis. La zece seara, cu pas sigur, Coca-Aimée coborâse în braţele materne deschise patetic.

Până atunci prezenţa Lenorei fusese puţin resimţită şi nu schimbase cu un singur tact mişcarea de orologiu a sanatoriului; de la sosirea lui Aimée însă, începuse a se observa că erau acolo două noi câtimi de care să se ţină seamă.

Felul cum era organizat serviciul casei, adică un acelaşi personal de serviciu pentru familie ca şi pentru sanatoriu, nemulţumise pe Lenora, care, în faţa servitoarei în costum de infirmierĂ uita ce avea de spus; nu cutezase totuşi să pretindă nicio schimbare. Coca-Aimée avea asupra acestui capitol unele idei precise, ce o făcuse să

observe defectul de la prima vedere. De a doua zi chiar spusese Lenorei în faţa lui Walter:

— Am să te rog, mamile, să dai ordin ca fata din casă care mă serveşte să poarte rochie neagră, şorţ mic şi bonetă de flanelă.

Tăcerea celor doi nu păruse a o impresiona defel. Lenora îşi căuta încă răspunsul când Walter sunase cerând să vie intendentul pentru a lua de la domnişoara unele ordine cu privire la apartamentul particular.

— Ce bine îmi pare! declarase naiv Lenora.

Walter ţinuse să satisfacă prima cerere a musafirei, dar era jignit că serviciul păruse imperfect „domnişoarei”; incidentul mai pusese în relief faptul că Lenora, fără să-şi fi arătat dorinţa, era de aceeaşi părere cu fata, lucru care iarăşi îl nemulţumea. Ţinea să fie un soţ corect, ţinea să aibă o viaţă de familie, era iritat contra Lenorei, care n-avea niciun fel de iniţiativă, era stânjenit de propria lui stângăcie, în schimb siguranţa calmă a pretenţiilor Aiméei îl impresionase; o socotea foarte competinte, cu un fel de consideraţie ostilă. Acele nimicuri erau ca nişte mingi mici, care însă se aşezau în cercuri mult mai mari decât ar fi fost nevoie, ale preocupărilor lui Walter.

Coca-Aimée crezuse sau voise să creadă că procura dată de doctor intendentului era generală şi permanentă şi urmase a i se adresa pentru orice nevoi. Avea de cerut foarte multe lucruri, dar nu se observa prea mult din pricina aerului ei indiferent, a vocii egale, a politeţei reci.

Intendentul socotise şi el că cererile domnişoarei erau autorizate şi le satisfăcea. Se întâmpla totuşi, uneori, ca vreuna din dorinţele fetei să fie în contradicţie vădită cu vreun ordin precedent al doctorului; atunci, prudent, intendentul cerea avizul. Walter după o scurtă ezitare, aproba; între două perturbări i se părea mai mare aceea a unui refuz; nu suferea discutarea voinţei lui, fie chiar pentru a şi-o confirma. Intervenirea fetei în autoritatea lui, până atunci arbitrară, îl irita, adâncea oarecare dungă

între sprâncene, pricinuită de o încruntare a gândului. Făcea apel la raţiune: Se însurase cu o femeie foarte docilă, care adusese în căsătorie o fată! Situaţia trebuia primită ca atare! Era satisfăcut de raţionament şi, în cute ascunse ale conştiinţei lui, chiar neplăcerile întâmpinate dau naştere la o satisfacţie specială, venită de la planul acum schimbat al existenţei, de la perspectivele înnoite, ce-l depărtau de un anumit trecut.

O mare parte din cererile fetei priveau pe Lenora. Observase situaţia ei inferioară în noul menaj şi, din afecţiune, din ambiţie mai ales, cât şi din interesul lor comun, dorea să-i ridice prestigiul. De aci veneau dese ciocniri cu tatăl vitreg, căruia nu-i plăcea să i se dovedească că nevasta lui nu fusese până atunci destul de bine menajată. Ciocniri fără gest, fără sunet, netraduse nici în cuvinte, nici în atitudini, un fel de *şah la rege* plin de diplomaţie, întreprins de Aimée, care găsea că domnul consorte e prea autoritar; un mic război de precădere, protocolar şi precaut, în care fata se substituia Lenorei, ceea ce-i constituia o distracţie şi un exerciţiu.

Pe de altă parte, Aimée arăta o mare admiraţie – deşi tot glacială – pentru sanatoriu cât şi pentru saloanele pline de opere de artă. Prin contrast cu Lenora, fata circulase în tot sanatoriul, luând cunoştinţă de el ca de un teren sportiv, ceea ce măgulise pe Walter. În ce privea muzeul casei Walter, Aimée îl preţuia din vanitate şi snobism.

Sanatoriul şi muzeul îi păruse a fi titluri de mare originalitate, cât şi de bogăţie neaşteptată, a noii căsnicii materne. Pentru motive personale era deci de acord cu cele două pasiuni ale stăpânului şi pe astfel de subiecte Aimée era de o părere cu Walter, dar cu aceeaşi răceală. În schimb Lenora, chiar atunci când era dezaprobată de fetiţa ei, primea de la Aimée dezmierdări menite să sublinieze acordul lor sentimental. Se realiza o coaliţie feminină, în care Lenora aducea prestigiul titlului de soţie, iar Aimée o activitate bine dozată.

Aimée, care nu putea suferi stofele de culori închise şi clarobscurul, era foarte mulţumită de camera ei. Lacul şi cretonul, mătasă şi cristalul, lumina şi confortul îi plăceau şi formau un cadru net şi strălucitor, potrivit cu frumuseţea ei, pe care o contempla îndelung în toate oglinzile, în toate pozele. Un număr mare de fotografii fusese singurul adaos personal.

Aimée nu-şi manifesta însă mulţumirea acolo, în casă; avea un alt debuşeu: erau camaradele de pension de pe cele două continente, care primeau o dare de seamă, poate chiar exagerată, a instalării luxoase.

Pe unele din schimbările făcute în casa lui, Walter le găsea totuşi bune. Când întâlnea acum silueta de cinematograf a cameristei noi, recunoştea că unificarea de altădată a serviciului fusese o gresală. Chema pe Aimée în glumă – atât cât ştia el glumi – *ministrul palatului.* Aceeaşi denumire i-o dăruia cu ton mai acid atunci când vreo inovaţie îi displăcea, cum, de pildă, fusese schimbarea grădinarului, un bătrân tipicar a rondurilor de frunze colorate, înlocuit de Aimée cu un june horticultor plin de fantezii costisitoare. Pe tema grădinarului avusese chiar loc ceea ce – mai ales la oameni aşa de moderaţi – se putea chema o altercaţie. Walter, cu ceva oţel în glas şi privire, spuse Lenorei:

— Domnişoara ministru îşi depăşeşte atribuţiile; pune acum şi diagnoze. A dovedit că bătrânul Franz e beţiv, ceea ce eu nu ştiam. Ţin să spui că figura de cabaret a protejatului dumneaei nu-mi convine.

Lenora emoţionată se uitase cu disperare la Aimée, care era de faţă. Protejatul fusese găsit, în adevăr, de Aimée prin „mica publicitate” şi ales tocmai pentru figura lui de cabaret. Enervarea lui Walter era vădită şi Aimée nu vrea totuşi să abdice.

Se aşezase la dejun ca şi cum n-ar fi auzit şi deschisese Lenorei un subiect despre croitoreasă. Walter nu ştia dacă fata a cedat, sau dacă e ofensată, dacă n-a răspuns

nimic din supunere, sau poate din jignire. Chestia rămăsese nelimpezită şi horticultorul *fesch,* cum scria Aimée unei prietene la Viena, păstrase postul, pe când bătrânul Franz primise o pensiune şi locuinţă după o ultimă decizie a lui Walter.

— De nu-şi face datoria puteţi schimba oricând grădinarul, spusese Aimée într-o zi, colectiv, soţilor Walter, fără a se putea şti dacă se solidarizează sau se leapădă de el.

Walter ridicase din umeri şi Lenora cercase a intimida pe Aimée cu priviri rugătoare.

Lenora era nevinovată pentru acele inovări. Aimée se slujea de numele ei, fără măcar s-o pună la curent, ştiind-o fricoasă. Când se iscau conflicte, Lenora avea o atiutdine de victimă, gata totodată la toate renunţările. Era ca unul căruia i s-a strecurat contrabandă şi care se predă fără rezistenţă.

De starea de asediu din jurul lui, Walter nu-şi da seama; era însă silit să constate că prezenţa fetei nu era o sinecură – ceva ca boala agresivă a unui client, faţă de care trebuie să stai mereu în defensivă, să te ocupi deci mereu de el. În acel duel, Walter era mereu învins, silit a capitula tocmai din pricina că nu putea admite ca voinţa lui să fie cumva pusă în chestie.

Cea mai mare concesie obţinută de Aimée fusese schimbarea meselor, la cari, de când Aimée sta ţeapănă alături de mama ei, servindu-se şi mâncând, fără o privire sau un cuvânt pentru ceilalţi, conversaţia între doctori îşi rupsese cu totul legătura. Lenora se arătase cu dânşii stângace, Aimée le era făţiş ostilă.

Walter era deosebit de nemulţumit, fireşte, dar nu apucase a lua măsuri când Aimée, luându-i înainte, declarase că astfel de mese sunt cu totul nepotrivite cu un trai familial:

— Nu ne simţim la noi acasă!... Avem oaspeţi cu sau fără voie?... Sau atunci ce sunt?...

Întrebări pe care Aimée le adresase Lenorei, adică

neantului, dar în prezenţa lui Walter. Faţă de cutezanţa fetei, Lenora ieşise din neant izbucnind într-un plâns nervos, apoi, de teamă că plânsul e neoportun, îl schimbase într-o criză de nervi.

Culcată pe divan în camera ei, Lenora ţinea ochii închişi, pe când Aimée se străduia în jurul ei ca pentru o catastrofă.

Toate gesturile fetei proclamau: Mama mea sufere! Walter venise acolo după ele nu prea ştia bine de ce, crezând poate că aşa era obligat să facă. Toată scena îl irita nespus şi totodată îi părea un fel de teatru ce-l făcea curios. Situaţia era nouă şi-i amintea că aparţine acum unui regim nou, cel conjugal; totodată era enervat că, prin prostia descleştării de nervi, fusese pus în rolul de tiran.

A doua zi, venise în camera Lenorei când femeile luau ceaiul de dimineaţă şi spusese nevestii lui că are a-i vorbi. Aimée se mutase cu ceaşca de ceai la o mesuţă ceva mai departe, ceea ce silise pe Walter să vorbească în faţa ei: Cam ce dorea Lenora în privinţa meselor? Să-şi arate pretenţiile.

Propunerea era binevoitoare, dar tonul uscat.

— Nu vreau să-ţi schimbi obiceiurile! suspinase oportun Lenora

Răspunsul silise pe Walter să-i afirme cu oarecare nervozitate că se căsătorise pentru a-şi schimba obiceiurile. Surâsul ironic al lui Aimée se risipise deasupra ceştii de ceai. Walter nu amesteca defel pe Aimée ca şi cum fata ar fi exprimat numai o dorinţă a Lenorei, dovadă chiar criza de nervi a vinovatei; versiunea îi convenea pentru ca concesia lui să poată privi tot numai pe Lenora. Cum însă nu putuse scoate niciun alt răspuns de la nevastă-sa şi cum Aimée tăcea ostentativ, Walter, după ce fumase două ţigări, plecase spunând că va trimite intendentul să ia noile dispoziţii. După plecarea lui, Lenora cercase a mustra pe Aimée, care nu luase în

seamă, preocupată acum de schimbările ce se pregăteau.

Când aruncase cuvântul de provocare, Aimée avea gata în minte planul renovării apartamentului de sus; ştia anume ce cameră de bibliotecă – erau trei biblioteci – ar fi fost bună pentru sufragerie şi cu ce anume modificări. Răsturnări la care Walter nu se gândea; prevăzuse că mesele aveau să fie de acum servite sus, pentru ei separat; atrăsese Lenorei atenţia că el va rămâne să cineze în sanatoriu oricând va crede şi va fi nevoie – ca un blam.

Înainte deci ca Walter să fi prins de veste, Aimée pornise grăbit reparaţiile; i se deschisese o mulţime de gusturi arhitectonice, nu lipsite de oarecare pricepere.

Deocamdată, mesele erau servite în antecamera dormitorului Lenorei. În faţa cameristei gătită ca de operetă şi a profunziumii de cristale, porţelanuri şi dantele, Walter surâsese batjocoritor; treptat se lăsase ademenit de un lux nou.

Prima lovitură de ciocan îi picase însă din senin, iar prelungirea lucrărilor de reparaţie îl înfuriase. Diferendul fiind prea important, lupta se da încă din dosul tranşeelor. Aimée inspecta şi da ordine dimineaţa când Walter era prins la sanatoriu, după-amiaza sosea doctorul la faţa locului, unde protesta şi dezaproba, fără însă a acuza pe nimeni, nici a decomanda nimic, deoarece era presupus şi trebuia să rămână socotit că totul acolo se făcea din ordinul sau cu asentimentul lui.

Se întâmpla uneori ca Aimée şi Walter să se întâlnească pe terenul luptei. Aimée, venită să pună în aplicare vreo nouă idee, Walter, să-şi mai alimenteze nemulţumirea.

Într-una din zile, Aimée, care în capriciul ei arăta vădit pricepere, venise să măsoare pentru a treia oară panourile ce-i păreau inegale. Walter picase şi el neaşteptat, dar fata nu păruse îngrijată, nici surprinsă; îi ceruse numai avizul. În adevăr, panoul din dreapta era ceva mai mic.

În chimono japonez, verde, brodat cu papagali de fir, Aimée părea tot atât de gătită ca în rochie de oraş; felul ei de frumuseţe nu sugera intimitate; nudul ei, probabil, ar fi fost tot atât de corect. Avea însă din instinct priceperea de a specula o situaţie.

— Mă scuzi! zisese, strângându-şi în jur chimonoul.

Walter se simţise încurcat; scuza lui Aimée îi atrăsese atenţia asupra ţinutei ei. Era un cerebral care lua impresii din sugestia cuvintelor, nu din senzaţii. Nu mai crezuse de cuviinţă să rămână acolo, nici să discute ceva. Aimée avusese sentimentul unei victorii prea lesnicioase.

„Monotonie! Monotonie între zidurile unui palat! Sunt o mică regină căreia i se fac toate voile. Am venit şi am învins! Dar n-am destul de lucru! Am totuşi ceva de lucru pentru mama mea frumoasă, care e prea idealistă...” scria Aimée prietenei Hilda la Viena, prezintând totul în cea mai prielnică lumină pentru ea, cu sinceritate de altfel, deoarece ea însăşi nu privea totul decât în raport cu măgulirea ce-i putea aduce.

După acel incident, doctorul Walter se depărtase cu o impresie nelămurită, care nu privea reparaţiile sufrageriei, ci forma cu aspecte mereu noi a vieţii familiale. Făcuse sau nu făcuse o indiscreţie?... Se aflase sau nu într-o situaţie delicată?... În pete nedesluşite, în silabe răzleţe, sufrageria, chimonoul, cuviinţa, neprevăzutul se compuneau şi se descompuneau, iar litigiul grav al uzurpării camerei de bibliotecă şi al reparaţiilor arbitrare era abandonat.

Luptele acelea se dau în interior; de îndată ce era vorba să apară în public, Aimée îşi relua atitudinea decorativă. Obicinuitele plimbări cu automobilul se făceau acum în trei, dar tot în tăcere. Vorba, gesturile, strică linia frumuseţii. Buclele ei trebuiau să rămână neclintite la o aceeaşi distanţă a profilului... Plimbarea era numai o exhibiţie, şi Buickul prelung forma o minunată vitrină. Aimée stăruise pentru a sta pe strapontin; strălucea astfel

între cristale, pe când cei doi stăteau retraşi în penumbră.

Fata avea un fel cam portretistic de a se îmbrăca, care atrăgea atenţia, o atenţie ce l-ar fi stânjenit pe Walter de ar fi fost adresată direct lui şi Lenorei; venită pe cale indirectă, îl mulţumea; îşi ascundea voit luxul, dar era bucuros să-l poată pune fără riscuri subt ochii oamenilor. Odată ce persoana lui se afla la adăpostul maliţiei, curiozitatea şi invidia lumii îl satisfăceau.

Deviat asupra fetei şi în chip măgulitor, interesul semenilor îi era plăcut. Sentiment nou, care precumpănea favorabil nemulţumirile ce-i da Aimée şi ţinea deci pe Walter într-un tempo de simţiri contradictorii, într-un fel de echilibru şi totodată într-o ruptură de echilibru.

În loc de a staţiona în faţa laboratoriilor, Buickul era acum adesea oprit în faţa cofetăriei la modă. Walter, corect, ajuta pe Aimée să coboare. Se şoptea respectuos numele marelui neurolog, pe când Aimée intra să-şi facă comanda, urmărită de priviri admirative.

Impasibil, Walter se urcă alături de Lenora pentru o aşteptare adeseori lungă şi plictisitoare, dar cu sentimentul de a fi alt om, pe un alt continent: femeia de lângă el, fata străină care atrăgea privirile, atmosferă de preţuire mai ales, căreia Walter i se încorpora prin toţi zimţii!... Impresii ce-l aşezau pe un plan cam fabulos, fără ca totuşi să piardă controlul realităţii.

— Nu întârzie cam mult domnişoara Aimée? întreba pe Lenora cu ceva nerăbdare.

Lenora îşi lipea atunci faţa de geamul automobilului, ca şi cum putea astfel grăbi sosirea fetei.

„Domnişoara Aimée”, cu ton glumeţ sau ironic, după împrejurări, era termenul ce găsise Walter pentru a o numi într-un fel, el fiind – ca şi Aimée, de altfel – cu totul lipsit de genul simplicităţii.

Aimée se întorcea fără de grabă atunci când termina. De băga cumva de seamă că Lenora şi doctorul au un cap lungit, nu arăta cu nimic. Spunea cuvinte fără însemnătate, însoţite de surâsul perpetuu, necesar

exhibiţiei: un surâs mic, estompat aşa fel ca să nu devieze gura de la tiparul ei perfect, sau un alt surâs cu buzele întredeschise egal în sus şi în jos pe dinţii mici. Surâsul nu era în legătură cu nimic din ce vorbeau sau gândeau cei trei, ci numai cu exigenţele probabile ale publicului privitor. Deşi studiat în oglindă, surâsul, printr-o intuiţie a cochetăriei, reuşea să fie graţios şi nesilit.

În plimbările lor, Aimée, pe când sta ca o poză, reflecta serios la programul vieţii de societate al familiei Walter, program pe care trebuia să-l realizeze în întregime ea singură, cei doi arătându-se refractari. Deoarece acolo fusese destinat ca Aimée să trăiască, trebuia deci acolo să se desfăşoare destinul ei – fără îndoială strălucit.

Locul era destul de bun, rămânea să se folosească bine de el. Ar fi avut nevoie de un ajutor şi nu vedea altul cu putinţă decât al sorei ei mai mari, Elena Drăgănescu. La un concert în casa sorei ei îşi dase seama de rolul însemnat pe care Elena îl avea în societate. O admirase şi se simţea capabilă s-o imite; credea că se vor putea lesne înţelege: sora ei era brună, cu tip clasic – ea, blondă, rafaelică. Elena avea pasiunea muzicei – Aimée avea un mic surâs despre această pasiune. Ea va alege altceva ca specialitate, va servi de model angelic pictorilor şi de amfitrioană muzeului Walter.

Planurile erau deocamdată zădărnicite de lipsa de raporturi dintre Walteri şi Drăgăneşti. La concert, e drept, Elena se arătase foarte drăguţă cu ea; va începe să o cultive, se va duce la dânsa într-o dimineaţă, cu familiaritate, va proceda totodată cu precauţiune, purtând grijă să nu turbure şedinţele muzicale. Deocamdată sălbăticia Leonorei o dispera; trebuia s-o deprindă a trăi cu oamenii. Ce va zise însă Walter de proiectele ei?

— Cred, mamile, că ar fi bine să invităm la masă pe foştii noştri camarazi de refectoriu – pe domnii doctori – corectase, văzând că Walter s-a încruntat la cuvântul

refectoriu.

Lenora se uitase la ea, speriată ca de un accident.

— Îi vom invita, de pildă, o dată pentru totdeauna joia fiecărei săptămâni! urmase Aimée netulburată.

Walter aprobase, printr-un:

— Foarte frumos!

„Fata asta are idei, dar n-are destul tact!” gândise. Lenora încă era nedumerită când Aimée venise în seara aceea în camera ei cu un mic carneţel:

— Aş vrea să ştiu dacă avem ceva *al nostru?...* Vreo avere?... Şi cât?... Pe mine cu ce mă întreţii?... Nu-mi convine să mă îmbrace intendentul!

Lenora pusese mâna pe frunte ca pentru o salvare prin migrenă, dar Aimée nu clintise.

— Ai ceva de la tatăl tău!... Eu nu ştiu nimic... avocatul! suspinase Lenora.

— Nu sunt încă majoră! Trebuie deci să am un tutore. Vom vorbi cu doctorul Walter. El este acum cel mai indicat să-mi fie tutore!

Durerea de cap cuprinsese de-a binelea pe Lenora.

— Nu uita, mamile, să spui intendentului că în fiecare joi avem la dejun pe doctori... şi doctorului Walter să-i spui că are a se ocupa de tutela mea... Banchereasa Efraim avea destule parale!

La această replică trăsnitoare Lenora se roşise. Ştia romanul lui Walter. Îl va fi găsit supărător sau poate o speria numai cutezanţa lui Aimée.

— Pomenesc de banchereasa Efraim fiindcă e vorba de socoteli pe care tu nu eşti în stare să le faci! limpezise Aimée fără nicio emoţie.

Gazda pensiunei din Predeal o informase despre antecendentele lui Walter.

Lenora se culcase pe canapea, erau discuţii peste puterile ei. Aimée, de altfel, nici nu se bizuia pe ea. Seara, la desert, fata întrerupse cu glas limpede tăcerea. Lenora îngălbenise dinainte.

— Te rog, mamile, să-mi dai ceva bani de buzunar!

Walter se uitase fulgerător la nevastă-sa. În casa lui era, aşadar, cineva în lipsa banilor de buzunar?!

Aimée socotise chestia bănească rezolvată în principiu. Doctorul Walter luase astfel în primire o tutelă fictivă, care pentru Aimée era fructuoasă.

Nici Walter, nici Aimée, mai puţin încă Lenora, n-aveau intenţia să descurce succesiunea Hallipa. Cum zicea bine fata: „Banchereasa Efraim avusese destule parale!”

Identificată repede cu noua ei existenţă, Aimée începuse a se plictisi cu programul ei prea limitat. Se distra făcând neobosit planuri. Nu pierdea din vedere că mariajul Lenorei, care pusese aşa de bun sfârşit vieţii ei de pension, trebuia bine speculat. Lenora nu se arăta capabilă.

În adevăr, voinţa lipsită de expresie a lui Walter nimicise pe a Lenorei. Deprinsă să dicteze prin simţuri şi lipsită cu totul de alte mijloace, pentru ea Walter rămăsese o problemă fără dezlegare... Răceala lui pentru „amor” şi „femeie”, pe înţelesul ei, o mira şi o ţinea în respect. Altădată pretenţioasă cu bărbaţii în vederea ofrandei amoroase, aci, unde ofranda ei n-avea preţ, nu mai cuteza să pretindă nimic. Se întreba mereu de ce va fi luat-o Walter de nevastă şi nu putea să dovedească motivul, simplu şi complicat totodată, că moştenitorul Salemei avusese nevoie de faţada onorabilă a căsniciei.

Aimée constata cu nemulţumire anihilarea mamei ei. Păstra Lenorei o afecţiune din obicinuinţă şi mai ales din solidaritate dar o şi dispreţuia puţin şi o excludea de la confidenţa planurilor ei de viitor.

Având oarecum cont deschis la Banca Walter – cum numea averea noului său tată – Aimée se folosea cât mai mult: rochii, pălării, bibelouri... Nu era însă de ajuns, îi trebuia pentru ambiţia ei un scop mai mare.

Unul din obiectele ambiţiei ei era negreşit supunerea doctorului Walter. Graţie acelor mici exerciţii de cochetărie, pe care le făcea mai mult pentru a-şi dezvolta

şi cântări puterea seducţiei, rezultatele începeau a se simţi mulţumitoare. Faptul că întâmpina unele obstacole era şi el satisfăcător – nu i-ar fi plăcut un adversar prea lesne de supus. De reuşită, orgoliul ei nu-i permitea să se îndoiască: Ea! Aimée... nu putea să nu reuşească.

Supunerea lui Walter era însă numai un capitol – însemnat, desigur – al unui proiect mai larg, elaborat de imaginaţia ei încă copilărească, dar şi foarte prevăzătoare. Prin căsătoria cu Walter, Lenora făcuse un sfârşit de carieră glorios, ea însă abia îşi începea cariera şi, desigur, era vorba mai ales de ea. Ideea de „viitor” chema şi ideea de „lume”; Aimée credea că familia Walter, aşa cum era acum constituită, trebuia să-şi facă loc în „lume” – adică în cercul celor două-trei sute de persoane care formează societatea cea mai aleasă... Nu admitea izolarea în care stau deocamdată, decât ca provizorie.

Înapoia cristalelor strălucitoare ale Buickului, albă, diafană, cu bucle aurii, Aimée cerceta neobosit putinţele de a se introduce în lumea de snobi, care pentru ea era „lumea”. Calcula atuurile: lumea artelor se putea câştiga prin muzeul casei Walter, lumea ştiinţei era la îndemână prin sanatoriu, a finanţelor prin bani, dar era vorba de acei câţiva din toate aceste categorii şi din altele, care formau o anumită echipă mondenă, mai anevoie de mobilizat.

Aimée se gândea atunci iarăşi cu invidie şi admiraţie la succesul sorei ei, Elena Drăgănescu, care stăpânea acea lume. Fata cu tâmple castanii, simplă şi tăcută, pe care şi-o amintea de-acasă, dicta acum întregului Bucureşti. Casa ei era un tabernacol modern, bărbatul ei ministeriabil şi amantul ei celebru. Coca-Aimée, curată ca porţelanul, primea fără sfială, de-a gata, unele noţiuni necurate şi anticipa liniştit asupra sentimentelor aşa de stilizate dintre Elena Drăgănescu şi violonistul Marcian.

...Şi cine era Drăgănescu? Un om de rând, parvenit şi fără calităţi – după părerea ei. Marcian era celebru, deci

nu suferea discuţie, cât despre Elena, nu i se puteau contesta meritele, dar, cu cât ea, Aimée, era mai frumoasă şi mai demnă de idolatrie! Cucerirea Bucureştiului apărea obligatorie, dar şi anevoioasă, de aceea, în calculul ei, Walter, era socotit personagiu foarte însemnat.

În timp ce făcea astfel de calcule, surâsul diafan pe faţa transparentă şi ochii limpezi nu oglindeau nimic din preocupările ei.

În faţa acelei seninătăţi permanente, un fel de impacienţă cuprindea pe Walter; i se părea că are mereu dinainte o păpuşă. Hotărât, prefera faţa mai răvăşită a Lenorei; credea totuşi că amândouă seamănă. Îl agasa oarecât acel dublu exemplar care-l însoţea acum pretutindeni, totuşi n-ar mai fi conceput să fie singur în cutia de cristal a Buickului. Uneori scruta chipul de păpuşă al fetei pentru a-l diferenţia de celălalt, cu ochiul perspicace şi impasibil al expertului de artă. Subt privirea lui cercetătoare, Aimée, deprinsă cu menirea ei de portret, nu se turbura. Explicaţia pe care i-o da era cea pe care o da tuturor privirilor: „Mă admiră!”

I se părea firesc, dar nu-i era indiferent, dat fiind că admiratorul era un *as,* compliment ce se adresa mai puţin lui Walter – cunoscător de artă, decât lui Walter – bancher şi mare doctor. Când întrerupându-şi tăcerea, Aimée deschidea buzele cu desen perfect, în loc de fraze serafice pronunţa cuvinte simple despre lucruri pline de bun-simţ comun:

— Şoferul frânează prea brusc!... Provizia de cafea, cacao şi ciocolată, făcută în cantitate prea mare, nu era destul de proaspătă.

Aimée se adresa Lenorei, care nu se ocupa de nimic din toate acelea. Nulitatea nevestii lui enerva pe Walter, făcându-l să creadă că poate el nu i-a dat în menaj locul cuvenit – căci avea pe tema asta o susceptibilitate mereu gata să freamăte. Totodată era mulţumit că Aimée pune

lucrurile la punct şi mirat de spiritul practic al acelui „înger”.

În opinia lui, Aimée sta pe un talger care oscila mereu între cer şi pământ. Cât despre Lenora, de câte ori se deschidea vreo „chestie”, avea o palpitaţie nervoasă din grijă că nu e destul de destoinică şi găsea salvarea şi refugiul numai în Aimée.

Fata îşi da seama bine de tot, şi scria prietenei Hilda, la Sals am Thale, printre altele:

„...Nu fi îngrijorată de situaţia mea delicată – cum zici tu, preadelicata mea Hilda – într-un menaj nou. De la teorie la practică e mare distanţă, scumpă idealistă. Sunt indispensabilă noului menaj. Mica mea mamă şi-ar uita fără mine toate atribuţiile, nu mai puţin şi Herr Profesor – cum îl chemi tu cam comic – *Hilda teure.* De altfel, sper că vei veni curând să te convingi la faţa locului de tot ce-ţi spun. Te vei recrea puţin de atâtea griji de acasă. Regret că aţi fost silite să vă mutaţi din Viena. E aşa de umilitor să fii provincial.

Sals am Thale, cu castelul lui medieval, podul cu acoperiş şi seminaristul tău nu mă consolează că nu mai eşti vieneză. E preferabil un loc mic pe o scenă mare, dar Hilda mea e prea virtuoasă, prea poetică şi prea puţin ambiţioasă.

Ocupă-te harnic de voiajul tău încoace. Restul mă priveşte. N-am încă destule fonduri secrete pentru a te dispensa de cheltuiala drumului, dar Frau Gert are totdeauna ceva deoparte. Sper că nu va fi egoistă. Spune-i multă dragoste din parte-mi. N-am mai întâlnit pe nimeni să cânte la fel de frumos ca ea din Grieg, nici să facă aşa delicioase gogoşi cu ciocolată...”

La Sals am Thale, Hilda citea cu amestec de bucurie şi mândrie scrisorile. Se bucura de dragostea ce-i arăta Aimée şi se mâhnea de dispreţul ei pentru noua lor reşedinţă. În sentimentele Hildei, Aimée stase totdeauna pe un tron şi avea deci dreptul s-o privească de la înălţime. Hilda socotea pe Aimée ca pe o superioară, încă

de pe când risipea banii moşierului Hallipa; acum îi apărea ca o prinţesă. La respectul ce se da la Viena unui şef de clinică ca Walter, se adăogase legenda palatului şi muzeului; în mintea ei se clădise un burg fabulos, la a cărui edificare ajuta imaginaţia ei lirică şi modestia traiului propriu. La pension, unde era ţinută cu preţ redus fiindcă tatăl ei fusese efor, Hilda era considerată superioară celorlalte eleve prin cultură, ea însă nu se credea social egală lor. Tocmai pentru acea superioritate şi acea inferioritate, Aimée vanitoasă, o alesese ca cea mai intimă prietenă.

Doamna Gert, fostă cântăreaţă de operetă, era acum o văduvă pensionară şi Hilda se identifica cu acel trai inferior, fără umilinţă dar şi fără confuzii. Mâhnirea ei pentru dispreţul manifestat de Aimée modestului orăşel era pur sentimentală. Invitaţia lui Aimée o ademenea. Era pentru ea un ideal să-şi revadă prietena în cadru acelei poveşti. Frau Gert ar fi vrut să-i satisfacă dorinţa, mai ales fiindcă o călătorie de experiment stase în programul de educaţie al răposatului consilier tehnic Gert. Era tocmai prilejul.

În răspunsurile ei, Hilda comunica lui Aimée combinaţiile ce se făceau cu privire la venirea ei în România, cât şi iluziile despre feeria casei Walter. Aimée întreţinea mereu pe Hilda în căldura unui stil epistolar fără de echivalenţă cu starea ei sufletească. Hilda reprezintă pentru Aimée publicul spectator, bunul public care se entuziasmează şi care aplaudă.

— Salută, mami!

O enervare în glasul lui Aimée. Lenora se întoarse stângaci şi căutase pe cine trebuie să salute. Pentru a-şi corecta asprimea de-adinioari, Aimée râsese ca un *baby.*

— Cine vrei să ne salute din partea ceea, mami?

În loc de a privi spre automobile, Lenora, în adevăr, se uitase spre aleea pietonilor.

— Am răspuns eu! Era Vidianu, ministrul, cu doamna!

spusese Walter.

Cum Aimée păruse interesată, explicase:

— Doamna Vidianu e cea mai elegantă clientă a mea! Născută prinţesă Xanti... din cei domnitori: *„Par les veines et les artères capitales!”,* cum spune ea.

Atentă, Aimée se aplecase uşor înainte.

— De altfel, nu e vanitoasă. Ceea ce o interesează mai mult în această transmisie de sânge sunt anume particularităţi: unele viţii congenitale.

La cuvântul „viţii”, Lenora vroise parcă să întrebe ceva, pe când ochii albaştri ai lui Aimée se acoperise cu pleoapele mari. Se întorsese spre geamul autoului cu nepăsare. N-avea interes să familiarizeze pe Walter cu unele subiecte, care sunt mai rentabile când rămân subînţelese.

Walter fusese nedumerit; el nu vroise să spună nimic necuviincios.

Pe Calea Victoriei şoferul oprise în faţa unui optician. Cum Walter se uitase întrebător:

— Lornionul tău, mami! Era pe lista curselor de azi!

Walter surâsese. Îl amuza îngerul cu calităţi de secretar.

— Lornionul tău! repetase Aimée cu puţină supărare, ca şi cum surâsul lui Walter ar fi tachinat-o.

— Nu răspunzi? zisese sever Walter Lenorei.

— Iar ne coborâm? se văitase Lenora.

Deşi nu se îngrăşase, timpul din urmă era foarte leneşă şi orice mişcare îi era neplăcută.

— Cobor eu! Ştiu ce vrea mami mea! spuses Aimée, dulce şi alintat, ca şi cum dorea să dea Lenorei o compensaţie pentru asprimea doctorului, deşi asprimea lui venise din zel către dânsa.

Walter se roşise puţin. Era o deprindere nouă în circulaţia sângelui, pe care Aimée ştia să i-o provoace prin micile lecţii ce-i da. Nedeprins a roşi, simţea o jenă senzuală, iar sentimentul de afront dispărea, risipit de înfăţişarea fragilă a inamicului; rămânea numai

voluptatea efortului sanguin.

Fata nu pricepea mecanismul, dar trăgea concluzii precise: „...Mă întrebi ce mai face Patronul? Te interesează cam mult, Hilda mea cuminte şi romantică. Patronul se poartă bine. S-a domesticit. Nu mai e nici insolent, nici pedant, nici flegmatic. Îi dau emoţii”...

Hilda traducea acele informaţii în sensul lor cel mai bun. Aşadar, tatăl vitreg începea să aibă pentru scumpa ei Aimée sentimentele frumoase ce se cuveneau. Stilul lui Aimée o scandaliza simpatic.

Aimée era un înger – aşa cum se şi vedea. A iubi pe Aimée nu era pentru nimeni un păcat – credea Hilda – căci era un privilegiu al ei a se face iubită. Jocul de cochetărie, pe care Aimée nu i-l ascundea, îl socotea ca pe o distracţie copilărească, fără nicio atingere cu morala, ceea ce nu era prea greşit, căci Aimée avea o grijă sinceră pentru buna căsnicie a Lenorei; nu permitea însă doctorului Walter, cum nu permitea nimănui, să n-o admire. Odată acea obligaţie stabilită, mai credea că poate folosi admiraţia pentru interesele comune ale ei şi Lenorei. În aceste socoteli precise, niciun substrat, nimic îndoios, nimic turbure.

Aimée coborâse la optician. Pe când alegea lentile, arătându-se ca de obicei pretenţioasă, două mâni mici îi astupase ochii. Cine-şi putea îngădui?

Era Minetta Persu, o colegă din anul întâi de pension la Viena. Deşi cam schimbată, Aimée, care avea bună memorie, şi-o amintise.

Minetta părea încântată de întâlnire. Cum Aimée întrebase amabil de sora ei mai mică, Minetta intrase în sute de amănunte; făcuse apoi proiecte şi invitaţii stăruitoare, care coincideau cu dorinţa de sociabilitate a lui Aimée.

Timpul păruse foarte lung celor doi din auto şi Walter coborâse. Minetta îl cunoştea: Aşadar, Aimée era fiica doamnei Walter! Cât se bucura de mult!

Doctorul se arătase corect, dar rece, ceea ce nemulţumise pe Aimée. Intrarea doamnei Vidianu în magazinul de optică adusese o diversiune.

Se apropiase de grupul lor; ochii ei japonezi şi gura lată surâdeau lui Walter. Era de o slăbiciune celebră. Nasul, caracteristic al neamului Xanti, îi slujea de blazon. Doamna Vidianu întinsese familiar mâna Minettei, aşteptând ca Aimée să-i fie prezintată. Deşi încântată de împrejurarea cunoştinţei, Aimée, prin atitudinea ei impasibilă, păruse doamnei Vidianu foarte distinsă.

Se vorbise de căderea probabilă a ministerului, pe care ca totdeauna o provoca Vidianu după voia lui. Se vorbise apoi de alegerile de la Huşi, unde doamna Vidianu avea moşii de zestre. – Candidase şi consortele prinţesei Ada, dar mai căzuse o dată! ironizase doamna Vidianu.

— E fratele nevestei mele, unchiul domnişoarei! completase flegmatic Walter.

— *Charmant!* Dar n-are încă experienţă politică! corectase doamna Vidianu, luând întâlnire cu Minetta la Sport Club pe a doua zi...

Aimée găsea pe doamna Vidianu foarte interesantă şi Walter îi păruse a fi avut o bună atitudine în incidentul cu unchiul ei.

După plecarea doamnei Vidianu, Minetta reîncepuse a se mira de coincidenţe: Aşadar, Aimée era...

Dorise să salute pe doamna Walter. Lenora fusese măgulită.

În drum spre casă, Aimée vorbise cu plăcere de colega regăsită. Walter, care avea de făcut rezerve asupra acestei camaraderii, îşi îndulcise pe cât posibil aprecierea: Domnişoarele Persu aveau reputaţia de a fi prea mondene. Nu se potriveau în gusturi cu Aimée. În viaţă lucrurile nu rămân ca în şcoală.

Se simţea pătruns de rolul lui de pedagog. Aimée pricepuse. Observase, de altfel, ea însăşi ceva cam lăibărat în vorba şi ţinuta Minettei. Cumpănea însă: fetele Persu erau, după cum se vedea, în lumea cea mai bună,

deci n-o puteau compromite şi, dimpotrivă, o puteau ajuta.

În ce privea influenţa lor rea asupra ei, era ceva care cel mult putea preocupa pe Doctorul Walter, ea nu se credea influenţabilă. Se îngrijora numai, nu cumva doctorul, din prea mult zel, să se opună amiciţiei.

— Fiecare rămâne cu firea şi gusturile sale! zise suav. Walter, de altfel, credea şi el că porţelanul din care era făcută Aimée nu se putea mânji.

— Aş fi mulţumită să văd din când în când fete de vârsta mea! A venit aşa de drăguţ spre tine, mami! Le datorez o vizită!

Lenora aprobase şi Walter tăcuse. Se simţea parcă bătrân şi vinovat. Nu avea drepturi asupra fetei.

Aimée credea că în acea zi şi-a asigurat portiţa de intrare în lumea snob pe care era ferm decisă s-o aducă cândva în saloanele palatului Barodin.

Acasă, Aimée declarase Lenorei, care se întinsese pe un divan, obosită ca şi cum ar fi urcat munţii, că are nevoie de rochii noi pentru vizite. De câte ori era vorba de cerut bani lui Walter, Lenora trecea prin friguri.

Aimée, care întrevedea cheltuieli mari în viitor, nu se putea bizui pe Lenora şi o liniştise: Se va ocupa ea singură!

Îi venise ideea că ar putea la nevoie uza de numele Walter pentru a face datorii. Un credit larg, ce se va acoperi mai apoi. Era mulţumită, i se deschisese mult de lucru... Aşadar, avea şi un unchi deputat sau ca şi deputat. Ea nu şi-l amintea pe unchiul Lică defel. Luase Lenorei interogatoriul asupra lui. Lenora vorbea fără plăcere de fratele ei; îl maltratase toată viaţa şi acum, când apele îl ridicase deasupra, se simţea stânjenită. De altfel, nici nu se vedeau.

Aimée fusese contrariată şi-i făcuse un discurs asupra obligaţiilor de familie, deşi ea era cea care, de obicei, o împiedica să-şi cerceteze „neamurile”.

Intervenirea lui Walter în favoarea unchiului necunoscut îi deşteptase ideea că ele două singure nu erau poate de ajuns, că le trebuia un contingent de întărire în lupta de cucerire a domeniului Efraim. Se gândise iar la Elena. În seara aceea doctorul Walter primise o revărsare neobicinuită de graţii naive şi un asalt de capricii juvenile. Aimée dorise să vadă aspectul de seară al muzeului. Se făcuse pentru „efect” lumină în toate saloanele, perdelele lunecase pe inele, storurile deschisese pleoape pe vitraliuri.

— Sublim, dar rece! declarase Aimée cu un fior pe umerii goi subt voalul rochiei. Îmi dai voie să aşez flori şi plante?

Walter o secundă rămăsese nedumerit, că acea domnişoară elegantă îi cere o permisiune. Cum Aimée aştepta cam încordată un răspuns, îi mulţumise ca pentru o favoare.

În faţa portretului uriaş al Salemei Efraim, care ocupa centrul unui perete, fusese un moment de tragicomedie. Walter îşi pierduse cumpătul, ceea ce nu păruse însă a fi observat. Cu paşi fluturaţi Aimée se apropia, se depărta, contempla îndelung, pe când Walter avea un zbârnâit în creier şi urechi.

— Admirabilă carnaţia! Ce pictor? zisese fata fără sfială.

Walter îngăimase un nume.

— Mare colorist! apoi, ca şi cum rezolvase abia partea artistică a problemei, Aimée întârziase, cu mâinile graţios împreunate într-o poză de contemplaţie: Donatoarea! zisese, destul de cristalin ca să arate lipsa oricărei jene şi totuşi cu un văl uşor de pietate pe voce.

Apoi, luptând cu o portieră, trecuse cu inspecţia alături, în realitate pentru a face socoteala calităţilor şi defectelor apartamentului, în vederea recepţiilor viitoare. Luminatul era insuficient, însă cadrul, deşi cam demodat, apărea somptuos.

„Seamănă cu Schönbrunn!” gândise cu îngâmfare.

Walter rămăsese pe loc încă nelimpezit, atâta de brusc trecutul întreg fusese scos la suprafaţă, confruntat, cu prezentul şi aşezat la loc. Era mulţumit că un subiect anevoios a fost lămurit satisfăcător. Calificativul lui Aimée, „donatoarea”, pusese totul la punct. Walter avusese chiar o umbră de surâs pentru naivitatea fetei. Admirase totodată tactul ei inconştient. Luase el însuşi atitudinea ce-i fusese sugerată: respectul către donatoare! Lumina care invada camerile acum nu-l mai supăra; i se ridicase de pe conştiinţă o cortină grea, pe când se elabora în subconştient un travaliu de recunoştinţă către Aimée.

A fi împăcat cu sine era tot ce putea fi mai prielnic doctorului Walter.

Arivistul Walter provocase cândva, fără riscuri, codul moral pentru scopurile lui; avusese a se socoti numai cu conştiinţa lui, pe care o biruise. Dispreţuise oamenii şi codul lor, dar înfruntarea îi era voluptate. După luptă şi victorie rămăsese sterp. Acum însă, de un timp, de când Molohul ispitei murise, toată lupta lui se reducea la uitare: să fie uitat trecutul de ceilalţi şi de el!

În seara aceea se iscase prin surprindere un conflict nou, îl invadase deodată teama şi uşurarea. Aşadar, nu trebuia uitare!... De ce uitare?... „Donatoarea!”

Prin stepa lui sufletească circulase o înviorare. Privise ca pe ceva nou un panou cu arhangheli. Avea pe creier un abur uşor de sânge. Din treacăt dezmierdase forma şerpuitoare a unei baiadere de onix, apoi îşi privise mâinile subţiri, lungi, cu piele netedă şi dură ca de şarpe şi le lăsase în jos de-a lungul vestonului cenuşiu, inerte ca pe instrumente de fericire şi ruşine.

Aimée se întorsese din inspecţia făcută; Walter se uitase la ea cu o privire piezişă şi ceţoasă, ca a cuiva abia ieşit pe uşa unui local de opium. Pe colţul unei mese masive cu incrustaţii de bronz, Aimée, liniştită, scria pe un carnet mic. Walter fusese mirat de ocupaţia şi de

calmul ei în acele momente. Îşi strunise glasul pentru a-şi găsi diapazonul normal.

— Ce scrii? întrebase.

— Notez tablourile şi obiectele cele mai frumoase pentru a le descrie amicei mele Hilda, pe care o iubesc mult şi care are pasiune pentru lucruri de artă!

Răspunsul acela îi venise în grabă şi oportun.

— De ce nu inviţi pe amica dumitale la noi? spusese Walter oarecât la întâmplare, apoi culesese din drum ideea, ca foarte salutară, pentru ca fetele Persu să fie înlocuite.

— Ce fericită sunt! Ce fericită are să fie Hilda!

Cu un sunet mic, Aimée îşi bătuse palmele una de alta, copilăros, fals de copilăros, dezarmonic cu înfăţişarea şi caracterul ei. Dar Walter nu observase.

„Ce copil!” îşi zisese, cu indulgenţă pentru ea, pentru mai cine? Pentru omul cu opium şi cu mâini de ruşine, poate.

Adunând carnetul pe care-şi însemnase numărul şi locul becurilor electrice de adăogat, Aimée trecuse pe lângă Walter cu un merci grăbit, pornind către un scop necunoscut şi de aceea enigmatic.

— Se duce să scrie nemţoicuţei! vorbise, în sfârşit, Lenora.

— A, da! Ce copil! zisese Walter, surprins de prezenţa nevestei lui.

„Ce copil!” repetase în gând, cu severitate acum, către ceva sau cineva neprecis. O impresie nelimpezită oscila în el ca o mişcare de leagăn între două noţiuni: puerilitate şi pubertate.

Fixa în covorul imens un singur punct de lână multicoloră, care avea forma bizară a unui proteu.

„Ce copil!” cugeta matur despre preocupări minore. El, Walter, nu se putea ocupa decât de cauze majore, sau care deveneau majore deodată ce se ocupa de ele.

Lenora şi intendentul aşteptau deoparte pe un acelaşi plan al timidităţii. Walter se uitase spre ei cu o subită

nemulţumire, ceea ce-i speriase în parte pe fiecare, dar deopotrivă. Doctorul făcuse un gest de concediere, apoi politicos, spusese Lenorei:

— Ai obosit! Vedem restul altă dată.

Cei doi plecase, intendentul conducând respectuos pe Lenora. Walter aştepta acum să-şi poată regăsi echilibrul perfect. Temperamentul lui cerebral suporta anevoie intervenţiile rare ale senzaţiei, care erau pentru el un *malaise.* Invazia senzaţiei în armătura ideilor era ca o ciocnire, ca un circuit. Aimée reuşise, prin neprevăzutul acelei scene, să-i dea o comoţie din cele mari.

Treptat îşi reluase liniştea, mulţumit că o recâştigă, mulţumit că o pierduse. Repeta cuvântul *donatoarea,* în minte, cu emfază. Hotărî că totul e bine: recunoştinţa către Salema era un statut care convenea. Salema înceta a mai fi păcatul amplu, pierdea calitatea ei clandestină. Lenora era şi ea nevasta care-i convenea şi, odată astfel clasată, o trecea deoparte. De pe fruntea perfect netedă a lui Walter se ridica o placă metalică, purtătoare a unor clişee cândva obsedante, acum înlăturate, pe când fire metalice subţiri aşezau altă placă netedă. Totul era bine. Walter stinsese singur luminile, închisese una după alta uşile, trecuse în biroul lui de lucru.

Acolo rămăsese o jumătate de ceas, un ceas, poate mai mult, neocupat, fără vreun gând precis, ca într-un tipar nou, a cărui formă trebuia să se consolideze. În tâmplă, în artere, când şi când, subzista o zvâcnire. I se lămurea treptat o infatuare pentru acea sensibilitate. Statornicit în voinţa lui sceptică, poseda aşadar, şi cellalt material, cel din care oamenii slabi fac atâta pricină. Era uimit de luxul persoanei lui, îşi drămuia cu ingâmfare sensibilitatea; simţirea lui puţină era mult mai valoroasă ca a celor care o vântură din belşug: doctorul Walter era capabil de emoţie. Lucrul avea o însemnătate deosebită. În seceta lui admirabilă, confundând senzaţia cu simţirea, Walter se contempla în picătura acelei emoţii, ca un calif al Saharei

într-un miraj de lacuri.

Aimée trecuse mai târziu prin camera Lenorei, o sărutase distrat pe frunte şi-i spusese sumar că saloanele, în curând, vor suferi îmbunătăţiri mari şi, în curând, va veni Hilda, ca şi cum Lenora nu fusese de faţă. Lenora, buimăcită de atâta îndrăzneală, nu obiectase.

Aimée scrisese apoi câteva rânduri numai Hildei, dar imperative, prin care îi fixa chiar data plecării, cum şi termenul de trei săptămâni al invitaţiei. Totul dezbătut şi hotărât de ea în raport cu feluritele consideraţiuni. Timpul scrisorilor lungi cu basme era trecut.

IV

DOCTORUL WALTER OBSEVASE în ultimul timp absenţa lui Aimée din camera Lenorei la orele când alteori o găsea acolo. Vroise să întrebe, dar mereu ezitase, până când, într-o zi, aprinzându-şi ţigara, făcuse observaţia. Lenora se văietase că Aimée s-a făcut o ingrată şi de câte ori trimite s-o cheme spune că are de scris. Despre Aimée, Lenora reuşea să vorbească mai abundent.

Doctorul nu ascultase vorbăria nevestei, ocupat a se întreba care putea fi cauza lipsei lui Aimée, ca şi cum ar fi avut de dezlegat o enigmă. Spiritul lui avea, în genere, gustul şaradelor şi fata vitregă da aliment acelui gust. Ieşind de la Lenora, întâlnise la uşă pe Aimée cu pălăria pe cap şi cu o scrisoare în mână. Crezuse că scrisoarea era cheia enigmei şi, printr-un gest necontrolat, arătase cu severitate spre plicul ţinut în mâna fin mănuşată. Aimée întinsese scrisoarea.

Walter, corectându-şi mişcarea de curiozitate, refuzase, după ce însă dintr-o privire citise pe plic adresa Hildei Gert.

— Credeam că e vreo scrisoare pentru mine! se scuzase.

Duplicitatea la care fusese silit îi da însă o perturbare. Conştiinţa lui era un domeniu plin de variaţii de teren, unde se cultivau felurite sporturi şi înregistrau accidente mai mici sau mai mari.

Sub imboldul totuşi al aceleiaşi curiozităţi, spusese lui

Aimée:

— Lenora tocmai se mira că n-ai venit!

Calmă pe chestia scrisorii, Aimée păruse acum deodată foarte încurcată:

— Nu ştiam dacă mama e singură!... Veneam tocmai să-i dau bună ziua!

Walter adâncise mica dungă între sprâncene ca cineva care nu înţelege bine:

— Dar nu e nevoie, cred, să fie singură ca să-i dai bună ziua, spusese cu susceptibilitate.

— Ai dreptate să-mi atragi atenţia! Până acum am fost prea indiscretă... Nu mi-am dat seama! Eram deprinsă ca mama să fie numai a mea!... Nu vreau să-i strâmtorez fericirea...

Glasul fetei era pripit. Se întorsese brusc şi plecase în oraş. De vreo zece zile Aimée făcea curse numeroase prin magazine, unde compturile se adunau.

Walter îşi trecuse mâna subţire peste bărbie, cu un gest pe care-l avea altădată, pe când purta o barbă mică, roşiatică. Acoperise astfel o muşcătură a buzei de jos, apoi un surâs.

„Auzi! Auzi!... Ce idei avea înapoia frunţii virginale domnişoara Aimée!... La ce se gândea madona, subt bereta ei de catifea!... Ce griji purta!... Aşadar, de aceea lipsea!... Ce copilărie!... Ce copilărie îndrăzneaţă!... Se credea indiscretă!...”

O secundă Walter înrăise ochii pali:

„Să se fi plâns cumva Lenora?... Nu! Era exclus! O idee cu totul personală a domnişoarei Aimée, printre altele!...”

Walter trecuse în biroul de consultaţii cu un surâs încă frământat în colţul gurii.

A doua zi dimineaţa, urcând de pe coridorul camerelor de bolnavi spre apartament, doctorul se oprise în faţa odăii de linjerie, unde auzise conversaţie, ceea ce era riguros interzis. Patronul nu glumea cu disciplina. Regulamentul era aplicat, chiar dacă abaterea avea cele mai serioase scuze. Cu un surâs răutăcios, Walter

pregătea în minte pedeapsa ce va aplica doamnei Bidu, de care era, de altfel, foarte mulţumit. Era sever cu un fel de voluptate, în amintirea rigorilor primilor lui ani de tinereţe, cei dinaintea Salemei Efraim.

Vocea doamnei Bidu tăcuse şi se auzise sopranul cristalin al lui Coca-Aimée. Walter rămăsese pe loc mirat, ascultând ceva despre ace de gămălie şi dantele *Valenciennes.* Aşadar, domnişoara ministru îi demoralizează personalul... „O copilă în fond!...” gândise, izbit de timbrul uniform al glasului fetei, glas cu sonorităţi de coarde vocale, dar fără nicio inflexiune de arcuşuri!... „O copilă!”

Intrase în biroul de sus cu o impresie de mulţumire. Totul era bine! Ca şi cum purtase grijă că totul nu e destul de bine! Aşadar, voinţa şi capriciile domnişoarei Aimée, cu care avea de lucru, erau numai copilării. Walter surâse condescendent, ca cineva care constată că pata după manşetă e numai un fulg care se poate scutura cu o suflare.

Aşezat la birou, doctorul avusese un moment de ezitare: Ce va face cu doamna Bidu şi cu pedeapsa ei? Apucase apoi telefonul cu un gest precis, care închisese ferm mâna pe receptor. Degetele alăturate şi încordate în perfecta lor netezime desenase o mână de ceară la care se uita cu satisfacţie.

— A se aplica amenda minimă doamnei Bidu pentru contravenire!

Nu vroise să cedeze. Avea o mulţumire jumătate glumeaţă, jumătate răutăcioasă, ca şi cum amenda ar fi fost aplicată chiar lui Aimée. Luând o revistă medicală trecuse în camera Lenorei, care răvăşea o cutie cu panglici şi dantele. Lenora rămăsese surprinsă.

— Ce tot cauţi acolo? o întrebase Walter glumeţ şi cu familiaritate neobicinuită.

Ca şi cum i s-ar fi pus diapazonul, Lenora regăsise vocea ei cam guturală de vampă, voce care odinioară

plăcea bărbaţilor.

— Bricheta! răspunsese cu un mic râs în gâtlej, râsul ei de porumbea.

Walter îşi amintise scena din ajun cu Aimée: pretenţia fetei de a nu fi indiscretă în menajul mamă-si. Întinsese Lenorei bricheta lui, care, cu un gest îndemânatec, deschisese cutia cu ţigări, apucase una între degete albe, o dusese la gură, întinzând spre mâna bărbatului buzele umezite...

Walter consultase pendula de marmoră de pe etajeră şi văzuse că mai are şapte minute libere. Se aşezase într-un fotoliu dând la o parte un jupon de tul.

— Domnişoara Coca! zisese rupând tacticos banda unei reviste şi privindu-şi unghia migdaliată, cu teama să nu se fi rupt. Domnişoara Coca are nu ştiu ce necazuri de dantele şi în loc să ţi le spună, le discută cu doamna Bidu, în sanatoriu, ceea ce e interzis.

Glasul lui Walter era mereu glumeţ şi Lenora, încă răsturnata pe divan, pufăia altă ţigară, surâzând din ochii jumătate închişi, care luceau subt rotocoalele de fum.

— Smaranda Bidu a căpătat amendă şi domnişoara Coca nu va avea prăjitură la prânz.

Lenora râsese, un râs suspect, care şerpuise cum şerpuie coapsa unei dansatoare sub fâşiile desprinse ale unui costum de *music-hall.*

V

COCA-AIMÉE CĂTRE HILDA GERT, la Sals am Thale:

„Despre prietenele de care te temi atât, Hilda *liebe,* îţi amintesc câte înţelesuri are cuvântul «prietenă»!... Tu eşti şi rămâi singura prietenă adevărată. Fetele Persu sunt foste colege ale noastre. Nu ştiu de-ţi mai aminteşti pe Cora şi Minette din clasele mici, sau poate tu încă nu veniseşi la pension pe-atunci; amândouă sunt, pare-se, cât se poate de «moderne». Eu rămân la preceptul meu: frumuseţe şi neînduplecare. Nu abdic decât pentru un tron. Tronul încă nu mi s-a oferit. Nu vorbesc de cel pe care mi-l pune la dispoziţie tatăl meu vitreg în faimosul său palat. Nu înţelege cine ştie ce, scumpă Hilda! Doctorul Walter se poartă cu mine cu tot respectul cuvenit. De altfel, ilustrul doctor e un om cu principii austere. Mama mea frumoasă pare chiar puţin melancolică din pricina asta. Ea e din femeile care dau multă importanţă unor lucruri. Noi suntem din altă generaţie. În tot cazul eu mă silesc să-i ameliorez regimul. Nu te scandaliza, Hilda lieb*e;* pune tonul. Tu ştii cum cânt eu astfel de romanţe: «din cap». Am şi planuri mai importante; păcat că nu ţi le pot scrie*. «Scripta manent»,* cum avea mania să zică Frau Gordius. Când vei veni, vei cunoaşte planurile mele în toată mărimea lor.

Altfel, nimic nou. Junele Paul «va bene». E tot nostim şi tot la favoare în rolul lui secundar de «grădinar înamorat». Primele roluri sunt vacante.

Despre virtutea doctorului Walter!... Se spune că

provine din unele cauze puţin virtuoase. E un întreg roman... Despre cei de-aproape e bine să te informezi de departe. Şi asta rămâne tot pe când vii. Cât despre «Arzterei», personalul tot de aci face acum sluj frumos în faţa mea, ca Pik al lui Frau Rektorin.

Lucruri de bagatelă, lucruri cu igliţă. Îţi vom arăta, Hilda *liebe,* şi măiestrii mai mari. Vino cât mai repede lângă Aimée a ta."

Această atmosferă nu durase mult. O scurtă furtună se iscase aducând unele schimbări.

Aimée vizita des sera, unde se înţelegea bine cu Paul, horticultorul *fesch,* cu privire la luxul decorativ al florilor. Grădinarul se arăta aşa de iscusit şi devotat, că Aimée nu întârziase a-l întrebuinţa şi în afară de resortul lui. Vedea în el un om de încredere al ei, personal. Credea, firește, că admiraţia pentru frumuseţea ei e lanţul acestui Ruy Blas, pe care-l trata cu condescendenţă. Paul credea, la rândul lui, că favoarea domnişoarei e provenită din simpatie şi din afinităţi binevenite. Inteligent, nu înfrunta cu nimic orgoliul fetei, dar îl specula cu abilitate. După multe ocoluri o rugase a-i permite să iasă cu şoferul pentru a învăţa să conducă. Avea o patimă pentru volan şi la nevoie putea fi de ajutor. Firește, lucrul nu se putea pune în practică decât atunci când ieşea Aimée. De aceea se putea vedea adesea însoţind-o în cursele ei acest aghiotant de şofer. Paul arăta aptitudini de care protectoarea lui era vanitoasă.

Doctorul Pejan întorsese adesea capul după automobil. Deşi Aimée îl socotea cam spion, nu se alarmase. Lucrurile ar fi putut merge înainte, dacă nu intervenea abuzul. Aimée, privind un altoi nou de trandafir care-i purta numele, se lăsase amăgită de nevoia confidenţii şi vorbise lui Paul despre petrecerile ce se vor da în palatul Walter. Cum într-una din zile fata din casă se tăiase adânc la un deget şi se plângea că nu poate servi, Paul oferise cu modestie şi fervoare să servească în locul ei. Aimée găsise că e un semn de adoraţie, oficiul de fecior

fiind subaltern acelui de horticultor. Primise însă dovada de idolatrie, calculând că Paul ar putea fi pentru mai târziu un foarte chipeş *maître d'hôtel.* Acelaşi calcul îl făcea probabil şi Paul, dacă nu vreunul mai ambiţios.

Abia pe la mijlocul dejunului – după ce fata servise cum putuse cu mâna stângă – gătit cu smok, ras fresc, cu cărarea perfectă şi urme de fier în părul brun, Paul apăruse cu vinul dulce. O secundă, Walter se întrebase cine e băiatul acela frumos; fusese tocmai ceea ce declanşase furtuna. Recunoscând grădinarul, pe care abia îl tolera acolo la serviciul lui, Walter izbucnise: Ce înseamnă?... Cum îndrăzneşte?...

Un vârtej neaşteptat, care nu mai îngăduise explicări.

Paul, în loc să dispară de la primul cuvânt, răspunse cutezător:

— Servesc din ordinul domnişoarei!

Urmase un:

— Ieşi! care nu mai îngăduise întârziere.

Apoi Lenora primise o scuturătură de reproşuri şi de ordine, de pomină şi nemaipomenită. Aimée, drept orice manifestaţie, se retrăsese.

A doua zi, degetul servitoarei părea ca prin farmec vindecat. Dejunul trecuse în linişte macabră. Intendentul însă ceruse audienţă pentru a întreba ce se face cu sera, deoarece Paul predase serviciul, plecând grabnic din ordinul domnişoarei. Aşadar, domnişoara da încă ordine – de rândul acesta însă satisfăcătoare. Walter întorsese jumătate capul spre Aimée, fără o atitudine precisă.

— Am crezut că astfel de obrăznicie cerea pedeapsă imediată!

Pedeapsă nu exista, Paul primind leafa pe toată luna şi o recomandaţie către Bubi Panu de la Sport, care conducea un garaj.

Fără a examina de ce natură era sacrificiul, Walter credea că Aimée a făcut un sacrificiu pentru el şi nările subţiri se dilatase în gestul lor de satisfacţie.

Aimée şi Paul socoteau la un fel – deşi separat – că doctorul Walter făcuse în ajun o scenă de gelozie, fără a examina de ce natură.

VI

AIMÉE NU ÎNTÂRZIASE PREA mult, nici nu se grăbise prea tare cu vizita promisă Minettei Persu. Găsise pe fete singure acasă, reparându-şi rochiile de seară. Tonul intim fusese lesne de luat.

Aimée se arătase cu atât mai amabilă cu cât totul îi amintea situaţia ei favorizată de soartă. Ipolit Persu, membru în numeroase comisii ştiinţifice, autor al unor însemnate lucrări de erudiţie, ocupa cu doamna Persu un apartament modest cu trei camere, la al treilea etaj al unei case, pe o stradă depărtată. Mobilierul era şi el foarte modest: ceva mai îngrijit în biroul ilustrului, unde mirosea a *vernis* proaspăt; în *hall*-ul mic lipsurile se ascundeau anevoie sub covoare roase; în camera fetelor însă, domnea făţiş sărăcia şi dezordinea. Ele nu păreau defel stânjenite de cadru; ca şi cum n-aveau a se îngriji de ambianţă. E drept că locul luxului îl ţinea conversaţia: fusese vorba de ceaiul din ajun la doamna Mavromati, nevasta unui fost preşedinte de consiliu, care avea cea mai frumoasă casă din Bucureşti; de dineul de la doamna de onoare Vardali; apoi de partida de *tennis* cu englezii de la legaţie; în fine, de o întâlnire cu doamna Vidianu, ratată din cauza Lidiei, fata unui ministru plenipotenţiar, care venise să facă o scenă de gelozie Corei Persu pentru că o aşteptase în ajun zadarnic şi nu dormise toată noaptea.

O ceartă mică se iscase între Minette şi Cora pe tema aceasta. Minette credea că rău a făcut Cora că a lăsat pe

amica ei s-o aştepte zadarnic:

— Nu te durea nimic să-i dai un telefon!

Cora pretindea că Minette nu înţelege niciodată *rien de rien.*

Mică, delicată, cu figura cam şifonată, cu părul scurt, ondulat şi oxigenat, Minette era lipsită de autoritate, deşi cerca să ia un ton de superioritate a vârstei, fiind aproape cu cinci ani mai mare decât Cora.

Înaltă, cu forme zvelte, dar desenate ferm, cu un oval superb, masculinizată prin ţinuta rigidă şi costumul taior, cât şi prin tunsoarea băieţească, Cora părea a fi, din ele două, cea mare. Glasul era şi el imperativ, cu timbru de alto. Răspundea Minettei cu nepăsare şi impertinenţă.

— Până la urmă te priveşte! cedase Minette, care era din fire molatecă.

Deşi nu cunoştea nici persoanele, nici moravurile, Aimée avea totuşi o intuiţie justă a lucrurilor auzite. Fetele puseseră apoi lui Aimée numeroase întrebări asupra interiorului casei Walter, despre care auzise minuni. Aimée fusese sobră în descriere, dar stăruise ca fetele să-şi fixeze vizita pentru a controla prin ele singure minunile. Minette şi Cora se arătară grăbite şi curioase; deşi contrastau între ele, amândouă erau deopotrivă sociabile, cu o simplitate şi o îndemânare care surprindea pe Aimée. În afară chiar de interesul ce avea de ele, le găsea nespus de plăcute.

Câteva bomboane vechi, rămase într-o cutie, fusese puse la mijloc. După oarecari demersuri, Minette declară că nu se poate fierbe ceai, nefiind nici foc, nici spirt, şi servitoarea fiind iar plecată. Fusese o nouă altercaţie, pe un diapazon destul de înalt, care părea a fi însă cel obişnuit. Cora opiniase sever că servitoarea, o beţivă şi o haimana, clevetea pe socoteala lor şi merita să fie gonită. Minette, mai tolerantă şi mai gospodină, explicase că e dusă după un sac cu cartofi la doamna Sabetay a bancherului. Servitoarea avea defecte, dar era greu de înlocuit, deoarece gătea bucate, spăla, călca, cosea,

scutura de bine, de rău, în plus mofturile lui Ticuşor, răutăţile Mamaiei şi capriciile domnişoarei Cora, care trimetea bilete în cele patru colţuri ale oraşului şi i-ar fi trebuit un curier special. Cora spusese tăios: că unii sunt făcuţi să comande şi alţii să slugărească. Minette ridicase din umeri şi sfătuise pe Cora să mai frâneze cu flirturile *cucoanelor* şi *domnişoarelor,* fiindcă la 19 ani era *cam prea de tot* şi Ticuşor avea dreptate când se lua de gânduri. Violentă, Cora bătuse cu pumnul în divanul din care praful ţâşnise subţire.

— Ajunge, că ne asfixiem! se ruga Minette şi, micuţă cum era, cerca să ajungă geamul şi să-l deschidă.

— Nu ştii că e desprins şi cade? spuse Cora acum calm.

Efortul Minettei speriase numai din colţul ferestrei o pânză de paienjen, care, destrămată, zburase în largul odăii.

Deprinsă cu acurateţa, Aimée se gândise la camera ei cu o desfătare împrospătată.

— Şi logodna? întrebase pentru a schimba cursul ideilor, amintindu-şi că Minette, la optician, îi vorbise de logodna sorei ei.

Fetele râsese cu poftă.

— Logodna e o satisfacţie pe care a trebuit s-o dau lui Ticuşor, explicase Cora.

Logodnicul era un tânăr doctor în chimie plecat la Paris pentru studii mai departe.

— De altfel, nimeni n-o ia în serios, nici chiar el! Sunt prea tânără ca să mă mărit.

Minette, rozând ultima bomboană cu dinţii ei de şoricel, râsese în cascade mici.

— Prea tânără ca să se mărite, dar pentru altele nu e prea tânără!

Cora ridicase cu mândrie capul, ceea ce-i umflase grumazul neted.

— Ar trebui să mai slăbesc două kilograme! zisese sculându-se şi privindu-se în unica oglindă a şifonierului.

Era subţire, fără crupă, fără şolduri, fără bust, dar desenată desluşit ca în piatră, subt taiorul precis de caşa negru.

— Negreşit că trebuie să mai slăbeşti ca să fii băiat! Ca fată însă, nu! râsese Minette.

— Nu mai iau de-acum nici dejunul zece zile! hotărâse Cora.

Minette păruse deodată desperată.

— Ba ai să mănânci!... ai să mănânci! repeta cu vocea ei mică, care cerca să fie autoritară.

— Îţi convine! Tu ai genul tău, *mignonette.* Eu trebuie să-mi îngrijesc stilul.

— Ai să dejunezi! insistase Minette cu glas lăcrămat.

— Bine! Am să dejunez! Cine se poate înţelege cu tine? cedase Cora.

Era evident că surorile se iubeau în felul lor. În ce privea chestia stilului, Aimée credea că cele două fete Persu aveau fiecare în felul ei destul stil, dar că ceea ce lipsea cu totul casei şi oamenilor din ea, laolaltă, era tocmai stilul. Se sculase să plece.

— Ssssst! Nu putem ieşi acum! Ticuşor dejunează! zise Minette.

Era cinci şi un sfert. Cora explicase că tatăl lor intra adesea foarte târziu de la laboratoriu şi mai de obicei uita să dejuneze. Aimée ştia doar bine cum sunt oamenii de ştiinţă.

Aimée se gândise la punctualitatea lui Walter. Dar unde va fi fost sufrageria? Poate după perdeaua aceea din fundul *hall*-ului. Şi ce dejun putea fi acela? Fără foc, fără servitori. Îşi închipuia pe domnul Ipolit Persu, al cărui cap de artist cu bucle negre îi era cunoscut de prin ziare, unde avea reclamă frecventă, luându-şi singur, din dulapul de curând ripolinat, o aripă de pui rece cu salată veştejită. Casa Walter îi apărea măreaţă prin ordine şi bogăţie: „La noi! La noi!” gândea cu satisfacţie despre palatul Barodin.

Trebuise să respecte dejunul ilustrului. Pentru a o

distra, fetele începură o recenzie a tot ce compunea actualitatea mondenă Bucureştiului. Fusese un defileu de oameni şi de fapte mărunte, un anuar de aventuri. Minette povestea totul cu o inconştienţă şi simplicitate: mai inteligentă şi mai ironică, Cora comenta faptele. De altfel, ea dispreţuia toate acele intrigi amoroase şi socotea cu mult superior stilul pe care şi-l alesese.

Din acea abundenţă de informaţii, Aimée reţinuse nume şi întâmplări, dar mai ales îşi formase o impresie de ansamblu. Cu spiritul ei ordonat, pusese la punct, înlăturase, păstrase – totul în vederea recepţiilor viitoare, fără vreun alt scrupul.

Frecventarea fetelor Persu se arăta necesară, ele apaţinând acelei lumi pe care Aimée vrea s-o cucerească, indiferent de planul pe care se aflau. Deocamdată erau chiar cheia de introducere. Decisese deci că va reveni în casa Persu, cu toate defectele ei.

Infiltrarea fetelor însă în casa Walter trebuia făcută cu precauţiune, dar mai aveau pentru a se întâlni şi terenul neutru al plimbărilor în comun.

Când Cora, întinzând urechea, anunţase că Ticuşor a terminat, Aimée se sculase pentru plecare şi fetele propusese chiar pe a doua zi o întâlnire la Sport Club, unde se ţine un *match* de box pentru amatori.

— Înţelegi bine că noi în timpul *match*-ului dansăm sus.

Aimée nu era încă membră la Sport. Se va înscrie a doua zi recomandată de fetele Persu.

— O simplă formalitate. Domnişoara Walter nu putea fi decât binevenită.

Aimée nu corectase greşeală de nume; primea confuzia, dacă-i putea aduce beneficii: Fata lui Walter! Atât eticheta cât şi jocul dintre ei erau departe de forma părintească. Strânsese apoi uşor sprâncenile; nu-i convenea totuşi să treacă drept fata lui Walter. Va face rectificarea după ce însă se va fi înscris în toate cluburile elegante.

Fusese decis că Aimée va veni a doua zi la patru cu automobilul să ia fetele. Minette arătase o bucurie naivă; era un amănunt penibil al existenţei lor faptul că adesea, în toaletă elegantă, erau silite să ia tramvaiul.

Aimée era pentru ele o achiziţie de preţ, avea reputaţia intactă şi averea Walter. Împrietenindu-se, amândouă părţile aveau de câştigat.

VII

AIMÉE ERA ACUM ÎN PLINĂ activitate. Mai întâi trebuise să modifice programul plimbărilor. Începuse prin a refuza să însoţească pe Lenora şi Walter, subt pretexte felurite. Amândoi au rămas surprinşi şi nemulţumiţi, dar n-au făcut obiecţii.

Lenora, stânjenită de când nu mai avea pe Aimée între ea şi Walter. Preferase să renunţe asemeni. Jignit în bunele lui intenţii familiale de defecţia lor, Walter decisese că îi e indiferent, ba chiar mai comod astfel. În el totuşi opera o decepţie pe care n-o admitea, nici n-o controla şi de aceea tocmai n-o putea suprima.

Un timp, Aimée mai ieşise cu Lenora după târguieli, ceea ce însă plictisea pe mama ei, care prefera să i se aducă totul de-a gata şi ceruse graţiere.

Totdeauna Lenora fusese indolentă, acum avea permanent o croitoreasă în casă, care îi da destulă ocupaţie. Vechea ei pasiune de rochii de casă elegante se putea satisface cu prisos; între sertarele cu dantele şi camera unde lucra uvriera, drumul era destul de lung pentru inerţia ei. Restul timpului citea foiletoane. Temându-se de dezaprobarea lui Walter şi a lui Aimée, Lenora avea tresăriri când intra cineva pe neaşteptate şi ascunzători care-i dau impresia că trăia complicat. Secretul ei fusese dovedit de Aimée, ce găsise teancul misterios al *Fantomei negre,* pe care-l repusese la loc – viţiul matern părându-i inofensiv.

După pregătirile preliminare ale unei libertăţi de

acţiune, Aimée începuse programul ei monden prin Clubul Sport. Era un program care cerea frecvenţă; orice membru, mai ales nou, ce neglija reuniunile devenea celorlalţi suspect. Trebuia ca aderenţii să-şi facă stagiul conştiincios; abia după ce căpătau încrederea, puteau să-şi organizeze timpul aşa cum le place. De altfel, orele fixe de sport presupuneau, înainte şi după ele, alte ore de libertate, iar zilele fixe de întâlniri şi festivităţi lesne deveneau alibiuri. O reţea bine organizată înlesnea încrucişările şi prevenea accidentele. Telefonul funcţiona la nevoie de la etaj la etaj, salvator. Ceea ce mai ales făcea tăria Clubului Sport şi alibiul lui era faptul că se fundase ca anexă a unei puternice şi valoroase societăţi de asistenţă publică, excrescenţă a unui pom sănătos, şi, pe altă parte, cultiva cu seriozitate sporturile propriu-zise.

La Clubul Sport impersonalitatea lui Aimée făcuse impresie bună, luase locul vacanat de „icoană". Caracterizată prin frumuseţe, nu i se ceruse deocamdată niciun fel de alte dovezi. Fără niciun flirt oficial, primea un tribut de admiraţie colectivă, îngăduit de celelalte. Cum toată lumea era împerecheată o dată sau de mai multe ori, fiecare tânăr avea unul sau mai mulţi tirani feminini, care vegheau asupră-i cu gelozie. Aimée inspirase însă tuturor femeilor aceeaşi idee şi anume: a distrage amanţii lor de la alte ispite printr-un flirt platonic cu *păpuşa.* Aimée primise acel rol pasiv, care convenea ambiţiei ca şi indiferenţii ei;

— *Le petit chose vous adore,* îi spunea zilnic vreuna din noile prietene, despre titlularul ei.

Un surâs de doi milimetri era răspunsul condescendent al lui Aimée.

Trecuse o lună de când Aimée întâlnea regulat pe fetele Persu, fie la ele acasă, fie la Club, şi de câteva ori venise ele s-o vadă; atunci abia Aimée crezuse că e timpul să vorbească ceva de acele vizite. Walter tăcuse; nu aproba contactul cu fetele Persu, despre care avea opinie statornicită: ştia că Minette recursese la doctorul

Pejan, care era prieten cu „tipul” ei, şi cea mică avea apucături excentrice; nu le putea însă blama făţiş, deoarece cu Persu avea raporturi de stimă reciprocă, raporturi ce datau din timpuri critice pentru Walter, când nu-l stimau mulţi. Fiecare din ei credea de cellalt că e *cineva,* apoi mai aveau şi unele afinităţi: erau amândoi luptători ai aceluiaşi război de arivism. Walter luase de gât convenţiile sociale şi le sugrumase, reuşind să triumfe; Persu parvenise prin mijloace oneste, dar se clătina, subminat acum de concesii felurite. Îi solidariza şi o invidie şi o înduioşare reciprocă.

De aceea Walter tăcuse; avea de altfel, încredere în Aimée; fără a cunoaşte nimic din gândurile ei, moralul îi părea a fi curat ca şi porţelanul din care era făcută. Aprecierea lui nu era greşită, abia dacă era puţin exagerată. Aimée avea, în adevăr, idei precise ce înlăturau aventura ca fiind neoportună şi fără agrement şi se ferea de murdărie ca de ceva care alterează frumuseţea; erau garanţii, dacă nu de ordin superior, dar îndestulătoare.

Lenora era, firește, la curent cu amiciţia fetelor Persu; păstra însă secretul, atât din dragoste pentru Aimée cât şi din lipsă de confidenţă faţă de Walter; apoi fetele Persu, care *o* măguleau, îi erau simpatice.

Se întâmplase de câteva ori chiar ca o bandă întreagă de la Sport să ia ceaiul la Aimée. Lucrul trecuse neobservat. Aimée le spusese dinainte că sunt musafirii ei personali, deoarece părinţii ei nu şi-au început încă primirile. Erau toţi oameni care înţelegeau şi care nu se simţeau jigniţi să intre deocamdată clandestin în acel palat, care mai pe urmă avea să-i primească pe scara grandioasă a oaspeţilor oficiali.

Pentru mai bună siguranţă, *lunch*-ul se servea în salonaşul lui Aimée. Blazaţi de alte distracţii, aceste partide inocente, cu mâncare şi băutură fină, le plăceau. Cunoşteau toţi legenda averii Walter şi le inspira un

respect pervers, purificat de tânără gazdă.

O singură dată Bubi Panu, în căutare de chibrituri, se aventurase în *halL.* Tocmai trecea doctorul Walter. Unul şi altul se înclinară uşor. Un moment Walter se oprise la uşă, privind inchizitor pe Bubi, care, intimidat, se întorsese în salonaşul fetei, fără a pomeni de acea întâlnire. Aimée fusese deci surprinsă când Walter o întrebase:

— ...Un tânăr?

— A!... Trebuie să fi fost fratele fetelor Persu. Le conduce uneori şi n-a ştiut pe unde să iasă.

Graţie lipsei de nervozitate, minciuna sunase firesc; teama se vădise numai în improvizare. Aimée însă nu era amatoare de minciună, preferând să-şi impună capriciul. Întrebuinţa minciuna numai la mare nevoie, dar atunci cu hotărâre.

— Fetele Persu au un frate? insistase Walter.

— Da! Chiar doi fraţi! informase scurt Aimée.

Cu atât mai scurt cu cât dezvoltările ar fi stânjenit-o. Era, de altfel, acoperită; familia Persu număra, în adevăr, şi doi băieţi: unul fugit de mic de acasă, fără urmă, sau cu urme de vagabondaj, care-l făceau ca şi mort pentru ai săi, şi altul cam tâmp, care nu se vedea.

Walter, se rezumase, de altfel, la acea întrebare; nu era în firea lui să descoase, nici să discute. Avea îndoieli, dar simţea că Aimée e gata să-şi apere afirmaţia şi nu dorea dovada că l-a minţit; decisese deci că Aimée a spus adevărul. Aimée însă decisese că e timpul să înceapă a face în casa Walter ceea ce crede bun.

În mijlocul acelui nou program, Aimée, primise de la Hilda o scrisoare prin care-şi anunţa vizita; entuziasmul ei faţă de sosirea Hildei era însă acum scăzut. Ce era să facă la Sport cu nemţoicuţa ei de prietenă? Dacă ar fi trebuit din cauza ei să renunţe, ar fi fost foarte nemulţumită, iar dacă trebuia s-o însoţească, se temea ca Hilda să nu fie intrusă. Aimée era încă prea proaspătă membră a clubului pentru a aduce cu ea o invitată, apoi

nici nu credea că mediul ar fi convenit Hildei.

Decisese că va sta cu Hilda tot timpul pe care i-l vor lăsa liber celelalte ocupaţii, iar pentru rest o va lăsa în tovărăşia Lenorei. Soluţia o liniştise; se bucura totuşi să revadă pe mica ei Hilda şi s-o uimească cu atâtea şi atâtea lucruri; din ce în ce vizita apropiată relua aspecte plăcute. Aimée făcea acum socoteala că prezenţa Hildei era bun prilej de a-şi justifica ieşirile dese, ce nu puteau mai departe trece neobservate, cât şi pentru a obţine ca Walter şi Lenora să dea vreun *dîner.* Nu-i convenea să ducă mai departe rolul de fată care petrece numai în cercul tineretului. Făcuse, desigur, un pas mare înainte, dar întronarea familiei Walter în miezul, ba chiar în fruntea societăţii, era încă departe. Lenora era aşa de sălbatecă şi Walter sobru peste măsură; banii, palatul Barodin şi muzeul de artă erau, desigur, atuuri mari, trebuia însă mult tact pentru a nu face de la început vreun fiasco care ar fi fost hotărâtor.

Capul de păpuşă al lui Aimée lucra neobosit. În aşteptare făcuse un triaj în cercul actualilor cunoscuţi; încă de la început sugerase fetelor Persu pe cine anume să aducă la ea; exclusese unele perechi depreciate chiar la club, cât şi pe cei care n-aveau niciun fel de valoare socială. E drept că Minette era ea însăşi din cele mai compromise, printr-un fel de naivitate care o făcea să nu salveze aparenţele.

— N-are şansă! spuse Cora, care încă îşi păstrase tot prestigiul.

Cora nu iubea bărbaţii, iar admiraţia pentru femei deocamdată îi da numai stil. Apoi era şi logodită şi logodnicul apărea din când în când. Aşa cum erau, fetele Persu nu puteau fi însă omise, fie din interes, fie din simpatie. În orice fel, Aimée îşi luase munca în serios.

Aimée ajunsese la ziua sosirii Hildei fără să bage de seamă, îşi amintise exact cincisprezece minute înainte de

sosirea trenului, consultând carnetul cu însemări săptămânale. Fusese totuşi la gară la timp pentru a îmbrăţişa pe prietena ei cu efuziune. Era un gen de mult adoptat de Aimée, acel de a se arăta foarte expansivă cu Hilda, prin contrast cu răceala şi înfumurarea ei obicinuite. Slujea drept dovadă că are suflet tandru, acelor ce s-ar fi îndoit, şi punea mai mult în evidenţă distanţa la care ţinea pe alţii.

Aimée îmbrăţişase pe Hilda cu atât mai multă plăcere cu cât amica ei se înfăţişa foarte bine. Într-un costum de voiaj corect, cu geamantan şi geantă de mână de piele noi-nouţe, Hilda coborâse din *vagon-lits* ca o musafiră demnă de casa Walter. Înapoia acelor aparenţe se ascundea o mică dramă: economiile, pe care doamna Gert le agonisise prin privaţiuni pentru alte destinaţii, fusese sacrificate, iar Hilda lucrase zi şi noapte pentru a-şi confecţiona rochiile după tipare comandate chiar la Paris (ingratitudine către scumpa Vienă), din consideraţie pentru luxul deosebit al lui Aimée.

Două rochiţe de mătase – una de ziuă şi una de seară – şi un taior elegant însoţeau costumul de voiaj, şi împreună cu două pălării, blana de gât, poşeta... istovise prin cheltuială şi muncă pe cele două. Câteva bijuterii vechi fusese scoase din caseta fostei primadone pentru a împodobi pe Hilda; erau, din fericire, de modă, tocmai prin vechime.

Cele două geamantane însă fusese închiriate de la prietenii Fall, care aveau magazin de articole de piele; orice avarie era, deci, funestă şi Hilda le ocrotea ca şi cum ar fi conţinut o comoară.

În poşeta cu iniţialele de argint erau banii număraţi ai cheltuielilor prevăzute şi foarte puţin prisos pentru neprevăzut. Sacrificiul făcut pentru călătoria în România era pus de doamna Gert la dobânzi: Hilda putea găsi acolo un bărbat bun şi bogat. Numai vărul tradiţional, seminaristul, nu fusese mulţumit de călătorie. Doamna Gert păstra seminaristul ca pe o rezervă onorabilă pentru

cazul când nu s-ar fi ivit alt pretendent. Fără a fi o partidă ideală, un pastor era o însoţire de elită. Mediul din care purcedeau cele două prietene era deci foarte deosebit, iar acel în care se întâlneau acum era străin Hildei cu totul, ea avea însă acea sumă de noţiuni ale educaţiei şi instrucţiei care unifică şi netezeşte.

Din primul moment Aimée observase cu plăcere, dar şi cu ceva îngrijorare, că Hilda era foarte frumuşică. Nu-i plăceau comparaţiile şi competiţia. *Hors-concours* era formula ei. Se liniştise însă în automobil, unde oglinda reflectase amândouă chipurile alăturate: ovalul prelung şi graţios al Hildei, tenul ei mat, ochii verzi-cenuşis cam miopi, totul se stingea alături de strălucirea blondă a lui Aimée. Amica ei era aşa fel, încât oricine să poată spune: „Ce drăguţă şi distinsă e domnişoara Gert!” – ceea ce se impunea – dar totodată modestia întregei ei înfăţişări să pună pe Aimée într-o admirabilă evidenţă.

Sărutase din nou pe Hilda, ceea ce inspirase şoferului consideraţie pentru musafiră.

Se orânduise ca Hilda să ocupe salonaşul alături de camera lui Aimée; e drept că la pension aveau o cameră comună, acum însă Aimée căpătase gustul de a fi absolut stăpână pe sine.

Înaintea dejunului, Hilda făcuse cunoştinţa Lenorei, care îi păruse bună şi amabilă. Aimée îi vorbise totdeauna de mama ei ca de o frumuseţe; Hilda o găsea destul de frumoasă încă, dar cu un aer suferind. Pentru a face plăcere lui Aimée, pe care o socotea o fiică înamorată, îşi arătase admiraţia; cu sinceritatea ei obicinuită, făcuse însă şi remarca acelui aer de suferinţă.

— Dar e foarte sănătoasă! Cine ştie ce mină obosită va fi avut azi! zisese Aimée surprinsă.

În sala de mâncare erau sosiţi dinainte şi stau de vorbă: doctorul Walter, Pejan, secundul, Vrana, asistentul şi domnişoara Leonescu, laboranta. Aimée combinase în grabă un dejun intim, dar nu exclusiv de familie; dacă

cumva nu se producea afinitate, erau acolo astfel factori de amortizare. Prezintările fusese simple: Walter, ca de obicei sobru, spusese Hildei în franţuzeşte un bun venit. Nu luase mult seama la ea, având despre nemţoicuţa lui Aimée o idee preconceputâ, căreia prezenţa Hildei nu-i aducea nicio perturbare.

Hilda vorbea corect franţuzeşte şi se conversase atât cât trebuia; între ele, fetele, aşezate alături, vorbeau nemţeşte. Lenora, care nu cunoştea limbile străine, surâdea plăcut Hildei din timp în timp. Era bucuroasă că Aimée va avea o tovarăşă ce o va reţine mai mult acasă.

— Acum o să staţi toată ziua de vorbă! spusese pe limba ei românească, convinsă că trebuie să fie înţeleasă.

Hilda, de altfel, în contact cu camaradele române şi mai ales în prietenia ei cu Aimée, deprinsese pe timpuri binişor româneşte; acum avea numai a-şi împrospăta.

Prin schimbarea locurilor, Aimée, care se găsea aşezată la masă în faţa Lenorei, recunoscuse că avea, în adevăr, *petite mine* şi făcuse mamei ei o mică scenă de alintare: Mama ei mică vrea s-o ţină acasă şi s-o îngraşe ca pe un *baby...* Mai bine însă ar fi îngrijit de propria-i anemie!

Walter tresărise nemulţumit. Starea de prosperitate a nevestei lui îl privea, cu atât mai mult cu cât îl interesa mai puţin, apoi mai era şi doctor. Socotise observaţia lui Aimée maliţioasă; se uitase fix la Lenora, care roşise, ceea ce-i dase o mină mai bună, cu care însă nu putea amăgi pe Walter. Acum când o vedea – căci de obicei se uita la ea fără s-o vadă – observa şi el că exista, în adevăr, o debilitate.

— Mama dumitale e certată cu medicina! replicase totodată ca o scuză şi ca un reproş.

Hilda fusese mirată de acel „mama dumitale”.

În general însă, acel prim dejun decursese bine, Walter întrebase pe Hilda despre Viena, oraş care-i plăcea; Hilda cunoştea din nume pe marii clinicieni vienezi şi cu profesorul Wilding aveau raporturi de prietenie.

În voiaj, Walter se servea de limba germană; acum nu

cuteza însă să ducă o conversaţie; ciripitul celor două fete îi da totuşi reminiscenţe ciudate. Pe mama lui româncă, o Dumitrescu, o pierduse la şaisprezece ani, de tatăl lui era orfan de la nouă ani şi-l uitase aproape cu totul. Acei nouă ani existau însă acolo în trecut, şi asonanţele limbii auzite acum îi aminteau acea copilărie, născându-i şi unele imagini: figura uitată a tatălui. Probabil tatăl lui, născut în România, dar de origină austriacă, vorbea uneori în casă nemţeşte, în orice caz Walter făcea deducţia că există o muncă ciudată a celulelor memoriei, care foloseşte anumite fire bune conducătoare în anumite împrejurări. Niciodată încă până atunci acele asonanţe nu i se iscase în melodia memoriei şi încă ilustrate cu imagini respective.

Pejan, care era vesel şi dezgheţat, tachinase apoi pe domnişoara Leonescu şi pe Vrana, împerechere neprevăzută şi nefundată, ce uluise pe cei doi nevinovaţi şi înveselise conmesenii – chiar şi pe Walter. Pejan tradusese totodată glumele Hildei în cea mai bizară nemţească, ceea ce accelerase veselia. La sfârşitul mesei, Walter sfătuise pe Aimée să arate musafirei cât mai curând frumuseţile Bucureştiului. Aimée profitase pentru a face amicei sale o manifestaţie de tandreţă. Pejan, totdeauna cam sceptic cu farmecul domnişoarei Hallipa, zâmbise ironic; era un intuitiv şi un muzical, şi sunetul nu se oprea pentru auzul lui la un anumit nivel, ci la rezonanţe mai profunde. Dimpotrivă, Walter era un cerebral şi un vizual; primea cuvântul şi imaginea aşa cum i se ofereau şi le transforma în valori reale. Aimée, din lipsă de expresie, oferea vorbe şi atitudini drept valori sensibile.

Walter era deci convins că asistă la o scenă de tandreţă aşa cum îi fusese sugerată. Îi păruse că are în faţă un grup al graţiei amicale. Pe cât îl nemulţumea camaraderia fetelor Persu, pe atât îl mulţumea a Hildei Gert, de aceea se arăta cordial cât ştia el să fie.

Aimée îi observase buna dispoziţie şi decisese că va cere în numele Hildei cât mai multe avantagii. Mai întâi Rollsul, pe care Walter îl cruţa subt pretext că şoferul nu ştie să-l conducă, în realitate din oarecare conservatism.

A doua zi chiar, gătită în ansamblu de caşa alb, cu polo alb pe capul de păpuşă, Aimée, după un ciocănit uşor, intrase în biroul lui Walter şi debitase grăbit:

— Putem lua azi Rollsul?... Hilda n-a rulat cu un Rolls niciodată!...

Dintr-o permisiune excepţională făcuse apoi obicei. Întotdeauna însă reuşea să surprindă pe Walter cu procedările ei: la început cu îngâmfarea, pe urmă cu ostilităţile şi acum cu o graţiozitate pe care Walter o atribuia prezenţei Hildei. Într-un fel sau altul, prezenţa lui Aimée îi da o comoţie, un fel de bătaie de aripă interioară, o emoţie artificială, care împodobea firea lui aridă. Deşi îşi explica schimbarea fetei prin prezenţa Hildei, Walter era totuşi descumpănit de transformarea ei. Complicaţie care rezulta din socoteli foarte simple ale lui Aimée: „Voi profita de prezenţa Hildei pentru a cere tot felul de lucruri. Voi fi graţioasă pentru că Hilda mă admiră şi nu vreau s-o decepţionez. Totul va folosi scopurilor mele.”

Foarte adesea cererile amabile ale fetei aveau de obiect lucruri neplăcute lui Walter. Nu le refuza însă şi nici nu făcea pe Hilda răspunzătoare. Era destul de bun observator pentru a preţui caracterul cuviincios al musafirii; nu făcea însă răspunzătoare nici pe Aimée; îşi amortiza nemulţumirea, socotind că avantagiile erau mai mari ca pagubele. Nu manifestase oare Aimée nevoia unei tovărăşii căutând-o la fetele Persu? Walter nu putea suferi ca cineva sau ceva din apropierea lui să aibă un defect de funcţionare. Cu toate precauţiunile luate, un ecou al mediului zgomotos în care Aimée intrase ajunsese până la el. Nu-şi crezuse dreptul să intervină şi nu-i plăcea să fie cenzor, spera însă ca prezenţa Hildei să remedieze totul.

La început, Aimée avusese zile de *tête-à-tête* cu amica ei, pe care o pusese la curent cu totul. Hilda cunoscuse astfel viaţa familiei Walter în amănunt, cât şi secretele clubului – totul, negreşit, în versiunea lui Aimée. Oarecari nedumeriri pricinuite de confidenţe Hilda le tăcuse; ştia că şi la Viena există o clasă selectă de acelaşi fel, numai că aci avea prin Aimée un contact mai direct.

Aimée nu putuse ocoli a duce pe Hilda o dată la club şi Hilda nu putuse refuza. Făcuse o descindere scurtă, între două plimbări. Toată banda făcuse fetei ovaţii şi reproşuri de dezertare. Bubi Panu, funambul ca de obicei, îi căzuse la genunchi conjurând-o să nu-l mai părăsească; Oreste Mihail, care pentru originalitate purta barbă, simulase sinucidere prin otravă, cu bomboane acidulare. Aimée primise omagiile surâzătoare şi superbă. În jurul rochiei ei de *taffetas* se făcuse apoi cerc de doamne.

Fetele Persu, drăguţe, se ocupau de Hilda: *„les amis de nos amis...”* Ele vorbeau nemţeşte bine şi făcuse Hildei impresie plăcută, în genere nu se simţise prea descumpănită, pregătită fiind de tabloul făcut de Aimée, pe care chiar îl găsea puţin exagerat. Totuşi fusese încântată când Aimée, salvându-şi rochia din mâinile idolatrilor, care ameninţau să rupă volanele drept fetişe, plecase spre casă. Hilda spusese că toată lumea i-a părut foarte drăguţă, şi Aimée, satisfăcută, îi dase latitudine:

— Eu am obligaţii, dar tu mă însoţeşti numai când ai plăcere, spre marea uşurare a Hildei.

Timpul de *tête-à-tête* fusese astfel încheiat şi Aimée îşi reluase obiceiurile. Ieşea încă uneori cu Hilda, dar în drum se separau, luând ora de întâlnire pentru întoarcere; cum însă se întâmpla ca Hilda să aştepte cam mult, decisese să se înapoieze singură de la micile ei curse şi să trimită lui Aimée maşina.

— Poate eu întârzii puţin! Treci tu la mamile şi spune-i că sunt intactă!... Nu poate sta o oră fără mine!

Lenora era bucuroasă de prezenţa Hildei şi o confisca

cât mai mult; se înţelegeau destul de bine în româneasca stricată a Hildei, tot aşa de bine fără vorbă.

Aimée le găsea mai adesea împreună. Ea intra acasă totdeauna întârziată, dar ca cineva care s-a dat peste cap ca să se grăbească.

— Am lăsat acolo toată lumea încă! zicea.

Mulţumită că le vede înţelese şi voioase, începea a povesti noutăţile. Totul lua în tonul ei de vorbire nespusă importanţă; ceaiul doamnei Mavromati, conferinţa doamnei Caligari...

Aimée nu neglija pe Hilda fără de motive serioase; începuse a-şi extinde relaţiile. De la întâlnirile de dans, în loc să treacă la cele clandestine, trecuse la invitaţiile de familie. Din acel grup de tineri, puţini erau pe marginea societăţii, cei mai mulţi aveau o familie bine situată. Aimée cultiva acum cu deosebire pe părinţii lor. Pregătea momentul când va spune lui Walter:

„S-ar cuveni să dăm o serbare în cinstea Hildei!”

Pentru a pune lui Walter o astfel de chestiune aştepta numai să găsească felul de a stabili raporturi între noii ei cunoscuţi şi Walteri. Ea singură parvenise a pătrunde în casele Caligari, Dexeanu, Mavromati; cum însă să-i aducă pe ei toţi în palatul Barodin? Micul cap al fetei avea mult de socotit.

În căutarea formulei care să deschidă casa Walter vizitatorilor, Aimée iarăşi se gândea la sora ei Elena Drăgănescu. Ar fi fost firesc ca Elena să-i împrumute publicul ales, întâlnit la concertul ei; ar fi trebuit pentru asta ca cele două surori să fie foarte legate. Intimitatea lor însă nu exista. Elena Drăgănescu nu aprobase divorţul mamei ei şi judeca cu severitate trecutul doctorului Walter. În ce privea pe Aimée, făcea o excepţie; în copilărie iubise păpuşa asta blondă.

— Mi-ar face plăcere să te mai văd! spusese lui Aimée afectuos: nu dase mai departe niciun semn.

Aimée decisese că va face ea primele demersuri. Paralel cu lumea de la Sport, vrea să cultive şi cercul mai

sobru al Elenei. Hilda era, fireşte, la curent, uşa dintre camerele fetelor fiind permanent deschisă, ceea ce îngăduia lui Aimée să fie comunicativă după voie. Hilda sprijinea mult ideea unei apropieri de Elena şi de lumea ce o înconjura. Atunci, pentru a apăra cellalt front, Aimée ironiza pe sora ei şi pasiunea ei muzicală, reprezentată de violonistul Marcian. Până la urmă însă, declara că n-are preferinţe. Ea plutea deasupra şi aspira numai la o viaţă cât mai înaltă. Liniştită de astfel de principii, Hilda surâdea amicei ei ambiţioase.

După trecerea celor trei săptămâni a invitaţiei, Hilda vorbise de plecare; Aimée însă hotărâse că va rămâne cel puţin două luni şi încă cu drept de prelungire. Experienţa dovedise că prezenţa prietenei era folositoare.

Doamna Gert primise deci o solicitare imperativă, care, fiind contrasemnată de Hilda, fusese aprobată.

Hilda rămăsese bucuros, dar ceruse schimbare de regim: nu mai era musafira care trebuia distrată, îi trebuia de lucru. Va supraveghea brodeza, căreia Aimée îi dase o comandă mare; va îngriji de seră – florile fiind pasiunea ei; va ţine de urât doamnei Lenora şi se va plimba numai când va vrea.

Aimée de mult neglijase pe Lenora, comanda broderii mai bucuros decât le controla şi părăsise sera de când cu noul grădinar, un sas morocănos. Cedase deci, cu anevoinţă numai aparentă, acelor pretenţii ale Hildei, găsind în forul ei că prietena da dovadă de tact. Se stabilise astfel libertate reciprocă de acţiune.

Aimée căuta cu punctualitate pe Hilda la plecare, iar la întoarcere, cu pălăria încă pe cap, o căuta iar. O găsea, de obicei, la Lenora, care uza şi chiar abuza de tovărăşia fetei. Numeroase panglici, tuluri, dantele, prin îndemânarea Hildei, fusese scoase din sertarele Lenorei şi transformate în păpuşi, abajururi şi alte frivolităţi.

În odaia astfel pestriţată de cârpe şi culori, Lenora regăsea ceva din existenţa ei trecută şi din personalitatea

nimicită, Hilda se ostenea să-i capete încrederea şi în privinţa sănătăţii, căci adesea Lenora gemea fără a vroi să spună de ce. Figura ei arăta suferinţă, dar făgăduinţa ei descumpănea pe Hilda; surprinsese şedinţe lungi în camera de baie, cu concursul uneia din femeile de serviciu, dar îşi închipuise că acele îngrijiri sunt prescrise de Walter pentru cine ştie ce accidente de sănătate de ordin intim.

Hilda acum se deprinsese cu ciudata etichetă dintre soţi. Walter era meticulos cu unele obligaţii ce-şi impusese: la ora cinci venea cu punctualitate în camera Lenorei pentru ceai. Era o pauză de o jumătate de oră în activitatea lui profesională. La început, Hilda cercase să se retragă, dar stăruise cu atâta sinceritate să rămână, încât pricepuse că sunt bucuroşi să aibă între ei o terţă persoană. Cruţaţi de monotonia de a fi singuri, se osteneau amândoi să fie veseli şi amabili în prezenţa Hildei.

Walter îşi confirmase prima lui impresie despre Hilda şi anume că e un preţios termen neutru. Observa lipsa lui Aimée, dar nu întreba; adesea Hilda, din proprie iniţiativă, da o explicare. Uneori Walter îşi închipuia că Aimée lipsea dinadins pentru a nu-l întâlni; circula atunci în el un gust de ofensă ca o revărsare de bilă. Gentileţa fetei când se aflau împreună dizolva acea amărăciune.

Pentru a rămâne acum mereu graţioasă, Aimée făcea o sforţare cerută de interese. Era nevoie de diplomaţie; altfel şicanele pe care le făcea înainte lui Walter o distrau mai mult ca politeţa. Se întâmpla şi acum ca armonia să fie turburată. Aimée îşi începuse campania de propagandă prin conversaţii dese la ora dejunului despre noile ei cunoştinţe. Era un subiect asupra căruia se iscau lesne ciocniri între ea şi Walter, ciocniri neplăcute, pentru că pe de o parte Aimée simţea că e necesar să cedeze, iar pe de altă parte nu-i plăcea să se aşeze între ei obiceiul concesiei.

Prezenţa Hildei se arătase şi aci salutară, acţiunea ei

conciliantă adesea salvând situaţia. De îndată ce spiritele se iritau, Hilda se intercala ca izolator.

— Domnişoara Gert e o stovainã perfecţionată! râdea Pejan.

Despre prietenii de la Sport, Aimée şi Walter aveau de-a dreptul păreri opuse. De obicei sobru în aprecieri, asupra acelora încă doctorul se pronunţa categoric defavorabil. Adesea nesocotea şi persoane pe care Aimée le preţuia. Frecventând mult comitetele diverselor societăţi, Aimée spunea, de pildă, cu emfază şi competinţă:

— Frumoasă iniţiativă a luat ministerul să subvenţioneze atelierele particulare.

Era vorba de atelierele de broderie organizate de doamnele Mavromati sau Caligari.

— Nu e defel părerea mea! tăia Walter.

Aimée pălea de contrarietate. Repede, Hilda, pornea o lungă descriere a felului cum sunt organizate acele ateliere în Austria. Pe la mijloc, pentru înlesnire, începea a vorbi nemţeşte. Pejan – „impertinentul”, cum îl califica Aimée – cu un metru imaginar lua măsura frazelor Hildei. Totul se sfârşea în glumă.

Când avea prilej, Aimée nu cruţa nici ea pe Walter şi adesea săgeata era veninoasă. Walter şi Pejan discutau asupra declarării de „persoană morală” a sanatoriilor particulare, discuţie iscată cu prilejul unui proces dintre un client şi directorul unui sanatoriu.

— Rău a fost citat directorul, pretindea specios advocatul. Direcţia trebuia citată.

— Aşadar, vom fi „persoană morală”, punctase Walter cu ceva infatuare.

— Eu cred că sanatoriul Walter le-a sugerat ideea asta! strecurase Aimée, cu un aer cât mei candid.

Walter se roşise ca un om atacat brusc. Atunci Hilda întrebase ce înseamnă „deputaţi majoritari” şi doctorul Pejan îi explicase într-o nemţească de tot hazul, în care

timp roşeaţa lui Walter se resorbise, aşa de tare însă, că rămăsese prea palid. Totuşi Walter nu era absolut sigur dacă lovitura fusese sau nu intenţionată.

Retrase în camera lor, Hilda făcuse mustrări lui Aimée, care, nepăsătoare, se interesa numai dacă Walter a fost mult impresionat. Era bucuroasă să-l fi ofensat cât de tare, dar se temea de vreo sancţiune împotriva fetelor Persu. Minette făcuse de curând un mic scandal ca şi public: la două noaptea, în auto cu amicul ei, tipul – beat fiind – bătuse şoferul, care de la Herăstrău îi oprise drept la Prefectura de Poliţie. Proces-verbal şi publicitate subt iniţiale transparente.

Aimée luase parte activă la discuţiile din casa Persu, suspendase însă reuniunile la ea subt pretext că Hilda e indispusă. Acum era împărţită între plăcerea de a fi pus ceva usturime în raporturile ei cu Walter – prea banale de un timp – şi între ceva grijă. Spera totuşi că lucrul va trece fără consecinţe, Walter nevroind, în genere, a se arăta răzbunător. Începuse a-l cunoaşte foarte bine.

Walter, după astfel de agresiuni, rămânea în pulsaţia dezordonată, îi părea că a suferit o violenţă fizică nu lipsită de un element de plăcere. Raţionamentul îi arăta că a fost atacat de un infirm, deci de un iresponsabil. Sfârşea printr-o indulgenţă dispreţuitoare pentru păpuşa insolentă cu care îl gratificase căsătoria şi se întorcea asupra Lenorii cu o trecătoare înrăire.

Contrastul dintre acele ciocniri şi manierele mai adesea acum blânde ale fetei, îl lăsa însă pe doctorul Walter într-o nesiguranţă care se traducea printr-o impresie absurdă de primejdie. Calmul acum statornicit al existenţei lui avea astfel o nouă vâlvă: averea, numele, cinstea lui îi păreau din nou a fi precare. Era o ciudată deviare, care-i da un interes mai viu pentru tot ce-l privea, o recrudescenţă a energiilor înmărmurite în egoismul pe care agresiunile fetei îl înfrunta, îl biciuia iarăşi.

Meritul cumpenii îl trecea inconştient asupra lui Aimée; incidentul însuşi se ştergea şi rămâneau numai un fel de

stări complimentare de la el la ea. Apoi urma, ca de obicei, faza în care totul era subjugat orgoliului. Atunci Walter se admira iarăşi pentru controlul, stăpânirea de sine, se desfăta de jocul de floretă al vrăşmăşiei şi de cavalerismul lui şi îşi lepăda armura numai pentru a face observarea că Hilda e, în adevăr, o fată bună şi dacă ar fi avut ceva bani s-ar fi putut mărita cu Pejan, excelent băiat.

Spiritul ei de împăciuire, Hilda avea uneori a-l întrebuinţa între Lenora şi Aimée. Aimée stabilise o dată pentru totdeauna că ea şi mama ei se adoră; era subînţeles că Lenora nu putea avea altă voinţă ca a ei. Aşa chiar se şi petrecea de obicei; se întâmpla totuşi, uneori, ca Lenora să se încăpăţâneze în vreun mic capriciu: De pildă, acum stăruia în dorinţa să vadă pe o vară a ei, doctoriţa Lina Rim, şi pe Nory Baldovin, o prietenă a fetei ei, Elena Drăgănescu. Aimée nu aproba şi Hilda cerca s-o convingă.

— Nu-mi plac ţaţele! obiecta Aimée despre mătuşa ei Rim. Şi nu pot suferi femeile sufragete ca Nory Baldovin. Nu ştiu ce i-a abătut mamei!

Cuvântul „abătut” era şi el o abatere de la distincţia supremă a fetei. Cum însă Lenorei îi abătuse cu adevărat, Hilda se silea să înduplece pe Aimée. Supunerea Lenorei îi părea mişcătoare şi găsea că Aimée e prea dârză. Chiar i-o spusese:

— Te găsesc prea aspră cu mama ta!

Argumentul slujise bine. Aimée nu vroia să scadă în preţuirea Hildei.

— Fiindcă nu cunoşti bine cazul şi nu înţelegi că apăr chiar interesul mamei, fie! Cedez acum ca totdeauna. Mama e adorabilă, dar prea capricioasă; să i se facă şi acum capriciul!

Hilda rămăsese perplexă. Cuvintele lui Aimée păreau însăşi înţelepciunea. Dusese totuşi rezultatul bun Lenorei, care o sărutase de bucurie. Hilda începuse a prinde

afecţie de femeia aceea inofensivă. Nu cunoscuse pe Lenora subt alte aspecte şi nu şi-ar fi putut-o închipui altfel.

Aimée văzând că va invada familia, hotărâse să meargă neîntârziat la sora ei, Drăgănescu; de-acolo, cel puţin, putea veni folos. O întâmpinase însă feciorul cu informaţia că: „Doamna e plecată în străinătate pe mai mult timp”.

Decepţionată, avusese un moment de slăbiciune. O trecuse lăcrimile, se simţise netericită: nimic nu-i reuşea!

Abia pe urmă regretase că n-a cerut cel puţin adresa Elenei. O corespondenţă putea fi un bun început de intimitate. În ziua aceea Hilda fusese obiectul unor mari expansiuni: Numai pe ea o mai avea Aimée, şi pe mama! Dar mamile era un copil alintat!

Hilda ar fi vroit tocmai să atragă atenţia lui Aimée asupra sănătăţii Lenorei, care gemuse toată după-amiaza; ardoarea cu care amica ei vorbea de proiectele ei, compromise prin lipsa Elenei, îi întunase atenţia. Nu mai cutezase să adaoge la necazurile ei.

În acea seară chiar era o întrunire şi Aimée vroise ca Hilda s-o însoţească. Se simţea aşa de singură! Apoi îşi schimbase părerea: Nu! Hilda să rămână cu Lenora, ea se va întoarce lângă ele peste cel mult un ceas!

La sediul societăţii „Stupul” întrunirea fusese numeroasă şi Aimée îşi regăsise buna dispoziţie. Se începuse prin citire de raporturi, apoi se pusese chestiunea unei mari serbări. Discuţia lungă nu dusese la niciun rezultat. Doamna Calomfir refuzase pe rând ideea unui bal, a vânzării unei flori – ca fiind banale sau compromise. Decizia se amânase şi tineretul fusese rugat să iscodească ceva rentabil şi frumos. Doamnele din comitet plecase şi câţiva rămăsese încă pentru dans. Aimée refuzase să danseze şi sta deoparte cu Cora Persu. Conversaţia Corei era totdeauna interesantă; discutase unele aliniate ale statutului societăţii, ca şi cum ar fi cunoscut dreptul, apoi făcuse o teorie a dansului: Ea

personal dansa rar, fiindcă nu-i plăcea să aibă un partener, ci numai o parteneră, ceea ce era anevoie atât de găsit, cât şi pentru că părea încă ceva singular, deşi aceea era adevărată armonie dublă a mişcărilor şi similare şi dedublate.

Aimée găsea tot ce spune Cora admirabil, cu toate că nu înţelesese bine nici chestia juridică, nici pe cea armonică. Îşi zicea totodată că unele şoapte despre ceea ce Cora chema „stilul” ei erau confirmate de ea cu linişte; dar şoaptele acelea, neplăcute în gura altora, îndată ce le confruntai cu persoana şi cu ideile Corei deveneau acceptabile. Aimée nu se gândea însă defel că partenera ideală de armonii descompuse şi recompuse ar fi putut – în intenţia Corei Persu – fi ea însăşi.

„Şi Hilda o găseşte bine! conchise Aimée în favoarea şi uneia şi celeilalte prietene. Păcat numai că Minette e o zăpăcită!”

La întoarcerea ei întârziată povestise Hildei, care era culcată, că doamnele n-au putut cădea de acord asupra serbării. Reluase un ton plângător şi decepţionat de victimă a nu ştiu căror nenorociri, şi Hilda adormise subt impresia lamentării. Se deşteptase în mijlocul nopţii, insomnie din care se alesese cu o idee ce-i păruse minunată. Nu putuse aştepta ziua; aprinsese şi trecuse în camera lui Aimée, care se dezmeticea anevoie din somnul ei perfect şi era gata să se supere. Fusese repede consolată: ideea găsită de Hilda era chiar minunată: serbarea mare a societăţii „Stupul” trebuia să fie un *garden-party,* sau o licitaţie de binefacere în interiorul palatului Barodin, după cum va îngădui timpul. Astfel comitetul, deci inima acelei societăţi alese la care aspira Aimée, se va afla permanent în casa Walter pentru a organiza serbarea. Relaţiile vor fi înnodate, ba încă subt formă de obligaţii către Walteri. Hilda fusese, în adevăr, genială. Aprobarea „Stupului” Aimée o credea sigură, iar aceea a lui Walter se încumeta s-o obţină.

Entuziasmată de acea idee, a doua zi chiar, când Walter abia trecuse după dejun în biroul lui, Aimée, fără să mai stea la gând, îl urmase. În picioare încă în faţa biroului, doctorul tăia cu atenţie vârful unei havane; intrarea neaşteptată a fetei îl surprinsese şi mica comoţie în fibre se produsese.

Aimée era aşa de pătrunsă de importanţa cererii că nu-şi avea calmul obicinuit. Faţa îi era mai îmbujorată, ochii mai puţin limpezi, gesturile mai vii, vorba mai spontană. Înainte ca Walter să fi avut timp s-o întrebe ce vrea, îşi formulase grăbit cererea.

— Am o rugăminte mare! fusese introducţia scurtă, dar neobicinuită.

Surprins, Walter aprobase, fără aproape a fi înţeles:

— Desigur! Desigur!

— Eşti foarte drăguţ! mulţumise Aimée, tot neobicinuit.

— Zici, dar, o chermesă?... Cercase doctorul să se lămurească despre ceea ce consimţise.

Aimée îl pusese la curent cu esenţialul: Societatea „Stupul” ruga pe doctorul Walter să cedeze frumosul parc al sanatoriului pentru serbarea ei anuală.

Deşi oarecât emoţionată, Aimée avusese prudenţa a vorbi deocamdată numai de parcul sanatoriului şi se grăbise să plece pentru a nu fi nevoie de explicaţii. Totuşi mai deschisese o dată uşa, aruncând încă un neprevăzut:

— Mulţumesc frumos! care speriase pe Walter prin noi vibrări din stupefacţia plăcută pe care o savura.

Bătaie uşoară, în piept, un fel de zumzet prin fibre, în palme o zvâcnire, un moment de anestezie a creierului. Luase acum deprinderea ca acea voluptate fizică să şi-o prelungească prin exerciţii. Cauza iniţială atunci dispărea, rămânea numai senzaţia. Treptat apoi, memoria se înapoia, proiectându-se cu o lumină prielnică asupra lui Aimée, provocătoare. În ultima instanţă venea iarăşi judecata, clasificând totul în chip favorabil egoismului.

În fond, această cerere a lui Aimée era rezonabilă şi nu s-ar fi putut refuza nimănui!... Era chiar binevenit pentru

sanatoriul Walter faptul de a da concurs unei bine cunoscute societăţi de binefacere... Aimée îşi exagerase mulţumirile!...

Acea exagerare nu-l nemulţumea. Observa că fata a făcut progrese în ce privea caracterul. În societate era de netăgăduit că ştia să se poarte admirabil. Împlinea astfel lipsurile Lenorei. Concluzii care toate erau avantajoase pentru buna lui dispoziţie faţă de ea. Îi plăcea să aibă argumente care să-i justifice orice atitudine. Totodată şi avocat şi procuror zelos al conştiinţei lui, aduna dovezi pro şi contra, le confrunta, le revizuia şi, prin abilităţi nemărturisite, îşi stabilea dreptatea *oricând* şi dreptul la *orice.*

Negreşit că o casă, o avere şi un nume ca ale lui trebuiau să aibă o cât mai largă expansiune. Acum din nou nu mai era în el nicio urmă de nesiguranţă pentru proprietatea casei, pentru valoarea numelui. Consultase ceasul: mai erau zece minute de repaos. De obicei, după ţigara de foi, pe care îi plăcea s-o fumeze singur, trecea prin camera Lenorei înainte de a-şi relua ocupaţiile. De la venirea Hildei, aceste vizite erau înveselite de prezenţa celor două fete. Probabil în ziua aceea ciripitul trebuie să fi fost mai vioi ca de obicei din pricina consimţământului său. Avea un simţământ protector, care-l satisfăcea; cu tot aerul său indiferent, rolul de binefăcător îi plăcea.

Totuşi rămăsese în birou. Sosirea lui ar fi întrerupt conversaţiile frivole. Îi plăcea mai bine să guste deoparte agrementul incidentului... Aşadar, Aimée căutase a-l găsi singur pentru rugămintea ei... Chermesa va face reclamă sanatoriului... Hotărât, căsătoria lui fusese un act reuşit, deoarece, departe de a-l înturna de la interesele profesionale, dimpotrivă, le seconda...

Pentru a fi pe placul conştiinţei, Walter nu separa defel pe Aimée de Lenora în socoteli, mariajul forma astfel un tot satisfăcător.

O chemare la telefon întrerupsese bilanţul. Era casa

Drăgănescu: Feciorul avea onoarea să salute respectuos pe domnul profesor... Nu vroia să supere pe domnul profesor... „Domnişoara” căutase pe „doamna” şi domnul Drăgănescu dorea să dea domnişoarei adresa doamnei: *Vevey, Suisse, Hôtel du lac...* Domnul Drăgănescu mai dorea să ştie orele de consultaţii particulare ale domnului profesor... Aşadar, 5-6... şi pentru domnul Drăgănescu la orice oră!... Avea onoarea să mulţumească respectuos domnului profesor...

Ce va fi voit Drăgănescu? Nu-l ştia bolnav! Walter îşi notă cererea pe carnet, aşa cum obicinuia. Bolnavul nu-i stârnea prea mare interes. Se oprise cu atenţie mai mult asupra felului de a se exprima al feciorului. Îl găsea mai deosebit. Plin de protocol... Cam comic, poate... totuşi defel ridicol... Ar fi vrut să vadă ce mutră are... Căuta a şi-l închipui... cu livrea sau fără?... Stăruia în distracţia asta cu un fel de capriciu pe care mecanismul cugetării lui îl avea adesea pentru lucruri secundare... Un bătrân... un bătrân de casă... corect în ţinută... cam demodat în vorbire...

O stânjenire îl străbătu din amintirea lui Paul, acela modern, prea modern... pe care Aimée îl concediase energic... Stânjenirea se risipi la amintirea pedepsei.

Severitatea aspectului casei Drăgănescu, aşa cum o constatase la concret, îi revenea în minte. Elena Drăgănescu i se păruse orgolioasă. N-o asocia defel în minte cu rudenia ce exista între ei. Walter nu ajunsese încă cu deprinderea familială până la progresul „cumetriei”. Compara totuşi pe doamna Drăgănescu cu Aimée, în favoarea fetei. Faptul că Aimée se dusese la Drăgănescu şi dorea adresa Elenei nu-i atrăgea atenţia. În raporturile lui cu Aimée se produsese o destindere simţitoare. Bunăvoinţa lui, până atunci ţinută în suspensie de capriciile fetei vitregi, se putea acum satisface. Walter nu putea suferi situaţiile precare, deşi avea totodată pasiunea lor. Se instala acum cu o grabă arbitrară în acea armonie. Totul era bine!

PARTEA A II-A

VIII

AIMÉE AFLASE DE LA PAVEL, feciorul, exactul adevăr. Sora ei Elena era, în adevăr, plecată de trei luni în Elveţia cu copilul şi guvernanta.

O lună după concertul din Bach, ce avusese loc în casa Drăgănescu, Elena intrase într-o dimineaţă în biroul bărbatului ei. Deşi nu era ceva neobicinuit, deşi avea ţinuta şi vocea ei de totdeauna – adică din timpul de acum din urmă – Drăgănescu fusese cuprins de panică. Se turburase, bâlbâise, o întrebase speriat ce s-a întâmplat, aşa fel că trebuise întâi să-l liniştească. Îi spusese apoi că are a-i vorbi ceva cu totul personal. Era tocmai ceea ce-l putea speria mai mult.

— Faci aşa cum crezi! De ce să mă întrebi? Faci ce vrei, ca totdeauna, şi e bine făcut!

Elena încercase să-l convingă că era vorba de lucruri care trebuiau neapărat înţelese între ei doi.

De ce să discute, din moment ce el aproba tot?

Nu fusese cu putinţă să-l scoată din acel refren. Elena se nemulţumise; când avea ceva de vorbit îi plăcea să fie ascultată. Spusese totuşi ceva despre căsătorie, despre unele răscruci, despre libertatea fiecăruia, despre bună înţelegere reciprocă.

Părea că bărbatul ei n-o aude bine şi că se simte rău. În faţa indispoziţiei lui vădite, nu mai stăruise şi amânase explicarea, contrariată, nedând totuşi o atenţie deosebită indispoziţiei.

Din spusele ei, Drăgănescu păruse a reţine numai că

era vorba de plecare în străinătate şi de copil. Pe punctele acestea, în orice caz, voise memoria lui să se oprească. Ocolise cu grijă orice prilej de discuţie şi numai atunci când Elena păruse decisă să reia vorba, îi luase înainte:

— M-am ocupat de tot cu privire la plecare: de schimb, de paşaport!... Cât mai repede, mai bine. Te simţi obosită, slăbită. Faci. Foarte bine că iei şi copilul. Vei putea sta fără grijă şi va profita şi el de aer. De mine să nu te îngrijeşti. Sunt sănătos şi am mult de lucru.

Consimţind astfel la tot, Drăgănescu înlătura motivul adevărat al plecării, dând la o parte cu încăpăţânare ceea ce era mai principal

De cum Elena dovedise că ceea ce simţea pentru violonistul Marcian era iubire, crezuse că e bine să se limpezească situaţia. Firea ei nu suferea concesii: nimeni nu e legat decât prin voinţa lui. A ei era categorică! După multă chibzuire venise deci decisă a spune bărbatului ei că nu mai are pentru el sentimentele necesare unei bune căsnicii şi crede că e bine să se despartă.

Prin procedarea lui supusă şi zeloasă, Drăgănescu se pusese la adăpost de adevărul pe care Elena ţinea să i-l spună. Buna lui sănătate, de care pomenise, amintise Elenei indispoziţia de deunăzi. Caracterul ei ferm se împiedecase de slăbiciunea lui bine înarmată.

...După plecarea ei, Drăgănescu luase atitudinea unui om care, are, în fine, timp liber pentru unele ocupaţii pe care obligaţiile căsniciei nu i le îngăduiau înainte. Sănătatea nevestei şi a copilului cerând ca ei să plece în străinătate, putea, în sfârşit, pune la cale unele proiecte de clădiri şi reparaţii pe care le întârziase. Nu numai altora, ci sieşi cerca a-şi da această convingere. Începuse chiar o construcţie mare la Prundeni pentru o rafinerie de alcool, şi la Dînga făcuse o cărămidărie pentru a avea material bun. Alerga de la un loc la altul, în adevăr, foarte ocupat.

La început urca adesea pe schele, dar o dată rămăsese la jumătate fără suflare, cu un cârcel mare la inimă; de atunci mai încetinise, în oraş se întorcea numai seara; îşi găsea corespondenţa şi se culca citind ziare. Elena îi scria o dată pe săptămână; un scurt buletin despre sănătatea copilului şi despre deplasările ei felurite. Cunoştea deci ceea ce un soţ trebuie neapărat să cunoască.

La acele scrisori sumare, Drăgănescu răspundea prin întrebări pline de interes despre sănătatea ei, prin sfaturi de îngrijire şi odihnă şi prin detalii asupra afacerilor, ca şi cum Elena s-ar fi interesat de afaceri acum ca şi altădată.

Cum într-una din scrisorile Elenei sta scris că violonistul Marcian se găseşte în Elveţia, Drăgănescu îi trimitea acum regulat salutul lui, deşi Elveţia nu însemna numaidecât însăşi localitatea unde se afla Elena. Era chiar nedumerit de n-ar trebui să scrie lui Marcian pentru a-l ruga să stea la dispoziţia Elenei când ar avea cumva vreo dificultate acolo, între străini. Nu ştia totuşi dacă Elena n-ar fi fost nemulţumită de o astfel de scrisoare, de aceea renunţase. Atitudinea ce lua către Marcian era a unor bune relaţii amicale, celelalte aspecte ale chestiunii le rezolva cu simplitate: o admiraţie artistică! Un capriciu pentru muzică! Femeile sunt făpturi delicate şi ciudate! Elena însă era cea mai cinstită femeie din lume!

La Vevey, unde se instalase după o cură la Bex, Elena, primind scrisorile în care Drăgănescu nu uita cuvântul amical pentru Marcian, se nemulţumise nespus. Ce însemna oare? Era prea prost sau se prefăcea? Şi una şi alta o jigneau. Sau poate cumva era ironic? Asta nu era de crezut. Din bun-simţ sau din delicateţă ar fi trebuit să evite numele lui Marcian sau să-i pună desluşit chestiunea. Ea îi scrisese că Marcian e în Elveţia pentru a fi corectă, cât şi pentru a-l face tocmai să se convingă de unele intenţii ce nu putuse fi explicate între ei înaintea plecării. Sperase chiar că Drăgănescu va obiecta ceva cu privire la Marcian, dându-i prilej să se explice. La o astfel de concepţie a lui Drăgănescu nu se gândise. Se lovea

acum de ea ca de un obstacol neprevăzut. Omul pe care se ostenise să-l stimeze se manifesta într-un fel de neînţeles, care o irita. Ce vroia?... Să tolereze?... Să fie victimă?... Să o întoarcă de la planurile ei? Oricare din ipoteze o indigna. Ce prilejuri îi dase pentru astfel de procedări? Îl iubise vreodată? Îl amăgise vreodată asupra sentimentelor ei?

Elena îşi amintea că pentru a o lua în căsătorie, Drăgănescu avusese o tactică la fel, iar după ce o luase păruse a nu-şi mai aminti niciodată refuzul ei, deşi fără a-i pretinde alte sentimente decât cele pe care i le da. Spera poate să reuşească acum ca şi atunci, prin aceeaşi tactică, care putea fi numai servitute, dar putea fi tiranie şi laşitate. Plecase din ţară fără o explicaţie între ei, de nevoie, dar decisă a-i scrie de acolo hotărârea ei. Erau de-atunci trei luni şi Drăgănescu reuşise să prevină şi să amâne orice lămurire chiar prin scris. Probabil spera astfel s-o constrângă. De acolo, de la distanţă, Drăgănescu se înfăţişa Elenei ca un bărbat capabil de urâciuni pentru a-şi păstra o nevastă dobândită tot prin manopere; bunele lui procedări semănau mult a metode piezişe de silnicire.

În ţară, înainte de plecare, nu vorbise lui Marcian nimic de intenţiile ei. Deocamdată se dezbătea procesul ei moral cu ea însăşi şi cu mariajul. Contractase cândva o căsătorie fără dragoste; o respectase şi se devotase intereselor comune; nu iubise pe Drăgănescu, dar nici pe un altul; acum însă nu mai era la fel şi vrea să rupă contractul. Legea i-o permitea; era convinsă că e şi dreptul şi datoria ei.

Când decisese plecarea în Elveţia, unde ştia că va regăsi pe Marcian, credea că va sosi acolo cu libertatea asigurată. Văzând însă că nu şi-a putut încă pune la punct situaţia, se gândise să evite deocamdată prezenţa lui Marcian. Faţă însă de atitudinea arbitrară în care persevera bărbatul ei, atitudine cu scop de constrângere,

Elena nu se mai opusese ca Marcian, pentru a lucra la simfonia lui, *Sezoanele,* să se instaleze în Territet, deci la zece minute de Vevey. Totuşi nu-i vorbise încă nimic de proiectele ei, de divorţ şi de opunerea pasivă a bărbatului ei.

Se simţea umilită să facă astfel de mărturisire. Raporturile cu Marcian le reluase în tonul amical, cel dinainte de criza lor sentimentală. Aşa credea că e bine. Se vedeau în prezenţa guvernantei şi a copilului; erau conversaţii, muzică, plimbări cu martori. Pe cât posibil, Elena evita să rămână singuri, iar când rămâneau evita subiectul primejdios.

Deşi o socotea venită acolo pentru el, Marcian, nedumerit, credea că Elena nu vrea să-şi strice căsnicia; nu provoca însă nicio explicaţie, temându-se să nu-i fie în defavoare şi se mulţumea cu ce-i era îngăduit. Din acele rezerve, din tocmai subiectul pe care-l ocoleau, raporturile lor aveau ceva echivoc. Între cele două faze – cea de la început şi cea de acum – sta amintirea momentului pasionat al concertului Bach.

Elena îşi amintea permanent motivele şi speranţele care o adusese acolo, cum şi obstacolele pe care le ascundea lui Marcian. Existenţa lor, în aparenţă calmă, avea şi un substrat mai turbure. Deşi mulţumit cu ceea ce i se acorda, Marcian nu putea nici el uita mărturisirea de dragoste şi zilele de tandreţe ce-i urmase la epoca concertului Bach. Amândoi prevăzuse aceeaşi soluţie şi amândoi sufereau de întârzierea ei.

Marcian nu-şi credea totuşi dreptul a cere lămuriri, mai ales că-i era teamă de ele. Elena socotea că i le datoreşte şi era nemulţumită că e nevoită a i le ascunde. Îşi dase termen încă o lună, după care se va reîntoarce şi, indiferent de obstacole, va aviza. Ceea ce-i da răbdare era, firește, prezenţa lui Marcian. Cu toate nemulţumirile, starea de lucruri avea destul farmec şi destule avantagii, dacă nu chiar pe cele dorite.

Când Drăgănescu coborâse acasă în Lascăr Catargiu, în acea vineri, intrase, ca de obicei de când era singur, pe o uşă laterală în *hall*-ul întunecos din cauza obloanelor toate închise. Feciorul Pavel îi dase cu glas domol relaţie despre vizita domnişoarei de la doctor Walter, sora doamnei.

Vestea asta neînsemnată prilejuise lui Drăgănescu un acces la inimă. Se sufocase, făcuse semn să-i aducă apă şi, aşa îmbrăcat încă cu pardesiul cum intrase, se proptise cu amândoi pumnii pe o mesuţă, în aşteptare să se calmeze. Pavel aduse apa zaharată, fără a face vreo legătură între ceea ce spusese stăpânului despre Aimée şi acel rău.

Fie că boala se afirmase, fie că altădată prezenţa Elenei îl făcea să se stăpâneaseă, de la plecarea ei Drăgănescu avea crize mai dese. Le constata fără a lua vreo măsură mai serioasă, îi lipsea iniţiativa cât şi curajul de a se informa.

Mai nainte credea că bătăile ce-i astupau pieptul erau pricinuite fie de timiditatea lui, fie de emoţie faţă de nevastă-sa. Se mustra pentru astfel de slăbiciune, dar nu se îngrijora. Acum încă acele stări erau tot legate de Elena, dar nu le mai putea lua drept emoţii; îşi da seama că răul ce simte e o boală.

În ziua aceea, dunga unui junghi în latul spatelui şi pieptului era aşa de tăioasă, că la început nu simţise palpitaţiile, iar sufocarea aşa de mare, că îi pusese broboane de sudoare pe fruntea rece. Mâinile erau moi şi picioarele ţepene; abia după ce se aşezase pe scaunul de la biurou îşi reluase puţin respiraţia şi începuse a simţi bătăile de inimă; i se părea că tăcăie acolo o pendulă şi în urechi avea un pocnet.

Feciorul rămăsese lângă uşă îngrijat; Drăgănescu, amintindu-şi ce i-a spus Pavel, se gândise că ar putea consulta pe doctorul Walter. Nu ştia însă dacă rudenia lui cu Elena era sau nu o piedică. Avizul ei îi lipsea; cerca să-

şi adune voinţa, să se deprindă a decide singur; poruncise feciorului să comunice la sanatoriu adresa Elenei şi totodată să ceară orele de consultaţie. Băuse apoi ceaşca cu lapte cu care înlocuia de cele mai multe ori prânzul de seară. Căuta să nu se turbure, dar nu se putea împiedica a fi preocupat de vizita cumnatei lui: Ce va fi fost?... Poate că avea să mai vie?... Ce avea el de făcut dacă mai venea?... Ce ar fi dorit Elena ca el să facă?... Avea vreo obligaţie?... Şi ce să spună dacă cumva îl va întreba de lipsa Elenei? Iată, mai ales, ce-l rodea. Luase un creion în mână, pe care încă o simţea grea, pe când prin picioare îi trecea un fluierat parcă de vânt, şi cu creionul făcuse câteva cifre pe o sugativă.

Erau trei luni de când Elena plecase şi până atunci nu se pusese problema de a da cuiva explicaţii. Cele trei luni: iulie, august, septembrie, fusese luni de absenţă şi de vilegiatură pentru toată lumea. El nu vedea pe nimeni din cunoştinţele lor; de altfel, stase mai mult la ţară, iar la oraş se mărginea la ocupaţiile lui industriale; treburile politice erau suspendate şi ele.

Vizita fetei părea a inaugura pentru el demersul unei curiozităţi publice faţă de care era nepregătit... Ce să spună? Ar fi vroit să răspundă foarte limpede, foarte hotărit, ceva însă bun, prielnic; şi, de altfel, el singur nu ştia nimic desluşit.

Îl irita ideea că cineva s-ar fi putut mira de lipsa Elenei; i se părea că o armată de curioşi vine asupră-i şi ar fi vrut să-i doboare. Căuta explicaţia care l-ar fi putut mai bine sluji şi care totodată să fi fost mai aproape de adevăr. I-ar fi fost penibil să mintă, să invente şi nici Elena n-ar fi suferit. Ce ar fi vrut oare Elena ca el să spună în astfel de cazuri?... Se culcase, dar nu putuse dormi. Probabil că Aimée, după ce obţinea adresa Elenei, avea să-i scrie. Ce va răspunde Elena? Cum să coincidă el în spusele lui către curioşi cu acel răspuns pe care nu putea, pe care nici nu vrea a-l şti?

Trei luni stase în singurătate şi monotonie, dar liniştit;

evitase lămurirea cu sine, cum evitase lămurirea cu Elena; nu discutase nimic cu nimeni, nici cu el singur. Lăsase lucrurile să fie; ştia că orice cercetare nu-l putea duce la rezultat bun; totuşi ceea ce evita exista undeva la adâncul preocupării lui, şi îşi aducea mereu aminte de ceea ce refuza să-şi amintească.

Elena fusese totdeauna prea devotată casei şi nu-şi îngrijise destul sănătatea, apoi ea avea nevoie să călătorească şi el nu vrea s-o împiedice de la ce-i place, de la ce-i e necesar sănătăţii! Era sincer cu sine, sau căta să se amăgească?... Sau poate un ameste din amândouă?

Numai atunci când avea bătăile acelea dezordonate în piept, atunci se dezordonau şi ideile lui despre tot, şi toate împrejurările din urmă se loveau unele de altele într-un joc de nelinişte, la fel cu neliniştea din organism. Apoi cădea într-o toropeală morală, deodată cu o amorţeală a trupului; criza trecea însă repede şi accesele, cu care se deprinsese acum, erau ca un fel de tovărăşie: A venit... Pe urmă trece!...

După vizita lui Aimée, rămăsese cu preocuparea de ce crede lumea şi de ce trebuie el să spună lumei. Cel mai simplu lucru era să spună adevărul; acel adevăr însă, care vrea să-l afirme, nu-i mai părea aşa de simplu: simţea că e nevoie să-l măsluiască şi era neîndemânatec în alcătuiri. Un lucru aşa de lesne – o minciună convenţională – îl punea în încurcătură.

Va cere doctorului Walter o întrevedere. Se ducea la el pentru sănătate, sau pentru a afla ce vroia cumnata lui? Nici el nu ştia bine. În orice fel era un demers care ieşea din drumurile bătătorite, ceva ca un şanţ de sărit. Despre boala lui el nu credea nici rău, nici bine. Trăia cu ea laolaltă; se temea acum nu atât de boală, cât nu cumva doctorul să-i strice cu ceva planul. Planul lui era să convingă pe Elena a-şi prelungi cât mai mult şederea acolo unde îi priia. Motivele pentru cari credea că-i prieşte în Elveţia nu le-ar fi putut explica bine şi nici

aprehensiunea ce avea de întoarcerea ei: Ce să facă la Bucureşti? El tocmai vroia să înceapă reparaţii la casa din oraş! Pe Elena ar fi obosit-o, fiindcă desigur ar fi vroit să le supravegheze singură! Îşi exagera zelul ei pentru casă, cât şi datoria lui s-o cruţe pe ea. Fără a şti ce gândeşte acolo Elena despre el, căuta a pune mereu obstacol nou dorinţei ei de lămurire – adică tocmai de ce se temea şi de ce îl acuza Elena. Niciodată cei doi soţi nu avusese aşa de mult de-a face unul cu altul ca acum, de la distanţă, de când femeia vrea o despărţenie pe care bărbatul o refuza.

În stagnarea lui, pe care o credea şi a lucrurilor, intervenirea lui Aimée fusese pentru Drăgănescu o mare alarmă. Nevoia unui sprijin îl dusese la sora lui, Tana. Bătrâna Tana, mai mare cu zece ani ca el, văduvă, singura rămasă din ai lui, locuia o aripă de casă, în curtea fostului depozit din Apolodor. Drăgănescu rămăsese surprins când îi deschisese uşa Mika-Lé, cea de a doua soră a Elenei – cea mai mică şi numai de mamă – fata Lenorei cu un altul, nu cu bărbatul ei, Hallipa. Copil de pripas şi de prisos. Se uitase la ea ca la o stafie, uitase că el chiar îi orânduise să locuiască la Tana; o scotea greu la iveală din memorie, ca şi cum o îngropase adânc subt cine ştie ce surpare de gânduri:

— Eşti aici? Unde e ţaţa Tana? zise fetei nedumerit şi parcă şi plictisit că o vede.

Mika-Lé fugise să anunţe Tanei pe vizitator cu graba cuiva care anunţă că a sosit poliţia; era de fel sperioasă, ca toţi cei cari trăiesc clandestin în sufletul lor şi cărora orice mişcare dinafară pare a le deschide ivărul unei conştiinţe mereu turburi. Mika-Lé nu uitase că a cercat cândva să facă o intrigă între sora ei şi Drăgănescu şi că de aceea a fost depărtată din casa lor, acolo la bătrâna Tana. Elena – duşmana ei, cum o socotea – era plecată, dar ce mai vroia oare şi cumnatul?

Bătrâna Tana se grăbise a veni înaintea fratelui. Cu rochia ei de alpaga cafenie, ţesută de maici, lungă şi croită în clin, legată la cap cu o basma tot cafenie, Tana

era mică, uscată, dar voinică şi vioaie încă.

Ca şi cum ar fi ghicit că fratele are ceva să-i spună, zisese lui Mika-Lé:

— Du-te, fată!

Trăsese apoi un scaun de partea cealaltă a mesei rotunde şi aşteptase cu mâinile împăluite, rezemate pe genunchi.

Drăgănescu însă nu-i spusese alt nimic decât povestea cu zidarii, dulgherii, cărămidarii, epopeea unui clădit de casă.

— Nu rămâi să mănânci? propusese Tana la urmă.

— Dar fata? întrebase Drăgănescu ca de un obstacol.

— Fata a plecat în oraş după ale ei.

Drăgănescu rămăsese la masă.

— Mai vino, Ghiţă!

Numele ăsta, pe care nimeni nu i-l mai spunea, îi schimba parcă drumul ideilor, teama de Walter, de Aimée, de lume. Pentru toţi aceia, el era Iorgu sau George, nu era Ghiţă din Apolodor.

Revenise des la Tana, fără a mai întâlni pe Mika-Lé, ca şi cum bătrâna o dosea dinadins. Tana ţinea acolo fata ceea doar pentru că aşa rânduise fratele, pentru că era – de bine, de rău – sora cumnatei Elena! Ştia că pe acolo, pe la curte – cum chema ea casa Drăgănescu – iscoada mică nu se purtase pe placul „boierilor”, aşa numea ea către slugi şi prieteni pe cei din Lascăr Catargiu, cu un respect simplu pentru superioritatea lor. Tana mai ştia că cumnata lipseşte de mult în străinătate pentru sănătate. Era un lucru aşa cum era el, bun şi frumos deoarece îl socoteau ei frumos şi bine; ea trăise altfel în casa ei, dar asta era iarăşi altceva. Pe vremile de-acum oameni mai buni ca fratele şi cumnata nu erau alţii!

Mika-Lé ea însăşi, iscoada mică, nu găsise nicio crăpătură prin care să strecoare îndoială în piatra tare a acelei credinţe. Când venea Drăgănescu, Mika-Lé sta deoparte, de teamă ca nu cumva, fiind în divorţ cu sora

ei, s-o dea afară şi de-acolo. Se găsea bine la Tana: avea gazdă şi libertate.

Drăgănescu nu se gândea la ea, avea propriile lui griji ce-l copleşeau şi de care totuşi nu vorbea Tanei. Nici criza lui casnică, nici boala nu erau cristalizate în convingerea lui pentru a le exprima Tanei cu simplicitatea cuvenită: Elena plecase acum din Vevey la Montreux, unde era clima mai dulce; băiatul începuse a citi pe abecedar francez; guvernanta îşi scrântise piciorul la o excursie, dar nu era nimic serios; el avea să consulte pe doctorul Walter; Aimée, sora Elenei a doua, era o fată foarte distinsă, care vroia şi ea să meargă în Elveţia, deducţie pe care îi plăcuse lui s-o tragă din cercetările lui Aimée despre Elena.

— Prea bine face, hotărâse Tana despre plecarea în Elveţia. Da' ce, cumva dumneata nu te simţi bine? întrebase despre doctor.

Drăgănescu nu răspunsese şi Tana, cu mâinile împăluite, tăcuse cu el laolaltă.

Deşi nu răspunsese Tanei, Drăgănescu luase hotărârea să se ducă la Walter. Nu se simţea mai rău, nici mai bine; mai mult vroia să se apropie de rudele Elenei ca de o confirmare a căsătoriei lui; mai dorea încă să afle exact ce însemnau demersurile lui Aimée.

Neliniştit până acum că nu se dusese la Walter, acum era neliniştit că se duce, ceea ce venea din timiditate şi din faptul că făcea demersul fără ştirea şi voia Elenei.

Cum nu se anunţase în chip special, intrase în sala de aşteptare, unde mai erau vreo trei persoane. Perspectiva aşteptării îi da sufocaţie şi se strunea să respire pentru a nu se înfăţişa doctorului în stare rea. Era enervat şi nu mai ştia bine ce caută acolo.

Deschizând uşa cabinetului, Walter îl zărise şi trimise asistentul să-l invite, discret, pe altă intrare. Drăgănescu, care începuse a se pregăti pentru aşteptare lungă, luat prin surprindere, se emoţionase încă mai mult.

Walter îl primise cu deferenţă de rudă, dar şi cu

seriozitate de medic. Ifosul, pe care odinioară studentul medicinist Walter îl cultivase, devenise acum o prestanţă profesională reală.

După prima cercetare, Walter avusese gestul cuiva care a găsit de lucru mai mult decât se aştepta. Începuse un nou examen amănunţit, ajutat de felurite aparate care impresionau pe Drăgănescu.

Sta acum acolo nimicit, ca un inculpat în faţa judecăţii, doborât de dovezi neprevăzute.

După examinare, doctorul, aşezat în scaunul lui, păruse a fi uitat pe Drăgănescu, care, privind cu teamă figura aceea imperativă de medalie, îşi zicea că Walter e un om mai însemnat decât îşi închipuise.

Cu glas grav, dar cordial şi firesc, Walter îi spusese că efectiv are o boală de inimă destul de veche, al cărei început putea să se urce la opt, nouă ani. Îl întrebase dacă nu-şi aminteşte de vreo criză iniţială. Drăgănescu cercase să-şi aducă aminte, fără să reuşească, şi bâlbâise fără siguranţă un „da”, apoi un „nu”.

Ca toate boalele de inimă, şi a lui îi va fi tovarăş pe toată viaţa – explica Walter – un tovarăş care cerea cruţare de oboseli şi un tratament auxiliar, pe care i-l va prescrie în amănunt, trimiţându-l a doua zi prin asistentul care-i va da şi orice lămuriri în raport cu tratamentul.

Walter îl mai invitase stăruitor să vie din lună în lună pentru control şi să-l cheme, fără ezitare, la orice nevoie.

Amabil, doctorul îl condusese până la uşa vestibulului. Trecând cu el prin sala de aşteptare, unde ceilalţi stau răbdători, Drăgănescu se uitase la ei cu simpatia cuiva pentru nişte tovarăşi de lanţ, îşi crease din ei camarazi, socotindu-i ca şi el bolnavi de inimă.

Se simţea mai obosit ca după o zi trecută pe schele şi coborâse scările ca unul care s-ar fi aflat subt sentinţa de amânare a unei pricini grave şi oculte. Avea în trup un tremur ca după un lung interogatoriu de culpabilitate; uitase complet că judecătorul era tatăl vitreg al Elenei şi

că venise acolo şi după unele informaţii; uitase să întrebe de Lenora şi de Aimée.

Drăgănescu, ieşind pe poarta sanatoriului să-şi regăsească birja, cu capul în jos şi umerii grebănaţi, birjarul dintru întâi nu-l recunoscuse, în aceeaşi birjă cu care se dusese la Walter, mai mult subt pretextul de boală, se întorcea acum cu un moral deprimat, de bolnav. Boala lui, aceeaşi dinainte, ba încă ameliorată de îngrijirile ce-şi asigurase – pentru că acum luase cunoştinţă de ea – i se afirma abia, cu dezastrul ei fizic şi moral.

Nu-şi da bine seama de gravitatea boalei, îi lipseau cunoştinţele medicale care să-l fi putut alarma, era dintr-o bucată, simplu, tăiat din lemn ca vanele din Dealul Spirii; ştia însă acuma că e un bolnav, un om care nu mai e bun de nimic.

Cuvântul *miocardită* nu-i lămurise nimic, ignora că la vârsta maturităţii – la a lui deci – boala era mai gravă decât la bătrâneţe, mai activă, mai primejdioasă; ştia mereu numai atât: că e bolnav. Noţiune simplă pe care cu un ceas înainte n-o avusese şi care-i punea o îngroşare pe minte, parcă ar fi fost închis într-un budan.

Îi revenise simţul altor realităţi, zărind pe birou o scrisoare a Elenei. Era scrisoarea de explicaţii. Feciorul, care venise să întrebe cât trebuie plătită birja, îl găsise într-o criză: ochii bolboşaţi, pieptul astupat, mâinile îngheţate şi amorţite. Îl frecase, adusese apă şi eter.

— Mi-a trecut! spusese Drăgănescu, cu cearcăne vinete, trase ca un şanţ, subt ochi.

Strânsese scrisoarea Elenei în casa de bani.

A doua zi, asistenul sosise cu exactitate, aducând prescrierea amănunţită şi completând-o cu explicările necesare. Drăgănescu îl ascultase fără obiecţie, fără aprobare. Îl rugase numai a transmite doctorului Walter mulţumiri pe care în ajun nu i le spusese îndestul. Fără a avea uzul cabinetelor medicale, pricepuse că Walter s-a purtat cu el excepţional.

Se dusese la Tana ca de obicei şi nu spusese nimic nici despre boală, nici despre scrisoarea Elenei. Numai cu el însuşi îşi făcuse o socoteală: Era un om bolnav... bolnav încă de opt ani... Elena se măritase cu un om bolnav!...

IX

ÎN ELVEŢIA, ELENA AŞTEPTA răspunsul – firește aprobativ – al bărbatului ei pentru a începe demersurile judecătoreşti care să-i limpezească situaţia. Cu ea însăşi era deplin limpezită; atitudinea din urmă a lui Drăgănescu îi întărea tot mai mult hotărârea.

Îi era neplăcut să fie socotită acolo, în ţară, drept o femeie care şi-a părăsit căminul, iar aci să pară a duce o viaţă suspectabilă, ea care ţinea tocmai să respecte convenţiile: să se desfacă făţiş de Drăgănescu, ca să se poată căsători cu Marcian.

În afară de motive precise, mai erau şi celelalte nedefinite, care îi dau nerăbdare pentru acel răspuns: ar fi dorit să poată vedea pe Marcian fără constrângere. Nu se îndoia de el, dar i se părea că rezervele pe care ea i le impune îl pot jigni. Alături de judecata ei calmă avea şi ceva nerăbdare. Negreşit, pasiunea ei era filtrată la rece de o fire grăduită după tot felul de calcule ale virtuţii şi ale cuviinţei, dar era totuşi pasiune.

Marcian fusese nevoit să plece pe un timp la Geneva pentru a-şi rândui cu impresarul ciclul de concerte. Telefona des, sau trimitea câte un cuvânt scris de reamintire privitoare la mersul tratativelor muzicale. Corespondenţa sentimentală îi era interzisă de atitudinea Elenei, care, nemulţumită de acele rigori pe care totuşi le credea obligatorii, aştepta cu nerăbdare răspunsul lui Drăgănescu, ce nu venea însă.

În adevăr, Drăgănescu lăsase scrisoarea Elenei închisă în casa de bani unde apucase a o pune şi tot aşa de

ermetic o închisese în mintea lui. O dorea şi o socotea neavenită. Elena, în timpul din urmă, se arătase cam nervoasă... Nevoită să lipsească mai mult de acasă şi mândră cum era, nu vroia să pară în neregulă... Credea poate că el e nemulţumit... Avea scrupule pe care el era dator să i le risipească... De altfel, ea nu ştia că e bolnav, căci s-ar fi întors numaidecât.

Va lăsa să treacă faza de enervare, apoi îi va scrie pentru a-i da autorizaţia lui să-şi prelungească absenţa fără de grijă. Nu-i va spune că e bolnav. Era stânjenit de boală.

Drăgănescu ocolea astfel mereu adevărul şi amâna mereu un răspuns care nici nu era aşa de lesnicios. Nu se oprea însă defel la dreptul Elenei de a divorţa sau la motivul acelui divorţ şi nici la dotoria lui faţă de acel drept sau de acele motive.

La Vevey tăcerea lui era socotită ca o necuviinţă; pe zi ce trecea, Elena se irita mai mult şi caracterul lui i se denatura. Îi retrăgea stima, care constituise singura lor legătură; devenea un om care stăruie cu orice preţ – fie cu cel al cuviinţei şi demnităţei – într-o căsătorie avantajoasă. Ce fel de procedare era aceea? Tăcerea lui faţă de o scrisoare ca a ei era nepermisă! Atât era de revoltată, încât începea a căuta şi a găsi în el pe omul de la mahala şi nu numai la moral, ci şi la fizic.

Se credea acum speculată într-o căsnicie umilitoare. În lumina şi interpretarea aceea, şi de la distanţă, Drăgănescu devenea un personagiu odios.

Elena privea pe băieţel cu mai multă severitate. Avea în principiu, despre educaţia băieţilor, idei spartane. Acum făcea copilului şi alte reproşuri: îşi amintea de tiradele feministe ale prietenei ei, Nory Baldovin, cu privire la „selectarea tatălui”. „Eu n-aş consimţi să mă mărit decât dacă logodnicul ar trece cu succes câteva examene, dar nu de drept, ci de ereditate!”

Elena îşi însuşea acum paradoxele amicei Nory,

gândind că e o crimă să dai naştere unui copil care să poarte în el vulgaritatea şi şiretenia paternă, căci socotea pe Drăgănescu vulgar şi şiret. Nu era îngăduit ca cineva să nu răspundă într-o chestie atât de serioasă!

Se vedea deschizând procesul de divorţ din iniţiativă proprie fără bun acord, şicanată luni, poate ani, de Drăgănescu. Iată care erau urmările unui mariaj de complezenţă! Se măritase de hatârul tatălui ei, care şi el o decepţionase. Rezultatele se puteau vedea!

În astfel de dispoziţii, prezenţa copilului o indispunea; devenea mereu mai aspră cu băieţelul palid, cu cap mare, care nu satisfăcea nici exigenţele ei estetice. Se ocupa însă cu atât mai amănunţit de sănătatea şi de educaţia lui, cu cât îl socotea mai ameninţat de degradări fizice şi morale. În starea asta de spirit, se lăsase împins de nevoia confidenţei şi scrisese lui Marcian o scrisoare lungă, în care îşi spunea nemulţumirile.

Marcian aflase acum abia şi cu mulţumire că Elena dorea divorţul. Se bucurase totodată că raporturile lor sunt astfel repuse pe o temă sentimentală.

Deşi el nu socotea pe Drăgănescu nici ofensiv, nici perfid, indignarea Elenei împotriva lui nu-i displăcea. În răspunsul lui îşi arătase împărtăşirea pentru toate necazurile ei, cercase o slabă scuzare a lui Drăgănescu şi lăsase să se străvadă speranţe de viitor. Urmase el însuşi de-aproape scrisoarea, lăsând pe impresariu şi concertele în suspensie şi alergând înapoi la Vevey-Montreux.

Elena, încântată de zelul lui Marcian, pentru a nu fi mai prejos de aceste sacrificii, decisese să-şi schimbe reşedinţa la Geneva. De altfel, guvernanta era mereu bolnavă şi se vedea nevoită să caute alta, dacă nu chiar să instaleze băieţelul într-una din acele instituţii pentru cei mici. Chiar aşa şi făcuse. Institutul situat la marginea Genevei, într-un parc minunat, era prevăzut cu tot confortul şi nu se putea face niciun reproş acelei instalări, care coincidea totuşi aşa de bine cu noua fază a raporturilor Elenei cu Marcian.

De trei ori pe săptămână Elena vizita pe copil la *Parc aux Peupliers* şi de două ori, joia şi duminica, îl lua după-amiază cu ea la Geneva, unde închiriase un mic apartament. Mereu la pânda datoriei, Elena ar fi reluat acasă băieţelul dacă ar fi dat vreun semn de jinduire; dimpotrivă însă, micuţul era încântat de noua lui reşedinţă; dezmorţise parcă limba şi picioarele şi se înţelegea cu micii lui camarazi şi cu îngrijitorii lui mai bine decât cu *maman* şi cu *mademoiselle.*

Faţă de Marcian, Elena trecuse acum de la preceptul rezervei la acel al unei mari confidenţe, ca şi cum numai de răspunsul sau de tăcerea lui Drăgănescu depinsese dezlegarea. Intrat în consiliul de familie, Marcian aprobase internarea băieţelului, nu chiar din calcul egoist, ci socotind că Elena va avea drumuri de făcut pentru afacerile ei, şi copilul ar fi încurcat-o.

Deprinsă din copilărie a decide despre tot singură, Elena dovedea acum bucuria nouă de a primi sfaturi. Le controla încă, dar ele se arătau fără greşeală.

Nemaistingherită de prezenţa copilului, uşurată de scrupule, în oraşul mare şi străin, Elena îngăduise lui Marcian intrare liberă. Prânzeau fie la Elena, fie în oraş, ieşeau împreună la teatre, concerte, plimbări, afişau o intimitate mai mare decât era în realitate. Niciunul, nici altul nu găsise încă prilejul expansiunilor de tandreţă; îşi împodobeau stângăcia cu pretexte rafinate şi se consolau cu ideea că deoarece se vor căsători, nimic nu grăbea.

La Vevey, pus la index, Marcian fusese un fel de amant în surdină, şi plimbările pe lac semănau a romanţe fără de cuvinte; acum se instalase un fel de logodnă în surdină între doi logodnici cuminţi, care aşteptau răbdători îndeplinirile legale – nu însă fără de unele imponderabile ale dorinţii.

Elena, la curent cu amănuntele turneului de concerte, slujea adesea de secretară lui Marcian, care nu era amator de scris şi prefera să piardă un angajament

pentru a se scuti de o epistolă. Turneul prevedea douăzeci mari concerte în curs de patru luni: în Germania, Elveţia, Olanda şi Danemarca. O altă ofertă, deşi însemnată, rămânea suspensă. Elena n-o punea în evidenţă şi Marcian o socotea nerealizabilă, cel puţin deocamdată: era faimosul turneu în America, scop al tuturor marilor artişti, fie că sunt avizi de bani şi de glorie, fie că vor numai o consolare mai mult, cum era cazul lui Marcian.

În unele accese de conştiinciozitate, Elena căutase a-l sfătui să primească; Marcian se apărase glumind:

— În America! Pentru nimic în lume! Americanii n-au timpan! Dovadă *jazz*-ul! Afară numai dacă ne îmbarcăm împreună.

Elena surâdea:

— Mai târziu!... poate!...

Perspectiva acelui „mai târziu” îi lăsa melancolici, amestec de bucurii viitoare şi de obstacole prezente. Marcian se simţea ceva mai nerăbdător şi Elena mai nervoasă ceva. Păstrau totuşi pudoare asupra acelor fericiri viitoare. Elena, din rezerva firească; Marcian, discret şi păsuitor.

După vreo patru săptămâni de la trimiterea scrisorii fără răspuns, pe când Marcian intrase în campania de studiu, care prevedea şase-şapte ore de exerciţiu intensiv pe zi, cu suprimarea chiar a lucrului de compoziţie, Elena decisese să plece în ţară pentru a vedea ce se petrece şi se urzeşte acolo împotriva ei. Primise tocmai atunci o scrisoare cu un conţinut neaşteptat, pricină de noi neajunsuri.

Drăgănescu, pe două pagini, vorbea cu complezenţă de boala lui; arăta că doctorul Walter l-a găsit atins la inimă, ceea ce, de altfel, el credea a fi o exageraţie doctoricească. Pe alte două pagini stăruia, ba chiar pretindea, ca nu cumva Elena să se întoarcă din pricina lui, ceea ce l-ar fi supărat. Pe o pagină de apendice sta un referat de toate afacerile în curs, cu stadiul lor

satisfăcător: construcţii, moşie etc. Despre cele cuprinse în scrisoarea Elenei sau cel puţin de primirea ei, niciun cuvânt.

Cu toată firea ei cumpătată, Elena avusese o criză de nervi. Nu se oprise la boala pe care, de altfel, singur Drăgănescu o lua cu uşurinţă; constatase numai intervenirea acelui nou obstacol, faţă de care plecarea ei era amânată şi deci toate planurile împiedicate. Se întorcea în ţară să reguleze un divorţ, nu să audă pretexte de boală!

Nu avusese răbdarea să aştepte până la amiază când venea Marcian şi decisese la 10 dimineaţa să se ducă întâia oară la el acasă.

Madam Baudet, gazda, nu ştiuse ce are de făcut. Consemnul era strict: A nu primi pe nimeni! Dar aspectul Elenei îi convenea; apoi dacă era mulţumită că nu vin femei la chiriaşul ei, lipsa lor totală o stingherea în cine ştie ce păreri. Ca rezultat al acestor socoteli, lăsase pe Elena să urce, apoi alergase pe scări în urma ei. La bătaia şi vocea Elenei uşa se deschisese cu repeziciune. Madam Baudet rămăsese în vârful scării uimită întâi, apoi felicitându-se.

În graba surprinderii, Marcian luase mâinile Elenei şi le sărutase, apoi îi luase capul în mâini şi o sărutase, după care moment de spontaneitate, rămăsese un moment zăpăcit. Elena întinsese scrisoarea în tăcere; îi tremura uşor mâna şi colţul gurei. Acea turburare predispusese pe Marcian rău cu privire la scrisoare şi o citise cu enevare. Rămăsese mut ca şi Elena. Amândoi dospeau o aceeaşi decepţie şi indignare, amândoi vedeau în cele scrise acolo numai manevra unui om care se doseşte pe timp nelimitat la adăpostul pretextului constrângător al unei boale.

Strângând dinţii, Marcian îşi amintea statura masivă şi trainică a lui Drăgănescu. Aşadar, recursese la un certificat de boală de la o rudă complezantă şi veroasă –

astfel clasifica necruţător Marcian pe doctorul Walter.

Elena nu-şi amintea să fi auzit mai nainte pe Drăgănescu plângându-se de ceva. Acea indispoziţie, care o silise a pleca fără explicaţiile dorite, o atribuia aceluiaşi plan de constrângere şi prefăcătorie. Iritarea ei culmina la ideea că se adresase tocmai lui Walter, bărbatul ponosit al unei mame nechibzuite; i se părea că au amestecat-o într-un complot repulsiv.

Omul cu boala lui de comandă le apărea amândoura înjosit, iar piedica cu atât mai supărătoare cu cât mai valabilă: soţia plimbându-se în străinătate când soţul era bolnav! Erau aparenţele! Iar soţia denaturată era tocmai Elena, aşa de scrupuloasă cu canoanele sociale!

O revoltă uscată ardea ochii plânşi ai Elenei; Marcian îşi uita toată simpatia de-odinioară, cât şi toată rezerva către Drăgănescu. Îl vedea ca pe un mocofan care recurge la trucuri pentru a păstra juvaerul posedat nemeritat. Un negustor şi un politician care nu se da în lături de la tocmeală şi minciună! Abia se oprea de a-l califica tare în faţa Elenei. Pe Elena, ruşinea că e soţia aceluia o oprea de a spune ce gândeşte de el. Trecuse deci amândoi de-a dreptul la discutarea consecinţelor scrisorii, ca şi cum procedarea era o dată pentru totdeauna înfierată. Amândoi se simţeau cu totul liberaţi de prejudecăţi.

— Nu mai pleci deocamdată! decisese Marcian cu autoritate.

Elena făcuse semn că, desigur, nu va mai pleca. Era deprimată; pentru întâia oară împrejurările se arătau mai tari ca voinţa ei. Văzând-o abătută, Marcian avusese o idee. Elena va veni să asiste la concertele care nu erau prea depărtate ca localitate; va cunoaşte astfel oraşe noi şi se va distra. Când nu va vroi să se deplaseze, va alerga el la Geneva. Era entuziasmat de ideea lui şi Elena se mai înviorase. Cercetau planul concertelor pentru a stabili posibilităţile; Marcian lua note ca pentru ceva sigur, Elena, cu oarecare îndoieli nemărturisite. Deplasările

reclamau sume importante de bani, care trebuiau cerute în ţară. Erau banii ei, manipulaţi însă de Drăgănescu. Îi va trimite sigur, dar va vedea o aprobare tacită a raporturilor mai departe dintre ei. Se gândea de nu era bine să dea unui avocat sarcina de a porni totuşi acţiunea de divorţ. Îi trebuia un motiv. Odată ce lucrul nu era prin buna înţelegere, aşa cum sperase, care motiv? Bolnav, cum Drăgănescu se pretindea, şi ea fiind lipsă de-acasă, se găsea mai mult în situaţia de vinovată. La ideea acestei inversiuni de roluri, necazul i se mărea.

Marcian era mai optimist. Nu ghicea preocupările de bani şi de amor propriu ale Elenei şi credea că, din moment ce sunt perfect înţeleşi, nu se poate să nu găsească curând mijlocul de a spulbera obstacolele.

Aveau deocamdată perspectiva concertelor. Când intra în ciclul concertelor, Arta punea stăpânire precumpănitoare pe Marcian. Se adăogase acum şi preocuparea amorului. Pentru a le salva de orice conflicte trebuiau strâns asociate.

Pregătirea concertelor era o epocă de tensiune şi de convergenţă care excludea diversiunile. De aceea Marcian simţea nevoia să înlăture pentru moment grijile celelalte. Credea că, fiind împreunaţi în acel itinerariu muzical şi gravitând în jurul aceleiaşi axe, problema era deocamdată rezolvată. El nu putea atunci depăşi cu nicio altă aspiraţie termenul sacru al concertelor, iar la marginea lor îi plăcea să-şi închipuie că iubirea lor va putea fi înfăptuită. Grijilor Elenei le opunea buna lui dispoziţie, atât pentru a converti la optimism cât şi pentru nevoia lui artistică egoistă.

De altfel, Elena căuta şi ea să nu-l turbure, pentru a nu-i compromite cumva concertele. În felul acesta, ea însăşi se înturna de la necazurile ei casnice către grijile muzicale, înfăptuind unisonul dorit de Marcian.

Mai nainte arta şi succesele lui Marcian erau pentru Elena ceva firesc şi necontestat, primit de-a gata; acum

însă, când participa la elaborarea lor, avea emoţii mai conştiente ca cele de pe timpul concertului Bach şi mai avea şi emulaţia unei asociate.

Stăpân pe sine şi deprins cu fluctuaţiile publicului, Marcian era mai calm. Exigenţa cât şi discordia le avea cu sine însuşi. Acel scrupul era, probabil, motivul pentru care îşi asigurase preţuirea tuturor şi acea dezinteresare a oricărei vanităţi îl ajuta a domina publicul şi a câştiga favoarea unanimă a presei.

Viaţa lui artistică avea două faze alternative: compoziţia şi execuţia. Atunci când compunea se simţea stăpân absolut pe averea ca şi pe risipa inspiraţiei; lucra liber, arbitrar, fără grija opiniei, fără grija răspunderii, fără scopuri determinate şi fără termen. Când era vorba de execuţie, îşi crea scrupule absurde, tindea spre scopuri de perfecţie aproape imposibile, simţea nevoia unui control şi de aceea opinia îl interesa enorm. Căuta cu aviditate în cronicile muzicale indicii despre propriile lui îndoieli, soluţii cu privire la sensul unui text, valorificarea vreunui procedeu tehnic. Era decepţionat când nu găsea decât lauda sau blamul superficial, care nu-l satisfăceau şi nu erau echivalente cu munca ce le oferea. Îngăduia oricui o observaţie, spera chiar de la oricine o apropiere folositoare, de aceea teama şi agitaţia Elenei cu privire la un succes în accepţia simplă a cuvântului îl măguleau fără a-l contamina. Acele succese îi erau de mult asigurate.

Marcian rugase pe Elena să vie cât mai des să-l asculte studiind, îl găsea la orice oră, în pijama de catifea, cu vioara în mâini. În camera totdeauna bine ordonată nimic n-o jena în pudoare, nici în gusturile ei. Ca om, Marcian era aproape antiartistic, atâta de lipsit de spiritul „boem”, ceea ce nu putea decât conveni unui temperament puritan şi burghez ca al Elenei.

În zelul ei, Elena nu consimţea la nicio recreaţie, totuşi Marcian, pentru a o distra, lăsa uneori deoparte vioara şi se aşeza la pian, ştiind că e una din marile ei plăceri. În

adevăr, la pian Marcian părea un copil-minune; un tuşeu delicat, feminin, alterna cu virtuozităţi, aproape cu acrobaţii; interpretarea îi era originală până la fantezie, cu latitudini pe care disciplina nu i le permitea dincoace, la vioară. În acel joc, uneori absurd, se evidenţia admirabil ce bogată imaginaţie era, strunită în rigorile artei, atunci când avea răspunderi. La pian, orice temă era transfigurată de variaţii şi de variante aproape neverosimile, sau redusă la o ingenuitate care atingea perfecţia expresiei simple.

Elena, încântată, îl certa totuşi că părăseşte studiul, şi pentru a o convinge îi spunea că el însuşi are nevoie să-şi dozeze antrenamentul. Subt acelaşi pretext al odihnei reuşea să obţină vreo mică plimbare şi uneori chiar vreun pelerinagiu sentimental pe lacul de Geneva. Duminecă Marcian nu vroise cu niciun preţ să cedeze rolul de guvernantă a micului Ghighi; ştia că băieţelul se simte mai bine când e acolo şi *grand ami Vic.* Timpul trecea şi Marcian găsea că e cea mai frumoasă epocă a concertelor ce-şi aminteşte a fi petrecut.

Elena nu răspunsese scrisoarei lui Drăgănescu, deoarece credea că astfel de scrisoare n-are răspuns. Se ostenea să uite scrisoarea, iar pe om îl îngropa destul de lesne, în memorie, în formă de şantajist. Ca pe pânza unui film, casa din Lascăr Catargiu se depărta, micşorându-se până la dispariţie, pe când tot ce o împresura laolaltă cu Marcian îi captiva mereu mai mult interesul.

Progresele manifestărilor sentimentale erau însă mai puţin repezi. Marcian păstrase, e drept, deprinderea de a săruta pe Elena când venea la el, nu însă şi când se ducea el la ea; de aci un scurt moment de ezitare şi la unul şi la altul, fiecare observând numai ezitarea celuilalt. Gânduri amoroase mai cutezătoare li se strecurau acum, cu ipocrizie încă şi fără termen; ele frângeau însă linia dreaptă a atitudinii lor, care căpăta un fel de nesiguranţă.

Existenţa lor, aşa de bine ordonată, avea un plan subconştient mult mai dezordonat. Până deunăzi proiectele de viitor aveau un termen prevăzut: al divorţului; după scrisoarea lui Drăgănescu, termenul era stămutat în impreciziune, ceea ce le zdruncina răbdarea, deci seninătatea, înlocuindu-le cu o enervare care cuprindea şi simţurile.

Elena se întreba ce va fi crezut Marcian de acea prelungire fără termen; îl admira că o primeşte aşa de voios, dar îi părea că ar fi putut fi mai impresionat. Marcian îşi zicea că acum, când termenul e depărtat fără precizie, legătura dintre ei ar putea să se precizeze.

Timpul, de altfel, le era foarte lung şi foarte scurt; sosise, fără aproape să bage de seamă, data concertelor. Deşi Elena se arăta un cenzor neînduplecat, amintind lui Marcian datele, ideea plecării lui îi da o langoare, cum şi lui o încetinire a veseliei.

Dintr-un rest de prejudecată, Elena nu se amestecase la facerea valizelor, dar recapitulase lista obiectelor pe care avea a le rândui Madam Baudet. Acele pregătiri aşa de intime dădeau Elenei ceva febrilitate. Marcian îşi privea valizele cu nădejdea că peste câteva zile Elena va veni la Zürich să-l asculte; pentru prima oară în noua lor situaţie, îl va auzi executând în public; era un fel de iniţiare care turbura în adâncimi alte gânduri de iniţiare.

În gară, la 8 seara, pe o ploaie măruntă, Marcian, după ce sărutase tandru amândouă mâinile Elenei, îi sărutase – deşi în public – şi obrazul rece. Ea îi făcuse mult timp semn cu mănuşa, avea lacrămi în ochi, se simţea singură.

Marcian, în vagonul lui, se mustra tardiv că a părăsit-o, fie chiar pe puţin timp. Erau fericiţi şi necăjiţi.

La Zürich fusese deci prima iniţiere a Elenei cu viaţa de ilustru vagabond a lui Marcian. Nimeni în acea sală imensă şi străină, aglomerată de un public meloman, nu observa pe Elena, modest aşezată în fotoliul ei, sobru îmbrăcată şi a cărei frumuseţe nu se remarca decât de aproape.

Ea era turburată de înstrăinare, de aşteptare, de grijă. Succesul foarte accentuat şi mereu crescând, aplauzele, rechemările, ovaţiile slujise de pretext nervilor pentru a-şi urca diapazonul la cele mai mari măsuri, cele necesare unei cofuzii totale, de loc, timp, împrejurări.

Când ultimii admiratori, critici muzicali, confraţi, se depărtase, Marcian şi Elena rămăsese, în sfârşit, singuri. Mai rămăsese cu ei supraexcitarea acelei seri, care învinsese protocolul şi stângăcia. În micul otel Kron, fusese amanţi.

X

SEZONUL SERBĂRILOR ÎNCEPUSE la Walteri de timpuriu. Aimée îşi ajunsese scopul. Chermesa de binefacere dată în parcul palatului Barodin rezolvase problema. Comitetul se simţise obligat către familia Walter şi numeroase cărţi de vizită fusese depuse. Lenora şi doctorul Walter depusese pe ale lor; urmase numeroase invitaţii. Lenora speriată se agăţase de pretextul sănătăţii pentru a le refuza; repeta neobosit că e anemică şi nu poate merge nicăieri. Walter se văzuse nevoit să conducă singur pe Coca-Aimée la unele recepţii, care, după părerea ei, „nu se puteau refuza”. Se făcuse astfel o deprindere de care Lenora era foarte mulţumită.

În Rolls-ul de gală, alături cu Aimée, care în lamé argintiu strălucea ca o stea de film, Walter simţea o ciudată impresie de irealitate, impresia pe care o poate da unui spirit lucid o feerie. Sclipirea de fir, de perle şi strasuri, în umbra albăstrie a Rolls-ului, ilumina ca un peisagiu polar, dând ochiului un fel de hipnoză care se comunica imaginaţiei. Walter luneca pe un teren de fantasmagorie.

Feerie care era un nou capitol al operei întreprinse cândva de obscurul student Walter; strălucirea mantalei de seară a fetei era un punct de reper pe drumul ambiţiei lui victorioase; o dovadă – şi de rândul cesta o dovadă neprihănită – a încă unei partide câştigate.

Odată ajuns acolo, la serbări, Walter nu simţea nicio mulţumire; a fi un invitat printre alţii nu-l putea satisface; locul, oamenii, serbarea nu erau dedicate ambiţiei lui, pe

când sanatoriul îl închidea permanent în citadela propriei lui opere magnanime. Sta deoparte fără interes, legând o scurtă discuţie cu vreun cunoscut şi nu rămânea decât timpul de a face act de prezenţă. La ceasul unu cel mai târziu, se apropia de Aimée spunându-i că i-a lăsat la dispoziţie maşina şi dispărea.

— Nici ea nu va întârzia prea mult, îl asigura Aimée, care, însoţită de prieteni, se întorcea spre dimineaţă.

Walter trăise prea intensiv în izolarea cerută de existenţa lui trecută, pentru a mai putea să se încorporeze unui trai convenţional. Aimée, dimpotrivă, îşi făcea noviciatul monden cu o satisfacţie neobosită; era fericită atât cât ştia ea să fie. De la începutul la sfârşitul serbării figura în rolul de „frumuseţe inaccesibilă”, pe care şi-l alesese. Prin toate fazele petrecerei, în monotonia cuviincioasă a începutului ca şi în pierderea echilibrului de la sfârşit, rămânea aceeaşi, adică de porţelan alb şi rece. În această atitudine era cu atât mai apreciată de femei cu cât mai puţin imitată; părea că-i sunt recunoscătoare că a luat asupră-şi rolul ingrat.

Bărbaţii îi făceau pe rând curte, de probă şi cu un sentiment de uşurare că proba nu merge mai departe, deci fără ranchiună.

Un timp trecuse astfel pentru Aimée, cu mulţumirea de-a purta rochii frumoase şi de a fi primită şi admirată de lumea cea mai aleasă; aspira acum ca ea să primească la rândul ei lumea aceea în mod cât mai strălucit; îşi punea astfel vanitatea în slujba unui precept de viaţă.

Dorinţa ei nu mai era anevoie de realizat, toţi aceia, blazaţi cu distracţiile obicinuite, nu cereau decât să capete altele noi. Aimée n-avea însă de gând să le ofere desfătări noi, se preocupa numai să găsească o formulă a casei Walter, pe care s-o impună musafirilor, în programul ei casa Barodin avea un rol de templu şi ea de idol. Snobismul şi autoidolatria ei se amalgamau cu unele infatuări de artă sugerate de bogăţiile muzeului Efraim.

De la început visul ei fusese să primească toate notabilităţile artistice, ştiinţifice, politice şi mondene. Vroia ca asistenţa să fie la înălţimea decorului şi gazdelor: ambiţie destul de nobilă. În criteriul ei de alegere nu ţinea totuşi seama decât de valoarea exterioară a oamenilor; aleşii erau acei care ocupau un loc de seamă şi, cum cei care reuşesc mai adesea sunt cei care nu şi-au ales „mijloacele”, publicul pe care Aimée îl pregătea palatului Efraim era de aceeaşi esenţă cu locul şi cu stăpânul locului. Aveau să se adune învingătorii în templul Victoriei.

Pentru a putea împăca pe Lenora cu ideea acelor recepţii, Aimée o asigura că era vorba de viitorul ei, că n-o privea nicio pregătire, mai mult chiar, că atunci când se va simţi indispusă se va putea abţine; argumente care avusese darul să convingă pe Lenora; de altfel, nici n-ar fi putut rezista voinţii fetei.

În ce privea pe Walter, de când întrebuinţase metoda rugăminţii graţioase, Aimée îl conducea după voia ei, totuşi cu mari precauţiuni. Avea ideea că Walter are un caracter despotic şi bizar, de care se temea cu oarecare admiraţie. Fiecare din ei doi preţuia în cellalt un duşman rebel pe care-l putuse înfrânge.

Aimée începuse prin a refuza acum la rând invitaţiile primite, în naivitatea ei, Lenora stăruia ca Aimée să se distreze sau să spună ce nemulţumire are. Doctorul Walter se ocupa şi el de acele refuzuri cu o curiozitate ce-ar fi părut demnă de cauze mai însemnate. Aimée stăruia însă şi în refuz şi în tăcere.

Abia după un timp se decisese a-şi dezvălui secretul şi Walter simţise un fel de dezlegare. Învârtind în mână una din acele invitaţii refuzate, Aimée spusese cu o deziluzie în glas:

— Nu credeţi că ar trebui să dăm o revanşă acestor persoane?... Mai ales că avem o casă care pretinde şi care merită să fie pusă în evidenţă. Oriunde merg nu aud decât: „Dac-am avea un palat ca al doctorului Walter!”

Walter se roşise brusc, reflex care străvezea subt paloarea lui obicinuită ca un incendiu văzut prin geamuri. Se roşise de plăcerea de a fi stăpânul invidiat al unui astfel de domiciliu, cât şi de stânjenirea de a nu fi fost la curent cu îndatoririle ce avea către societate. Vexat şi măgulit, reproşase Lenorei:

— E de resortul dumitale!

Aimée venise în ajutorul nevinovatei:

— Nu era nevoie să ne grăbim! Abia acum începem a fi datori!...

Ea refuzase pentru că în realitate îi plăcea mai bine să primească decât să se ducă. Avea pasiunea *home*-ului!

Ca de obicei, Hilda o secondase:

— Aşa erai tu şi la pension! Ne adunai pe toate în camera ta!

Într-un elan de tandreţă, Aimée o îmbrăţişase:

— Ce păcat că pleci tocmai acum!

Hilda, în adevăr, se pregătea de plecare. În fiecare scrisoare doamna Gert stăruia să se întoarcă. O lăsase cam mult singură şi avea nevoie de „cancelarul” ei. Acelei chemări Hilda nu-i opunea refuz. Avea impresia de a se fi învechit ca musafiră şi de a fi într-o situaţie oarecum inferioară, deşi nimeni n-o ofensa. Aimée lipsind mult, Lenora nu se putea lipsi de tovărăşia ei. Caracterul ei îndatoritor şi priceperea ei făcea ca toată lumea, începând de la Lenora şi sfârşind cu personalul de serviciu, să o consulte. Era, desigur, o suplinire a lui Aimée, dar era şi un subrol; modestă, dar mândră, Hilda se simţea un fel de damă de companie şi nu era mulţumită. Nimeni nu era de vină decât poate caracterul ei şi împrejurările, dar ambiţia îi era umilită. Poate că şi amiciţia mare dintre Aimée şi Cora Persu o durea fără să-şi mărturisească.

Aimée o reţinea totuşi cu argumente tiranice şi drăgăstoase:

— Credeam că vei sta mereu cu mine!... Cui mă laşi?...

Mama e un copil mare şi frumos şi doctorul Walter e totuşi un străin pentru mine!... Tu eşti familia mea!...

Erau declaraţii nu tocmai conforme cu faptele, dar care înfrumuseţau momentele despărţirii. Hilda putea astfel regreta pe cei de-acolo: pe Aimée ca pe o prietenă încă tot perfectă, pe doctorul Walter mereu mai cordial şi cu deosebire pe Lenora, de care se afecţionase şi care o interesa prin izolare. O credea şi bolnavă. E drept că nu se plângea de nimic dar sta mereu culcată, ceea ce nu era normal.

Când cerca s-o cerceteze, Lenora spunea că o dor picioarele din pricina pantofilor şi de aceea nu poate umbla. În adevăr, după ce sta zece minute în sus se trântea iar pe divan. Din confidenţele ce-i făcuse Lenora asupra trecutului, Hilda ar fi putut deduce că acel trai oriental era propriu firii ei, totuşi masca lividă care răzbătea de subt fard şi adesea o schimă de durere, acelea ce puteau însemna? Pe de altă parte, de ce Lenora n-ar fi spus bărbatului ei? Părea, dimpotrivă, a se arăta cât mai voinică în prezenţa lui, totodată evitând cât mai mult a rămâne singură cu el.

Hilda se gândise iar să atragă atenţia prietenei sale, dar n-avusese curaj. Aimée se străduia doar aşa de mult să înlocuiască pe mama ei în îndatoririle mondene. Acele zădărnicii mondene păreau Hildei, care era o mică burgheză, datorii sacre, şi credea sincer că, luându-şi asupra corvezile, Aimée într-un fel se sacrifica. În ochii Hildei, Aimée era încă admirată.

Plecarea Hildei se făcuse cu solemnitate. Aimée îi dăruise o zi întreagă de tovărăşie şi o condusese la gară împreună cu Walter şi Lenora.

Lacrimile le furnizase Lenora, care, printr-un plâns exploziv neaşteptat, emoţionase pe toţi. În faţa acelei demonstraţii Walter stăruise ca Hilda să revină cât mai curând:

— O să te măritǎm aci la noi ca să te păstrăm! zisese.

Hilda decisese că în ultimul moment va spune

doctorului Walter ceva despre sănătatea Lenorei; când venise momentul, nu mai îndrăznise: ar fi ridicol şi absurd să atragă atenţia lui Walter. Profitase numai de expansiunea Lenorei pentru a-i şopti:

— Mă întorc curând, dacă-mi promiţi că te vei îngriji.

Acele cuvinte pricinuise Lenorei o nouă criză de plâns. Walter impresionat de starea nervoasă a nevestei lui îi căuta pricina. Avea mai demult bănuiala că Lenora a intrat în criza menopauzei. Scena asta îi confirmă presupunerea şi hotărâse să ia forţat un interogatoriu Lenorei pentru a o putea supune unui tratament raţional al epocei critice. Luată pe neaşteptate, Lenora răspunsese evaziv, aruncând la întâmplare un „da” sau un „nu” cu singura idee de a minţi. Walter nu putuse afla nimic precis dar nu stăruise mai mult, fiindcă pe o parte stângăcia Lenorei îl enerva, pe alta, starea ei de panică îi făcea un fel de milă. Nu se credea însă achitat şi decisese să delege pe Aimée să afle de la mama ei adevărul.

Aimée deschisese ochi care nu înţelegeau şi întrebase cu teamă: „Nu e nimic grav?” în toată sinceritatea.

Deprins să trateze chestiunea medical, Walter, în faţa ignoranţei, simţise iarăşi acea izbitură interioară, acel moment de surprindere şi emoţie, pe care Aimée reuşea a i-l da. Se socotise stângaci şi grosolan şi îl cuprinsese laolaltă un sentiment de pudoare şi ideea că a fost impudic.

Odinioară viţiul nu-i turbura luciditatea, ci, dimpotrivă, i-o ascuţea. Practicase viţiul ca un hirurg care operează calm şi conştient asupra sa; el singur prepara cuţitul şi urmărea tăişul lamei; o anestezie totală îi oprea atunci toată vitalitatea; n-avea nicio urmă de beţie sau desfătare, ceea ce era scuza lui.

Dimpotrivă, acum contactul cu virtutea îi da o neorânduială în simţiri, un amestec de plăcere şi remuşcare.

Aimée, ce e drept, nu era la curent cu chestia

menopauzei, decisese însă să se informeze, căci ţinea să fie pusă la punct în orice privinţă. Discuţia, începută la Sport cu Cora Persu, devenise generală. Fetele tachinase pe Aimée pentru ignoranţa ei, ea însă căuta cu gravitate a se instrui. Conchise că nu putea fi vorba de aşa ceva pentru mama ei mică, dar că e bine încă să prevezi totul. În forul ei era convinsă că de-acolo vin toate dispoziţiile Lenorei şi era bucuroasă că nu e vorba de nimic serios, tocmai când erau atâtea lucruri însemnate în curs. Se felicitase că a consimţit ca Lenora să reia raporturi cu doctoriţa Rim şi cu Nory Baldovin, ce-i puteau fi de folos. E drept că doctoriţa nu se arăta defel şi nici Nory chiar nu se grăbea prea mult, cum şi-ar fi închipuit. Acum ele erau necesare, căci doctorul Walter îi mai atrăsese o dată atenţia asupra mamei ei. Nregreşit, Walter o făcea din egoism, pentru a o împiedeca de la distracţiile ei. Cum n-avea de gând să se supună nici tiraniei lui, nici capriciilor Lenorei, frecventarea rudelor ar fi fost binevenită. Cât despre neplăcerea de a le vedea, o putea lesne evita. Deplin satisfăcută Aimée gândise cu alintare: „Mămica mea!”

Aimée era, în adevăr, mai mult ca oricând satisfăcută. Tot ce lucrase rodea; muncise mult, dar era o muncă care-i plăcea şi care-i da beneficii. Casa Walter devenise punctul de atracţie al lumei *chic* şi ea era stăpâna adevărată a casei Walter. Spiritul ei organizator era recunoscut şi preţuit de toţi. Aimée, care era sincer uimită de palatul Walter, ţinuse ca asistenţa să nu fie prin nimic distrată de la admiraţia pentru tezaurele ce conţinea şi decisese curajos ca recepţiile să fie solemne şi monotone, astfel ca lumea să fie nevoită a-şi dedica atenţia „templului”. Nu se va dansa ca pretutindeni şi nu vor fi deschise decât apartamentele de primire unde nu putea fi organizată intimitatea şi izolarea. O bucată de muzică clasică cu executanţi de primul rang, o prelegere cu subiect grav ţinută de vreo *vedetă,* slujeau de intermezzo obligaţiei de a se plictisi respectuos şi în

toaletă de mare gală: „Se dansează peste tot şi, afară de asta, tatăl meu vitreg ar crede că e un sacrilegiu!” explica Aimée prietenelor. Îi plăcea în public să ridice prestigiul lui Walter şi al întregului aşezământ. În adevăr, lumea se plictisea acolo, dar cu convingerea măgulitoare că face un act de snobism.

Invitaţiile în casa Walter erau socotite ca o favoare şi ca un brevet de cinste. Cel însă care simţea la cea mai mare măsură farmecul *cinstei* era doctorul Walter.

La început avea la acele recepţii o teamă ascunsă sieşi şi ascunsă altora subt masca lui glacială. Pe pragul saloanelor sta încordat iar lumina şi zgomotul îl izbeau în faţă ca o hulă; apoi, în atmosfera prielnică a oaspeţilor măgulitori, se destindea. Se refugia în vreun colţ, mai totdeauna acelaşi şi, rezemat de un piedestal de marmoră roz pe care sta bustul cel mai reuşit al lui Aimée, discuta cu vreun confrate pe când în el curgea un şuvoi de căldură la fel cu cele care răzbat printre banchize.

Fără a-şi întrerupe convorbirea, Walter vedea poligonul unei muchi de salon vecin, cu tapete bronzate, şi grupuri ale invitaţilor care evoluau în hainele lor de mare aparat. Un aflux de sânge la creier îi împăienjenea vederea cu congestia voluptoasă a triumfului. Toată viaţa fusese pătimaş de armonie şi cuviinţă ca de lucruri inaccesibile.

Adesea silueta fetei apărea şi dispărea în pervazul acelei privelişti: gazda mică era la postul ei şi întărea realitatea lucrurilor, alimentând totodată feeria existenţei.

Croitoreasa lui Aimée hotărâse că silueta ei cam rigidă şi cu mişcări măsurate trebuia seara la bal să poarte rochii în brocarturi, de fir, croite după forme de stil, lungi până în pământ, şi că părul ei, de un blond ca şi artificial, cerea diademe de cinematograf. Astfel, unele modele greu de lansat găsise în ea manechin şi cumpărătoare. În căutare de originalitate, Aimée purta curagios faldurile a zece metri de stofe scumpe.

La prima apariţie, rochia fetei alimentase discuţiile serei. Cu glasul ei de contralto Cora Persu explicase chelului Filodor că misterul feminin nu rezidă, nici nu dispare cu faldurile rochiilor – acel mister se refugiază oriunde, fie în valul transparent al lui Daphne, fie numai în cingătoarea metalică a baiaderei goale. Cora lăsa pe alţii să gândească sau să simtă că acel mister poate fi şi în giletca masculină a unui costum prea sobru de femeie. La acele baluri Cora purta o rochie strâmtă, neagră, de catifea, mai mult lungă, decoltată larg, pe un bust perfect dar fără nicio viaţă.

Mai departe ceva, Pangali, deputatul cu reputaţie de inteligenţă, demonstra că misterul feminin nu e în funcţie de modă şi nici chiar de femeie, deoarece el e numai una din fazele dorinţei masculine. Orişicare port ca şi oricare femeie pot satisface acel moment: fie rochiile lungi şi largi, care ascund femeia, deci obiectul dorinţei şi care rătăcesc cercetarea, dând astfel aspiraţiei termen şi nerăbdare, fie cele scurte, care, înfăţişând pericolul, provoacă un maximum de elan ascendent al dorinţei.

Pe astfel de subiecte neserioase, musafirii se exercitau cu seriozitate, pe când de-a lungul saloanelor cu pereţi de moar şi de oglinzi, rochia de stil a fetei circula în sus şi în jos, alăturată mai totdeauna de fracul celui mai însemnat personagiu al adunării.

Deşi Aimée făcea caz mare de artă şi ştiinţă, avea o preferinţă pentru măririle oficiale. Cel mai asiduu ministru în casa Walter era Anestin, privilegiat printr-o înfloritoare caricatură şi prin injuriile neobosite şi desperate ale ziarelor.

Chipul lui de panoptic şi hainele exagerat de ajustate pe trupul lemnos slujeau de minune caricatura, păreau însă a dezminţi, prin acel ridicol, defăimările aduse cinstei lui. Părea astfel onest când îl confruntai cu reputaţia ce avea şi părea frumos când îl opuneai caricaturii lui scabroase.

Răbdătoare, Aimée asculta pentru a nu ştiu câta oară

povestea circuitului mondial făcut în *sleeping* şi vagoane de lux de domnul ministru pentru studii tehnice. Avea un glas nazal strâmtorat încă de dantura rău angrenată în maxilele fugare. Vorba lui îţi da impresia de trotuar rulant, care te aduce mereu înapoi la locul de unde ai plecat, pentru a te proiecta din nou la distanţă.

Devotată slujbei sacre de gazdă, Aimée repeta neobosit că adoră călătoriile lungi şi Amedeu Anestin, cu un vâjâit de suspin printre caninii agresivi, se declara gata să-i slujească de respectuoasă călăuză.

La momentul acelei ipoteze o grijă separată şi simultană îi făcea să se separe. Lui Amedeu, care avea undeva, la moşii, o nevastă foarte vulgară, ideea de a fi însoţit de o rochie aşa de somptuoasă îi da o panică, fie chiar pentru un voiaj imaginar. Atunci, timp de o secundă, faţa şi sunetul unei silabe arătau o urâţenie rea de bestie, care realiza asemănarea reputaţiei şi caricaturii totodată.

Aimée nu observa acea secundă, speriată dinainte de acele perspective călătoare, dintr-o repulsiune pentru dinţii de porţelan, care culmina. Atunci de lângă Amedeu, Aimée pleca spre noi îndatoriri. Nu uita pe mama ei, căutând să-i asigure tovărăşia necesară pentru a nu fi izolată. Lenora, de altfel, subt pretext de oboseală, se retrăgea devreme.

Aimée observa şi pe Walter, căruia atitudinea aceea rezervată îi asigura prestigiu şi distincţiune. De obicei recepţiile nu durau mai târziu de ora două. Mai mult ar fi fost plictisitor şi mai puţin blamabil pentru reuşita serii. Toată lumea se felicita că s-a retras la ora cuviincioasă, fiecare zicând că la el acasă se petrece până la ziuă.

Nimeni nu făgăduia însă un fel de superioritate recepţiilor din casa Barodin, din pricina cadrului unic cât şi disciplinei arbitrare. Când ora două era ajunsă, Amedeu Anestin, somnoros, într-o supremă mişcare de galanterie, săltând cu un gest elegant manşeta fină, se apropia de Aimée şi, sărutându-i mâna, îi oferea să o conducă în

Congo. Obosită dar intactă, Aimée, cu glasul vag, îşi arăta regretul că viaţa e aşa de strâmtă. Era semnalul plecării generale.

Aimée privea defileul cu satisfacţie. Se gândea cu necaz că sora ei Elena nu era acolo ca să vadă cum şi-a ajuns scopul fără de ajutorul ei.

După ce totul era sfârşit, Aimée simţea o mulţumire nespusă că rămâne pe loc; nu numai că nu pleacă cu Amedeu în Congo, dar nici chiar pe o altă stradă, la o altă casă.

Osteneala i se risipea cu totul, înlocuită de satisfacţia de a-şi fi găsit locul şi cu dorinţa să-l păstreze cât mai mult. Avea pentru acel palat o dragoste de proprietar egoist, cât şi grijă, teamă pentru vreo împrejurare care i l-ar putea înstrăina. Nu concepea că ar fi putut vreodată locui aiurea sau avea altă existenţă.

Îndepărta problema căsătoriei ca inoportună, cu un fel de dispreţ, de indignare chiar, pentru oamenii cari ar fi putut avea pretenţia să-i schimbe numele şi traiul; ca şi cum acei candidaţi temerari ar fi pretins la succesiunea unui tron. Aimée se identifica cu averea, cu faima, cu numele lui Walter, exagerând valoarea lor. În nevoia ei de dominaţie şi confort nu se amesteca niciun alt sentiment, afară de vanitatea ei imperativă, aşa de bine satisfăcută. Căuta să se consolideze în acea feudă; toate drumurile pe care ieşea din citadelă erau pentru ea numai drumuri pentru a se întoarce înapoi acolo, mai bine înarmată.

La început se distrase să înfrunte voinţa lui Walter pentru a-şi cerca puterea; acum îi plăcea să respecte legile care guvernau, legi făcute de ea şi care o cuprindeau în neştirbirea lor.

Firea ei încrezută şi indiferentă o slujea pentru a nu fi geloasă de celelalte femei. Supraveghea însă cu grijă orice schimbare de infirmieră sau de intendent al sanatoriului, nu cumva să vie elemente primejdioase pentru influenţa ei exclusivă.

Avea aceeaşi aprehensiune pentru oaspeţi; un timp

după plecarea lor, sta încă de vigilă singură în marile saloane, ca şi cum astfel ar fi purificat locul de orice miasme care-i puteau primejdui liniştea. Abia apoi, în camera ei albă, adormea adânc, fără vise, un somn odihnitor, deplin, mecanic.

XI

DRĂGĂNESCU CREDEA CĂ VA primi din Elveţia un răspuns imediat, de care era oarecât îngrijorat. După un timp începuse a se îngrijora de lipsa oricărui răspuns; îşi zicea totuşi că cele scrise de el Elenei erau aşa cum putea ea dori mai bine şi că deci tăcere; ei însemna aprobare; urma însă a fi nedumerit de faptul că nu sosea măcar buletinul de sănătate a copilului, pe care până atunci îl primise cu exactitate: Să nu fi fost Elena bolnavă? Îşi fixase ideea asta în minte şi deriva toată neliniştea asupra ei.

Ţaţa Tana care-l auzea spunând mereu: „Să nu fie cumva Elena bolnavă!” credea că fratele ei are cumva vreo informaţie.

— Dac-ar fi ceva rău te-ar anunţa!... Acolo sunt doctorii buni! opinia cu timiditate.

Mika-Lé, care acum nu se mai ascundea, plictisea pe Drăgănescu repetând ca un papagal:

— Ce face sora mea Elena?

Îl plictisea cu atât mai mult cu cât îşi amintise că Elena depărtase pe acea soră pe care nu o suferea.

De când cu deschiderea Camerii mai avea şi alte neplăceri: întâlnea mereu cunoscuţi care întrebau, ca şi Mika-Lé, cu persistenţă de Elena. Unii se arătau chiar indiscreţi: Unde?... Cum?... De ce?...

Întrebările lor erau pentru el motiv de enervare; faţă de ancheta acelora, lucrurile mai mult sau mai puţin statornicite cu el însuşi redeveneau nesigure. Răspundea la întâmplare şi felurit, după impresia momentului,

contraziceri care apoi îl preocupau tot pe el.

Începuse a se teme de orice cunoscuţi şi trecea pe lângă oameni grăbit, cu capul în jos şi cu spaima de a fi oprit. Drept culme, într-una din zile o doamnă oprise automobilul în dreptul lui pe bulevard, făcându-i semne insistente cu mâna. La început nu o recunoscuse, ceea ce îl zăpăcise încă mai tare; când se apropiase de maşină, văzuse că era prinţesa Ada şi se turburase că n-a fost destul de grăbit cu o persoană atât de pretenţioasă.

Cum se şi temea, Ada îl oprise anume pentru a cere noutăţi de Elena. Îi vorbise franţuzeşte, ceea ce iar îl stânjenise, el îi dase pe româneşte răspunsuri evazive de bună petrecere a Elenei, amestecate cu preocupări de sănătatea ei. Tot româneşte şi cu lipsa ei de jenă Ada îl întrebase apoi dacă e adevărat că divorţează. Aşa se vorbea pretutindeni, dar ea dezminţea, deoarece ca rudă ar fi ştiut cea dintâi.

Lovit în creştet de acea versiune neaşteptată, Drăgănescu se mai şi chinuia întrebându-se cum şi ce fel era rudă cu Ada. Deşi apoi se arătase uimit de o presupunere aşa de falsă, păruse Adei prea zăpăcit ca să fie sincer; socotise deci că zvonul era exact şi că-l făgăduia pentru că nu-i convenea.

După întâlnirea cu Ada, Drăgănescu rămăsese obsedat de acel zvon: Cum ce fel, de ce ieşise astfel de vorbă? De fapt, versiunea născuse de la sine, din absenţa prelungită a Elenei, alimentată de cancanuri, de altfel motivate.

Drăgănescu însă era deprimat, el socotea zvonul drept o calomnie; nedeprins cu calomnia, îi părea că se urzeşte împotriva lui un complot; în reţeaua lui imaginară se zbătea fără scăpare şi cu respiraţia tot mai anevoioasă.

Nu găsise alt remediu decât să nu se mai arate nicăieri. Lipsise de la Cameră, dar telefonul chemându-l insistent pentru nevoia unei comisii, sfârşise prin a se duce la data convocării. Din neşansă, pe culoare se lovise de un domn cu veston strâmt şi cu monoclu, care-l întrebase:

— Ce mai face frumoasa nepoţică?

Gata să creadă că a fost o confuzie, se lămurise abia când colegul Jipa îi spusese:

— Ce secătură şi Lică Petrescu ăsta! Nu s-a putut alege, dar nu dă două de pe sălile Camerii! Se ţine de samsarlâcuri!

Aşadar, fusese Lică sau Basile Petrescu, bărbatul nou-nouţ căsătorit al prinţesei Ada, unchiul Elenei, şi desigur întrebarea lui fusese întemeiată.

După întâlnirea cu Lică, Drăgănescu ceruse un concediu parlamentar motivat de boală. Comunicând cu sanatoriul pentru certificat, Walter opinase că concediul era foarte indicat. Preocupat numai de complotul ce se urzea contra căsniciei lui, Drăgănescu nu dase atenţie acelui avertisment medical.

Cu toată izolarea, nu putea să-şi asigure linişte deplină; de trei ori Aimée cercetase despre Elena, pe care dorea s-o invite la unele serbări; scrisese chiar lui Drăgănescu pentru a întreba dacă întoarcerea sorei ei era apropiată. Aimée acum cerceta numai din vanitatea de a avea pe Elena la primirile pe care le organizase fără de concursul ei. Drăgănescu însă suspecta insistenţa cumnatei în raport cu obsesia lui; răspunsese că Elena va mai lipsi un timp destul de lung, sperând astfel să curme demersurile. Abia însă acel răspuns trimis, se temuse să nu fie greşit înţeles de Aimée: Dacă Aimée era la curent cu zvonul divorţului va vedea în spusele lui o confirmare!... Sau Aimée va scrie cumva Elenei despre întârzierea de care el o informase arbitrar şi atunci Elena ar putea socoti acea informaţie ca pe o acceptare a despărţirii lor!...

O mare neînţelegere, o intrigă se putea isca de-acolo, de care el era de vină fiindcă nu ştia să se comporte. Acum nu mai dorea întârzierea Elenei ca până deunăzi: Să se întoarcă pentru a spulbera zvonurile! Ca şi cum nu şi-ar mai fi dat seama de dorinţa de despărţenie, precis exprimată, a Elenei. Călca mereu pe un teren care-i fugea parcă de subt picioare, iar pe pământ călca din ce în ce

mai greoi. Îi vâjâiau urechile, un ceasornic îi bătea în piept, dar nu lua în seamă. Zilnic pleca acum la Tana, cu graba cuiva care acolo ar găsi un sfat bun. Odată ajuns acolo, el tăcea şi bătrâna n-avea nimic de spus. Mika-Lé sau întreba: „Vine curând sora mea Elena?” sau afirma: „Sora mea Elena vine în curând!”

Drăgănescu avea o tresărire interioară: Oare şi asta bănuia ceva? Se calma zicându-şi că poate el a lăsat să-i scape vreo speranţă de întoarcerea Elenei faţă de Tana şi de fată. Dar într-o zi, cu glasul jumătate, Tana îi spusese că fata a auzit în oraş zvon despre despărţirea lor:

— Gura lumii proastă! cercase bătrâna, aşteptând a fi lămurită.

Drăgănescu însă tăcuse încă mai asuprit de ideea că un complot îl împresoară de pretutindeni; cum însă Tana nu mai pomenea nimic, el o iscodise:

— Spuneai că s-aud prostii!

— Ba ce prostii!... Au şi măritat-o cu altul! râdea bătrâna bucuroasă că-s toate minciuni.

Drăgănescu avea acum impresia că e vorba de chiar reputaţia Elenei, de care el era responsabil. Pe el avea să-l apuce Elena pentru acele ponoase! Avea să creadă că el le-a pricinuit prin vreun cuvânt imprudent, că n-a ştiut să chibzuiască lucrurile.

Îşi amintea tonul, gesturile ei din momentele de nemulţumire, mândria ei necruţătoare, şi avea mâinile reci. Scobora atunci într-o tăcere până în temelii, căutând acolo înăuntru ceva care să fi putut întări clădirea clătinată a căsniciei şi nu găsea, şi pentru că nu găsea, avea un soi de ghem în spate, între omoplaţi, iar pentru că avea acel ghem i se îngreuna suferinţa:

— Vine! vine înapoi curând! răspundea acum lui Mika-Lé, care-l privea fix fără a-l crede.

— Ar trebui să astupăm gura nesocotiţilor, spunea pe altă parte Drăgănescu Tanei, cu nădejdea absurdă a unui ajutor.

— Fireşte că trebuie! răspundea Tana, strângând pe ea broboada din neputinţa de a-l ajuta. Avea să găsească dumnealui ceva, un ac bun de cojocul lor, căci fratele ei putea tot ce vrea, el care, numai să fi primit, îl făceau ministru... Numai că dumnealui acum o întreba pe ea, care nu era vrednică de nimic!

Bietei Tana i se zbârcea mintea ca şi obrazul, căutând leacul zadarnic, nu bănuia însă ce biet om necăjit stă în faţa ei; credea mereu că fratele ei e un om tare, un om neînfrânt, la trup ca şi la suflet. Vizita la doctorul Walter, de care, de altfel, Drăgănescu îi spuse puţin lucru, cât şi schimbarea lui destul de vădită, nu-i clătise credinţa în puterile lui: „Munceşte prea mult!” spunea cu ceva mândrie. De aceea îngheţase toată şi nu fusese bună de nimic când, într-o după-amiază, abia sosit, Drăgănescu avusese o criză de inimă, urmată de o mică sincopă. Alături de bătrâna înmărmurită, Mika-Lé păruse infirmieră îndemânatecă.

„Ce-i asta de la Dumnezeu?” se întrebase biata Tana. I se înfipsese acum ideea că fratele, din multă trudă cu trebile politicii căpătase un leşin cu năduf, din care putea muri dacă-l găsea singur în casă şi de care putea fi lecuit dacă era bine frecat cu oţet. Dar cum să facă să nu fie singur! Nu se gândea la Elena din respect pentru trebile casnice ale fratelui.

Drăgănescu părea a nu lua în seamă crizele acelea, în schimb pentru boala de care suferea căsnicia lui şi pe care o făgăduia, de altfel, altora şi chiar sieşi, avea un fel de încăpăţânare. Voinţa fermă şi clară a Elenei nu izbutise să-l convingă: un cerc gol la mijloc, prin care mintea lui trecea dincolo, pe când, bine înfiptă, sta în el convingerea că zvonul divorţului e mincinos, că el şi Elena sunt perfect uniţi.

Când într-una din zile, Tana, mestecându-şi vorbele, cercase a-i spune că ar fi mai bine să nu stea singur şi ar putea sau ea... sau fata ceea să se mute în Lascăr Catargiu, Drăgănescu se agăţase de propunere ca de o

salvare. — Tana? Nu! Nu era bine! Să se mute cu sora lui, nu!... Dar fata, sora Elenei! Stând cu Mika-Lé, cumnata lui la un loc, cine se mai putea îndoi de pacea căminului!... Supărarea Elenei pe fată, lucru mic, lucru vechi!... pe când folosul prezenţei ei!... Da! Să se mute cu el Mika-Lé... Nu-i era plăcută, dar ce avea de-a face! Apoi, acum avea să scrie Elenei să se întoarcă cel puţin pe un timp scurt, pentru a îndeplini unele formalităţi judecătoreşti cu privire la noile instalaţii făcute pe proprietăţile ei. Aceste două perspective, din care una imediată, îl liniştise oarecât.

Mika-Lé primise bucuros strămutarea. Baba o cam plictisea, casa era mai frumoasă dincolo şi avea automobil. Elena, care ar fi fost *pata neagră,* lipsea şi dorea să lipsească cât mai mult. Drăgănescu era, ce-i drept, ursuz dar era şi îngăduitor.

Teama de Elena stăruia chiar de la distanţă, de aceea se instalase cu precauţiune şi subt protecţia Tanei. Cum corpul principal al casei, în afară de camera şi biroul lui Drăgănescu, sta închis, Tana alesese pentru fată o cameră de dependinţe, alături cu a secretarului. Mai departe ceva era a lui Pavel, feciorul. Pavel era fără bunăvoinţă pentru Mika-Lé încă de când locuise acolo rândul cellalt. O considera ca pe o rudă de pripas a doamnei, şi dispreţul conţinut al Elenei pentru sora adulterină avea ecou în purtarea lui Pavel. Era corect dar silnic.

Cu firea ei de gunoi mic, care duce la tăvăleală, Mika-Lé nu se turbura de atât şi se aclimatiza. Pe Drăgănescu îl vedea rar, mereu posac şi distrat... La dejun Mika-Lé se credea obligată a plasa o formulă nouă despre Elena:

— Sora mea Elena poate acum să lipsească cât de mult, fără grijă!

Drăgănescu părea a nu auzi.

Când Mika-Lé vrea să facă escapade cu pseudologodnicul ei, pretexta că se duce la Tana.

Pretextul slujea mai mult pentru Pavel. Cu automobilul nu cutezase încă a se plimba, nici a cere voie. Într-o zi spusese cumnatului, când era gata de plecare:

— Vrei să mă duci şi pe mine în oraş?

Un moment Drăgănescu stase la îndoială, apoi ideea îi păruse luminoasă: îl putea vedea lumea cu sora Elenei! De atunci mai adesea Mika-Lé traversa alături de cumnatul său străzile pline de lume, iar uneori se întâmpla să se întoarcă ea singură cu maşina.

Într-una din zile Mika-Lé cu timiditate spusese cumnatului că n-a fost la Cameră niciodată şi ceruse două bilete: pentru ea şi o prietenă! Prietena era amantul de la care pornise cererea.

Drăgănescu nu ştia dacă trebuie să o conducă; până la urmă o luase cu el, ceea ce-i îngăduise să spună colegilor: „Am adus pe cumnata mea!”- dar nu păruse a le face nicio impresie. Vâlva divorţului trecuse. Strecurat în public la un moment când opinia n-avea alt subiect de clevetire, balonul de spumă pesemne se înălţase şi se spărsese. Drăgănescu însă lucra mereu pentru ceea ce credea întărirea căsniciei lui.

De la Elena n-avea nicio veste, deşi trecuse timp. Uneori se mira în faţa lui Mika-Lé de lipsa acelor veşti. Fata avea răspunsuri inofensive: Poate s-a pierdut scrisoarea!... Vine poate ceva azi!... Se întoarce poate chiar dumneaei!... Din acest schimb de idei, Mika-Lé trăsese însă concluzia că e bine să supravegheze corespondenţa. Venise în conflict cu Pavel:

— Lăsaţi, domnişoară, că e treaba mea!

Fata urmase pe ascuns a-şi păstra interesul pentru ora factorului, cu intenţia de a ascunde scrisorile Elenei ca fiind mai bine pentru liniştea ei. Scrisori de-acolo însă nu veneau.

După dejun Drăgănescu citea ziarele în biroul lui. Mika-Lé lua şi ea un ziar şi-l frunzărea; era mai frumos şi mai cald în birou ca în camera ei de pe coridor. Crezând că fata se crede obligată a sta acolo, Drăgănescu îi spusese:

— N-ai nevoie să rămâi!

— Dacă nu te superi, stau şi eu aici, n-am altă treabă, răspunsese.

Cu cât trecea timpul fără veşti, cu atât Drăgănescu pierdea noţiunea clară a legăturii lui cu Elena; nici figura ei parcă n-o mai avea în minte desluşit. Uneori acum i se părea că nu s-a căsătorit niciodată, că Elena l-a refuzat până la urmă. Tresărea dintr-un fel de amorţeală, se scutura ca din vis şi, văzând pe Mika-Lé acolo pe un colţ de canapea, îi revenea realitatea lucrurilor.

Chiar gândurile lui aveau acum către Elena stânjenire mai multă: Să-i scrie!... Cum să-i scrie? Prezenţa lui Mika-Lé, dovadă a drepturilor lui de soţ, îl mai înviora.

Crize mari nu mai avusese, dar simţea adesea amorţeala care le era premergătoare: o pânză cenuşie îi sta un moment pe vedere, clipea atunci de mai multe ori până să vadă iar limpede; întâlnea ochii rotunzi, miraţi, ai lui Mika-Lé şi se silea să pară voios, ca şi cum Elena însăşi l-ar fi surprins astfel descalificat. Îşi zicea că fata ceea stă acolo cu el numai pentru a-l veghea şi că i se va fi urând; era gata să creadă că e o fată de treabă, uitând că el singur dovedise cândva contrariul.

Mika-Lé tot frunzărind ziare, găsise – reproduse după cele străine – unele ecouri despre concertele lui Marcian. Cum, fără să fie inteligentă, nu era defel proastă pentru intrigi, făcuse un: A! – după care comunicase lui Drăgănescu că:

— Prietenul dumneavoastră, artistul cel mare, cântă acum în toate ţările!

Peste două minute insinuase fără fineţă:

— Poate sora mea Elena lipseşte din Geneva în plimbare!

Argumentul făcuse efect asupra lui Drăgănescu. Dacă, în adevăr, Elena lipsea? Era un motiv care putea explica tăcerea ei! Acum era convins că nevasta lui e, în adevăr, dusă pentru acele concerte şi se simţea mai liniştit. Dar

într-o dimineaţă la sculare, avusese o criză mare, abia putuse suna pe Pavel. Chemată în grabă, Tana alergase; pe doctor, Drăgănescu nu dase voie să-l cheme: avea doctorii şi va sta în pat liniştit până se va face bine.

Mika-Lé se instalase de gardă cu o igliţă şi un ghem de *coton perlé,* pentru un eventual şal de gât lui Adolf al ei. Nemişcată pe colţul canapelei se gândea la soarta ei vitregă: Cumnatul părea că nu vrea să se mai scoale din pat deşi acum îi va fi trecut! Nu putea să se ducă cu Adolf la plimbare!

Câţiva colegi deputaţi, care prinsese de veste, venise să vadă pe Drăgănescu. Le deschisese uşa Mika-Lé. Aceste mici osteneli îi devenise nesuferite: Până când o să facă pe infirmiera?

Drăgănescu, convins că Elena lipsea din Geneva şi de aceea nu-i scria, nu mai scria acum nici el. Întreruperea de raporturi îl întuneca însă şi era mereu mai ursuz. După o săptămână de pat se sculase şi decisese să plece la ţară. Mika-Lé în ajun se certase cu Adolf, pe de altă parte credea că merită de la cumnat o recompensă:

— Aş merge şi eu cu dumneata! cerşise. N-am fost de mică la Prundeni.

Drăgănescu n-avea gust de tovărăşie, dar nu cutezase să refuze. Numai Pavel obiectase:

— Domnişoara are să vă încurce la treburi.

Tana însă, pentru a nu fi fratele ei singur la drum, luase partea fetei.

— Merge de rândul ăsta şi dumneaei! împăcase Drăgănescu.

Pe drum nu scosese niciun cuvânt şi la Prundeni oprise şi coborâse fata, lăsând-o acolo, iar el trecuse la moşia de alături, unde avea treburi:

— Ursu! Ursu! bombănise Mika-Lé trecând-o lacrimile la ideea că va rămâne câteva ceasuri singură cu îngrijitoarea. Ursu dracului!

Câteva zile mai nainte, când se certase cu Adolf, îl făcuse atent asupra viitorului ce poate aştepta pe

cumnăţica unui milionar prost şi părăsit de nevastă. Acel viitor îi părea acum periclitat. Ce! Sora ei n-avea de gând să vie odată înapoi să scape ea de-acolo!

Peste câteva zile, pe scara Ministerului de Finanţe, prinţesa Ada oprise pe Drăgănescu. Îl felicitase că arăta bine – ceea ce era prima obrăznicie – apoi îl întrebase ce comision îi dă pentru Elena, deoarece pleacă în Elveţia cu bărbatul ei. Cum Drăgănescu, luat prin surprindere, tăcea, Ada râzând îl asigurase că va fi discretă în ce priveşte purtarea lui de văduv. Auzise că şi-a găsit o consolatoare chiar în familie, ceea ce era comod.

Cum Drăgănescu sta înaintea ei mut, cu un cap stupid de uimire:

— Ce? Credeai că nu se ştie? şi plecând Ada îl asigurase încă o dată de discreţia ei.

Scările ministerului lunecau subt ochii lui Drăgănescu ca un tobogan. Acuzaţia cădea pe capul lui din cer, din cerul oamenilor fără de greşeală şi cădea mai greu încă pe inima prinsă rău în nituri, cu suspensie proastă, săltată la orice hop. Fapt era că în ultimul timp se strecurase în public firul subţire al glumei proaste că Drăgănescu trăieşte cu cumnata lui. Ar fi putut fi aprobat şi nu fusese; din acea vâlvă nu ieşise fanfaron cum ar fi ieşit alţii; n-avea fizicul cerut de rol. Dimpotrivă, acţiunile publice ale Elenei se ridicase: Cu un astfel de bărbat! Capriciu al opiniei, platforma de cinstire a lui Drăgănescu cobora, pe când aventura Elenei îşi găsea scuză, înapoia cortinei, nalte a lui Mont-Blanc, în ignoranţă de tot ce se petrecea în ţară, Elena îşi relua ascendentul faţă de mahalaua bucureşteană, acum însă în domeniul complezenţelor şi al abaterilor obicinuite.

La gândul că ar putea veni o scrisoare din străinătate, Drăgănescu acum se înnegrea la faţă, ca şi cum acea defăimare ajunsese la Elena. Îşi închipuia cu ruşine ce trebuie să gândească ea de el. Avea cu privire la sfinţenia rudeniei cele mai burgheze prejudecăţi şi zvonul ticălos îl

lovea nu numai în interesele lui casnice, ci şi în cinstea lui de om. Deasupra a tot sta însă opinia Elenei. Îşi amintea acum cu spaimă cum Elena îndepărtase cu supărare pe sora ei şi acum o adusese el înapoi în casă, ca şi cum ar fi făcut-o anume pentru a o jigni. Îşi făurea singur acuzări cu care se pălmuia.

Cel dintâi lucru de făcut era să depărteze fata. Dar subt care pretext? El doar o ceruse Tanei! Ce explicaţie putea da Tanei, ce explicaţie fetei? O roşeaţă îi umfla parcă capul şi gâtul la ideea că Tana şi fata ar fi putut cumva afla ponosul. Pe Mika-Lé n-o mai putea suferi, dar nu era în stare s-o gonească.

Lipsea acum mai în fiecare zi la ţară, ceea ce însă nu dregea nimic. Roţile uzinei celei noi, încă nestrunite în angrenaje, nu se învârteau mai strident ca maşinăria din pieptul lui. La el gândurile păreau a se frământa în piept; în spaţiul strâmt dintre stern şi coloana vertebrală încăpea un fel de moară cu aripi care fluierau, zgâriau acolo roţi cu zimţi şi sirene subţiri filtrau usturos suflarea parcă deodată cu sufletul.

Cu acel mecanism defect ajunsese a se deprinde, cu necazurile morale însă nu se putea învăţa. Despre boală îşi amintea că Walter a vorbit de un defect organic: Aşa era el de când era! gândea când se sufoca ca un strangulat, şi nu vrea să recunoască agravarea; îl despera însă ideea că Elena e nevasta unui bolnav şi unui defăimat... Aşadar, scrisoarea ei de despărţenie, închisă în casa de fier, era justificată. Nu era vrednic să-i fie soţ. Totuşi ceea ce stă scris în scrisoare nu trebuia să se întâmple!...

De câte ori se întorcea în oraş de la moşie, Drăgănescu trecea pe la Tana, ca şi cum aştepta să-i ceară înapoi pe Mika-Lé. Fiind însănătoşit ar fi fost simplu să propună el, dar calomnia – deşi cunoscută numai de el – îl oprea de la orice iniţiativă.

Pavel fusese cel care găsise soluţia. Sătul să tot facă comisioanele fetei pe care n-o înghiţea, şi socotind-o de

prisos în casă, spuse bătrânei, cu care îşi îngăduia oarecare familiaritate că: Acum când domnul şedea mai mult la ţară, era mai bine ca domnişoara să se întoarcă la dumneaei... Nu era nicio femeie în casă... Poate că doamnei nici nu i-ar fi plăcut s-o ştie acolo!...

Bătrânul fecior vorbise fără precugetare; astfel de cutezanţă nici nu i-ar fi dat în minte. Ideea lui pornise mai mult de la o ceartă între Mika-Lé şi secretar. Ceartă degenerată în calificative pe care Pavel nu le credea în tonul casei. Să pârască nu-i plăcea şi credea că domnul e cu mult prea îngăduitor în toate şi cu toţi; cucoanei Tanei însă îi spusese.

Tana zisese numai: „Ai dreptate, Pavel!” şi încrucişând mâinile peste şal se pocăise: Cum de nu s-a gândit ea mai nainte că nu e locul fetei acolo, singură cu trei bărbaţi – cuprinzând într-o singură formulă simplistă pe Drăgănescu, pe secretar şi pe Pavel – fără niciun gând rău, numai pentru cuviinţă.

Însemnat fusese pentru Tana şi argumentul lui Pavel despre nemulţumirea probabilă a Elenei. Tana avea pentru cumnata ei mare luare-aminte.

A doua zi chiar, spusese lui Drăgănescu că dacă fata nu-i mai e de folos, i-ar fi de folos ei. Respiraţia de satisfacţie a lui Drăgănescu se scufundase în piept în haosul unui vid prielnic. N-avea totuşi linişte deplină. Mişelia putuse ajunge la urechile Elenei; Ada şi Lică Petrescu erau acum ajunşi în Elveţia şi desigur vorbise. Înclina capul ca un vinovat. Elena va avea acum motiv de divorţ. Din nou tăcerea ei nu-l mai nemulţumea, ar fi vrut să dureze la infinit; nici de întoarcerea ei nu mai avea interes. Deşi starea actuală echivala cu divorţul, singurul lucru de care se temea şi pe care nu-l vroia era divorţul.

Îi trecea timpul cu punerea la punct a uzinei noi, cu lupta răsuflării subt osul pieptului şi cu grija veştilor ce nu veneau şi mai ales a celor ce puteau, dintr-o zi în alta, veni. Vreo patru invitaţii succesive: chermesă, ceai,

serată artistică, toate de la casa Walter, îi dase emoţii. Nu se gândise, fireşte, să se ducă, nici nu se scuzase; îi părea numai că iscodesc liniştea lui şi că pot aţâţa ceva din ceea ce el se silea să potolească.

Era invitat, ce-i drept, în calitate de cumnat. Aşadar, îl socoteau tot ca pe cumnatul lor? Dar acolo era lumea, lumea care vorbea mişelii! Mişelii pe care Elena acum poate le aflase! Ce avea să facă Elena?... În acel ceas chiar, poate că Walterii nu-l mai socoteau ruda lor!

Ca într-un ochi de baltă, gândurile i se învârteau, i se încreţeau, stagnante şi paludice.

PARTEA A III-A

XII

CU O CARTE ÎN MÂNĂ ÎN SALONUL

Lenorei, Coca-Aimée cercase în mai multe rânduri să facă pe mamă-sa să-i vorbească de unchiul Lică. Cincisprezece zile după balul la care-l cunoscuse, curiozitatea ei era încă vie. Dar Lenora nu-i răspundea, ci se frământa pe canapea, când pe-o parte, când pe alta.

Răsfoind distrat cartea, Aimée îşi amintea surprinderea ei când aflase că acel domn îi este unchi, apoi mulţumirea că unchiul e bărbatul prinţesei Ada, căreia îi lăsa acum bucuros titlul uzurpat.

Conversaţia cu Lică luase imediat un ton amuzant, pe care nu-l mai întâlnise la nimeni. Ea, aşa de protocolară, suportase familiaritatea, ba chiar o căutase repeţit în cursul serei. O impresiona contrastul dintre profilul cizelat, silueta corectă şi vorba aceea nejenată. La stabilimentele balneare, după salutul reverenţios al personalului, mâinile nesfiite ale *masseur*-ului îi dau o impresie la fel.

În seara balului ascultase de la oaspeţi toate variantele de stil şi de ton: fraze de politeţă, complimente mai îndemânatece sau mai stângace, discuţii, greoaie sau uşuratece, cancanuri, glume – unele chiar de mult spirit – cât şi jargonul junilor – juni amici clubişti.

Debitul începuse a-i pare obositor. Singure cuvintele rare ale lui Walter îşi aveau încă preţul, un preţ în aur şi pus la dobândă; pe dânsele le supraveghea şi le colecţiona cu îngrijire, pentru a nu fi cumva rătăcite de la

destinaţia unică a profitului ei.

Lică, cu limbagiul lui inedit, picase la timp. Ca sunet, glasul unchiului era cam vulgar, dar aşezat într-o octavă de falset simpatic, vorbele erau spontane şi le puteai desprinde una de alta sau înşira după voie, nu simţeai că s-au legat ca o funie care ţi se va împleti în auz în toată lungimea ei, dar nici nu te lăsau atârnat, ca unele stacate, în aşteptarea nedumerită a ce va urma. Dacă cineva îl întrerupea, silaba se risipea uşor pe buzele lui Lică, înlocuită de ţigară, şi un alt cuvânt, care niciodată nu părea întâiul, „solemnul cel întâi”, se scutura cu scrumul în momentul următor.

Ce spunea? Nimicuri, pe care nici el nu le lua în serios, ceea ce le da o scuză şi o calitate, dar care erau exprimate cât mai pitoresc. Aimée nu era familiarizată nici cu vorba de la mahala, nici cu stilul foiţelor umoristice sau al cupletelor de vodevil, ca să-i poată identifica limbagiul.

Alternând printr-un joc abil cu ţigara, vorbele fluturau înaintea ei de pe buzele rase, ca batistele de mătasă colorată scoase din pălăria unui scamator; le completa surâsul complice şi privirea şireată a farsorului. Era ediţia de prinţ-consorte a vorbirei trubadurului Lică.

Dacă Aimée ar fi întâlnit unchişorul în alte împrejurări, ar fi ezitat poate să-i admită formula, şi-ar fi înfrânt pornirea de simpatie, aşa cum îşi refuza uneori gustul de a suge seminţe sărate, încadrat însă în familie, încorporat, în convoiul balului, Lică fusese absorbit ca grăuntele de sare.

Lică era cam strâmtorat în saloane, numai prezenţa Adei slujea de paraşută încercărilor periculoase ale zborului lui monden. Mulţimea totuşi, în orice fel, era elementul lui, îl excita, îi da un fel de beţie colectivă, uşoară ca un fum mic de vin cu sifon, care îl prindea. Se deprinsese, de altfel, cu boierii, numai tinerii snobi cu aroganţa lor sinistră îl cam plictiseau, dar îi socotea

confraţi de manopere felurite; ei însă nu-l recunoşteau.

De femei era cu neputinţă ca Lică să se sperie, fie în orice saloane şi subt orice model de rochii. Le dezbrăca numaidecât. Nu era nici lubric, nici imaginativ; femeia nu însemna pentru el amănunte plastice, ci numai instinctul feminin elementar, trimis sau primit din treacăt, printr-o privire, un cuvânt, un semn. În lumea aceea incomodă, tot cu femeile se acomoda mai bine. De aceea, când Coca-Aimée se apropiase măreaţă în faldurile de lamé ale rochiei de stil, cu bucle aurii ca de perucă, îşi zisese netulburat: „Frumoasă păpuşă!” Iar când Ada – *dolmetch* fidel – intervenise spunându-i: „Cum? Nu cunoşti pe domnişoara Hallipa, nepoata dumitale?”, împrejurarea neprevăzută care-l înrudea cu păpuşa de lux îl înveselise nespus. Aşadar, icoana asta bine poleită era fata soră-si Lenora! Care dracu din ele?... Aia mijlocie de la pension – Coca!... Căreia, când era mică, abia îi venea de hac purtând-o pe umăr, atâta era de mutroasă.

— Mă bucur, zisese fără complicaţie. Gândise tot necomplicat: „Cum se face din pui vrabie!... Asta nu seamănă cu soră-mea, nici cu grecu, cu cine Dumnezeu seamănă?...”

Îi lipsea simţul familial, nepoata i se păruse prea picată din cer, fără să simtă către această rudă strălucită vreo obligaţie alta decât aceea către o femeie care îţi surâde.

Era mulţumit numai că rudenia îl scutise de mofturile etichetei. La început palatul Walter, tablourile, ceremonialul serbării – pe care-l chema „regularea circulaţiei” – îl cam intimidase. Îi venea deci numai bine faptul că graţiozitatea nepoatei îl făcea acolo „de gazdă”.

Aimée, dimpotrivă, îşi confrunta mereu impresiile despre el cu noţiunea de rudenie, de aceea fizicul, ca şi felul de a se purta, ca şi vorba lui, o surprindeau şi se perverteau în aprecierea ei. Nu parvenea defel să-şi închipuie cum acel bărbat nostim era fratele mamei ei; se ostenea zadarnic să-l încorporeze amintirilor trecutului, nu şi-l amintea defel, aşa că rămânea mereu proaspăt.

Când Lică spusese Adei: „Uite, domnişoara asta nu se purta bine decât dacă o luam călare pe după gât”, i se păruse că aude un cuplet îndrăzneţ, autorizat de cenzură.

Clipirea din ochi de care Lică nu se putuse dezvăţa şi care la faţa lui rasă lua acum formă de „tic” – un fel de monoclare fără sticlă – apoi un freamăt al buzelor care înlocuia fluieratul anevoie dezbărat, trupul subţire, care subtiliza ceea ce aveau mişcările cam comune, un gest vag al mâinei substituit pocnetului din degete, glasul susurat cu nepăsare aproape de obraz, suflând un vânt uşor peste gât, totul făcea pe Coca-Aimée să-i primească, ba chiar să-i placă promiscuitatea lui.

În seara aceea de bal, Aimée făcuse cu un zel nou circuitul saloanelor, culegând din treacăt frânturile de vorbe ce-i azvârlea Lică, interpelări simpliste ce-i păreau savuroase. Numai pentru el, urechile ei nu mai erau de porţelan şi vechiul fante, cu glumele lui calpe dar îndrăzneţe, săvârşise un fel de viol al timpanului.

Când balul luase sfârşit, Aimée purta, în decoltagiul larg al rochiei de stil, amintirea unchiului ca pe un fir de busuioc ascuns, care zgârie puţin pielea şi miroase iute. Tot ce neamul arhivarului Pană din Mizil şi al arendaşului Hallipa distilase pentru a compune nobleţă fetei îşi regăsea în acel gust sucul indigen, pe care suc Lică îl păstrase intact.

La patru dimineaţa în rochia de bal încă, Aimée scrisese câteva rânduri Hildei, din nevoia de a-şi împărtăşi şi prelungi impresiile. De obicei îi scria franţuzeşte, ca exerciţiu de stil şi ortografie; acum, plecată peste hârtie cu diadema perlată pe frunte, găsise în chiar starea ei de spirit, familiaritatea acelui *Wianarisch,* obişnuit între ele la pension.

„... Ein klein Onkel! Mehr sag’ich din nicht! Echt Bruder meiner Mutter wenn es dir gefällig ist?... Aber wa’für a’Kerl!...”

XIII

DE LA UN TIMP LENORA DEVENISE capricioasă. După plecarea Hildei, din alintare sau de urât, se plângea mereu de migrene şi cerca să oprească pe Aimée lângă ea. Aimée, nevrând să se facă obicei rău, nu-i ceda dar o sfătuia s-o însoţească sau să iasă singură; atunci, speriată că traiul ei sedentar e ameninţat, Lenora înceta a se mai plânge. Aimée totuşi purta oarecare grijă Lenorei şi la o întrunire de comitet se apropiase de Nory Baldovin, care era casiera societăţii, şi-i spusese că mama ei ar fi fericită s-o vadă fără etichetă, ca între rude. În mintea fetei, Nory era un fel de nepoată a Lenorei, nu ştiu cum şi ce fel.

— Am să viu! Am să viu să văd pe coana Lenora, răspunsese feminista, fără intenţii serioase.

Într-una din zile însă, Aimée îi telefonase o invitare precisă, care suna aşa:

— Mama şi cu mine suntem singure şi te aşteptăm la ceai. Am trimis autoul!

Nory nu putuse refuza şi sosise cu gura mare ca de obicei:

— Uite, dragă, cum seamănă Aimée fără pălărie, cu bunicu-su Eriste!

Lui Aimée îi plăcea să aibă strămoşi; pretinsese Lenorei să caute fotografia acelui bunic, care trebuie să fi fost un om admirabil. Se stabilise astfel intimitate; Nory Baldovin totdeauna plăcuse Lenorei, de pe timpul când venea la Prundeni, la moşie, să treacă vacanţa cu Elena. Pe atunci Lenora era în apogeu şi Aimée era o păpuşă frumoasă şi

micuţă.

Aimée la acea întrevedere se arătase drăguţă, iar Lenora nu se mulţumise până când Nory nu-i fixase ziua când mai vine s-o vadă.

De la plecarea Hildei îi era, în adevăr, urât Lenorei şi cum nici nu se simţea tocmai bine, dorea să aibă pe cineva lângă ea; uneori îi era chiar teamă să nu fie cumva rău bolnavă şi ar fi vroit să aibă cu cine se consulta. Pe Aimée o cruţa şi n-avea de confidentă decât pe Maria, servitoarea. Pentru nimic în lume n-ar fi spus lui Walter ceva şi se bucura că regimul camerelor separate îi îngăduie să ascundă. Îndată însă ce Nory o cerceta mai de-aproape, făgăduia ca şi faţă de Hilda.

Nory însă nu se da lesne învinsă:

— Ce ai, femeie? Arăţi azi de pe altă lume!... Mai ieşi la aer! Stai aci închisă! M-aş lipsi de palat!

La ai ei de-acasă, când o întrebau, Nory spunea:

— Lenora acum? Parcă e îmbălsămată!... Cu bărbat doctor mare şi nu se caută. Aimée aia ori e proastă, ori e secătură!

Uneori, plictisită, Nory refuza invitaţiile Lenorei.

— Să mai vadă de alta!

După un timp îi telefona însă chiar doctorul Walter şi atunci n-avea încotro.

Walter simpatiza pe Nory Baldovin pentru firea ei deschisă, pentru francheţa brutală, pentru contrastul cu propriul lui caracter şi cu al celor două femei din casa lui.

Lipsa lui de mlădiere, rezerva rigidă, cuvântul calculat, acele calităţi sau defecte ce-i erau proprii făceau pe Walter să găsească mulţumiri complimentare în libertatea de idei, de gesturi, de cuvânt a feministei. Nory era ca un *hall* cu geamurile larg deschise, în a cărui lumină trecea oricine şi chiar el, Walter, fără stânjenire. A putea sta nestânjenit, în plină lumină, era ceva mereu de mare preţ pentru doctorul Walter.

Nory îi strângea mâna ferm, îl chema „doctore mare”,

cu ton de convingere şi de familiaritate, despre sanatoriu zicea cu tărie: „Bravo”, şi despre palat: „Halal!” – fără niciun plan dinapoia gândului, căci credea pe fiecare liber să-şi facă viaţa aşa cum înţelege şi în adevăr socotea sanatoriul ca pe o operă mare.

Apoi, Nory era inteligentă, calitate pe care Walter o preţuia cu deosebire, deoarece era calitatea pe care el însuşi o pusese în slujba binelui şi a răului şi de care era mândru ca de o avere pe care o putea opune celorlalte averi. Nory mai era şi rudă – credea şi el – fixa deci o dată mai mult pe Walter în noua lui existenţă dincoace de perdeaua trasă, a unui trecut prescris, înlocuia şi pe Hilda, deci suplinea lipsurile, ce nu trebuiau subliniate, ale lui Aimée.

Ca şi Hilda, Nory se slujea acum de Walter ca să sperie pe Lenora, cu diferenţă numai de procedare:

— Dacă nu-i spui că ţi-e rău, îi spui eu îndată!

Lenora jura că a doua zi va spune şi la ziua viitoare asigura pe Nory că s-a restabilit complet.

Nory, de altfel, nu venea prea des. După o pauză cam lungă, având de vizitat un bolnav recomandat de ea sanatoriului, trecuse pe la Lenora. Cunoscută de personal, circula oarecum în voie pe coridoare; la uşa camerii Lenorei, întâlnise pe Maria, care ieşea cu un teanc de rufe ghemuite. Nory se trăsese înapoi: duhneau!

— Ce e asta?

— Am premenit pe coniţa! Nu e aşa de bine azi! răspunse Maria cu ezitare, privind bănuitor pe Nory.

Culcată cu faţa în jos pe un maldăr de perne ghemuite subt pântece, Lenora gemea şi se crispa ca un holeric. Nu auzise pe Nory intrând; o simţise abia când îi pusese mâna pe frunte. Cercase să se salte, dar nu putuse.

— Ce ai?... Ai crampe? anticipase Nory.

— Da! Crampe mari! N-am mai avut până acum! – avea o biată voce:

— Nu-i nimic! Un ceai, un termofor şi Davilla! Ce face toanta de Maria de nu-ţi dă ce-ţi trebuie?... Unde e

Aimée?... Doctorul ştiu că e la operaţie!

— Să nu cumva să-l chemi! gemuse Lenora.

Nory atribuise teama ei la respectul către ocupaţiile ilustrului. „Biata Lenora arată cam speriată în noua ei căsătorie!” gândise. Se apucase să îngrijească pe bolnavă; reuşise să-i facă un culcuş confortabil pe sofa, căci Lenora se apăra de pat ca de moarte. O înconjurase cu sticle calde şi o îndesase cu ceaiuri, nu fără să bruftuie pe Maria, care se uita la amândouă cu ochi holbaţi.

Lenora luase apărarea slujnicei:

— Maria mă îngrijeşte bine!

Când venise rândul picăturilor, refuzase zicând că i-a trecut. Se scuzase că poartă un capot de flanelă şi ceruse o pijama. Abia ajunsă acasă Nory îşi amintise de rufele duhnitoare: „Nu era bine femeia, şi eu am îndesat-o cu călduri!”

Peste vreo zece zile Maria chemase la telefon pe domnişoara Nory, invitând-o din partea Lenorei pentru după-amiază *negreşit.*

Lenora, cercuită cu vânătăi la ochi – care semănau cu două pansele negre cu miez albastru – şedea pe divan culcată. Era coafată, fardată, dar cu buzele pârlite. În pijama de satin negru brodat cu dalii şi cu blană de urs alb pe picioare, părea bine dispusă şi reproşa lui Nory că n-a venit în ajun s-o felicite de ziua ei. De altfel, ea singură ar fi uitat dar nu uitase mica ei Aimée: pijamaua era darul fetei, ursul şi un colier de perle, darul lui Walter. Nory admirase perlele, nu mari, dar care totuşi reprezentau o sumă destul de frumoasă; văzuse însă un gât subţire pe care două dungi mari făceau colier. O izbise cu atât mai mult cu cât mai demult admira la Lenora o guşă albă şi umflată.

Lenora povestise cum fusese sărbătorită: Pejan, care fusese singurul oaspe, trimisese un coş cu flori minunate, personalul sanatoriului un lămâi înflorit, care încânta pe Lenora ca o jucărie; seara jucase cărţi în patru în biroul lui

Walter, apoi Aimée manevrase un *Master-Voice* de *acajou,* ultim model pe care Walter i-l lăsase tot ei în cameră.

— Sunt grozav de răsfăţată! suspinase Lenora ca pe vremea lui Hallipa. Îi păruse rău că Nory a lipsit şi o chemase să bea şampanie. Faţă de astfel de stare de spirit, Nory nu-i mai pusese nicio întrebare; cercetase numai despre Aimée, decisă să vorbească de sănătate cu fata, care era de treabă altfel, dar tânără şi ameţită de noroc.

Nory băuse şampanie bucuros şi învârtise cu intermitenţă vreo două ceasuri gramofonul, pentru a face Lenorei plăcere. Refuzase numai pe Caruso, spre decepţia Lenorei, care pronunţa numele tenorului ca pe al unei catedrale. Nory motiva că: prea rage! Deşi însăşi cu clanţă mare, avea auzul delicat. Pe Selma Kurz o admitea – pentru că nu mai auzise pe nimeni făcând astfel de gargare.

De şampanie, de *liqueur,* de mulţumire, Lenora prinsese ceva faţă şi probabil se încălzise zvârlind ursul de pe picioare. Nory, care sta pe marginea aceluiaşi divan, la mişcarea Lenorei se trăsese fără voie înapoi, simţind că o taie peste faţă aceeaşi duhoare de deunăzi.

Zdruncinată de pe loc, Lenora îşi muşcase buzele ca de un junghi undeva înăuntru. Lăsase picioarele jos pe blana căzută, strânsese încordat genunchi lângă genunchi în faldul pantalonilor de satin negru. Cum Nory o fixa de la mijloc în jos, acolo unde era ascunsă buba, Lenora zisese cu o voce ce scârţâia de durere reţinută:

— N-am vrut pantalonii pijamalei să fie strâmţi, deşi e moda.

La plecare Nory o felicitase, urându-i pentru la anul cadouri şi mai frumoase:

— Da’ să-mi faci şi mie un cadou, cucoană Lenora! Lenora se arătase voioasă. — Uite ce e! Eşti azi mai bine ca totdeauna, nostimă cu picăţele, dar te doare undeva. Mie nu vrei să-mi spui, dar fă-mi plăcerea şi spune

boierului Walter, bărbăţelul dumitale, şi el o să te arate doctorului Walter, care are să te facă bine! – şi Nory râsese cu haz de spiritul ei ieftin.

— E drept că mă doare puţin înăuntru... da' numai acum de o zi! Am să-i spui sigur doctorului!

Lenora avea glasul cu care Nory îşi amintea că minţea pe vremuri. De aceea la o nouă întrunire a comitetului pentru orfani, Nory căutase pe Aimée şi, punându-i pe la spate mâna pe umăr, o chemase pe nume. Aimée se întorsese să vadă cine a cutezat, dar luase o expresie agreabilă dând cu ochii de Nory.

— Aimée! Mama ta are o infecţie! Cum Dumnezeu n-aţi băgat nimeni de seamă? azvârlise Nory, apoi se depărtase ocupată aiurea, lăsând pe Aimée roşie de surprindere, de grijă şi ofensă. Cuvântul „infecţie" despre Lenora o jignise. „Ce originală", gândise despre Nory, în sens nefavorabil. Plecase înainte de sfârşit, renunţând la ceaiul pe care trebuia să-l ia la fetele Persu. Pentru mama ei făcea orice sacrificiu! Avusese chiar o mică enervare. Dusese batista la ochii puţin umezi.

Acasă se repezise de la uşă spre Lenora, luând-o de gât, cu sughiţuri mici în glasul de copil.

— Ce ai, mamile? Ce ai?

Lenora surprinsă, speriată de propria ei stare, fără a şti cum şi de unde vine alarma, avusese un junghi mare, urmat de ceva ca o surpare pe tampoanele de vată. Secată de durere se stăpânise totuşi şi mângâiase pe mica ei Aimée, pe frumoasa ei Aimée, pe care o adora şi de care era adorată.

Lucrul rămăsese la atât, deoarece în aceeaşi seară era la Walteri mare dineu, urmat de muzică. Lenora, negreşit fusese cruţată. Aimée, ocupată, abia avusese timp să spună lui Walter în treacăt:

— Mama nu e aşa bine, nu vine la masă.

Nu era un caz excepţional şi Walter nu se neliniştise. Mai gravă fusese problema unui tacâm rămas gol în

ultimul moment. Aimée era foarte indispusă şi se simţise o mică stânjenire înaintea aperitivului – un *vermouth* cu savoare maladivă.

Eticheta obicinuită a meselor din casa Walter în seara aceea păruse mai monotonă. Aimée, aşezată lângă Amedeu Anestin, era enervată de răsuflarea lui sforăitoare, probabil pricinuită de ceva polipi, avea impresia că acel zgomot predomină masa, de aceea dase ordin ca primul număr muzical al serei, un duo de negri, să cânte în timp ce se serveau fructele.

Fusese o diversiune, totul se destinsese. Walter, încordat şi el, desfăcuse cuta dintre sprâncene, o dungă tăiată fin şi oblic, ca un accent grav în pielea netedă. Era micul semn, gravat acolo de bisturiul conştiinţei; un semn de care un amor de femeie s-ar fi putut agăţa cu obstinare dacă doctorul Walter ar fi fost menit să cunoască amorul sufletesc al unei femei. Acea linie, asemeni tatuajului unei cifre chineze, o observase Hilda Gert. Efigia perfectă a doctorului Walter ar fi fost monotonă dacă n-ar fi avut acel mic semn, bizar ca o dorinţă faustiană.

Înviorat de exordul exotic, concertul de după dineu decursese bine. Se aplaudase, se comentase şi se făcuse cerc în jurul artiştilor. Aimée îşi regăsise calmul şi Walter satisfacţia. Nory fusese printre invitaţii de după dineu; avusese tactul să nu spună nimic în timpul serei; abia la plecare în vestibul întrebase pe Walter:

— Şi Lenora?

— Bine! răspunse mecanic Walter, pe când îşi amintea cu un fel de grijă că Lenora a lipsit indispusă.

— Mie nu-mi miroase a bine! adăogase Nory, dând fuga pe scara de marmoră după doamna Caramfil care o lua cu maşina ei.

La acea replică Walter rămăsese de bronz, ca purtătorul de lampadar din *hall.* Apoi, sângele urcat la cap păruse a-i da pumni şi palme, împins de conştiinţa pe care cuvântul lui Nory o brutalizase.

Circula acum în el cu o repeziciune de invazie evidenţa unei boale mai grave. Auzul fără greş al lui Walter izolase cuvântul „miroase” dintre celelalte, ca pe o diagnoză şi ca pe un blam. Pumnul stâng, pe care îl ţinea închis, îi tremura de enervare. O mare nerăbdare îl cuprindea, făcută din curiozitate şi alarmă; simţea parcă viteza unei armii de microbi care-i luase înainte. Era totuşi prea târziu pentru a deştepta pe Lenora din somn. Walter nu era un impulsiv N-ar fi zguduit fără de vreun folos real uşa bolnavei, numai pentru a o inculpa sau a se disculpa pe sine. Walter dormise, ca de obicei, un somn scurt dar destul de liniştit. Conştiinţa lui, care întotdeauna era activă, părea exercitată la odihna reglementată a somnului.

A doua zi dimineaţă nu mai avusiese timp a-şi relua dezbaterile conştiinţei. Când se pregătea tocmai a surprinde pe Lenora în izul matinal al boalei, Pejan bătuse la uşă şi, cu un aer grav, ceruse să-i comunice ceva urgent: în ajun, seara, la timpul prânzului, doamna Walter îi chemase discret şi grabnic. Lui Walter numele îi sunase străin şi ciudat în acel moment.

— Or, doamna Walter, după examenul ce-i făcuse, avea – aproape fără îndoială – un adenom uterin, care cerea o intervenţie imediată. Spera să nu fie tardivă, dar negreşit era întârziată.

Ceva ca o undă depărtată de ură pentru femeia care-i ascunsese răul străbătuse pe Walter; apoi imediat o altă undă, de milă pentru femeia care, din sfială şi cochetărie, tăinuise astfel de suferinţă. Walter îşi scuturase repede impresiile, dase la o parte tot ce nu se făcuse din vreme şi la vreme, îşi aşezase conştiinţa ca acul ceasornicului la ora şi minutul de atunci; de-acolo înainte începea datoria, pe care era decis s-o îndeplinească riguros. Nu alergase spre nevastă-sa; trecuse cu Pejan în birou şi-i pusese toate întrebările, îi ceruse toate amănuntele. Îl însărcinase apoi să pregătească o cameră pentru Lenora

în sanatoriu şi tot ce era cerut de operaţia iminentă.

Înainte de a se duce la Lenora făcuse şi ancheta celor două femei care o serveau: fata din casă şi Maria, care făcea parte dintre infirmiere. Maria fusese concediată: o complezanţă şi o ignoranţă îngăduite unei servitoare obicinuite nu puteau fi şi unei infirmiere.

Întrevederea cu Lenora decursese destul de bine. Walter o cruţase de reproşuri şi nu insistase s-o examineze din nou, ceea ce ar fi turburat-o. Ştia că Pejan nu s-a putut înşela, că peste câteva ore examenul lui Corvin, hirurgul, avea s-o obosească şi, ce-i drept, simţea o aprehensiune a se ocupa el însuşi de ea medical.

În faţa acelei biete femei, ce-l privea cu ochi sfâşiaţi de frică, Walter simţise nevoia, pe o parte, să-i cruţe adevărul, pe de altă – s-o convingă de necesitatea operaţiei, ceea ce numai el putea obţine.

— Dacă te operezi imediat, eşti vindecată! îi spusese ferm şi blând.

Lenora, tremurând ca de friguri, bâiguise consimţământul. Spaima de cuţit lupta cu dorinţa vindecării, predominate de autoritatea lui Walter. Fusese o criză jalnică de nervi, bietul trup cutreierat de curenţii zadarnici ai emoţiei, pe când cuibarul fatal îşi dura în adâncimi opera harnică.

Prevenită de servitoare, Aimée fusese cea care făcuse scena mare de reproşuri. Conştiinţa ei trecuse lesne vina întreagă asupra victimei. Ingrată!... Răutăcioasă!.. Să nu spună! Să ascundă de ea!...

Excesele nu prindeau bine pe Aimée. Glasul suna strident, plictisind pe doctorul Pejan. Deşi linia suavă era alterată, Walter nu observase; intervenise numai în surdină pentru linişte. Aimée încetase ca prin farmec.

Fusese o suspensie aşa de subită, că doctorul Walter simţise iarăşi acea emoţie prin surprindere, al cărei traumatism i-l da Aimée. Walter stăruise ca Aimée să se retragă. Nu erau lucruri făcute pentru privirea ei.

Aimée nu ştia de ce fel de boală e vorba, dar se

speriase de cuvântul „operaţie”. Împotriva stăruinţei lui Walter, se aşezase lângă patul bolnavei ca şi cum nimeni şi nimic n-ar mai fi putut-o depărta. Era o statornicire pe zece minute.

A doua zi la deşteptare Aimée era limpezită. Nu alergase la Lenora, îşi zisese că de-atunci încolo avea destul timp şi prilej să stea lângă ea. Calcula ce anume turburare de program aducea operaţia Lenorei. Erau amânări de dineuri fără mare însemnătate şi pe care le ceda fără regret pentru mama ei. Gravitatea boalei n-o aprecia, necunoscând-o, totuşi se îndreptase către biroul lui Walter dintr-o nevoie de a şti.

Walter nu dormise defel şi, din vreme sculat, sta de câteva ore la birou, asaltat de gânduri iscate de boala Lenorei. Ipotezele toate, provocate de acea împrejurare, cât şi toate consecinţele acelor ipoteze duceau în gândul lui un duel aprig, îşi încrucişau fierul când agresiv şi făţiş, când dosnic, pieziş. Cu fruntea crispată de ascuţişul unor anticipări turburătoare, Walter tresări când intrase Aimée ca şi cum ar fi apărut acolo fantoma conştiinţii lui.

Se sculase şi mersese grăbit spre uşă, nu ca o întâmpinare ci parcă doritor s-o îndepărteze. Aimée, care nu-şi purtase încă închipuirea atâta de departe ca el şi nu-şi da seama clar de situaţie, neştiind ce atitudine să ia în faţa turburării lui Walter, alesese pe aceea de a se simţi intimidată şi murmurase oarecum sfios:

— Eşti ocupat?

Acuzat de impoliteţă Walter se crezuse dator să-i dovedească contrariul şi, apucând-o de mâini cu un elan neobicinuit, o condusese lângă birou. Coca-Aimée nedumerită se lăsase aşezată pe scaunul lui, pe când el, ţinându-i încă mâinile, prelungea acum cu voinţă acel gest spontan. Erau împrejurări excepţionale, care îngăduiau dezordinea acelui moment. Aimée, având aerul a nu băga de seamă, se întreba ce înseamnă acea expansiune. Walter n-o preocupase prea mult timpul din

urmă, interesele şi le credea destul de bine aşezate; n-ar fi vrut totuşi să piardă o ocazie aşa de bună. Era însă surprinsă nepregătită, ceea ce o lăsa fără iniţiativă, în schimb îi înlesnea un aer de naivitate firesc şi oportun.

Intrarea fetei hotărâse soarta duelului de gânduri pe care boala Lenorei i le provocase.

Pornită în chinuri ale conştiinţei, chestiunea „succesiunei” se rezolvase aproape fără precugetare: doctorul Walter se descoperise pe sine, în chiar momentul acţiunei, de aceea era foarte turburat şi Aimée îi simţea cu satisfacţie pulsul agitat, dar şi cu necazul că nu ştie ce are de făcut.

Walter ar fi dorit ca de rândul ăsta să fie mai puţin inocentă; era prilej unic de a se face între ei doi un pact; un pact pentru care trebuia tocmai atmosfera confuză de-acum, dar trebuia şi complicitate.

Odată pactul făcut, în emoţia proprie a momentului, lucrurile ar fi urmat mai lesne cursul lor. Obstacolul iniţiativei astfel înlăturat, drumul nepermis ar fi fost descurcat.

— Aimée! zisese Walter, cu glas aproape străin. Nu ştiu dacă-ţi dai seama! Pierdem pe Lenora!

— A! Aimée dase un ţipăt mic ca şi cum ar fi înţepat-o o albină. Deşi vestea era neaşteptată, îşi consumase emoţia în ajun şi, preocupată de scena dintre ea şi Walter, cuvintele nu-şi aveau înţelesul lor deplin.

Walter nu se asculta decât pe el, astfel că nota ascuţită dar falsă a exclamării nu-l izbise.

— O pierdem! urmase, ca şi cum nu vrea să scape firul aşa de greu prins. Făcuse apoi o pauză în care înnoda ochiul de plasă în care trebuia să apuce pe Aimée.

— O pierdem!... Dar nu vei fi singură!... Vei rămâne aici pentru totdeauna dacă vei vroi... Aşa cum vei vroi!...

— A! repetase Aimée, ca şi cum ar fi stat pe un ac. Înţelegea că Walter profita de boala Lenorei şi era plictisită fiindcă nu-şi găsea atitudinea. Walter nu băga de seamă; vedea ca prin ceaţă; în creier i se făptuia cu

violenţă cutezanţa acelui proiect. Faţă de lupta lui cu sine – victorioasă – capitularea lui Aimée era secundară.

Aimée se sculase zicând numai: „Îţi mulţumesc”, în lipsă de inspiraţie, dar bine inspirată. Rezultatul acela care sosea nepreparat de ea nu-l putea destul aprecia. Cât despre boala gravă a Lenorei, nu ştia dacă nu e un pretext de care se slujeşte Walter.

Îşi trăsese mâinile din ale lui, cu un scâncet uşor de durere, care era sincer – ceea ce Walter strângea aşa de tare nu erau mâinile ei moi, ci voinţa lui puternică, care trebuia strunită.

— Pe când? întrebase Aimée.

Walter, buimăcit, nu ştia ce vroia să spună.

— Pe când operaţia? repetase cu un tremolo în glas.

Walter îşi revenise:

— Mai stai un moment, zisese cu ton normal.

Îi explicase că Lenora va fi preparată cât mai iute şi apoi operată. Operaţie care va reuşi fără a o vindeca. Cancerul se va reforma şi o soluţie fatală nu va putea fi înlăturată – după un timp mai lung sau mai scurt. Nu se putea exact prevede ce prelungire vor da îngrijirile, nici ce surprinderi putea aduce boala. Cum putuse avea imprudenţa să ascundă atâta timp!

Aimée acum desluşea mai bine: Cancer! Primejdie! Impresia ei se concentra într-un fel de necaz pe Walter. Se uita lung la el cu ochii ei limpezi. Privire fără de expresie, căreia îi puteai da, deopotrivă, sensul unei întrebări, unui reproş, unei curiozităţi sau pe care o puteai lăsa fără interpretare, numai cu enigma stânjenitoare a ochilor limpezi.

— Ea singură e vinovată! hotărâse Walter, fără a se putea justifica cu argumente ce-ar fi fost scabroase pentru urechile lui Aimée. El se supusese pasiv rolului de soţ; Lenora după voia ei limitase acel rol, totodată Lenora stânjenită, Lenora bolnavă se ferise de Walter – era exact. Exactă, asemeni, pasivitatea lui. Vina era a amândoura

sau a nici unuia.

Răul localizat aparţinea însă numai bolnavei, care-l ascunsese cu şiretenie şi încăpăţânare: din pudoare, din ignoranţă, din cochetărie, din ruşine pentru acea anume infirmitate, de care se credea dezonorată. Din fosta ei şiretenie îi rămăsese atât cât să nu trădeze secretul descalificării ei de femeie.

— Mama dumitale – zise Walter, înlocuind titlul de soţie cu cellalt, ca pentru un divorţ prematur sau postum – mama dumitale poartă răspunderea nenorocirii... până la un punct... Deoarece, chiar îngrijită din timp, vindecarea era poate exclusă! S-ar fi câştigat numai timp!...

— Maria ştia! adăogase Aimée cu ranchiună, căutând un vinovat.

— Ce putem cere şi ce putem face Mariei!

Glasul lui Walter era scăzut dar aspru.

— Mama e singură? – Aimée căuta o ieşire.

— Va trece chiar acum în sanatoriu, o poţi pregăti.

Liberată, Aimée se dusese la Lenora, care nu îşi luase în serios atât boala cât rolul de bolnavă. Ceruse aşternuturi dantelate şi cutiuţile umpleau patul încărcat ca un trofeu. Văzând pe Aimée se bucurase; nu-i făcuse nicio întrebare care s-o pună în încurcătură. Vorbise de camera ce va ocupa – cea mai frumoasă – de serbările ce vor fi amânate din cauza ei; de voiajul la Viena pentru raze mai târziu, amintindu-şi numele magazinelor unde târguise altădată. Chiar numele lui Hallipa, nemaipronunţat atâta timp, revenise cu aceeaşi indiferenţă ca cel a furnizorilor.

Auzind numele tatălui ei, Aimée se întrebase de cumva protocolul cerea să fie anunţat. Socotise mai prudent să nu amestece pe nimeni dinafară în destinele palatului Walter, mai ales aşa cum ele se anunţau.

Lenora părea acum că adormise; doborâtă de osteneala boalei, îndelung ascunsă, simţea nevoia patului. Din când în când deschidea ochii, din nevoia de a se supraveghea.

— Sunt aici, mamile!

Mulţumită, Lenora adormea iarăşi. Aimée se uita la ea cu grijă şi cu frică. Numele boalei şi gândul operaţiei îi dau acum o teroare ce se substituia altor sentimente. Traiul cuteza să aducă turburări proiectelor ei. Se liniştea amintindu-şi scena de adinioarea cu Walter. Cât era de emoţionat!... Şi cu ce grabă profitase de prilej! Nu mai fusese necesară nicio manoperă!... Atâta facilitate aproape o decepţiona... Dacă n-ar fi fost curiozitatea pentru Lică, n-ar fi avut acum nimic de lucru!... Cât de mult îi da de lucru acum mama ei!...

Gânduri care se succedau fără logică aparentă şi fără convingere absolută.

Cum Lenora se uita la ea printre gene, vroise s-o întrebe iar de Lică ca de ceva urgent, dar bolnava închisese iarăşi ochii. De altfel, nici n-ar fi aflat lucru mare. Surprinsă de întrebările fetei, nu reuşea să-şi adune amintirile asupra unui timp cu totul părăsit. Pentru a fi fetei pe plac, cerca să-şi reabiliteze sentimentele frăţeşti, dar sărăcia inteligenţei o împodmolea.

Aimée nu putuse obţine decât episodul incomplet al pasiunei prinţesei Ada, în versiune poetizată, şi amănuntul interesant că Lică îi era frate Lenorei numai de mamă.

„Numai de mamă! îşi zicea Aimée, reducând bucuros la neant rudenia pe care totodată o menţinea prin obsesie. E fratele mamei! Ce amuzant!”

Pasiunea Adei pentru Lică o interesa. Imaginaţia ei nu se oprea la nimic realistic în acel amor: pasiune, voluptate, toate erau din porţelan şi din emailuri. Afară totuşi de vocea şi vorbele lui Lică, care o făceau să dea din umeri, cu o uşoară părăsire de sine, cu o mică deplasare a pozei, cu o alterare a liniei perfecte.

Se auzise o bătaie uşoară la uşă; intrase infirmiera-şef. Lenora se săltase cu ochii speriaţi, care întâlnise o targă ultim model. Aimée îşi astupase cu mâna pe buze o

exclamaţie. Pejan apăruse cordial:

— Nicio oboseală în vederea operaţiei! Atâţia paşi câţi cruţaţi azi, îi câştigaţi după! Domnul doctor aşteaptă să vă instaleze el singur! Pe urmă rămâneţi musafira mea!

Pejan avusese totdeauna către Lenora un ton de respect galant, care-i câştigase simpatia. La început urmărise chiar un mic gând galant şi nerespectuos, pe urmă o cultivase în vederea păpuşei Aimée; renunţase apoi la amândouă aspiraţiile şi rămăsese numai cu simpatia pentru femeia care „şi-a greşit domiciliul”, zicea el la început, şi acum pentru bolnava „fără părinţi”, cum o caracteriza. Lenora avea încredere instinctivă în el.

— Eu nu pot vedea! Îmi face rău, şoptise Aimée şi se strecurase în camera de toaletă. Un minut, două, cât stase acolo, îi bătuse inima tare. Când zgomotul uşor al convoiului păruse a se fi depărtat, deschisese uşa, dar o închisese brusc la loc.

Penumbra perdelelor şi patul gol o impresionase. Fugise apoi în camera ei şi, pentru a nu se simţi singură, luase telefonul. Glasul mat al lui Walter o liniştise: Atât timp cât Walter veghea!... Ideea că boala slujea bine pe Walter îi adusese un surâs echivoc. Trecuse brusc la gândul că poate Walter dorise acea boală, apoi mai departe la cel paradoxal că a provocat-o. Se întorsese la reproşul moderat că n-a observat-o la timp. Sunase iar cu o ardoare imperioasă:

— Ce face mama? ca şi cum ar fi vorbit de la depărtări.

Walter, ecou bun, insistase să fie calmă, să n-aibă nicio grijă. Aimée se complăcuse în alarma ei:

— Te rog! Te rog!... Tot ce se poate... Voi fi rezonabilă! suspinase ca de pe un alt continent.

— Nicio grijă! repetase Walter. Dialog absurd şi consecvent totodată. Walter vrea să păstreze pe Aimée neatinsă, iar egoismul ei caută în el un ajutor zelos. Era felul lor de a se împerechea

Niciunul nu se gândise să prevină pe Elena. Înlăturau tacit martorii supărători. De altfel, Elena şi mama ei avea

raporturi şi sentimente împuţinate.

XIV

ÎN ELVEŢIA NU SE CUNOŞTEA nimic din dramele, făţişe unele, ascunse altele, care agitau pe cei din casa Walter. Elena n-avea legătură cu nimeni de-acolo şi nimeni nu se gândise s-o pună la curent. Preocupată de propriile dezbateri conjugale, uitase aproape pe Lenora şi Aimée. Nu putea fi acuzată. Mama ei n-o iubise niciodată şi acum în urmă chiar, nu manifestase nicio dorinţă de apropiere. Elena nici ea n-o iubea. Îşi făcuse însă totdeauna datoria şi ar fi făcut-o încă, dacă i s-ar fi cerut. Poate totuşi că în momentele de acum s-ar fi dezinteresat şi de acea datorie, atât era de turburată. Unui apel însă mai grav nu i-ar fi putut rezista.

N-o chemase însă nimeni şi nu se gândea defel într-acolo. Drăgănescu şi Marcian erau cele două poluri exclusive ale interesului ei.

Domol şi surâzător Marcian intrase în camera luminoasă care slujea Elenei de birou şi de salonaş. În picioare în faţa mesei de scris, ţinând o foaie de hârtie în mână, Elena, deşi preocupată, îi simţise prezenţa şi întorsese spre el o faţă descompusă, cercând totuşi un surâs. Marcian înţelesese că se petrecea ceva neobicinuit; deşi sensibil, aparenţele lui însă nu trădau emoţiile interioare, păstra mereu înfăţişarea cam placidă pe care o popularizase numeroase fotografii.

Înaintase tot cu pasul lui lat, dar cu o strânsoare în gât care-i întârziase întrebarea: se uita cu grijă la Elena, care avea o mişcare nervoasă a buzei ce o împiedica parcă de a vorbi, îi întinsese în tăcere foiţa ghemuită a unei

scrisori. Plicul rămas pe birou arăta după timbre că scrisoarea venea din ţară. Marcian citise, recitise, lăsase foaia pe masă şi se aşezase pe fotoliu, ca şi cum ceea ce aflase l-ar fi obosit.

— Aşadar, trebuie să pleci! zisese după un timp.

Elena lăsase să-i curgă două-trei lăcrămi, apoi trăsese un scaun alături de Marcian, îi luase mâna şi începuse a discuta împrejurarea care le schimba planurile. Scrisoarea era de la bătrâna Tana şi, în adevăr, neaşteptată. Atât stilul cât şi caligrafia erau mărturie că bătrâna scrisese chiar cu mâna ei şi neajutată; dacă o cunoşteai, puteai lesne închipui câtă osteneală şi câtă stânjenire o costa acea scrisoare. Cu bunul ei simţ Tana niciodată nu încetase a se socoti inferioară Elenei, dar atitudinea ei modestă rămânea respectabilă prin vârstă şi demnitate. Elena o stima. Era lucru de la sine înţeles că niciodată Tana n-ar fi cutezat să se amestece cu ceva în căsnicia fratelui ei; trebuise deci o mare desperare pentru a o hotărî să scrie cele câteva fraze încâlcite de sfială şi mâhnire. Bătrâna, care avea judecata ca şi cuvântul simple dar lucide, reuşise acum să fie obscură şi cu atât mai îngrijorătoare.

Începea prin a cere iertare Elenei: Ea era de vină că se zvonise acele prostii despre fata Lenorei (cum chema ea pe Mika-Lé). Apoi anunţa pe Elena „cât mai era vreme” că starea bietului ei frate era rea la suflet şi la trup. Doctorul spusese la fel, dar ei încă mai mult îi spunea inima. Aştepta de la Elena bunătatea şi dreptatea ei de totdeauna.

Elena şi Marcian reconstituiră înţelesul celor privitoare la Mika-Lé. Era vorba de un reportaj al prinţesei Ada, căruia Elena nu-i dase nicio importanţă. O nemulţumise numai că Drăgănescu primise iar în casă pe Mika-Lé, pe care ea o depărtase, nemulţumire pe care o adăogase cu satisfacţie la celelalte motive ce avea pentru divorţ. Se agăţase de prezenţa lui Mika-Lé în Lascăr Catargiu ca de

un bun pretext. Deunăzi, când era decisă a pleca în ţară pentru a începe formalităţile divorţului, anunţase pe Drăgănescu că va descinde de-a dreptul la moşie, fără alte explicaţii. Călătoria ei, având de scop unic despărţirea, devotamentul lui Drăgănescu ar fi fost plictisitor, pe când o greşeală a lui de cuviinţă către ea slujea bine. Niciun alt fel de resentiment sau de suspiciune n-o incomodase.

Bătrâna Tana însă şi Drăgănescu îşi închipuise, pesemne, că în cele scrise de Elena intra vreo vexaţie conjugală; aveau amândoi încă iluzia că Drăgănescu mai ocupă vreun loc în sentimentele ei.

În primul moment Elena avusese pornirea să se indigneze pe Tana, socotind scrisoarea ei ca o cercare de împăciuire; îşi amintise însă repede că bătrâna cumnată avea tot atâtea zbârcituri câte răbdări şi că era cinstită la suflet şi la vorbă. Numai o primejdie reală o putuse hotărî să trimită atât de departe un astfel de apel. Aci chiar sta marea însemnătate a acelei veşti turburătoare.

Elena trecuse uşor asupra celor privitoare la starea morală a lui Drăgănescu, cruzime firească a sentimentelor ei de-acum. Dacă dezbaterile sufleteşti ale lui Drăgănescu n-o interesau, cellalt capitol – al sănătăţii – îi crea îndatoriri.

Din îndeplinirea datoriei Elena îşi făcuse un precept de viaţă, care venea acum în conflict cu idealul ei nou de fericire. Până la sosirea lui Marcian se frământase nehotărâtă, aşteptând poate ca Marcian să găsească un argument care să le vie în favoare; când el constatase necesitatea plecării, simţise o decepţie dar şi o linişte, o împăcare cu sine.

Nu se îndoia că, sfătuind-o să plece în împrejurarea de-acum, Marcian făcea un sacrificiu. Avea încredere în sentimentele lui. Fără şovăire în dragoste ca şi în muzică, Marcian da, în adevăr, o impresie prielnică de siguranţă; un finit perfect al sunetului de suflet ca şi de vioară. Toate substraturile la el erau limpezite de armonie. Ca

artist, poseda formula unei arte deplin stăpânite, ca om, era o ecuaţie simplă. Sobru prin temperament şi precept, singuratec prin gust şi calcul, nu era nici excentric, nici capricios. Suprafaţa plană a caracterului îngăduia aterizări fără accidente. Elena pentru a doua oară îşi încredinţa mândria în mâini bune, acum însă deodată cu iubirea.

Marcian sta pe fotoliu aşa de amărât că Elena se ostenea să-l încurajeze; alături de acel aliat sigur, tot atât de mâhnit ca şi ea, se simţea mai îmbărbătată. Un elan de admiraţie pentru virtuţile prietenului îi da o uşoară exaltare, care-o făcea să privească împrejurările vitrege cu mai puţină descurajare. La mâhnirea ei se adăoga un soi de bucurie; sărea peste timp şi obstacole pentru a se gândi le ceea ce avea să fie „după”. Acel „după” nu era defel lămurit, dar aspira spre el cu pasiune; nu se gândea precis că viitorul era condiţionat de însănătoşirea sau de moartea lui Drăgănescu, simţea numai nerăbdarea de a atinge un termen. Graba ei scurta timpul şi distanţele; era cuprinsă de o frenezie neobicinuită, care precipita fapta destinului prin obsesie şi exaltare.

Totul avea să fie numai provizoriu. Amândoi consimţiră să satisfacă apelul Tanei, mai mult nu li se putea cere! În loc să plece pentru a îngriji de divorţ, pleca pentru a îngriji sănătatea bărbatului ei; era un sacrificiu care o scutea de orice alte obligaţii! Marcian era acum cel oropsit, cel părăsit, era firesc deci ca toată mila ei să fie pentru dânsul. Îşi făcea datoria, era destul!

Marcian judeca lucrurile mal calm şi mai îngrijorat. Prevedea o despărţire lungă, pricinuită de o boală fără termen, boala de inimă.

Elena va fi confiscată şi divorţul suspendat; n-avea nicio îndoială cu privire la statornicia hotărârii ei de a divorţa, dar obstacolele dinafară se agravau. Dorea însănătoşirea lui Drăgănescu pentru liberarea Elenei, iar ipoteza morţii lui nu şi-o punea înainte ca fiind prea

satisfăcătoare. Închipuia acea posibilitate cu fatalism, fără cruzime. Drăgănescu nu-i păruse până atunci un obstacol serios; respectase căsătoria Elenei fără a o crede servitute; i se părea firesc şi nu făcea melodramă din desfacerea unui contract; obstacolele însă în viaţă ca şi în muzică îi dau o impresie dublă: îi erau asupritoare şi trebuiau învinse.

Deocamdată era deprimat şi nu-şi regăsea timbrul normal al vocii, de aceea tăcea; Elena, în schimb, vorbea cu o animaţie nefirească. Buna lor înţelegere micşora pentru ea fatalităţile şi fericirea, deşi cu gust amar, punea în relief conştiinţa de a se iubi deodată cu conştiinţa obstacolului.

Comentând scrisoarea Tanei, la un moment Elena râse chiar la ideea trudei ce va fi pus biata bătrână ca să scrie. După acel moment copilăros trecuse la severitate, dezaprobând consultarea medicală a lui Walter. – Întotdeauna Drăgănescu făcea greşeli. În ce privea pe Mika-Lé, nici vorbă că nu va mai găsi acolo pe acea nesocotită. Totuşi, prefera să meargă la ţară... Afară dacă boala... Dar ce boală? Tana omisese tocmai principalul. O boală de inimă! Acele indispoziţii ale lui Drăgănescu?... Dar anume ce boală?... Boalele de inimă apăreau Elenei, mai ales foarte lungi.

— Am să stau atât cât va fi strictă nevoie, iar dacă se prelungeşte, atunci faci aşa ca să vii tu?

— Desigur, aşa! răspunsese Marcian preocupat.

Amândoi doreau tot ce-i putea apropia, dar viitorul părea umbrit şi îndoielnic.

Un concert la Bâle scurtase cu trei zile timpul ce aveau a mai sta împreună. Deşi chemarea Tanei nu avea un caracter precis de urgenţă, plecarea Elenei nu putea fi prea mult întârziată. Odată decizia luată li se părea la amândoi că totul se va rezolva mai lesne dacă pleacă mai curând. În orice caz puteau fi informaţi mai exact asupra stării de lucruri. Elena avea să-şi înceapă de îndată preparativele, iar după întoarcerea lui Marcian de la Bâle

va pleca. Dezbătuse dacă apartamentul din Geneva trebuia liberat; găsise că e preferabil să-l păstreze.

Elena condusese acasă pe Marcian şi-l ajutase să-şi facă micul bagaj. Maman Baudin nu mai avea rol. Emoţia lor se manifesta acum printr-o mare tandreţă. Elena dorise să-l conducă la gară şi pe parcurs se ocupase numai de amănuntele concertului, lăsând deoparte celelalte griji. Marcian răspundea printr-o strângere de mână, cu gândul dus mai departe ca împrejurările imediate.

Abia după ce trenul plecase, Elena îşi amintise că n-au stabilit nimic cu privire la copil. N-avea parcă răbdare să aştepte până se întoarce. Ce face cu băiatul? Îl ia sau îl lasă? Cum oare cerea datoria? Ce aşteptau cei de-acolo?

Altădată cu iniţiativa proprie, sta acum în dilemă, aşteptând soluţia de la Marcian. Greşea crezând că Drăgănescu are vreo pretenţie cu privire la copil. Obsesia lui era unilaterală şi o privea exclusiv. Desigur însă că prezenţa copilului i-ar fi garantat mai mult pe a ei. Ea făcea însă socoteală că pentru copil ar fi fost mai bine să rămână pe loc. Boala nu putea fi chiar aşa de gravă încât să ceară prezenţa copilului! Un copil aşa de mic! Nu se oprea să cerceteze desluşit în ce ar fi putut sta gravitatea şi ce cauze puteau cere ca băieţelul să fie acolo. Dorinţa ei intimă era să lase copilul la Geneva pentru a avea un motiv puternic de a se reîntoarce... Dacă totuşi era mai firesc să-l ia? Plecarea ei ar fi fost astfel mai definitivă. Un vid i se făcea în trup, ca pe puntea unui vas la pornire. Ce oare avea să decidă Marcian?

Începuse a se prepara de plecare, dar avea în ea mereu o frenezie asemuitor cu aceea a unei nunţi pe care ar fi melancolizat-o plecarea unuia din soţi pentru a aduce de peste râu preotul. Incidentul de-acum scotea în evidenţă legătura ei cu Marcian în chip mai deosebit; până atunci îi părea c-a fost o taină a lor între străini; acum, fără nicio schimbare către alţii, avea impresia unui

fel de strigare publică, care o umplea de zgomotul şi de ruşinea fericirii.

Către cei care zilnic o reluau, simţea un refuz sufletesc violent şi un gust violent al vinovăţiei către cei care ar fi vrut s-o acuze. Erau stări exaltate, care contrastau cu gesturile ordinate ale împachetării. Chiar feluritele demersuri, cumpărăturile le făcea ca acelaşi ciudat avânt nepotrivit cu împrejurarea. Toată mişcarea ei lua forma unei fericiri dureroase sau a unei dureri încântătoare. De la concertul din muzică de Bach nu mai avusese astfel de stare.

Uneori se trezea din acea beţie cu un fel de superstiţie. Să nu fie cumva „cântecul lebedei”! Să nu fie a rău! A rău pentru ea şi Marcian, fireşte.

Vizita la copil pusese pedală acelui brio absurd. Vorbise cu directorul şi cu superioara de lipsa ei probabilă şi făcuse recomandările necesare unei absenţe. Băieţelul, docil de obicei, începuse neaşteptat a plânge – un plâns închis, temător, de copil care se sileste a fi cuminte, un plâns jalnic şi sfiicios, care-l făcea urât şi mişcător.

Elenei i se făcuse milă; căuta acum motive de a-l lua. Poate cei de-acolo aveau chiar pretenţia! Poate tatăl lui era grav bolnav! Ca şi cum era vorba de lucruri poruncitoare dar de oameni străini. Febra ei scădea; totul îi părea obositor şi anevoios; o greutate îi trăgea gândurile la pământ.

De la şapte dimineaţa, în ziua întoarcerei, aşteptase pe Marcian care, în adevăr, sosise la ora ceea, dar, temându-se a nu fi prea matinal, nu venise la ea decât la zece. Elena îl primise ursuz, ca pe cineva care a întârziat. Ar fi vrut să-l întrebe îndată despre copil, dar nu-i veneau cuvintele. Îşi închipuia că va zice poate că trebuie să-l ia, şi asta o agasa. Declarase că are migrenă şi vrea să dejuneze undeva în oraş.

Marcian constata cu drag şi mâhnire cât de mult o turbură despărţirea lor. Turburarea ei altera şi calmul lui şi îi răscolea simţirile, îl îngreuna o voluptate pe care nu

vrea s-o recunoască.

Propusese să dejuneze la o grădină din marginea oraşului: lacul, munţii, decorul vechi, le provoca o admiraţie proaspătă. Elena, care încă se plângea de migrenă, mâncase puţin şi tăcuse mult, cu un fel de îndârjire care era şi plăcere şi tristeţă amoroasă. Marcian avea o bucurie în simţiri care-l punea în încurcătură şi pe care, o agrava tăcerea Elenei. După ce lăsase un timp ca frumuseţea peisajului, clevetirea onestă a chelneriţii despre o chermesă să umple vidul primejdios, Marcian pornise povestirea concertului de la Bâle. Elena tresărise ca cineva deşteptat din somn şi, plină de remuşcare, ceruse amănunte. Marcian, cuibărit în fotoliul de trestie, îşi savura beatitudinea. „Braubier” sau emoţia îi roşeau puţin faţa de obicei sarbădă şi dau ceva lumini turburi ochilor cu albăstrimi de obicei clare.

Pe la patru Elena propusese o plimbare pe jos, până la portul de vapoare, şi o vizită la copil. Marcian găsise pretexte pentru a se veseli copilăreşte. Cu băieţelul se înţelegea de minune. Dimpotrivă, de câte ori avea în faţă copilul debil, Elena nu-şi putea ascunde decepţia; l-ar fi vrut mai robust şi mai vioi; marea prietenie a lui Marcian cu micul Ghighi corecta însă vina inocentă a copilului Când erau toţi trei laolaltă, rolul Elenei era mai plăcut; privea pe cei doi cum se joacă înfocat; uitau aproape prezenţa ei şi-şi aminteau amândoi de ea cu acelaşi aer de şiretenie şi de vinovăţie că au lăsat-o singură. Prestigiul copilului astfel creştea.

Pe bancheta de pe puntea vaporaşului Elena şi Marcian stase aromiţi de aceeaşi lâncezime. Abia la câţiva metri de poarta institutului, Elena întrebase brusc pe Marcian:

— Ce fac cu copilul?

— Rămâne! strigase Marcian aşa de vioi că un ecou de undeva reprodusese ultima silabă.

Cu braţele subţiri încărcate de mingi şi de cercuri, după o goană cu *ami Vic* prin parcul pensionului, băieţelul

declarase autoritar Elenei din proprie iniţiativă:

— Tu te duci la papa de Bucarest. Eu rămân aci cu *ami Vic!*

Elena se uitase la amândoi cu mirare, crezuse în vreo conivenţă; cei doi însă erau iar prinşi într-o pasă de box. Subt formă de joacă, *ami Vic* căuta a împuternici muşchii firavi ai mititelului, urcându-i acţiunile faţă de Elena, iar ei dându-i iluzia unei maternităţi fără umilire.

Cele câteva zile din urmă, Elena şi Marcian părură a fi resemnaţi la noua stare de lucruri. Nu mai discutau asupra împrejurării, Drăgănescu era acum acoperit de argumentul boalei şi resentimentul lor se îmbunase în faţa acelei forţe majore. Se abţineau de a-l mai dispreţui şi acuza în reacţia lor nouă era poate o nădejde nouă.

„Bietul om!” gândea Marcian cu o compătimire iezuită. Ceva molcom îi învăluia pe amândoi; tristeţea părea aromită, îmbălsămată ca subt înţepătura unor calmante. Erau prelucraţi în adâncuri de tandreţă şi nervii până atunci dureroşi erau amorţiţi.

Se vedeau la toate orele şi se plimbau mult, înnodaţi de mână sau prinşi de talie prin aleele bulevardelor mărginaşe, ca doi amanţi sau logodnici oarecari. Tăceau mult deoarece nu mai aveau un pogram al prezentului, iar viitorul rămânea suspendat. Tăceau şi din acea lene blajină care-i cuprinsese laolaltă, făcându-le prin asemănare de senzaţii un trup parcă unic. Simţeau, fără a-şi fi spus-o fără a o fi gândit chiar, că înaintea plecării îşi vor reînnoi bucuria posesiei – noaptea de la Zürich.

Singura activitate fusese o scrisoare a Elenei către Drăgănescu, prin care-şi anunţa ziua sosirii. Îi spunea că vine să-l îngrijească aflând că e serios bolnav, că nu ia copilul pentru a nu-l obosi cu călătoria, că doreşte să stea la Prundeni. Adăoga că poate se vor reîntoarce curând împreună în Elveţia, unde climatul şi repaosul îi putea ajuta însănătoşirea.

Marcian, care peste umăr citea pe măsură ce se scria, se roşise de mulţumire şi surprindere la ideea bună a

venirii în Elveţia, care putea scurta mult despărţirea. Cum nu le venise mai demult în minte, de pe când se trudeau în nedumerire asupra devenirilor şi putinţelor? Faptul că Elena va locui la Prundeni părea o delicateţă către el.

În preziua plecării Marcian venise de la opt dimineaţa şi rămăsese acolo toată ziua. Dejunase amândoi improvizat, printre geamantane.

— Diseară mergem undeva în oraş! propusese Elena. Aleseră împreună o grădină-varieteu. Spectacolul, deşi frivol, în atmosfera Genevei lua aere tot oneste. Ei asistau totodată amuzaţi şi neatenţi.

Pentru Marcian un cuplet libertin sau un nud feminin erau aspecte auditive şi vizuale, fără alte reacţii. Spectacolul acela excitant nici nu stimula, nici nu frustra cu nimic sentimentul lui pentru Elena. Alături de el, ea sta fără grijă. Când Marcian la un refren mai bătăios râdea în hohot, Elena îl privea surâzând şi când aplauda voios vreo fetişcană mai talentată, Elena aplauda şi ea discret. Avea în el ceva salubru, care se respira prielnic ca şi aerul Elveţiei. Pe la unsprezece, Marcian începuse a da semne de nerăbdare, scoţând din cinci în cinci minute ceasul printr-un gest instinctiv. Elena consulta şi ea des programul încă lung. Amorul circula în ei după legi simple şi acceptate.

— Să mergem! zisese Marcian când un cuc ieşise dintre frunzele de lemn ale unei pendule elveţiene pentru a bate douăsprezece. Pe trotuar amândoi au avut un moment de ezitare, apoi amândoi deodată chemară o birjă ce trecea goală.

— La tine! spusese Elena.

„Aşadar, la el!” gândise cu graba cu care se asimilează bucuria.

XV

WALTER LUASE PARTE ACTIVĂ LA instalarea Lenorei. Mecanismul perfect al sanatoriului, subt ochii stăpânului, îi dase toată măsura. Trebuise un cancer şi o operaţie iminentă pentru ca Lenora să fie alături de Walter „stăpâna”. O stăpână sperioasă, încă mai nimicită de parada ceea îngrijorătoare. Walter, în neputinţa de a-i fi dat până atunci un loc în interesul lui, acum o compensa. Mai inofensivă încă decât înainte, i se puteau fără riscuri proclama drepturile de soţie. Până atunci ceea ce făcea pe Lenora inofensivă era îngheţul pe care i-l da vecinătatea lui Walter; fără de acel baraj al lui, poate că firea ei s-ar fi vădit totuşi. Acum însă zidul rece şi lustruit al indiferenţii lui Walter era înlocuit de boală, nu mai avea nevoie să se apere, se simţea liber, destins, şi îşi oferea solicitudinea de medic-soţ.

Odată însă instalarea terminată, personalul se trăsese deoparte şi Walter se găsise izolat la o distanţă oarecare de patul Lenorei, iarăşi fără atitudine către ea. Devenea din nou ameninţătoare, cerându-i alte îndatoriri decât ale medicului. Walter se apropiase de pat, luase mâna bolnavei şi-i spusese:

— Acum ai să te simţi mult mai bine!

Lenora, neştiind ce să zică şi să facă, închisese ochii ca şi cum ar fi dorit să doarmă. Walter, uşurat, lăsase delicat mâna jos din a lui.

Îşi amintise deodată că Aimée lipseşte, că a plecat brusc de-acolo, atunci anume când el, printre celelalte dispoziţii luate, decisese că Aimée va dormi acolo în

sanatoriu, în camera alături de cea a Lenorei.

Măsura îi păruse firească şi necesară; acum abia îşi zicea că Aimée putuse fi jignită. Trebuia s-o fi lăsat să decidă singură; el n-avea dreptul să dispună de ea, fie chiar în acea împrejurare.

Walter simţise iar nemulţumirea de sine, sentiment ce-i era intolerabil şi pe care Aimée ştia să-l provoace adesea: jenă, plăcere a expiaţiei, nevoie de a se absolvi. Dezbătea acum în nesiguranţă oare ce avea de făcut faţă de supărarea fetei? Spusese cu ton aspru doctorandului şi infirmierei: „Eu sunt aici!” ca o ameninţare a oricărei indiscipline, cum şi ca un gest suprem de protecţie conjugală, apoi urcase spre biroul lui de sus, care îi era refugiul în orice împrejurări. În birou se plimbase cu paşi regulaţi de-a lungul aceleiaşi poteci ruginii a covorului. Era un mers totodată asurzit şi nichelat, ca şi cum tălpi metalice pierzându-şi sunetul ar fi păstrat însă sonoritatea. Se oprise apoi brusc, parvenit probabil la statornicirea soluţiei pe care astfel o urmărise.

Sta acum rezemat cu cotul de acel *bahut Empire,* sarcofagiu masiv, încrustat de bronzuri şi de sidefuri, una din bucăţile cele mai însemnate ale colecţiei. Ridicase capul şi întâlnise cu privirea portretul Salemei. Salema priveghea; prezenţa ei acolo îi era prielnică: avea impresia că-l poate ajuta să rezolve conflictul dintre el şi Aimée. Acelei nedumeriri subtile a lui, în viaţă, Salema i-ar fi adus fie o ignorare grosolană, fie o indulgenţă iscusită. Walter îşi muşca uşor buza de jos, ceea ce da gurei desenul unei dungi bizar unduiate. Nu! El n-avea cădere să intervină în sentimentele fetei către Lenora! Cele două se iubeau pe un plan unde el era „străinul”. El n-avea rolul de a lua măsuri părinteşti faţă de Aimée. Fata, pe bun drept, se ofensase de amestecul lui în ceva aşa de intim. Îi da acum dreptate cu o complezanţă care o scotea, faţă de el, din rosturile familiale şi chiar de aceea se acuza aşa de bucuros. Drumul prieteniei lor îi

părea întrerupt de micul incident enervant. Acordul lor bun din ajun se măcina şi ar fi vrut să-l consolideze. Îi va cere scuze. Imaginea glacială şi perfectă a fetei părea a luneca departe, în fundul pupilei lui fosforescente. În punctele aurii ale ochilor doi licurici se aprindeau şi se stingeau din inconştient pe ecranul conştiinţei, ca două lanterne oarbe.

Se aşezase la birou. Lenora avea deci un adenom uterin înaintat cu aderenţe, mai curând ori mai târziu funest.

Cu un creion trăsese pe o hârtie o bară fermă, apoi un semn grafic oblic, care reproduceau ideea aproape pasionată a morţii unei soţii. *Lenoras Tod!* pe sunete solemne, ca şi *Azes Tod.* Punctase cu creionul cercuri mici, perfect egale, cifre precise a socotelii fără greş asupra sfârşitului femeii de-acolo, din salonul 8, căruia i se luase tăbliţa pentru a-l diferenţia de celelalte camere; un punct şi o linie fixase apoi soluţia implacabilă. Aproape cenuşii acum, ochii lui Walter aveau un polei de gheţar ceţos.

Dincolo de acest traseu care ducea la moartea Lenorei, nu formulase nimic; nu depăşise cu niciun gând evenimentul fatal.

Se auzise o bătaie timidă la uşă şi chipul blajin al dactilografei apăruse: Domnişoara Aimée întreba dacă i se poate aduce în camera de jos telefonul.

Walter o concediase fără de răspuns, cu un semn liniştitor al mâinei. Era un lux al lui acela de a nu avea cu femeile ce-l împresurau niciun fel de conivenţe galante. Nu se bagateliza. În atmosfera lui boreală putea astfel răzbate mai pur prin filonul de otravă, şi subt gheţari zigzagul scânteii reci a pasiunii tăia drumuri netede de hartă.

Un telefon alături de bolnavă nu era permis, totuşi era vorba de Aimée şi de mama ei. Nu va refuza. Coborâse iarăşi la Lenora şi găsise pe Aimée aşezată pe un scaun, cu o carte în mână lângă patul bolnavei. Părea

enigmatică.

Aimée în primul moment fusese furioasă că e obligată a-şi părăsi camera şi plânsese; pe măsură însă ce disperarea ei egoistă îmbrăţişa cuibul de lux de care trebuia să se despartă, i se dezvolta ideea că interiorul preţios era strâns legat de voinţa lui Walter. Acelaşi plâns îşi deviase atunci mobilul şi Aimée suspinase:

— Mamile!

Drept consecinţă a confundării egoismului cu sentimentele filiale, decisese că se va strămuta, devotându-se.

Când însă coborâse lângă Lenora elanul se încetinise. Somnul curmat de gemete al Lenorei o impresiona; îi fusese frig în aerul curat al camerii cu temperatura grăduită strict, iar în apropierea patului îi păruse a simţi un halo impur, răspândit de trupul canceros. Îi era silă şi frică; trăsese totuşi un scaun şi sta acolo ca în drum.

Când intrase Walter, Aimée se sculase grăbit şi, luându-l deoparte cercetase despre boală şi operaţie.

— Era un cancer înaintat, totuşi de natura cea mai lesne de operat...

Tonul grav impresionase pe Aimée şi umpluse cu apă limpede de lacrămi ochii ei largi. Nimic nu cursese pe de lături. Înduioşarea estetică încântase pe Walter.

— N-ai nevoie să dormi aici. În primul moment crezusem...

Fata protestase: Nu! Nu va pleca de lângă mama ei... Walter insistase: Era chiar mai bine pentru bolnavă, care nu trebuia să aibă niciun fel de emoţie. — Cancerul era contagios? întrebase neaşteptat Aimée. Cum Walter rămăsese perplex, Aimée se corectase: ereditar? vroise să zică, şi cuvântul schiţase parcă drama acelei frumuseţi intacte, pândite de o tragică moştenire.

— Ce idee! Ce idee! Walter o mustrase aproape tandru, schiţând un gest protector împotriva unui duşman imaginar.

Subt forma amânării de pe o zi pe alta, de la un ceas la altul, Aimée rămăsese deci încă în camera ei. Asista la consulturile medicale, era mereu, ce-i drept, în preajma Lenorei, îşi rezervase însă toate cursele în oraş. După-amiază îmbrăca un taior simplu şi pleca să caute consolare la fetele Persu sau să previe pe Nory Baldovin. Uneori fetele Persu o luau cu ele în treacăt la club, sau intrau numai pentru un minut la vreun comitet.

Aimée pretutindeni vorbea de supărările ei filiale. Graţie ei Lenora se bucura de o reclamă deosebită. Cancerul ei uterin devenise un eveniment monden. Sanatoriul Walter fusese nevoit să deschidă un registru de înscrieri şi o rubrică de informaţii şi limuzinele descriau în faţa peronului curbe nenumărate. În camera ei ce da spre parc, Lenora era la adăpost de acel zgomot şi se lăsa acum în voia boalei şi a unei frici dezordonate. Laşitatea ei dezlănţuită complica răul şi Walter se văzuse nevoit să intervină. Totodată sever şi generos, îi poruncise să se cuminţească şi îi promisese să se vindece. Trebuia să fie foarte liniştită în vederea apropiată a operaţiei: un mic raclaj în urma căruia se va simţi bine.

Asprimea şi minciuna laolaltă îşi făcuse efectul şi Lenora se domolise; numai din când în când, din rădăcinile adânci ale trupului, se ridica în ea iarăşi spaima şi rebeliunea. Avea acum un facies ca de absint, de o frumuseţe specială, pe care-l admira doctorul Pejan, care o îngrijea cu mult zel, atât pentru patron, pe care-l judeca dar pe care-l stima, cât şi anume pentru ea, pentru femeia rătăcită acolo, care-i păruse totdeauna ridicolă şi mişcătoare. Acel facies pe Aimée o speria; clipea cu teamă şi se uita împrejur căutând ajutor. Bucuroasă că nu e singură surâdea aproape graţios lui Pejan. Uneori, când Aimée arăta ceva simplicitate şi bun-simţ, Pejan îşi zicea că, fără de vanitatea ei nesuferită, ar fi putut fi o fată bună. De obicei însă o dezghioca de învelitoarea ei frumoasă, contemplând sâmburele prodigios al egoismului, apoi o învăluia la loc cu îngrijire în formele ei

armonioase, tratând-o cu un amestec bine dozat de respect şi de ironie. Când Aimée rămânea singură cu Lenora, atitudinea ei avea ceva brusc şi constrâns; respingea braţele ce i le întindea Lenora cu alintare, mustrând pe mama ei că face mişcări nepermise. Lenora se întrista; din regiuni obscure i se urca o intuiţie sinistră asupra boalei; se întorcea spre perete, strângând pe lângă ea plapoma ca pe un giulgiu şi închidea ochii privind în întunericul pleoapelor ceva spăimântător. Se simţea descalificată faţă de Walter, de Pejan, de toţi bărbaţii de pe lume, pentru că nu mai era intactă ca femeie.

De îndată ce Lenora adormea sau părea adormită, Aimée pleca în oraş. Dintre cursele ce avea de făcut, una singură avea mereu insucces: aceea la casa Drăgănescu. Aimée se enerva; găsea că defecţiunea era de neiertat. Pe când ei se zbuciumau, Elena şi bărbatul ei nici nu binevoiau a fi puşi la curent. Fiecare ar fi vrut bucuros să se plimbe în străinătate în duo muzical, dar erau pe lume şi alte datorii.

Aimée era bucuroasă să macine puţin din statuia mândră a Elenei, dar nu se grăbea defel a o anunţa.

După mai multe demersuri zadarnice, se hotărâse să cheme la telefon, răspunsese feciorul că domnul lipsea. Aimée ar fi putut lăsa un răspuns, tăcuse însă, vroind să vadă până când acea fortăreaţă îi va ramâne închisă. Nory Baldovin lipsea în provincie; pe doctoriţa Rim nu se putea pune mâna. Nu te puteai bizui pe nimeni dinafară. Palatul Walter apărea iarăşi fetei ca o citadelă prielnică; atât numai că acum se juca în interiorul ei tragedia vieţii şi a morţii. O scutura un fior: rămânea atunci în camera ei cea frumoasă şi se odihnea. — Lenora trebuia să trăiască! Aimée îşi repeta dezideratul ca şi cum n-ar fi fost cel mai firesc cu putinţă. Foşnetul îndemânatec al cameristei în jurul ei o mulţumea. — Familia Walter în palatul Walter! Lenora, Walter şi ea! Atât! Ei trei! Ceaşca de porţelan de

China o încălzea mai mult ca ceaiul fierbinte; luxul circula în ea ca o sevă. — Lenora trebuia să trăiască! Se încăpăţâna într-o voinţă pe care nimeni nu i-o disputa. A doua zi era să fie operată. — Lenora va scăpa! O ştia totuşi dinainte.

Când Aimée în dimineaţa aceea, pe la zece, coborâse în sanatoriu, totul era liniştit. Îi ieşise înainte Walter cu un aer tainic. Operaţia s-a făcut în condiţii bune! Apoi, grăbit se dusese spre patul Lenorei şi o dezmierdase pe mâini şi pe păr, ridicând peste piept cuvertura lunecată. Foarte palidă, Lenora nu se deşteptase încă. Cum Aimée, consternată, nu spunea nimic, Walter o luase de umăr şi o trăsese deoparte. Aimée se supusese; avea un singur şi acelaşi gând: casa şi familia Walter!

— Uite ce sunt eu de părere, spusese Walter. Ar fi bine ca pentru zilele ce rămân până la restabilire, să vie la noi domnişoara Hilda. Bolnava noastră o iubeşte mult.

Walter totdeauna evita să dea Lenorei în faţa lui Aimée un nume definit. Înainte era: „mama dumitale”, acum: „bolnava noastră”.

— Numai să vrea să vie! răspunse Aimée, căreia propunerea i se părea avantagioasă.

— Va vroi! Domnişoara Hilda se sperie mai lesne de petreceri decât de suferinţă.

Remarca lui Walter displăcuse fetei. Alesese din ea cuvântul „suferinţă”. Avusese o destindere nervoasă care adusese lacrămile. Ochii albaştri se acoperise cu o pânză subţire, care acum însă lunecase pe obrazul de porţelan. Batista fină acoperise rictusul mic al gurei; glasul avea o disperare sinceră:

— Am fost la cumnatul meu... Nu e vizibil! Sora mea lipseşte şi nici nu-i ştiu adresa... Nory Baldovin nu dă niciun semn... Sunt singură!... Starea mamei e rea şi mi se ascunde!... Nu vreau pe nimeni! N-am nevoie de nimeni!...

— Dar nu e defel aşa! Lenora e acum mai bine de o sută de ori ca înainte!... Nu eşti singură! Mă ai pe mine!

Walter sublinia unul câte unul cuvintele, emoţionat de acel strigăt orfan al fetei.

Aimée se calmase ca printr-un resort. La nesfârşita repetire a gândului: „Casa şi familia Walter!”, Walter dase acum un răspuns.

PARTEA A IV-A

XVI

HILDA PRIMISE DE LA AIMÉE O scrisoare prin care o punea la curent cu boala şi operaţia Lenorei; fără altă aluzie, Aimée, făcând socoteala serviciilor ce-i putea face Hilda şi incomodităţii ce-i putea aduce ei personal, decisese să n-o cheme.

Venise însă drept răspuns o scrisoare prin care Hilda da curs sentimentelor eI bune, anunţând totodată că va veni lângă scumpa ei amică în momentele de supărare, ea care fusese invitata lor fericită, în timpuri de bucurie. În nemţeşte frazele se lungeau lirice şi oarecât bombastice. Impresionată de nenorocirea ce se abătuse asupra prietenilor, Hilda uitase atmosfera cam neplăcută care încheiase petrecerea ei la Walteri.

Bunele intenţii ale Hildei erau prea evidente pentru ca Aimée să poată obiecta ceva. Se mulţumise să gândească ca *„diese arme Hilda”* avea un stil cam exaltat.

Pe Hilda o primise la gară, de rândul acesta, domnul intendent şi domnişoara secretară. Aimée fusese mulţumită că se poatE dispensa, deoarece amiciţia ei pentru Hilda era mereu mai micşorată, nemţoicuţa trecând pe un plan lateral şi inferior al preocupărilor ei.

Hilda, care-şi închipuise că va cădea acolo în plină dramă familială, fusese descumpănită de aspectul normal al lucrurilor. Lipsa de efuziune a lui Aimée către ea o pusese totuşi pe socoteala mâhnirii: „Sunt atâtea feluri de a reacţiona la supărare”.

Odată venită, Aimée profitase de prezenţa Hildei pentru a-şi uşura sarcina pe lângă Lenora, care deocamdată era salvată; cât despre pericolul prevăzut pentru viitor îi părea acum ceva depărtat şi poate chiar exagerat. Îşi zicea uneori că acel pericol putuse fi numai un pretext pentru Walter de a se declara.

Din neglijenţa lui Aimée şi din neprevederea celorlalţi, camera Hildei nu fusese din timp pregătită, de aci o mică indecizie asupra instalării ei. Hilda declarase că ar dori să fie cât mai aproape de doamna Lenora, deoarece a venit anume pentru dânsa. Aimée îi cedase deci locul ei în camera de lângă bolnavă, loc pe care nu-l ocupase niciun moment efectiv. Prin acel aranjament fetele se vedeau destul de rar şi mai niciodată singure.

În afară de Aimée, toţi ceilalţi arătase Hildei multă recunoştinţă pentru venirea ei.

— Îţi mulţumesc, *kleine Freundin!* îi spusese la sosire Walter şi urmase a o trata prieteneşte. Lenora, fireşte, o primise cu lacrămi de emoţie şi bucurie. Pejan îşi arătase mulţumirea prin glume:

— Acum am cu cine să mă cert!

Personalul se învoia admirabil cu nemţoicuţa. Uneori Aimée, agasată de acele demonstraţii, cerea fără rost „linişte” pentru bolnavă. Circula atunci un vânt rece. Mai adesea însă Aimée arăta destulă bună dispoziţie. Era mulţumită de însănătoşirea Lenorei, asupra căreia îi convenea să anticipeze. Sentimentele triste şi grave, ca şi stofele de culori închise, n-o prindeau. Dezorientată faţă de necazuri, suportase rău boala Lenorei. Acum când boala era înlăturată, având pentru viitor în orice caz asigurările lui Walter, Aimée redevenise păpuşa graţioasă de altădată.

Păstrase totuşi obiceiuri mai matinale, era punctuală la ora dejunului Lenorei şi aproape zilnic punctuală la ora patru, luând mai din vreme ceaiul, cu Hilda, Walter şi Pejan, pentru a putea după aceea lipsi până seara, când asista la culcarea bolnavei. Lenora era fericită de atenţiile

fetei ei scumpe. Ceilalţi de-asemeni n-aveau a se plânge de ea. Regimul bunelor sentimente la ore fixe convenea lui Aimée. Devotamentul ei ocupa cel mult trei-patru ore din zi, restul timpului îi aparţinea.

Cum pentru moment nu se puteau primi vizite, Aimée ieşea mult. Şoferul staţiona mereu în aşteptarea ei în faţa peronului mare, acum nefrecventat.

În rochiţă de ziuă, negreşit elegantă, subt haina de casa, cu guler simplu de lutru, cu pălăriuţă neagră, discretă, Aimée cobora cu precauţiune scara pustie de marmoră, ca şi cum vroia încă la acea distanţă să respecte liniştea bolnavei. Împingea cu o sforţare uşa masivă a cărei cheie o luase la ea şi cu o privire împrejur, dintr-o impresie obscură de mister, alerga spre Buickul discret în eleganţă ca şi ea. Urmau felurite curse însemnate pe agendă şi completate, zilnic aproape, cu o staţie mai lungă sau mai scurtă la fetele Persu. Se simţea acolo mai bine ca oriunde; Minette era atentă şi inofensivă şi amiciţia admirativă, dar rezervată, a Corei o măgulea din ce în ce mai mult. Omagiul acelei pretenţioase estete îi părea mai de preţ chiar ca al lui Walter. Cu toată afecţiunea ce-i arăta, Cora nu-şi lua privilegiul de familiaritate obicinuită între prietene, ci persevera într-un fel de cochetărie amicală. Aimée auzise adesea preceptul Corei: „Nu se pot completa în frumuseţea lor decât două fiinţe de acelaşi fel!” dar nu se alarmase de el, căci nimic în atitudinea Corei nu îngăduia alarmă.

Inocent acceptată, prietenia ei era prielnică lui Aimée, pe care avansurile bărbaţilor o ofensau în gustul ei de acurateţă, insinuările şi complimentele lor dându-i impresia a-i deflora rochia sau a-i mânji porţelanul. Deşi ea însăşi rece, Aimée poate că totuşi ar fi dorit pe Cora mai drăgăstoasă. Totdeauna alături de ea, fumând o havană opiată, Cora spunea lui Aimée, cu glas limpede şi calm, că ea e singurul ei idol. Aimée se simţea stânjenită

şi ar fi preferat mici gingăşii ca ale Hildei, pe care totodată le dispreţuia.

— *Cette pauvre Hilda!* se exprima Aimée în faţa Corei, din grija ca nu cumva să fie îndoială asupra preferinţelor ei. Teamă neîntemeiată, căci Cora nu cunoştea competiţie şi Hilda îi era perfect indiferentă.

Singurul semn mai vizibil al amiciţiei Corei Persu era dorinţa de a se găsi cât mai mult cu Aimée. De la o cursă în oraş făcută împreună, trecuse la deprinderea de a le face pe toate; de la coincidenţa unei vizite luau acum înţelegere pentru toate vizitele. Aimée nu accepta încă nicio invitaţie la petreceri, dar împreună cu Cora se ducea la unele reuniuni intime de comitete a societăţilor de binefacere, de la care întruniri tineretul se abţinea în genere. Cele două fete strânsese astfel raporturile cu persoane mature şi importante, în camerele de locuit şi în ţinută de casă, acele doamne pierdeau din prestigiul lor; conversaţia se nivela, fetele se simţeau mai austere şi doamnele patroane mai frivole; se vorbea de treburi dar şi de cancanuri. Doamna Caliga avea totdeauna băuturi excelente. Cora aprecia un *liqueur* sec autentic şi Aimée bea bucuroasă două păhăruţe de malaga. Doamna Caliga mărturisea că găseşte în alcool un mare auxiliar activităţii ei neobosite. Împreună cu secretarul, un tânăr licenţiat în drept foarte agreabil, stau în patru, plăcut şi intim, după plecarea celorlalţi. Aimée nu era de felul ei „flirt” şi Cora era Cora, atmosfera nu era deci turburată, cei patru de-acolo formau ca şi două perechi şi doamna Caliga aprecia mereu mai mult pe cele două prietene, chiar dacă despre prietenia lor avea de făcut vreun comentariu.

Uneori cele două se duceau şi la Clubul Sport, dar numai la orele când nu era lume multă. Erau acolo zece-cincisprezece clubişti care cercau paşi noi de dans sau imitau numere dte la *Music-Hall „à s’y ’méprendre”.* Cora şi Aimée stau deoparte. Când uneori tonul petrecerii era mai ridicat, Cora părea interesată de impresiile lui Aimée. S-ar fi zis că aşteaptă să se producă un fenomen a cărui

întârziere o dezamăgea. Cum Aimée rămânea impasibilă dar îşi exprima mirarea pentru finele „nebunii”, Cora propunea să plece şi, făcându-şi drum printre „nebuni”, ducea după ea pe Aimée docilă.

Întoarsă acasă Aimée se urca de-a dreptul în camera ei şi recapitula întrebuinţarea zilei totdeauna rezumată în tovărăşia Corei. Prietenia Corei îi devenea tot mai necesară, deşi o preocupa uneori obstacolul întâlnit în caracterul amicei. Era îngrijorată că nu mulţumeşte îndestul pe Cora, fără urma vreunui gând echivoc.

Lenora mergea repede spre bine. Dimineaţa la pansament şi seara la culcare era încă bolnava fricoasă şi capricioasă, restul timpului, mereu mai înviorată, părea a renaşte.

Sta acum câteva ore pe *chaise-longue* şi aştepta cu nerăbdare permisia de a face primii paşi. Graţie tonicelor avea o mină bună şi tenul îi era mai frumos ca oricând. Îşi regăsise cochetăria. Walter se arăta acum soţul perfect al unei soţii incurabil bolnave. Prezenţa aproape permanentă a lui Walter şi cordialitatea lui nouă redase oarecât Lenorei aplombul. Nu mai era faţă de bărbatul ei atâta de încremenită şi adesea, la glumele lui Pejan, râdea cu râsul ei pe care Nory Baldovin îl chema „sexual”. Avea chiar o stare de nelimpezire, un gând latent, un tors în gâtlej, o nădejde senzuală, care-i strălucea în ochii verzi de pisică cu pleoape îngreunate de arsenicul tonicelor; mutilată cum era acum, imboldul ei devenea tragic, sau numai ironic.

Tratamentul era din ce în ce mai abreviat şi progresele mai accentuate. Coaforul şi manichiurista fusese admişi. Lenora se gândea acum la rochii. Printr-o manevră şireată, ruga pe Aimée să treacă pe la casele de modă, în faţa lui Walter, ştiind că fata astfel n-o va putea refuza, iar de consimţământul lui Walter fiind asigurată. Conspirase cu Hilda să se tundă pentru a face surpriză lui Walter şi lui Aimée. Walter se arătase încântat, dar Aimée

se supărase până la lacrămi.

— De ce te-ai masacrat aşa, mamile, fără să mă întrebi! Nu mai eşti mamile a mea!

Nemulţumirea fetei se descărcase asupra Hildei; când rămăsese singure îi spusese tăios:

— Nu ţi se pare că-ţi depăşeşti atribuţile?

Era felul în care o putea mai mult jigni. Hilda rămăsese rău dispusă câteva zile; glumele lui Pejan nu reuşeau s-o înveselească; Lenora o îmbulzea zadarnic cu întrebările şi Walter se arăta îngrijorat.

Treptat Hilda se înseninase, ceea ce fusese subliniat de Pejan cu: „Aşa da! Eşti iar drăguţă!”. Aimée cu glas melodios opinase că poate Hildei îi era dor de logodnic. Hilda protestase: Nu era logodită.

— Ce e cu logodna, domnişoară Hilda?

Hilda îi explicase că Aimée probabil făcuse o glumă despre un văr al ei, seminarist, cu care părinţii în copilărie o logodeau, tot în glumă.

Aceeaşi întrebare i-o pusese apoi şi Walter:

— Aşadar, eşti logodită, *kleine Freundin?*

Un *„Nein”* accentuat atrăsese atenţia tuturor. Se vorbise atunci de Viena şi Walter declarase că de îndată ce lucrul va fi posibil va duce pe Lenora la Viena pentru un tratament cu radiu.

— Domnişoara Hilda va putea rămâne cu amica ei sau pleca cu ei la verişor, aşa cum va dori, glumise Walter.

Hilda se grăbise să spună că a venit anume pentru doamna Walter, deci va pleca cu ei odată până la Viena, unde cu regret îi va părăsi – dar nu pentru logodnic.

Lenora se bucurase de voiaj ca de o petrecere. Avea acum unele aere misterioase din faptul că pregătea lui Aimée ceea ce ea credea a fi o mare surpriză. O vor lua cu ei. Credea că o călătorie cu Hilda şi vizitarea Vienei şi a pensionului o vor încânta. Într-o zi, nemaiavând răbdare, mărturisise lui Aimée proiectul: Rămânea consimţământul lui Walter care...

Aimée o pironise cu privirea:

— Sunt obosită! De aceea nu pot şi nu vreau să merg. Cât despre consimţimântul lui Walter...

Lenora nu putuse pricepe de ce intenţia ei frumoasă fusese primită de Aimée cu iritare şi dispreţ.

În aceeaşi zi, Aimée spusese lui Walter în faţa celorlalţi:

— Trebuie să rămână cineva aci cu casa şi ţin să mă sacrific eu!

Walter se roşise fără a spune un cuvânt. El nu gândise că Aimée ar dori să meargă. Evita de fapt pe Aimée de când avusese cu ea acea explicaţie care angaja viitorul. De la capitalul pe care i-l oferise, dobânzile le înturna asupra Lenorei.

Când timpul plecării sosise, Walter orânduise totul cu privire la sanatoriu, factor responsabil rămânând doctorul Pejan. Cu privire la casă nu orânduise nimic, Aimée fiind stăpâna. Walter îşi recapitulase şi tot ce mai putea avea de făcut la Viena ca aprovizionare medicală. De la căsătorie nu mai trecuse frontiera. I se părea mult de atunci şi socotise cu mirare că în realitate nu erau nici trei ani deplini. Numai trei ani şi era ajuns la acel epilog funebru! Constatase lucrul cu un fel de cruzime, cum priveşti opera acelui valoros căpcăun ce e Natura. Îşi făcea totodată socoteala că la Viena va avea el singur toată grija Lenorei şi că-şi va face totodată datoria. Hilda îi părăsea; era o pierdere regretabilă, dar de neînlăturat. Nu puteau sechestra fata.

Lenora suportase bine drumul, încântată de fiece lucru în voiaj. Walter regăsise cu plăcere decorul familiar al călătorului pasionat ce fusese altădată. Despărţirea de Hilda se făcuse la o staţie mică de bifurcare. Lenora era gata să facă o mică scenă, dar o oprise Walter ca fiind inoportun pentru sănătate. Arătase el o recunoştinţă mai expansivă de cum îi era obiceiul, pentru a o compensa. Fata aceea era de treabă şi în voiaj fusese chiar agreabilă, ca şi cum îşi regăsise personalitatea odată cu patria, sau poate era dintre femeile cărora le şade bine cu

drumul.

Viena era unul din marile amoruri de tinereţe ale doctorului Walter. Puţina lui sensibilitate fusese totdeauna rezervată locurilor şi lucrurilor, nu oamenilor. Îşi alcătuise un program ordonat al împărţirii timpului. Lenora era instalată într-un sanatoriu pentru înlesnirea tratamentului, dar în pauzele tratamentului circula în voie. La ore fixe deci Walter se ocupa de ea. Îi rămânea timp pentru vizitele la confraţi, la felurite laboratorii, la furnizori şi chiar la anticari, unde proceda cu precauţiune ca unul care şi-a făcut suma achiziţiilor. Lenora nu se putea obosi şi se plimba pretutindeni cu autoul. El, în schimb, făcea curse lungi cu piciorul pe Ring sau la Prater, ca un simplu muritor fericit că e în concediu. În Prater, Walter se surprinsese fluierând. Îşi amintise zilele petrecute cândva, demult, acolo cu Salema şi bancherul Efraim, care la Viena era baronul Efraim.

Pe când Efraim urmărea bursa, el avea cinstea să plimbe pe bancheriţa, care avea o predilecţie pentru Luna-Park. Timpul anulase mânia de-atunci a tânărului Walter, pus în solda şi la capriciul femeii elefantiaze şi lăsase intactă numai plăcerea studentului de a cunoaşte frumosul oraş vienez. Walter fluiera acum un refren de vals, asemeni acelor finale de operetă în care cortina căzută a acoperit viziunea tenorului scund ce înlănţuie talia grasă a duenei, lăsând numai melodia în surdină a viorilor.

În fiecare seară aproape, Walter conducea pe Lenora în vreunul din acele teatre a căror spectacol e sfârşit la ora zece. În pragul sanatoriului o săruta pe frunte – gest atunci inovat – apoi pleca la una din cafenelele mari, unde rămânea până spre unu din noapte, înlocuind rar cafeneaua vieneză cu vreun alt local mai dubios.

Din ţară Walter primea buletine aproape zilnice de la Pejan şi de la administrator. Aimée trimisese o singură scrisoare cu tonalitate cam sarbădă, vorbind de misiunea ei acolo în ţară şi de petrecerea lor nevoită departe de

cămin.

Rămasă singură, Aimée avea timpul întreg la dispoziţie. Se întorsese deci cu totul spre viaţa dinafară. Restabilirea Lenorei îi îngăduia să ia parte la petreceri; asistase chiar la o redută costumată a Sportivului, peste tot însoţită de Cora Persu.

Aimée era acum ca şi mutată în casa Persu. Ilustrul Persu era plecat la un congres în America şi doamna Persu mereu pe drumuri pentru agonisirea coşniţei. Aimée avea desigur grijă să nu fie pricină de cheltuieli pentru prietenele ei, aducea însă în dărnicia ei multă delicateţă. Faţă de generozitatea prietenei, Cora avea atitudinea cuiva care nu bagă de seamă; Minette, dimpotrivă, arăta o recunoştinţă expansivă.

Când fetele rămâneau acasă, se puneau în discuţie chestiile de familie şi îndeosebi neajunsurile pricinuite de amorul Minettei pentru acel escroc, acel Marcoff plin de toate viţiile, la care, fără îndoială, asocia pe biata Minette. Voinţa dârză a Corei nu putea nimic împotriva feminităţii depravate a celeilalte.

— Atunci să te ia de nevastă! poruncea cu glas vibrant Cora.

— Nu vrea să mă ia! se văieta Minette. O luptă cu atât mai dureroasă cu cât mariajul atât de dorit era o unire degradatoare.

Alteori, Minette declara că ea nu vrea să se mărite, pentru că pe urmă n-are s-o mai iubească.

— Trebuie!... Dacă nu, ţi-l iau eu!

Cora, evident, nu vrea decât să ameninţe. Aimée se îngrozea de situaţie, dar nu observa cinismul Corei. Dureroasă însă era robia aceea a simţurilor la fragila gospodină cu chip delicat şi prematur veştejit, care-i cerea lui Aimée ajutor.

În afară de mondenităţi şi de intimitatea amicală, Cora era un preţios Cicerone intelectual pentru Aimée. O conducea la conferinţe interesante trecându-i de-a gata

opiniile ei. Cora iscodea încă şi tot felul de plimbări noi şi amuzante. Ieşeau adesea pe jos, simplu îmbrăcate, ducând după ele, de-a lungul vreunui bulevard sau pe străzi întortocheate, vreun domn matur şi galant; urcau apoi brusc în vreun taxi sau tramvai, lăsând donjuanul perplex şi furios. Aimée cu seriozitatea ei suavă şi Cora cu gravitatea ei arogantă nu ieşeau niciodată umilite din acele experienţe.

Nu repetau acelaşi număr; ar fi fost banal şi compromiţător. Mai interesanţi erau oamenii din popor: vreun bătrân libidinos cu haine sleioase, în care cutezanţa se aprindea corosivă şi defăimată. Obsedat şi excitat, stânjenit, totodată cu un fel de ură, trăgându-şi buzunarele rupte şi basmaua de gât murdară, şi cu aceeaşi furie privind hainele luxoase ale fetelor, ca şi cum numai acele vestminte ar fi fost obstacolul, apoi copleşit şi cu o indicibilă expresie de milogenie şi servitute, fetele îl duceeu în dâra parfumului lor ca pe un vânat duhnav, până unde la vreo traversare încetineau şi victima le venea aproape, încălzită. Aimée atunci se înfiora de dezgust, pe când Cora necruţătoare îl sfida.

— La o parte, cerşetorule!

O serpentină electrică trecea prin bruta pe care instincte ce n-au clasă socială o făcuse un moment să niveleze distanţele. Era atunci o prăbuşire dublă: bărbătească şi socială, care delecta o secundă pe Cora. Lui Aimée un moment îi era încă frică, apoi amândouă râdeau.

În schimb haimanalele tinere răzbunau pe cele bătrâne. Fără să mărturisească, dar ghicită de amica ei, Aimée era oarecât impresionată când vreun tânăr lucrător sau apaş avea subt caschetă ochi frumoşi, cămaşă descheiată pe pieptul tânăr şi mâneci suflecate pe braţe musculoase. Cora găsea şi ea pe aceia mai puţin ignobili ca pe restul bărbaţilor; erau însă experimentele care se arătau mai primejdioase. Odată asmuţiţi, lupii tineri nu se lăsau lesne păcăliţi, nici nu se intimidau uşor, ceea ce da Corei lucru

mai anevoios. Decisese că acele experimente trebuiau rezumate la un obiect definit şi asupra căruia să existe o putere de coerciţie. Alesese, deci pe Paul şoferul, cu care ştia că Aimée făcuse eseuri de cochetărie.

De vreo câteva ori Paul le ieşise în cale şi Cora decisese că Aimée va avea aerul că nu-l vede sau că nu-l recunoaşte. Nedumerirea tipului, care nu ştia dacă trebuie sau nu să se divulge, păruse Corei lucru savuros. Aimée nu înţelesese ce-a voit amica ei cu acel incognito. Într-o altă zi, prin contrast, Cora spusese lui Aimée să-l strige pe nume şi Paul, surprins, frânase aşa de brusc că autoul săltase. Fetele se urcase şi se plimbase până la Băneasa fără alt semn de recunoaştere. Paul rămăsese cu banii în mână, cu un aer stupid. La prima ocazie însă fetele îi vorbise mult, cu ton glumeţ şi familiar. Erau etapele unui plan subtil, elaborat de Cora. Paul nu înţelegea dacă atitudinea lor era provocătoare sau firească, oscilând între cele două ipoteze, dar vădit prelucrat de ideea fixă.

Cum fetele într-una din plimbări nu-i dase indicaţie, Paul enervat întrebase:

— Unde?

— Unde vrei! răspunse Aimée, stilată de Cora.

Fusese o cursă dezordonată pe bulevarde, până când Paul apucase prin mahalalele mărginaşe, cotind mereu cu un fel de furie prin acele cartiere pe care Cora le găsea „interesante”. Se înserase când autorul oprise brusc pe un fel de teren vag, care se înfunda în nişte magazii vechi.

Abia după somaţii repetate şi pipăind în poşetă revolverul mic ca o jucărie, Cora reuşise să facă pe Paul să întoarcă spre casă, întoarcere care pentru Aimée fusese un calvar al fricei.

Ajunse, Cora concediase pe Paul fără de plată şi cu ameninţarea poliţiei. În camera fetelor, Aimée avusese un acces de lacrămi şi Minette îi adusese apă zaharată.

— N-a fost lesne! zisese Cora, ca un campion după o victorie care a trecut foarte aproape de înfrângere, turnându-şi un păhăruţ de coniac.

— Şi unde pui că nici nu era încărcat browningul! De-acum înainte, orice ar zice Ticuşor şi oricât ai scânci, Minette, îl încarc.

— Ţi-a fost frică? îngăimase Aimée, care încă nu-şi revenise.

— Mie frică? N-ai văzut c-am intervenit abia în ultimul moment?

Făcând acele escapade Aimée se credea tot ireproşabilă, socotind onoarea ca pe ceva material şi având numai scrupulul făpturii ei de mătasă şi de porţelan. Cora era amorală cu gravitate şi convingere.

Ea, de altfel, urmărea numai impresiile lui Aimée; o interesa mingea perversă astfel aruncată de la ea la acei bărbaţi şi de la ei la Aimée: triunghiul acela subversiv al senzaţiilor. Partenera însă se arăta insuficientă. Aimée, după spaima cu Paul, reacţionase, spunând Corei că-i e frică şi e mai bine să renunţe. Cora răspunse rece:

— Negreşit!

Fusese între ele o nemulţumire. Aimée avusese impresia că de-atunci Cora îi arăta mai puţină admiraţie; ofensată, nu venise câteva zile la casa Persu. După cele câteva zile revenise, nerăbdătoare să vadă care e starea de suflet a Corei: N-o găsise acasă şi trebuise să asculte doleanţele de amor şi de gospodărie ale Minettei. Plictisită de aşteptare, cercetase unde e Cora.

— Cine ştie! Aşa e ea, cu toane! râsese Minette.

De-atunci întâlnise pe Cora tot cam grăbită, subt pretextul a felurite curse, asupra cărora nu-i da explicaţii. Aimée era dezamăgită. Profitase de acele viduri pentru a scrie misive lungi şi tandre Lenorei, pe care-şi da seama abia acum că a neglijat-o. Cu aceeaşi ocazie împrospăta şi admiraţia – desigur neştirbită – a lui Walter.

În afară de efuziunile familiale, vroise a da şi buletinul casei. Trebuia să-şi ia în serios rolul de custode,

inspectând totul. Descoperise defectarea unui aparat în laboratoriu şi un mic furt la provizia de lemne, făcuse observaţii arogante, care jignise personalul.

Cercase a se amesteca şi în domeniul medical, dar Pejan o înlăturase:

— Nu te osteni, domnişoară! Vezi-ţi de plimbări! Aci e răspunderea mea!

Îi păruse obraznic şi decisese ca la întoarcerea lui Walter să se plângă. Întoarcerea o aştepta acum cu nerăbdare. Veştile primite de la Lenora vorbeau de târguielile făcute în vederea unei apropiate reveniri. „Walter e foarte drăguţ!” spunea Lenora. Calificativul, deşi nepotrivit, era îndreptăţit de supleţa doctorului Walter, care-şi însoţea nevasta în magazine dându-şi chiar şi avizul. Erau fenomene pe care le producea în chip precis desexuarea Lenorei prin boală şi, în chip vag şi latent, perspectiva văduviei, ca şi cum Walter era recunoscător Lenorei că a venit oportun în existenţa lui pentru ca tot oportun să plece.

La întoarcerea de la Viena Lenora era de nerecunoscut: frumoasă, siluetată, vioaie, elegantă. Personalul nu-şi credea ochilor şi Pejan îşi declarase amorul, cerând profesorului voie. Aimée se arăta foarte voioasă. Lenora venise, de altfel, încărcată de cadouri pentru toţi şi fireşte că Aimée fusese tratată princiar. Drept revanşă, Coca-Aimée anunţase Lenorei o mulţime de serbări proiectate pentru întoarcerea ei. Fusese o nouă epocă de mondenităţi în casa Walter, la care Lenora luase parte activă: flirta, dansa, era neobosită şi avea mult succes. Fusese de ajuns ca Aimée, la curent cu dorinţa nouă a Lenorei, să spună unui dansator care se înclina în faţa ei: „Invită pe mama!” cu un ton de reproş, pentru ca normalizarea Lenorei cu mediul să se facă. Doamnele recunoscură în ea o semenă şi Lenora se încorporase acelui angrenaj, până atunci rămas străin de ea şi care atâta timp o speriase, pentru că nu ştiuse să observe că

era vorba numai de „mode” ale vorbirii şi ţinutei, că numai „reţetele” îi erau neobicinuite, dar că altfel era de-a lor şi erau de ai ei.

Lenora nu era defel îngrijată acum de sănătatea ei; se credea vindecată. Avea ideea naivă că nimic rău nu o poate ameninţa fiind soţia lui Walter şi având medicina la dispoziţie. E drept că consemnul, riguros respectat, făcuse să nu-i ajungă la auz cuvântul funest de cancer, care i-ar fi risipit încrederea şi iluziile. Îi plăcea deci să vorbească de boala ei ca de un lux şi se enerva când i se amintea să nu se obosească.

— Vedeţi ce frumoasă s-a făcut măicuţa mea! Dar ce spaimă ne-a dat! era noul refren al lui Aimée.

Graţie acelor recepţii, Cora şi Aimée se vedeau iarăşi des. Pe tărâmul neutru al petrecerilor fusese o reluare de raporturi cu formă de cochetărie amicală. Cora trimitea lui Aimée de la distanţă surâsul ei şi Aimée o căuta mereu cu privirea. Din când în când se opreau pentru a schimba cuvinte fără importanţă, dar cu subînţelesul unei solicitudini reciproce.

Când, după aceea, Aimée se dusese la fetele Persu acasă, întâlnirea ei cu Cora avusese un caracter savuros de plăcere şi constrângere. Minette era culcată pe o canapea, biată peticuţă palidă, învelită în pleduri roase. Cora pusese pe Aimée la curent:

— Iarăşi mica operaţie. Debilă cum e, o va omorî!

Dintru întâi Aimée nu înţelesese, apoi se lămurise. Trecuse cu Cora alături, în biroul ilustrului. Era un moment prielnic de intimităţi şi confesiune; Cora tăcea aşteptând, Aimée se simţea însă stânjenită şi nu găsea cuvintele cuvenite pentru împăcarea lor tandră, în loc de tandreţa ce aştepta, Cora întrerupsese tăcerea cu aprecieri directe asupra sentimentelor, aşa cum le concepea: Cu cât era mai frumos amorul între două femei!

Deşi într-o chestie ce socotea încă de principiu şi care deci îi era indiferentă, Aimée nu găsise un răspuns,

dezamăgită că prietena nu-i vorbea de neînţelegerea şi de împăcarea lor două.

După un timp, de tăcere, Cora se sculase ca cineva care renunţă definitiv şi provocase plecarea cam grăbită a lui Aimée.

Acasă, Aimée, nespus de agasată, mai găsise şi un conflict familial; îl pricinuise Pejan atrăgând atenţia lui Walter că Lenora se oboseşte prea mult. Walter făcuse reproşuri Lenorei, ceea ce dase drumul unei crize de nervi; Aimée luase partea Lenorei, care, după boală, avea dreptul la compensaţii. Walter o privise lung, ca şi cum făcea o cercetare minuţioasă a conştiinţei fetei; întâlnise numai inconştienţa ei arbitrară. Căzură toţi de acord ca Lenora să fie mai moderată.

În aceeaşi seară Aimée fusese foarte contrariată primind pe o carte de vizită şi în termeni convenţionali scuza Corei de a nu putea participa la recepţie. Pe la unsprezece Walter adăogase la iritarea ei, venind s-o roage să intervină ca Lenora să se retragă.

— Nu pot da lumea afară! răspunsese cam arogant fata.

Din mijlocul unui grup vesel cineva o chemase pe Aimée. O mână îi astupase ochii şi alta îi apucase ca un cleşte subţire pumnul. Se auzise un râs pe note de alto şi vocea răguşită a prinţesei Ada:

— Noi! Unchiul şi mătuşica!

Aimée revenise la lumină şi la libertate cu un fel de plăcere sperioasă. Erau chiar Ada şi Licã; rămăsese acolo la vorbă şi la râs cu un fel de ardoare împotriva Corei şi a lui Walter. Privind pe rând pe Ada şi pe Licã se întreba cine-i astupase ochii. Ada învârtea în mâini un lornion; mâinile lui Licã, libere, erau albe – deşi obrazul îi era oacheş – cam scurte, agile şi plebeiene: mâinile cu care îi astupase ochii.

XVII

CÂND COCA-AIMÉE. PENTRU A treia oară în aceeaşi săptămână, cercetase la casa Drăgănescu despre sora ei, feciorul, care nu avusese ordine precise, răspunsese că „boierii” sunt la ţară. În felul acesta el era acoperit; nici nu ascunsese, nici nu denunţase sosirea Elenei.

Coca-Aimée nu băgase de seamă pluralul şi plecase cu decepţia că Elena tot nu s-a întors. Era nerăbdătoare s-o vadă, acum însă pentru alte motive ca cele dinainte. Scopul ei monden şi-l ajunsese fără de Elena, dar ar fi vroit să implice pe sora ei în existenţa pe care şi-o făcuse, iar dacă Elena ar fi avut ceva de zis împotriva felului ei de a fi şi de a face, ar fi vroit să poată preveni acele obiecţii. Aimée nu mai avea acum siguranţa absolută că tot ce face e bine şi vroia să-şi consolideze atitudinea. Riscurile nu-i plăceau şi dacă trecuse dincolo de unele limite ale prudenţii fusese din ambiţie faţă de Cora, care totuşi o trata ca pe cineva care nu e de calitatea ei, indiferent că acea calitate era blamabilă. Indiferenţa uşor dispreţuitoare a Corei durea pe Aimée.

Aimée mai avea necazuri şi cu lumea de la club, care, după ce-i făcuse avansuri mari, îşi oprise acum parcă favoarea pe loc şi n-o lăsa să pătrundă mai departe în intimitatea ei. Îşi da seama că aşteptau de la ea o dovadă, un act de legământ şi de garanţie reciprocă. Fusese admisă acolo pentru reputaţia ei de virtute cu condiţia subînţeleasă de a o pierde. Ca tuturor celorlalţi i se cerea să rămână învestită cu îngâmfări exterioare, abdicând însă pe cele intime. Făcuse dovada că ştie să

strălucească în saloane, să sfideze, să-şi proclame bunul plac, să pretindă şi să umilească, mai trebuia acum să-şi aibă, ca fiecare, „cazierul”, să achite dijma de compromisuri cerută de corporaţia celor o sută, care reprezintau câteva mii, dar cari pentru Aimée erau *lumea.*

Indiferent dacă temperamentul ei nu se potrivea cu astfel de compromisuri, era acolo vorba de un ritual, de o solidaritate. Dovada *din urmă,* Aimée întârzia s-o facă şi simţea că începe a fi suspectată, că i se închid nesimţit barierele mediului din care – deşi unele obligaţii îi repugnau – vrea cu orice preţ să facă parte.

Respingerea ei nu venea numaidecât din virtute, din absenţa totală a viţiului, ci mai ales din cochetărie, care cerea pentru riturile ei toată persoana lui Aimée: tenul, talia, toată fiinţa ei avea nevoie, pentru a-şi menţine formula de icoană, să fie neatinsă. La Virginitate se gândea ca la un ermetism necesar frumuseţii, pe care ar fi preferat să-l păstreze pentru a-l valorifica în mariaj; de aceea dintre toate probele cea care ar fi displăcut mai mult lui Aimée era macularea; mai tare însă o speria primejdia de a rămâne pe frontierele vieţii mondene şi, mai ales, o durea dispreţul glacial al Corei Persu, a cărei atitudine din urmă era vexatorie şi enigmatică: un *malaise* care nu lua formă definită pentru a-i arăta desluşit ce avea de făcut.

La club Aimée vedea cum se fac şi se desfac împerecherile subt ochii ei şi simţea că i-a venit rândul: decisă să trişeze pe cât posibil, era decisă şi la unele sacrificii, nu era însă defel ajutată; deprinşi să fie solicitaţi, tinerii stau într-o rezervă rare avea acum o nuanţă ostilă. Cochetăria ei incestuoasă către Walter o slujise un timp, jocul însă nu se putea duce mai departe din atâtea pricini. De altfel, Aimée simţea că, printr-o ciudăţenie, lumea aceea cinică, în ochii căreia incestul avea o valoare excitantă, n-ar fi admis lucrul între ea şi Walter.

În astfel de impasuri, Aimée căuta pe Elena pentru a o face să admită anticipat ceea ce nu cutezase încă, dar care trebuia cutezat. Mai avea şi altă grijă: dacă capriciul ei pentru Lică ar fi fost ştiut de clubişti, putea fi compromisă. Un flirt cu „fratele mamei” era în principiu socotit foarte *chic* de banda ei de prieteni, dar Lică, personal, era abia tolerat de hatârul prinţesei Ada. Printr-un mister al adaptării, Ada fusese deplin adoptată de lumea aceea; i se acorda scuza valabilă a amorului senzual. O delimitare arbitrară făcea ca vulgaritatea Adei să intre în cadrul snobismului şi aceea a lui Lică, nu. Hainele de la croitorul mare şi mustaţa rasă – care un moment îi dase aerul unui „domn bine” – nu putuse acoperi apucăturile lui de fante de mahala maturit. Vorbind de el, fiecare suspina şi recurgea la freudism pentru a scuza pe Ada. Ada însăşi nu mai avea pentru el admiraţia care da lui Lică aplomb, şi personalitatea lui, în acel mediu, se decolora. Numai simţurile mai susţineau căsătoria, iar certurile mari şi mici nu conteneau. Ada nu cruţa lui Lică reproşurile usturătoare, care porneau de la gelozie şi ajungeau la insulte asupra insuficienţelor lui sociale. Lică, care nu era suferitor, nu se da în lături de la argumentul ultim al unei palme sau unui picior:

— Na, prinţesă!

Rămânea însă jignit şi de aceea ocolea lumea sau era provocator. Singura lui reputaţie bună era cea de obrăznicie. Nu numai o dată avusese „chestii”; se aplanase pentru că: *„L’on ne pouvait pas se risquer avec ce sabretache”.* Îl credeau spadasin.

Aimée nu cunoştea amănuntele acelui dispreţ, simţea însă că unchiul nu era la preţ şi că nici chiar ea n-ar fi avut destul prestigiu ca să-l reabiliteze. Pete de familie avea fiecare, dar erau cât mai bine ascunse sau zgomotos renegate. În adevăr, epoca de-acum era rea pentru Aimée, cea mai rea pe care o trecuse. Epocă turbure din pricina lui Lică, a boalei Lenorei, din pricina răcirii de Cora, cât şi din rezerva enervantă a clubiştilor.

N-avea nici confident, nici sfătuitor. Către Hilda nu mai avea nici aceeaşi libertate, nici aceleaşi sentimente dinainte. Între ele două sta Cora – fără ca Hilda şi Cora să-şi fie duşmănoase. Răul sta mai ales în Aimée; nu mai era indiferentă la tot: obrăzniciile lui Lică o iritau, părăsirea Corei o mâhnea şi umilea, rezerva clubiştilor o neliniştea, se adăoga boala Lenorii. Pe Walter aproape că-l lăsa deoparte, pe el îl avea cel mai bine asigurat, era succesul ei cel mai lămurit. Uneori i se părea că şi Walter e mai puţin subjugat, atribuia lucrul egoismului lui, care ar fi vrut s-o vadă mereu acolo în sanatoriu, s-o priveze de orice libertate.

Aimée avea acum o tendinţă de rebeliune; îi trebuiau distracţii, muncise destul: captarea lui Walter era săvârşită, cucerirea Bucureştiului în suspensie, prietenia Corei în eclipsă – la gândul detecţiei Corei Persu, o enervare, un mic spasm în gâtlej, asemeni unui plâns ce stă gata, turbura pe Aimée. Se socotea o victimă, n-ar fi putut bine spune a căror împrejurări.

Către Lenora îşi îndeplinea datoriile: intra de câteva ori pe zi în camera ei, îi punea întrebări cu glasul ei obicinuit de alintare, fără a auzi bine răspunsul. Cu Walter avea atitudinea obicinuită: surâs angelic, gest fragil, glas delicat, privire albastră transparentă, aşa fel că dacă chiar ar fi pregătit Walter vreun reproş, n-avea prilej să-l facă. Totuşi purta grijă de părerea lui Walter: ştia că nu aprobă pe Cora, iar pe Lică l-ar fi dezaprobat încă mai mult. Nu-şi lămurea ce impresie exactă face Lică lui Walter, dar simţea o strâmtoare, ceva de ordin inferior, diferit de cazul lui Paul, grădinarul-şofer.

Înainte de a pleca la hipodrom să vadă pe Lică, Aimée trecea pe la Lenora, deschidea încet uşa, rămânea un moment în expectativă, apoi, tot încet, se întorcea pe coridor şi nu pleca definitiv decât un sfert de ceas mai târziu, când se asigura că n-o recheamă nimeni. De acele vizite nu spunea nici Lenorei nimic, căci credea că mama

ei n-ar fi înţeles; de altfel, ea singură nu-şi lămurea desluşit rostul lor. Se ducea poate tocmai pentru că n-ar fi aprobat-o nimeni; mergea pentru a se răzbuna de afronturi nedesluşite prin afronturi vădite? – cu spaima totuşi să nu afle nimeni. În mare parte, desigur, dintr-o impulsie care era misterul idolilor de porţelan.

XVIII

LENORA CULCATĂ PE DIVAN lângă geamul deschis, deşi timpul era rece,citea viaţa şi aventurile lui Rudolf Valentino. La un moment se întrerupse şi zisese cu o jumătate de glas.

— Coca.

Aimée ridicase capul de pe registrul unde studia cu gravitate cifrele diferitelor cheltuieli prilejuite de ultima serbare. Întreruptă, nu se enervase ca alteori, ci aşteptase ceea ce Lenora avea să-i spună. E drept că Lenora striga adesea: „Coca!” pentru cine ştie ce lucru de nimic, însă nu în felul de-acum. Totuşi nimic nu urmase.

Aimée se uitase la ea atent. De câteva zile observase iarăşi o schimbare: faţa trasă şi tenul galbent sub pudră şi fard. Din nou arăta rău. Lenora îşi plimba cu oboseală lornionul pe carte; se aplecase şi trăsese o banchetă mică, pe care urcase picioarele cu precauţiune, ca şi cum ar fi avut vreo durere. Simţind privirea lui Aimée, care o stânjenea ridicase cartea în dreptul ochilor

— M-ai chemat, mamile?

— Nu!... Nimic... Am uitat... Despre Valentino!

Aimée urmărise mai departe coloana de cifre: Artificii... Fluturi... Baloane!... Se uita din când în când cu grijă la Lenora. Îşi amintise că timpul din urmă Walter o întreba mereu dacă nu se simte bine, ceea ce părea a o plictisi.

— Coca! auzi Aimée, cu aceiaşi ezitare în glasul Lenorei.

— Da, mamile! Ţi-ai adus aminte?

— Uite ce-aş vrea! Să aranjezi tu cu Pejan ca să mă examineze fără ştirea lui Walter. Sunt niţel răcită.

Aimée se sculase şi venise spre ea cu o grabă îngrijorată. Lenora îi surădea fără însă să o privească.

— De ce nu întrebi pe Walter?

— Nu, nu vreau! Să nu faci cumva asta! Furioasă, aruncase cartea şi la tot ce cercase Aimée a-i spune, repetase cu nervozitate: Lasă-mă! Lasă-mă!

Atitudinea ei neobicinuită impresionase pe Aimée. Ieşise ducându-se drept spre biroul lui Walter, care însă lipsea în oraş, la vizite medicale. Negăsindu-l, îşi zisese că era poate mai bine să nu treacă peste voinţa Lenorei. Era poate numai o răceală, aşa cum spunea, ceea ce Pejan avea să dovedească. Cu rezerva Lenorii faţă de bărbatul ei era deprinsă, nu observa că acum în urmă era o pudoare a cochetăriei. Coborâse în sanatoriu cu dunga sprâncenelor ridicată ca pentru o grijă mare. Pejan era ocupat cu pansamentele; cum accesul sălii era complet interzis, auzind uşa doctorul strigase: „Afară!” Când dase cu ochii de Aimée rămăsese surprins: De ce putea fi vorba? Aimée obicinuia a-şi chema subalternii la telefon; aşadar, caz excepţional. Cu o simplicitate neobicinuită, Aimée îi făcuse semn şi-l trase deoparte, explicându-i că Lenora are nevoie grabnică de el, dar în secret de Walter.

— Urgenţă mare?

— Zice că e răcită!

— Bun! Termin îndată şi vin!

Aimée găsise pe Lenora calmă, dar aşezată în pat cu tot decorul de dantele. Aproape imediat sosise şi Pejan. Pentru a nu stânjeni consultaţia, Aimée trecuse în salon, dar foarte repede Pejan ieşise de la Lenora. Vrea să-l întrebe, când auzise glasul alintat al mamei ei, care o chema:

— Pejan zice că trebuie iar un mic raclaj. Aş vrea să mi-l facă fără să ştie Walter!

Aimée vroise să obiecteze dar, pentru a nu o contraria, se dusese la Pejan.

— Te roagă mult să nu ştie Walter!

Pejan se uitase la ea lung:

— Cu neputinţă! E recidiva care era de temut!

Alarmată, Aimée sunase pe rând servitorii, apoi, neştiind de ce i-a chemat, ceruse să vie doamna Bidu, infirmiera-şefă. Trecuse apoi la secretariat întrebând unde poate fi găsit doctorul Walter. I se părea că fiecare moment ce trece e un moment pierdut.

Secretarul cercase a spune că domnul doctor va fi înapoi peste un ceas.

— Nu se poate aştepta un ceas! tăiase Aimée şi îi ceruse să telefoneze la domiciliul pacienţilor.

Se supusese pe orice riscuri. A doua încercare reuşise. Walter tocmai pleca de la un client de pe Calea Dorobanţilor.

— Ce s-a întâmplat? întrebase aspru.

Răspunsese Aimée:

— Pejan crede că mama trebuie iarăşi operată.

— Ah!... se auzise. Apoi: Vin îndată!

Mai liniştită, Aimée se dusese lângă Lenora, care începuse a discuta amorurile lui Rudi. Ea prefera pe Pola Negri. Aimée era atentă la orice zgomot dinafară; auzind în sfârşit paşii lui Walter, îi ieşise înainte. Walter se şi informase de la Pejan:

— Cancerul, răspunsese întunecat întrebării mute a lui Aimée.

Fusese minutul culminant de îngrijorare pe care amândoi îl dăruise Lenorei. Gata să intre la bolnavă, Walter, cu un deget pe buze, dase lui Aimée consemnul de discreţie: Lenora nu trebuie să ştie!

Fără preciziuni absolute, cuvântul „cancer” consternase pe Aimée; deşi era acum o consecinţă ce se putea prevede, lui Aimée îi părea o a doua nenorocire neaşteptată, ivită în plină desfăşurare a existenţei. Cu o migrenă cumplită, care o cruţase de orice alte gânduri, se retrăsese în camera ei ca într-un adăpost. Cu încetul

începuse a se reculege. Făcea socoteala consecinţelor: petrecerile în curs aveau să fie întrerupte, tocmai când Lenora era aşa dispusă să se amuze. Probabil că a doua zi Aimée nu se va putea duce nici la hipodrom, cum avea de gând... I se păruse că doctorul Walter adinioarea nu fusese destul de atent cu ea... Cerceta atitudinile recente ale lui Walter pentru a le compara, dar nu-i veneau în minte, ca şi cum ultimul timp nu se petrecuse nimic. În adevăr, ce fusese oare, timpul din urmă? Lipsa lui Walter cu Lenora la Viena! Ea rămăsese cu prietenele... cu Cora Persu! Apoi întoarcerea şi toana de petreceri a Lenorei... Între Cora şi ea deodată o răcire fără de motive... Proiectul de a lua lecţii de călărie cu Lică... proiect secret şi asupra căruia trecea cu un fel de jenă... Aşadar, cu Walter nimic! Linişte! Ceva indiferenţă a ei, e drept, de aceea poate nu-şi da seamă de atitudinea lui, tot bună, tot perfectă, neîndoios... Telefonul! La telefon Walter, ca şi cum erau peste lume, Walter îi spunea că el nu era de părerea lui Pejan cu privire la operaţie. Căzuse de acord pentru plecarea din nou la Viena, cât mai curând. Vocea lui Walter părea a veni în auzul lui Aimée dintr-un loc depărtat şi străin: Viena! Viena! Dacă Aimée vrea cumva să-i însoţească! Propunerea o găsea nepregătită la un răspuns: Nul Nu credea să meargă! Afară dacă era nevoie de ea!...

— Absolut nicio nevoie!

„Absolut!” Ce antipatic ştia Walter uneori să se exprime!... Fireşte, Walter ar fi ţinut s-o ia cu el la Viena! Egoismul lui obicinuit! Proiectul suferise însă schimbări: nici operaţie, nici transport la Viena. Periculoase amândouă. Îngrijire cât mai bună cu putinţă, fără altă nădejde decât o prelungire, a cărei durată nu se putea prevede. Dar într-o acalmie a răului şi faţă de dorinţa stăruitoare a Lenorei, fusese totuşi condusă la Viena. Călătorie fără rezultate şi prescurtată de voinţa Lenorei de a se întoarce acum curând acasă.

La Viena, nervoasă, mohorâtă de data asta, Lenora

exprimase dorinţa să cheme lângă ea pe Hilda de la Sals am Thale. Walter ar fi fost bucuros, dar lucrul era delicat; pe lângă deranj mai era cheltuiala pe care era greu s-o pretinzi, greu s-o suplineşti. Totuşi Walter scrisese câteva rânduri prin cari anunţase prezenţa lor la Viena, starea de indispoziţie a Lenorei şi plăcerea ce ar fi avut s-o vadă. În loc de răspuns, peste patru zile Hilda sosise la Viena şi Walter simţise folosul prezenţei ei poate mai mult ca Lenora, căreia nu se simţea în stare să-i ţină de urât.

Când femeile se învoiesc între ele, au metoda lor de a se înţelege; Lenora reuşise să convingă pe Hilda să-i însoţească la Bucureşti. Era să fie o mare surpriză pentru Aimée, cu care în scurtul timp aproape nu corespondase.

XIX

CAPRICIUL LUI AIMÉE PENTRU unchiul Lică nu era, din fericire, cunoscut de nimeni şi mai ales de Cora. În lume, atenţiile ei pentru el erau socotite ca o amabilitate pentru Ada sau o concesie pentru Lenora. Nimănui nu i-ar fi dat în minte că Aimée făcea unchişorului unele vizite matinale la hipodrom – de altfel inofensive. Totuşi Aimée purta în ea o teamă.

Cu tot felul de griji personale, Aimée era nevoită să participe la boala Lenorei, ce părea fără sfârşit, şi atmosfera de boală era fetei nesuferită. Pe lângă toate necazurile era şi neocupată, aşa cum ea înţelegea. Pentru recepţii era sezon mort; raporturile cu fetele Persu erau rărite fără motive precise; singura ocupaţie era Lică, şi Lică era un capriciu anevoios, nu numai pentru că nu era bine văzut, ci prin chiar apucăturile lui. De când îl vedea mai des şi aiurea decât în saloane, gesturile, vorbele lui o jigneau, nu atât din pudoare cât din estetism. Totuşi Lică îi plăcea şi îl căuta, ca şi cum în acel gust atavismele materne îşi cereau drepturile de cari fuseseră deposedate.

Lică n-o plăcea. O impresie ca a unui cărbunar care umblă cu o păpuşă de ceară: dacă n-ar atinge-o ar fi umilit, dacă o atinge şi o murdăreşte, mai umilit încă. Departe de a-şi da vreo osteneală, simţea plăcere să sperie pe nepoţica cea râioasă. Din libertinaj şi din necaz pe boierie îi plăcea să dea drumul în faţa fetei la vorbe „tari”, sau la anecdote „iuţi” şi să ciupească obrazul de porţelan neatins. Era momentul când, indignată, Aimée

pleca; era şi momentul când prezenţa ei începea a-l plictisi. La fiecare dată Aimée jura că nu va mai veni, dar nu se ţinea de cuvânt. Lică, când o vedea plecând, zicea: „Las' să se care! Se 'toarce ea!", iar când, după o pauză, revenea, Lică simţea satisfacţie dispreţuitoare. Pretextul călăriei Lică nu-l luase în serios; îi convenea mai bine ca vizitele să n-aibă alt motiv decât persoana lui. Îi reaminteau conchistele din trecut şi îl răzbuna de Ada. Că era vorba de nepoata lui de soră, nu se turbura. Pe vremuri Lenora era pentru el: cucoana Hallipa; subt forma de doamna Walter încă mai înstrăinată.

Doctorul Walter însă îi inspira un mare respect; drept semn al acelui respect, nu-l dăruia în intima lui cugetare cu niciun adjectiv calificativ din repertoriul lui bogat. Persoana lui Walter, palatul Walter erau pentru el un continent temut dar respectat; cârdăşia nepoţicăi înfumurate îl compensa de intimidarea pe care i-o da doctorul. Aimée nici ea nu mai avea impresia pe care i-o dase la început Lică, totuşi era o contravenire necesară firii ei, dozajul unor toxine complimentar necesare puritanismului ei, aşa cum puritatea ei fucese un aport turburător şi necesar pentru Walter.

Vizitele la Lică ultimul timp era stricate de prezenţa lui Mika-Lé. Cu instinctul ei de lene şi de apărare, Mika-Lé, primejduită în interesele ei – domiciliul şi popota pe care le avea asigurate la Tana şi Drăgănescu – descoperise pe unchiul Lică, care se trezise cu acea creatură pitică cu ochi ciudaţi şi ficşi, venind la el fără altă explicare decât: „Am venit, nene, la dumneata!". Lică se temea să provoace vreo explicare, se temea asemeni de ce ar fi zis Ada despre solicitudinea nepoatelor. Mika-Lé îl amuza cu nemişcarea şi tăcerea ei de animal primejdios. O prefera domnişoarei Aimée, o simţea mai rudimentară şi perversă. Sta totuşi în defensivă; îşi închipuia că poate, ca şi Aimée, mititica îl place, dar nu-i lipsea bănuiala că şireata i-ar putea cere ceva. N-avea bani de dat; abia îi

era de ajuns ceea ce zgârcenia Adei îi îngăduia.

Oricât era de şiret, nu bănuia că Mika-Lé, tot aşa de regulat şi de tacticos, făcea vizite doamnei prinţese şi că aerele ei de căţeluş linguşitor plăcuse Adei, care o tolera şi care îi da ici-colo o sută de lei bacşiş. Mika-Lé specula pretutindeni misterioasa şi nociva putere inertă a tăcerii şi nemişcării. Pe Aimée prezenţa ei o plictisea în multe feluri. Lenora, de când era doamna Walter mai ales, nu suferea să i se pomenească de acea fată. Aimée avea aceeaşi indignare pentru „pata" aceea de familie. Apoi, aci la Lică, ce căuta această mironosiţă? Chiar ceea ce ea, Aimée, căuta acolo devenea mai neexplicabil şi jenat faţă de această martoră cu ochi largi şi gura închisă.

Ca şi apa, viaţa are cercuri, odată inelele formate, se repetă. Emoţia plăcută de la prima ei întâlnire cu Lică devenise acum o emoţie stânjenitoare: o emoţie totuşi – adică ceva care pentru o păpuşă de porţelan era de oarecare preţ. Acasă boala Lenorei o dezgusta şi o speria, la Lică obrăznicia lui plebeiană o irita. Părăsirea Corei o umilea, iar rezerva din ce în ce mai mare a clanului monden o neliniştea. Deşi credea că lipsele ei dese sunt neobservate, i se părea că doctorul Walter e mai puţin sclav al frumuseţii ei ca înainte. Totuşi nu putea sta în mirosul medicamentelor de gustul lui. Romanul epistolar cu Hilda era încheiat; o altă ocupaţie îi era necesară.

Avea grijă, înainte de a pleca, să coboare în fugă treptele spre camera Lenorei; deschidea uşa, se apropia cu paşi plutitori, pleca cu mers catifelat, rămânea un moment în uşă cu meditaţie tristă, se târa melancolic pe coridor şi nu ieşea în oraş decât după un sfert de oră, dacă nu o chema nimeni. Mai mult nu putea face.

XX

CÂTEVA ZILE DUPĂ ULTIMA EI vizită la Lică, Aimée era încă aiurită şi se învârtea locul cu ea. Mişca, vorbea, fără să vadă, fără să audă bine, subjugată de necaz, de ruşine, de indignare. Nu putea crede c-a fost astfel ofensată; ar fi vrut ca lucrurile să înceapă de la capăt pentru a se petrece altfel; fiinţele care-o jignise le-ar fi vrut pedepsite, nu putea admite existenţa lor liniştită după afrontul ce-i făcuse.

Lică şi Mika-Lé nu erau la fel de turburaţi, nici de învrăjbiţi. După ce gonise pe Aimée, Lică avusese oarecare remuşcare: „Am fost cam prea, prea!”... Apoi, pentru a se scuti de plictiseală: „Ce-a fost a fost!... Las’ că vine ea iar!” gândise fără multă convingere, totuşi. „Dusă să fie”, conchisese, nu fără grijă de Ada, de Lenora şi mai ales de doctorul Walter pentru cazul când fata s-ar fi plâns cuiva de tentativele şi de grosolănia lui.

Ca de obicei, încheiase cu o înjurătură.

— Adică, până la urmă, ce se întâmplase: Aimée întâlnise acolo pe soră-sa a mică şi făcuse mutre... ca s-o împace o luase pe genunchi şi cercase s-o dezmierde... Aimée, smulgându-se ca o apucată, el luase în loc pe Mika-Lé, care înţelegea de glumă. Boieroaica de nepoată-sa se făcuse foc şi-i ceruse să gonească pe a din flori. Plictisit de ifose, îi spusese „vreo două” şi-i arătase uşa... Domnişoara plecase c-o falcă-n sus, şi una-n pământ!

Nu erau cine ştie ce lucruri grozave. Pân’ la urmă, ce tot căta la el acolo?... Ce căutase, găsise.

Cât despre Mika-Lé, ea nu se gândea la sora ei de la palatul Walter cu dispreţul ce-şi închipuia Aimée şi care-i da un fel de turbare. Mika-Lé era numai plictisită pentru că după plecarea disperată a lui Aimée, nenea Lică o zvârlise cât colo după genunchi şi când venise ca o pisică să-i toarcă iar pe lângă picioare, luase un: „Cară-te!” care ar fi dat satisfacţie lui Aimée.

Aimée însă nu ştia decât afrontul întâmpinat; era prima ruşine, ruptura barierii de orgoliu pe care Cora, cea întâi, o clătinase cu dispreţul ei politicos, cu o indiferenţă ce nu i-o putea nici măcar reproşa şi care era pentru Aimée usturătoare.

Fără defecţiunea Corei poate că nu i se întâmpla lui Aimée ce i se întâmplase cu Lică, iar dacă Cora ar fi cunoscut vizitele ei la Lică ar fi dispreţuit-o încă mai mult. Era un cerc vicios care o împresura cu gândurile ruşinii şi umilirei.

Nu putea nici sta în camera ei şi nici lângă Lenora; nu putea suferi nici să fie singură, nici prezenţa celorlalţi; tot şi toţi o agasau: Walter o crispa cu faţa lui palidă de meditaţie şi cu muţenia care conţinea pesemne tristeţă, reculegere, preocupare pentru Lenora, poate însă şi reproşuri pentru ea, lucruri destul de însemnate, de care însă nu se putea interesa. Totul pentru ea se oprea acum în pragul acelui necaz ruşinat, unit cu dorinţa neputincioasă a răzbunării. Preocupările ei n-aveau raport cu ceea ce se petrecea în apropierea imediată – vedea prin ceaţă ochii cu pleoape vinete şi priviri cerşetoare a Lenorei; când bolnava îi lua mâna şi i-o strângea, aştepta un minut, două, trăgându-şi mâna. Lângă acea mamă care o alintase atât, ar fi vrut să dea drumul unei crize de nervi, aşa cum făcea uneori în copilărie, pentru ca Lenora, punându-se în stări exaltate din pricina ei, prin ţipete şi dezmierdări s-o consoleze acum ca şi atunci. Vedea, firește, că starea Lenorei cere cruţare şi se credea persecutată de împrejurări. Nu putea face proporţia lucrurilor: între suferinţa femeii care-şi trăia ultimele zile

şi suferinţa ei de orgoliu nu era în stare să deosebească. „Mama e bolnavă rău!” îşi repeta maşinal, fără a pipăi sensul exact al cuvintelor, şi sta în picioare lângă patul Lenorei un timp ce-i părea neisprăvit, apoi, când ochii Lenorei încetau a o privi cu cerşetorie, Aimée, subt un pretext pe care nu i-l cerea nimeni, se depărta. Prezenţa permanentă a Hildei acolo la bolnavă o agasa nespus, abia oprindu-se să i-o manifeste.

Se îmbrăca şi pleca în oraş fără scop precis, cu un fel de patimă de a face „ceva”; ceva rău ei sau altora, nu ştia nici ea ce. Intra în magazine, se ducea de două-trei ori pe zi la club, un minut numai, ca şi cum căuta acolo pe cineva. Voise să întrebe de Cora, dar se oprise din mândrie şi în grabă nimerise numele lui Bubi Panu. Când Bubi venise la club, băieţii îl asaltase cu noutatea:

— Te caută prinţesa Aimée!

Era un nume pe care i-l dase de un timp, jumătate în derâdere.

Bubi rămăsese mirat:

— Pe mine? Sunteţi siguri? Nu ştiu să aibă ceva cu mine!

Aimée, care se slujise de numele lui Bubi la întâmplare, ar fi dorit, de fapt, să aibă o explicaţie cu Cora, explicaţie care credea că-i va da sigur o satisfacţie de amor propriu. Revenirea Corei la sentimentele bune dinainte ar fi fost o revanşă de care avea nevoie. Cora însă ultimul timp nu mai venise la club, iar Aimée părea a nu-şi da seamă că vizitele ei nemotivate acolo păreau suspecte.

De vreo două-trei ori, Aimée luase de la Ateneu Chryslerul lui Paul şi ocolise Bucureştiul tot, fără rost, trecând pe la casa Persu şi sfârşind cu o plimbare la şosea, unde câţiva cunoscuţi se mirase văzând-o singură într-o maşină de piaţă. Ea nu-i văzuse; se simţea mai bine acolo, la aer. Paul, văzând că nu e amatoare de vorbă, conducea după ideea lui şi, văzând o pălărie moale ce se apleca ritmic şi repetat, se oprise. Îşi închipuise că era

vorba de un *rendez-vous,* de mult căutat, acuma izbutit.

Era Bubi Panu, în a cărui minte tachineriile băieţilor făcuse drum şi care credea că Aimée „vrea ceva” cu el.

— Coborâţi? întrebase galant Bubi, şi Aimée maşinal coborâse. Se plimbase cu Bubi fără să ştie de ce; se credea poate obligată de faptul că a întrebat de el la club. Cu asta chiar începuse conversaţia lor.

— M-ai căutat, domnişoară Aimée, şi nenorocitul de mine nu eram acolo!

Aimée nu găsise pe loc nimic pentru a explica de ce l-a căutat:

— Da! zisese evaziv.

Bubi, cu oarecare dreptate, socotise lipsa de motive ca pe un motiv de a se îngâmfa. Pentru a se arăta abil şi delicat conversase despre altele cu verva lui obicinuită şi cu atâta curtenire de câtă era capabil. Se despărţise tot fără lămurire, nici asupra plimbării, nici asupra acelei „căutări”.

Câteva zile în şir, Bubi venise la aceeaşi oră la şosea crezând că va întâlni pe Aimée. Fusese decepţionat şi îi spusese în gând un: *„Va te faire...”* când a patra zi de plimbare inutilă văzuse pe Aimée trecând şi, cu semne desperate, oprise maşina. Grăbindu-se ca nu cumva şoferul să pornească şi să-l lase mofluz, Bubi era într-o dispoziţie, *de chien* pentru păpuşa care-l sucea de pomană – pe el tocmai. „Îţi arăt eu ţie... *pe urmă!”* îşi zicea, pipăindu-şi gulerul puţin năduşit.

Aimée n-ar fi vrut să oprească, dar nici nu cutezase a porni fără să-l aştepte. Sta ţeapănă aşteptând. Bubi luase însă un ton de adoraţie exuberantă, ce n-avea legătură cu nimic, dar care se potrivea cu răsuflarea lui scurtată şi părul deranjat de vânt.

Luată prin surprindere, Aimée nu ştiuse ce să zică şi să facă:

— Coboară-te sau mă urc, se ruga Bubi, intrat în rolul de nebun din amor, pe când în forul lui era înrăit de ideea de a reuşi, ca şi cum ar fi fost vorba de un pariu de

pierdut sau de câştigat. Când, în sfârşit, Aimée coborâse, Bubi respirase adânc, ca cineva care a trecut pe lângă o ofensă.

Paul dase maşina înapoi, oprindu-se la zece metri mai departe, ca pentru o aşteptare lungă.

Cum tonul de exaltare nu putea sluji mai departe, Bubi redevenise normal, adică începuse provocări şi echivocuri care descumpăneau pe Aimée. Un Bubi obraznic era lucru obicinuit, dar nu obraznic cu ea. Îşi amintise totuşi de indiferenţa Corei ca de un cuţit care te taie şi vroise să se pună la diapazonul celorlalte clu-bisie. Căutase a râde, a face spirit, la prostiile ce-i debita Bubi. Plimbarea în plin aer uşura situaţia şi trecerea maşinilor acoperea oarecât cu zgomotul necuviinţele.

Totuşi insolenţele chic păreau lui Aimée o revanşă asupra vulgarităţii lui Lică. Aşa vorbeau tinerii snobi cu partenerele lor! idee care o ajuta să suporte măgăriile lui Bubi. „El sau altul”, îşi zicea, gândindu-se la tributul monden ce avea de plătit şi gândindu-se cu necaz la Cora. De altfel, faptul că era undeva cu cineva o distrăgea de la cancerul obsedant al Lenorei, de la prezenţa rigidă a lui Walter, de la aceea agasantă a Hildei, de la amintirea ruşinată despre Lică şi Mika-Lé. Avea o rupere de echilibru, în care Lică şi Cora aveau rolul cel mare. Cora va vedea că Aimée se poate lipsi de ea!... Că are un *copain* ca celelalte... Va vedea că Aimée nu e totuna cu fetele Persu!... Gânduri de resentiment, inegale, contradictorii. Şi Lică!... La amintirea grosolăniei îndurate, o treceau lacrămi.

Bubi se plictisise înşirându-şi repertoriul la urechea acelei neroade şi ar fi vrut să scape; Aimée nu ştia cum să se despartă mai iute de el fără însă ca *flirtul* să fie compromis. Amândoi căutau cu ochii maşina şi pornise într-acolo. Aimée acum grăbea pasul; văzând-o mulţumită că pleacă, Bubi, iarăşi stimulat, îi sărutase mâinile cu meşteşuguri de cinematograf şi se urcase neaşteptat

alături de ea:

— Ia-mă! Ia-mă! făcea din nou pe nebunul. Aimée însă pălise, cu un gest spre şofer; trecea lume.

— Te conduc până acasă, scumpă prinţesă! zisese Bubi cu glas uscat. Cred că suntem destul de prieteni ca să nu mă laşi pe jos la ora mesei! I se simţea în voce un fel de ameninţare amestecată cu ironie şi ranchiună, cât şi o afirmare de drepturi.

Aimée s-ar fi răzvrătit, dar făcea socoteala că asta era doar ceea ce dorea, că aşa fel probabil se făceau legăturile pe care le invidia pentru a dobândi încrederea acelor mondeni: numai aşa va putea da o lecţie Corei Persu!... Numai aşa Lică!...

În drum, Aimée nu schimbase un cuvânt cu Bubi. Ajuns la sanatoriu pusese graţios mâna în a lui Bubi, care, ţâfnos, o ajuta să coboare. Bubi ridicase pălăria în silă şi se pregătea să-i întoarcă spatele când auzise glasul melodios al lui Aimée:

— Paul! Conduci pe domnul Panu până acasă!

Bubi se uitase la Aimée şi văzuse un surâs frumos pe faţa frumoasă. Aproape cu stângăcie se urcase înapoi în maşină. „Ei!... Ei!” îşi zisese în nedumerire: „Ei! Ce-i cu ea?!”

Rafinat şi cinic cum era, se lăsase totuşi un moment amăgit, îşi revenise repede: „Nu cumva mă joacă păpuşica asta?” Rămânea de văzut.

Când coborâse la Hotel Bulevard se uitase la Paul şi-i întinsese o ţigară drept bacşiş. Făcuse spre şofer cu ochiul:

— De piaţă?

— Da! răspunsese Paul cu un surâs complice.

— Cum, ce fel? cercetase Bubi, curios să afle ce raporturi erau între şofer şi mândră Aimée. Paul stase cu capul plecat pe motor ca unul care n-avea nimic de adăugat.

— De unde o cunoşti? insistase Panu.

După o pauză Paul spusese cu ton indiferent:

— Am fost grădinar-şef la palatul Walter.

Bubi clipise ochiul semnificativ, dar Paul nu păruse a vedea. Tipul era un „macher” şi n-avea să vorbească fără să fie „eclerat”. Bubi îşi pipăise de formă buzunarele. Ce, era prost să „cascheze”! Nu-l interesa peste măsură. Putea apriori hotărî că Aimée şi şoferul...

Făcuse un semn vag spre maşină şi intrase în *hall* la Bulevard.

— Cu atât mai bine dacă păpuşa Aimée „marşa”.

Aimée zilele următoare arătase zel mare pentru mama ei. Se instalase îndelung în camera bolnavei, ceea ce îngăduise Hildei puţină odihnă. Aimée ceruse tuturor nesfârşite lămuriri şi ostenise pe Lenora cu întrebările.

Îi trebuia o platformă de consolidare faţă de terenul nesigur pe care umbla de câtva timp afară din casă. Simţea nevoia să-şi pună în evidenţă virtuţile filiale, ca pe o asigurare împotriva accidentelor posibile. Acolo, lângă bolnavă, putuse constata ceea ce era bine ştiut de toţi, adică starea gravă a Lenorei. Prezenţa ei nu reuşea să învioreze pe Lenora, care sta mai mult cu ochii închişi şi întoarsă spre perete.

— Te doare, mamile? întreba Aimée cu alintare.

— Nu! răspundea silnic.

Pentru câteva ceasuri grija cuprindea pe Aimée: Ce se putea oare întâmpla? Se putea oare întâmpla o nenorocire? Se oprea la întrebare fără a cuteza să tragă concluzii. O preocupa atunci situaţia ei, de care de mult nu se mai preocupase; se socotea, e drept, asigurată, fără preciziuni însă. I se părea că ar fi trebuit noi întăriri... Dar cum să le obţină? Să vorbească lui Walter nu-i era la îndemână. Deşi Walter n-avea de unde şti ceva de Lică şi de Bubi, totuşi se temea să nu-i pună vreo întrebare neplăcută. Simţea însă nevoie să vorbească cuiva de ea, de viitorul ei. Cu Hilda nu mai avea nicio confidenţă amicală. I se părea stupid să fie prietena Hildei când nu

mai era prietena Corei. De la Hilda la Cora fusese un progres... şi acum să se reîntoarcă! Un necaz, aproape, pe nemţoicuţă, ca şi cum ea strica ceva.

Avea şi o urcare a egoismului pe care o revărsa asupra Lenorei. – Mama ei mică era bolnavă şi nu se ocupa defel de ea! Lenora se uita fără să înţeleagă şi fără să cerceteze.

Aimée o socotea egoistă. Lenora nu ştia, firește, că Walter o asigurase în chestia viitorului; de ce atunci nu se preocupa de fata ei, pe care pretindea c-o adoră? Avea momente de necaz către fiinţa cea mohorâtă.

Infirmierii explicase lui Aimée că bolnava ar fi avut dureri mari, dar doctorii combăteau durerile cu felurite injecţii. Oprită astfel de la ravagii violente, distrugerea se făcea latent, chinurile erau suprimate, dar le înlocuia o indispoziţie morbidă, care încarcera tot organismul.

Trupul acela condamnat nu simţea astfel nici energiile unor dureri care-l puteau uşura prin moarte şi nici nădejdea unei vindecări. Peripeţiile luptei dintre organism şi flagel erau împiedicate, puterile de atac erau reduse la neputinţă, cele de rezistenţă însă nu existau nici ele.

Aimée cerca mereu a vorbi Lenorei de viitorul ei.

— Fă-te iute bine, mamile, ca să mă mărit!

Lenora tresărise. Niciodată încă Aimée nu-i vorbise de căsătorie. Cu anevoinţă se întorsese cu faţa spre cameră.

— Vrei să te măriţi cu cineva? întrebase îngrijorată.

— Nu! Dar vreau să te gândeşti la fetiţa ta!

Lenora păruse nemulţumită ca de o sarcină peste puterile şi prevederile ei. Poate că frământase chestia în sufletul ei, căci vreo două seri avusese febră, ceea ce tratamentul nu îngăduia. Doctorii nedumeriţi se consultase: local, totul părea a fi aşa cum trebuie. Acel „aşa cum trebuie” însemna amorţirea virusului care, în loc de a lucra aprig, dibuia ca în somn. Mai însemna o lună sau chiar mai mult de viaţă, adică tot ce se putea ambiţiona.

Febra – de altfel mică – încetase iarăşi. Lenora, într-o zi

după pansament, se săltase pe cele câteva perne şi, ca o mare ispravă, întrebase pe Aimée dacă i-ar place să se mărite cu Pejan. Era tot ce putuse găsi în truda ei.

Aimée se roşise de contrarietate: Atât credea mama ei bun pentru viitorul ei! Să treacă din palatul Walter în căsuţa doctorului Pejan! Noroc că ea avea de sine mai bună opinie şi mai bună grijă. Răspunsese acru:

— Să nu te apuci să spui doctorului Walter astfel de lucruri!

Reîncepuse totuşi în altă zi litania: Se gândea Lenora la fetita ei?

Pe la cinci Lenora era totdeauna cuprinsă de un *malaise* mai mare. Era ceasul când durerile ar fi trebuit să fie mai active, poate chiar culminante şi asuprirea medicală făcea atunci conflictul mai dârz. Bolnava era agitată şi doctorii împrejurul ei o supravegheau. La un moment Lenora depărtase cu mâna pe Pejan şi spusese lui Walter şoptit şi febril:

— Aimée! Trebuie să porţi grija lui Aimée.

Walter pălise. S-ar fi zis că acea îndatorire îl lua prin surprindere. Aprobase din cap numai, întrebându-se ce însemna grija subită a Lenorei. Nu cumva, împotriva prevederilor, faza ultimă a boalei sosise?

— Nu te agita! Nu te gândi la nimic! răspunsese, ca şi cum, în adevăr, nimic nu-l interesa decât liniştea ei. Ce alt putea spune Lenorei? Angajamentul ce-şi luase către Aimée păruse intolerabil, în acel moment.

A doua zi dimineaţă, după o noapte de duel al lui Pejan cu rebeliunea boalei, Lenora, mai calmă, pusese mâna ei încă frumoasă pe a lui Walter.

— Eu m-am gândit la Pejan, dar Aimée, să ştii, nu vrea cu niciun preţ.

Walter se roşise şi nu găsise nimic de răspuns, deşi Lenora părea că aşteaptă.

Seara, deşi termometrul nu se mai urcase, Lenora fusese neliniştită. Hilda sta lângă ea. Walter şi Pejan,

retraşi alături, discutau în şoaptă asupra unei comunicări medicale ce trebuia făcută. La un moment Pejan se întrerupsese:

Poate că ar trebui prevenită domnişoara Aimée!

— Nu e încă urgenţă absolută! obiectase Walter cam nervos. Ştia că Pejan are dreptate, dar nu-i plăcea ca un străin să găsească pe Aimée în greşeală.

Timpul din urmă, prin dezordinea programului, prin dezechilibrul atitudinilor, Aimée începuse a se clătina pe piedestalul ei în opinia lui Walter. Aceleaşi lucruri poate altădată le-ar fi acoperit pentru a nu le vedea; acum era însă foarte lucid.

— Nu e încă sfârşitul! repetase după un timp Walter lui Pejan.

— Nu... Chestie de... zile!

Walter tresărise ca şi cum n-ar fi ştiut tot atât de bine. Starea aceea specială a medicului către un bolnav al familiei exista şi la el, deşi mai puţin accentuată. Morbul familial prinsese totuşi prea puţin asupra lui, fiindcă n-avea în el greierul acela din coşul sobei, al cărui cuibar nevăzut stăruie însoţind cu ţârâitul lui monoton toată simfonia vieţii celor mai mulţi; totuşi se resimţea oarecât. La Aimée se gândea cu severitate. Devotamentul Hildei, ce-l avea subt ochi, făcea contrast cu purtarea lui Aimée. Era un contrast care agasa pe Walter, fără să ştie bine împotriva căreia din două. Se ferea totuşi să atragă atenţia lui Aimée, ca şi cum dinadins ar fi voit să prelungească greşeală ei, dacă nu chiar s-o încurajeze. Nu lăuda niciodată pe Hilda în faţa lui Aimée, ba împiedica şi pe Lenora, nu ştia însă desluşit dacă o face din dorinţa de a nu micşora pe Aimée în faţa Hildei sau din aceea de a o lăsa în inferioritate mai departe. De altfel, faţă de Aimée avea aceeaşi atenţie ca mai nainte.

Aceeaşi curiozitate şi aceeaşi enervare îl stăpânea şi pentru devotamentul Hildei, dar nici ei nu-i da semnal, aşteptând parcă s-o vadă pierzându-şi răbdarea şi egalitatea de caracter, supunând-o la un examen pentru

a dovedi până unde poate duce perfecţia conduitei. Se arăta cu ea prietenos totodată. Împrejurările suprimau distanţele şi Walter era mult mai cordial ca înainte cu Hilda şi cu Pejan, cei doi auxiliari.

Uneori când Lenora se simţea mai bine, cerea să joace *room.* Partenerii erau Hilda, Pejan şi doamna Bidu; Walter rămânea adesea şi el ca privitor; era una din ocaziile bune de a lua atitudine de soţ alături de nevasta bolnavă. Urmărea cu atenţie îndemânările Hildei, care aşeza cât mai comod pe Lenora, apoi abilitatea de a-i da cărţile şi fisele, aşa ca să-i înlesnească jocul. Acele dexterităţi îl interesau şi prin intenţii şi prin armonia mişcărilor; o bizarerie a firii lui, concentrându-i adesea atenţia asupra unor lucruri secundare.

Între Hilda şi Pejan era o complicitate cu scop de a face pe Lenora să câştige partida, fără însă a observa că i se fac concesii. Walter studia perversitatea caritabilă a celor doi. Pentru scopul lor onest, cei doi oameni oneşti ştiau totuşi să mintă cu îndemânare. Cerceta resorturile acelei perversităţi: un ceasornic fără defect, pe care dinadins îl aşeza să sune altă oră. Acele observaţii îl ajutau să stea răbdător în spatele jucătorilor.

La un moment Hilda se scula – Walter nu ştia pentru ce – trăgea un scaun şi invita pe doctor să ia loc cu un semn mic însoţit de un surâs; abia cu un moment înainte Lenora ridicase capul de pe cărţi uitându-se spre Walter cu grija nu cumva să se plictisească. Pentru el sau pentru ea se ostenea Hilda? Walter avea o sucitură a voinţii: va mai sta acolo sau va pleca? dar Hilda îi arăta scaunul cu un semn mai autoritar şi cu acelaşi surâs, care-l corecta. Se aşeza.

La un timp Pejan declara că: „E destul pentru azi!” şi Lenora se lăsa culcată ca cineva care, în adevăr, a ostenit; aţipea aproape îndată pentru puţin timp. O infirmieră lua locul celor trei, care treceau alături în odăiţa ocupată acum de Hilda şi luau ceaiul. Pejan era

coproprietar al odăiei – zicea el – din pricina unui dulap cu cărţi şi registre; după ceai îşi mai găsea deci de lucru, iar Walter îl aştepta să termine, ca şi cum erau obligaţi a ieşi laolaltă. Walter se întreba dacă Pejan are, în adevăr, de lucru sau stă acolo pentru Hilda. O simpatie între cei doi nu s-ar fi putut dezaproba: era o fată admirabilă şi Pejan un băiat excelent. Poate totuşi că nici nu se gândeau; nu era obligatoriu, se înţelegeau bine şi atâta tot. Cine nu se înţelegea bine cu Hilda? Chiar Walter devenea mai *Kamerad,* deşi faţă de Hilda avea o nuanţă de deferenţă. Walter îşi amintea atunci că Aimée a refuzat net ideea unei căsătorii cu Pejan; l-ar fi putut refuza şi Hilda la fel.

— Să lăsăm fata asta la treburile ei! hotăra Walter. Pejan strângea hârtiile şi ieşea odată cu Patronul; adesea se reîntorcea, fie că, în adevăr, avea de lucru, fie numai pentru a mai vorbi cu Hilda. De când Lenora era din nou bolnavă, Pejan îşi trecea mai tot timpul în sanatoriu, împărţit între serviciul obligatoriu şi cel suplimentar, la care se obligase singur. Nu era oare Lenora simpatia lui încă de când sosise acolo ca o oaie rătăcită de turmă? „Biata femeie!” zicea de pe atunci de ea, deşi înclinarea lui poate că nu era numai de compătimire. Încă acum, în starea în care era, Lenora mai păstra atracţia ei de femeie, aşa de accentuată altădată.

Seara discutarea boalei se făcea tot la Hilda, prelungită cu un sfert de oră de conversaţie. Hilda şi Pejan de predilecţie se certau pe chestia literaturii: Hilda susţinea pe cea germană şi Pejan iubea ruşii. Walter punea ici-colo o întrebare; pe el îl interesau numai cărţile ştiinţifice, dar întârzia bucuros cu ei, fiindu-l urât de când viaţa apartamentului de familie fusese întreruptă. Aimée sta în camera ei sau lipsea, apoi prefera să aibă pe Lenora cât mai mult subt ochi; biroul lui vast, sus, îi părea rece şi posomorât. De îndată ce nu mai avea în jur atmosfera boalei, Lenora devenea pentru el ciudat de absentă – nici vie, nici moartă – o impresie neplăcută, interpunerea unei stafii în conştiinţa unui sceptic.

Se întâmpla uneori seara ca Aimée să deschidă larg uşa camerei unde cei trei stau de vigilă; rămânea în prag înstrăinată luând însă aerul unei persoane îndurerate faţă de altele ce nu sunt. Hilda îi făcea semnul tăcerii, căci isonul lor acolo făcea parte din murmurul neschimbat ce însoţea suferinţa bolnavei, pe când o uşă deschisă dinafară era un zgomot străin, care strica odihna Lenorei.

Aimée întreba cu glas normal ce mai e nou, luând Hildei un interogatoriu care chiar adresat doamnei Bidu ar fi fost uscat. Pejan se zbârlea şi lua asupră-şi interogatoriul:

— Dumneaei e numai *l'ange gardien.*

Aimée nu-l fulgera cu privirea pentru ca să nu cuprindă în dispreţul ei planul unde se afla şi Walter. Puţin iritat de zgomot, Walter, cu un fel de curiozitate, aştepta ca Aimée să i se adreseze, dar fata, odată interogatoriul luat de la subalterni, cu mâna pe clanţă, se întorcea graţios cu un aer mâhnit spre Walter, care o însoţea atunci la patul Lenorei. Bolnava deschidea puţin ochii foarte turburi, ce păreau a-şi trage anevoie vederea spre lumină din tenebrele confuze ale suferinţii. Aimée o săruta uşor pe frunte, îşi muşca buza şi, pe vârful pantofilor, ieşea condusă până la uşă sau până la marginea coridorului de Walter, cu care nu schimba decât un bună seara, graţios şi melancolic.

Ajunsă în camera ei se spăla pe mâini, se uda cu colonie, îşi stropea rochia sau o schimba: „Cancer! Cancer!" îşi repeta cu o frică ce creştea, scuturată de un tremur, persecutată de ideea eredităţii, a contagiunei. Spaima îi strica momentul culcării, pe care îl credea astfel sacrificat durerii filiale. Spaima înlocuia acum celelalte griji ce avea supărătoare: Cora, Lică... şi umplea vidul ceasului de seară, aşa de pustiu de când mondenităţile erau suspendate. „Mami a mea! Mami a mea!" până adormea.

Raporturile fetei cu Hilda, încetinite epistolar încă de mult timp, cu sentimentele împuţinate de când Aimée contractase alte prietenii, acum erau foarte reci.

De cum Walter şi Lenora se întorsese de la Viena împreună cu Hilda, Aimée rămăsese neplăcut surprinsă, ceea ce fusese observat de Hilda. Aimée nu concepea ca Hilda să fie oaspele casei Walter altfel decât după dorinţa ei. Ceilalţi o cunoscuse prin ea, era prietena ei, în funcţie exclusiv de iniţiativa ei. Walter nu putea fi răspunzător, căci nu putuse refuza Lenorei acel gust, Lenora iarăşi, ca bolnavă, nu putea fi învinuită de un capriciu mai mult; rămânea vinovată Hilda, care n-ar fi trebuit să primească o invitaţie neconfirmată de ea. Tratase înainte pe Hilda cu oarecare condescendenţă, acum o trata aproape ca pe o inferioară, cu intenţia ca Hilda să-i simtă nemulţumirea.

Hilda nu putea admite o astfel de atitudine; nu cerea recunoştinţă, deşi ar fi fost poate cazul, dar răceala şi indiferenţa vădite a lui Aimée o jigneau. Nu căutase să aibă nicio explicaţie, deşi nu ghicise motivul de vanitate; tot ce putea face pentru trecutul prieteniei fusese să nu se indigneze, să nu aprofundeze. Situaţia ei era oarecum dificilă; nu putea pleca fără a mâhni pe Lenora şi a provoca oarecare senzaţie. Rămânând, era iarăşi anevoios, atitudinea lui Aimée fiind, pe o parte, un blam indirect pentru Lenora, căreia Hilda i se devotase exclusiv, pe altă parte, neglijenţa lui Aimée faţă de mama ei punând pe Hilda în situaţie delicată. Păstra deci cât mai multă neutralitate, evitând a pune în relief ciudăţeniile de conduită ale lui Aimée. Hilda observase schimbarea ei de fire şi de apucături cu o îngrijorare pricinuită de vechea afecţiune. Ar fi fost gata să-i asculte confidenţele şi să o sfătuiască, dar Aimée nu-i da prilej.

Aimée simţea dezaprobarea tăcută a Hildei şi era încă mai nemulţumită. O plictisea un martor de prisos şi pe nedrept o chema în gând: spioana.

În primele zile după sosire, mai mlădioasă, acum însă era din ce în ce mai ostilă şi uneori chiar duşmănoasă.

În prezenţa altora, Aimée era însă oarecât cuviincioasă; când însă rămâneau uneori singure lângă bolnavă, lua brusc din mâna Hildei vreun obiect sau îi da vreo replică agresivă. Hilda era pe punctul de a reacţiona, dar mâna bolnavei se înfigea desperat în a ei. Era singura manifestare a Lenorei, care nu scuza pe Aimée faţă de Hilda, nici nu lua apărarea fetei. De altfel, starea Lenorei era aşa de rea că nu i se putea cere nimic, de aceea o plecare – la care Hilda se gândea mereu – ar fi părut un gest urât, oricât ar fi fost de motivată în afară însă de Aimée, toţi acolo o înconjurau pe Hilda cu mare simpatie şi Walter se arăta din ce în ce mai prietenos. Sta deci răbdătoare, în defensivă faţă de Aimée, a cărei purtare meschină măcina admiraţia ce-i purtase altădată. Acum se simţea superioară lui Aimée şi excludea pe fosta ei prietenă de la orice apreciere pentru a nu fi silită s-o aprecieze rău. Voioasă cu toţi, în prezenţa lui Aimée era ceva mai trufaşă ca înainte, singura reacţie.

Împrejurările, de altfel, erau favorabile Hildei; puneau în evidenţă calităţile ei şi îi acopereau lipsurile. Fizicul ei chiar se potrivea cu ţinuta simplă de infirmieră; îi sta bine cu şorţul alb şi cu coroana de coade împletite pe cap. Caracterul ca şi drăgălăşia ei – căci nu era frumoasă – erau făcute pentru intimitate; ceea ce în firea ei era prea serviabil şi obedient căpăta prestigiu acum.

Aimée simţea acele avantagii şi le socotea nepermise. Le-ar fi spulberat, dar ar fi trebuit să ia locul Hildei lângă bolnavă acum tocmai când era implicată în conflicte anevoioase. La atâtea motive de iritaţie venite dinafară – de la Cora, de la Lică, de la acel joc suspect şi neplăcut cu Bubi – se adăuga şi iritarea împotriva Hildei, sau poate că trecea asupra Hildei necazurile celelalte; avea oarecât conştiinţa serviciilor aduse, totuşi ar fi fost bucuroasă ca Hilda să-şi anunţe plecarea. De aceea cercetase pe doctorul Pejan despre Lenora. Pejan avea pe Aimée un fel de pică din felurite motive: un minut cândva se gândise

poate la o căsătorie cu pupila doctorului Walter; renunţase repede, şi deplin, dar îl şicana încă ideea că Aimée l-ar fi putut refuza; acum, cu ocazia boalei Lenorei, blama atitudinea insuficientă a lui Aimée; apoi Pejan simpatiza pe Hilda; cu care era foarte bun camarad şi atitudinile dispreţuitoare ale lui Aimée îl înfuriau: „Pe ce?” îşi zicea cu ironie, deoarece avea unele presupuneri asupra purtărilor – nu chiar aşa de acurate – ale domnişoarei Hallipa. Pejan avea defectul mahalagismului, pe care-l vopsea drept „spirit de observaţie”. Din curiozitate pândise pe Aimée de câteva ori, bucuros s-o prindă în greşeală. Fusese oarecât slujit de împrejurări; de vreo două ori o zărise stând de vorbă în oraş cu Paul, şoferul-grădinar. Ce putea avea de conversat nobila domnişoară cu un servitor? Mai bine slujit încă fusese de curând, în drum spre un client la şosea, zărind pe Aimée cu Bubi Panu în duo pe alee. Pejan căutase să afle mai mult dar nu reuşise, nefiind din aceeaşi lume cu Bubi Panu. Îşi formase însă un cazier de suspiciuni, întărit de amiciţia lui Aimée cu fetele Persu, compromise şi compromiţătoare.

De aceea, când Aimée îl interogase cu tonul ei superior asupra Lenorei îi dase o lungă explicaţie profesională, exactă dar în termeni tehnici, râzând în sine că nu-l înţelege şi dovedind-o incultă cu plăcere.

Aimée revenise cu întrebarea: Dacă, în sfârşit, boala va dura mult timp. Pejan se uimise. Întrebarea era sau prea cinică sau prea naivă.

— Negreşit! răspunsese, cu un ton ce păruse fetei echivoc; nu putuse bănui că Pejan i-ar fi putut da un răspuns inexact sau batjocoritor, împotriva evidenţei deci, dar potrivit cu interesul ei. Aimée crezuse că Lenora va mai putea totuşi dura.

Era, de altfel, prinsă într-un cerc de obsesii ce-i stricau limpezimea. Până atunci unitară în scopul ei – şi de aceea chiar reuşind – acum nu mai aducea lucrurilor şi oamenilor din casa Walter decât optimi de interes,

dăruind restul unor scopuri dezbinate. Se ocupa deci de Lenora şi de Walter cu o parte numai din atenţia ei deconcertată. Cea dintâi consecinţă ce-i plăcuse să tragă din răspunsul lui Pejan fusese putinţa ca Hilda să plece; iar dacă n-ar fi plecat de voia ei, dreptul de a orândui ea însăşi acea plecare. De fapt – credea Aimée – fie că s-ar fi aflat în stare mai bună, fie că în stare mai gravă, era bine ca Lenora să fie lipsită de Hilda, ca de o deprindere rea, având în jurul ei destule infirmiere şi pe ea, Aimée. O contraria lipsa din Bucureşti, tocmai atunci, a lui Nory Baldovin şi o indigna defecţia Drăgăneştilor, deşi persevera a nu-i anunţa şi în adânc nu era defel sigură că ar fi dorit prezenţa lor. Îşi înstrăinase interesul de casa Walter, fără însă ca pretenţia asupra integrităţii acelui *fief* să fi scăzut.

Deocamdată prezenţa Hildei îi era nesuferită. Decisă a o îndepărta, avea totuşi unele ezitări, fie din vreun scrupul, fie numai din prudenţă. Pentru a fi acoperită în ce privea cuviinţa, făcuse planul ipocrit de a insista ca Hilda să nu se sacrifice mai departe şi ei să nu abuzeze mai mult de bunătatea ei. Mai găsise şi ideea bună de a cere lui Walter ca el să descarce pe Hilda de povara acelui rol. — Era un abuz!... Ce putea zice doamna Gert? se pregătea să insinueze, sigură că la ideea de abuz Walter va reacţiona în sensul dorinţei ei şi totuşi avea o aprehensiune nelămurită.

Cu astfel de intenţii, într-o după-amiază, la ora când ştia că Walter e singur în biroul de sus, Aimée intrase cu pas uşor şi cu faţa cât mai graţioasă şi se trezise în faţa Hildei, care aşezată la un capăt al biroului scria, pe când, în picioare lângă ea, Walter dicta.

Aimée n-avusese timp să-şi explice lucrul în niciun fel acolo, în palatul ei, unde ea poruncea, prezenţa Hildei în sanctuarul unde ea însăşi pătrundea cu grijă – lucrul o izbise ca o palmă. Rămăsese la doi metri de uşă, fără atitudine. Din surprindere uitase diplomaţia şi prudenţa şi

necazul îi transformase brutal cuvintele.

— Venisem tocmai să-ţi spui că deoarece domnişoara Gert ne părăseşte, trebuie să căutăm pentru mama altă damă de companie! S-a întâmplat bine că e de faţă!

Înfuriată, Aimée regăsise tupeul cu ajutorul căruia de atâtea ori riscase şi câştigase. Deşi în acelaşi cadru şi faţă de acelaşi om, avea totuşi acum o grijă nedesluşită pe care o înfrunta: „Orice-ar fi!”

Surprins de intrarea ei, Walter nu băgase de seamă insolenţa, abia conţinută a tonului şi a cuvintelor. Se uita pe rând la cele două fete, ca cineva care nu înţelegea, ceea ce enerva pe Aimée.

Hilda se ridicase în picioare cu un gest de servitor concediat şi, fără a răspunde, se uita şi ea uimită când la Aimée, când la Walter. Văzând-o aşa de turburată, Walter, care-i reproşa în minte că a ţinut secrete intenţiile ei de plecare, cerca a-i căuta scuze; niciunul însă din ei trei nu vorbea.

Simţind că mânia îi alterează frumuseţea, Aimée ieşise brusc din birou; îndată după ea ieşise şi Hilda. Walter le credea împreună, pe când fiecare se dusese spre camera ei. Aimée n-ar fi putut suferi în faţa ei pe acea ipocrită: Aşadar, se insinuase ca infirmieră, apoi ca secretară a lui Walter pentru a se pricopsi! Urmărea poate să se mărite cu Pejan! Observase între ei mare înţelegere şi, negreşit, pentru asta avea nevoie de protecţia lui Walter! Ea nu putea permite; nu admitea ca Hilda să aibă vreun rol în sanatoriu, să facă parte din aceeaşi societate cu ea. Pejan se putea însura cu oricine afară de Hilda! Prin bunele ei procedări, Hilda, aşadar, nu-şi urmărea decât interesul!... Foarte la timp decisese să dea afară pe acea intrigantă! Avusese scrupule; nu le mai avea; o va goni!

Un curaj nou, energii noi îi veneau, care o făceau să spere că va realiza tot ce avea de realizat. Acel acces de violenţă părea c-a uşurat-o de alte poveri.

Doctorul Walter fusese cel care exprimase în faţa Hildei

dezideratul de a face unele comunicări Asociaţiei medicale din Viena şi Hilda se oferise bucuros ca traducătoare. Erau zece zile de când lucra cu Walter.

Niciun moment Walter nu bănuise exactitatea spuselor lui Aimée. Era convins că Hilda intenţiona, în adevăr, să plece şi că Aimée era confidenta ei. De ce totuşi nu le spusese şi lor: lui şi doctorului Pejan? Probabil se temuse să nu fie reţinută. Totuşi Hilda – aşa cum o cunoştea – n-ar fi părăsit pe Lenora tocmai atunci fără de motive serioase. Îşi lăsase atâta timp familia! O chema desigur ceva important! Un logodnic poate? Ce ştia el de gândurile ei, deşi ar fi crezut că nu le ascunde. O fată aşa de bună şi de frumuşică era firesc să fie iubită. Ei toţi de-acolo o iubeau... Nu numai Lenora păgubea prin plecarea ei, ci şi el. Acele comunicări şi traduceri îi păreau foarte importante. Nu putea însă avea nicio pretenţie. Hilda se purtase admirabil: colaborase cu el la îngrijirea Lenorei, îl ajutase în munca lui intelectuală... Nu-i putea cere mai mult şi nu-i putea da nimic în schimb.

Tonul de agresiune şi insolenţă al lui Aimée nu-l observase, îl izbise numai cuvântul „damă de companie” în chip neplăcut. Cum de întrebuinţase Aimée o expresie aşa de improprie şi de vulgară? Cuvântul acela necugetat descalifica pe Aimée, dar Walter nu i-o va spune căci prefera să treacă lucrul neobservat, nediscutat. Lăsă decepţia lui, nedescărcată, să surpe numai în interior. Faţă de Hilda, nu ştia bine ce are de făcut: să-i reproşeze că nu le-a spus intenţia sau să accepte tacit?

Pe Hilda ofensa lui Aimée o lovise în plin. Nu se mai putea gândi la Lenora, la nimeni şi la nimic. Căuta numai o retragere onorabilă; se mulţumea ca nimeni să nu ştie adevărul. Scrisese îndată doamnei Gert s-o recheme telegrafic din România. Nu-i dase nicio explicare. Chiar faţă de mama ei îi venea greu. Walter, Lenora, Pejan nu trebuiau cu niciun preţ să bănuiască. Aşa cum bine spusese Aimée: ea era cea care voia să plece şi aveau a-

şi căuta acolo altă damă de companie. Copleşită de umilinţă, nu sublinia batjocura cuvântului, ci îl primea. Aproape era recunoscătoare lui Aimée că n-a gonit-o făţiş; dar oamenii, casa, tot, îi da o înfiorare de dezgust şi de teamă.

Spera că în apatia ei de-acum, din urmă, Lenora nu va avea nicio reacţie. Ar fi agasat-o nespus rugăminţi sau reproşuri.

Walter, a doua zi când o revăzuse, nu-i vorbise nimic, dar accentuase atitudinea amicală şi găsise formule de recunoştinţă, ce până atunci erau subînţelese. Hilda făcea o sforţare enormă ca să nu izbucnească în lacrămi. Pejan o întrebase:

— Dar ce e? Ce ai?

Aşadar, nici Pejan nu ştiuse nimic, gândise Walter cu un fel de satisfacţie.

Pe Hilda, un fel de antipatie nouă, de înstrăinare o oprea de la orice comunicativitate, chiar de la vorbele strict necesare. Numai să aibă răbdare până la sosirea telegramei! Numai să scape de-acolo cu faţa curată! Fără să se îmbolnăvească de supărare! Fără să-şi piardă stăpânirea de sine! Se silea să nu se gândească la Aimée pentru a nu-şi altera ideea de dreptate divină, preceptul ei de morală şi credinţă protestantă, pe care cu atâta căldură cerca să-l facă admirat şi admis de Walter şi de Pejan, în convorbirile ce-aveau acolo, alături de bolnava pe care Hilda o iubea tot după acel precept. Se credea pusă la cercare de providenţă şi nu era destul de virtuoasă pentru a primi cercarea fără durere, dar nici cumva nu vroia să blesteme: de aceea închidea pe Aimée într-un cerc de izolare a gândului, ca pe cineva contaminat de un rău fără nume. Cum pentru fapta lui Aimée nu putea exista judecată fără asprime, n-o judeca.

Pejan era singurul care-i crea dificultăţi tot întrebând-o: „Ce e?”, stăruind din răsputeri ca Hilda să rămână, de cum aflase de plecarea ei. Abia dacă în zelul lui se abţinea să facă apel la Lenora. În faţa tăcerii ei neclintite

şi a lipsei de ecou la Walter şi la Aimée, simţise că se petrece ceva şi încetase a mai stărui. Regreta plecarea acelei fete simpatice, cu care se deprinsese. — Ce ar fi să găsesc eu un mijloc de a o face să rămână? gândise, ba chiar spusese.

Walter ridicase o sprânceană, căutând care puteau fi mijloacele aşa de puternice ale lui Pejan? Hilda surâsese maşinal, fără a fi auzit bine, mereu subt efortul de a nu-şi pierde cumpătul.

Mijlocul la care se gândea Pejan era simplu şi radical: s-o ia de nevastă. „Adică de ce nu?" îşi zisese încă a doua zi dimineaţă, îmbrăcând halatul şi decis. Seara, când dezbrăcase halatul, era mai sceptic: „Doctorul Pejan însurat!" A treia zi părăsise ideea, nu însă fără de regret, şi Hilda nu avusese a se mai teme de stăruinţele lui; devenise taciturn ca cineva care şi-a refuzat o satisfacţie şi e îmbufnat pe sine. Seara Pejan pretinsese Hildei să joace împreună table pentru că avea presimţire că va câstiga. Walter prinsese aluzia, decepţia lui Pejan părea a-i face plăcere şi se aşezase ca privitor al partidei.

Pe la mijlocul partidei sosise Aimée; deşi nu era nimic neobicinuit, cei trei avusese o mişcare de curprindere ca şi cum fusese deranjaţi; de aceea Walter crezuse bine să întrerupă tăcerea cu ceva de seamă:

— Nu putem dovedi îndestul domnişoarei Hilda cât ţinem cu toţi la ea! zisese, aruncând vorbele, ca aurul pe talger, convins că repară astfel, cu delicateţă, unele greşeli şi că are asentimentul subînţeles al tuturor.

— E drept că de-aci înainte nu-i vom mai putea dovedi cât o iubim, deoarece, cu tot regretul nostru, pleacă chiar mâine dimineaţă. Şi în tăcerea consternantă a celor trei, care aflau iarăşi un lucru nou, întinsese Hildei carnetul complicat al unui bilet de drum clasa I, cu *vagon-lits.*

Hilda înmărmurise cu mâna pe zar şi zisese în minte: „Domine te..." ca şi în ceasul când murise subit tatăl ei.

Un ţipăt scurt se auzise de-alături. Aimée, Walter, Pejan

se grămădise spre Lenora.

— Seringa! poruncise Walter cu nervozitate, ca şi cum rebeliunea boalei îi era insuportabilă.

Lenora se zvârcolea gemând:

— Mă doare! Mă doare! Nu vreau să mă doară!

Aimée o dezmierda, Pejan, îndemânatec, pregătise injecţia şt luase braţul care zvâcnea dureros. Walter sta încordat cu ceva cald în tâmple şi urechi. — Nu! Nu trebuia s-o doară! Aşa vroia şi el, aşa îi promisese, atâta putea face pentru ea!

Rămasă singură, Hilda se dezmeticise şi, cu un gest violent, zvârlise biletul de călătorie. Dezbrăcase apoi şorţul, îşi luase haina pe-o mână, pălăria în alta şi ieşise trecând prin camera bolnavei fără a vedea nimic şi neobservată de nimeni. Se întorsese peste vreun ceas. Lângă Lenora, aromită, veghea doamna Bidu, care, prea disciplinată pentru a se amesteca, n-o întrebase nimic.

Fără a se interesa de Lenora, Hilda trecuse alături unde, încuind cu cheia cele două uşi, începuse a-şi face bagajul cu grabă, ca şi cum ar fi plecat pe moment. Găsise un tren la cinci dimineaţa, care o ducea până la Braşov, unde, după patru ore, prindea coincidenţa acceleratului de Viena. — Să plece oare fără niciun rămas bun de la Walter? Sta la îndoială. De ceilalţi toţi nici nu era vorba, dar pe Walter îl punea încă deoparte, ca pe o fiinţă de excepţie. Legenda necurată a averii şi carierii lui, spuse de mult de Aimée, nu prinsese în memoria ei. În opinia ei, Walter era înzestrat după merit cu tot ce viaţa poate da mai bun şi mai mult unui om.

Luase o cartă de corespondenţă şi scrisese două-trei rânduri de concediere, corecte şi cam solemne. Îşi schimbase apoi rochia cu cea de voiaj, nevroind să doarmă noaptea ceea altfel decât îmbrăcată pe canapea, ca şi cum astfel refuza ultima ospitalitate a acelei case.

Pe la zece ieşise însă din cameră. Lenora dormea, o privise un moment; urcase coridoarele spre apartament şi bătuse la uşa biroului lui Walter. Walter era acolo, chiar la

birou, cu singura lumină a lămpei de masă şi cu un volum dinainte, pe care probabil îl consulta.

Rămăsese perplex la intrarea Hildei, care şi ea era acum jenată de acel demers. Înaintase totuşi cu o carte în mână:

— Vreau să-ţi înapoiez volumul împrumutat: *Les grands Initiés!...*

— Ne mai vedem, domnişoară Hilda! răspunsese Walter, apoi se indispusese de acel răspuns care putea face pe Hilda să creadă că l-a importunat cumva. Nu se corectase însă, preocupat abia atunci unde dispăruse Hilda în timpul crizei Lenorei; dar n-o întrebase, nici nu-i spusese că acea carte el înţelesese să i-o ofere.

Hilda nu luase în rău cuvintele: „ne mai vedem”, deoarece vocea doctorului vibrase asurzit şi afectuos. Era, din toţi cei de-acolo, acel pe care oroarea ei momentană de loc şi oameni îl punea deoparte. Plecase din biroul lui, zicându-i un „bună seara, domnule profesor!” cam solemn. Walter îi strânsese afectuos amândouă mâinile. Hilda era mulţumită că n-a plecat fără cuviinţă din casa unui om aşa de bun şi distins. Era prima oară că cineva clasifica pe Walter „bun”. Walter se întreba iar de ce Hilda nu le spusese mai dinainte decizia şi nici data plecării. Ce o chema atât de imperios? Se temuse, desigur, că o vor reţine. N-avea nicio altă bănuială, în faţa celor două cărţi, cea pe care o consulta şi cea adusă de Hilda, se mai întreba, fără a înţelege, şi care fusese rostul vizitei ei târzii. De ce nu-i trimisese cartea?... Sau de ce nu aşteptase să i-o dea a doua zi?... Plecarea ei în faptul zilei, fuga aceea înainte de ora izgonirii ruşinoase fixată de Aimée nu-i putea da în minte şi era un lucru pe care n-avea să-l afle niciodată.

A doua zi dimineaţa, Pejan culesese în camera Hildei de pe jos carnetul de tren şi, după ce-l întorsese pe dos şi pe faţă, bombănise ceva ce nu i-ar fi plăcut lui Aimée să audă; dar presupunerea lui nici el n-avea s-o spună

nimănui. Fiecare din ei gândea, lucra pentru sine, moleculă ce se dezagregase din conglomerat, păstrând, subţiată şi dureroasă un timp, partea cu care aderase...

Încă de la opt dimineaţa, în chip excepţional, Aimée coborâse. Aflase de la intendent că Hilda a plecat la ora cinci dimineaţa în bună regulă. Fusese surprinsă, dar nu arătase. Nu vroia să dea nicio importanţă lucrului, nici faţă de alţii, nici faţă de ea însăşi. În orice fel, bine că plecase! Avea de rezolvat chestii mai de seamă şi ar fi fost bucuroasă să le poată lichida la fel de bine

Se instalase lângă Lenora pentru a suplini pe Hilda şi a curma orice presupuneri şi comploturi. Sărutase pe frunte eroic pe Lenora spunându-i că Hilda e cam bolnavă. Lenora nu obiectase şi Aimée îşi zisese că putea să fi făcut lucrul mai demult. Mai pe urmă abia, Lenora întrebase dacă Hilda era bolnavă rău.

— Nimic grav dar trebuia să stea în pat şi pe urmă să plece acasă.

Lenora nu mai avea putere să reacţioneze, îşi luase nădejdea. Poate că nici nu mai înţelegea prea bine lucrurile sau se dezinteresa de orice. Părea preocupată numai de criza avută în ajun.

— Am avut şi dureri! repeta.

Cu toate că starea ei mohorâtă venea din oarecare conştiinţă a boalei, credea totuşi că lipsa durerilor fusese un simptom bun şi, dimpotrivă, criza din ajun o socotea ca pe un accident de rău augur. Ţinea mereu ochii închişi şi nu mişca o fibră, pentru a nu mai avea dureri. Îşi amintea din când în când că Aimée e acolo şi că o cinsteşte cu îngrijirile ei şi atunci cerca a spune un cuvânt care să-i fie pe plac.

— Ce să fac eu pentru păpuşa mea?

Fie că era o grijă rămasă acolo în slaba circulaţie de viaţă ce se mai strecura prin stagnarea silnică a boalei. Era, biata de ea, pe jumătate putredă, pe jumătate bălsămită.

— Nimic, mamile! Să stai liniştită ca să te faci iute bine!

Lenora avea o slabă mulţumire. Peste puţin Aimée însă adăoga:

— Ce mă fac eu dacă tu nu eşti bine?

Lenora se întuneca. Aşadar, credea că nu se mai poate vindeca. În dimineaţa următoare, Lenora, de cum văzuse pe Aimée, îi spusese:

— Vreau să mă ocup de tine! Avea glasul clar, nu aşa îngroşat, încleiat, ca în ajun. Aimée se grăbise a crede că îi merge mai bine, acolo unde era numai un moment mai limpede şi o sforţare.

Walter aflase şi el de la Pejan despre plecarea matinală a Hildei şi cercase să lege acea plecare de vizita ei din ajun, seara, fără a putea fi sigur că fusese un adio deoarece intendentul îi adusese şi biletul ei de concediu.

Plecarea Hildei nu-i părea destul de satisfăcătoare, dar nu acuza pe nimeni de nimic. Deşi curios, nu întreba pe Aimée din teama ca răspunsul ei să nu micşoreze cu ceva serviciile aduse de Hilda.

Sosise şi telegrama doamnei Gert, pe care Aimée o întinsese lui Walter oarecum ostentativ, ca pentru o justificare. Walter făcu socoteala că Aimée e cea mai încercată de plecarea Hildei de lângă Lenora, căci bolnava, în faza disperată în care se găsea, trebuia să aibă pe Aimée aproape de ea, deoarece murea.

Walter gândea cuvântul „a muri” fără sonoritate crudă, cu glas sufletesc învăluit în milă, dar limpede şi inexorabil, profesional.

Aimée se uita însă cu îngrijorare la seringele care se succedau şi la flaconul pe care sta scris: „la nevoie”. Întrebase pe doamna Bidu la ce servea acea doctorie:

— Ca să nu sufere! îi răspunsese sumar.

Lui Aimée îi displăcea să vorbească mult cu inferiorii în chestii ce nu erau avantagioase şi în acest fel boala Lenorei mereu o umilise, rămăsese deci nelămurită şi neliniştită, dar fără precizie şi termen. Cum însă Lenora

sta toată ziua aproape nemişcată, cum avea medicamente pentru cazul când ar suferi, Aimée se gândise că s-ar putea ocupa puţin şi de cele începute afară din casă, căci altfel tot ce făcuse până atunci rămânea fără folos. Abia parvenise să înjghebe flirtul cu Bubi şi dacă mai persevera puţin credea că va fi destul pentru a satisface clubul. Vrea, asemeni, să poată prinde odată pe Cora şi s-o întrebe, s-o judece. Avea un rechizitoriu pregătit: Ce făcuse şi ce nu făcuse ea pentru Cora! De fapt, n-ar fi putut spune ce făcuse, dar avea conştiinţa că a făcut mult. Acel mult era locul mare ce i-l dase şi încă i-l da în preţuirea ei: Cora, desigur, nu aştepta poate decât ca Aimée să facă primul pas.

Mai era şi Lică!... Dacă i-ar fi făcut favoarea să se ducă pe-acolo, trebuia ca cealaltă să fie gonită. Era singura condiţie.

Aimée începuse deci o traiectorie obositoare între bolnavă şi oraş. Cum sta destul de mult lângă Lenora, nu se mai ascundea ca înainte când lipsea, dar lipsa ei era acum mult mai vizibilă.

Walter observase acea nouă agitaţie, fără a se osteni să înţeleagă; era cam distras de la interesul capital al faptelor lui Aimée. Îl obseda mult problema morţii care se pregătea acolo. Până atunci moartea clienţilor fusese un episod sau un incident care ocupase în preocuparea lui numai momentul medical al decesului. Acum problema morţii îl preocupa dinainte cu o privelişte mai omenească. Salema nu murise, dispăruse, îi fusese recunoscător; Lenora îl silea la o obligaţie nouă, cum îl silise la căsătorie şi iarăşi căpăta un prestigiu în ochii lui.

Cortina ceţoasă ce învăluia atmosfera de-acolo, din preajma muribundei, da lui Walter o păienjenire, pe care o socotea drept emoţie, cu acel fast ce-l acorda impresiilor lui. Se stima într-o nouă formă a existenţii. De aceea privea vag la trepidaţiile neorânduite ale Aimée-ei, ca la un zgomot inoportun. Pejan însă se uita curios după ea când pleca, venea, iar pleca şi venea, zicându-şi abia

dacă nu tare:

— Ce-o fi cu asta? Curat lucru nu e!

La club lucrurile nu mergeau chiar aşa lesne cum crezuse Aimée. Şiretenia ei nu era în stare să înşele rafinarea celorlalţi.

— Ce e cu tine, Bubi? Te plimbă păpuşa *à oeil?*

— Sezon mort! răspundea Bubi râzând, dar tachinarea prindea. Adică, în adevăr, ce era el?... Fantoşa domnişoarei?... O va lăsa odată paf! Păcat că atunci când o să-i întoarcă spatele n-o să-i vadă mutra!... Va arăta el „Icoanei" o probă de Bubi!

Prietenii însă descoperise altceva nou şi aşteptau pe Bubi cu nuvela. Zossima văzuse săptămâna trecută pe Aimée ieşind la zece dimineaţa de la ipodrom. Nu putuse dovedi ce căta acolo, dar era *ceva.*

Icoana avea deci un cazier! Bubi era *berné.* Bubi era manta de ploaie... Alibi!...

Bubi aflase acel fapt din zece guri şi cu o sută de epitete măgulitoare. Îl mânca palma, dar n-avea în cine da. Băieţii îi deschideau doar ochii! Bubi Panu chibiţ!... Bubi Panu mofluz!... Avea să se vadă! Avea să se vadă! Atât răspunsese şi toţi tăcură, satisfăcuţi în pretenţie.

Bubi nu ştia defel cam ce avea să se vadă, dar se simţea obligat. Deocamdată nu mai putea fi vorba să „planteze" pe domnişoara. Din contra! Oscila între două planuri: Să afle care-i buba... Şi pe urmă a se vedea! Sau, mai expeditiv, să se asigure el că nu e mofluz şi pe urmă: basta cu ea.

Aimée simţea că se petrece ceva nou cu Bubi, dar nu-şi închipuia ce să fie şi se gândea că poate e amorezat de-a binelea. La club, asemeni, îi părea în jurul ei o mişcare, dar nu putea ghici care şi ce fel; timpul ca şi atenţia îi erau aşa de împărţite! Era foarte obosită; programul ei de igienă a frumuseţii era zdruncinat. Abia dacă o restaurau cele opt ore de somn liniştit. Pe pantofii mici, deprinşi cu

paşi lunecaţi şi uşori, călca scâlciat şi armonia ei exterioară ca şi interioară era scâlciată. Se uita la Lenora cu ochi aproape tot atât de paienjeniţi şi absenţi ca ai bolnavei.

În ziua ceea Aimée ar fi vrut să se ducă la ipodrom pe la trei. Lică venea şi după-amiază, dar ea nu fusese decât dimineaţa, din prundenţă. Era curioasă să-l surprindă, mai ales că dimineaţa nici n-ar fi fost chip să lipsească de lângă bolnavă. Lenora se deşteptase gemând, refuzase să se lase atinsă, nu primise doctoriile, abia cu mare greutate putuse fi pansată şi după pansament se liniştise puţin. Aimée o zorise cu alintări, cu stăruinţe. Nu se controla şi lăsă să-i scape cuvinte absurde, nedelicate:

— De ce nu vrei tu să te scoli!... De ce vrei să fii mereu bolnavă! Scoală-te să ajuţi fetiţa ta, care nu poate nimic fără mama ei!... Nici nu ştiu măcar ce e al meu!

Lenora cu sforţări şi scâncete se întorsese spre perete.

— Rea, mami a mea! Rea! Nu iubeşte pe fetiţa ei!

Distrată, Aimée nu-şi da seama că exprima în chip crud travaliul secret făcut în mintea ei şi concluziile lui funebre. O irita tăcerea Lenorei, o irita starea rea a boalei şi se simţea încă mai zorită să termine cu Lică, cu Bubi, cu Cora.

Pe la două şi jumătate, văzând că e stagnare completă la bolnavă, plecase decisă să se întoarcă peste o jumătate de oră. Îndată după plecarea ei, Lenora avusese o criză. Pejan, cu o răbdare admirabilă, ajutat de stăruinţa blândă dar imperativă totuşi a lui Walter, o putuse ajuta puţin. Lenora deschisese ochii, privind în jur ca întoarsă de pe altă lume. Fixase lung pe Walter, întinând spre el mâna, apoi din ochi, cu o schiţă de surâs pe buzele decolorate, mulţumise lui Pejan care, cu un glas muiat, cercase a glumi:

— Eu sunt amorul dumitale. Nu se supără domnul profesor! şi se trăsese deoparte.

Lenora accentuase surâsul ei sărăcăcios şi ofilit. Răvăşirea grozavă, masca canceroasă, antedesenul

mortuar, tot nu reuşise a o urâţi complet.

Walter se aşezase pe marginea patului, luându-i mâna pe care Lenora i-o strânsese prin crispaţii mici. Nu înţelegea dacă dinadins sau dacă era un reflex.

— Te mai doare ceva, Lenora? Ai vreo jenă? Sau poate doreşti ceva? îi spusese cu dulceaţă neobicinuită.

Mai mult din mişcarea buzelor înţelesese:

— Mai pe urmă... Vreau să-ţi spun ceva!...

Walter vroise să zică: „De ce nu acum?” Un scrupul îl oprise.

— Oricând vrei şi orice vrei!

Rămăsese aşa câteva minute, până când Lenora, obosită, scăpase mâna din a lui şi încetase a-l privi, închizând ochii.

Walter trecuse alături, unde era Pejan. Se abţinea abia de la nevoia stupidă de a-l întreba, deşi ştia tot aşa de bine: uremia, pulsaţiile încetinite...

Pejan, ocupat cu un dozaj în eprubetă se temea parcă să se uite spre Walter care, întunecat, îmbrăcase alt halat pentru a trece la vizite, făcând lui Pejan un semn spre patul Lenorei.

— Fără grijă! îl asigurase respectuos şi aproape afectuos Pejan.

De la vizite Walter se urcase sus în birou şi ceruse acolo un bulion şi o fructă. Simţea un vid care era sufletesc, dar pe care restaurarea trupească îl ajuta. Ezita să coboare cu o aprehensiune pentru patul acela de agonie. Rupând un moment continuitatea, îi părea acum că are a înfrunta ceva nou şi aprig. Cu mâini reci, care tremurau puţin, netezise pe fruntea lui o mică sudoare. Se aşezase la birou, trecând pe registru unele fişe de observaţie ale bolnavilor şi pe cea a Lenorei. Printr-o dedublare, acolo pe hârtie păstra toată luciditatea şi recăpăta aplombul.

Pe la cinci şi jumătate Aimée apăruse, deşteptând pe doctorul Pejan dintr-un simulacru de siestă pe un fotoliu,

şi-l întrebase ce mai e nou.

— Nimic nou! răspunse Pejan sumar. Era tot ranchiunos cu Aimée.

După o mică ezitare, Aimée se retrăsese în vârful picioarelor, dar Lenora, care o simţise, o chemase prin semne făcute doamnei Bidu, care sta neclintită lângă pat. Aimée se apropiase cu grabă şi o sărutase pe păr. Tot prin semne, Lenora o oprise să vorbească, apoi, printr-o sforţare care-i da glas de ventriloc, pronunţase:

— Ce vrei tu? Spune! Ce vrei? cu ceva desperat şi imperativ, care nu suferea opunere.

Aimée, emoţionată, începuse a tremura şi spusese la întâmplare:

— Am pe doctorul Walter! El poate tot! Nu te turbura!

Lenora închisese ochii.

Aimée rămăsese acolo încă un moment, uitându-se când la doamna Bidu, care sta placidă, când spre Pejan, a cărui privire n-o întâlnea. Nu cutezase să mai întrebe nimic, nici pe unul, nici pe altul. Ieşise încet, muşcându-şi buza, cu gândul turbure că toate merg rău. Întrebase pe o infirmieră care trecea:

— Ce crezi?

— Nu te speria, domnişoară! o încurajase.

Aşadar, poate că încă nu!... N-ar mai fi vrut să iasă... Îşi zicea însă că spaima ei e cobitoare... Hotărâse să dea o fugă până la club şi înapoi.

După ce terminase fişele, Walter coborâse grăbit acum, ca şi cum cineva îl mâna din spate. Intrase aproape fără răsuflare şi fără a cuteza să se uite. Dacă cumva!... Era imposibil, fireşte, ar fi fost prevenit. Se uitase întâi la pendulă; era şase fără un sfert. Abia apoi mutase ochii încet şi văzuse pe doamna Bidu, pe Pejan, la locul lor. Răsuflase. Abia apoi se uitase spre Lenora şi faţa i se crispase.

— Unde e Aimée! întrebase încet şi răguşit.

— Pe aici pe undeva!... A fost adinioarea aici! informase Pejan.

Walter nu mai cercetase nimic, nici nu mai putuse mişca de lângă Lenora. Era acum de lucru cu ea. Se ocupase de respiraţia îngreunată şi şuierătoare care lovea sternul de cămaşă, pe când mâinile căutau, răsfirate, sprijin. Walter şoptise:

— Oxigen!

Lenora refuzase cu o mişcare slabă a mâinei, cu un semn violent din cap. Walter, care din obicinuinţă o îngrijea fără s-o mai vadă, o privise atunci cu ochi care văd şi pentru că nu privea încă un cadavru i se păruse că a înviat-o şi i se udase ochii brusc. Un fel de fluierat venea dinspre buzele Lenorei. Walter se concentrase pentru a înţelege ce spune. Pejan se trăsese la o parte.

— Pentru Aimée!... Să aibi grijă!... Numai dumneata! Dumneata singur!

Îi spunea iarăşi „dumneata”, acum când nu mai avea conştiinţa limpede pentru sforţarea de a-l tutui.

Walter nu răspunse îndată, fiindcă nu-l slujise glasul şi buzele lui aveau o mică convulsie.

— Aimée!... Numai dumneata! – sonor, ca printr-o ruptoare a laringelui, deşi vrea să fie confidenţială. Între şoapta afonă însă şi acel diapazon, Lenora nu mai avea registru de voce.

Walter se trezi ca din somn, tresărind şi tot tare promisese, asigurase abia putându-se opri de la cuvântul: „Jur!”

— Da! şoptise aproape normal Lenora... Apoi: Nu vreau balon!

...La şapte, la şapte şi jumătate, apoi pe fiecare minut care trecea, Aimée era aşteptată după ce fusese căutată... Din ce în ce mai aşteptată, nu sosea însă...

La opt fără un sfert, printr-o embolie, cu un ţipăt mare, Lenora murise, accident care nu era nici prevăzut, nici exclus. Scutise astfel o agonie care mai putea dura zece, douăsprezece ore.

Era opt şi jumătate seara când, pe vânt şi ploaie torenţială, cu pantofi şi ciorapi uzi, pentru că umblase pe Dorobanţilor câţiva metri pe potop până la un auto care sta oprit, Aimée coborâse la sanatoriu. Vroind să plătească observase lipsa poşetei şi prin viforniţă ca printr-un vis ciudat, observase subt gluguşul pelerinei de ploaie pe Paul şoferul la volan. Prin ce bizară întâmplare tocmai el! Poate că dinadins chemat sau spionând pe cont propriu.

Paul, cu ochii fixaţi pe geamul cutremurat de vârtejul ploaiei, avea aerul că nu ştie pe cine a condus, nici unde a oprit. Aimée căuta poşeta febril, privindu-şi mereu mâinile, ca şi cum vederea şi pipăitul nu i-ar mai fi fost sigure. Poşeta nu era nicăieri; o lăsase deci aiurea... acolo... Sta în vânt şi ploaie fără a şti ce să facă, deşi ar fi fost simplu să se urce şi să trimită pe cineva să achite taxiul.

Prin vârtejul ud, o umbră zorea spre taxi. Cu pardesiul săltat de vânt, subt o pălărie trasă pe ochi, era doctorul Pejan. Ajuns lângă Aimée, zisese cu glas răguşit şi alterat:

— Folosesc eu taxiul!

Răzbită de viforniţă, Aimée alergase spre peron ca şi cum astfel se rezolva problema taxiului şi poşetei. Din cauza timpului acela oribil, a frigului ce-o tremura şi a capului ce-o durea cumplit, trecerea lui Pejan pe lângă ea fusese fantomatică. Ajunsă în *hall,* trecuse mâna rece pe frunte ca pentru a-şi aduce aminte ceva. Intrase în camera ei şi se schimbase în fugă; n-avea conştiinţă exact de oră, ci numai de o mare grabă. Deşi se simţea împovărată ca şi cum trupul i-ar fi fost umplut cu toată apa ploaiei, dar cu apă fierbinte parcă, tot în fugă alergase la camera Lenorei.

Ce văzuse! Ce auzise! Ce se petrecuse!... Criza grozavă care o apucase acolo pe covoraşul de la patul alb şi monoton al moartei... Toată răscoala conştientului şi inconştientului în spasmul trupului!... Tragedia acelei morţi, tragedia acelor ore de lipsă, pricinile vădite cum şi

cele secrete ale disperării, sfărâmate acolo, în acel acces, a cărui violenţă scuza ceea ce n-avea scuză, rezolva ceea ce ar fi fost fără soluţie!... Împrejurul ei toţi se străduiau acum îngrijoraţi în loc de ostili!...

Disperare a cărei putere de adevăr şi de zbucium era la măsura împrejurărilor ştiute şi celor neştiute... Criza gravă fusese urmată de o lungă şi îngrijorătoare sincopă... Toată spaima de-acolo şi de-aiurea se refugiase în Aimée, liberând pe ceilalţi de ambianţa sinistră a morţii prin spectacolul viu ce-l da fata. Walter regăsise echilibru, o atitudine. Reglementul putea acum înconjura cu protocolul lui rece pe Lenora... Ca două cortegii, preocupări reci şi mecanice orânduiau moartea, pe când într-o parte o trepidaţie purta un curent invers spre camera unde exasperarea nervilor, temperatura urcată, pulsul violent al lui Aimée accelerau o vitalitate primejdioasă.

Când Aimée se gândea mai apoi la groaza din acea seară, spaima morţii Lenorei lupta în ea cu spaima *cealaltă* şi o ajuta să se împace cu sine.

Acolo în Dorobanţi, în odaia care semăna cu a fetelor Persu, se dusese cu voia ei, o voie pentru care îşi înfrânsese silnicia: „Trebuie!” Datorie ciudată pe care n-o controlase, nici n-o confirmase cu nimic pentru a o înlătura.

La îndeplinirea acelei obligaţii o ajutase, mai mult ca toţi şi ca tot, Lică. Când, la trei ziua, atunci, dase fuga la ipodrom i se spusese lui Aimée că Lică nu e acolo, îl zărise trecând în fund şi se dusese spre el. Un grădinar îi tăiase drumul spunând că domnul nu primeşte pe nimeni. Era ordinul lui Lică, care nu mai vrea plictiseli. Aimée trecuse pe lângă grădinar şi intrase după Lică în hangar. Fără să se întoarcă măcar, Lică îi spusese că n-are timp de ea... Zăpăcită, Aimée nu ştiuse pe unde să mai iasă şi Lică, crezând că nu vrea să plece, răcnise la un jocheu s-o

ducă la ieşire... Atunci Aimée se întorsese la sanatoriu şi văzuse pe Lenora încă în viaţă... O sărutase... Şi-o amintea, ca pe un lucru satisfăcător pentru amorul ei filial, pentru datoriile filiale...

Ajutase mult şi Cora evenimentele de atunci. Pentru ea, Aimée dase apoi fuga la club. Ştia că la ora aceea trebuia să fie acolo. Cum Cora o evitase iarăşi, Aimée i se pusese în cale. Cora se oprise cu aerul însă de a nu o vedea. Atunci Aimée, cu un nod de lacrimi în gât, îi spusese afectuos, confidenţial:

— Ai auzit versiunea?... Eu şi Bubi Panu!

Vrea să vadă ce va zice Cora! Ce impresie îi va face!

— N-am auzit!... Şi dac-aş auzi, n-aş crede!

Şi trecuse spre altcineva cu o mişcare pe care n-o puteai chema necuviincioasă, dar al cărei dispreţ îl simţise Aimée dureros.

— N-ar crede!... De ce?... De ce n-ar crede?... Va trebui totuşi să creadă!... În momentul acela nimeni şi nimic alt nu putea însemna ceva pentru Aimée decât Cora şi revanşa. Era obsesie, era hotărâre. Dacă ar fi aflat atunci că a murit Lenora, ar fi cerut un răgaz absurd pentru ceva mai însemnat de făcut.

O ajutase apoi Bubi Panu cu ambiţia lui înrăită. O mai ajutase furtuna. Vântul mătura afară ploaia. Se dusese la Bubi şi-i ceruse s-o conducă acasă... În drum îi spusese c-ar vrea să se plimbe puţin pe furtună... Bubi dase, fireşte, şoferului adresa lui din Dorobanţi, şi puzderia care izbea în geamuri ajutase pe Aimée să nu obiecteze. *Vrea* să meargă pentru Lică şi pentru Cora, care-i erau odioşi. Odios era şi Bubi, dar el era revanşa.

Furtuna o ajutase să se întoarcă acasă şi acasă o ajutase Lenuţa, o salvase... Atunci şi mereu în urmă, de câte ori îşi aducea aminte... de câte ori îi revenea scena penibilă din Dorobanţi, pe care luptase s-o suporte până la capăt – mizerabila ei silinţă... silinţa mizerabilă a celuilalt... Graba de a pleca de-acolo după... grosolănia *tipului* ofensat şi neînţelegând... şi când înţelesese, poate,

aversiunea şi ţinta cuvintelor lui care o urmăreau, care o împingeau pe scară spre furtuna de-afară... Pe toate le salvase Lenora, cu imaginea ei oribilă de moartă.

— Mama! striga şi acum Aimée, şi veneau lacrimi care spălau tot.

O ajutase apoi mult boala. Congestia pulmonară gravă, care pusese chestia superlativă a *conservării.*

Convalescenţa punea acum tampoanele de amortizare. Aimée frământa în minte cuvintele schimbate atunci, în seara cumplită, cu Walter. Când se trezise din sincopă, Walter îi spusese: „Am promis mamei dumitale!" Atât!... Ţinea bine minte că i-a spus asta. Dar numai atât.

Pe pragul *hall*-ului în ziua înmormântării – se sculase numai pentru a asista la pornire, deşi îi era interzis – îi spusese atunci iarăşi: „Am promis Lenorei!" Tot numai atât!... Acele asigurări Aimée acum le lua, le combina cu ceea ce-i dase ei mai demult, le unifica... Trebuia să aştepte realizarea lor. În ce formă?... Nu ştia!... Nu putea provoca o explicare în plin doliu... Cât mai iute, mai bine!... Dar cum?

Abia restabilită, spusese lui Walter:

— Eu acum ce rol am aici?

— Ca şi mai nainte! răspunsese. Răspuns poate că satisfăcător, poate că insuficient.

Se sculase acum, începuse a părăsi camera şi umbla de ici-colo, umbră mică, subţiată de boala şi de rochia neagră, cu figura modelată mai prelung, mai palid. N-avea răbdare.

— Eu acum ce rol am în casa asta? Poate ar fi mai bine să mă mărit!

Cercare periculoasă. Walter tăcuse! Ce va fi gândit în tăcere?

Chiar a doua zi Walter făcuse lui Pejan propunerea. Aimée dorea să se mărite şi el se ocupa deci cu grabă de dorinţa ei. Pejan era acolo la îndemână, candidat satisfăcător.

Pejan însă refuzase categoric: Era o mare cinste, dar... Walter îl oprise, cu un gest, de la orice explicaţie. Explicaţiile le căuta totuşi: De ce oare refuzase Pejan, precis, fără termen de gândire, fără cel puţin să se arate încurcat de refuz? Ca cineva bine motivat, bine hotărât!

Pejan făcea încă vizite medicale lui Aimée, deşi era vindecată. Îl întrebase peste câteva zile:

— Nu e complet restabilită domnişoara Hallipa? Văd că încă o cercetezi! Mai are şi altceva? fără a se gândi că întrebările veneau ciudat.

— Absolut nimic decât convalescenţa cu anemierea ei! răspunsese precis, dar cu tonul cuiva care refuză orice dezvoltare a discuţiei.

Walter întrebase atunci pe Aimée, fără alt preambul, dacă are pe cineva în vedere pentru mariaj, deoarece doctorul Pejan nu era dispus să se căsătorească.

Aimée nu se ofensase, dar răspunsese tot desluşit:

— Nu! Pe nimeni n-am în vedere... Cu doctorul Pejan nu m-aş fi măritat în niciun caz.

— A!

Walter păruse a dospi o decepţie. Aşadar, sarcina lui faţă de ea rămânea întreagă... El trebuia să aibă grijă!... Aşa promisese Lenorei.

Nu era curios şi nici nu-l pasiona secretul vădit al lui Aimée, dar avea acum o certitudine... fără dovezi, pentru el însă deplină... Era sigur că Aimée... Amănuntele nu-l interesau... Era numai sigur... Cine?... Nu importa.

Constata indiferenţa lui. Privea acea indiferenţă pe Aimée anume sau era un principiu, o dezinteresare de medic pentru diferenţa infimă de ordin fizic dintre fecioară şi femeie? Nu-şi răspundea. Lăsa nedecis cu sine, acum ca şi altă dată, dacă acea dezinteresare ar fi avut-o cumva faţă de orice femeie.

Îşi amintise între timp că lunga telegramă primită din Elveţia de la soţii Drăgănescu cuprindea un discret reproş pentru întârzierea cu care fusese anunţaţi şi care nu le îngăduise participarea. Atribuise acel reproş Elenei, care

era mai direct în cauză şi pe care o ştia pretenţioasă şi protocolară. Pretenţie în cazul de faţă justificată.

Scuze erau de invocat. În tumultul de-atunci, cine se putuse gândi la altceva decât la cele imediate? Ceea ce nu avea scuză era mediul de care Aimée se înconjurase, pe când neglijase pe sora ei, care avea ţinută şi disciplină, şi îndepărtase pe Hilda, fiinţă exemplară.

Starea de sănătate a lui Aimée cerea încă menajamente; de Hilda, Walter nu-i vorbise, de Elena totuşi da. Mustrase pe Aimée, care primise observaţia fără nicio protestare. În forul ei protestase însă: Elena! Care nu-i dase niciun ajutor din câte ar fi vrut să-i ceară! Elena, căreia tot îi reuşea aşa de bine!

PARTEA A V-A

XXI

AJUNSĂ ÎN ŢARĂ ŞI LUÂND CONtact cu starea de lucruri de-acolo, Elena constatase că boala lui Drăgănescu era o realitate. Acum ar fi preferat să fi fost un pretext. Faţă însă de acel obstacol serios, nu găsise niciun mijloc altul de a aşeza lucrurile prielnic decât acel de a propune bărbatului ei ca, după o lună petrecută la moşie, să o însoţească în Elveţia. El putea primi sau refuza, după voie; ştia doar bine că în Elveţia se află Marcian şi că e cuprins în propunerea ei; mai erau acolo însă şi climatul şi convieţuirea lor – în locul divorţului – avantagii pe care avea a le cumpăni. Târgul era loial.

Drăgănescu primise cu grabă şi cu o mulţumire umilă, fără niciun fel de precizări. De îndată Elena anunţase lui Marcian acel aranjament fericit faţă de împrejurările nefericite.

La sosirea Elenei cu Drăgănescu la Geneva, Marcian lipsea la Zürich unde îşi avea, în adevăr, editorul şi unde motivase că are de supravegheat tipăritul ultimei lui simfonii. De fapt, alesese dinadins acea epocă. Prima lui impresie când aflase de întoarcerea Elenei cu bărbatul ei fusese de bucurie, a doua însă, şi cea mai durabilă, de regret după libertatea lor dinainte.

Desigur era o fericire neaşteptată s-o revadă după aşa scurt timp şi îşi da seama că acea întoarcere era operă săvârşită pentru el, totuşi un alt egoism îl făcea să

murmure împotriva noii situaţii. Noutate! Era gelos pe Drăgănescu; de aceea dezertase. Mai înainte nu cunoscuse urma măcar a unui astfel de sentiment, ba chiar se mira de simpatia nelogică ce avea pentru soţul Elenei; nu era nici acum vorba de o gelozie pasională; ştia pe Elena complet înstrăinată de Drăgănescu, suflet ca şi trup; se deprinsese însă ca existenţa ei să-i aparţină exclusiv. Prezenţa, timpul, ocupaţiile, plimbările, totul să le fie în comun. Cumpărase împreună abajurul cu umbre chinezeşti şi perinele de divan, fiecare obiect avea acolo un istoric al lor doi la un loc. Ce căuta acum cellalt între ei?

Mai era gelos şi din pricina băieţelului. Duminicile la copil aveau ceva conjugal care-l mulţumea. În apa limpede a caracterului lui erau acum unde tulburi: decepţia însănătoşirii probabile a lui Drăgănescu, reluarea traiului comun, răpirea copilului şi excluderea deplină – un moment sperată poate, prin moartea posibilă a lui Drăgănescu – erau atâtea copci de apă în care i se îneca ici-colo conştiinţa.

De o parte, neamestecată în acea descumpănire, sta numai voluptatea cu suvenirile ei. Amorul lor consumat, cele două nopţi, constituia o aventură secretă despărţită de cealaltă iubire, cea care sta la dispoziţia împrejurărilor.

În viaţa lui de până atunci, Marcian se ferise de primejdia pasiunilor. Acum avea o pasiune: pe Elena, în ascuns de Elena. În firea lui bizuită pe claritate, voluptatea era o uşă dosnică nou-deschisă, de care se apropia cu desfătare şi cu precauţie ca un profanator.

În acel domeniu privilegiat, Drăgănescu n-avea niciun amestec; era totuşi obstacolul inform, care putea încurca mrejele unui nou ceas predestinat pentru compunerea şi descompunerea fabuloasă a gesturilor senzuale.

Elena, care nu bănuia ultimile complicaţii sentimentale ale amicului ei, fusese decepţionată de absenţa lui la Zürich. Marcian îi scrisese, e drept, a fi luat acea decizie înainte de a fi cunoscut vestea întoarcerii – ceea ce era o

minciună. O asigurase că, de îndată ce o va şti sosită, se va înapoia şi el la Geneva, fie oficial, fie discret, după cum ea va crede bine.

Deprinsă cu un program mai precis şi cu reacţii mai simple, Elena era nedumerită oarecât. Ea orânduise întoarcerea în Elveţia după o logică simplă, care avea a satisface toate interesele; nu putea ghici criza subită prin care trecea Marcian. În Geneva, deocamdată pustie, îşi îndeplinea lângă bărbatul ei corvada, cu exactitate dar cu nemulţumire.

Drăgănescu, care la început primise prezenţa Elenei ca pe o favoare nesigură, cu timiditate, începuse acum a se deprinde, şi lipsa lui Marcian în primul momenit al sosirii lor îl făcuse să spere că reluarea vieţii comune fără de condiţii era lucru posibil.

Când acceptase să însoţească pe Elena nu se gândise defel la boala lui, ci numai la mijlocul de a se împăca. Acum se gândea la boală şi însănătoşire, cu o urcare a egoismului: „De ce nu?” îşi zicea. Călătoria decursese monoton, dar satisfăcător. Elena se ocupase de tot în chip mecanic, ceea ce îi păruse prielnic. Ea însă avea o stare de depresiune din pricina acelei brusce întorsături a lucrurilor; abia când ajunsese în gara Geneva se întrebase unde vor locui, înlăturase, firește, ideea de a descinde în micul ei apartament, îşi amintise de un Palace oarecare, pe care, după două zile de repaos, îl schimbase cu un altul situat în marginea oraşului şi care, cu parcul său imens, realiza un fel de sanatoriu. Aci apartamentul de două camere, despărţite de un salonaş, era comod. Instalaţia astfel făcută, ocolea felurite neplăceri şi îngăduia ca prezenţa apropiată a lui Marcian să rămână oarecât separată – dacă el ar fi dorit-o astfel – căci Elena nu mai ştia bine acum ce vrea Marcian.

Odată aşezaţi, anunţase pe Marcian. Era enervată de a nu fi luat toate acele decizii cu el împreună.

Primind la Zürich vestea, Marcian fusese uşurat de

grijă, repede însă începuse a se trudi pe chestia felului cum aveau a se vedea şi pe aceea a băieţelului, pe care Elena îi scria că l-a luat cu ea, socotind că astfel lucrurile sunt rezolvate mai bine. Marcian crezuse întâi la fel, un nou talaz însă se urcase din funduri la ideea că Drăgănescu orânduise astfel dinadins pentru a-l împiedica să vadă liber copilul. Avea mereu o tendinţă spre deformarea faptelor, ce nu-i era înainte obicinuită, şi acele exagerări se transformau în ostilitate pentru bărbatul intrus. Căuta apoi a se struni. „Absurditătţi”, îşi zicea, dar reîncepea.

Întâlnirea lui cu Elena, în oraş, se resimţise de acel *malaise.* O întrebase cu grabă: „E mai bine?” despre sănătatea lui Drăgănescu.

Stânjenită ca de o veste rea ce avea a-i da şi cu un ton de scuză, îi confirmase decepţia:

— Da! Mai bine mult.

Neomenia lui Marcian n-o nemulţumea. Avea nevoie de confirmarea afecţiunii lui, iar boala celuilalt ştia bine că are mersul ei neschimbat şi că ea făcuse sacrificii din pricina acelei boale.

— Şi fata ceea? fusese a doua întrebare nepotrivită a lui Marcian.

— Care fată?

Elena se ostenise să priceapă.

— Sora dumitale! explicase, strâmtorat de a fi amintit Elenei acea calomnie, care poate o jignea.

— N-am văzut-o defel!

Elena, în adevăr, se simţea jignită, nu de calomnia uitată, ci de faptul că Marcian nu găsise alt subiect decât pe Mika-Lé.

Niciunul, nici altul nu erau prea teferi la inimă. O vrajbă din dragoste, neobicinuită, pe care se sileau s-o împace, dar care totuşi îi necăjea.

Marcian nu cutezase a-i mărturisi că în lipsa ei reîncepuse unele tratative pentru turneul american. Mai pe urmă îi va vorbi ca de un proiect înlăturat şi va vedea

ce va zice. Îşi constata nesinceritatea şi acuza de ea pe Drăgănescu. Hotărât lucru, îi sta aceluia mai bine sănătos decât bolnav... şi mai bine încă mort – completau unele ecouri din adâncimi. Ca pe Mont-Cenis, unde călăuza te învaţă să te apleci peste abis pentru a auzi cuvântul tău descompus de ecouri, Marcian asculta acele ecouri ale unei conştiinţe de abis. Era indignat de cruzimea lui. „Sunt un imbecil!” se preţuia, dar era crud mai departe.

De altfel, raporturile comune se stabilesc destul de lesne şi comod. Dintr-un fel de curiozitate, Drăgănescu întrebase de muzicant şi Marcian venise oficial la Beau-Site. Găsise pe Drăgănescu mult schimbat la fizic şi la moral: mai ursuz, deşi politicos, mai urât şi îmbătrânit. Schimbări ce se puteau atribui boalei şi de care Marcian profitase pentru a nu mai recunoaşte în el pe omul simpatic şi inofensiv de altădată.

La Geneva întâlnirile cu Elena aveau un caracter oarecât secret, care-l agasa cu o nevoie absurdă de a provoca confruntări supărătoare, nevoie izgonită acolo, în adâncimile nevrozei. Elena fusese foarte mirată aflând că şi-a concediat apartamentul din Geneva la plecarea lui spre Zürich. Stăruise să locuiască în apartamentul ei. Marcian ar fi refuzat dacă nu s-ar fi simţit vinovat şi bănuit de dezertare. Acum în acel apartament amândoi erau la ei acasă şi amândoi oaspeţi, şi de aceea descumpăniţi în bucuria ca şi în deprinderile lor.

Micul Ghighi nu părea nici el mulţumit de acele schimbări şi cerea cu energie să se plimbe cu *ami Vic.* Marcian îl lua din când în când cu el, dar lipsa Elenei îi micşora buna dispoziţie. Copilul era totuşi mulţumit şi-l ţinea de mână, fără a pretinde joc, ca şi cum în capul lui mic înţelegea că nu mai e timpul de joacă.

Totul decurgea relativ satisfăcător, dar era destul o neînţelegere de oră, o întârziere, un refuz de invitaţie la Beau-Site, pentru a le da amândoura prilej de enervare.

Drăgănescu adesea pricinuia cu voinţă acele

intemperii. Pornit de-acasă cu hotărârea de a fi cât mai puţin supărător pentru Elena şi de a menaja pe muzicant – căruia se credea îndatorat pentru revenirea ei – treptat, subt influenţa conrupătoare a binelui, începuse a nu mai da curs zelului pregătit, ba chiar avea unele capricii.

I se întâmplase, pe când băieţelul se juca cu Marcian, să intervină nervos: „Ai să plictiseşti pe domnul!” ceea ce ofensase pe Marcian, gata pe susceptibilităţi.

Dacă starea de lucruri s-ar fi prelungit mult, poate s-ar fi provocat vreun conflict care n-ar fi fost soluţionat în favoarea lui Drăgănescu.

Sosise însă, oportună, o telegramă a administratorului, anunţând un început de incendiu la una din fabrici şi cerând instrucţiuni numeroase.

Fie din interes pentru afacerile lui, fie din vreo intuiţie care-l îndruma, Drăgănescu decisese să se întoarcă în ţară. Provizoriu însă şi cu dorinţa de a reveni în Elveţia, unde găsea că îi prieşte foarte bine şi unde plănuia să se stabilească.

Elena nu opinase în niciun fel; propusese numai o vizită la doctor înainte de plecare. Risca, fireşte, ca Drăgănescu să fie oprit de la călătorie, dar îşi punea la adăpost conştiinţa.

Marcian avusese o reacţie identică:

— Nu e imprudent să plece! zisese, încântat de acea plecare. Numai băieţelul bătuse din palme repetând:

— *Papa de Bucarest s’en va!... Papa de Bucarest s’en va!*

Elena enervată îl mustrase:

— E nerod copilul ăsta!

Ghighi avea logica lui, lipsită de aprofundări: iubea pe papa, fiindcă aşa trebuia; iubea pe *maman* Hélène, deşi îl intimida; erau datoriile lui filiale, pe care le îndeplinea. Dar el, mică vietate spontană, iubea necondiţionat pe *grand ami Vic.*

Medicii consultaţi permiseră voiajul. Diagnosticul lor era acelaşi ca al lui Walter: miocardită înaintată, supusă

evoluţiei ca şi accidentelor inerente. Nimic însă iminent. Climatul, odihna, starea morală îmbunase starea generală pentru moment.

Drăgănescu părea acum a regreta decizia luată; gândea că poate plecarea lui nu era atât de necesară, ar fi dorit să rămână, dar în ţară îşi anunţase sosirea şi aci stăruinţele pe care le aştepta din partea Elenei nu-i venise în ajutor. Din pricina acelor oscilări de voinţă era indispus şi avusese insomnii.

La plecare, soţii se despărţise în gara Geneva ca cea mai burgheză pereche. Elena ridicase băieţelul în braţe, ca să fluture bereta după „papa”, ea fluturase puţin batista şi trenul pornise.

Se întorsese cu băieţelul la otel, căci nu putea fi vorba să părăsească Beau-Site, atât cât nu ştia când se va reîntoarce Drăgănescu. Avea însă sentimentul că abia acum e cu adevărat în Geneva şi abia acum revedea pe Marcian.

Ghighi îşi luase pe *ami Vic* în primire şi nu ţinea seamă de mustrările Elenei, care-i interzicea să cheme pe tatăl lui: *papa de Bucarest.*

În amintirea copilului nu era totuşi în acel nume o diferenţiere echivocă între Marcian şi Drăgănescu. Găsise nuanţa aceasta geografică pentru a se desluşi la pension cu micii lui camarazi, nuanţa care ar fi slujit bine gurile rele „de Bucarest”.

Pentru a dezobicinui pe Ghighi, Elena căutase sprijin la Marcian, povestindu-i cu indignare că băieţelul a întrebat:

— Acum pleci şi tu, *maman,* şi eu rămân cu *ami Vic?*

Drept răspuns culesese de la Marcian un mic surâs viclean de satisfacţie.

Pe drumurile crucişe, acel surâs era semnul iubirii lui pentru ea, pe care îl primise surâzând.

XXII

ÎN VAGONUL CARE-L DUCEA SPRE ţară, Drăgănescu frământa planuri de viitor: Acum când căsnicia lui se îndreptase atâta de bine, acel muzicant, acel prieten al nevestii lui, era de prisos. Numai din deprindere Elena nu-l îndepărta, dar era sigur că n-ar fi costat-o defel să nu-l mai vadă. Observase că atunci când Marcian lipsea, Elena era foarte calmă şi se ocupa numai de el şi de copil.

Drăgănescu avusese un pufuit de nemulţumire la amintirea ataşamentului ce-l avea copilul pentru acel Marcian. Asta se făcuse numai din pricină că el, „tatăl”, lipsise. Nu-şi aducea aminte cât de reduse fusese totdeauna iniţiativele lui paterne, cât de sărac în manifestări şi de subordonat celui conjugal, sentimentul lui pentru copil.

Tot felul de revendicări, încurajate de atitudinea conciliantă a Elenei, ieşeau acum la iveală; părea a nu avea defel conştiinţă de motivele care de un timp dictau Elenei acea atitudine faţă de el. Îşi purta satisfacţia ca pe o tiară ce i-ar fi fost pusă pe cap şi din al cărui cerc de mândrie ieşeau vârfurile pretenţiei. Trecerea neaşteptată de la temerile lui de a-şi pierde nevasta – temeri ce-l găseau deunăzi gata a face orice concesii pentru a o păstra – trecerea ceea norocoasă la pacea conjugală de acum îl îngâmfase. Îşi începea acum planurile şi privirea lucrurilor de la acea împăcăciune, ştergând din socoteală tot ce fusese până deunăzi şi care încă era realitatea.

După aste noi socoteli, Drăgănescu, în vagonul care-l

legăna, îşi zicea că până acum a lăsat pe Elena să-şi facă toate gusturile, dar că de aci înainte era dator a o pune la adăpost de critica lumii.

Sforţarea acestor gânduri neobicinuite şi dificultatea respiraţiei dau feţei lui buhăite de tonice o expresie comică de urâţenie, strâmbându-i puţin linia gurii şi profilul. Semăna astfel mai mult a un bancher veros, care meditează o infamie, decât a „domnul cumsecade” ce era de fapt.

De altfel, în ultimul timp, subminat de boală, se schimbase mult în rău, schimbare care contribuise la purtarea conciliantă a Elenei cu el.

Drăgănescu se simţea aşa de nerăbdător, încât se gândea să scrie chiar din drum Elenei, sfătuind-o să curme, cum va şti ea mai bine, cu acel muzicant. Odinioară aşa de respectuos cu Marcian, îl trata acum în minte cu uşurinţă şi dispreţ.

Respiraţia ieşea, de pe buzele lui întredeschise, cu un zgomot regulat ca al cuiva adormit.

Va face lesne pe Elena să înţeleagă că prietenia muzicantului era cam îmbulzită şi că alintările lui nepotrivite stricau creşterea copilului. Elena, negreşit, se va conforma. Iată unde o dusese pasiunea pentru muzică!...

Declamatoriu, discursul lui mintal fusese întărit cu un gest larg, lovind uşor pe doamna ce-i era vecină în vagon. Se scuzase abia.

La afacerile care-l rechemau se gândea ca la ceva plicticos. Prea se ocupa de multe! Va începe a le lăsa pe seama altora şi îşi va vedea de sănătate şi de familie. Putea de aci înainte locui mai mult în Elveţia, unde-i plăcea şi unde-i pria aşa de bine. Se simţea mult restabilit... Numai osteneala drumului de nu l-ar da înapoi!... Avea o greutate în spate jos, în stânga, ca un fel de ghiulea, pe care nu-şi amintea s-o mai fi simţit. Respira acum pe nas anevoie, cu gura închisă şi botoşită.

Doamna, observând că se congestionase la faţă, îl fixa. Privirea ei îl supăra. Ar fi vrut să fie singur. Tot felul de lume voiaja! El, aşa de modest, aşa de democrat, avea acum o grandomanie, ca un actoraş chemat pe neaşteptate să joace rolul regelui şi care începe a crede că e chiar vodă. Nemulţumit, ieşise pe culoar şi dase drumul geamului.

Noaptea următoare, în cabina de *vagon-lits* nu putuse dormi tot din pricina acelui bulgăr care-i atârna greu în stânga. Trebuise să stea mai mult în sus şi dimineaţa îl găsise obosit şi cu aceeaşi greutate care plutea în spaţiul, parcă acum golit, al coastelor. Ideile, în dimineaţa ceea, îi erau oarecum schimbate: Dacă, cumva, Elena va refuza să se despartă de Marcian?

Pe măsură ce trenul îl depărta de Elena, apropiindu-l de casă, firea de totdeauna a nevestei lui îşi relua consistenţa. Firea ei fermă şi mândră.

Dacă Elena refuza, situaţia era nemulţumitoare. Sforăia mai tare din piept.

Avea încă unele urcări ale voinţii: îi va scrie negreşit Elenei... Poate însă ar fi fost mai cuminte să avizeze pe Marcian... Astfel, Elena n-ar mai fi avut nimic de primit, nimic de refuzat.

Subt ideea asta piezişă sta acum ca subt o boltă de beci, clipind ochii mici, în întunericul gândurilor.

La Predeal ploua. Era rebegit şi somnoros; îi cădeau parcă şalele în călcâie de oboseală, dar nu se culca pentru a nu dovedi iar că nu poate respira, nici adormi. Nu-i pria voiajul! Se va potoli după drumuri! Gândul îi mergea acum mai mult spre Prundeni, spre soră-sa Tana, adică spre haltele cele mai apropiate.

Cum la Predeal oprirea era mai lungă din cauza unei manevre, îşi amintise că Elena l-a rugat să-i scrie din drum. Se gândea acum la ea cu respectul lui cel vechi. Figurantul depunea la vestiar coroana şi ţoalele domneşti împrumutate vremelnic.

Dorinţa de a elimina pe Marcian subzista totuşi,

dosnică. Cumpărase de la un ambulant o ilustrată şi cu sprâncenile ridicate cumpănea ce trebuie să scrie. Va scrie că a ajuns bine la Predeal. De altfel, chiar era bine – afară de oboseală!... Dacă însă, cu acel prilej, ar scăpa şi de sfatul ce vroia să-l dea Elenei, strecurându-l acolo într-un cuvânt? O laşitate îl împingea şi îl oprea totodată. Adăugase în fugă: „Ar fi bine să răreşti pe maestrul Marcian din pricina băiatului, pe care-l strică cu jocurile”.

Pe carta imprimată cu: „Salutări din popasul Carpaţilor” şi ilustrată cu munţi albi, reflecţia pica din pod. El însă era bucuros că a lichidat. Va vedea mai apoi ce are de făcut cu privire la vreun demers direct către Marcian.

Gândul îi cobora iarăşi în hrube, dar acum pe dibuite, purtând o lumânărică veştedă, ce abia da zare treptelor, pe care pasul poticnea.

După o a doua noapte nedormită, era ca o petică. La ducere spre Elveţia nu se simţise aşa obosit. E drept că Elena îl îngrijise bine. Îl trecuse lăcrămi fără rost. Lipsa de somn! Asta era la el! Nu putuse defel să doarmă!

Scosese ceasul pentru a socoti ora sosirii şi a-şi combina aterizarea. Sosirea la Bucureşti era la douăzeci şi patru şi cinci... Cum oare nu observase Elena ora cea târzie, pentru ca să fi anunţat la timp acasă? Un minut se îmbufnase: Pavel era doar mereu acasă, şi-i va deschide. Se liniştise.

...Ar fi preferat ca Pavel să fie deştept, să fie lumină... Avea o respingere parcă pentru sosirea ceea de noapte la uşa casei întunecoase, în camerile până atunci goale. S-ar fi zis că îi e frică... Vroise apoi să noteze ceva pe carnet cu privire la fabrica incendiată pentru care se întorcea. Dar, curios lucru, ideea focului îi da un fel de spaimă şi închisese carnetul... De altfel, avea tresăriri fără rost, abia ţinea creionul în mâna care tremura, deşi o înţepenea – dar atunci îi amorţea. Să fi avut friguri?... Nedormirea!

În cabină sus, un domn sforăia încă. El însă se ferea să nu adoarmă cumva, chiar aşa stând în sus. Dorea somnul,

dar se temea totuşi de el ca de o primejdie. Nu era conştient de teama asta; nu şi-o mărturisea; îşi căuta pretexte: avea să se odihnească bine acasă. Gândul casei iarăşi îi era prielnic. Acasă! Locurile străine de unde se întorcea se îndepărtau ca într-un panoptic; obiceiul îşi relua stăpânirea. Omul vechi se înapoia la cuibul şi la nevoile vechi.

Totuşi în apropiere de Bucureşti aromise şi conductorul, trezindu-l, îl făcuse să sară din somn ca dintr-o capcană. Se deşteptase cu trupul greoi şi se reculesese anevoie la viaţă. Nu pusese defel mâna pe bagaje, nici chiar pe sacul de voiaj sau pe mapă, simţind că i s-ar rupe parcă ceva înăuntru la cea mai mică sforţare. Pentru a urma pasul zorit al hamalului fusese însă silit să-şi oţerească mersul. Respiraţia îi fluiera iarăşi pe nas, pentru că strângea dinţii şi vinele i se încordau în tâmple şi în tălpi de silinţa pasului. Peronul i se legăna dinaintea ochilor. Nesomnul! A treia noapte! După ce aşezase bagajul, hamalul grăbit să plece, văzând că „domnul” stă pe loc, îl poftise să se urce de vreo trei ori până să-l audă.

Drăgănescu îşi căutase câteva minute punga prin toate buzunarele, deşi era la locul ei obicinuit. Dase, în sfârşit, trei hârtii de douăzeci hamalului, care acum aştepta să-i ceară restul. Şoferul aştepta şi el adresa.

Urcat în automobil, Drăgănescu n-avea habar de ei; îşi scosese carnetul şi nota ceva pe o foiţă; o rupsese apoi şi însemna pe alta; foiţele le vâra în buzunar. Şoferul dase drumul maşinei drept înainte şi hamalul rămăsese pe loc, privind uluit după automobil. Deşi era „berechet”, pusese fără bucurie hârtiile în buzunarul bluzei şi dase din cap, ca omul căruia nu-i place ceva – te miri ce!

În bulevard, şoferul nemaiştiind încotro, se întoarse spre client. Drăgănescu sta drept, cu ochii spre el, dar nu-i da niciun semn. Ciocănise în geam, dar tot nimic.

— Era surd, pesemne!

Oprise şi deschizând uşa ţipase:

— Unde mergem, domnule?

Domnul mişcase buzele, dar prin ele nu ieşise decât o sforăială.

— Sunteţi bolnav, domnule?

Lui Drăgănescu i se spărsese o băşică în ureche. Auzise sonor şi parcă sfârâind cuvântul „bolnav”. Până atunci îi vuia în cap un zgomot ca de cataractă. Acum deodată capul i se limpezise de ceaţă. Era deci sosit la Bucureşti şi şoferul întreba unde să-l ducă. Scosese ceasul şi se uitase: unu fără douăzeci şi cinci. Bolnav? Da! Nu era bine defel! Ar fi poate mai nimerit să meargă de-a dreptul la sanatoriul Walter. Acolo era deschis la orice oră şi putea fi imediat îngrijit. Spusese limpede adresa: „Sanatoriul Walter – Şoseaua Kisseleff – Aleea 4-a la poarta laterală”... Scosese din buzunarul hainei foiţele scrise adinioari, se uitase la ele şi le pusese la loc.

Fusese o insulă de lumină, după care iar i se împăienjenise...

...Când, oare, murise mama Elenei?... Acum de curând?... sau mai demult?...

Pe urmă, nimic. Horcăitul respiraţiei se amesteca cu al motorului, dar uneori era auzibil şi şoferul se întorcea pe jumătate, apoi da viteză.

La poarta laterală şoferul sărise jos şi, fără să mai întrebe, sunase violent şi repetat. Îi deschisese destul de repede doctorul de serviciu.

Drăgănescu nu-şi dase seama că e coborât, cine-l conduce, nu văzuse pe unde trece şi, dacă i se vorbise, nu auzise. Drept trup avea un balon impermeabil de cauciuc, pe locul capului o vastă cameră cu aer comprimat.

...În făptura asta ciudată locuia încă un singur gând, acela teafăr, proptit, omenos:

„Bine că Elena are lângă ea un prieten care iubeşte copilul!”

XXIII

ÎNTOARSĂ LA BEAU-SITE, ELENA, în apartamentul liberat parcă prin plecarea lui Drăgănescu, se gândea că bărbatul ei se va întoarce în curând şi pentru multă vreme. Atunci abia îşi da seama de teascul subt care stase prinsă voinţa ei timpul din urmă. A menaja pe Drăgănescu, a menaja pe Marcian – subt acel dublu teasc, voinţa ei se strivise. În ajun, când se urnise trenul, figura lui Drăgănescu la fereastra vagonului îi apăruse surpată.

— Ce bătrân e *papa de Bucarest!* spusese băieţelul.

Atunci îl ridicase Elena în braţe ca să mai salute pe tatăl lui. Da, boala era serioasă! Totuşi doctorul spunea că e o fază normală şi îi permisese să plece. Din boală devenise aşa de ciudat: avea capricii, bosumflări, era iritabil, uneori aproape violent. Elena tolerase totul pentru a evita discuţia, dar începuse a găsi că abuzează, îşi amintea cu ruşine de numeroasele „pişcături” adresate de Drăgănescu lui Marcian, care le suportase destul de bine, afară de data când fusese vorba de băieţel; atunci Marcian se roşise şi plecase fără concediere, aşa fel încât Elena nu mai ştiuse cum o să se rezolve lucrul. Marcian însă revenise fără nicio explicaţie, tocmai în ziua când venise telegrama care rechema pe Drăgănescu. Ce avea să fie însă în viitor?

Oricât ar fi vrut să evite discuţia cu bărbatul ei, Elena va trebui să caute un moment în care să-i spună – cât mai blajin, fireşte – că ea, bucuros îi ţine mai departe tovărăşie, dar îl roagă să-i respecte prietenii, cât şi

capitolul creşterii copilului.

Va înţelege!... Dar dacă cumva nu vrea să înţeleagă? Va fi atunci nevoită a-şi sublinia dorinţa. Îi revenea în minte faciesul acela surpat şi îmbătrânit... Nu putea totuşi suferi ca omul pe care-l cruţa din generozitate s-o tiranizeze. Cu o panică retrospectivă îşi închipuia că Drăgănescu ar fi putut fi de la începutul căsătoriei aşa nesuferit. Panica era însă şi pentru viitor! Va fugi! Va fugi de toţi: de Drăgănescu, de Marcian, de copil!... Va fugi în lumea toată!

A doua zi se sculase mai liniştită şi decisă să profite de libertatea ei provizorie. Ca după un coşmar, era dornică să respire larg, liber. Timpul din urmă o stupefiase promiscuitatea boalei şi voinţa nouă ce-i năzărise lui Drăgănescu, care şicana traiul zilnic. O voinţă ca o fiară fără dinţi, ce se învârte într-o colivie.

Dase drumul la geamuri, la uşi, la suflet. Fusese timp de două zile o sărbătoare permanentă în tovărăşia lui Marcian, cu băieţelul prins la mijloc de mână, ca pentru o revanşă.

A treia zi sosise carta poştală bizară din Predeal!

„Sosit cu bine în Predeal. Ar fi bine să răreşti pe maestrul Marcian, care strică copilul...”

Era oare în firea lui? Mai sigur că nu. Cele scrise acolo erau totuşi în concordanţă cu unele atitudini... Dar nesocotinţa de a scrie astfel de lucruri pe o cartă poştală, a cărui fel de om era? O strângea în gât un fel de spasm din necazul de a nu putea califica cum merită pe omul bolnav.

...Aşadar, ea de două luni slujea de soră de caritate unui bădăran!... Şi de opt ani era nevasta lui... şi cât avea să mai fie!...

Avea obrajii fierbinţi şi faţa aşa de alterată că băieţelul ţipase:

— N-am făcut nimic, *maman!*

— *Chut!* şuierase Elena, bătând în masă. Ar fi vrut să

sfarme ceva. Nu putea să-i treacă! Nu putea pune lucrul la punct!... Omul se arătase, e drept, mai urâcios ca înainte... ca un bolnav... dar atât!... Pe când carta ceea! În gară, dăunăzi, tot de [la] un bolnav îşi luase rămas bun aproape afectuos!... şi douăzeci şi patru de ore mai târziu, acelaşi scrisese astfel de cartă!... Era un alt om dinăuntru, pe care abia îl descoperise de când lipsea de acasă, pe care în urmă îl iertase, cu care se purtase admirabil şi care drept mulţumire...! Omul avea să se întoarcă curând şi va trebui iar să-l sufere alături, să-l cruţe!... Nu cumva îşi închipuia cu adevărat că se va supune, că va „rări" pe Marcian şi că va urma *preceptele* lui de educaţie?

— *Malade maman?* se văieta băieţelul.

— *Chut!* îl înlemnise Elena. Mânia ei se întorcea asupra copilului. Nu mai era prietenul mic al lui *grand ami Vic,* era băiatul omului bolnav şi nebun... Va fugi înainte de a se întoarce tiranul acela imunizat de boală. Deoarece nu ştia să trăiască cu oamenii, să-şi caute unde şi cum va şti de sănătate singur!... Nu mai vrea să fie soră de caritate! Pe copil avea să-l ducă într-un institut sever, unde să-i corecteze moştenirile rele! Iar Marcian avea să facă şi el ce vrea!

Deocamdată va duce chiar atunci băiatul înapoi la Peupliers. Lui Marcian nu-i va spune nimic de acea inepţie! La întoarcere de la pension, îi săgetase prin minte: Nu cumva Drăgănescu ar putea... scrie ceva... lui Marcian? Cu neputinţă!... Dar dacă?... Ce-ar face Marcian?... Şi ea ce-ar face?... Amândoi ce-ar putea face omului neînţelegător... Bolnav şi fără socoteală?... Dacă ar scrie ea un cuvânt Tanei! Era, oare, bătrâna la curent cu năzbâtiile fratelui ei? Bolnav!... Îi plăcea să atribuie tot boalei; dorea o scuză: pentru demnitatea ei, pentru soarta ei legată de a lui, pentru omul pe care îl stimase, chiar dacă nu-l iubise; pentru bolnavul cu faţa surpată... Boala putea dura mult – spusese doctorul – dar putea să nu dureze. Din atâta enervare o apucase un plâns.

Scrisese Tanei fără a mai sta la gând:

„Cumnată Tana! Vei fi primit cu bine pe Jorj, care nu e cu sănătatea mai rău ca înainte, dar nici mult mai bine, după părerea celor mai mari doctori.

Eu mă cred datoare să-ţi spui că între mine şi Jorj, atunci când mi-ai scris că e bolnav, era deschis un proces de divorţ. Am socotit bine să nu-i dau urmare şi să-mi fac mai departe datoria de soră, dacă nu de soţie. Fireşte că nu i-am putut spune motivul pentru care am rămas, dar poate îl va fi înţeles, sau atunci e bine ca dumneata să-l faci să înţeleagă cum stau lucrurile între noi. Te îmbrăţişează Elena.”

I se luase o mare povară. N-ar fi vrut să fie nevoie de vreo încordare cu bolnavul şi totuşi ar fi trebuit! Era ora când trebuia să vie Marcian; totuşi vrea să se ducă în grabă să expedieze ea singură scrisoarea recomandată.

Marcian venise chiar în urma ei. Servitoarea îi dase o telegramă atunci sosită. Când Elena grăbită se întoarse, Marcian ţinea încă în mâini telegrama de la doctorul Walter.

Amândoi simţise un gol subt picioare, în jur, pretutindeni. Era balastul ce le umpluse existenţa care dispărea dintr-o dată. Stau ca două baloane dezumflate în faţa telegramei, plutind ca într-un haos:

„Domnul Drăgănescu decedat în sanatoriu ora două noaptea, sincopă cardiacă. Condoleanţe. Walter.”

XXIV

COCA-AIMÉE OBSERVASE CĂ DOCtorul Walter n-a vorbit deloc tot timpul prânzului, prânz pe care el îl pretinsese, şi se sculase aşa în halul în care era: indispusă, slăbită, abia ţinându-se pe picioare, îşi făcea slujba de gazdă fără cruţare, pe când WaLter sta mut. Îl ura.

Acei patru oaspeţi dacă-i scăpau din mână, dacă nu-i ţinea legaţi la boxa respectivă, a conversaţiei convenţionale, dacă nu-i da la coardă în manejul comun al banalităţilor, puteau lesne deveni bestii răufăcătoare, de a căror copită sau muşcătură să te vindeci anevoie, şi Aimée nu se simţea imună.

Rotundul şi amabilul Cazanti, arheologul, ştia să fie feroce când nu-i întindeai bucăţica de zahăr; Balota, marele hirurg, era rău şi mojic când nu-i deviai mojicia în exuberanţă şi răutatea în spirit muşcător; Pejan singur era un fel de aliat, dar ce aliat primejdios! Pejan urmărea cu privirea pe Aimée din grija profesională de a nu se obosi, dar cât pericol cuprindea solicitudinea lui! Cât despre ilustrul gramofon Orghidan, oratorul cunoscut la bară, la catedră şi în saloane, el se acrea şi fermenta drojdii, atunci când nu-i întorceai manivela ca să-şi cânte partitura. Aimée, pentru a se putea odihni, Îi dase drumul; se acoperea astfel tăcerea fără scuze a lui Walter, care niciodată nu vorbea prea mult, dar nu tăcea necuviincios ca acum niciodată. Necuviincios şi primejdios poate! Cu necaz şi cu grijă Aimée îşi repeta că Walter n-a scos la masă un cuvânt; adică cel mult unul, ca să blameze

serviciul de băuturi, ca şi cum n-ar fi fost el stăpânul acolo, responsabil de băuturile servite; ca şi cum ea ar fi fost... ce?... Intendenta pivniţelor Walter?

La cafea Walter fumase ţigară după ţigară, tot mut; schimbase apoi trei locuri fără rost, şi încremenise cu cotul stâng pe căminul de marmoră, pe când de partea cealaltă, rezemat cu cotul drept, Orghidan debita cursiv paradoxe, cu legături şi stacaturi savante.

Dacă n-ar fi fost decât necuviinţa către ceilalţi şi mai ales către ea, încă! Dar Coca-Aimée nu ştia ce ascunde o astfel de atitudine; abia îi smulsese un consimţământ destul de vag, şi acum, când atâtea lucruri nepuse încă în discuţie puteau deveni periculoase, dacă luau chip şi nume, de ce tăcea Walter?

În stare de slăbiciune, ea sta acolo printr-o sforţare eroică, cu faţa decolorată, subţiată, ieratică şi frumoasă în rochia de *taffetas* alb, volantă, rochie parcă de porţelan, ca şi tenul ei, pe când emoragia îi macula tampoanele. Sângele nebănuit de nimeni, lipsind total înfăţişării ei diafane şi care se scurgea tainic, era odios lui Aimée... Şi ce putea rumega, în tăcerea lui revoltătoare şi suspectă, omul de care ea depindea? Adunându-şi puterile, Aimée reconstituise o frază asupra valorilor economice, auzită în timpul prânzului. Fără a înţelege de ce e vorba, dar fără o greşeală, o propusese lui Orghidan. Orghidan culesese mingea din zboar şi luase atitudinea lui de *champion:* piciorul drept întins, cel stâng puţin încovoiat înapoi, trupul când arcuit şi plecat înainte, când redresat, juca singur cu dexteritate de cele două părţi a reţelei ideilor. Înregistra punctele, se prigonea cu argumente adverse, revenea victorios cu altele precumpănitoare. Cuvântul îi era sau degajat ca gâtul unui jucător în cămaşa moale, sau dur, elastic ca mingea de cauciuc. Perora cu verva lui cam uscată, dar bine şlefuită, menţinându-se totuşi în tonul discursului de salon – de salon superior totuşi – şi unde se afla o femeie

frumoasă. Strecură astfel în subiect cotituri galante.

Cu toată grija ei încordată, Coca-Aimée resimţea valoarea socială a oaspeţilor, performanţă aleasă ce fusese orânduită de ea şi gravita în jurul ei. Vanitatea lupta cu îngrijorarea. O undă scursă din ea lin, dar abundent, îi învăluise un minut vederea şi auzul; când îşi revenise, Orghidan lovea cuvintele în serie cu sacadări mici şi dese, rare totuşi în saltul lor egal se îmbinau, prevestind apropierea finalului, dar Walter nu mai era acolo lângă cămin. Cu precauţiune, pentru a nu atrage atenţia, nici a o distrage, Aimée se uitase în jur – nu era nicăieri! Îşi trecuse degetele peste pleoape ca şi cum nu vedea bine, întâlnise privirea fixă a lui Pejan – dar Walter în adevăr lipsea.

Încetinit dar fără oboseală, cuvântul lui Orghidan, după jocul elegant al partidei câştigate, se clătinase abil, apoi se imobilizase. Pejan îşi exprimase admiraţia, iar ceilalţi aplaudase discret şi măgulitor, încântat, în fond, Orghidan făcea protestări de falsă modestie, atribuind apoi inspiraţia şi succesul lui frumoasei gazde, *Domniţa de zăpadă.* Nu păreau niciunul a fi observat lipsa lui Walter.

Oportun, Pejan propusese o partidă de bridge. Coca-Aimée îi fusese sincer recunoscătoare; un moment cumpănise sacrificiul ce făcea lui Walter refuzând pe Pejan, ca şi cum, în adevăr, ea ar fi fost cea care refuză sau acceptă. Se gândise apoi cât era de singură, cum Lina Rim nu putuse fi găsită, cum trebuise a face din Pejan confidentul ei, şi iarăşi în gând suspinase: „Mamile”, fără lacrimi, negreşit, acolo între oamenii ce vreau să se distreze.

Partida fusese repede înjghebată, în jurul mesei de joc din *pitchpin* încrustat din lamele divers nuanţate. Portretul *en pieds* a lui Darwin îi priveghea. Era o bucată celebră a colecţiei Walter, prin istoricul ei mai mult decât prin valoare picturală. Portretul era celebru prin procesul de refuz intentat pictorului de către municipiul din Edinburg, care-l comandase. Municipiul câştigase cauza,

făcând dovada lipsei de asemănare, şi portretul cunoscuse diverse peripeţii, până când Walter îl achiziţionase tocmai pentru defăimarea lui: La ce bună asemănarea? Cine se cunoaşte, sau cine se recunoaşte? Cine s-a realizat pe sine deplin, în dubla sa înfăţişare fizică şi morală? La distanţă de atâta timp, cine mai putea, logic, face acum garanţia sau contestarea unei asemănări? Amintirea exactă a chipului era ştearsă; pe chiar spectrul luminei solare ultimile imagini ce le va fi proiectat făptura avusese timp a se dizolva şi a se descompune, fotografiile veştede refuzau şi ele adevărul... Atunci?

Rămăsese de la Darwin, drept. Portret adevărat, numai încercarea lui cutezătoare de a pune pe om în faţa grimasei ancestrale: de-atunci fiecare om nu se mai sfia în oglinda conştiinţei de a fi bestie. Era una din pânzele care interesa mai mult pe Walter.

Neasemănător şi impasibil, Darwin priveghea deci partida de bridge venită la timp, căci Orghidan, după ce perora, rămânea ca o coajă de fruct stors, dar, mirat încă de propria elocvenţă, cerea celorlalţi să păstreze şi ei un timp de mirare şi de reculegere, neadmiţând conversaţii. Se întâmplase deci bine ca toţi să fie absorbiţi în fapta jocului.

Aimée sunase pentru *liqueur*-uri; trecând pe lângă o oglindă controlase silueta ei albă, imaculată, cu reflexe reci ale *taffetas*-ului şi simţise că ameţeşte. Deşi foarte zorită, decise că va mai aştepta totuşi înainte de a porni în căutarea lui Walter, a cărui absentă lua acum în mintea ei gravitatea unei fugi. Părea chiar mai lesne de închipuit că Walter a fugit de tot decât că a avut atâta uitare de sine încât să-şi părăsească nemotivat oaspeţii. Avusese răbdarea să nu întrebe pe fecior: servise singură maraschinul fin şi maestrul elocinţei, luând păhăruţul, pusese pe brăţara ei buzele subţiri, omagiul familiarităţii lui măgulitoare şi hâde. Cu un surâs, Aimée trăsese

înapoia fotoliului lui Orghidan un scaun şi, chinuind în mâini batista mică, se întreba unde va fi fugit Walter. Îşi zicea în batjocură că poate a fugit la Viena şi gândul ridicol isca în ea o răutate care strivea pe Hilda ca pe o muscă.

În birou, cu capul plecat tare peste hârtie, doctorul Walter scria. Nu-şi da seama defel de existenţa celor rămaşi dincolo, nici de timpul ce trecuse. Suportase prânzul cu impacienţă, ca pe un termen ce trebuia să treacă la ceasornic, după care termen decisese că se va duce să scrie Hildei Gert. Când şi cum se făcuse în el infiltrarea acelei idei, nu se întreba. Vrea să-i scrie, trebuia să-i scrie, şi alesese ceasul acela.

În birou era aproape întuneric, cu singurul bec de lângă *buvard* pe masa de scris. Walter însă vedea cu o claritate perfectă conturul gândului lui, o imagină de femeie şi foaia albă. Totuşi, părea că acele lucruri limpezi sunt foarte anevoie de însemnat pe hârtie, deoarece pe una din foile înlăturate erau numai două-trei cuvinte şterse, tăiate, şi pe celelalte abia câteva rânduri:

„... liebe freundin... beide... zusammengefühlt”...

Iar pe cea ce avea dinainte: „Domnişoară Hilda! Sunt câteva săptămâni de când doresc să-ţi scriu. Scrisoarea de azi nu e însă aceea...

Pe cealaltă poate n-o vei citi niciodată, şi nu voi şti răspunsul ce l-ai fi dat... poate totuşi...”

Timpul trecea fără ca meditarea lui să înceteze. Dase deoparte şi a doua foaie. De la plecare, Hilda nu dase cel mai mic semn! Motivul plecării, destul de enigmatice, el nu-l cunoştea! Cine ştie cât de deplasat, de ridicol va pica acolo scrisoarea lui! El, omul serios şi rezervat! Totuşi ar fi vrut să ştie... ea să ştie.

Luase altă foaie şi mâna pornise cursiv:

„Scumpă domnişoară Gert!

Sănătatea lui Coca-Aimée, zdruncinată mult după

moartea mamei ei, îmi creează unele îndatoriri de care aş dori ca dumneata, mai ales, să nu te miri când le vei afla, ci să le cumpăneşti cu frumoasa dumitale judecată.

Ar fi trebuit puţin lucru pentru ca acele îndatoriri să ia alt curs.

Nădăjduiesc că vei păstra o bună amintire de ţara şi casa noastră, deşi pari a ne fi uitat. De casa noastră, în care am fi dorit să te păstrăm.

Regret că nu cunosc destul de bine limba germană pentru a-ţi scrie în graiul dumitale. Dacă aş fi avut norocul să cred în ceva, m-aş fi convertit la religia de care-mi vorbeai cu atâta persuasiune. Îţi trimitem salutul nostru cel mai scump.

Dr. M. Walter”

Walter recitea scrisoarea; examina cuvânt cu cuvânt textul pe care era hotărât să-l trimeată. Se întreba dacă Hilda va înţelege şi va răspunde şi ce va răspunde! Şi dacă n-ar înţelege? Ce va zice când va afla mai târziu de el şi de Aimée? Va avea vreo mâhnire? Ar fi fost grozav ca o neînţelegere!... Îi era cald; dunga mică între sprâncene era adâncită – „casa noastră în care am fi vrut să te păstrăm”. Pluralul era, fireşte, o formă. Cum va citi Hilda acele cuvinte? Calmă sau emoţionată?... Îşi ştersese iar fruntea umezită; îl înfiora şi avea parcă şi ceva intermitenţă. Poate era bolnav!... „Salutul nostru scump!” Cuvintele ardeau acolo hârtia, mari, roşii ca un incendiu. Uimit de pasiune, Walter sta în faţa hârtiei aprinse. I se părea că acele cuvinte vor fi citite în flăcări, aşa cum le vedea el acum.

Îi era iar foarte cald. Nu se gândea niciun moment că scrisoarea ar putea fi socotită banală sau diplomată. Numai la ce va crede Hilda de sentimentele şi de faptele lui, dezbinate, se gândea. Dacă cumva Hilda îl va crede laş?... Către care legături şi angajamente? Legături şi

angajamente care numai pentru el sau şi pentru ea existau? Le călca, silit de împrejurări – dar Hilda, cu trupul ei de Ilse, îi apărea ca o fiinţă perfectă, care va ierta.

Ar fi vrut să ştie că va suferi. Căuta sensuri subtile şi scruta fapte inconsistente. — Dacă Hilda va suferi? îşi trecuse mâna iar rece pe frunte... Nu trebuia să sufere, deoarece poseda sufletul doctorului Walter!... Scrisese acolo că ar fi vrut să adopte limba, religia ei! Scrisese lucruri destul de limpezi. Simţea că i se strânge grumazul. Îl durea în gât. Vreo anghină poate! Erau cazuri chiar în sanatoriu. Novice faţă de puterea impresiilor, medicul se putea înşela asupra naturii acelui spasm.

Rezemase mâinile de marginea biroului masiv, de potentat, pentru a se odihni. Scrisoarea îi sta dinainte. Era mai calm acum, ca cineva care a săvârşit un act solemn. Pentru acele sentimente pure, pentru acele intenţii nobile, se credea un om admirabil.

Simţi parcă o prezenţă. De partea cealaltă a biroului sta Aimée, care intrase fără s-o simtă. Aimée se uita fix la hârtiile ce stau în faţa lui Walter. Ce erau acele hârtii?... Ce primejdie conţineau?... Ce ştia Walter şi ce vrea?... O scrisoare! Pentru ea, desigur! Ce era în scrisoare? Ce hotărâre? Ar fi vrut să afle atunci, îndată, şi nu se putea. Walter îmbinase sprâncenele şi pusese mâna pe foile scrise cu un gest definitiv. Totuşi Aimée trebuia să ştie cu orice preţ! Ce să facă? Să se prefacă a glumi şi să le ia, la nevoie să le smulgă. Atitudini nepotrivite şi cu momentul şi cu felul ei de a fi. Nici n-ar fi putut juca comedia. Atunci, ce? Să ceară, să pretindă! Era hazardat şi dacă Walter o refuza, se stabilea un precedent rău. Simţindu-şi ochii aspri îi lăsase în jos şi sta acolo imobilă, marmoreeană. În suflet însă, ruşinea de a fi neputincioasă şi temătoare o făcea să urască pe Walter, ceea ce era totuşi un sentiment mai accentuat ca cel pe care îl va avea de obicei pentru el. Îi zise încet:

— Invitaţii noştri!

— Foarte bine! răspunsese Walter, excluzând orice

deranj.

Aşadar, ea nu aflase nimic şi el nu se reîntorcea lângă oaspeţi! De necaz şi de slăbiciune se clătinase, sprijinise mâna de birou, strânsese gura care se subţia mai mult; ar fi înfipt unghiile în fruntea netedă a aceluia. Un sentiment de ofensă neiertător se aşeza în ea ca un program de viitor. Deocamdată, de abia se ţinea pe picioare. Un diamant strălucise pe degetul ei mic – lumină împăciuitoare.

Walter observase efortul fizic şi faciesul hemoragic. Crezuse că femeia sufere în trupul ei rănit, scurs. Dispreţuise pe Aimée prin milă.

— Ar trebui să te retragi, Aimée!

Subt privirea pătrunzătoare, Aimée, speriată, crezuse că e un diagnostic, de două ori deci primejdie! Se decisese a-şi concedia singură musafirii; ieşind, îngrijise însă retragerea: braţul se sprijinise de uşă, apoi lunecase molcom de-a lungul şi căzuse învins pe cutele faldului alb; cealaltă mână prinsese dolent ivărul, apoi prin spaţiul îngust al uşei dispăruse ca un joc de lumină.

Walter preţuise mişcarea; obiectul acela de artă era deci nevoit a-l aşeza definitiv în colecţia lui. Privise scrisoarea: aceea era sufletul doctorului Walter! Doctorul Walter avea suflet! Scrisese adresa cu atenţia cu care ar fi făcut o operaţie capitală. Pulsul îi era accelerat şi mâna rigidă ca în faţa unui corp deschis; condeiul părea un cuţit care nu trebuie să greşească nicio fibră: „Fräulein Hilda Gert – Iohannes Strasse – Sals am Thale”.

Se sculase, stinsese becul unic, dar nu plecase, se dusese numai în fundul camerei şi se rezemase în ungherul unei draperii, lângă coloana de onix zveltă, fragilă, pe care sta un bust de copil orb. Lucrată în contururi libere, sculptura arăta un cap de băiat urât şi vulgar, studiat după natură. Avea nasul turtit, pântecul proeminent, ochii erau goi. Încercare modernistă de a vulgariza un simbol! În afară de orice intenţii, studiul era

însă perfect. Walter, în întuneric şi preocupat, nu-l vedea, plimba numai distrat şi cu plăcere degetele calde pe luciul rece al coloanei fine, care susţinea capul brut al Amorului. Nu mai avea gânduri, le scursese toate pe foaia de hârtie. Scosese o ţigară şi o aprinsese; o mică scânteie lumina acolo la doi centimetri de buzele lui. Ceva alb i se aşezase atunci iar subt pleoapele întredeschise, care urmăreau fumul subţire.

Coca-Aimée uşor, dar fără a se tupila, intrase. Credea că nu mai e acolo nimeni. Doctorul lăsase în joc mâna care ţinea ţigara şi, ţinându-le subt lampă, le citise. Din impresie nu i se reflectase becul. Fără a se uita împrejur, luase întâi foile, apoi scrisoarea şi, ţinându-le sub lampă, le citise. Din impresie nu i se reflecta nimic pe faţă, numai fruntea ridicată schimba oarecât expresia obicinuită, în acea situaţie echivocă, ţinuta ei încă era bună. Deodată mâna care ţinea hârtia avusese un gest brusc în vid. Ochii lui Walter se golise ca şi ai capului de marmoră; se aplecase puţin înainte: „Dacă rupe scrisoarea o ucid!” pronunţase clar în gând, cu o exaltare rece.

Mişcase braţul care ţinea ţigara printr-un spasm muscular. Ca şi cum gestul ar fi făcut zgomot, Aimée se întoarse într-acolo, ţinând în mână scrisoarea intactă. Walter acum dorea cu furie ca Aimée să facă gestul nechibzuit, care să-l libereze de ea. Ochii lui Aimée, care îl descoperise acolo în fundul biroului, stau fixaţi pe faţa lui dăltuită fin, care avea o expresie crudă. Fetei îi fusese frică şi iarăşi îl urâse, dar nu clipise, nu fugise, nu mişcase măcar. Numai mâna care ţinea scrisoarea se clătinase puţin subt bătaia de vânt a ezitării. „O va rupe sau nu?” Socoteala asta îi ridica iarăşi fruntea neobicinuit. N-avea nimic de câştigat rupând-o. Walter va scrie alta, care va fi mai puţin stupidă. Lăsase din mână scrisoarea pe birou, ca pe o foiţă neînsemnată. Faţa îi era tot placidă şi în gesturi nicio panică. Stinsese becul şi pornise spre uşă, unde fără voie se întorsese spre colţul unde era Walter. Ochii ei albaştri de faianţă, pe care expresia nu prindea,

larg deschişi din emoţie, întâlnise în întuneric ochii aurii ai lui Walter, mai metalici ca oricând.

Trecuse în fumoar şi comunicase celor patru jucători că doctorul Walter se scuza, fiind chemat în sanatoriu la un caz grav. Fusese dezlegarea. Toţi exclamau asupra orei târzii şi asupra exigenţelor profesionale. Balota, hirurgul, suspinase:

— Asta e partea noastră!

Cazanti era bucuros să suspende jocul, fiindcă câştiga şi era meschin în chestii de bani. Orghidan se gândea la seara bine petrecută şi la ocara care-l aştepta acasă, de la nevastă. Manechinul elocvent şi rigid în public îşi regăsea între culise făptura sa de cârpă. Pejan singur nu crezuse improvizaţia lui Aimée şi se uita la ea cercetător, dar fata îi dase bună seara cu naturaleţă.

Aimée se dusese în camera ei şi cu grabă se culcase. Întinsă, nemişcată, cu spaima unei hemofilice, închisese ochii pentru mai deplină odihnă; ovalul feţei alb, curat, sta desenat pe perină ca al unei păpuşi. Nu dormea însă şi se gândea. Pe Hilda o ura necruţător, ucigaş; scrisoarea lui Walter era o înfrângere pentru ea, de care însă nu va ţine seama. Va ţine seama numai de victoria ei statornicită acolo, în aceeaşi scrisoare. Captaţia era săvârşită; omul care încetase de-a o idolatra n-avea nicio importanţă; uita faţa lui contractată şi ochii metalici, pentru a şi-l închipui ca pe un erou ridicol de romanţe nemţeşti adresate unei guvernante. Ce stupid! Râsese şi râsul îi provocase o mică pierdere de sânge; se imobilizase încă mai mult. Gândul ei se întorsese spre Lenora; mama ei scumpă şi admirabilă îi hotărâse acel loc! Loc bun şi care va fi bine ocupat. N-o turbura niciun scrupul; legătura Lenorei cu Walter fusese un contract bun, care trecea asupra ei ca moştenitoare. Sentimentele ei erau calme şi limpezi, analiza lor chimică n-ar fi dovedit nimic dubios; numai etichetele lipite pe flacoanele convenţiilor sociale erau acolo supărătoare şi cereau

precauţiuni. Socotise că era timpul să adoarmă.

În birou Walter rămăsese pe loc decepţionat, nedumerit. Se întreba în nesiguranţă care era acum atitudinea ce va lua faţă de Aimée. Îl văzuse?... O văzuse?... Ieşirea ei aşa de naiv însăilată încurca totuşi firele. Ce avea de zis şi de făcut a doua zi?

Până a doua zi i se părea timpul lung, deşi era târziu şi nu ştia ce măsuri va trebui să ia. Trecuse la birou, aprinsese, luase scrisoarea şi o pusese în portofoliu, apoi iar o pusese pe birou, ca s-o găsească acolo neclintită. Cu nădejdea că n-o va găsi şi va reacţiona. Dar poate că scrisoarea convenise lui Aimée! Era chiar în avantagiul ei!... Atunci!...

Se auzise soneria sanatoriului prelung. Luase telefonul silnic. Ce putea fi?... Aimée?... gândise cu răceală. Că Aimée poate... o ipoteză însă absurdă. Dase din umeri. Îşi cunoştea doar bine acum idolul! Nu va renunţa. Se auzise glasul alarmat al doctorandului Cociu:

— Sun de mult la camera dumneavoastră de culcare!... Apoi ceva ce nu auzise sau nu înţelesese şi ceruse să-i repete. Cociu bâlbâia, dar desluşise: Adinioara... A sosit domnul Drăgănescu bolnav... I-am dat ajutor... dar a... sucombat într-o sincopă...

Walter îşi zise că geniul răului, pe care-l socotea istovit de orice noutate, avea încă resurse noi. Cellalt bătea nerăbdător aparatul.

— Iată un om în sfârşit liberat! zisese Walter.

Cociu crezuse că n-a auzit bine:

— Vă rog?... Ce-aţi zis?...

— Vin! tăiase doctorul.

Pe coridoarele slab luminate la intervale, Walter mergea în penumbră, privind prin geamuri o turtă de lună albă şi grădina care sticlea ca de polei. Avea un moment de confuzie a timpului, a spaţiului şi un fel de gânduri primordiale, informe.

În dreptul uşei deschise în lături a antecamerii de farmacie, se oprise. Acolo era! Îşi trecuse mâna între

guler şi grumaz, ca şi cum l-ar fi strâns. Uşa camerii de farmacie era crăpată; se oprise şi îşi trecuse mâna pe obraz; mâna era umezită.

— Apă! murmurase tot absurd, apoi scosese cu grijă batista fină şi se ştersese încet pe faţă.

Cociu apăruse în uşă, răvăşit, cu părul în dezordine. În grabă, Walter rezorbise acea umezeală şi când Cociu, trudit de responsabilităţi, cutezase a se uita la Patron, îi văzuse faţa uscată, numai ochii plutind într-o ceaţă. Obrazul grăsuţ al lui Cociu luase expresia unei mirări naive şi respectuoase. Patronul era mişcat de moartea tragică a rudei sale? Aşadar, avea suflet? Întrebare pusă tocmai în momentul fugar când Walter lăcrăma după sufletul lui imolat. Cociu se lipise de uşă pentru a face loc lui Walter să treacă.

Cald încă, lăsat în poza în care sucombase pentru a înlesni constatările, numai haina desfăcută, cu gulerul smuls şi cu mâneca sumeasă pentru injecţia în braţul păros, Drăgănescu părea un om pe care beţia l-a toropit într-un colţ.

Walter se aplecase şi îl privise. Cociu aştepta examenul, dar Walter încheiase haina şi trăsese mâneca cu gestul simplu şi afectuos al cuiva care se teme ca un prieten adormit în frig să nu răcească.

XXV

URMASE O ACTIVITATE FEBRILĂ în sanatoriu. Sălile pierduse aspectul lor nocturn; cu precauţiuni pentru a nu supăra bolnavii, agitaţia cuprinsese tot personalul. Walter luase personal toate măsurile şi, graţie ordinelor lui netezi, totul se desfăşurase bine şi repede. La patru dimineaţa corpul lui Drăgănescu primise toate îngrijirile şi sta întins în sala mortuară a sanatoriului; acoperit cu un cearceaf imaculat, în decorul alb al pereţilor goi, un bec îi lumina la căpătâi, nimic nu altera corectitudinea rece şi simplă pe care ştiinţa o dedică fenomenului simplu al morţii.

După ce inspectase acel protocol, Walter trecuse în birou şi el singur lucrase la telefon, deşi secretarul deşteptat în grabă era la post.

Walter începuse prin a chema la aparat depozitul din Apolodor, anunţând acolo nenorocirea. Surprinderea îndurerată a personalului îi dovedise cât era de iubit Drăgănescu de inferiorii lui. Ceruse apoi să vorbească cu bătrâna soră a lui Drăgănescu, al cărei devotament pentru fratele ei îi era cunoscut. I se răspunsese că locuieşte provizoriu în Lascăr Catargiu, aşadar în casa chiar a lui Drăgănescu. Răspunsese de-acolo bătrânul Pavel. Walter cu răbdare căutase să se lămurească cu acel biet servitor, al cărui glas tremurat îl impresiona. Vedea parcă pe sărmanul om atacat în plină noapte de duşmanul vestei rele, aiurit, ofilit, zburlit la păr, cu emoţia lui umilă, şi căuta să-l ajute. Treptat, glasul sughiţat se mai limpezise. Walter aflase că bătrâna dormea într-o

aripă laterală a locuinţii şi se scula obicinuit la cinci dimineaţa. Consultând ceasul văzuse că e patru şi un sfert. Un reflex fad alburiu se amesteca cu lumina becului electric; erau zorile undeva departe încă. Spusese lui Pavel să comunice la deşteptare vestea bătrânei doamne. La ideea acelei misiuni glasul lui Pavel iarăşi se muiase, se fărămiţise; atunci Walter propusese ca la ora cinci, când bătrâna se scula, Pavel să-i anunţe că e cerută la telefon pentru a-i face el însuşi comunicarea, în cuvintele tipicare: „Prea bine, domnule doctor!” simţise în ureche răsuflarea de uşurare a servitorului. Un fel de frenezie a umanitarismului stăpânea pe Walter.

Se gândise apoi la Elena Drăgănescu, soţia rămasă la Geneva după o împăcare oficială a bărbatului ei.

Chiar loviturile brusce ale destinului slujeau armonios pe acea Elenă. Totul pentru ea, în orice împrejurări, era totodată corect şi favorabil. Profilul neted şi auster al văduvei i se desinase în minte avantagios. Scruta cuvânt cu cuvânt telegrama ce avea să-i trimită şi care trebuia să aibă ţinută protocolară, cât şi tact familial. Calcula meticulos timpul necesar telegramei ca să parvie la Geneva, cât şi data sosirii probabile a Elenei, în vederea cărei date corpul urma a fi preparat să aştepte. Avea o grijă deosebită ca totul să fie bine în acea împrejurare, ca şi cum ar fi fost vorba să dea o revanşă armoniei ce văzuse acolo, la Elena, cu prilejul concertului din Bach. Pregătise apoi cu prevedere comunicatul pentru ziare: „Marele industriaş G. Drăgănescu, deputat, fost vicepreşedinte al Camerii, a cărui boală cronică de inimă păruse a fi ameliorată în cursul şederii sale în Elveţia, a sucombat brusc miercuri noaptea, la ora unu, în sanatoriul doctorului Walter”.

Mai dictase un comunicat al sanatoriului către Parchetul General şi altul către birourile Camerii. Procedări care răspundeau unor necesităţi, dar şi diletantismului de care era cuprins.

Mai limpezite acum, mai puţin leşioase, zorile invadase camera. Walter stinsese becurile, controlând dacă lumina de zi e suficientă: reaprinsese, stinsese iar, constatase combinaţia rea a luminei solare cu verdele abajurului de la birou, închisese becul acela, menţinuse unul în plafon, aducând acelei operaţii minime un interes minuţios.

La lovitura seacă a pendulei, Walter constatase că e cinci şi un sfert; bătrânul Pavel deci aştepta; se complăcea închipuind pe bietul servitor purtându-şi ca un criminal secretul în jurul bătrânei. Căutase a-şi aminti cumva figura lui Pavel. Acum Walter se pregătea să comită asupra altuia fapta durerii; pe faţa lui imobilă ochii erau puţin piezişi subt pleoape netezi şi umeri fugari – complex al compătimirii, al cruţării, al cruzimii. Apăsase cu preciziune ramura telefonului; i se păruse că aude trilul clar care trebuie să fi sunat dincolo, în biroul lui Drăgănescu. Aşteptase.

Nu mai era acum vorba ca adinioarea de a răspândi panica în lumina leşuită a nopţii destrămate, nici de a dizolva conştiinţa slabă a unui servitor. Pe bătrâna Tana, Walter o văzuse o dată la patul lui Drăgănescu. Ca sâmburele uscat sta în ea miezul durerii, ce avea acum a fi stors de ultima lui zeamă. Sufletul acela era vrednic a fi pipăit în vârful lăncii:

— Aci doctorul Walter!

În secunda de tăcere, Walter avusese conştiinţa imperativului pe care numele lui îl reprezenta. O rază de soare săgetase oblic prin geam.

— Ce poftiţi? răspunsese simplu, aspru, stângaci, femeia. Walter înţelesese că Pavel, laş, n-o pregătise nici cu o bănuială. Îşi calcula lovitura. Vroia să arate măiestrie; alegea cuvintele aşa cum îţi ascuţi lama cuţitului cu care vei tăia. Era ambiţios faţă de ţaţa Tana şi îi era nespus de milă! De aceea chiar nu putuse tăia decât adânc, fără sânge, dintr-o dată.

Fusese o pauză desigur grozavă; un ţârâit firav al aparatului mărturisise durerea umilă. Acum Walter, pus

iarăşi în faţa omenescului, se silea să ajute sufletului care se clătina în marginea de prăpastie a telefonului.

— Întăriţi-vă, doamnă! N-a suferit defel şi se odihneşte de toate suferinţele.

Aparatul tremurase, ecou al tremurului pe care îl da receptorului mâna zbârcită.

— Vă aştept aci în orice moment.

Mai sta încă cu capul plecat pe aparat ca şi peste acea durere. Tăcere! Apoi un semn scurt al aparatului şi glasul bătrânei, acum firfiriu, istovit:

— Vă mulţumesc!

Walter scăpase receptorul; izbit de masa masivă, lemnul fragil plesnise. Doctorul strânsese, peste gura strânsă, pumnul. Milă!

Sunase şi dase ordin ca un automobil să meargă îndată să aducă pe doamna Drăgănescu, sora mortului. Nu fusese mulţumit cu atât şi dispusese ca domnişoara Soiu, infirmiera, să se ducă s-o ia. Fusese momentul culminant al milei. Se reculesese; auzise bătând ora şase şi avusese sentimentul că a trecut cu succes printr-o noapte anevoioasă. Îşi destinsese gândul, aşa cum destinzi trupul după o încordare, pentru a-i constata elasticitatea şi a-l repune în formă. Era mulţumit de sine ca după o ispravă de care s-ar fi îndoit că e capabil. Înduioşarea de-adinioarea îl satisfăcea; se adresa în gând unor adversari fictivi şi sfidători: „Am putut ceea ce voi credeţi mai de seamă şi am putut ceea ce voi nu sunteţi în stare. Am putut binele şi răul şi voi trece mai departe pe un drum asemuitor cu şoselele care şerpuiesc pe suişuri, întoarnă unghiuri, taie peste prăpăstii, pentru a sparge în tenebrele vreunei stânci un tunel dăltuit.”

Walter auzi sunând acum telefonul interior al casei. Circulaţia matinală deşteptase pe Aimée, care întreba ce s-a întâmplat. Se uimise auzind că acel care îi răspunde e chiar Walter:

— Dumneata!

Walter o pusese în câteva cuvinte la curent. Nu se temea că va fi impresionată. Aimée totuşi arătase o turburare sinceră, care venea din marea ei anemiere.

— Nu purta nicio grijă. Am luat toate măsurile; sper că sora dumitale va fi mulţumită.

Aimée ar mai fi vroit detalii, dar aparatul se închisese. Încă de la moartea Lenorei, avea impresia că ocupă un loc de al doilea plan în casa ceea. Rămăsese între perine, pe gânduri. Nevoia repaosului învingea totuşi preocupările: patul, camera ei, palatul, parcul, totul o împresura cu garanţia liniştei dacă nu şi cu a dominaţiunei. Se gândea la destinul altor fete: „Mama!” murmurase cu un elan de recunoştinţă pentru Lenora, care îi pregătise acel destin. Sentimentul că existenţa ei e asigurată o emoţiona şi profita, pentru a se crede mişcată, de amintirea Lenorei, de doliul Elenei.

La Elena se gândea cu ceva necaz: liberă şi bogată! Un moment ura iarăşi pe Walter, îl ucise în minte, apoi îl reînvia. Simţea nevoie să vorbească cuiva de planurile ei de viitor, deşi premature. Avu un imbold nou de ură către Hilda, apoi se gândi că ar putea anunţa lui Nory Baldovin evenimentul trist şi cu acel prilej strecura ceva despre perspectivele ei viitoare. E drept că deocamdată, după decizia lui Walter, Aimée se pregătea să plece în Italia pentru a se întrema, însoţită de o guvernantă engleză şi de domnişoara Soiu – doi spioni. Totuşi voiaj princiar de convalescenţă şi de tranziţie. Iar la întoarcere... sau poate Walter avea să vie după ea!... Era un lucru decis, era testamentul matern... Ar fi vroit însă ca Nory să afle cât de curând; era mijlocul să afle cât mai multă lume. În vâlva morţii lui Drăgănescu, scandalul acelei căsătorii se putea mai lesne risipi, apoi îneca în vidul absenţei ei din ţară. Durata absenţei, data celuilalt eveniment, Walter singur le ştia. Avu o nouă urcare de răutate împotriva lui... Aşadar, va anunţa pe Nory... Cum, oare, va primi noutăţile? Ideea că sora ei va trebui şi ea cândva să afle că ea şi Walter... o stânjenea! Norocoasă Elena! Moarte

subită!... şi cât se chinuise Lenora. Ca şi cum avea vreun raport. La zece chemase pe Nory. Căutase tonul emoţionat, poate chiar lăcrămat, ce se cuvenea.

— Dragă Nory, am o veste grozavă!... Bietul Jorj! (îi zisese, oare, vreodată pe nume cumnatului?) Da! S-a sfârşit! Cumplit... Sărmana Elena!... O rudă atât de bună!... Walter şi cu mine... Walter şi cu mine am fi dorit (ce-ar fi dorit?)... să-l avem de sfătuitor pentru proiectele noastre pe care le aproba (ce costa minciuna?)... Pentru acel proiect care era scump şi mamei!...

Nory răspunsese în monosilabe. Aimée era totuşi mulţumită. Cum de i se păruse greu! Se slobozise iar pe perine. Se gândea acum la Salema Efraim. Delicata Aimée stima pe diforma divinitate de aur şi de senzualitate. Preţuire din recunoştinţă sau poate numai piatră spongioasă, prin care se filtrau unele depozite sufleteşti.

După vizita de dimineaţă în sanatoriu, Walter se reîntorsese în biroul de sus. Acolo îi era adăpostul în ceasurile grave. Se încruntase privind într-un colţ al peretelui. Nu era cumva acolo firul unei pânze de păianjen pe cadrul portretului Salemei? Îl zguduise o scurtă indignare. Gazda casei era bolnavă, avea deci o scuză. Aprinsese o ţigară. În fumul ei şi puţin obosit de insomnie, avea o uşoară legănare a gândurilor: Ce frumos instinct pur îl înclinase spre Hilda! O intuiţie bună îl cârmuise în alegerea Lenorei cu Aimée, indivizibile, iar Patroana – Salema era Patroana – admirabilă femeie! Prin ochii jumătate închişi dimensiunile îi apăreau solide, mari, aşa cum şi trebuia, pentru a-i fi deschis lui drum peste orice obstacole. O secundă pirotise, apoi, punând mucul de ţigară cu precauţiune în cupa mică de Argy-Rousseau, se apucase de lucru.

XXVI

CÂND LA 8 ŞI JUMĂTATE DIMI-neaţa, abia sosită, deci cu cea mai corectă grabă, Elena coborâse la sanatoriu, învăluită în doliul de rigoare, pe care, de altfel. Îl păstra de la moartea Lenorei, fusese primită la uşa de jos a palatului de însuşi doctorul Walter, care, cu o deosebită îngrijire, îmbrăcase un complet cenuşiu închis, aproape negru, şi purta cravată neagră pe cămaşa fin dungată cu negru.

Ţinuta admirabilă a Elenei, gravitatea simplă a expresiei, desenul neted al siluetei sumbre, linia pură a profilului, măsura gesturilor, încântase cu deosebire în această împrejurare pe Walter.

„Iată exemplarul cel mai reuşit ai familiei!” gândise.

Ceva invidie se amestecă admiraţiei pentru un destin aşa de bine proporţionat. Aci natura şi viaţa îşi luase asupra lor atât realizarea armonilor estetice, cât şi comiterea crimelor necesare.

Walter condusese în tăcere pe Elena până în *hall*-ul mare, unde îi dase explicaţiile triste, spunându-i că, după dorinţa bătrânei surori şi în lipsă de alte indicaţii, corpul se afla încă depus în capela din parc. Era capela boierească a proprietăţii, mult timp dezafectată şi pe care Walter o pusese acum iarăşi în stare a sluji.

— Aţi făcut foarte bine ascultând dorinţa cumnatei mele.

Elena se roşise puţin şi păruse apoi mai palidă. Câteva lacrimi fusese şterse discret cu degetele fin mănuşate cu căprioară neagră.

— Vom respecta mai departe programul dorit de cumnata Tana, adăogase cu o melancolie nespus de binevenită.

Walter îşi da seama cu un fel de necaz binevoitor că aranjamentul dorit de Tana evita doliul în casa de pe Lascăr Catargiu; de la capela sanatoriului corpul avea a fi de-a dreptul transportat la cimitirul Sf. Vineri, unde familia Drăgănescu îşi avea cavoul. Se săvârşea astfel mai departe şi fără de ostentaţie despărţenia soţilor.

Trecuse apoi de-a lungul coridoarelor din sanatoriu, printre personalul care circula după nevoi. Fusese calvarul văduvei, pe care o priveau toţi cu atâta curiozitate câtă îngăduia prezenţa lui Walter.

Elena înainta fără şovăire, fără grabă, cu un pas uşor şi automat şi cu ochii în dunga preşurilor, aplecând uşor capul drept răspuns înclinărilor respectuoase. În parc nisipul era umed şi Walter, care rămânea cu un pas înapoi pentru a evita conversaţia în clipele acelea oarecum solemne, se distra privind urmele mici şi ferme lăsate de pantofii Elenei.

Uşa capelei era întredeschisă şi se zărea reflexul trist al lumânărilor. Elena se oprise un moment, apoi cu un mic gest eroic urcase treptele. Pe prag se oprise iarăşi: mumia neagră, mică, grebănată a cucoanei Tana sta nemişcată într-o strană.

Bătrâna era de un ceas acolo, lângă trupul fratelui, cu ochii uscaţi, neclintiţi de pe chipul mortului, care, îmbălsămat, sta galben subt geamul de cosciug. Plânsul bătea neîntrerupt în pieptul slab al Tanei, care, cu mâini zbârcite şi harnice, ajutase la îndeplinirea tuturor riturilor creştine. I se pusese la dispoziţie personalul sanatoriului pentru orice nevoi. Bătrâna părea istovită de durere.

Elena nu se uitase spre Tana, pironise ochii pe lespezile capelei, apoi îi ridicase drept pe catafalcul tapetat cu flori. După momentul lung de reculegere, Walter înapoia ei şoptise: „Coca-Aimée vă aşteaptă oricând” – şi se

retrăsese încet ca un om care, deşi diletant, ştie să renunţe oportun la unele spectacole. Întorcând totuşi capul, văzuse pe Elena coborând treptele catafalcului şi trecând în strană alături de bătrână.

„Fără de greşeală.”

Aşadar, cele două pete negre alăturate acolo reprezentau pentru Drăgănescu, în chip invers: dragostea şi datoria. Destul pentru un om.

Walter grăbise puţin pasul pentru a preveni pe Aimée să fie gata a primi pe sora ei. Se distra privind acum urmele lui pe nisip. Fişa antropometrică îi părea satisfăcătoare: picior lung, îngust, încălţat elegant.

...Aşadar, după confruntarea soţilor, astfel săvârşită în stricta intimitate, va urma parada oficială, apoi retragerea probabilă a văduvei pe timpul protocolar al doliului, mai apoi reîntoarcerea firească în Elveţia lângă copil, şi mai apoi, tot în limitele convenienţelor, orice alte planuri de viitor. Mereu armonios şi prielnic... El, Walter, va trebui iarăşi să siluiască împrejurările; acea sfidare permanentă a destinului care-l purta i se înfăţişa însă ca o formulă superioară şi pe măsura lui; tot aşa de frumoasă, în felul ei, ca şi armonia destinului Elenei. Pe un fel de scară a gradaţiei, Walter socotea că ei doi sunt două exemplare culminante ale vieţii.

Coca-Aimée, sculată în pripă, răvăşise şifonerele fără a găsi cu ce să se îmbrace potrivit. Se decisese pentru un chimono lung, alb, de mătasă, brodat cu păsări negre, nu însă fără a purta de grijă ce va crede Walter despre acea ţinută poate că nu destul de cernită. O plictisea perspectiva condoleanţelor. Elena o intimida; trecuse în salonaş, neştiind dacă sora ei e la curent cu convalescenţa ei prelungită. Când Walter introdusese pe Elena cu un „Coca-Aimée” imperativ, fata tresărise. Elena o îmbrăţişase cu simplicitate şi stabilise atmosfera de intimitate cerând un ceai, pe când ruga pe Walter să aibă disponibil pentru ea un automobil. Gesturile ei decurgeau logic şi exact ca cifrele unei probleme bine aşezate.

Aimée – după ce sunase cu grabă pentru ceai – pusese amândouă mâinile – cu aspecte de aripi albe, din cauza mânecilor – pe umerii Elenei, cu o mişcare de tandreţă. Ridicase ochii la Walter, care o încurajase cu un mic surâs. Albul acela fluid al hainei, spăla din privirea lui petele negre de-adinioarea. Surorile alăturate astfel compuneau o nouă frescă funebră, sculptând pe stelă un contrast fericit. Îi părea că un basorelief de artă se adaogă colecţiei lui, o recompensă pentru ostenelile rafinate ale nopţii în care murise Drăgănescu.

Sentimentul cu care Elena se depărta de sanatoriul Walter era al unei gravităţi mereu mai mare. Cu acel sentiment pornise din Geneva, cu el descinsese şi acum o stăpânea drept orice durere.

În adevăr, tot ce ar fi putut fi pricină de îndoioşare îi fusese cruţat; nu asistase la moartea sărmanului ei soţ, sosise dintr-un loc străin şi găsise un sicriu de metal într-o capelă necunoscută, ca şi cum ar fi vizitat cu pietate un mausoleu tot străin.

Prin geamul sicriului nu se uitase. O oprise o îndoită pudoare: nu vroia cumva chipul legat de amintirea unei vieţi de antipatie să turbure efigia corectă pe care simţul ei de măsură o compunea acum acelui care devenise „soţul ei defunct” – o persoană respectabilă pentru toţi şi pentru totdeauna; nu vroia ca priveliştea mizeriei fizice închise acolo să altereze, cu un fior de respingere, reculegerea, care era omagiul ei pentru cel dus.

În lunecarea maşinei de-a lungul bulevardului, Elena zări fosta ei casă, casa ei totuşi! Îşi aminti că n-a spus şoferului unde s-o conducă. Descinsese, la Athenée-Palace. Divorţul ei de Drăgănescu, ce nu avea nevoie de lege pentru a fi fapt, o oprise să coboare în Lascăr Catargiu; un alt scrupul o reţinuse a trage la cumnata Tana.

Descinderea la otel era cu totul provizorie; după vizita

la sanatoriu, decisese că va pleca la Prundeni. Moşia era în marginea Bucureştiului şi comunicarea prin telefon permanentă. Avu un gând de dragoste pentru adăpostul Prundenilor; se va simţi acolo, mai mult ca oricând, la ea acasă.

Coborând în faţa otelului se gândi că ar trebui totuşi să lase lui Walter adresa ei. Totul pentru înmormântare era hotărât, graţie măsurilor luate de Walter şi avea a decurge cu o precizie ce-i era pe plac; dar pentru unele aparenţe care fusese păstrate nu putea rămâne numai o musafiră la ore fixe. Scrisese pe o cartă de vizită câteva cuvinte pentru doctorul Walter, pentru orice nevoie s-ar ivi. Ştia că nu se va ivi nimic; mecanismul sanatoriului îi păruse solid, fără confuzii, nici accidente.

În aşteptarea plecării la moşie vroi să scrie lui Marcian, căruia îi trimisese numai o telegramă din gară. Nu se sfii de acest gând. Amintirea lui Drăgănescu, rămăşiţele lui, nu-i separa, nu erau ostile. Legitimarea legăturilor ei cu Marcian, care până atunci o preocupase, acum îi apărea ca o soluţie căreia nimic nu se opunea, nu numai dinafară, dar nici din conştiinţă. Elena nu cunoştea încă cele câteva cuvinte scrise de bărbatul ei, dar avea un sentiment de securitate venit din înlăturarea subită a obstacolelor, ca şi cum Drăgănescu de bună voie le îngăduia să intre în legalitate.

Pe canapeluţa camerii de otel, pe când se odihnea de ostenelile drumului dar mai ales de încordarea morală a ultimelor ceasuri, îi povestea mintal lui Marcian cele petrecute şi, mai ales, impresia ei despre sanatoriul Walter. Impresie care risipise de îndată îndoielile cu care sosise.

La Geneva, vestea că corpul lui Drăgănescu se afla depus în sanatoriul Walter o contrariase. Socotise căsătoria mamei ei ca pe o nebunie, pe Walter îl cunoscuse puţin şi îl dispreţuise mult pentru origina necurată a averii lui, refuzase orice legătură cu el, nici chiar interesul pentru Coca-Aimée n-o clintise. Nu

regretase că n-a fost chemată la moartea Lenorei, deşi imputa lui Walter această lipsă de cuviinţă, şi era nespus de plictisită de a fi acum obligată faţă de Walter, căci spiritul ei drept nu ocolea acele obligaţii.

În astfel de dispoziţii coborâse la sanatoriu şi sanatoriul o cuprinsese de îndată în atmosferă lui de calm, de ordine, de forţă, iar omul care de la intrare o primise se arătase a fi creatorul acelei atmosfere prielnice.

Elena înţelesese ce adăpost avusese acolo nenorocitul care ar fi murit în drum. Ideea că popasul casei Walter ar fi putut lipsi lui Drăgănescu îi da pentru întâia oară o slăbiciune, o deznodare a simţirii, care era milă dar şi afecţiune.

Tactul perfect al lui Walter către ea nu se dezminţise o secundă. Unde, în ce profunzimi se ascundea cellalt Walter, profitorul netăgăduit al unei situaţii infame? Din acel fund nimic nu se ridica la suprafaţă.

Acum n-o mai supărau obligaţiile contractate. Pe când în parc Walter admira ţinuta Elenei şi urma piciorului fin, ea se simţise, graţie acestui om, liberată de toate neplăcerile şi o lucrare se săvârşea, care măcina dispreţul şi se oprea la un loc de unde ar fi putut începe stima.

În apartamentul particular al casei Walter impresia fusese mai primejdioasă: acolo locul şi luxul aminteau, fără nicio altă scuză, origina lor. Mai era şi Coca-Aimée. Care era acum situaţia ei în casa aceea? Elena nu-şi pusese desluşit o întrebare care-i putea isca obligaţii de soră protectoare, ce ar fi încurcat-o. Îi fusese de la sine cruţat orice neajuns: Aimée, instalată trainic ca gazdă, părea că nu are defel nevoie de ea. Observase ce grijă purta surioara pentru stăpânul casei. Ochiului ei înstrăinat îi apăruse dintr-o dată ceea ce era încă ascuns: că acei doi erau o pereche. Deşi Aimée arăta mai copilăroasă ca oricând, Elena observase că sora ei era acum *femeie.*

Necunoscând isprava lui Aimée, atribuise acelei prefaceri şi aerelor de gazdă o aceeaşi origină. Nu putea

bănui accidentul cu Bubi Panu. Pusă în faţa unei probleme de cinste mai imediate, care înlătura pe cea de imoralitate, gândise: „O va lua poate de nevastă!” Ca un apel către Walter, nu ca o revoltă faţă de amintirea Lenorei. Elena se dispensase de îndatoririle filiale către Lenora, pe care tot Walter o culesese, o îngrijise, o adăpostise. Toate valorile se răsturnau. Dacă Coca-Aimée, febrilă, se trădase, Walter însă în acel apartament care cuprindea laolaltă pe Salema, pe mama şi pe sora ei, rămăsese tot atât de corect, de desprins de faptele care-l acuzau.

Coborând scara *hall*-ului somptuos, condusă de Walter, Elena, împotriva situaţiei echivoce ce dovedise, reflecta că locul era bun pentru Coca-Aimée, impresie ce trecea peste orice argumente contrarii. Fără a cunoaşte comanda imperioasă care punea stăpânire pe Walter la momentele decisive, graţie cărei comande acceptase pe Salema, se slujise de Lenora şi acum păstra pe Aimée, simţea că pe acel om îl purta înainte, biruitor, o vocaţiune. Treptele casei somptuoase erau treptele unui drum ascuns, mai puternic ca orice raţiune.

Elena căuta în minte cuvintele prin care va explica lui Marcian cum căsătoria senzaţională a lui Aimée, ce se întrevedea, putea totuşi să nu fie odioasă. Nu numai pentru că era o necesitate, dar într-un fel ciudat, ce nu se putea înţelege decât când te aflai în prezenţa lor. Ştia că Marcian socoteşte pe Walter „un cinic foarte ornamentat” şi adăuga el: asemenea „subiecte” se pot întâlni adesea şi în partitura muzicală ce se cheamă o falşă partitură.

Îşi da seama că noul proiect al lui Walter nu era defel de natură a corecta calificarea aplicată de Marcian şi îi repeta: „...Vei înţelege când vei vedea”... Timpul întoarcerii lui Marcian era însă departe.

În graba şi turburarea plecării, Marcian întrebase pe Elena ce crede de turneul lui în America. Cu o privire tristă şi o strângere de mână expresivă, Elena aprobase exilul provizoriu. Înainte de plecare, Elena se va duce în

Elveţia să-l vadă; îl va aştepta apoi acolo cu copilul. Nu grăbea în ea nimic. Timpul îi părea egal, prielnic, definitiv.

Câteva zile după înmormântare, Aimée sta întinsă pe un scaun de odihnă, cu o blană de urs pe picioare. Walter, în picioare, lângă uşa terasei, îi vorbea cu pauze, privind spre aleea parcului:

— Te-am scuzat faţă de Elena... A înţeles că n-ai putut asista la ceremonie fiind încă prea slabă... E o femeie care înţelege tot... Mi-a spus câteva cuvinte numai de mulţumire, dar cuvinte de preţ... Acum să cauţi ca în cinci-şase zile să fii destul de restabilită pentru a putea lua expresul spre Italia... La Triest vei găsi pe Miss Clayr, o persoană superioară, pe cât sunt asigurat, şi vei căuta să profiţi de societatea ei... Cred că nu e nevoie să te sfătuiesc să fii extrem de prudentă *de-aci înainte*... Păcat că nu poţi fi cu sora dumitale la un loc.

Aimée asculta în tăcere, cu un aer de atenţie şi supunere. Aştepta ce avea să urmeze, dar Walter aprinsese o ţigară, apoi plecase fără vreun alt cuvânt.

Aimée ar mai fi vrut să-l întrebe ceva, dar nu cutezase. După vreo zece minute pierduse răbdarea şi se dusese după el în birou.

— Mi s-a părut că aud zgomot şi vorbă!

— Da! Ghiceşte cine a fost?... Numai un minut şi numai ca să vadă portretul lui Darwin!

Aimée nu ghicea, şi era agasată de enigmă.

— Domnişoara Cora Persu, foarte nostimă, cu logodnicul ei, un băiat şarmant! Se scuza că, fiind foarte grăbiţi, nu te poate vedea... Spera că vei fi primit la timp condoleantele ei.. Păreau foarte amorezaţi... cu distincţie, fireşte, şi... modern...

Vizita Corei agasase pe Aimée, cât şi logodna ei cu un băiat tânăr şi drăguţ... Venise la muzeul Walter şi pentru ea n-avusese timp. Nu găsise însă nimic să răspundă lui Walter, căuta numai să vadă dacă în cuvintele lui fusese

ironie; sta nedumerită, siluetă fină, neagră, cu faţa desenată mai delicat după boală, cu aer de copil fragil îndoliat.

Walter preţuise înfăţişarea juvenilă. Ai fi zis că e mai copilă ca înainte... Avusese un mic fior de repulsiune la ideea virginităţii... Niciodată până atunci nu se gândise la acel obstacol; acum însă, când era înlăturat, îi apărea ca o sforţare vulgară de care el, oportun, fusese cruţat.

Tăcerea prelungită a lui Walter nemulţumea şi îngrijora pe Aimée. Căuta un subiect de vorbă.

— Unde o să aşezăm portretul mamei! zisese, văzând cadrul mare, încă acoperit cu o pânză, rezemat de perete.

— Asta o voi decide după avizul Elenei... Încă de mult ar fi trebuit să avem raporturi mai strânse...

— Mama era care!...

— Lenora n-avea nicio vină. Dumneata ar fi trebuit să le împaci... N-aveai decât de câştigat!

Aimée simţise că îi vin lăcrimi de necaz şi ieşise grăbit. Walter nu păruse a fi observat şi măsura din ochi pereţii.

— Elena va găsi, desigur, o idee bună.

Era o atenţie pe care Walter i-o rezerva.

În zarva de-atunci, cu boala lui Aimée, Elena nu fusese avizată la timp şi nu luase parte la înmormântarea Lenorei. Păcat!... Fusese o lipsă de neiertat, pe care însă o va repara. Privirile lui Walter se oprise asupra portretului Salemei. Aceluia nu i se va schimba locul, era prea anevoie de strămutat. Salema sta acolo, plină de carne şi de bijuterii, încă stăpânitoare. Avusese în viaţă un precept pe care-l dăruise lui Walter şi care slujea multora: „Nimic nu se poate face fără compromisuri când vrei să ajungi unele scopuri”.

Însăşi Aimée trebuise să-şi piardă tăria şi puritatea de porţelan, pentru a putea sluji vieţii... Walter trebuise să treacă prin Salema, prin Lenora, prin Aimée încă, ca prin terenuri insalubre, spre regiunile superioare... acele care-i aparţineau acum – credea el. Erau gânduri aci vagi, însoţite de un surâs precis... aci un surâs vag pentru

gânduri precise.

Înăuntrul lui unele planuri lunecau din cadrul lor şi ceva se lichefia parcă în el, în forma înduioşării. Un soi de invocare trimisă în sus: Nu crease el, Walter; o mare operă, nu era el un binefăcător? Invocarea chema ca pe un martor capital pe Drăgănescu, a cărui moarte acolo era o consacrare. În acea impresie înmuiată, Salema sta pe tronul divinităţii, Lenora era o înduioşătoare martiră... Da! va lua pe Aimée! S-ar fi zis că, în adevăr, face o concesie Lenorei.

Un moment deplasate, planurile reintrau în cadrul rigid şi moliciunea se congela. O va lua pe Aimée pentru a o pune în serviciul cauzei, zidită, ca şi celelalte două, în mânăstirea ambiţiei lui. Nu-i trebuiau oamenii dinafară, îi trebuiau tovarăşi, complici. Implicase acum şi pe Drăgănescu şi pe Elena... Fără ascendenţi, fără descendenţi, acelui om îi trebuia nu numai o faţadă, ci chiar un aşezământ. Va lua pe Aimée! Dar ce va zice lumea? Gândul obstacolului stârnea în el îndârjirea care, la orice rezistenţă, se scula aprigă şi biruitoare. Lumea va accepta cum mai acceptase.

Walter ocolea amintirea Hildei cu o impresie de ruşine, de îngenunchere. Ştia că singură Hilda nu va accepta. Ea era critica care-i precumpănea succesul şi totodată i-l întărea... Mai sus!... Tot mai sus!... Dorea parcă o stimă mereu mai anevoioasă, ce nu i se mai putea oferi.

În camera ei, pe marginea unei canapeluţe, Aimée se frământa. Deşi sigură a-şi fi atins scopul, nu avea răbdare. Lunile de doliu o importunau, se întorcea spre Lenora ca spre un sprijin pentru a-i cere s-o scutească de doliu... Oricare femeie: Cora, Elena, Nory chiar, putea fi o rivală, deoarece putea distrage ceva din puterea ei asupra lui Walter. O preocupa autoritatea ei, de pe acum zdruncinată. Hilda fusese – credea – un capriciu, dar capricii puteau veni şi de-aci nainte şi chiar în intervalul

primejdios al lipsei ei. Fără legătură sufletească cu el, n-avea nicio conivenţă... Şi după ce îşi va fi asigurat numele şi stăpânirea dorite, va fi lupta pentru a le păstra, o luptă permanentă cu omul ciudat lângă care avea a-şi trece viaţa. Îl ura din pricina acelei perspective umilitoare, dar niciun moment nu întrevedea altă posibilitate de viaţă. Ideea că s-ar putea despărţi de palatul Barodin nu i se isca. Cu simţirea ei superficială se simţea nenorocită, dar iremediabil, cum iremediabilă era ambiţia ce-o lega de scopul ce nu încerca a-l crede însemnat.

Cerca să înlăture pe Walter din aspiraţia ei obsedantă spre avere, îl ucidea o secundă pentru a-l învia cu grabă. Stăpânirea din care-şi făcea idol nu se putea concepe fără de el. Îl ura mai mult pentru că era indispensabil, ură fără adâncime, care aducea un fel de echilibru iubirii absente... Ea îl va înşela... cu prudenţă, fireşte, cu precauţiuni... Perspectiva de a trăda tiranul o înviora, apoi o azvârlea în zona de frig şi de umbră a fricii. Îi era frică de el, frică mai ales să nu piardă *fief*-ul dobândit anevoie. Nu putea trăi în zona de frig şi de umbră şi, renunţând la dorinţa răzbunării, se întorcea la gândul de a grăbi timpul care o despărţea de contract... Şi iarăşi întâlnea programul ferm ce-i prescrisese Walter... Aşadar, acolo porunceau acuma toţi?... Şi ea trebuia să se supună... Mai subjugată, mai puţin mulţumită ca oricând!... Şi mereu va fi aşa de aci nainte... Iată traiul ei. Orfană! Era orfană!... Sughiţase un scâncet mic de plâns:

— Mamile!... Mamile a mea!